دۇنياۋى مەشھۇر ئەسەر

ياشا ھەم ئېسىلزادە ساقلا

ۋ . گ . راسپۇتىن (رۇسىيە)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

ۋ . گ . راسپۇتىن (رۇسىيە)

ياشا ھەم ئېسىلزادە ساقلا

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

چەت ئەل نادىر ئەسەرلىرى تەرجىمە قۇرۇلۇشى

外国文学经典翻译工程

دۇنياۋى مەشھۇر ئەسەر

ياشا ھەم ئېسىلزادە ساقلا

ISBN 978-7-228-17719-6

9 787228 177196

定价：39.00元

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

دۇنياۋى مەشھۇر ئەسەر

国家出版基金项目
NATIONAL PUBLICATION FOUNDATION

ياشا ھەم ئېسىڭدە ساقلا

ۋ . گ . راسپۇتىن (رۇسىيە)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

国家出版基金项目

ۋ . گ . راسپۇتىن (رۇسىيە)

پاشا هەم ئېسىلزادە ساقلا

تەرجىمە قىلغۇچى: مۇھەممەت ئىمىن

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

www.uyghurkitap.com

图书在版编目(CIP)数据

活下去并且要记住：维吾尔文 /（俄罗斯）拉斯普京著；穆罕默德译. — 乌鲁木齐：新疆人民出版社,2014.9
ISBN 978-7-228-17719-6

Ⅰ.①活… Ⅱ.①拉… ②穆… Ⅲ.①长篇小说 — 俄罗斯 — 现代 — 维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.①I512.45

中国版本图书馆CIP数据核字(2014)第210592号

责任编辑	古丽夏尔·耐和买提
责任校对	阿依古丽·阿西木
封面设计	买买提·诺比提
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	0991-2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路348号
邮　　编	830001
印　　刷	北京顺诚彩色印刷有限公司
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230毫米 32开本
印　　张	13.875
版　　次	2014年11月第1版
印　　次	2014年11月第1次印刷
印　　数	1-3000
定　　价	39.00 元

1

ئۇرۇشنىڭ ئاخىرقى يىلى ــ 1945 ـ يىلىنىڭ باشلىرى، بۇ ئەتراپتا قىشنىڭ سوغۇقى ئانچە ئەدەپ كەتمىگەنىدى. بىراق كىرىشىشنى بايرىمى① يېتىپ كەلگەندە قەھرىتان سوغۇق كۈچىيىپ، تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن قىرىق گىرادۇستىنمۇ تۆۋەنلەپ كەتتى. قەھرىتان سوغۇق بىر ھەپتە داۋاملاشقاندىن كېيىن، قىروۋلىرى تۆكۈلگەن دەل ـ دەرەخلەر تامامەن يالىڭاچلىنىپ قالدى، يەر يۈزىنى قاپلاپ ياتقان چېچىلاڭغۇ قۇم كەبى قار ئاياغ ئاستىدا غىرىس ـ غىرىس قىلاتتى، ھاۋا سوغۇقتىن شۇنچىلىك قېتىپ كەتكەنىدىكى، گويا شۇنداق تېگىپ قويغان هامان ئۇۋۇلىپ كېتىدىغاندەك تۇراتتى، ئەتىگەنلىرى ھەمىشە كىشىنىڭ دېمى سىقىلغىنى سىقىلغان. بىراق يەنە بىردەمدىن كېيىن هاۋا بارا ـ بارا ئىسسىپ قالاتتى، شۇنىڭ بىلەن بىپايان كەڭ دالادىكى قارنىڭ يۈزىدە بىر قەۋەت قاتتىق مۇز پەيدا بولاتتى.

شۇ قەھرىتان سوغۇق بولۇۋاتقان كۈنلەردە، ئانگارا دەرياسى بويىغا جايلاشقان گۇسكوف ئائىلىسىنىڭ ئايىغىدىكى كۆكتاتلىققا سېلىنغان دەريا ياقاسى مۇنچىغا ئوخشى تەگكەنلىكى مەلۇم بولدى: مىخئىچ گۇسكوفنىڭ ئۇزۇندىن بۇيان ياغاچچىلىققا ئىشلىتىپ كەلگەن چاقىنى بىر پالتىسى يوقالغان. ئۇنىڭ ئۆيىدىكىلەر ئەزەلدىن باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەنلىكى ئۈچۈن، نەرسە ـ كېرەكلىرىنى پولنىڭ مەش يېنىدىكى مىخلۇېتىلمىگەن بىر پارچە تاختىيى ئاستىغا تىقىپ قويىاتتى. گۇسكوف بوۋاينىڭ تۇنۇگۈن ئاخشام شۇ پالتا بىلەن كۆك تاماكىسىنى توغراپ بولغاندىن كېيىن

① خىرىستىيانلارنىڭ بۇت يۇيۇش بايرىمى.

بۇرۇنقىدەكلا شۇ جايغا تىقىپ قويغانلىقى ئېنىق ئېسىدە ئىدى. بىراق ئەتىسىلا پالتا يوقالغانلىقىنى بايقىدى. شۇنچە ئىزدەپمۇ ھېچ يەردىن تاپالمىدى. مىخئىچ مۇنچىنىڭ ئاستى ـ ئۈستى، ئالدى ـ كەينىنى بىرەر قۇر ئاختۇرۇپ كۆردى، نەتىجىدە يوقالغان نەرسىنىڭ يالغۇزلا بىر پالتا ئەمەسلىكىنى بىلدى، بىراۋ گويا بۇ يەرنى ئۆز ئۆيىدەك بىلىپ، ئەيمەنمەي تاختىبېشىدىن بوۋاي ئۆزى تېرىغان كۆك تاماكىنىڭ نەق يېرىمىنى سوقۇپ كېتىپتۇ، ئۇنى ئاز كۆرگەندەك، يەنە تېخى ئاچ كۆزلۈك قىلىپ، كىيىم يەڭگۈشلەيدىغان ئۆيدە قويۇپ قويغان كونا ئوۋ چاڭغىسىنىمۇ ئېلىپ كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن گۈسكوف بوۋاي ئۇنىڭ ياقا يۇرتىتىن كەلگەن ئوغرى ئىكەنلىكىگە، پالتىسىنىڭ تېپىلىشىدىن ئۈمىد قالمىغانلىقىغا كۆزى يەتتى، چۈنكى ئۆز كەنتىدىكىلەر چاڭغىنى ئېلىپ كېتىپ نېمىمۇ قىلاتتى دەيسىز.

ناستيۇنا پالتىغا ئوغرى تەگكەنلىكىنى كەچتە ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن ئاڭلىدى. مىخئىچنىڭ پۇتۇن بىر كۈن كۆڭلى ئارام تاپمىدى، مۇشۇنداق ئۇرۇش ـ يېغىلىق بولۇۋاتقان چاغلاردا ئۇ قەيەردىنمۇ ئاشۇنداق پالتا تاپالىسۇن؟ ھېچقانداق پالتىنى، يەنە كېلىپ چاققان ئويۇنچۇققا ئوخشاش ھەم يېنىك، ھەم ئىتتىك، قولىغا ئەپ كېلىدىغان شۇنداق پالتىنى تېپىشى قىيىن ئىدى. ناستيۇنا قېيىنئاتىسىنىڭ ھە دەپ قاياۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، روھسىز ھالدا: «شۇنچىلىك نەرسىمۇ ئاشۇنچىلا ئىچ ئاغرىتىپ كېتىشكە ئەرزىمەيدىكەنە، راستىنى ئېيتقاندا، ئۆيىمىز ئاللىقاچان مالماتاق بولۇپ كەتكەنىدىغۇ» دەپ ئويلىدى. لېكىن، ئۇ كارىۋاتقا ئۆزىنى تاشلاپ، پۇت ـ قولىنى سۇنۇپ، ئۇيقۇغا غەرق بولۇش ئالدىدا ـــ ئەزايىنىڭ سەل سىرقىراپ ئاغرىغىلى تۇرغانلىقىنى بايقىغان چاغدا ـــ يۇرىكى بىردىنلا جىغ قىلىپ قالدى ـ دە: «ئەگەر ئۇ ياقا يۇرتلۇق بولىدىغان بولسا، پولىنىڭ تېگىدە قانداق نەرسە بارلىقىغا قاراپ

بېقىش قانداقمۇ ئېسىگە كەلسۇن؟» دەپ ئويلاپ قالدى ۋە ئىختىيارسىز كۆڭلىگە كەچكەن بۇ خىيالدىن دېمىنى ئالالماي قالغىلى تاس قالدى، ئۇنىڭ ئۇيقۇسى قاچتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ قورقۇنچلۇق پەرىزىنى باشقىلارنىڭ بايقاپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، قاپقاراڭغۇ ئۆيدە مىدىر - سىدىرمۇ قىلماي كۆزىنى يوغان ئاچقان پېتى خېلى ئۇزاققىچە ياتتى، ئۇ بىر تۇرۇپ بۇ خىيالنى ئۆز مېڭىسىدىن چىقىرۋېتىپمۇ باقتى، لېكىن يەنە بىر تۇرۇپ شۇ پەرىزىنى يېڭىباشتىن ئىنچىكىلەپ ئويلىدى.

شۇ كېچە ناستيۇنانىڭ كۆزىگە تۇزۇك ئۇيقۇ كەلمىدى، ئەتىسى تاڭ سۈزۈلەي دېگەندە، مۇنچىغا ئۆزى بېرىپ باقماقچى بولدى. ئۇ قاردا مۇزاي ئېغىلىغىچە ئېچىلغان تار يول بىلەن ماڭماي، كەنتتىكى خىلۋەت، تار كوچىنى كېسىپ ئۆتۈپ، ئانگارا دەريا‌سى بويىغا ئۆتۈپ، ئوڭ ياقتا بۇرالدى - دە، تىك يار ئۈستىدىكى قاشا ئارقىسىدا كۆرۈنۈپ تۇرغان مۇنچا ئۆگزىسىگە كۆز تاشلىدى. ئۇ تىك يار تۆۋىدە بىردەم تۇرغاندىن كېيىن، مۇزلاپ كەتكەن پەلەمپەينى ئاۋايلاپ بېسىپ يار ئۈستىگە چىقتى، قاشا ئىشىكىنىڭ غىچىرلاپ ئېچىلىشىدىن ئەنسىرەپ، قاشادىن ئارتىلىپ ئۆتتى. لېكىن، مۇنچا ئىشىكىنى بېرىپلا ئېچىشقا جۈرئەت قىلالماي، ئىشىك ئالدىدا بىرھازا ئىككىلىنىپ تۇرغاندىن كېيىن، ھېلىقى پاكار ئىشىكنى ئاستا ئېچىشقا قولىنى سوزدى. بىراق، ئىشىك مۇز توڭلاپ ئۈيۈپ قالغانلىقتىن، ناستيۇنا بار كۈچىنى ئىشقا سېلىپ ئاران ئاچتى. يوق، يەنى ئۇنىڭ ئىچىدە ھېچكىمۇ يوق، ئەمەلىيەتتىمۇ ئۇنىڭ ئىچىدە ئادەم بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. مۇنچا ناھايىتى قاراڭغۇ بولۇپ، ئانگارا دەريا‌سىغا قارىتىپ ئېچىلغان غەربىي ياقتىكى كىچىك دېرىزىدە تېخى ئەمدىلا سۇس، جانسىز تاڭ نۇرى ئەكس ئېتىشكە باشلىغانىدى. ناستيۇنا دېرىزە يېنىدىكى تاختاي كاڭ ئۈستىدە ئولتۇردى - دە، يېڭى پەيدا بولغان، يات ۋە لېكىن

ئەينى يىللىرى ئۆزى پۇراپ كۆنۈپ قالغان بەزى ھىدلارنى پۇراش ئۈمىدىدە، گويا ياۋايى ھايۋانلاردەك سەزگۈر پۇراش سېزىمى بىلەن مۇنچا ھاۋاسىنى ھە دەپ پۇرىغىلى تۇردى، بىراق ئېچىغاندىن كېيىن توڭلاپ قالغان نەرسىلەردىن چىققان ئاچچىق پۇراقتىن باشقا ھېچنېمە دىمىقىغا ئۇرۇلمىدى. «مانا ئەخمەقلىق دېگەن، يوقىلاڭ خىياللارغا بېرىلىپ يۈرگىنىمنى قاراڭ!» ئۇ ئۆزىنى ئۆزى ئەيىبلەپ، ئورنىدىن قوپتى، ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بۇ يەرگە نېمە ئۈچۈن كەلگەنلىكىنى، بۇ يەردىن نېمىلەرنى تېپىش خىيالىدا بولغانلىقىنى ئاڭقىرالمىدى.

ناستيۇنا شۇ كۈنى كۈندۈزى سامانىنى كولخوز قورۇسىغا توشۇۋېتىپ ھەر قېتىم دۆڭدىن پەسكە چۈشكىلى تۇرغاندا، گويا ئۆزىگە جىن چاپلىشىۋالغاندەكلا، مۇنچا تەرەپكە قاراپ قوياتتى. ئۇ بەكمۇ چېچىلىپ، ئۆزىنى مۇنداق قىلىشتىن توسماقچى بولاتتى ـ يۇ، لېكىن كۆزىنى يەنىلا خىرە، ئۈستى ئۈچلۈق كۆرۈنگەن مونچىدىن ئۈزەلمەيتتى. سامانىنى تۆمۈر ئارا بىلەن قار ئاستىدىن چىقىرىپ چاينغا تاشلاشقا توغرا كېلەتتى. ئۈچ قېتىم توشۇغاندىن كېيىن، ھەرقانداق ئىش قىلسا بەرداشلىق بېرەلەيدىغان ناستيۇنا قاتتىق ھېرىپ كېتىپ، ئورە تۈرغۇچىلىك مادارى قالمىدى. ئۆتكەن كېچىدىكى ئۇيقۇسىزلىقىنىڭ بۇنىڭغىمۇ تەسىر كۆرسەتكەنلىكى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. شۇڭلاشقا كەچتە، ناستيۇنا تامىقىنى يەپ بولۇپلا كارىۋىتىدا ئۆلۈككە ئوخشاشلا يېتىپ قالدى. ئۇ كېچىدە كۆرگەن چۈشىدىن بېشارەت تېپىپ، ئۇنى شېرىن ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ كەتكەنلىكتىن ئۇنتۇپ قالدىمۇ ياكى ئويغانغاندىن كېيىن ئەقلىگە كەلدىمۇ، قىسقىسى، ئويغانغاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى ئېنىق چۈشەندى. ئۇ قازناقتىن ئەڭ چوڭ بىر يۇمىلاق بولكىنى تالىلاپ، بىر پارچە پاكىز رەختكە ئورىدى ـ دە، تۈيدۇرماي مۇنچىغا ئېلىپ بېرىپ، ئىشكىتىن كىرىپلا ئۇدۇلدىكى تاختاي كاڭ ئۈستىگە قويۇپ قويدى. مۇنچىدا يەنە بىردەم ئولتۇرغاندىن كېيىن

ئۆزىنىڭ ئەس - ھوشىنىڭ بار - يوقلۇقىنى دەڭسەپ كۆردى - ده، دۇئا قىلغاندەك ئاستاغىنا ئۈھ تارتىپ، ئىشكنى يېپىپ قويۇپ كېتىپ قالدى.

ناستيۇنا شۇنىڭدىن كېيىن ئۇدا ئىككى كۈن تاڭ سەھەردە مۇنچىغا بېرىپ قاراپ باقتى، ھېچكىمنۇ ھېلىقى بولكىغا تەگمىگەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھېلىقى بولكىنى يېڭى پىشۇرغان يەنە بىر بولكىغا ئالماشتۇرۇپ، يەنىلا بايىقى كۆزگە چېلىقمىدىغان جايغا قويۇپ قويدى. ئۇنىڭ يەنە باغلىغۇدەك بىرەر ئۈمىدى قالمىغان بولسىمۇ، بىراق كىشىگە ئارام بەرمەيدىغان، كۆڭۈلدىن چىقىرىپ تاشلىغىلى بولمايدىغان بىر خىل تىت - تىتلىق ئۇنى پالتىنىڭ ئىز - دېرىكىنى داۋاملىق قىلىپ بېقىشقا قىستايتتى: باشقىلارنىڭ پول تېگىدە بىر مەخپىي جاي بارلىقىنى پەرەز قىلىشى مۇمكىن ئەمەس؛ قاراڭ، پولنىڭ ئۇ تاختىيى باشقا تاختايلار بىلەن شۇنداق پۈختا جىپسلىشىپ كەتكەن، ئۇنىڭ ئۈستىدە ئۈسسۇل ئويىنغان تەقدىردىمۇ ئۇ مىدىر - سىدىر قىلىپ قويمايدۇ؛ ئۇ سىرنى بىرەر كىشى ئوغرىلىقچە بىلۋالغانمىكىنتاڭ؟ بولكا، بولكا ئۇ ئادەمنىڭ كىملىكىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بېرەلەيدۇ، بولكىنىڭ مەرى يامان!

يەنە ئىككى كۈن ئۆتكەندىن كېيىن بولكا يوقلىپ كەتتى. ناستيۇنا بولكىنىڭ قويغان جايدا يوق تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قاتتىق چۆچۈپ، ناله قىلغىنىچە تاختاي كاڭغا لەسسىدە ئولتۇرۇپ قالدى: «ياق، مۇمكىن ئەمەس، ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس! قېيىنئاتام ياكى قېيىنئانام كېلىپ، بۇ يەردە بىر بولكىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ئۆيگە ئېلىپ كەتكەن بولۇشى ئېھتىمال» دېدى ئۇ ھەسرەت بىلەن بېشىنى چايقاپ، ئۇنىڭ بەرگەن پۈتكۈل جاۋابى مانا شۇ بولدى. ئۇ گۇس قىلىپ پول ئۈستىدە يۇكۇنۇپ ئولتۇردى... ۋاي، يەردە بولكا ئۇۋاقلىرى تۇرىدىغۇ؟ ياق، قېيىنئاتامۇ، قېيىنئانامۇ ئەمەس، باشقا بىرى ئىكەن... ناستيۇنا ئوچاقنىڭ سوۋۇپ قالغان كۈلى ئارىسىدىن بىر تال

تاماكا كۆتكىنى تاپتى.

مانا شۇ مىنۇتتىن باشلاپ ئۇ گويا خۇدىنى يوقاتقاندەك بولۇپ قالدى، كۆڭلى پەقەت: «بۇنىڭدىن كېيىن قانداق بولار؟» دېگەن بىرلا ئوي بىلەن بەند ئىدى. ئۆي ئىچىنى يىغىشتۇرۇپ قويۇپ، كولخوزغا بېرىپ ئەمگەككە قاتناشقاندا، كىشىلەر ئالدىدا ھېچ نەرسىنى چاندۇرماي يۈرسىمۇ، لېكىن ئەتراپىدىن چىقىقان ھەربىر تۈشۈشتىن قورقۇپ، پات ـ پات تۆت ئەتراپقا چۆچۈپ قاراپ قويياتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ نېمىنى كۈتۈۋاتقانلىقىنىمۇ ئېنىق ئاڭقىرالمىغانلىقتىن، كۈتۈۋېرىشكە تاقىتى تاق بولاتتى. شۇنداق قىلىپ، شەنبە كۈنى يېتىپ كەلگەندە مۇنچىغا چۈشەيلى دېگەن ئەقىلنى تاپتى. سېمىيونوۋنا ھاۋانىڭ بەك سوغۇق ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ، مۇنچىغا بارمايلى دېسىمۇ، ناستيۇنا ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇپ، سۇنى مەن ئۆزۈم توشۇيمەن، مەشكە ئوتنى ئۆزۈم ياقىمەن دەپ، قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسىنىڭ مۇنچىغا چۈشۈشكە تەييارلىنىشىنى ئېيتتى.

ئىش ئۇنچىلا ئېغىر ئەمەس ئىدى، يۇيۇنۇشنىڭ تەييارلىقىنى بىردەمدىلا پۈتكۈزۈش مۇمكىن ئىدى، لېكىن ئۇ قەستەن كەينىگە سۆرىدى. ئۇ قارىغاي ئوتۇنىنى يارغاندا، ئاسان يانمايدىغان قېيىن يېرىندىسىنىمۇ تەڭمۇتەك ئارىلاشتۇرۇپ قويدى، مەشكىمۇ ئوتنى ئادەتتىكىدىن كىچىكتۈرۈپرەك ياقتى. شۇ كۈنى بەكمۇ سوغۇق بولدى ـــ قەھرىتان سوغۇق تېخى ئەمدىلەتىن ئاز ـ پاز بوشاشقا باشلىغان بولسىمۇ، بىراق ھاۋا ئوچۇق بولۇپ، شامالدىن ئەسەرمۇ يوق ئىدى. ناستيۇنا ھەر قېتىم ئانگارا دەرياسىدىن سۇ ئېلىپ قاش ئۈستىگە چىققاندا موربىدىن چىقۋاتقان تۈتۈنگە ئىختىيارسىز قاراپ قويياتتى. شامال چىقمىغانلىقتىن، قېيىن يېرىندىسىدىن چىققان قارا تۈتۈن تۈپتۈز خادىدەك ئاسمانغا تىك ئۆرلەپ، يىراق يەرلەردىنمۇ كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ناستيۇنا يېتىپ ئاشقۇدەك لىقمۇلىق يوغان بىر تۈك سۇ قاينىتىتى، پولنى ۋە يۇيۇنۇش تاختىسىنى پاك ـ پاكىز يۇيۇپ چىقتى، ئاندىن كېيىن

مورىنى سەل ـ پەل ئېتىپ قويدى، شۇ چاغدا گۈگۈم چۈشۈپ قالغانىدى، مانا شۇندىلا قايتىپ بېرىپ قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسىنى چاقىردى، چىراغ يېقىش ئۈچۈن كىرسىن ئالغاچ بېرىڭلار دەپ ئېيتىپ قويۇشنىمۇ ئۇنتۇپ قالمىدى.

ئۇ گويا چۈش كۆرۈۋاتقاندەك، سىلاپ ـ سىيپاشتۇرۇپ دېگۈدەك ماڭدى، ئالدىراپ ـ ئاسقىپمۇ كەتمىدى. بىر كۈنلۈك ئىشتىن هارغانلىقمۇ هېس قىلمىدى، هەممە ئىشنى جايى ـ جايىدا ئىشلىدى. قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسى يۇيۇنۇپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئىچ كىيىملىرىنى تېپىپ، مۇنچىغا بېرىشقا تەرەددۇت قىلدى. سېمىيونوۋنا ئۇنىڭ يۇيۇنۇشقا كىم بىلەن بىللە بارىدىغانلىقىنى سورىغاندا ئۇ نادكا بىلەن بىللە بارىمەن دەپ گەپ ياسىدى. ئىلگىرى ناستيۇنا ئۆزىنىڭ كۈندىن ـ كۈنگە جۈدەپ كېتىۋاتقان بەدىنگە قاراپ هەسرەتلىنىپ كۆزىگە ياش ئېلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن يۇيۇنۇشقا هەمىشە قوشنا ئاياللار بىلەن بىللە باراتتى. لېكىن بۈگۈن ئۆزىگە هەمراه ئالمىدى. يەر يۈزىنى تۇن قاراڭغۇسى تامامەن قاپلاپ كەتمىگەنلىكتىن يۇلتۇزلارمۇ تېخى چاقناشقا باشلىمىغانىدى، ناستيۇنا قاراڭغۇدا مۇنچىغا يېتىپ بارىدى ـ دە، ئەسكى لاتا بىلەن كىچىك دېرىزىنى ئىچىدىن توسۇپ قويغاندىن كېيىن كىيىملىرىنى سېلىپ، بويىنى چالا ـ پۈچۈقلا سۇغا سالدى. چۈنكى، ئۇنىڭ ئۆزى مۆلچەرلەۋاتقان پەيتنىڭ بىرەمدىن كېيىنلا يېتىپ كېلىشى ئېهتىمالغا ناهايىتى يېقىن ئىدى.

ناستيۇنا يۇيۇنۇپ بولغاندىن كېيىن ئۆيگە قايتىپ، چىراغ يورۇقىدا ئەينەككە قاراپ ئولتۇرۇپ چاچلىرىنى تارىۋالدى، ئاندىن كېيىن هەقىقەتەن نادكا بىلەن بىللە مۇنچىغا چۈشكەندەك قىلىپ، قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسىغا ئۆزىنىڭ نادكانىڭ ئۆيىدە بىرەم ئولتۇرۇپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. ناستيۇنا دېگەندەكلا نادكانىڭ ئۆيىگە باردى. لېكىن، هېچقانچە هايال بولمىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇنى ئىزدىگۈچىلىك بىرەر ئىشمۇ

يوق ئىدى، پەقەت كۆرۈنۈپ قويسىلا بولاتتى. ئاندىن كېيىن چاندۇرماستىن دەرھال مۇنچىغا قايتىپ بېرىپ، خۇددى كېچىكىپ قالغانلىقىدىن ئەنسىرىگەندەك، ئاۋايلاپ بېسىپ ئىشىك يېنىغا بېرىپ، مۇنچىنىڭ ئىچىدە ئادەم بار - يوقلۇقىغا قۇلاق سېلىپ باققاندىن كېيىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئىچكىرى كىردى. مۇنچا تېخى سوۋۇپ كەتمىگەنىدى، ناستيۇنا تەرلەپ كەتمەي دەپ، بوسۇغىغا كېلىپ ئولتۇردى. ناۋادا ئادەم كېلىپ قالسا ۋاقتىدا ئورنىدىن قوپۇپ ئۆزىنى چەتكە ئالغان بولاتتى. لېكىن، هازىر ئۇنىڭغا كۈتۈپ ئولتۇرماقتىن باشقا ئىش يوق ئىدى.

كەنتتىن ئادەملەرنىڭ پەس ئاۋازى، ئىتلارنىڭ هاۋشىلىرى ئاخىرقى قېتىم خىرە ئاڭلاندى - دە، هەممە جىمجىتلىققا چۆكتى. ئانگارا دەرياسىدىن مۇزلارنىڭ قاراسلاپ يېرىلىشلىرى ئاندا - ساندا قۇلاقنى ئاڭلىنىپ قالاتتى. مۇنچا ئىچىدىكى پار تارقاپ، بارا - بارا سوۋۇشقا باشلىدى. ناستيۇنا قاراڭغۇدا كىچىك دېرىزىنى ئاران - ئاران پەرق ئېتەتتى. ئۇ گويا ناهايىتى بىچارە بىر جانىۋارغا ئوخشاش قىمىر قىلىپمۇ قويماي ئولتۇراتتى. «يېرىم كېچە بولۇپ قالغاندا تەنها ئۆزۈم بۇ يەردە نېمە قىلىدىغاندىمەن؟» ئۇ ئاللىقانداق بىرنېمىلەرنى خىيالىغا كەلتۈرمەكچى، ئاللىقانداق بىر ئىشلارنى ئەسلىمەكچى بولدى - يۇ، لېكىن پىكرىنى يىغالمىدى. كىشىلەر ئارىسىدا ناهايىتى ئوڭايلا قىلغىلى بولىدىغان ئىشلارنى بىر ئادەمنىڭ بۇ يەردە قىلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

يېرىم كېچىدىن ئاشتى، ئىشكتىن كىرىۋاتقان شامال بارغانسېرى كۈچەيدى، ئۇ ئائىلاج تاختاي ئۈستىگە بېرىپ ئولتۇردى.

ئۇ مۇگدەپ قالغان بولسا كېرەك، چۈنكى ئۇنىڭ قۇلىقىغا هېچقانداق ئاياغ تىۋىشى ئاڭلانمىدى. تۇيۇقسىز ئىشىك ئېچىلدى - دە، ئاللىقانداق بىرنېمە ئۇنىڭ يېنىدىن شىپىرلىغان پېتى

سۇركىشىپ ئۆتۈپ مۇنچىغا كىرىپ كەلدى. ناستيۇنا چۆچۈپ ئويغىنىپ، ئورنىدىن چاچراپ تۇردى.

— ۋاي، خۇدايىم! كىم بۇ؟ كىم؟ — ئۇ قاتتىق بىر ۋارقىرىدى - دە، قورققىنىدىن داڭ قېتىپ قالدى.

يوغان بىر قارا كۆلەڭگە بوسۇغىدا بىر تۇرۇپ قېلىپ، ئاندىن ناستيۇناغا ئۆزىنى ئاتتى:

— ئۇنۇڭنى چىقارما، ناستيۇنا، بۇ مەن، ئۇنۇڭنى چىقارما.

كەنتتىكى ئىتلار بىرپەس قاۋاشقاندىن كېيىن جىمىپ قالدى.

2

ئانگارا دەرياسىنىڭ ئوڭ قانىتىغا جايلاشقان ئاتامان① كەنتى جەمئىي ئوتتۇز ئۆيلۈكلا ئاھالىسى بار، كىچىككىنىلا مەھەللە ئىدى. ئۇ كەنتنىڭ نامى كاتتا بولسىمۇ، لېكىن خىلۋەت ئىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇرۇش باشلىنىشتىن بۇرۇنلا چۆللۈشۈشكە باشلىغانىدى، بەش ئائىلىلىك دېھقان ئۆيى — ئۆتمىتۆشۈك كەپە ئەمەس، بەلكى پۈختا ياغاچ ئۆي — نىڭ دېرىزىلىرى مىخلىنىپ، ئىنىس - جىن يوق ئۆيگە ئايلىنىپ قالغان. نېمە ئۈچۈن ئۇرۇش چاغلىرىدا نۇرغۇن كەنتلەردە ئادەم ئازىيىپ كېتىدۇ، بۇنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرۇش ھاجەتسىز، ھەممىسى ئوخشاش سەۋەبتىن كېلىپ چىققان. بىراق كىشىلەرنىڭ، بولۇپمۇ تېخى ئوي - تەئەللۇق قىلمىغان ياشلارنىڭ ئاتامان كەنتىدىن كۆچۈپ چىقىپ كېتىشى بۇنىڭدىن ئىلگىرىكى يىللاردىلا باشلانغانىدى. ئۇلارنى بىرقەدەر ئاۋات چوڭ كەنتلەر ئۆزىگە جەلپ قىلاتتى، ئۇ يەرلەرنىڭ تەرەققىيات ئىستىقبالى بار، ئاتامان كەنتىنىڭ بولسا يوق ئىدى. بۇ كەنت ئۆز ۋاقتىدا ئادەمزات ئاز جايدا، شۇ

① ئاتامان — رۇس تىلىدا «كاتتىباش»، «سەردار»، «ئاقساقال» دېگەندەك مەنە-لەرنى بېرىدۇ.

قىرغاقتىكى ئەڭ يېقىن كاردا كەنتىنىڭ ــ يەنى ئاتامان كەنتى قاراشلىق كەنت سوۋېت تۇرۇشلۇق جايىنىڭ ــ يىگىرمە نەچچە چاقىرىم نېرىسىدا بىنا بولغان. دۇرۇس، ئانگارا دەرياسىنىڭ ئۇ قىرغىقىدىكى ربىنايا كەنتى ئاتامان كەنتىگە بىرقەدەر يېقىن بولسىمۇ ربىنايا كەنتىدىكىلەر تولىراق ئۆزىنىڭ ئىياغ تەرىپىدىكى قوشنا كەنتلىكلەر بىلەن ئالاقىلىشىپ تۇراتتى، ئۇ يەردە كەنت سوۋېتى، ماگىزىن ۋە باشلىقلار بار ئىدى، رايون مەركىزىمۇ شۇ تەرەپتە بولۇپ، بىرەر ئىشى بار ئادەملەر شۇ يەرگە باراتتى، دەريادىن ئۆتۈپ ئاتامان كەنتىگە كېلىپ يۇرمەيتتى. تۇرلۇك خەۋەرلەرنى ئېلىپ كەلگەن كېمىلەر ئاتامان كەنتى يېنىدىن ئۆتۈپ تۇرسىمۇ، لېكىن نۇرغۇن خەۋەرلەر دەريا بويىدا يەككە ـ يېگانە، چۆلسىرەپ تۇرغان بۇ كەنتىنىڭ يېنىدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ كېتەتتى. بۇ كەنتلىكلەر ھەتتا ئۇرۇش پارتلىغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەردىنمۇ ئەتىسى ئاران خەۋەر تاپقانىدى.

بىراق، شۇنىمۇ ئېيتىپ ئۆتۈش كېرەككى، بۇ كەنتىنىڭ تەقدىرى ھەرگىز ئەزەلدىنلا ئاشۇنداق ئەمەس ئىدى. بۇ كەنتىنىڭ ئاتامان دېگەن ئىسمى تېخىمۇ جاراڭلىقراق، كىشىنى تېخىمۇ ئەيمەندۇرىدىغان يەنە بىر ئىسمىدىن ــ قاراقچىلار كەنتى دېگەن ئىسمىدىن ئۆزگەرگەن. بۇنىڭدىن خېلىلا بۇرۇنقى چاغلاردا، بۇ يەردىكى ئەرلەر لېنا دەرياسىدىن كەلگەن ئالتۇن چايقىغۇچىلارنىڭ يولىنى توسۇپ بۇلاڭچىلىق قىلىدىغان، چاندۇرماستىن پايدا تاپىدىغان ھۇنەر بىلەن شۇغۇللىناتتى. بۇ كەنتىنىڭ ئورنى بۇنداق ھۇنەرنى قىلىشقا تولىمۇ قولايلىق ئىدى: تاغ تىزمىسى بۇ يەرگىچە سوزۇلغان بولۇپ، ئانگارا دەرياسى بىلەن تۇتىشىپ كەتكەنىدى، شۇنىڭ ئۈچۈن يولۇچىلار كەنتىنى ئايلىنىپ باشقا ياقتىن ئۆتۈپ كەتمەكچى بولغان تەقدىردىمۇ، ماڭىدىغان يول يوق ئىدى. ئۇلار مەيلى خالىسۇن ـ خالىمىسۇن، كەنت يولىغا چىقىپ ماڭماي بولمايتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن جېنىدىن

تويغانلار دەريا بويىدىكى ئەڭ تار جايدا ئالتۇن چايقىغۇچىلارنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇراتتى. بۇ كەنتنىڭ نامى ئەنە شۇنىڭدىن قالغان. ئەسلىدە ئېغىزدىن ـ ئېغىزغا كۆچۈپ يۈرگەن «قاراقچىلار كەنتى» دېگەن ئىسىم خەت ـ ئالاقىگىمۇ يېزىلاتتى. لېكىن، سوۋېت ھاكىمىيىتى قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن، يېزا ئاقساقاللىرىدىن بېرى بۇ نامنى سەت ئىكەن دەپ، ھەم ئەسلىي مەنىسىنى ساقلاپ قېلىپ، ھەم قۇلاققا سەت ئاڭلانمايدىغان قىلىپ، «ئاتامان كەنتى» دەپ ئۆزگەرتكەن. بىراق، بۇ ئەتراپتىكىلەر، نېمە ئۈچۈنكىنىتاڭ، بۇ كەنتنىڭ ئىسمىنى بۇنداق ئۆزگەرتىشكە قوشۇلمايتتى. نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، كاردا، ربىنايا كەنتىدىكى ۋە باشقا كەنتتىكى بوۋايلار ھەتتا بۈگۈنكى كۈندىمۇ: «ئۇ كەنتلىكلەرنىڭ ھەممىسى قاراقچى بولغان تۇرۇقلۇق، جاۋابكارلىقنى بىرلا كاتتىبېشى ئۇستىگە ئارتىپ قويماقچى. ئۇنداق قىلسا بولمايدۇ، ھەددى ئەمەس» دېيىشەتتى.

ناستيۇنانى ئانگارا دەرياسىنىڭ باش تەرىپىدىن ئاتامان كەنتىگە تەقدىر ئېلىپ تاشلىغان. ئاچارچىلىق بولۇۋاتقان 1933 ـ يىلى ئون ئالتە ياشقا كىرگەن ناستيۇنا ئىركۈتسكى شەھىرىنىڭ سەھراسىدىكى يۇرتىدا ئانىسىنى يەرلىكىگە قويۇپ بولغاندىن كېيىن، ئاچلىقتىن ئۆلمەسلىك ئۈچۈن سەككىز ياشلىق سىڭلىسى كادكانىڭ نەرسە ـ كېرەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپلا، ئۇنى ئۆز يېنىغا ئېلىپ ئانگارا دەرياسىنىڭ تۆۋەنكى ئېقىنىغا كېلىپ سەرگەردان بولۇپ يۈردى، چۈنكى ئۇ بۇ يەردىكى نامراتلارنىڭ ئەھۋالى ياخشىراقمىش دەپ ئاڭلىغانىدى. ئۇلارنىڭ دادىسى تېخىمۇ بۇرۇنراق، كولخوز قۇرۇلغان يىلى يۈز بەرگەن قالايمىقانچىلىقتا غايىب ئوق تېگىپ ئۆلۈپ كەتكەنىدى. بەزىبىر گەپلەرگە قارىغاندا، ئېتىپ تاشلانماقچى بولغىنى باشقا بىرى بولۇپ، دادىسى ئۇنىڭ قۇربانى بولغانمىش. ئوقنى كىمنىڭ چىقارغانلىقى تەكشۈرۈپ ئېنىقلانمىغانكەن. شۇنداق قىلىپ، بۇ

ئىككى قىزچاق يېتىم بولۇپ قالغانىدى. ياز بويى ناستيۇنا بىلەن كادكا كەنتمۇكەنت ئارىلاپ يۈرۈپ، بۇ يەردىن بىر ۋاق كەچكى غىزا تېپىپ يېسە، ئۇ يەردىن ئاز ـ تولا سەدىقە تىلەۋالدى ـــ بۇنىمۇ تېخى كىشىلەر گۆدەك، ئوماق كادكانى دەپ بېرەتتى. ناۋادا كادكا بولمىغان بولسا ناستيۇنا ئاللىقاچان تۇگىشىپ كەتكەن بولاتتى. ناستيۇنا ياداپ ـ ئورۇقلاپ، تىرىك ئەرۋاھقا ئوخشاپ قالغانىدى؛ ھەم ئېگىز، ھەم ئورۇق، پۇت ـ قوللىرى ئىنچىكە، بېشى يوغان، غەلىتە بىر قىياپەتكە كىرىپ قالغانىدى. ئۇ كادكاغا ئانىسى ئورنىدا قارىدى، پەقەت كادكا ئۇچۇنلا تىرىشىپ ـ تىرمىشىپ باشقىلارنىڭ ئىشىنى قىلىشىپ بېرىپ، بىر چىشلەم بولكا ئۈچۈن ياشىدى.

كۈزگە يېقىن ئاچا ـ سىڭىل ئاران تەسلىكتە رىيۇتىنا كەنتىگە يېتىپ كەلدى، ناستيۇنا بۇ يەردە ئۆزىنىڭ ھاممىسى بارلىقىنى بىلەتتى. ھاممىسى بىرپەس غودۇڭشىپ ئاغرىنغان بولدى ـ يۇ، لېكىن يەنىلا بۇ ئىككى قىزچاقنى ئۆز يېنىدا ئېلىپ قالدى. ناستيۇنا بىر مەزگىل ھاردۇقىنى چىقىرىۋالغاندىن كېيىن، كولخوزدا ئەمگەك قىلدى، كادكا بولسا مەكتەپكە كىردى. شۇ چاغدا تۇرمۇشمۇ ياخشىلىنىشقا باشلىغانىدى: كۆكتاتلىقتا كۆكتات ئوخشىدى، زىرائەت پىشتى. ئاچلىق كېسىلىنى قورساققا يەيدىغان نەرسە بولسىلا، ساقايتىش ئانچە تەسكە چۈشمەيتتى. ناستيۇنا قىش پەسلى يېتىپ كېلىشتىن بۇرۇنلا ئاستا ـ ئاستا ماغدۇرىغا كېلىشكە باشلىدى. ئىككىنچى يىلى ئاجايىپ مول ھوسۇل ئېلىندى. شۇنداق بایاشات يىللاردىمۇ يېگىنى چىرايىغا چىقماسلىق كىشى ئۈچۈن ئىزا ـ دە، ناستيۇنانىڭ چىرايىدا ۋاقىتسىز پەيدا بولغان قورۇقلار يوقالدى، ئەزايىغا گۆش قوندى، مەڭزىدىن قان تېمىپ، كۆزلىرىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان بولدى. ئىلگىرىكى سەت قىز كۆزنىڭ يېغىنى يەيدىغان چىرايلىق قىز بولۇپ قالدى. شۇنىڭدىن ئىككى يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئاندىرى گۇسكوف دەل رىيۇتىنا كەنتىدە

ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئاندىرى ياقا يۇرتلۇق بولسىمۇ، لېكىن چېچەن، روھلۇق يىگىت ئىدى، ئۇ سال ھەيدەپ بۇ كەنتكە يېقىن نېفىت ئىسكىلاتىغا يېقىلغۇ ئەشيالىرى ئالغىلى كېلىپ تۇراتتى. بۇلار ئاجايىپ تېزلا تونۇشۇپ - چىقىشىپ قالدى. ناستيۇنا ھامما ئىسىنىڭ ئۆيىدە ئىشلەمچىلىك قىلىۋېرىدىغان، بېلىنى پۈكلەپ خەق ئۈچۈن پايپېتەك بولۇپ يۇرۇۋېرىدىغان تۇرمۇشتىن بىزار بولغانىدى، بۇمۇ ئۇنىڭ ماقۇل بولۇشىغا تۇرتكە بولغان بىر سەۋەب. ئاندىرى تۇڭ - تۇڭلاپ نېفتىنى دېھقانچىلىق ماشىنىلىرى پونكتىغا ئاپىرىپ بېرىپلا، قىلچە ھايال بولماي دەرھال كېمىگە ئولتۇرۇپ ئارقىسىغا يېنىپ كېلىپ، ناستيۇنانى ئۆز يۇرتى — ئاتامان كەنتىگە ئېلىپ كەتتى.

ناستيۇنا ئەرگە تېگىشكە كۆپ ئويلىنىپ ئولتۇرمايلا دەرھال ماقۇل بولدى. ئىشقىلىپ ھامىنى ئەرگە تېگىدىغان ئىش، بۇ ئۆتكەلدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ كېتىدىغانلار ناھايىتى ئاز، شۇڭا ئارقىغا سۆرەپ ئولتۇرۇشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ ئۇ ياقا يۇرتتىكى يېڭى ئائىلىدە ئۆزىنى قانداق تەقدىر كۈتۈپ تۇرغانلىقى ئۈستىدىمۇ ئانچە باش قاتۇرۇپ كەتمىدى. نەتىجىدە ئۇ ئىشلەمچىلىكتىن قۇتۇلۇپ، قايتىدىن يەنە ئىشلەمچى بولدى، بىراق ئۆزىنىڭ ئۆيىدىن باشقا بىر تەئەللۇقاتى كۆپەيگەك، تەلەپلىرىمۇ چىڭراق ئائىلىگە يۆتكەلدى. گۈسكوفنىڭ ئۆيىدە ئىككى ئىنەك، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە قوي، چوشقا، توخۇ - ئۆردەكلىرى بار ئىدى، بۇ چوڭ ئۆيدە پەقەت ئۈچ جان بار ئىدى. ناستيۇنا تۆتىنچى جان بولۇپ قوشۇلدى ۋە بۇ ئۆيىنىڭ ئېغىرى دەرھال ئۇنىڭ زىممىسىگە چۈشتى. ئۆيگە كېلىن كىرسە تامىقىم تەيىار تۇرسا، راھەت كۆرۈپ باقسام دەپ يۇرگەن سېمىيونوۋنا ئارزۇ قىلىپ كەلگەن كۈنلىرى يېتىپ كەلگەندە ئېغىر كېسەلگە مۇپتىلا بولۇپ، پۈتلىرى قاتتىق ئىششىپ كەتتى، يول ماڭسا خۇددى ئۆردەككە ئوخشاش ئىرغاڭلاپ، يۇرۇش - تۇرۇشى

قىينىلىشىپ قالدى. شۇنداق بولسىمۇ ئۇ يەنىلا غوجايىن ئىدى، ئۇ بۇ ئۆينى بىر ئۆمۈر چۆرىگەن، ئەمدىلىكتە باشقا بىر قول چۆرىگىلى تۇرغاندا كۆزلىرىگە غەلىتە كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا بۇ قول ھەم كالۋا، ھەم ھۇرۇن كۆرۈنۈپ، ئۇنىڭغا ياقمىدى، چۈنكى ئۇ قول ئۇنىڭ ئۆز قولى ئەمەس ـ دە ! سىمىيونوۋنا ئۇنچە مۇلايىم مومای ئەمەس ئىدى: بەزىدە چېچىلغىلى تۇرسا، قارشى تەرەپنىڭ ئۆزىنى ئاقلىشىغىمۇ يول قويمايتتى، بەزىدە خۇيى تۇتۇلۇپ، چىرايى تۇرۇلۇپ كېتەتتى ـ دە، گەپمۇ قىلمايتتى. ناستيۇنا تولىمۇ سەۋرچان بولغاچقا، ئۇنىڭ بىلەن تاكاللىشىپ يۈرمەيتتى. ئۇ ئادەتتە لام ـ جىم دېمەيتتى. ئۇ بۇ ماھارەتنى كادكانى ئەگەشتۈرۈپ ئانگارا دەرياسى بويلىرىدىكى كەنتلەردە تىلەمچىلىك بىلەن كۈن ئېلىپ يۈرگەن يىللىرى ئۆگىنىۋالغانىدى. ئۇ چاغلاردا ھەرقانداق كىشى ھېچقانداق سەۋەبسىزلا ئۆز مەيلىچە تىللىسىمۇ گەپ ـ سۆز قىلمايتتى. ئەگەر ئۇمۇ شۇ كەنتلىك ـــ ئاتامان كەنتلىك بولۇپ، ئانىسىمۇ مۇشۇ يەردە بولغان بولسا، بىرەر ئىشقا دۇچ كەلگەندە ئۇنى قانات ئاستىغا ئالغان، بۇزەك قىلدۇرمىغان بولاتتى، ئۇنداقتا قېينىئانىسىمۇ ئۇنىڭغا ئاشۇنداق قوپاللىق قىلىشقا پېتىنمىغان بولاتتى. بىراق، قەيەرلەردىندۇر تېنەپ كېلىپ قالغان بۇ بىچارە يېتىم قىزنىڭ ئېلىپ كەلگەن تويلۇقى ئۇچىسىغا كىيىۋالغان بىر كونا كۆڭلەك ئىدى، تالالىق كىيىدىغىنىنى قېيىنئانىسىنىڭ قىلىپ بېرىشىگە توغرا كېلەتتى، شۇڭا سىمىيونوۋنا كۆڭلىدە بۇ كېلىنىنى ئانچە ياخشى كۆرمەيتتى، ئۇنىڭ بۇ ئاداۋتى ھەر قېتىم ئاچچىقى كەلگەندە ئوت ئۈستىگە ياغ چاچقاندەك، تېخىمۇ كۈچىيىپ كېتەتتى.

بىراق، يىللار ئۆتكەنسېرى سىمىيونوۋنامۇ ناستيۇناغا كۆنۈكۈپ قالدى، رەنجىشلىرىمۇ بارغانسېرى ئازايدى. ئۇ كېلىنىنىڭ ياۋاشلىقىنى، ئىشچانلىقىنى ئېتىراپ قىلىدىغان بولدى. ناستيۇنا كولخوزدىكى ئىشنى بۇلجۇتۇپ قويۇش ئۈياقتا تۇرسۇن، ھەتتا ئۆي ئىشلىرىنىڭ ھەممىسىنى دېگۈدەك ھۆددىگە ئالدى.

ئەرلەر پەقەت ئوتۇن يېرىپ، قۇرۇق ئوت - چۆپلەرنى غەملەپ بەرسىلا بولىدۇ. ئەگەر ئۆينىڭ ئۆگزىسى ئۆرۈلۈپ چۈشىدىغان بولسا، بۇنىمۇ ئەرلەرنىڭ يېپىشى تەبىئىي ئىدى، ئانىگارا دەرياسىدىن سۇ ئېلىپ كېلىش ياكى ئېغىللارنى قۇرۇقداشقا ئوخشىغان ئىشلار بولسا، ئەرلەرنىڭ ئابرۇيىنى تۆكىدىغان سەت ئىش دەپ قارىلاتتى. سېمىيونوۋنا ئاغرىق پۈتىنى سۆرەپ ئۇزاققا يۈرەلمەيتتى، ناستيۇنا بولسا ئالدىراشچىلىقتا پايپېتەك بولۇپ كېتەتتى، ئۇ كەم بولسا بولمايدىغان ئادەم بولۇپ قالغاچقا، قېينىئانىسىنىڭ كۆڭلىمۇ ئىختىيارسىز يۇمشاپ قالدى. قېينىئانىسى بىرلا ئىشتا ناستيۇنانى كەچۈرەلمەيتتى، يەنى ئۇ تۇغمىدى. ئۇغۇ كېلىنىنى ئەيىبلەپ كەتكىنى يوق، چۈنكى ئۇ تۇغماسلىقنىڭ ھەرقانداق ئايالغا ئەلەم قىلىدىغان بىر ئىش ئىكەنلىكىنى بىلەتتى. بىراق، ئۇ بۇ ئەھۋالدىن ئۆكۈنەتتى، چۈنكى، ئۇنىڭ بىلەن مىخئىچ پەقەت بىرلا پەرزەنت — ئاندىرىنى كۆردى، بالىسىنىڭ تۇنجىسىمۇ، ئوتتۇرانچىسىمۇ، كەنجىسىمۇ شۇ ئىدى، چۈنكى ئۇنىڭ ئالدىدا تۇغۇلغان ئىككى قىزى ئۆلۈپ كەتكەنىدى.

ناستيۇنامۇ ئۇنىڭ تۇغمىغانلىقىدىن دېمىنى ئىچىگە يۇتۇپ يۈردى. ئۇ بالىلىق دەۋرىدىلا تۇغماس ئايال ھېسابلانمايدۇ، بەلكى يېرىم ئايالار بولالايدۇ، دېگەن گەپلەرنى ئاڭلىغانىدى. ناستيۇنا ئۆزىدىنمۇ مۇشۇنداق قۇسۇرنىڭ چىقىپ قېلىشىنى، يېنىكلىك بىلەن ياتلىق بولۇشنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. توي قىلىشتىن ئىلگىرى ئايالارنىڭ ياتلىق بولغاندىن كېيىن قانداق كۈنگە قالىدىغانلىقىنى بىلسىمۇ، لېكىن يەنىلا ئۆز ھاياتىدا بولغان بۇ چوڭ ئۆزگىرىشتىن خۇشال ئىدى، تاكى بۇ ئىش بېشىدىن ئۆتۈپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن ئۆزىنىڭ قىزلىق دەۋرىنىڭ تولىمۇ قىسقا بولۇپ قالغانلىقىدىن ئەپسۇسلاندى، بۇمۇ تولا ھالىلاردا ئۇچراپ تۇرىدىغان ئەھۋال. ئاندىرى بىر مەھەل ئۇنى قىزغىن سۆيۈپ، جىگىرىم دەپ يۈردى.

ئۇيغۇر كتاب تۈر بېكىتى www.uyghurkitap.com

دەسلىپىدە ئۇلار پەرزەنت كۆرۈش ئۈستىدە قىلچە ئويلىنىپمۇ قويماي، بىر - بىرىدىن ئايرىلماي، ئىنتايىن يېقىن ئۆتۈش لەززىتىدىن بەھرىمەن بولۇپ يۈرىۋەردى، شۇنىڭ بىلەن قانائەتلەندى. ھەتتا پەرزەنت كۆرسەك بەختىمىزگە كاشىلا بولۇپ قالارمىكىن دەپمۇ يۈردى. ئەمما، كېيىنچە، قەدىمدىن تارتىپ رىئايە قىلىنىپ كېلىۋاتقان ئائىلە تۇرمۇشىدىكى كونا قائىدە - يوسۇنلارنىڭ بۇزۇلۇپ كېتىشىدىن ئەنسىرىگەنلىكتىنمۇ، بىر خىل تەشۋىش تۇغۇلدى. دەسلىپىدە ئۇلار ئۆزىنى قاچۇرغان ۋە ئەنسىرىگەن ئىشقا ئەمدىلىكتە «پەرزەنت كۆرەرمىزمۇ؟» دەپ تەقەززا بولىدىغان بولۇپ قالدى. بىرنەچچە ئايمۇ ئۆتۈپ كەتتى، ئۇنىڭدىن قىلچە دېرەك بولمىدى، شۇنداق قىلىپ تەقەززالىقتىن تاقىتى تاق بولۇشقا يەتتى، كېيىنچە ئۇ تەقەززالىقى ۋەھىمىگە ئايلاندى. بىر يىل ئۆتۈپلا ئاندىرىنىڭ ناستيۇناغا بولغان مۇئامىلىسى تامامەن ئۆزگىرىپ كەتتى، يوق يەردىن پۇتاق چىقىرىپ، قوپاللىق بىلەن بىكاردىن - بىكار تىللايدىغان بولۇۋالدى، كېيىنچە ھەتتا مۇشت كۆتۈرىدىغان بولۇپ قالدى. ناستيۇنا ئېرى نېمە دېسە خوش - خوش دەيتتى، چۈنكى رۇس ئاياللىرىنىڭ ئادىتى بويىچە، ئۇلارغا پۈتۈن ئۆمرىدە ئۆز تەقدىرىنى بىرلا قېتىم ئۆزى بەلگىلەش پۇرسىتى بېرىلەتتى، ئۇنىڭدىن كېيىن بېشىغا كەلگەن تەقدىرگە تەن بېرەتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ناستيۇنا بۇ ئىشنى ئۆزۈمدىن كۆرۈشۈم كېرەك دەپ قارايتتى. پەقەت بىر قېتىم ئاندىرى ئۇنىڭغا كايىپ، ھەقىقەتەن ئېغىزغا ئالغۇسىز سۆزلەرنى قىلغاندا چىداپ تۇرالماي: «سەۋەبنىڭ كىمدە ئىكەنلىكىنى — مەندىمۇ ياكى سەندىمۇ، بىلىپ بولمايدۇ، چۈنكى مەن تېخى باشقا ئەرلەردىن سىناپ كۆرگىنىم يوق» دەپ جاۋاب ياندۇرۇپ، ئاندىرىدىن ئۆلگۈدەك دۇمبا يېگەنىدى.

ئۇرۇش باشلىنىشتىن بىر يىل ئىلگىرى ئۇلار تۇرمۇشتا بىرقەدەر ئىناق ئۆتتى، ئىككىيلەن بىر - بىرىگە قايتىدىن

ئادەتلىنىپ قالغاندەك بولدى. ئۇلار بىر - بىرىنىڭ مەجەزىنى چۈشىنىۋىلىشقاچقا، ئەر - خوتۇن بولغاندىن كېيىن بىللە ئۆتمەي ئىلاجى يوق دېگەن قەدىمىي قائىدە - يوسۇنغا بويسۇنغانىدى. ناستيۇنا ئاندرىدىن ئانچە كۆپ مېھرىبانلىق كۆرمىسىمۇ، لېكىن ئاندرىنىڭ قاملاشمىغان قىلىقلىرى، قوپاللىقلىرى خېلىلا ئازايدى. ناستيۇنا شۇنىڭدىنمۇ كۆپ خۇشال ئىدى، كۆڭلىدە، ئىككىمىزلا تېخى ياش، ئاخىرى نەتىجىسى چىقىپ قالار، دەپ ئويلايتتى. ئەگەر ئۇرۇش بولۇپ قالمىغان بولسىدى، بۇنداق نەتىجىنى ئەملدە كۆرگەنمۇ بولاتتى، بىراق ئۇرۇش باشلىنىپ كەتتى، يالغۇز بۇ بىر ئۇمىدلا ئەمەس، بەلكى قانچىلىك ئۇمىد كۆپۈكتەك يوققا چىقتى.

ئۇرۇش باشلىنىپ بىرنەچچە كۈن ئۆتمەيلا ئاندىرى ئەسكەرلىككە ئېلىنىدى. ناستيۇنا ھەسرەتلىنىپ قاتتىق يىغلىدى، بىردەم يىغلىغاندىن كېيىن پەس بولۇپ قالدى: بۇ بەختسىزلىككە ئۇچرىغان يالغۇز ئۇلا ئەمەس ئىدى، بالىچاقلىق بولۇپ قالغان باشقا ئاياللار ئۇنىڭدىنمۇ بەكرەك ئېچىنىشلىق ئەھۋالدا قالماقتا ئىدى. ئۇ ياتلىق بولغان يىللاردىن بۇيان، تۇغمىغانلىقىدىن گويا بىرىنچى قېتىم تەسەللى تاپقاندەك بولدى. راستىنى ئېيتقاندا، مەن تەقدىرىمدىن رەنجىپ يۈرمىسەم بويتىكەن، تەقدىرىم ناھايىتى جايىدا بولغانىكەن، تەقدىر كىشىلەر بېشىغا چۈشىدىغان بەختسىزلىكنى ئاللىقاچان بىلگەنلىكى ئۈچۈن بۇ بەختسىزلىك ئازابىغا تەنھا بەرداشلىق بېرىشىمنى ئالدىنئالا توغرىلاپ قويۇپتىكەن، كېيىنچە، ياخشى كۈنلەر يېتىپ كەلگەندە پەرزەنت كۆرسەكمۇ، كېچىككەن بولماسمىز. لېكىن، ئاندىرى قايتىپ كەلسىلا بولغىنى، دەپ ئويلىدى. ئۇرۇش ئوتى لاۋۇلداپ يېنىۋاتقان كۈنلەردە ئۇ تامامەن مانا شۇ ئۇمىدتە بولۇپ يۈردى، بۇگۈن ئۆتۈپ ئەتىسى نېمە بولىدىغانلىقىنى بىلىپ بولمايدىغان شۇ ۋەھىمىلىك يىللاردا ئەنە شۇنداق ئۇمىد باغلاپ كەلدى.

ئاندىرى جەڭ ئۇستىدە خېلى ئوبدان تۇرغانىدى، لېكىن 1944 - يىلى يازغا كەلگەندە ئىز - دېرىكى يوقاپ كەتتى، ئىككى ئاي ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ يېڭى سىبىرىيە ھەربىي دوختۇرخانىسىدىن ئەۋەتكەن بىر پارچە خېتى كېلىپ تەگدى، خەتتە ياردار بولغانلىقىنى، يارىسى ساقايغاندىن كېيىن ئۆيىدە بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ كېلىشكە رۇخسەت بېرىلىشى مۇمكىن ئىكەنلىكىنى يازغانىدى. ناستيۇنا باشتا ئېرىنى يوقلاپ كېلىش ئۈچۈن يېڭى سىبىرىيەگە بارماقچى بولۇپ تۇرغانىدى، بىراق خەتتىكى گەپلەرنى ئوقۇغاندىن كېيىن بېرىش نىيىتىدىن ياندى. ئۇنىڭغا ئۆيگە كېلىشكە رۇخسەت بەرگەندىكىن، ئۆيگە جەم بولغان ھەممىدىن تۇزۇك ــ مانا بۇ ئۇلارنىڭ ئەسلىدىكى ئارزۇسى ئىدى. بىراق، ئاندىرى ئىشنى خاتا مۆلچەرلىگەن، ئۇ كەچ كۈزدە يازغان قىسقىغىنا بىر پارچە خېتىدە: «بولماي قالدى، بۇنىڭدىن نەتىجە چىقمايدىغان بولدى، دوختۇرخانىدىن چىقىشىمنى ئېيتتى، بىراق ئالدىنقى سەپكە ئەۋەتمەكچى بولۇۋاتىدۇ» دەپ رەنجىپ يازغانىدى.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق خەت - خەۋەر كەلمىدى.

روزدېستۋا بايرىمى① ھارپىسىدا كەنت سوۋېتىنىڭ رەئىسى كونوۋالوف بىلەن چوقۇر نوپۇس ساقچىسى بوردا (كىشىلەر ئارقىسىدىن ئۇنى «قاپاقباش» دەپ ئاتىشاتتى) كاردا كەنتىدىن ئاتامان كەنتىگە قەدەم تەشرىپ قىلىپ قالدى. ئۇلار ئانگارا دەريا‌سى بويىدىلا ئېتىنىڭ بېشىنى بۇراپ، ئۇدۇل گۇسكوفنىڭ ئۆيىگە كەلدى. شۇ چاغدا ناستيۇنا ئۆيدە يوق ئىدى.

ــ ئوغلۇڭلاردىن بىرەر خەۋەر بارمۇ؟ ــ دەپ سورىدى بوردا‌ڭ گويا مىخىچنى سوراق قىلىۋاتقاندەك قاتتىق ئاۋاز بىلەن.

مىخىچ ئاندىرىدىن كەلگەن ئاخىرقى ئىككى پارچە خەتنى

① ئەيسا پەيغەمبەرنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەش بايرىمى.

ئۇنىڭغا سۇندى. بوراك خەتنى كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن، كونۇۋالوخقا كۆرسەتتى، ئاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ يانچۇقىغا تىقتى.

— ئۇنىڭدىن باشقا خەت كەلمىدىمۇ؟

— كەلمىدى، — دېدى گاڭگىراپ قالغان مىخائىچ ئاخىرى ئەس - ھوشىنى تېپىپ، — ئۇنىڭغا نېمە بوپتۇ؟ ئۇ قەيەردە ئىكەن؟

— بىز ئۇنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن كەلدۇق. ئاندىرى گۇسكوفنىڭ ئىز - دېرىكى يوق. ئەگەر ئۇ سىلەرگە ئۆزىنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى ئېيتسا، بىزگە خەۋەر قىلىڭلار. چۈشەندىڭلارمۇ؟

— چۈشەندۇق.

مىخائىچ ھېچنېمىنى چۈشىنەلمىدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە سېمىيونوۋنا بىلەن ناستيۇنامۇ چۈشىنەلمىدى.

بىراق، كىرىشىشنى بايرىمىدا، قەھرىتان سوغۇق بولۇۋاتقان كۈنلەردە، گۇسكوف ئائىلىسىگە تەۋە مۇنچىنىڭ پولى ئاستىدىكى يوشۇرۇن ئورەكتىن بىر پالتا يوقاپ كەتتى.

3

— ئۇنۇڭنى چىقارما، ناستيۇنا، بۇ مەن، ئۇنۇڭنى چىقارما.

پەنجىلىرى چوڭ، كۈچلۈك كەلگەن بىر جۈپ قول ئۇنىڭ مۇرىسىدىن تۇتقىنىچە، ئۇنى ياغاچ كاڭ ئۈستىگە ئولتۇرغۇزۇپ قويدى. ناستيۇنا يەلكىسىنىڭ ئاغرىغانلىقى ۋە ئۆزىنىڭ قورقۇپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ۋايجانلىدى. ھېلىقى غايىب ئادەمنىڭ ئاۋازى بوغۇق ھەم سەت ئاڭلىناتتى، لېكىن تەلەپپۇزى يەنىلا ئاۋۇالقىدەك بولغاچقا، ناستيۇنا ئۇنىڭ ئاندىرى ئىكەنلىكىنى بىلدى.

— نېمە، ئاندىرىمۇسىز؟ ! توۋا ! قەيەردىن كېلىشىڭىز؟

— شۇ يەردىن. گەپ قىلما. مېنى بۇ يەردە ئىكەن دەپ

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

باشقىلارغا ئېيتمىغانسەن؟

— ئېيتقىنىم يوق. ئۆزۈمۇ سىزنىڭ بۇ يەردە ئىكەنلىكىڭىزنى بىلمەيتتىم.

ئۇ قاراڭغۇدا ئاندىرىنىڭ چىرايىنى ئېنىق كۆرەلمەيتتى، توسۇپ قويۇلغان كىچىك دېرىزە يوچۇقىدىن چۈشۈپ تۇرغان غۇۋا يورۇقتىن ئالدىدا تۇرغان پاخما باش، خىرە كۆرۈنۈپ تۇرغان كېلەڭسىز قارا كۆلەڭگىنىلا پەرق ئېتەلەيتتى. ئۇ گويا تېخى ھېلىلا قاتتىق يۇگۇرگەندەك، ھاسىراپ نەپەس ئالاتتى. ناستيۇنانىڭمۇ دېمى سىقىلماقتا، چۈنكى دىدارلىشارمىزمىكىن دەپ پەرەز قىلىپ يۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ قېتىم دىدارلىشىشى تولىمۇ تۇيۇقسىز بولدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە دىدارلاشقاندىن كېيىنكى بىرنەچچە مىنۇت ۋاقىت ۋە بىرنەچچە ئېغىز سۆز خۇددى ئوغرى مۇشۇكتەك دەككە ـ دۈككە ئىچىدە بولۇپ ئۆتتى.

ئۇ ئاخىر قولىنى بوشىتىپ، ئازراق ئارقىسىغا ياندى ـ يۇ، لېكىن يەنىلا ھودۇققان، ئۆزۈك ئاۋازى بىلەن:

— مېنى ئىزدەشتىمۇ؟ — دەپ سورىدى.

— يېقىندا ساقچى بىلەن كاردا كەنتىدىكى كونۇۋالوف كەلگەن. ئۇلار قېيىنئاتام بىلەن بىرئاز سۆزلەشتى.

— دادام بىلەن ئانام مېنى قايتىپ كەلدى دەپ پەرەز قىلىشتىمۇ؟

— ياق. ئۇلار پالتىنى يات كىشى ئوغرىلاپ كەتتى دېيىشۋاتىدۇ.

— ئۇنداقتا سەن جايىدا پەرەز قىپسەن ـ دە؟

ناستيۇنا جاۋاب بېرىشكە ئۇلگۈرەلمەي قالدى.

— بولكىنى سەن ئەكېلىپ قويغانمىدىڭ؟

— ھەئە، مەن.

ئاندىرى بىرپەس ئۇن چىقارمىدى.

— بولدى، ناستيۇنا، بىز جەم بولدۇق، جەم بولدۇق، —

ئاندىرى گويا ئۇنىڭ قانداق جاۋاب بېرىشىگە تەقەززا بولۇپ كېتىۋاتقاندەك سوئال تەلەپپۇزىدا تەكرارلاپ قويدى.

— ھازىر ئۆز خوتۇنۇم يېنىدا ئولتۇرغانلىقىمغا ھەقىقەتەن ئىشەنگۈم كەلمەيدۇ. ئىش ئۆز يولىچە بولغاندا، بۇ يەرگە كەلمەسلىكىم، ھېچقانداق كىشىگە يولۇقماسلىقىم لازىم ئىدى، بىراق ئۆزۈم يالغۇز قىشتىن چىقالمايمەن. سەن بولكاڭ بىلەن مېنى بۇ يەرگە ئېلىپ كەلدىڭ، — ئۇ يەنە ناستېيۇنانىڭ مۇرىسىنى كۈچەپ بېسىپ ئاغرىتىۋەتتى، — مېنىڭ بۇ يەرگە نېمە ئىش ئۈچۈن كەلگەنلىكىمنى ھەرھالدا چۈشىنىدىغانسەن؟ چۈشىنەمسەن، يوق؟

— چۈشىنىمەن.

— ئۇنداقتا قانداق قىلىشىڭ كېرەك؟

— بىلمەيمەن، — دېدى ناستېيۇنا روھسىز ھالدا بېشىنى چايقاپ، — بىلمەيمەن، ئاندىرى، سوراپ يۈرمىسىڭىز.

— سوراپ يۈرمىسىڭىز... — ئاندىرى يەنە قاتتىق ھاسىرىدى، — ساڭا ئېيتىپ قويايي، ناستېيۇنا، مېنىڭ بۇ يەردە ئىكەنلىكىمنى ھەتتا بىرەر ئىتمۇ بىلمەسلىكى كېرەك. ئەگەر ئېيتىپ قويىدىكەنسەن، ئۆلتۈرۈۋېتىمەن. سېنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنگە پىسەنت قىلىپمۇ قويمايمەن. بۇ گەپنى ئېسىڭدە چىڭ تۇت. ئالەمنىڭ ئۇ چېتىگە قېچىپ كەتسەڭمۇ ئىزدەپ تاپالايمەن. ھازىر ئۇنداق ئىشنى قىلىشتا قورقۇپ، تەمتىرەپ يۈرمەيدىغان بولۇپ قالدىم، ھەرگىز رەھىم قىلمايمەن.

— ۋاي، توۋىيەي ! نېمىلەرنى دەۋاتىسىز؟ !

— سېنى قورقۇتماقچى ئەمەسمەن، بىراق گېپىمنى ئېسىڭدە چىڭ تۇت. گەپنى يەنە تەكرارلاپ ئولتۇرمايمەن. ھازىر مېنىڭ بېشىم قېيىپ قالدى، نائىلاج مۇشۇ ئەتراپتا، سېنىڭ يېنىڭدا تۇرىمەن. مەن بۇ يەرگە سېنى دەپ كەلدىم. دادامنى ئەمەس، ئانامنى ئەمەس، سېنى دەپ كەلدىم. مەيلى ئانام ياكى دادام بولسۇن، مېنىڭ بۇ يەرگە كەلگەنلىكىمنى بىلدۇرمە... بۇنىڭدىن

كېيىن مېنى بۇنداق ئادەم يوق، ئىز - دېرىكى يوقالدى، يېرىم يولدا باشقىلار ئۆلتۈرۈپ تاشلاپتۇ، جەسىتىنى كۆيدۈرۈۋېتىپتۇ، ھەتتا كۇللىنىمۇ كۆككە سورۇۋېتىپتۇ دەپ يوشۇرۇشسۇن. ئەمدى مەن سېنىڭ قولۇڭدا، پەقەت سېنىڭلا قولۇڭدا. لېكىن، بۇ ئىشنىڭ سەۋەبى بىلەن بىرەر پېشكەللىككە ئۇچراپ قالماي دەيدىغان بولساڭ، ئوچۇق گېپىڭنى قىل.

— مېنى ئازابلاپ نېمە قىلماقچىسىز؟! — دېدى ئۇ ھەسرەتلىنىپ، — مەن يات كىشىمىدىم؟! خوتۇنىڭىز ئەمەسمىدىم يا؟!

ناستيۇنا ئەس - ھوشىنى يوقتىپ قويغاندەك تۇراتتى. بايات قىلغان گەپلىرى، كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرى — ھەممىسى ئىلىك - سىلىك، ھېچنېمىنى تۇيماس، گاراڭ بولۇپ قالغان بىر ھالەتتە بولۇپ ئۆتتى؛ ئۇنىڭ سەزگۈلىرى ئۇيۇشۇپ قالغان، قېتىشىپ كەتكەندى، ئۇ گويا ئۆزىنىڭ جېنى بىلەن ئەمەس، بەلكى جىددىي قۇتقۇزۇش ئۇچۇن چەتتىن بېرىلگەن ماجال - دەرمان بىلەن ياشاۋاتقاندەك ھالەتتە تۇراتتى. شۇنداق ھالەتتە تۇرغاندا، ۋەھىمە، ئازاب، تەئەججۇپ، ئەس - ھوش دېگەن نەرسىلەر ئىش ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن ئىزىغا چۈشىدۇ. ناستيۇنا ئەس - ھوشىغا كېلىشتىن ئىلگىرى ئۇنى ئاسراش ۋەزىپىسىنى پەقەت ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىكى سوغۇققان، مۇستەھكەم، ھېچقانداق ھېسسىياتسىز دېگۈدەك بىرلا ماشىنا ئادا قىلىپ تۇردى. ئۇ ئاغزىدا گەپكە جاۋاب بېرىۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ئەس - ھوشى بىر جايدا ئەمەس، كۆڭلى پەرىشان ئىدى، ھەرقاچان شۇم خەۋەر يېتىپ كېلىش مۇمكىنچىلىكى بولۇپ تۇرغان، ھىجران ئىلكىدە ئۆتكۈزگەن ئۇچ يېرىم يىللىق تۇرمۇشتىن كېيىن، شۇنداق كۇنلەر ئاقىۋەت تۇگەپ، ھازىرقىدەك ھالەت مەيدانغا كەلگەن بىر چاغدا، ئاغزىغا كەلگىنىچە شۇنداق سوغۇق، تاينى يوق گەپلەرنى قىلىپ سالغانلىقىنى ئۆزىمۇ چۈشەنمەيتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە ئۈچۈن

قىمىر قىلىپ قويايمۇ دېمەي ئولتۇرىۋېرىۋاتقانلىقىنىمۇ چۈشەنمەيتتى، راستىنى ئېيتقاندا قىمىرلىشى، ھېچبولمىغاندا ئاۋۇال ئېرىنى بىر قۇچاقلاپ، قىزغىن مېھرى بىلەن مۇئامىلە قىلىشى لازىم ئىدى، چۈنكى ئۇ ھەر كېچىسى دېگۈدەك شېرىن خىيال ئىچىدە ئۇنىڭ بىلەن قايتا دىدارلىشىپ كەلگەنىدىغۇ. ھەر ھالدا ئۆز ئىپادىسىنى بىلدۈرۈشى كېرەك ئىدى... بىراق ئۇ گويا چۈش كۆرۈۋاتقاندەك، يەنىلا ئاۋۇالقى پېتىچە ئولتۇراتتى. ئۇ ئۆزىگە خۇددى يات كىشىدەكلا قاراپ ئولتۇراتتى ـ يۇ، ئۆز ھەرىكىتىنى تىزگىنلەشكە ئامال تاپالمايتتى، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆز چۈشىنىڭ داۋامىغا قاراپ ئولتۇراتتى. مانا، بۇ قېتىمقى يۇز كۆرۈشۈشنىڭ پۈتكۈل جەريانىنى ئېلىپ ئېيتىدىغان بولساق ـــ يېرىم كېچە بولۇپ قالغاندا ئوغرىلىقچە مۇنچىغا مۆكۈپ ئولتۇرۇپتۇ، قارشى تەرەپنىڭ چىرايىنى قىلچىمۇ ئېنىق كۆرەلمەي، ئۇنىڭ چىرايىدىكى ئۆزگىرىشلەرنى قارىغۇلاردەكلا پەرەز قىلىپ، دەككە ـ دۈككە ئىچىدە، ئېھتىياتچانلىق بىلەن، ئازابلانغان، ئەس ـ ھوشىنى يوقاتقان ھالدا پىچىرلىشىپ ئولتۇرۇپتۇ ـــ ئەر ـ خوتۇننىڭ قايتا دىدارلىشىشى مۇشۇنداق سوغۇق بىر ھالەتكە چۈشۈپ قېلىشى قانداقمۇ ئادەمنىڭ ئوڭىدا بولۇۋاتقان ئىشقا ئوخشىسۇن، تاڭ ئاتقان ھامان غايىب بولۇپ كېتىدىغان، چىدىغۇسىز قارا باسقان چۈشكە ئوخشاپ تۇرۇپتۇ. بۇنداق يۇز كۆرۈشۈشنى ئەتىگە، ئۆگۈنگە، مەڭگۈگە داۋاملاشتۇرۇپ، يەنە شۇنداق ئازابلىق، بەختسىز يۇز كۆرۈشۈشلەرگە سەۋەبچى بولۇش مۇمكىن ئەمەس.

ئاندىرى ئېغىر، دىرىلداپ تىترەۋاتقان بىر قولى بىلەن ناستيۇنانىڭ چېچىنى سىلىدى. بۇ تۇنجى قېتىمقى مېھرىلىك يېقىنلىشىش ئىدى. ناستيۇنا تىترەپ كەتتى ـ دە، نېمە قىلىشىنى، نېمىلەرنى دېيىشنى بىلەلمەي تۇگۈلۈپ قالدى. ئاندىرى قولىنى تارتىۋېلىپ سورىدى:

ـــ كۈنۈڭلار قانداق ئۆتۈۋاتىدۇ؟

ئۇيغۇر كتاب تۈر بىكىتى
www.uyghurkitap.com

ـــ سىزنى تۆت كۆز بىلەن كۈتۈپ، ـــ دېدى ناستيۇنا.

ـــ مانا بۇ كۈتكەن كۈنۈڭ كەلدى. قەھرىمان ئۇرۇشنى تۈگىتىپ قايتىپ كەلدى. كۈتۈۋال، خوتۇن، باشقىلار ئالدىدا ماختان، مېھمان چاقىر.

بۇنداق سۆزلەرنى داۋاملاشتۇرىۋېرىشنىڭ ھاجىتى قالمىغانىدى. ئىككىيلەن بىردىنلا تەسىرلىنىپ ـ ئېرىپ كەتتى، پىكرى چېچىلدى، ھەتتا پىكرى گويا يېشىش ئۈچۈن قەيەردىن قول سېلىشقىمۇ قورقىدىغان دەرىجىدە چىگىچلىشىپ كەتتى. ئۇلار ئۈن چىقارماي بىرھازا ئولتۇرۇشتى، كېيىن ناستيۇنا ئېسىنى يىغىپ ئېيتتى:

ـــ يۇيۇنۇۋالامسىز؟ قانداق؟

ـــ يۇيۇنۇۋالاي، ـــ دېدى ئۇ دەرھال ناھايىتى خۇشال بولۇپ كەتكەندەك ماقۇل بولۇپ، ـــ سەن مۇنچىغا مېنى دەپ ئوت ياقتىڭ، بىلىپ تۇرىمەن. ئېيتقىنا، مېنى دەپمۇ؟

ـــ ھەئە، سىزنى دەپ.

ـــ قاچانلاردا يۇيۇنغانلىقىممۇ ئېسىمدە قالماپتۇ.

ئاندىرى مەشنىڭ يېنىغا بېرىپ، تۇڭدىكى سۇغا قولىنى تىقىپ كۆردى.

ـــ سوۋۇپ قالغاندۇ، بەلكىم؟ ـــ دېدى ناستيۇنا ئىختىيارسىز ھالدا.

ـــ ئانچە بەك سوۋۇماپتۇ، بولىدىكەن.

ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ ئىشىك يېنىدىكى ياغاچ ئاسقۇچنى سىلاپ تېپىپ، كالتە جۇۋىسىنى ئىلىپ قويغانلىقىنى، ئاندىن كېيىن بوسۇغا يېنىدا پىيمىسىنى سېلىپ تاشلاپ، كىيىملىرىنى يېشىشكە باشلىغانلىقىنى ئاڭلىدى. كېيىن غۇۋا، پەرق ئەتكىلى بولىدىغان بەستلىك كۆلەڭگە ناستيۇناغا يېقىنلاپ كەلدى.

ـــ قانداق، ناستيۇنا، ئۆزۈم يالغۇزلۇق قىلىدىغاندەك تۇرىمەن، قوپ، دۈمبەمنى يۇيۇپ قوي.

ئاندىرى ناستيۇنانى پولغا باستى. بۇرۇت ـ ساقاللىرى ئۇنىڭ

يۇزىگە سانجىلدى، نېمە ئۈچۈنكىنىتاڭ، ئاندىرىنىڭ بۇرۇت - ساقالىلىرىدىن ئەيلەنگەن قوي تېرىسىنىڭ پۇرىقى كېلىپ تۇراتتى، ناستيۇنا يۇزىنى ئىختىيارسىز بىر ئۇياققا - بىر بۇياققا قاچۇردى. ھەممە ئىش شۇنداق تېز بولۇپ ئۆتتىكى، ناستيۇنا ئەس - ھوشىنى تېپىشقا ئۈلگۈرمەستىنلا، ئۆزىنىڭ چاچلىرى چۈۋۈلغان ھالدا كىچىك دېرىزە يېنىدىكى ياغاچ كاڭدا ھاڭۇنقىپ ئولتۇرغانلىقىنى، ئۇ تەرەپتىكى ياغاچ كاڭدا بولسا ئۆزىگە يېقىمباشتىن ئەر بولغان، تونۇشتەك تۇرغان ئەر كىشىنىڭ ئېھتىياتچانلىق بىلەن پۇشۇلداپ، ئۆزىگە شارقىرىتىپ سۇ قۇيۇۋاتقانلىقىنى بايقىدى. ئۇ ئۆزى تەسەللى تېپىۋاتامدۇ ياكى ئازاب چېكىۋاتامدۇ، بۇلارنى بىلمەيتتى، دەرمانسىز، چېكى يوق تەئەججۇپ ۋە غۇۋا، چۈشىنىكسىز نومۇسنىلا ھېس قىلاتتى.

ئاندىرى يۇيۇنۇپ بولۇپ، كىيىملىرىنى كىيىشكە باشلىدى.

— سىزگە بىر قۇر ئېچ كىيىم ئالغاچ كەلسەم بوپتىكەن، — دېدى ناستيۇنا. ئۇ ئۆزىنىڭ ياتسىنىپ قالغانلىقىنى چاندۇرۇپ قويماسلىق ئۈچۈن سۆزلىگىلى گەپ ئىزدەيتتى.

— ئېچ كىيىم دېگىنىڭ نېمىسى، قۇرۇپ كەتسۇن؟ — دېدى ئۇ، — مېنىڭ نېمىگە جىددىي ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىمنى قۇلاق سېلىپ ئاڭلا. ئەتە سەن ئارام ئېلىۋالغىن، ئۇيقۇڭغا راسا قېنىۋال، مېنى يىرتقۇچ ھايۋانلار يەپ كەتمەستە، ھېلىقى «تۇلكام»نى① ئۆگۈنلۈكە ئەكېلىپ بەرگىن. ئۇنى ھېلىمۇ ئىشلەتكىلى بولامدۇ؟

— بولىدۇ.

— ئۇ بولمىسا بولمايدۇ. ئۇنىڭدىن قالسا سەرەڭگە، تۇز، شورپا سالىدىغان قازان ئالغاچ كەل. يەنە نېمىلەرنى ئېلىپ كېلىش كېرەك، ئۆزۈڭ قاراپ بېقىپ بىرنېمە قىلارسەن. دادامنىڭ يېنىدىن ئاز - تولا مىشەككە قاچىلايدىغان ئوق دورىسى

① ئوۋ مىلتىقىنىڭ ئىسمى.

ئېلىپ كەل، لېكىن دادامغا تۇيدۇرۇپ قويما.

ــ ئوۋ مىلتىقى توغرىسىدا ئۇنىڭغا نېمە دەيمەن؟

ــ بىلمەيمەن. ئۆزۈڭ بىل. ئەپلەپ ـ سەپلەپ بىرنېمە قىلارسەن... يەنە بىر قېتىم سەمىڭگە سېلىپ قويساي: مېنى قايتىپ كەلدىمىكىن دېگەن گۇمان چىقمىسۇن. ھېچقانداق كىشىنى گۇمانلاندۇرماسلىق كېرەك! مەن قايتىپ كەلمىگەن، بۇ يەردە بولمىغان بولاي. سېنىڭ بىلگىنىڭلا كۇيايە... ھازىرچە ئۆزۈڭ ئاز ـ پاز بىرنەرسە ئەكېلىپ مېنى بېقىپ تۇر. مىلتىقنى ئەكېلىپ بەرگەندىن كېيىن ئۆزۈم گۆش تاپالايمەن، بىراق بولكىنى مىلتىق بىلەن ئوۋلاپ تاپقىلى بولمايدۇ. ئۆگۈنلۈككە مەن يەنە كېلىمەن، بۇنىڭدىن كېچىكىپرەك كېلىمەن. ئۆزۈڭمۇ بالدۇر كېلىۋالما، باشقىلارنىڭ پېيىڭگە چۈشۈشىدىن پەخەس بول. بۇنىڭدىن كېيىن يول يۈرسەڭ ئېھتىيات قىل، پات ـ پات ئارقىڭغا قاراپ قويۇپ ماڭ.

ئۇ ئېغىر ـ بېسىق، سالماقلىق بىلەن سۆزلىدى، تەلەپپۇزىنىڭ ئىسسىق مۇھىتتا يۇمشاق چىقىۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى، بىراق يەنىلا تاقەتسىزلىك ۋە ئالاقزەدىلىك ئىچىدە ئۆزىنى زورغا روھلۇق تۇتۇۋاتقانلىقى بىلىنەتتى.

ــ ئىسسىنىۋالدىم، يۇيۇنۇپمۇۋالدىم، يەنە تېخى ئامىتىم كېلىپ ئۆز خوتۇنۇم بىلەن بىردەم مۇھەببەتلىشىپمۇۋاپتىمەن. ئەمدى كېتەي.

ــ نەگە؟ ــ دەپ سورىدى ناستيۇنا.

ــ نەگە دەمسىنا... خالىغان يەرگە. بىر تۇغقان قېرىندىشىمنى ئىزدەيمەن. چىلبۆرىنى ئىزدەيمەن. شۇنداق، ئۆگۈنلۈككە قىلىدىغان ئىشنى يادىڭدىن چىقىرىپ قويماسسەن؟

ــ يادىمدىن چىقارمايمەن.

ــ سەن ئاۋۋال بۇ يەردە ساقلاپ تۇرغىن، ئاندىن كېيىن بىز كېيىنكى ئىشلارنى قانداق قىلىدىغانلىقىمىز ئۈستىدە

مەسىلىھەتلىشەيلى. شۇنداق بولسۇن، مەن كەتتىم. بىرئاز توختاپ تۇر، ئارقىمدىنلا چىقىڭالما.

ئۇ كالتە جۇڭسىنى شىرىقلىتىپ كىيىڭالدى ـ دە، شۇك بولۇپ قالدى.

ئۇ بوسۇغا يېنىغا بارغاندا تۇيۇقسىزلا:

ـــ قانداقلا بولمىسۇن، تىرىك يېنىپ كەلگىنىمگە خۇشال بولغانسەن؟ ـــ دېدى.

ـــ خۇشال بولدۇم.

ـــ ئۇنداقتا، مەن سېنىڭ نېمەڭ بولىدىغانلىقىمنى ئۇنتۇپ قالغىنىڭ يوقتۇ؟

ـــ ئۇنتۇغىنىم يوق.

ـــ نېمەڭ بولىمەن؟

ـــ ئېرىم.

ـــ تۇغرا، ئېرىڭ بولىمەن، ـــ ئۇ تەكىتلەپ قويدى ـ دە، چىقىپ كەتتى.

ناستيۇنا بۇ گەپنىڭ تېگىگە تازا دېگۈدەك يېتەلمىگەنلىكتىن بىردىنلا ئويغا چۆمدى: راستلا ئېرىممىكىنە؟ بىرەر جىن ـ ئالۋاستىغا ئۇچراپ قالمىغاندىمەن؟ قاراڭغۇدا ئېنىق كۆرگىلى بولامدىكىنە؟ ئالۋاستى ئادەمگە ئۆزگىرىۋالسا كۆپكۈندۈزدىمۇ ھەقىقىي ئادەمدىن ئايرىۋالغىلى بولماسمىش... ناستيۇنا قائىدە بويىچە كىرىست سىزىشنى بىلمىگەچكە نائىلاج ئۆزى بىلگىنىچە سىزىپ قويدى، ئىلگىرى ئۆگىنىۋالغان ئايەتلەرنىمۇ ئاللىقاچان ئېسىدىن چىقىرىپ قويغاچقا، دەمالىققا ئېسىگە كەلگەن، كىچىكىدىن تارتىپ ياد ئېلىۋالغان بىرنەچچە ئېغىز ئايەتنى ئىچىدە ئوقۇدى ۋە ئېرىگە بۇاپالىق قىلىدىغان، ئەگەر ئۇ راستلا ئالۋاستى بولسا تېخىمۇ ياخشى بولغان بولماسمىدى؟ دېگەن بىر ئويغا كەلدى ـ دە، ئۆزىنىڭ بۇ ئوي ـ خىيالىدىن داڭ قېتىپ قالدى.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

4

ئاندىرى گۈسكوف كۆڭلىدە ئۆز تەقدىرىنىڭ ئاللىقاچان هالاكەت گىردابىغا بېرىپ قالغانلىقىنى، هېچقانداق ئامال قالمىغانلىقىنى چۈشىنەتتى. ئالدىدا يەنە بىر يول بولسىمۇ، لېكىن ئۇزاققا بارماستىنلا پەشۋا يەپ قالىدىغانلىقىنى، ئارقىغا يېنىشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكى كۆزىگە كۆرۈنۈپ تۇراتتى... ئاندىرى ــ ئۆزىنىڭ ئارقىسىغا قايتىدىغان يولى قالمىغانلىقىنى ئويلاپ، تۇتۇرۇقسىز خىيالىرىنى تاشلاپ، تەقدىردە نېمە بولسا شۇنى كۆرەرمەن دېگەن نىيەتكىلا كەلگەنىدى.

يۈرتىغا قايتىپ كەلگەن دەسلەپكى بىرنەچچە كۈن ئىچىدە ئۆزىنى ئىنتايىن بىئارام قىلغان نەرسە بۇنىڭدىن ئۆچ يېرىم يىل ئىلگىرى بۇ يەردىن ئايرىلىپ ئالدىنقى سەپكە ماڭىدىغان چاغدىكى ئەهۋال بولدى. ئۇرۇش خەۋىرىنى ئاڭلىغان ۋاقىتتىن تارتىپ ئىركۈتسكىغا يېتىپ بېرىپ دۇنىيە تەشكىللەنگەنگە قەدەر جەمئىيى ئىككى هەپتىدەك ۋاقىت ئۆتكەنىدى. شۇ مەزگىلدىكى ئەهۋاللار جانلىق هالدا كۆز ئالدىدا پەيدا بولدى، گويا هەممىسى تۇنۇگۈن بولۇپ ئۆتكەن ئىشتەك تۇيۇلدى ــ دە، بۇ ئۇنى بىرقىسمىلا قىلىپ قويدى. ئۇ ئەينى چاغدىكى هېسسىياتىنىمۇ ئېسىگە ئالدى، شۇ هېسسىيات ئەمدىلىكتە تەكرارلىنىۋاتقاندەك بولدى، ئۇ هازىرمۇ شۇ چاغدىكىدەك بىرنەرسىنى يوقىتىپ قويغانغا ئوخشاش پەرىشان بولدى، ئىستىقبالىغا كۆزى يېتمىدى، بېشىغا كەلگەنلىرىنىڭ هەممىسىگە شۇ چاغدىكىدەك ئىشەنگۈسى كەلمىدى، شۇ چاغدىكىدەكلا غەزەپلەندى، يېتىمسىرىدى، كۆڭلى يېرىم بولدى، شۇ چاغدىكىدەكلا ۋەهىمگە چۈشتى؛ بۇ شەپقەتسىز، تۇتۇق، قۇتۇلغىلى بولمايدىغان ۋەهىمە، بۇ روهىي هالەتلەر، هەتتا هەش ــ پەش دېگۈچە پەيدا بولغان خىياللارمۇ شۇ چاغدىكىگە ئوپئوخشاش

ئىدى. بۇلار ئوتتۇرىسىدا پەقەت ناھايىتى چوڭ بىرلا پەرق بار ئىدى: ئەمدىلىكتە بۇلارنىڭ ھەممىسى گويا بۆلەكچىلا ئۆزگەرگەن، بۇنى ئەتراپتىكى مۇھىت ئىسپاتلاپ تۇرۇپتۇ. قاراڭ، ئۇ يەنىلا شۇ جايدا، ئۆز ۋاقتىدا سەپەرگە چىققان جايدا تۇرۇپتۇ، بىراق ئانگارا دەرياسىنىڭ ئوڭ قىرغىقىدا ئەمەس، سول قىرغىقىدا تۇرۇپتۇ؛ ئۇ چاغدا تومۇز بولسا، ئەمدىلىكتە زىمىستان قىش؛ ئۇ چاغدا ئۇرۇشقا ماڭغان بولسا، ئەمدىلىكتە قايتىپ كەلدى؛ ئۇ چاغدا نۇرغۇن كىشىلەر بىلەن بىرلىكتە دەبدەبە بىلەن يولغا چىققان بولسا، ئەمدىلىكتە تەنھا ئۆزى ئوغرىلىقچە قايتىپ كەلگەن. تەقدىر ئۇنى چۆرگۈلىتىپ - چۆرگۈلىتىپ، ئەسلىي جايىغا ئېلىپ كېلىپ قويدى، ئەزرائىل ئەينى چاغدىكىدەكلا ئۇنىڭ يېنىدا گىدىيىپ تۇرۇپتۇ — بىراق بۇ قېتىم ئۇنىڭ قېچىپ كېتەلمىگەنلىكى ئۈچۈن ئارقا تەرىپىدىن دەل جايىدا تەگكۈزۈپ ئوق ئۇزۇشكە ماھىرلىنىپ تۇرۇپتۇ. قىسقىسى، ئۇ ھازىر چېكىنگەن، تەتۈر تۇرمۇشقا قالغان، كېيىنكى قەدەمنى قانداق بېسىشنى بىلمەيدۇ، بۇ قېتىمقى تۇرمۇش ئاياغلاشقاندىن كېيىن ئۇنىڭدا قايتىدىن خاتىرە قالماسلىقى ئېھتىمال.

چاقىرىقىغا بىنائەن تۇنجى تۇركۈم ئەسكەرلىككە كىرگەن ئاتامان كەنتىدىكى يەتتە ئەر، شۇ جۈملىدىن ئاندىرى، چاققان بەش ھارۋىغا ئولتۇرۇپ كەنتتىن ئۇزىغاندى. ئۇزاتقىلى چىققان كىشىلەرنىڭ سانى ئالدىنقى سەپكە كېتىۋاتقان جەڭچىلەرنىڭ سانى بىلەن ئوخشاش دېگۈدەك ئىدى. بىراق ئاندىرى ئۆيىدىلا ئاتا - ئانىسى ۋە خوتۇنى بىلەن خوشلىشىۋالغاندى، ئۇ، ئۇلارنىڭ ھەسرەتلىك كۆز يېشى تۆكۈپ كۆڭلىنى يېرىم قىلىش ۋاقتىنى ئۇزارتىشنىڭ، ئۆزۈمنىڭمۇ ئۇلارغا ھەمراھ بولۇپ بىكاردىن - بىكار ھەسرەتلىنىشىمنىڭ ھاجىتى يوق؛ نائىلاج ۋىدالىشىدىغان بولغاندىكىن، دەرھال ۋىدالاشقان تۇزۇك، دەپ ئويلىغاندى. ۋاقتى كەلگەندە (ئۇنداق ۋاقىت يىراق ئەمەس) جاندىن تۇگىشىشىم مۇمكىن دېگەن نىيەتكە كەلگەچكە، يوقىلاڭ خىياللارغىمۇ

www.uyghurkitap.com

بىرىلمىگەنىدى. شۇڭا، ئۇ دەرۋازا ئالدىدا ئانىسى، دادىسى ۋە ناستيۇنا بىلەن قۇچاقلىشىپ بولغاندىن كېيىن ھارۋىغا سەكرەپ چىقىپ، ئاتقا قامچا ئۇرغان؛ ھارۋا ئورنىدىن قوزغالغاندىن كېيىن، ئۆزىنى توتۇۋېلىپ، ئارقىسىغا قاراپمۇ قويمىغان، تاكى يايلاقتىن ئۆتۈپ، ئاتامان كەنتى كۆزىگە كۆرۈنمىگەندىن كېيىنلا ئاتنىڭ تىزگىنىنى تارتىپ، باشقىلار يىغىلىپ بولغاندىن كېيىن ئۇزۇنسىغا سەپ بولۇپ ئالغا ئىلگىرىلىگەنىدى.

ئۇلار كاردا كەنتىدە پاراخوتقا ئولگۇرۇپ، ئۇنىڭغا چىقىشتى - دە، ئېقىمنى بويلاپ تۆۋەنگە قاراپ مېڭىپ رايون مەركىزىگە يېتىپ باردى. بىر كۈندىن كېيىن يەنە شۇ پاراخوت ئارقىسىغا قاراپ مېڭىپ، رايون بويىچە ئەسكەرلىككە ئېلىنغان ئادەملەرنىڭ ھەممىسىنى توپلاپ ئىركۈتسكىغا ئېلىپ ماڭدى. پاراخوت تاڭ سەھەردە ئاتامان كەنتىدىن ئۆتتى. ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى كىرپىك قاقماي ئولتۇرۇشقانىدى. پاراخوت كەنتتىن خېلى يىراقتىكى چاغدىلا ئۇلار بىرنېمىلەرنى دەپ كالدىرلىشىپ چاقىرغىلى تۇردى، نېمە دەپ چاقىرىشقانلىقىنى ئۆزلىرىمۇ بىلمەيتتى، نېمە ئۈچۈن چاقىرىدىغانلىقىنىمۇ چۈشەنمەيتتى. ئاندىرى بولسا ئۇن چىقارمىغان، خاپا ھالدا كەنتكە كۆز سېلىپ تۇراتتى، ئۇ ئەمدى ئۇرۇشتىن ئاغرىنماي، ئاتامان كەنتىنى يامان كۆرۈشكە باشلىغانىدى، ئۇ بۇ كەنتنى ئۆزىنى يۇرتىدىن ئايرىلىشقا مەجبۇر قىلغان بالايىئاپەتنىڭ يىلتىزى دەپ ئويلايتتى. ئۇلار ئاخىر كۆزلىگەن مەقسىتىگە يەتتى: كەنتتىكى بەزىلەر قىرغاققا يۈگۈرۈشۈپ كېلىپ، پاراخوتتىكىلەرنىڭ چاقىرغىنىغا جاۋاب قايتۇردى، قول ياغلىقى ۋە بۆكلىرىنى پۇلاڭلىتىشتى، بىراق پاراخوت قىرغاقتىن تولىمۇ يىراق بولغاچقا، ئۇلارنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى پەرق ئەتكىلى بولمايتتى، نېمە دەپ ۋارقىراۋاتقانلىقىنىمۇ ئاڭلىغىلى بولمايتتى. ئاندىرى شۇ قىرغاقتىكىلەر ئارىسىدا ناستيۇنانى كۆرگەندەك بولدى - يۇ، لېكىن ئۇنى شۇ دەپ كېسىپ ئېيتالمىدى. ئۇ «نېمە جاپا، بۇنداق

قىلچە ھاجەتسىز ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىشنى ئورۇنلاشتۇرۇپ نېمە جاپا؟ خوشلىشىپ بولدۇق، دېيىشىدىغان گەپلەرنى دېيىشتۇق، بولمىدىمۇ؟ ! ئۇرۇشتىن خالىي بولغىلى بولمايدۇ...» دەپ خاپا بولۇپ چېچىلدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ناستيۇناغا ئوخشاتقان كىشىسىنىڭ ھەقىقەتەن ناستيۇنا ئىكەنلىكىنى مۇئەييەنلەشتۈرەلمىگەن بولسىدى، ئېھتىمال، كۆڭلى ئازراق ئېچىلغان بولاتتى، ئۇ ھېلىقى ئايالنىڭ ناستيۇنا ئىكەنلىكى ياكى ئەمەسلىكىنى بىلەلمىگەنلىكى ئۈچۈن خاپا بولدى. ئۇنىڭ ئاتامان كەنتىدە قالدۇرۇپ كەتكەن نەرسىلىرى، يەنى شۇلار بىلەن جۇدالىشىپ، يەنە شۇلار ئۈچۈن ئۇرۇش قىلىشقا بېرىشقا مەجبۇر قىلغان نەرسىلەر ئۇنىڭ ئوغىسىنى قاينىتقانىدى ۋە بۇ ئاچچىقىنى ئۇزاققىچە زادى باسالماي كەلگەنىدى؛ ئەنە شۇ غەزەپ تۈپەيلىدىن ئۇ ئەينى چاغدا كۆڭلىدە قەسەم قىلغان ھەمدە شۇ بىرقانچە يىلدىن بۇيان ئۇنى ھەر ۋاقىت دىلىغا پۈكۈپ كەلگەنىدى. ئەمدىلىكتە شۇ قەسىمى تاسادىپىي كېلىپ قالغان پۇرسەت بىلەن ئەمەلگە ئېشىپ قالدى. ئۇ شۇ قەسىمىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن قايتىپ كەلگىنى يوق، ئەلۋەتتە؛ لېكىن شۇ مىنۇتتا، شۇ قەسىمى ئەمەلگە ئېشىشقا باشلىغان بىر چاغدا، ئاندىرى شۇ قەسەمنىڭ قۇرۇق گەپ ئەمەسلىكىنى، ئۇنىڭ گويا جەلپ قىلارلىق، ھەقىقىي ئىشەنچلىك كۈچ بولۇپ، ئۆزىگە يوشۇرۇنچە ياردەم بېرىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى.

پاراخوت سۇنى يېرىپ، ئېقىمغا قارشى ئۈچ كېچە - كۈندۈز ماڭدى، پاراخوتتىكى ئادەملەر گويا تەرتىپسىز ئالامانلاردەك ئويناپ - كۈلۈپ، ۋارقىراپ - جارقىراپ، ئەلەم ئىچىدە ھە دەپ كۆڭۈل ئېچىشاتتى، چۈنكى ئۇلار ئەركىن ھەم بىخەتەر ئۆتىدىغان ئاخىرقى بىرنەچچە كۈنلا قالغانلىقىنى ناھايىتى ئېنىق بىلىشەتتى. لېكىن، ئاندىرى ئۆزى يالغۇز بىر يەردە ئولتۇرۇپلا كەلدى، ئۇنىڭ ۋوتكا ئىچىش ئادىتى يوق ئىدى. ئۇ پاراخوت سەيناسىدا ھەمىشە قورچاقتا ئوخشاش ئۇزاققىچە ئۆرە تۇرۇپ،

ئالدى تەرەپكە قارايتتى. بۇ دەل تومۇز ۋاقتى بولۇپ، بىرنەچچە كۈندىن بۇيان ئاپتاپ چاقماقتا ئىدى، ئانگارا دەرياسى ئۆركەشلەپ ئاقاتتى، شارقىرىغان ئاۋازى قۇلاققا ئاڭلىنىپ تۇراتتى، تونۇش دەريا قىرغىقى، كەنت، ئاراللار ئىككى ياقتىن ئارقىغا تاشلىنىپ، كۆزدىن غايىب بولۇپ تۇراتتى. ئاندىرى بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئاخىرقى قېتىم كۆرۈۋاتقاندىمەن بەلكىم، دەپ ئويلىغان ھامان كۆڭلى بۇزۇلۇپ كېتەتتى ـ دە، پاراخوتنىڭ ئاستىنقى قەۋىتىگە چۈشۈپ، تەڭتۈشلىرىم بىلەن بىللە بولغىنىم تۇزۇكتەك تۇرىدۇ، چۈنكى كۆڭلى بۇزۇلغانلار يالغۇز مەنلا ئەمەس دەپ ئويلايتتى. ياكى كۈدە ـ كۆرپىنى بېشىمغا قويۇپ، خارامۇش ھالدا ھەممىنى ئۇنتۇپ، تاكى قوپۇشقا بۇيرۇق چۈشكۈچىلىك ئۇخلايمىكىن، دەپ ئويلايتتى. لېكىن، ئۇ پاراخوتنىڭ ئاستىنقى بۆلمىلىرىگە چۈشمەي، ئويغا چۆمگەن، ئازابلانغان ھالدا داۋاملىق ئالدى تەرەپكە قاراپ تۇرىۋەردى. ھەسرەت ۋە قايغۇ بىلەن ئۆز قەلبىنى ئازابلايتتى، ھەسرەتلىنەتتى، ئۆزىگە ئىچ ئاغرىتاتتى، ئۇ ئۇزاقىچە قاراپ تۇرىۋەرگەنسېرى شۇنچە ئېنىق، شۇنچە ئورنىغا كەلتۈرگىلى بولمايدىغان بىر ھالەتتە شۇنى كۆرەتتىكى، ئانگارا دەرياسىنىڭ سۈيى خاتىرجەم ۋە سوغۇق، ئۆزىگە قىلچە كۆڭۈل بۆلمىگەن ھالدا ئۇدۇل ئېقىپ كېلەتتى؛ دەريا قىرغىقى قاراپ تۇرۇپ كۆرمەسلىككە سېلىۋاتقاندەك ئۆزىنىڭ ئىككى يېقىدىن ئۇزۇكسىز ئارقىدا قالماقتا ئىدى. ئۇ مۇشۇ ئەتراپتىكى جايلاردا ياشاپ كەلگەن، بىراق بۇ جايلار ئەمدىلىكتە ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىپ، پات ئارىدا ئۇنىڭ ئورنىغا دەسسەيدىغان باشقا ئادەملەرنى ۋە باشقا بىر خىل تۇرمۇشنى كۈتمەكتە. ئۇنىڭ غەزىپى ئۆرلەيتتى: نېمە ئۈچۈن شۇنچە تېزلا كۆڭلى قالىدىغاندۇ؟ تېخى كېتىپ بولغىنىم، بۇ يەردىن ئايرىلىپ كەتكىنىم يوققۇ، بىراق مېنىڭ ئۆتمۈشۈم ۋە كەلگۈسىدىكى بارلىقىم ئەستىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىپتۇ، يوق ھېسابىغا چىقىرىلىپتۇ؛ بۇ ئەھۋال ماڭا، بېرىپ

ئۆل، بىزنىڭ نەزىرىمىزدە سەن ئاللىقاچان تۇغقىشكەن ئادەم دېگەنلىك ئەمەسمۇ؟ ! راستلا تۇغقىشكەندىمەنمۇ؟ ... ئاندىرى بۇنىڭغا قوشۇلمايتتى، ھاياجانلانغان ھالدا زەردە بىلەن ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ قەسەمياد قىلدى:

«بىمەنە گەپ ! مەن ياشايمەن. سىلەر مېنى تولىمۇ بالدۇر ئەستىن چىقىرىۋېتىۋاتىسىلەر. قاراپ تۇرۇڭلارچۇ، ھايات قالمەن. ئىشقىلىپ سىلەر ھېچ يەرگە قېچىپ كېتەلمەيسىلەر، مېنىڭ قايتىپ كەلگىنىمنى كۆرىسىلەر.»

بىراق، ئالدىنقى سەپكە بارغاندىن كېيىن ئۇ بۇنداق ئۇمىدتە بولمىدى. دەسلەپكى بىرنەچچە قېتىملىق ئېلىشىشتىلا ياردار بولدى، بەختىگە يارىشا يېنىك ياردار بولدى، ئوق سول پۇتىنىڭ گۆشىنى يېرىپ ئۆتۈپ كەتكەنىدى. بىر ئايدىن كېيىن بىر پۇتى ئازراق ئاقسىغان ھالدا قىسمىغا قايتىپ كەلدى. شۇ چاغلاردا ئۆلۈمدىن قېچىپ قۇتۇلۇش ئارزۇسى قىلچە ئەھمىيەتسىز ئىدى. بۇنداق «ئارزۇيۇڭنى قەدىرلەپ ساقلا، ھەرگىز ئاشكارىلىما، يامغۇرەڭ يېغىۋاتقان ئوق ئارىسىدىمۇ ئاشكارىلىما» دەپ، بەزىدە ئۆزىمۇ ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق ئارزۇسىنىڭ زادى بار - يوقلۇقىنى ئېتىراپ قىلغۇسى كەلمەيدىغان دەرىجىدە يۇرىكىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىغا يوشۇرۇپ قويغانلار ئۇنىڭ بىلەنلا چەكلەنمەيتتى. ئۇ ئۆز ئەتراپىدا يۈز بەرگەن ئۆلۈمنى تولىمۇ كۆپ كۆردى. ھەمىشە ئۆزىنىڭمۇ بۇ ئاپەتتىن قۇتۇلۇپ كېتەلمەيدىغانلىقىنى، بۇگۈن بولمىسا ئەتە، ئەتە بولمىسا ئۆگۈن، ھامان بىر كۈنى ئۆزىگىمۇ نۆۋەت كېلىدىغانلىقىنى ھېس قىلاتتى. بۇ يەردە، ئۇرۇش مەيدانىدا كىشىلەر ھەمىشە تىنچ - ئامان تۇرمۇش كەچۈرىدىغان كىشىلەرنىڭ بىمالال ياشاۋېرىدىغانلىقىغا ئەجەبلىنەتتى. ھەر قېتىم كىشىلەرنىڭ دەل - دەرەخ ۋە تاشلارغا ئوخشاش نەچچە ئون يىللاپ تىنچ - ئامان ياشىشىنى ئەقلگە سىغدۇرالمايتتى. ۋاقىتنىڭ بۇ يەردە باشقا بىر خىل ئۆلچىمى بار ئىدى.

ئاندىرى گۇسكوفنىڭ ئۇزاق ۋاقىتتىن بۇيان تەلىيى ئوڭدىن

كېلىپ تۇردى. پەقەت بىر قېتىم ئۇ جەڭ مەيدانىدىن قايتىش ئالدىدا ئېھتىياتسىزلىقىدىن بومبا ردىمانچىلىقتا ئۇچراپ، ئىنتايىن قاتتىق سىلكىنىپ كەتتى، پارتلاش دولقۇنى ئۇنىڭ قۇلىقىنى پۈتۈنلەي گاس قىلىپ قويدى، بىر ھەپتە دېگۈدەك ئۇ ھېچنېمىنى ئاڭلىيالمىدى. كېيىنچە ئاستا ـ ئاستا ئاڭلاش سېزىمى ئەسلىگە كەلدى. شۇ قېتىمقى سىلكىنىش ئۇنىڭ مېڭىسىدە كۈلكىلىك ھەم دەردلىك خاتىرە قالدۇردى: دوختۇرخانىدا بۇ گاسنىڭ ئىشتىھاسى راسا ئېچىلىپ، ياۋايى ھايۋانلاردەك، يەپ تويماس بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ دائىم قورسىقى ئېچىپ تۇراتتى، ھەربىر مىنۇتتىمۇ بىر نەرسە يېگۈسى كېلەتتى؛ ئۇ بەزىدە يېمەكلىك ئىزدەپ تۇرلۇك كۆڭۈلسىز ئىشلارغا دۇچ كېلىپ قالاتتى. ئۇ ئۆز ئاۋازىنى ئۆزى ئاڭلىيالمىغاچقا، باشقىلارمۇ ئاڭلىيالمايدۇ دەپ، تۇيدۇرماي ئاشخانىغا كىرىۋېلىپ، بىرنەرسە ئوغرىلاپ يېگىلى تۇرغان چېغىدا تۇتۇلۇپ قالغانىدى؛ تاماق نورمىسىنى كۆپەيتىش تەلىپىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ باقمىنىدا، كىشىلەر ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئۆزى خالىغانچە جاۋاب بېرىشەتتى، ئۇ بولسا كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ تۇرۇپ قالاتتى.

ئاندىرى ئۇچ يىل جەريانىدا چاڭغىچىلار باتالىيونى، رازۋېدكىچىلار روتىسى، بومبا ئاتار زەمبىرەكچىلەر روتىسى قاتارلىق قىسىملاردا بولدى. شۇڭا ئۇ تۇرلۇك سەرگۈزەشتىلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزدى: تانكا كەينىدىن ئاتاكىغا ئۆتتى، نېمىسلارنىڭ پىلىموتىغا ئۆزىنى ئاتتى، چاڭغا تېيىلىپ كېچىلىرى دۈشمەنگە ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلدى، «تىل» تۇتۇش ئۈچۈن ھېرىپ ھالى قالمىغان ھالدا ئۇزاق مۇددەتكىچە قەيسەرلىك بىلەن بەرداشلىق بېرىپ ھەربىكەت قىلدى. ئاندىرى جەڭ مەيدانىغا خۇددى ئىشقا چىققانغا ئوخشاش بەخۇدۇك ۋە بىمالال كېتىۋاتقان كىشىلەرگە زوقلىناتتى، بىراق ئۆزى ئۇرۇشقا كۆنەلمەيتتى، كۆنەلمىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئەمما ئۇرۇشقا چامىسىنىڭ يېتىشچە

ماسلىشىشتىن باشقا ئامالىمۇ يوق ئىدى. ئۇ جەڭدە باشقىلارنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپمۇ كەتمەيتتى، لېكىن ئۆزىنى باشقىلارنىڭ دالدىسىغا ئېلىپمۇ يۈرمەيتتى، ــ باشقىلارنىڭ دالدىسىغا ئۆتۈۋالغاندا، سەپداشلىرى دەرھال سېزىۋالغان بولاتتى ـ دە، ئەدىپىنى بېرەتتى. «رازۋېدكا خاراكتېرلىك ئاختۇرۇش» تا بەش ـ ئالتە كىشىدىن تەركىب تاپقان ئاختۇرۇش گۇرۇپپىسى نېمىسلارنىڭ ئاكوپىغا ئېتىلغاندا، ئادەتتە پۈرسەتپەرەسلىك قىلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئۇنداق شارائىتتا غەلىبە قىلالمىسا، ھالاك بولۇشى كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇراتتى، ئەگەر سەل ـ پەل توختاپ قالسا، ئۆزىنى چەتكە ئالسا ئۆزىنىڭمۇ، كۆپچىلىكنىڭمۇ بېشىغا چىقىدىغان ئىش بولاتتى. رازۋېدكىچىلار ئىچىدە ئاندىرى ئىشەنچلىك سەپداش ھېسابلىناتتى. ھەممىدىن يۇرەكلىك كەلگەن كىشىلەرمۇ بىخەتەررەك بولۇش ئۈچۈن ھەمىشە ئۇنى ھەمراھلىقىغا تارتاتتى. جەڭدە ئۇ كۆپچىلىككە ئوخشاش بولۇپ، باشقىلاردىن ئېشىپمۇ كەتمەيتتى، باشقىلارنىڭ ئارقىسىدىمۇ قالمايتتى. ئۇ كۈچلۈك بولغانلىقى ئۈچۈن ئەسكەرلەر ئۇنى قەدىرلەيتتى: ئۇ بويى پاكار، قاۋۇل، ساغلام كەلگەن بولۇپ، ھەمىشە يارىلىنىپ ھوشىدىن كەتكەنلەرنى ياكى جاھىللىق بىلەن قارشىلىق كۆرسەتكەن «تىل»لارنى ئۆشنىسىگە ئېلىپ ئەپچىللىك بىلەن ئۆز ئاكوپىغا ئېلىپ كېلەتتى.

ئاندىرى گۇسكوف چاڭغىچىلار يىڭىدا ۋەزىپە ئۆتەۋاتقىنىدا جەڭ مەيدانى موسكۋا ئەتراپىدا ئىدى؛ باھاردا رازۋېدكىچى بولۇپ يۆتكىلىپ، سمولىيانسكى ئەتراپىدا جەڭ قىلىپ يۈردى؛ پارتىلاش زەربىدىن يارىدار بولغاندىن كېيىن توپچىلار روتىسىغا يۆتكىلىپ، ستالىنگرادتا تۇردى. ئۇ يەردە، دۇشمەندىن يىراقتىراق تۇرۇپ جەڭ قىلىدىغان توپچىلار قىسمىدا، ئارمىيەمىز ھۇجۇمغا ئۆتكەنلىكتىن، ئەھۋال ئانچە جىددي ئەمەس ئىدى.

1943 ـ يىلىنىڭ باشلىرى، قىشتا، ئۇرۇش ئاخىرلىشاي دەپ

قالغاندى. ئۇروش ئاخىرلىشاي دېگەنسېرى ھايات قېلىش ئۈمىدى كۈچەيدى ـــ بۇنداق ئۈمىد ئەمدى قورۇنۇش ئىچىدە، يوشۇرۇن ئەمەس، بەلكى ئوچۇق ـ ئاشكارا، دەككە ـ دۈككە ئىچىدە ئىپادىلىنىدىغان بولدى. ئۇروشنىڭ باشلىنىشى بىلەنلا جەڭگە قاتنىشىشقا باشلىغانلار شۇنچىلا كۆپ خەۋپ ـ خەتەرلەرنى بېشىدىن كەچۈرۈپ، ئاخىر چىداپ بۇگۈنكى كۈنگە كەلدى. شۇڭا ئۇلار، تەقدىر بىزگە باشقا كۆز بىلەن قاراپ، تورنىڭ بىر تەرىپىنى ئېچىپ قويدى، بىز ھازىرغىچە ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇپ كەلدۇق، ئەزرائىلمۇ بىزدىن ۋاز كەچمەي قالمايدۇ دەپ ئۆزىنى ئۆزى ئىشەندۈرۈشكە تىرىشاتتى. بۇ يەردىكى جەڭ مەيدانىدا تىرىك قالساقلا ياشاپ كېتەلەيمىز دەيدىغان جانىنى سىناش مەزگىلى باردەك بولاتتى. بەزىدە، جەڭ توختاپ، كىشىلەرنىڭ كۆڭلى ئارامىغا چۈشكەن پەيتلەردە، ئاندىرىدا بۇنىڭدىن كېيىن بېشىمغا بالا ـ قازا كەلمەيدۇ، ھازىرقىغا ئوخشاش ئالدىرىماي ـ تېنىمەي، بىر ـ بىرلەپ قەدەم تاشلاپ ماڭسام، مۇشەققەت تۈگەپ، ھالاۋەت كۆرىدىغان، ئېرىشىمەن دەپ ئون ھەسسىلەپ چىقىم تارتقان ئاخىرقى كۈنلەرگە ئېرىشەلەيدىغان بولدۇم، شۇنداق كۈنلەر يېتىپ كەلگەندە ئۇروشنىڭ غەلىبىلىك ئاياغلاشقانلىقى جاكارلىنىدۇ، ھەممىزنى ئۆيىمىزگە قايتۇرىدۇ، دەيدىغان شېرىن ئىشەنچ پەيدا بولۇپ قالاتتى. بىراق، بۇنداق پارلاق ئۈمىدلىك پەيتلەر ئاستا ـ ئاستا كۆزدىن غايىب بولۇپ، ۋەھىمە يەنە تۈيدۇرمايلا ئۈنىڭ يۇرىكىنى مۇجۇشقا باشلايتتى: ھەر كۈنى مىڭلىغان ـ ئونمىڭلىغان شۇنداق ئۈمىدتىكى كىشىلەر ئۈنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆلمەكتە، ئۈنىڭ ئۈستىگە ئاخىرقى مىنۇتقىچىمۇ يەنىلا ئادەم ئۆلىدىغانلىقىغا ئۈنىڭ كۆزى يەتمەكتە ئىدى. بۇ ئادەملەر قەيەردىن كېلىدۇ؟ ئۇلار تىرىك ئادەملەر ئىچىدىن، ئۆزىدەك، باشقىلاردەك ئادەملەر ئارىسىدىن كەلمەي نەدىن كېلەتتى؟ بۇنداقتا، يەنە قانداق ئۈمىد بولسۇن؟ ئاندىرى ۋەھىمە بىلەن چۈلغىنىپ، ئىستىقبالىمدا

ياخشىلىقتىن يامانلىق كۆپ دەپ، ئۆزىنىڭ ياردار بولۇشى، ئەلۋەتتە ئەجەللىك جايىغا ئوق تەگكەن ئېغىر ياردار بولماستىن، ۋاقىت ئۆتكۈزۈشكە بولىدىغان يېنىك ياردار بولۇشىنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئارزۇ قىلىشقا، ئۇنىڭ يولىنى تېپىشقا باشلىدى.

لېكىن ئۇ 1944 ـ يىلى يازدا ئېغىر ياردار بولدى. مەلۇم بىر كۈنى توپچىلار روتىسى توپلارغا يوپۇقىنى كىيدۈرۈپ يۆتكىلىشكە تەرەددۇت قىلىۋاتقاندا، ئالدى تەرەپتىن بىرنەچچە گېرمانىيە تانكىسى ئېتىلىپ چىقىپ، ئاندىرىنى ناھايىتى ئېغىر ياردار قىلىپ قويدى. ئۇ بىر كېچە ـ كۈندۈز دېگۈدەك ھوشىغا كېلەلمەي ياتتى. ھوشىغا كېلىپ ئۆزىنىڭ يەنىلا ھايات قالىدىغانلىقى ئىسپاتلانغاندىن كېيىن، بولدى، جەڭگە كىرىپ بوپتىمەن، بۇنىڭدىن كېيىن جەڭگە باشقىلار كىرسۇن، تارتقان زىيانلىرىم خېلى بىر يەرگە يەتتى، ئۆزۈمگە تېگىشلىكىنى قالدۇرماي تۆلەپ بولدۇم، ئەمدى بەس، يارام قىسقا مۇددەت ئىچىدە ساقىيىپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس، ئورنۇمدىن تۇرالىغان چاغدا جەزمەن ئۆيۈمگە قايتىشقا رۇخسەت بېرىدۇ؛ ئوبدان بولدى، ياخشى بولسۇن، يامان بولسۇن، ئىشقىلىپ جېنىم ئامان قالدى، دەپ خاتىرجەم بولۇپ قالدى.

ئاندىرى گۇسكوف يېڭى سىبىرىيەدىكى ھەربىي دوختۇرخانىدا ئۇچ ئايغا يېقىن ياتتى، كۆكرىكى زەمبىرەك ئوقى پارچىسىنى ئېلىپ تاشلاش ئۈچۈن ئىككى قېتىم ئوپېراتسىيە قىلىنغانلىقتىن ئۇزاققىچە ساقايتمىدى. ئۆيدىكىلەر ئۇنىڭغا يارەم قىلىش ئۈچۈن بىر خالتا ئەۋەتىپ بەردى، كېيىنچە يەنە بىر خالتا ئەۋەتتى. ناستېۇنا ئۇنىڭدىن ئۆزىنىڭ يوقلاپ كېلىشىگە ئىجازەت بېرىشىنى ئۆتۈندى، بىراق ئاندىرى ئويلانغاندىن كېيىن، ئۇنداق يول راسخوتىنى خەجلەپ يۈرۈش ھاجەتسىز، ئىشقىلىپ كۆپ ئۆتمەي ئۆزۈم ساقىيىپلا ئۆيگە بارىمەن، دېگەن پىكىرگە كەلدى. شۇ كېسەللەر بۆلۈمىدىكى

ئۇنىڭغا يانداش كارىۋاتلاردا ياتقان بىرنەچچە جەڭچىمۇ ئۇنىڭ پەرىزىگە قوشۇلاتتى، چۈنكى ياردارلار دوختۇرخانىدىن چىققاندىن كېيىن كىملەرنىڭ ئۆيگە قايتۇرۇلىدىغانلىقىنى، كىملەرنىڭ قىسقا مۇددەت ئارام ئېلىشقا ماڭدۇرۇلىدىغانلىقىنى پەرەز قىلالايتتى. «ساڭا ئون كۈنلۈك رۇخسەت بېرىشىدۇ، — دېيىشەتتى ئۇلار ناھايىتى ئىشەنچلىك ھالدا ئاندىرىغا، — ئۇنىڭدىنمۇ كەم بولمايدۇ.» ئاندىرى: «كۈتۈپ تۇرۇڭلار، ناستيۇنا، ئالدىرىما، كۈتۈپ تۇر!» دەيتتى. ئىلگىرى ئۆزىنىڭ يوقلاڭ ئىشلارنى باھانە قىلىپ ناستيۇنانى رەنجىتكەنلىكىگە زادى ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى. ھازىر ئۇنىڭ نەزىرىدە پۈتۈن دۇنيادا ناستيۇنادىنمۇ ئوبدان ئايال يوق ئىدى... ئۆيگە قايتقاندىن كېيىن ئىككىمىز كۈنمىزنى سۆزسىز ئوبدان ئۆتكۈزىمىز، كىشىلەرنىڭ ئويلىغىنىدىنمۇ ئوبدان ئۆتىمىز! ئۇرۇش ئاياغلاشقاندىن كېيىن ھەممىمىز، بولۇپمۇ بىز ئىككىمىز باشقا بىر خىل تۇرمۇشنى، باشقا بىر دۇنيانى كۈتۈۋالىمىز، ئۇرۇش باشلىنىشتىن ئىلگىرى ئىككىمىز ھېچنېمىنى بىلمەي ئۆتۈپتىكەنمىز، بىللە تۇرمۇش كەچۈرگەن بولساقمۇ، بىر - بىرىمىزنىڭ قەدرىگە يەتمەپتىكەنمىز، بىر - بىرىمىزگە مېھرىمىزنى بەرمەپتىكەنمىز، شۇنداقمۇ بولامدىغان؟!

بىراق، ئون بىرىنچى ئايغا كىرىپ، دوختۇرخانىدىن چىقىدىغان پەيتتە، تەقەززالىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەن، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆز يارىسىنى خۇشاللىقىدىن يالىغۇدەك بولغان پەيت ئاخىر يېتىپ كەلگەندە، ئۇ، خۇددى تۇلۇمدىن توقماق چىقىقاندەك، ئۆيىگە ئەمەس، بەلكى قىسمىغا قايتىش توغرىسىدىكى بىر بۇيرۇقنى تاپشۇرۇۋالدى. ئۇ ئەسلىدە جەزمەن ئۆيۈمگە قايتالايدىغان بولدۇم دەپ تولۇق ئىشەنچتە تۇرغانىدى، شۇنىڭ ئۈچۈن بۇنداق بۇيرۇقنى زادىلا ئەقلىگە سىغدۇرالماي، خاتا قىلىپ قويغان بولسا كېرەك دەپ، ھەربىي دوختۇرلارنى ئىزدەپ، راكونلىشىپ، چېچىلىپ، جېدەلىلەشتى. لېكىن، ئۇلار

ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپمۇ قويمىدى... «سىز يەنە ئۇرۇشقا قاتنىشالايسىز، گەپ شۇ، ئۇنىڭدىن باشقا گەپ يوق...» دوختۇرلار ئۇنى دوختۇرخانىدىن چىقىشقا قىستاپ، ھەربىي كىيىملىرىنى زورمۇزور كىيدۈرۈپ، ھەربىي خىزمەت ئۆتەش كىنىشكىسى بىلەن تەمىنات كىنىشكىسىنى قولىغا تۇتقۇزۇپ قويدى... «بېرىڭ، ئاندىرى گۇسكوف، ئۆزىڭىزنىڭ توپچىلار روتىسىغا يېتىشۇۋېلىڭ، ئۇرۇش تېخى ئاياغلاشقىنى يوققۇ...»

ئۇرۇش ئوتى ھېلىمۇ يېنىۋاتاتتى.

ئۇ ئالدىنقى سەپكە بېرىشتىن قورقاتتى، بولۇپمۇ ئۆيگە بېرىپ كېلىشىگىمۇ يول قويماي، جەڭ مەيدانىغا ئەۋەتىۋاتقانلىقىغا تېخىمۇ بەك نەپرەتلەندى. ئۇ ئاتا ـ ئانىسى بىلەن، ناستيۇنا ۋە باشقا قوۋم ـ قېرىنداشلىرى بىلەن يۈز كۆرۈشۈشكە پۈتكۈل ۋۇجۇدى بىلەن، ھەتتا ئاخىرقى بىر تامچە قېنى، ئاخىرقى ئارزۇسى بىلەن تەييارلىنىپ تۇرغانىدى. ئۇ مانا شۇ ئارزۇ بىلەن ھايات قالغان، سالامەتلىكىنى ئەسلىگە كەلتۈرگەنىدى، تېنىمدە جېنىملا بولىدىكەن، ئۆيگە قايتىمەن دەيتتى، ئۆيگە قايتىش ئارزۇسىدىلا يۈرەتتى. ئاتنى چاپتۇرۇپ ـ ئوينىتىپ كېتىۋاتقان ئادەم ئاتنىڭ بېشىنى بۇرايدىكەن، ئاتتىن يىقىلىپ كۆكۈم ـ تالقان بولىدۇ. ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئۆز تېنى ئۈستىدىن ئاتلاپ ئۆتۈپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەس... ئۆز يۈرتۇمنىڭ بوسۇغىسىغا، سىبىرىيەگە كېلىپ بولغاندا، قايتىدىن ئوق يامغۇرى ئاستىغا، ھالاكەت گىردابىغا قايتۇرۇشى قانداق گەپ؟ ! مۇشۇنداق قىلغىنى توغرا، ئادىل بولامدىكىنە؟ ! ئۆيۈمدە بىر كۈن، راستلا بىر كۈن تۇرۇپ، كۆڭلۈمنى تىنچىتىۋالغان بولسامۇ، ئۇنىڭدىن كېيىن ھەرقانداق ئىشقا بۇيرۇسا، چىن قەلبىمدىن رازى بولغان بولماسمىدىم...

ناستيۇنانىڭ يوقلاپ كېلىشىگە قاراپ تۇرۇپ يول قويماسلىقىم تەلۈلۈك ئەمەسمۇ؟ ! بۇنداق بولۇشىنى بۇرۇنراق بىلگەن بولسام، دوختۇرخانىدىن چىقىشىمدىن ئىلگىرى بىر

قېتىم كېلىپ كەت دېمەسمىدىم. ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈۋالغان بولسام كۆڭلۈم خېلى تىنغان بولاتتى. تېخى مېنى ئۇزىتىپمۇ قويياتتى. ئۇزاتقۇچىلىرى بولغانلىكى كىشىلەرنىڭ ھاياتى بىخەتەررەك بولىدۇ، چۈنكى ئادەمنىڭ تەقدىرىدە گويا غايىبتىن كۆزىتىپ تۇرىدىغان كۆز بولىدۇ، جەڭگە ئاتلانغاندا شۇ كۆز، بۇ جەڭچىنىڭ قايتىپ كەلگەندە جەم بولغىنىدەك ئۇرۇق - تۇغقانلىرى بارمۇ ياكى يوقمۇ، دەپ ئەسلەپ تۇرىدۇ. بىراق، ئەمدىلىكتە ھەممە ئىش خۇددى قەستەن مەن بىلەن قېرىشقاندەك بولۇۋاتىدۇ. ئەگەر بۇنىڭدىن كېيىنمۇ شۇنداق بولىۋەرسە، بۇ دۇنيادا تىرىك قېلىشىم مۇمكىن ئەمەس. جەڭ مەيدانىغا كىرگەن ھامان ئوق تېگىپ ئۆلۈشۈم مۇمكىن.

ئاندىرى دوختۇرخانىنىڭ باشلىقىنى ئۇ دۇنيا ھازاۋۇللىرىغا ئوخشىتاتتى. ئىنسان خۇددى بوران - چاپقۇن ياكى مۆلدۈرنى توسۇپ قالالمىغانغا ئوخشاشلا، ئۇنىمۇ ھېچنېمە قىلالمايدۇ. ھەممىنى تىزگىنلىگۈچى خۇدا ئۆزى خالىغىنىچە بىرەر پەرمان چىقارسىلا، ئىنسانىنىڭ ئۇنى بەجا كەلتۈرمەسلىكى مۇمكىن ئەمەس. بىراق مەن، قانداقلا بولمىسۇن، تىرىك ئادەمغۇ، نېمىشقا ئۇنىڭغا شۇنچە پەرۋا قىلىپ كېتىمەن؟ ! دەرۋەقە، ھېچكىممۇ ماڭا ھېچقانداق ۋەدە بەرگىنى يوق، ئۆزۈم ئۆزۈمنى ئالداپ قويدۇم. لېكىن، بەزىلەرنىڭ ئۆيگە بېرىپ كېلىشىگە رۇخسەت بېرىلگەنلىكىنى كۆرگەن تۇرسام، ئۇ باشلىقىنى ئالدام خالىتىغا چۈشۈرەلمەسمەنمۇ؟ ! راستلا قىسمىغا قايتىپ كېتىمەنمۇ؟ يۈرتۇم يېقىن ئەتراپتا، بۇ يەرگە بەكمۇ يېقىنلا بىر جايدىغۇ. مەيلى نېمە بولسا بولسۇن، ئۆيۈمگە قايتىمەن ! تارتىۋېلىنغان ھوقۇقۇمنى قايتۇرۇۋالمەن. بەزىلەرنىڭ ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن يول تۇتۇپمۇ ھېچنېمە بولمىغانلىقىنى، ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتكەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىمغۇ. ناۋادا ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىلمىسەمچۇ؟ ئەگەر ئۆتكۈزۈۋېتىلمەي قالسام، بولغىنى بولار. جېنىم تۆمۈر ئەمەس، ئۇچ يىلدىن كۆپرەك جەڭ

قىپتىمەن، يەنە قاچانغىچە قىلىمەن؟ !

ئاندىرى پويىز بېكىتىگە بارغاندىن كېيىن بىر پويىزنى ئۆتكۈزۈۋەتتى، ئىككىنچىسىنىمۇ ئۆتكۈزۈۋەتتى... ئۇنىڭ كۆڭلى تىنىم تاپالمىدى، نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالدى. ئۆزىنىڭ بىر يەرگە كېلەلمەي، ۋاقىتنى بىكاردىن - بىكار ئىسراپ قىلىۋېتىشى تېخىمۇ غەزىپىنى قوزغىدى. ئۇ تەمىنات كىنىشكىسىنى كۆتۈرۈپ نورمىسىنى ئېلىش ئۈچۈن ئۆچەرەتتە تۇرغاندا، خۇشخۇي، ۋىجىك كەلگەن بىر تانكىچى يىگىت بىلەن گەپلىشىپ قالدى، بېشىغا پولات قالپاق كىيگەن، قولتۇق تايىقى بار، ئەگرى ئوڭ پۇتىغا ناھايىتى قېلىن بىنت ئورالغان بۇ تانكىچى يىگىت شەرق تەرەپكە، چىتاغا بارماقچىدى.

— ئۆزىڭىز نەگە بارىسىز؟ — دەپ سورىدى ئۇ ئاندىرىدىن.

— ئىركۇتسكىغا، — ئاندىرى ئۆزىنىڭ قاراپ تۇرۇپ بۇنداق دەپ جاۋاب بېرىشىنى خىيالىغا كەلتۈرۈپمۇ باقمىغانىدى.

— بىللە ماڭايلى، — دېدى تانكىچى خۇشال بولۇپ.

شۇنداق قىلىپ، ئاخىرقى مىنۇتتا ئاندىرى يېڭى تونۇشقان دوستىنى پويىزغا چىقىرىپ قويغاندىن كېيىن ئۆزىمۇ شەرققە ماڭىدىغان پويىزغا سەكرەپ چىقىۋالدى... بېشىمغا كەلگىنىنى كۆرەرمەن، ناۋادا تۇتۇلۇپ قالسام، كىراسنويارسكىغىلا بارماقچىدىم دەپ قويۇپ، ئاندىن كېيىن ئىركۇتسكىغا كېتىۋالارمەن. ئىككى - ئۈچ كۈن ئىچىدە بىر قېتىم ئايلىنىپ كەلسەم، بۇنىڭ كارى چاغلىق، قانداقلا بولمىسۇن، ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتكىلى بولار... بەزىدە ئاندىرى ئۆزىنىڭ بۇنداق قارامىلىقىدىن ئىككىلىنىپ قالاتتى، ھەتتا مېنى تۇتۇۋېلىپ قايتۇرۇپ كەتسىكەن دەپمۇ ئۇمىد قىلاتتى. بىراق، قېرىشقانىدەك شۇنداق بىر شارائىتتا يەنە تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ قالدى، ھېچقانداق ئادەم ئالدىنى توسمىدى. پويىز بۇرۇنقى چاغلاردىكىگە ئوخشاشلا تىقما - تىقما ئىدى، يەنە كېلىپ يولۇچىلارنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى ئۆكتەم ھەربىيلەر بولۇپ، ئۇلارنى تەكشۈرۈش -

سۇرۇشتۇرۇش ئۇنچىلا ئاسانغا چۈشمەيتتى.

بىراق، پويىز ئۇچ كېچە ـ كۈندۈز يول يۈرگەندىن كېيىن ئىركۈتسكىغا يېتىپ باردى. شۇنىڭ بىلەن ئاندىرى ناھايىتى قاتتىق چۆچۈدى... داۋاملىق ئالدىغا مېڭىۋېرىدىغان بولسام، قىش پەسلى بولغانلىقتىن بىر كۈن كۈپايە قىلمايدۇ، ئىككى كۈندىمۇ يېتىپ بارغىلى بولمايدۇ؛ ئەگەر يېرىم يولدىن قايتىپ كەتسەمچۇ، ئانداقتا دەسلىپىدە بۇنداق ئويغا كېلىپ، بۇنداق باش ئاغرىتىپ، خەۋپ ـ خەتەرگە قارىماي، بۇنداق قارامىلىق قىلىشىمنىڭ نېمە ھاجىتى بار ئىدى؟ ! بۇ مېنىڭ كىمگە دولا چىقارغانلىقىم؟ ! ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەمدى قىسمىغا قايتسام تولىمۇ كېچىككەن بولماسمەنمۇ؟ ! ... ئاندىرى 1942 ـ يىلى ئەتىيازدا ئەمدىلا رازۋېدكىچىلار روتىسىغا كەلگەندە ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن ئاشكارا ئۆلۈم جازاسىنى ئېسىگە ئالدى: پۈتۈن پولك كەڭرى كەتكەن ئورمان ئارىسىدىكى دالاغا ئوخشاش بوشلۇقتا سەپ بولۇپ تۇرغاندىن كېيىن، ئىككى ئادەم ئوتتۇرىغا يالاپ چىقىلدى. ئۇنىڭ بىرى جەڭدىن ئۆزىنى قاچۇرۇش ئۈچۈن قەستەن ئۆزىنى يارىدار قىلىۋېلىپ، تېڭىلغان بىر قولىنى مۇرىسىگە ئېسىۋالغان، قىرىق ياشلار چامىسىدىكى، خېلى ئىشلارنى باشتىن كەچۈرگەن بىر ئادەم ئىدى؛ يەنە بىرى بولسا تېخى ياش بالا بولۇپ، ئۇمۇ ئۆيىگە بېرىپ كەلمەكچى بولغانىكەن، ئۇ بالىنىڭ كەنتى قىسىم تۇرۇشلۇق جايدىن ئەللىك نەچچە چاقىرىمچىلا يىراقلىقتا ئىكەن. جەمئىي ئاران ئەللىك نەچچە چاقىرىم... لېكىن مەن شۇنچىلا يىراق جايدىن بۇ يەرگە كېلىۋالدىم. ياق، ماڭا كەڭچىلىك قىلىشمايدۇ، ئىشنى جازا لاگېرىغا كىرگۈزۈش بىلەنلا تۈگەتمەيدۇ. كىچىك بالا بولمىغاندىكىن، ئۆزۈمنىڭ نېمە قىلغانلىقىنى بىلىشىم كېرەك ـ ده...

ئەسكەرلەرنىڭ ئۆزىنى قەستەن يارىدار قىلىۋالغان ھېلىقى ئادەمگە نەقەدەر نەپرەت، نەقەدەر يىرگىنچ بىلەن كۆز تىككەنلىكى

هېلىمۇ ئۇنىڭ يادىدا. ئۇلار ياش بالىغا ئىچ ئاغرىتىشتى - يۇ، لېكىن هېلىقى كىشىگە لەنەت قىلدى. «ۋاي بەچچىخەر ! — دېيىشكەن ئۇلار، — كۆز بويامچىلىق قىلىپ هەممىزنى ئالدىماقچى بولغانلىقىنى قارىمامدىغان بۇ بەچچىخەرنىڭ !»

«سەن، ئاندىرى، قايسى جەهەتتە باشقىلاردىن ئېشىپ چۈشىدىغان يېرىڭ بار؟ نېمىگە ئاساسەن بىز ئۇرۇش قىلىمىزۇ، سەن بولساڭ بەخىرامان چېپىپ يۈرسەن؟» ئۇلار مېنىڭ ئۇستۇمدىن مانا شۇنداق دەپ هۆكۈم قىلىشىدۇ، مۇشۇنىڭغا ئاساسەن گۇناهىمنى بېكىتىشىدۇ. ئۇرۇش بولۇۋاتقاندا هەر قانداق ئادەمنىڭ ئۆز مەيلىچە هەرىكەت قىلىش هوقۇقى بولمايدۇ، بىراق مەن بولسام ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن يۈرۈۋاتىمەن، شۇنىڭ ئۈچۈن باشقىلارنىڭ مېنى ئايماسلىقى تۇرغان گەپ.

ئاندىرى ئىركۈتسكى ژوگزالدا نېمە قىلىشنى بىلەلمەي ئايلىنىپ يۈرگەنده، قۇۋۇ، كۆزى ئۆتكۈر بىر ئايال بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى، ئۇ ئاندىرىنى قوندۇرۇۋېلىشقا ماقۇل بولۇپ، شەهەرنىڭ يىراقراق سەهرا سىدىكى ئۆيىگە ئېلىپ كەلدى. ئاندىرى ئۇنىڭغا هېچقانداق بىرنەرسىنى چاندۇرمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ بۇ ئەسكەرنىڭ پاناه جايى يوقلۇقىنى بىلىۋالغانىدى، شۇڭا ئەتىسى ئەتىگىنى ئاندىرىنى يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغان، لېكىن پاكىز، ئاددىي - ساددا كەلگەن تانىيە ئىسىملىك گاچا ئايالغا بېرىۋەتتى. ئۇ تانىيەنىڭ ئۆيىده تامدەك قېتىپ، دەككە - دۈككە ئىچىده، توپتوغرا بىر كۈن ئولتۇردى، چاچراپ ئورنىدىن تۇرۇپ ئاللىقانداق جايلارغا قېچىپ كېتىشكە هەر زامان هازىر بولۇپ تۇردى. ئەتىسىمۇ يەنه بىر كۈن ئولتۇردى، كېيىنچه كەتمەي تۇرۇپ قالدى، ئۇ ئۆيدىكىلەر ۋە ئالدىنقى سەپتىكىلەر دېرىكىمنى ئالالمىسۇن دەپ، يۈز بېرىپ قالىدىغان ئەهۋالدىن ئۆزىنى بىرمەهەل مۇشۇ يەردە چەتكە ئېلىپ تۇرماقچى بولدى.

گاچا ئايال تانىيەنىڭ شەھەر ئەتراپى رايونىنىڭ ئەڭ چېتىدە بىر ياغاچ ئۆيى بار ئىدى. دوختۇرخانىدا تازىلىق ئىشچىسى بولۇپ ئىشلەيدىغان بۇ ئايال بىر كۈندە ئىككى قېتىم ــ ئەتىگىنى ۋە ئاخشىمى ــ دوختۇرخانىغا چاپاتتى، ئەسكى لاتىغا ئورالغان پارچە بولكىلارنى ۋە ئەينەك كومزەككە قاچىلانغان شوۋقۇرۇچ ياكى شورپىلارنى ئېلىپ كېلەتتى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىر ياخشى يېرى ــ ئۇنىڭغا ھېچقانداق ئىزاھات بېرىش، ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدىشىش ھاجەتسىز ئىدى؛ تازىمۇ قىزىق ئىش، ئاندىرىنىڭ تەڭرى سۆزلەش ئىقتىدارىدىن مەھرۇم قىلغان بۇ ئايالغا ئۇچراپ قېلىشى تولىمۇ جايىدا ئىش بولۇپ، كۆڭلىگە تازا ياققان ئىدى. بىلىش كېرەككى، ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزىگە دېگۈچىلىكىمۇ ھېچقانداق سۆزى يوق ئىدى. بەزىدە ئۇ ئىلىڭ ـ سىلىڭ بولۇپ قالاتتى ـ دە، ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە قانداق بولۇپ كېلىپ قالغانلىقىنى، نېمە ئىش قىلىشقا كەلگەنلىكىنى، ئۆزىنى بۇ يەرگە نېمىنىڭ جەلپ قىلغانلىقىنى ئاڭقىرالماي قالاتتى. بەزىدە ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ئۆزىنىڭ دەسلەپ پويىزغا قاراپ باسقان ھەربىر قەدىمى، پويىزدا ئۆتكۈزگەن ھەربىر سائىتى پەيدا بولاتتى، پەيدا بولغاندىمۇ شۇنداق ئېنىق، شۇنداق جانلىق پەيدا بولاتتىكى، كۆڭلى بىئارام بولۇپ، ئازاب ئىچىدە ئۆرتىلىپ كېتەتتى. ئۇ بۇ يۇز بەرگەن ئەھۋاللارنىڭ ئىسكەنجىسىدىن تېخىچە قۇتۇلۇپ كەتمىگەن، ئېسىگە كېلەلمىگەندى. بەزىدە قىسىر قىلىپمۇ قويماي بىر يەرگە قارىغىنىچە ئولتۇرۇپ قالاتتى؛ بەزىدە بولسا ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، چوڭ ـ چوڭ قەدەم تاشلاپ ئۆيان ـ بۇيان مېڭىپ، يۇرىكىدىكى دەرد ـ ئەلەمنى باسماقچى بولاتتى؛ كىچىككىنە ياغاچ ئوي گۈرسۈلدىگەن ئاياغ زەربىدىن تەۋرەپ كېتەتتى، شۇنداق بولسىمۇ بۇ بۇلۇڭدىن ـ ئۇ بۇلۇڭغا يۈگۈرگىنى يۈگۈرگەندى، ھەرقانچە قىلسىمۇ كۆڭلى ئارامىغا چۈشمەيتتى. نېمە ئۈچۈنكىنىڭ، ئۇ توساتتىنلا ھەم ئۆزىدىن يىرگىنىپ كېتەتتى، ھەم ئۆزىدىن ئاغرىناتتى،

مۇشۇنداق شارائىتتا يەنە سان - ساناقسىز چاتاق ئىشلارنىڭ ئۆزىنى كۆتۈپ تۇرغانلىقىنى ئېنىق بىلەتتى.

شۇنداق ھېسسىيات، تېخىمۇ تۇغرىراق قىلىپ ئېيتقاندا، شۇنداق تۇيغۇ، ئۆزىگە قوللانغان شۇنداق پوزىتسىيە ناھايىتى ئۇزاق بىر مەزگىل ئۇنى ئۆز ئىلكىدە تۇتۇپ كەلدى.

تانىيە ئاز ئۇچرايدىغان مۇلايىم، كۆيۈمچان ئايال ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ گاس - گاچا بولۇپ قالغانلىقىدىن قىلچە ھەسرەتلەنمەيتتى، خۇدادىنمۇ، بەندىدىنمۇ ئاغرىنمايتتى، يالغۇزلۇقىدىنمۇ زارلانمايتتى. ئاندىرى ئۇنىڭ ئۆيىدە شۇنچە ۋاقىت تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن بىرەر قېتىممۇ ئۇنىڭ چىرايى تۇتۇلۇپ قالغانلىقىنى ياكى بىرەر نېمىدىن ئاغرىنغانلىقىنى كۆرمىدى. چىرايىدىن كۆڭلى يايرىغانلىقى بىلىنمەيتتى، بىراق خاتىرجەملىك، مېھرىبانلىق يېغىپ تۇراتتى، ھەرقاچان كۇلۇمسىرەشكە تەرەددۇت قىلىۋاتقاندەك قىلاتتى. گاس - گاچا كېسىلىگە مۇپتىلا بولۇپ قېلىشى گويا جازالانغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭغا ئارام بېرىش ئۈچۈن بولغاندەك تۇراتتى. ئاندىرى دەسلەپتە، ئۇ مېنىڭ تېگى - تەكتىمنى بىلىدۇ، بىلگەننىڭ ئۈستىگە ماڭا ھېسداشلىق قىلماقتا، دېگەن ئويدا بولدى. ئاندىرى يەنە شۇنداقمۇ ئويلايتتى: ئۆزىنىڭ تانىيەنىڭ ئۆيىدە پەيدا بولۇپ قېلىشى ئۆز رايىچە بولغان ئىش ئەمەس، بەلكى بىر قول ئۆزىگە ئىشارەت قىلىپ، ئۆزىنى بۇ يەرگە باشلاپ قويغان بولسا كېرەك. بىراق، ئۇنى بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىپ نېمە قىلىدىكىنە؟ ئۇنىڭغا ياردەم بەرمەكچىمۇ ياكى بىلدۈرمەستىن قەدەممۇقەدەم بەربات قىلماقچىمۇ؟

تانىيە ئىشتىن قايتىپ كېلىپ، كومزەككە قاچىلانغان، لاتىغا ئورالغان نەرسىلىرىنى بىر - بىرلەپ چىقىرىپ، ئاندىرىنىڭ ئۇدۇلىغا كېلىپ ئولتۇراتتى - دە، ئۇنىڭ غىزا يېيىشىگە ھەيران بولغان، خۇشاللىقىنى ئىچىگە سىغدۇرالمىغان ھالدا كۆز ئۇزمەي

قاراپ تۇراتتى. ئاندىرى قورسقىنى تويدۇرۇۋالغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ مۇرىسىنى ئەرنەك مۇرىسىنى قاققاندەك ئاستا قېقىپ قويۇپ، مىننەتدارلىقىنى بىلدۈرەتتى. تانىيە بۇنداق قوپال مېھرىبانلىقتىن ھۇزۇرلىنىپ، تەمتىرەپ كېتەتتى - دە، ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋېلىپ مەڭزىگە يېقىپ، ئۇنىڭغا قول ئىشارىتى قىلىشقا باشلايتتى، لېكىن ئاندىرى چۈشەنمەيتتى. تانىيە تىت - تىت بولۇپ، ئون بارمىقىنى توختىماي ھەرىكەتلەندۈرۈپ ئىشارەت قىلاتتى، ئاندىرى تەشۋىشلەنگەن ھالدا بېشىنى چايقاپ، باشقا ياققا قارىۋالاتتى. شۇنىڭ بىلەن تانىيە ئاندىرىنى پەرىشان قىلماسلىق ئۈچۈن، ئۆز كۆڭلىنى ئىزھار قىلىش نىيىتىدىن كېچىپ، قولىنى ناماقۇل بولغان ھالدا ئۇنىڭغا سوزاتتى.

تانىيە ئاستا - ئاستا ئاندىرىغا ئۆزىنىڭ نۇرغۇن قول ئىشارەتلىرىنى پەرق ئېتىشنى ئۆگىتىپ قويدى. ئۇ ئاندىرىغا قول ئىشارىتى بىلەن گەپ قىلغاندا خۇددى بالىلارغا تىل ئۆگەتكەنگە ئوخشاش مېھرىبانلىق ۋە سەۋرچانلىق كۆرسىتەتتى. لېكىن، ئاندىرى گاس - گاچىلارنىڭ بۇنداق ئىشارەتلىرىدىن بىزار بولغاچقا، ئىلاجىنىڭ بارىچە ئۆزىنى قاچۇراتتى. ئۇنىڭ بۇ يەردە ئۇزاققىچە تۇرىۋەرگۈسى كەلمىدى. كېچىسى تانىيە يېقىن سۇۋۇشىپ كەلگەندە، ئاندىرى ھەقىقەتەن ئۇ يېقىملىق ئاۋاز بىلەن پىچىرلاپ، ھەممە ئايالىلار مۇشۇنداق شارائىتتا مۇڭلىنى تۆكۈۋاتقاندەك مۇڭلىنىپ، قىستاۋاتىدۇ دەپ ئويلايتتى ۋە قىزىقسىنغان ھالدا دېمىنى ئىچىگە سىلىپ جىم تۇرۇپ ئاڭلاپ، بۇنىڭ ئۆزىنىڭ خاتا تۇيغۇسى ئىكەنلىكىنى بايقايتتى - يۇ، لېكىن يەنىلا بىر خىل يامان پىكىردىن، يەنى تانىيە گاس - گاچا ئەمەس ئىكەن، ئۇ شۇنداق قىياپەتكە كىرىۋالغانىكەن دېگەن ئوي - خىيالدىن خالىي بولالمايتتى.

بىراق، ئاندىرىنىڭ ئۆزىمۇ ھازىر ئۆزىنىڭ قانداق ئادەم بولۇپ قالغانلىقىنى بىلمەيتتى. چۈنكى، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىكى بارلىق

نەرسىلەرنىڭ ئورنى يۆتكەلگەن، ئاستىن - ئۈستۈن بولۇپ كەتكەن، ئۆزى گويا مۇئەللەق ئېسىلىپ قالغاندەك بىر ھالغا چۈشۈپ قالغان. ئۇ ئەسلىدە بىرنەچچە كۈنلا ئۆيدە تۇرۇپ كەلمەكچىدى. نەتىجىدە يېرىم يولدا يا ئالدىغا ماڭالماي، يا ئارقىغا قايتالماي تۇرۇپ قالدى: ئەسلىدە ناستيۇنانى سېغىنغانىدى، نەتىجىدە تانىيەنىڭ يېنىغا كېلىپ قالدى. باشقا ئىشلارنى ئويلاشقا زادى جۈرئەت قىلالمايتتى. ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتەي دېسە، ئۆتكۈزۈۋېتەلمەيتتى؛ پۈشايمان قىلاي دېسە، پۈشايمانىنى ئالمىدىغان قاچا تاپالمايتتى.

ئارىدىن بىر ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ئۇنىڭ سەۋر - تاقىتى قالمىدى. بېشىغا ئۆلۈم كەلسىمۇ مەيلى دەپ ئالغا قاراپ ماڭماقچى بولدى. يېرىم كېچىدە، تانىيە دوختۇرخانىدا تازىلىق قىلىۋاتقاندا، ئاندىرى ئۇنى تاشلاپ قېچىپ كەتتى. ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ئارقىسىغا قايتمىدىغان يولى قالمىغان، پەقەت بىرلا يول — ئۆيگە قايتىش يولىلا قالغانىدى.

ئاندىرى ئىركۈتسكىدىن يولغا چىققاندىن كېيىن، پۈتۈن دىققەت - ئېتىبارى بىلەن ئالدى - كەينىگە قاراپ ئېھتىيات قىلىشقا تۇغرا كەلگەنىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ كۈندۈزلىرى يول بويىدىكى كەنتلەردە كۆزگە كۆرۈنۈشىنى مەنئى قىلدى، ھەر خىل كىشىلەرگە يولۇقمايمەن دېگىلى بولامدۇ دەيسىز؟ ئۇ كۈندۈزلىرى كەنتتىن يىراق جايلاردىكى بوز يەرلەردە، قىشلايدىغان كىچىك ئۆيلەردە ياكى قۇرۇق ئوت - چۆپ دۆۋىلىرى ئارىسىدا ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ، ھەر يانغا قارايتتى، بىرەر ئادەمنىڭ قارىسىنى كۆرگەن ھامان قورقۇپ، ئىچىدە تىللايتتى، توڭلاپ لاغىلداپ تىترەپ كەتسە، ئۆز - ئۆزىنى قارغايتتى؛ تۇنىدە، كائىنات جىمجىتلىققا چۆككەندە ئۈچقاندەك ئۆز يولىغا راۋان بولاتتى، بەختىگە يارىشا، كۈندۈز ئىنتايىن قىسقا بولۇپ، ھەش - پەش

ئۇيغۇر كتاب تورىدىن www.uyghurkitap.com

دېگۈچە ئۆتۈپ كېتەتتى.

ئۇ ئاخىر كىرىشىشنى بايرىمى مەزگىلىدىكى قەھرىتان سوغۇق بولۇۋاتقان بىر كېچىسى ئاتامان كەنتىگە يېتىپ كەلدى. تاغ قاپتىلىدىكى ئېگىزلىكتە تۇرۇپ، چارچىغان، قېلىن قار شولىسىدا ھالى قالمىغان كۆزىنى مەھەللىدىكى ئۆيلەرنىڭ ئىككى تەرەپكە قىيسىيىپ تۇرغان ئاپپاق قار بىلەن قاپلانغان ئۆگزىلىرىگە بىر قۇر يۈگۈرتۈپ چىقتى. ئۇ ئۆز يۇرتىغا قايتىپ كەلگەندە بولىدىغان ھېسسىياتنى ھېس قىلالمىدى، بۇنى ھېس قىلىشقا ھەپسىلىسىمۇ يوق ئىدى. ئۇ بىردەم تۇرغاندىن كېيىن دەريا بويىغا چۈشتى. ئۇ يەردىكى تىك يارنىڭ تۆۋىنىدە كەنتنى كۆرگىلى بولمايتتى. ئۇ ئانگارا دەرياسىدا قېتىپ كەتكەن مۇز ئۈستىدىن ئۆتۈپ ئۆز ئۆيىگە تەۋە مۇنچا ئىشكى ئالدىغچە باردى. مۇنچا ئىچىگە كىرىپ ئىشكىنى يېپىپ قويۇپلا يەرگە ئۆزىنى تاشلىدى ـ دە، خۇددى ئۆلۈككە ئوخشاش قىمىر قىلىپمۇ قويماي ئۇزاققىچە ئوخدىسىغا ياتتى.

تاڭ ئەمدىلا سۈزۈلۈشكە باشلىغاندا، پۈتلىرىنى ئاران سۆرەپ، ئاستا قەدەم تاشلاپ ئانگارا دەرياسىنىڭ ئۇ قېتىغا قاراپ يول ئالدى. ئۇنىڭ مۇرىسىدە چاڭغا بار ئىدى، بېلىگە قىستۇرۇلغان پالتا پۇلاڭلاپ تۇراتتى.

ئاندىرى گۈسكوف ئاندىرىيېف ئېكىنزارلىقىدىكى ئۆستەڭ بويىغا يېقىن بىر جايغا سېلىنغان، قىشتا كېرەك قىلىنمىدىغان كونا ئۆينى ئۆزىگە پاناھ قىلدى. ئۇزاقتىن بۇيان ھېچكىم تېگىپ باقمىغان مەشكە ئوت يېقىپ، ھەربىي سۇداندا بىرئاز چاي قاينىتتى، قانچە كۈنلەپ بۆرىگە ئوخشاش يالۋايى تۇرمۇشنى بېشىدىن كەچۈرگەندىن كېيىن تۇنجى قېتىم ئىسسىنىۋالدى. لېكىن، ئارىدىن يىرىم سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، تۇيۇقسىز جالاقلاپ تىترەشكە باشلىدى، ئۆزىنىڭ پۇت ـ قوللىرىدىن پۈتۈن

ئەزايىنىڭ ئاجايىپ قاتتىق تىترەۋاتقانلىقىنى بىلدى. ئۆزىنىڭ بۇنچىلا تىترەپ كېتىشىگە ئۇزاقتىن بۇيان ئىسسىنالمىغانلىقى، ئەمدىلىكتە بىردىنلا ھەددىدىن زىيادە ئىسسىنغانلىقى كەتكەنلىكى سەۋەب بولغان بولۇشى مۇمكىن؛ ياكى نېرۋىسى جىددىيلىشىپ كېتىپ، كۈنلەرنىڭ بىرىدە روھىي ھالىتى جايىغا چۈشۈشىگە، ھەر مىنۇت كۆزىنى چەكچەيتىپ، قۇلىقىنى دىڭ قىلىپ تۇرۇش زۆرۈرىيىتى تۈگەپ ئارام ئېلىۋېلىشقا ئىمكانىيەت يار بېرىشىگە كېچە ـ كۈندۈز تەقەززا بولغانلىقى، ئەمدىلىكتە شۇ پەيتىنىڭ ئاخىر يېتىپ كەلگەنلىكى سەۋەبچى بولغاندۇ، بەلكىم.

ئۇ ئىركۈتسكىدىلا ئاتامان كەنتى ئەتراپىدىكى بىرەر جاينى ئۆزۈمگە پاناھ قىلسام بولار دەپ ئويلاپ يۈرگەن چېغىدىلا، قىشلايدىغان مۇشۇ ئۆينى تاللىۋالغانىدى. بۇ ئۆي ناھايىتى ئوبدان جايغا سېلىنغان بولۇپ، ئورنى تاغ ئارقىسىدىكى چوڭقۇر جىلغىدا ئىدى، كېچە ـ كۈندۈز توختىماي مەشكە ئوت ياققان تەقدىردىمۇ، تۈتۈنى كۆرۈنۈپ قالمايتتى. بۇنىڭدىن باشقا، بىرنەچچە قەدەم يىراقلىقتىكى جايدىلا بىر ئۆستەڭ بار بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە توڭلىغان مۇزدىن ئۆتكەنده، ئاياغ ئىزلىرى قالمايتتى.

نېمە ئامال بار دەيسىز؟ ئۇنىڭ ئالدى بىلەن ئويلايدىغىنى ئەنە شۇ شەرتلەر ئىدى. ئارىنى ئانگارا دەرياسىنىڭ ئايرىپ تۇرغانلىقىنىڭ ناھايىتى مۇڭاپىق ئىكەنلىكى توغرىسىدا گەپ قىلىش ھاجەتسىز، بۇ يەرگە بۇرۇنقى چاغلاردا كەلگۈچىلەرمۇ يوق دېيەرلىك ئىدى، ئەمدى تېخىمۇ كەلمەسلىكى تۇرغان گەپ، زادى ھېچكىم كەلمەيدۇ. ھەتتا قاتناش بەلگىسىگە قارايدىغانلارنىڭمۇ ئارالدىن ئۆتۈپ بۇ يەرگە كېلىشىگە ئىش چىقمايتتى، چۈنكى پاراخوتلار ئوك تەرەپتىكى كەك ئېقىن بىلەن قاتنايتتى.

ئاتامان كەنتىنىڭ ئېتىزلىرى ۋە يايلاقلىرى ئەزەلدىن

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دەريانىڭ ئۇ قېتىمدا بولۇپ كەلگەندى، شۇ يەردىكى يەر - زېمىنمۇ يېتىپ ئاشاتتى. ئوۋ ئوۋلاش، بېلىق تۇتۇش دېگەندەك قوشۇمچە ئىشلارمۇ دەريانىڭ ئۇ قېتىمدا، كەنت ئەتراپىدا بولاتتى. كەنتلىكلەر لېنا دەرياسى بويىغا ئۆتىدىغان رايوندا مەيلى ياۋايى ھايۋان ياكى ياۋا مېۋە - چىۋە بولسۇن، دەريانىڭ ئۇ قېتىغا قارىغاندا مول دەپ ھېسابلىغاچقا، دەريادىن ئۆتۈپ بۇ جايغا ئانچە كېلىپ يۈرمەيتتى. كەنتنىڭ ئۇدۇلىدىكى دەريا ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان ئارالغا بەزىلەر ھەقمەتەن ئوت- چۆپ ئورۇشقا باراتتى، ياۋا مېۋە - چىۋىلەرنىمۇ يىغىۋالاتتى، شۇڭا بۇ ئارال ئوت - چۆپ ئارىلى دەپ ئاتىلىپ قالغانىدى.

ياپونىيە - رۇسىيە ئۇرۇشى پارتلاشتىن ئىلگىرىلا، ئاندىرى سۈڭ ئىسىملىك بىر كۆچمەن ئىككى ئوغلىنى ئېلىپ رۇسىيەدىن ئاتامان كەنتىگە كەلگەن. تۆت ئەتراپىنى بىر قۇر كۆزدىن كەچۈرۈپ چىققاندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئانگارا دەرياسىنىڭ بۇ قېتىمدىكى يەرلەرنى تەسەررۇپ قىلىشقا تاللىۋالغانلىقى يەرلىك دېھقانلارنى تازىمۇ ھەيران قالدۇرغان. ئۇمۇ ئاتامان كەنتىدىكىلەرگە ئوخشاشلا ئۆيىنى كەنت ئىچىگە سالغانۇ، دەريانىڭ بۇ قېتىغا كېلىپ بوز يەر ئاچقان. ئۇنىڭ ئارتۇقچە كۈچ سەرپ قىلىپ دەرەخ يىلتىزلىرىنى قومۇرۇشى ھاجەتسىز ئىدى، چۈنكى ئورمان ئارىسىدا تېرىقچىلىق قىلىشقا مۇۋاپىق كېلىدىغان بوش يەر بۇ جايدا قانچىلىك دېسەڭ شۇنچىلىك تېپىلاتتى.

ئۇ تېخى تىلىنمىغان ياغاچلار بىلەن قىشلىق ئىككى ئۆيمۇ سالدى، بىرىنى ئۆستەڭ بويىغا ئوت - چۆپ ئورۇيدىغان ئوتلاققا يېقىنراق بىر جايغا، يەنە بىرىنى دۆڭگە، ئالدىنقى ئۆيدىن تەخمىنەن ئىككى كىلومېتىر يىراقلىققا سالدى - دە، ئىگىلىك يارىتىشقا كىرىشىپ كەتتى ۋە بۇ ئىش ئاجايىپ جايىدا ماڭدى.

شۇنىڭدىن ئېتىبارەن، كىشىلەر ئاندىرى سۈڭنىڭ ئىسمىغا

ئاساسەن بۇ جايىنى ئاندىرىيېف ئېكىنىزارلىقى دەپ ئاتايدىغان بولدى.

ئاندىرى سۆپ كولخوز قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن ئۆلۈپ كەتكەن؛ ئۇنىڭ بىر ئوغلى گېرمانىيەگە قارشى ئۇرۇشقا[1] كەتكىنىچە قايتىپ كەلمىگەن؛ يەنە بىر ئوغلى 1930 -يىلى باي دېھقان قىلىپ بېكىتىلىپ، مال - مۈلكى مۇسادىرە قىلىنىپ، پۈتۈن ئائىلىسى بىلەن باشقا جايغا سۈرگۈن قىلىنغان. دېمەك، كۆچمەن ئاندىرى سۆپ ئاخىر يېڭى ئاچقان بوز يېرىدە يىلتىز تارتالمىغان.

ئۇنىڭ يەرلىرى ئالدىن مۆلچەرلەنگىنىدەك كولخوز تەرىپىدىن تاشلىۋېتىلدى. بۇ بىرنەچچە گېكتار يەرنى دەپ ئەتىياز، ياز، كۈز پەسىللىرى تېرىقچىلىق قىلىش ئۈچۈن شۇنچە يىراق يەردىن ئادەم ئەۋەتىشتىن قانچىلىك نەپ تەگسۇن؟ ! يەنە تېخى سېيالكا، كومبايىنلارنىمۇ ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتكۈزۈش ھەمدە ئۇنىڭ ئۈچۈن ئالايىتەن بىر كېچىك كېمىسى تەييارلاش ئەرزىمدۇ؟

ئەمدى ئاندىرى گۈسكوف ئاندىرى سۆپغا مىننەتدارلىق بىلدۈرۈشى كېرەك، ئۇئادەمنىڭ ئۇنىڭغا ھەرقايسى جەھەتلەردىن ئېلىپ ئېيتقاندىمۇ مۇڭاپىق كېلىدىغان، بىخەتەر، ئىشەنچلىك پاناھ جاي قالدۇرۇپ كەتكىنى ئوبدان بولغانىكەن.

ئەگەر ئۇ ئۆمرىنى مۇشۇ يەردە ئۆتكۈزۈۋېرىدىغان بولسا، ئۇ ھالدا، تاغ باغرىدىكى بۇ قىشلىق ئۆيدىن ياز كەلگۈچىلا پايدىلىنىش مۇمكىن. ئۇنىڭدىن كېيىن تاغ ئۈستىدىكى ھېلىقى كىچىك ئۆيگە كۆچۈشكە ياكى قونالغۇ قىلغۇدەك باشقا جاي ئىزدەشكە توغرا كېلەتتى، شۇنداق قىلغاندىلا بېلىقچىلارنىڭ ياكى چېپىپ يۈرۈشنى ياخشى كۆرىدىغان بىرەر ئادەمنىڭ بىرەر خىيال بىلەن بۇ يەرگە كېلىپ قاراپ بېقىشىدىن ساقلانغىلى بولاتتى.

---

① بۇ يەردە بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئەتىسى تاغ ئۈستىدىكى قىشلايدىغان هېلىقى كىچىك ئۆيگە بىر قېتىم بېرىپ بېقىش، هازىر ئۇنىڭ قانداق بولۇپ قالغانلىقىنى كۆرۈپ بېقىش قارارىغا كەلدى... چاڭغام بار. ئاۋۋال ئۆستەڭنى بويلاپ يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ ماڭسام، ئۇنىڭدىن كېيىن چاڭغا بىلەن بىرئاز ئەگرى يولنى بېسىپ ئۆتسەم، ئۇ تەرىپىدىن كىچىك ئۆيگە يېتىپ بارالايمەن؛ ياشاش كويىدا بولغاندىكىن، هەر هالدا بىرەر تەرەددۇت قىلغىنىم، ئۇ يەردە نېمىلەرنىڭ بارلىقىغا قاراپ بېقىپ، يېڭى تۇرمۇشۇمنى قانداق باشلاش ئۈستىدە ئويلىنىپ قويغىنىم تۈزۈك. بىر ئوۋ مىلتىقى بولغان بولسا، هەممىدىن ياخشى بولغان بولاتتى. ناستيۇنانى ئىزدەپ تېپىشىم كېرەك، باشقىلارنى ئىزدەپ يۈرگىلى بولمايدۇ. يالغۇز ئۆزۈمگە تايىنىپ ياشىشىم مۇمكىن ئەمەس...

ئۇ روهى چۈشكەن هالدا بۇلارنى ئويلاپ بولغاندىن كېيىن، ئۆزىگە هۇجۇمغا ئۆتكەن سوغۇق تىتىرەكمۇ ئاز - پاز پەسەيدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مەشكە ئازراق ئوتۇن سېلىپ قويدى - دە، تاختاي ئۈستىگە ئۆزىنى تاشلاپ، تاكى تاڭ سەھەرگىچىلىك پەقەت ئويغانماي بىر كېچە - كۈندۈز ئۇخلىدى.

5

كەچقۇرۇن زايوم سېتىۋېلىشقا سەپەرۋەر قىلىندى، هېچقاچان بۇ يىلقىدەك بۇرۇن سەپەرۋەر قىلىنمىغانىدى. ناستيۇنا بەتخەجلىك قىلىپ ئىككى مىڭ رۇبلىلىق زايوم سېتىۋالدى. كەنت بويىچە پەقەت ئىنىنوكىتنى ئىۋانوۋىچلا شۇنچىلىك سېتىۋالغانىدى. بىراق، هەممىگە مەلۇمكى، ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ پۇلىنىڭ هەددى - هېسابى بولمىغاچقا، باشقىلار ئۇنى ئىنىنوكىنتى چەندازا دەپ ئاتىشاتتى. لېكىن ناستيۇنا زايومغا تۆلىگۈدەك شۇنچە كۆپ پۇلنى قەيەردىن تاپىدىكىنە، بۇنى

ئۇنىڭ ئۆزىمۇ تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى. مىخئىچ كىسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالغانلىقتىن، ئېھتىمال كىسەل بولۇپ قالدىم دېگەن باھانە بىلەن يىغىنغا ناستيۇنانى قاتناشتۇرغان بولۇشى مۇمكىن. بىراق نېمە يىغىن ئېچىلىدىغانلىقى، قانداق مەسىلىلەر سۆزلىنىدىغانلىقى ئالدىن ئۇقتۇرۇلمىغاندى. ناستيۇنا ھاپىلا - شاپىلا «بولىدۇ، شۇنچىلىك سېتىۋالاي» دەۋەتتى. مەخسۇس خادىم ئۇنى تەقدىرلىدى، يۇرتداشلار ئۇنىڭ شۇنچىلا كۆپ زايوم سېتىۋېلىشىدىن ھەيران قالدى، ناستيۇنانىڭ ئۆزىمۇ ئۆز غەيرىتىدىن قورقۇپ كەتتى. لېكىن، «ئېيتقان سۆز — ئاتقان ئوق» دېگەن گەپ بار. ناستيۇنا ئۆز گېپىدىن يېنىۋېلىشقا ئولگۇرەلمىدى. بىراق ئۇنىڭ كۆڭلىدە بىر غايىب ئاۋاز «توغرا قىلدىڭ» دەپ دەردىگە يەتكەندەك تەسەللى بېرەتتى. ئۇنىڭ شۇنچىلا سانىنى ئېيتالىغانلىقىغا قارىغاندا، ئاللىقانداق كۇچنىڭ ئۇنىڭ شۇنداق دېيىشىگە تۇرتكە بولۇۋاتقانلىقى، ئۇنىڭ ھەرگىز ئاغزىغا كەلگىنىچە دەپ قويمىغانلىقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ ئۆز ئېرىنىڭ گۇناھىنى زايوم سېتىۋېلىش يولى بىلەن سارقىت قىلماقچى بولغاندۇ، بەلكىم... ئۇ شۇ چاغدا ئېرىنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ ئولتۇرمىغاندەك قىلاتتى، نامەلۇم كىشى ئۇنىڭ ئورنىدا غايىبتىن ئويلاپ قويغان بولسىمۇ ئېھتىمال.

ئۇ ئۆيگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن زايوم سېتىۋېلىش توغرىسىدىكى گەپلەرنى تىلغا ئېلىشى بىلەنلا مىخئىچ دەرھال:

— ھە، قانچىلىك سېتىۋالدىڭىز؟ — دەپ سورىدى.

— ئىككى مىڭ رۇبلىلىق.

ياغاچ كالۇش ئۇستىدە بىرنەرسە رېمونت قىلىپ ئولتۇرغان قېيىنئاتىسى مىخئىچ بۇ گېپىنى ئاڭلاپلا قولىدىكى ئىشلىرىنى تاشلىدى - دە، بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئىشەنمىگەن ھالدا سورىدى:

— نېمە بولدىڭىز، قىزىم، مەن بىلەن چېقىشۋاتىسىزغۇ دەيمەن؟

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
www.uyghurkitap.com

— نەدىكىنى...

— ئالجىپ قالدىڭىزمۇ؟ پۇلىڭىز بارمىدى يا؟ يوشۇرۇن يىغقان پۇلىڭىز بار ئوخشىمامدۇ؟

— ياق.

— ئۇنداق بولسا نېمە دەپ شۇنداق قىلدىڭىز؟ پۇلنى قەيەردىن تاپماقچى بولۇۋاتىسىز؟ مېنى ياكى ئۇنى... — ئۇ بېشى بىلەن كاڭ ئۈستىدە ياتقان سېمىيونوۋناغا ئىما قىلىپ قويدى، — سېتىۋەتمەكچى بولدىڭىزمۇ نېمە؟ لېكىن بىزنى بىكارغا بەرسىڭىزمۇ، ھېچكىم ئالمايدۇ.

— ئۇلار بۇ ئاخىرقى قېتىمقىسى، غەلىبە ئۈچۈن ئېلىڭلار دەيدۇ.

— غەلىبە ئۈچۈن...

سېمىيونوۋنا كاڭ ئۈستىدە شىپىر - شىپىر قىلىپ بىرپەس قىمىرلىغاندىن كېيىن بېشىنى كۆتۈرۈپ سورىدى:

— نېمە، نېمە دەيدۇ ئۇ؟

— ئۇ بىزنى بېيىپ كەتتىڭلار، نۇرغۇن پۇل يىغدىڭلار، پۇلنىڭ كۆپلۈكىدىن قويغىلى جاي تېپىلمايۋاتىدۇ دەۋاتىدۇ.

ناستيۇنا چىمىلدىق ئارقىسىدىكى ئۆزىنىڭ يېرىم ئېغىز ئۆيىگە قاراپ ماڭدى، بۇ جاي ئىلگىرى ئۇنىڭ بىلەن ئاندىرى ياتىدىغان جاي بولۇپ، كارىۋىتى ھېلىمۇ شۇ يەردە ئىدى. ناستيۇناغا مەلۇمكى، مىخئىچ چېچىلىپ بىرپەستىن كېيىن تىنچىپ قالاتتى؛ قېيىنئانىسى بۇنىڭ قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى بىلىۋالسا، ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ئەيىبلىگەن، كەم - كوتىسىز بىرەر ئايدەك، ھەتتا ئۇنىڭدىنمۇ كۆپرەك ۋاقىت تىللىغان بولاتتى... «ئۇنىڭ بىلەن كارىم نېمە ! بۇ پۇلنى ئىشقىلىپ تۆلەپ بولىمەن، بۇنىڭدىن كېيىن ھەرھالدا بىرەر ئامالىنى قىلارمەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنداق يىغىن كېيىنمۇ يەنە ئېچىلىدۇ... بىراق مۇشۇنچىلا كۆپ زايوم سېتىۋالغانلىقىم ئۈچۈن ئەتە كاردا كەنتىگە بېرىش ھوقۇقىغا ئېرىشتىم، بۇ

ئىككى مىڭ رۇبلى قولۇمدىكى كۇزىر بولۇپ قالدى، مۇبادا بۇ ئىككى مىڭ رۇبلى بولمىغان بولسا، ھەممە ئىش سۇغا چىلاشقان بولاتتى.»

ئۇنىڭ مۆلچىرى دېگەندەكلا توغرا بولۇپ چىقتى. يىغىندىن كېيىن كولخور رەئىسى نىستورنىڭ زايوم سېتىۋېلىش ئەھۋالىدىن ناھايىتى مەمنۇن بولغانلىقىنى كۆردى — بىرمەھەل تۆۋەنلەپ كەتكەن سان يەنە ئۆرلىگەن، كۆپچىلىك نىستورنى يەرگە قارىتىپ قويمىغانىدى، — شۇڭا ناستيۇنا ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ باردى - دە، بۇ قېتىمقى يىغىندىكى ئەتىۋارلىق ئادەم ئاھاڭدا:

— نىستور ئىلئىچ، — دېدى ئۇ ياخشىچاق بولۇش ئۈچۈن ھەتتا ئۇنىڭ فامىلىسىنىمۇ ھۆرمەت بىلەن تىلغا ئېلىپ، — ئەتە كىم مەخسۇس خادىمنى چانا بىلەن ئاپىرىپ قويىدۇ؟

نىستور ئۇنىڭغا قۇۋلۇق بىلەن كۆزىنى قىستى - دە، ئاۋازىنى قاتتىق چىقىرىپ ۋارقىرىدى:

— ھوي مەخسۇس خادىم، ماڭا قاراڭا ! بىزنىڭ بۈگۈنكى زەربىدارلىرىمىز ئەتە ئۆز رازىلىقى بىلەن سىزگە ھەمراھ بولۇپ كاردا كەنتىنى ئايلىنىپ كەلمەكچى. قانداق، قارشى تۇرمايسىزغۇ دەيمەن؟

مەخسۇس خادىم بۇلارنىڭ ئالدىغا كەلدى، بۇ ھارغىن چىراي، ياداڭغۇ، پاكار، ئانچە كېلىشمىگەن ئەر كىشى بولۇپ، چاچلىرى پاخپىيىپ تۇراتتى، ئۇ ناستيۇناغا سەپسالغاچ ئىنچىكە ئاۋازى بىلەن سۆزلىدى:

— قانداق ئەر قارشى تۇرىدۇ دەيسىز؟ بۇنداق ياخشى يول باشلىغۇچى چۈشۈمگىمۇ كىرىپ باقمىغانىدى.

نىستور يېقىنچىلىق بىلەن ئۇنىڭ مۇرىسىگە قېقىپ تۇرۇپ:

— بىراق ئىش پۈتكەندىن كېيىن بۇنى قايتۇرۇۋېتىڭ جۇمۇ، — دېدى ۋە ناستيۇناغا قاراپ كۆزىنى قىسىپ قويدى، — بۇنى يېنىڭىزدا بەك ئۇزاق تۇتۇپ قالماڭ، بىلىسىزغۇ دەيمەن، بىزنىڭ

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

بۇ يەردە ئادەم يېتىشمەيۋاتىدۇ.

ناستيۇنا ئەتە كاردا كەنتىگە باردىغان بولدى. ئۇنىڭ تېخى بۇ خەۋەرنى مىخائىچقا ئېيتىپ قويۇشىغا توغرا كېلەتتى... بىراق، بۇ خەۋەرنى ئەتە ئەتىگەن ئېيتساممۇ بولار، بۇگۈنكى ئىككى مىڭ رۇبلىنىڭ دەردىمۇ يېتىپ ئېشىۋاتىدۇ. ۋاي خۇدايىم، بۇنىڭدىن كېيىن قانداق تۇرمۇش كەچۈرەرمەن؟ ! ئۇلار بۇنىڭدىن كېيىن قانداق قىلار؟ قانداق قىلار؟

... ئۇلار تۇنجى قېتىم يۇز كۆرۈشكەندە كېلىشىۋالغان كېچىسى ناستيۇنا ئۆۋ مىلتىقىنى ئاندىرىغا ئاپىرىپ بەردى. ئۇ يەنە بىرقانچە دورا قاچىلانغان مىشەكمۇ تاپتى، بىراق مىخائىچتىن ئېشىپ قالغان ئوق - دورا يوق دېيەرلىكلا بولغاچقا، مىڭ تەستە ئاران ئىككى - ئۈچ مىشەك جايلىيالمىدى. بۇ بەكمۇ ئاز ئىدى، ئەلۋەتتە، ئاندىرىمۇ شۇنداق دېدى، لېكىن ئۇ كەنتتىكىلەردىن ئۆتۈنە ئېلىشقا جۈرئەت قىلالمىدى، چۈنكى باشقىلار بۇنى دەرھال قېيىنئاتىسىغا ئېيتىپ قويسا، قېيىنئاتىسى گۇمانلىنىپ قالغان بولاتتى. بۇ كەنت تولىمۇ كىچىك بولغاچقا، تۇنۇگۈن كىمنىڭ ئۆيىگە كىمنىڭ ئازراق تۇز سوراپ بارغانلىقىنى، كىمنىڭ ئۆيىدە بولكىنىڭ ئوبدان پىشۇرۇلماي قېلىپ، كىمنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئۆتۈنە ئالغانلىقىنى پۈتۈن كەنتتىكىلەر بىلىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ناستيۇنا مىخائىچتىن يوشۇرۇنچە قازناقتىكى قوزۇقتا كىيىم بىلەن يۆگەپ ئېسىپ قويۇلغان ئوۋ مىلتىقىنى ئېلىپ كەتكەنىدى. ناۋادا قېيىنئاتىسى ئوۋ مىلتىقىنىڭ يوقلىپ كەتكەنلىكىنى سېزىپ قېلىپ، سوروشتۇرگىلى تۇرسا قانداق بولۇشىنى كىم بىلسۇن. بۇ ئىش ئۈستىدە ناستيۇنانىڭ ئويلاپ قويغۇسىمۇ كەلمىدى.

ئاندىرى بۇ قېتىم مۇنچىدا پۈتۈنلەي باشقا بىر ئادەمدەك بولۇپ قالغانىدى. ئۇ ناستيۇنانى قورقۇتۇپمۇ يۇرمىدى، بىرەر شەپىنى ئاڭلا - ئاڭلىمايلا تىترەپ كېتىدىغان ئىشمۇ بولمىدى. پەقەت چىرايىنى غەم باسقان، قەلبىنى ھەسرەت چۇلغۇۋالغان

هالدا ئۇن چىقارماي ئولتۇراتتى. ئۇ ھەتتا بىرەر ئېغىز گەپنىمۇ ئاغزىدىن چىقىرالمىدى. ناستيۇنا ئۇنىڭغا شۇنداق ئىچ ئاغرىتتىكى، ھۆركىرەپ يىغلىۋەتكىلى تاس قالدى. ئاندىرى ماڭار ۋاقتىدا گەپنىڭ راستىنى ئېيتتى:

— بوشىنالىساڭ ئاندىرىيېۋ ئېكىنزارلىقىغا، تاغ باغرىدىكى قىشلىق كىچىك ئۆيگە بېرىپ مېنى تاپقىن. مەن شۇ يەردە بولىمەن، — كېيىن تىترىگەن ئاۋازى بىلەن ئۆتۈندى، — كەلگىن جۇمۇ، ناستيۇنا. مەن سېنى كۈتىمەن. لېكىن، بىرەر ئىتمۇ سېنىڭ بۇ يەرگە كەلگىنىڭنى كۆرۈپ قالمىسۇن.

مەخسۇس خادىمنى ئاپىرىپ قويۇش ئۈچۈن كەنتتىكىلەر ناستيۇناغا بىر ياخشى ئات — كولخوز رەئىسى نىستور ئۆزى ھارۋىغا قوشىدىغان كارکا ناملىق ئاتنى — بېرىشتى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە رەئىس مەخسۇس ئىشلىتىدىغان، ئارقا يۆلەنچۈكى ئېگىز كەلگەن چانىنىمۇ بېرىشتى. ناستيۇنا ئاتنى چانىغا قوشۇپ، چانا ئىچىگە بىرئاز پاخال تاشلىدى ـ دە، كارکانى مەخسۇس خادىم قونغان نىستورنىڭ قورۇسىنىڭ ئالدىغا يېتىلەپ كەلدى. نىستورنىڭ ئۆيىدىكىلەر ئەمدىلەتىن ناشتا قىلىشقا تۇتۇنغاچقا، كېيىن ئورۇن ـ كۆرپىسىنى ئېلىپ كېلىشكە بېرىپ يۈرمەسلىك ئۈچۈن، چانىنى ھەيدەپ ئۆز ئۆيىگە قاراپ يول ئالدى.

مەخئىچ شۇ كۈنى ئەتىگىنى ئورنىدىن قوپقاندا، ناستيۇنانىڭ باشقا يەرگە خىزمەت بىلەن باردىغانلىقىنى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولدى. ئۆيدىكى كىرسىن تۇگەپ كەتكەچكە، مەخئىچ ئۆزى قارايدىغان ئاتخانىدىن ئىككى قېتىم ئوغرىلىقچە قۇتىغا تۆكۈپ ئېلىپ كەلگەن؛ يەنە بىر قېتىم ناستيۇنا ئىلاجسىزلىقتىن كىرسىن چىرىغىنى كۆتۈرۈپ نادكانىڭ ئۆيىگە كىرسىن تىلەپ بارغانىدى. سەرەڭگە، تۇزمۇ تۇگەپ قالغانىدى. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىرنەچچە توقاچ سوپۇن سېتىۋېلىش

ئۇمىدىمۇ بار ئىدى، لېكىن بۇنىڭغا كۆزى يەتمەيتتى، چۈنكى سوپۇن خېلى ۋاقىتتىن بۇيان تېپىلمايدىغان بولۇپ قالغاچقا، ھەممە ئادەم ئۇزاقتىن بۇيان نائىلاج شۇلتا بىلەن كىيىم يۇيۇپ كەلگەنىدى. 1920 ـ يىلى پارتىزان گاۋرىلا ئافاناسيېۋېچ كىچىك دۇكاندار ئايال سىمانى كاچكۇلغا تاشلاپ ئۆلتۈرۈۋەتكەندىن باشلاپ ئاتامان كەنتىدە مىخچىلىك نەرسىنى سېتىۋالمىغان جايمۇ يوق بولۇپ، يىڭنە چاغلىق نەرسىنى ئېلىش ئۈچۈن ھارۋا بىلەن كاردا كەنتىگە بېرىشقا توغرا كېلەتتى.

ناستيۇنانى مىخئىچىنىڭ مۇنداق بىر تاپشۇرۇقى ئىنتايىن خۇشال قىلدى:

ـــ قىزىم، ئۇ يەرگە بارغاندا ئوۋچىلىق جابدۇقلىرى دۇكىنىدا مىلتىق دورىسى ۋە چاچما ئوقنىڭ بار ـ يوقلۇقىغا قاراپ باقسىڭىز، قاچاندىن باشلاپ مىلتىق ئېتىپ باقمىغانلىقىم يادىمدا قالماپتۇ، لېكىن ھەر ھالدا ئاز ـ پاز ئوق ـ دورا ساقلاپ قويۇش كېرەك. باش ئەتىيازدا كۆكتاتلىقىغا جەرەن كىرىپ قېلىشى مۇمكىن.

مىخئىچ قازناقتىن كىرسىن قاچىلايدىغان بىر قاچا ئېلىپ چىقتى، ئۆزىنىڭ ئەستىرىمۇ ـ تېشىمۇ ئىت تېرىسىدىن قىلىنغان جۇۋىسىنى ناستيۇنانىڭ ئايىغىغا تاشلىدى:

ـــ بۇگۈن يېنىپ كېلەلەيسىزغۇ؟

ـــ ناتايىن. دۇكانلار تاقىلىپ قالمىغان بولسا، ئۇلگۈرەلىسەم...

ـــ بوپتۇ، بوپتۇ. بۇگۈن يېنىپ كېلەلمىسىڭىز ئەتە كېلەرسىز، ـــ ئۇ يەنە كۆڭلىدىن كۆتۈرۈلمىگەن ھېلىقى ئىشنى يەنە تىلغا ئالدى، ـــ تۇنۇگۈن تاڭ سەھەردىلا كېتىپ قالغان بولسىڭىز، تازىمۇ ئوبدان بولاتتىكەن. ئۇنداقتا ئىككى مىڭ رۇبلىنى بوينۇمغا ئېسىپ قويمىغان بولاتتىڭىز. بۇنىڭ بىلەن ئۇيناشقىلى بولامدۇ؟ ھە، قىزىم، نېمىشقا ئۇن چىقارمايۋاتىسىز؟ تۇنۇگۈنمۇ ئۇن چىقارمىغان بولسىڭىز ياكى

تىلىڭىزنىڭ يېرىمىنىلا چىقىرىپ، ئازراق دېگەن بولسىڭىز جايىدا بولغان بولاتتى، ئەمدى ئېغىز ئاچالمىغان بولاتتىڭىز. بوپتۇ، بوپتۇ، يولىڭىزغا مېڭىڭ، خۇدايىمغا ئامانەت، مېڭىڭ. ئۇ يەرگە بارغاندا سوۋېتكە كىرىپ ئۆتۈڭ، ئاندىرى توغرىسىدا خەۋەر بار ـ يوقلۇقىنى سۈرۈشتۈرۈپ بېقىڭ. ئۆتەر يولىڭىزدا پوچتىخانىغا قاراپ بېقىڭ. ئۇ يەردە بىرەر پارچە خەت ياكى ئالاقە قەغىزى ساقلىنىپ ياتقاندۇ، بەلكىم.

سېمىيونوۋنا كاڭ ئۈستىدە بىرپەس غوتۇلدىدى:

ــ ئەگەر مەن بولسام ئىدىم، ھەرنېمە دېسىمۇ ئۆزۈم يالغۇز باشقىلارنىڭ ئېرى بىلەن بىللە بىر يەرگە بارمىغان بولاتتىم. يەنە كېلىپ بۇ ئاي ـ بۇ كۈنلەردە، ئاھ خۇدا ! ئۆزۈڭ بار ! ئادەمنىڭ ياخشىسى ئەر خەقتىن ئۆزىنى قاچۇرىدۇ، ــ سېمىيونوۋنا تىلىنى چاينىپ، غوتۇلدىشىنى داۋاملاشتۇردى، ــ ھىم، ئۇ بىرنېمە يول ئۈستىدە چاندا ئۆز قىنىدا ئولتۇرىۋەرمەس، ھىم ! ئۇ جەزمەن ناستيۇناغا سۆزىشىدۇ.

ــ بولدى، بولدى، خوتۇن، كەلسە ـ كەلمەس خىيالىلاردا بولما، ــ دېدى مىخئىچ ئۈنى توسۇپ، ــ يېتىشىڭىنى يېتىۋەرگىن، ئاغزىڭغا كەلگەننى دەۋەرمە. ئەندىشە قىلىدىغان ئادەمنى تازىمۇ تېپىپسەن ـ دە، ناستيۇنادىن ئەندىشە قىلغىلى تۇردۇڭمۇ؟ !

مىخئىچ ئاق كۆڭۈل ئادەم ئىدى. ئەگەر ئۇ بولمىغان بولسا، ناستيۇنانىڭ بۇ بىرقانچە يىللىق تۇرمۇشى قانداق ئۆتەتتىكىنىتاڭ. سېمىيونوۋنا ئۈنى قەستەن بەند قىلىۋالاتتى، ئەمگەككە ۋە ئۆي ئىشلىرىغا سالغاندىن باشقا چاغلاردا بىرقەدەممۇ نېرى كېتىشكە يول قويمايتتى. ئەمەلىيەتتە، كەنتتە ئاياللارنىڭ يۈرىكىگە ئوت كەتكۈزگۈدەك كىم بار دەيسىز؟ پۈتۈن كەنتتە پەقەت ئوتتۇرا ياشلىق بىرلا ئەر ــ تۇتقاقلىق كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغان نىستورلا قالغانىدى، ئۈنى كېسەللىك تۇپەيلىدىن، ھەتتا ئۇرۇشقىمۇ ئەۋەتىشمىدى، ئۈنىڭ ئۈستىگە

خوتۇنى ئۇنىڭدىن پەقەت كۆزىنى ئۇزمەيتتى، چىڭ يۈگەنلەپ يۈرەتتى. مىخىچ ھەمىشە ناستيۇنانى «بارغىن بالام، بارغىن، ئاياللارنىڭ يېنىغا بېرىپ ئولتۇرۇپ، مۇڭدىشىپ كۆڭلۈڭنى ئېچىپ كەلگىن. سەن ياش، بىز قېرىلار بىلەن بىللە بولۇۋەرسەڭ زېرىكىپ قالىسەن» دەپ تالاغا قوغلايتتى.

بىراق پات ئارىدا ئۇمۇ ناستيۇنا بىلەن سەن - پەن دېيىشىپ قالمىغاندەك بولۇپ قالدى. ناۋادا ھېلىقى «تۇلكا» ناملىق ئوۋ مىلتىقىنىڭ ئىز - دېرەكسىز يوقالغانلىقىنى، ئۇنىڭدىن باشقا ئۇنداق ياكى مۇنداق نەرسىلەرنىڭمۇ يوقلىپ كەتكەنلىكىنى بىلىپ قېلىپ سۇرۇشتۇرگىلى تۇرمىغان بولسا، ناستيۇنا زادىلا جاۋاب بېرەلمىگەن بولاتتى. ئوغرىغا ئارتىپ قويۇش بىلەنمۇ ئىش پۈتمەيتتى، ئەكسىچە، ئىش تېخىمۇ يوغىناپ كېتەتتى، تېگى - تەكتىنى سۇرۇشتۇرۇپ، ھەممە يەرنى ئاختۇرغىلى تۇرسا، بەزىلەر ئالدىدا چېنىپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى: ئوغرى نېمە ئۈچۈن گۇسكوف ئائىلىسىنىڭلا نەرسىسىنى ئوغرىلايدىغاندۇ؟ ئۆز ئىچىدىن ئوغرى چىقىپ قالغانمۇ، قانداق؟ ئۇنداق بولمىسا قانداق نەرسىنىڭ قەيەردە قويۇلغانلىقىنى قانداق قىلىپ شۇنچە ئېنىق بىلىدۇ؟ ... ئاندىرىمۇ قايتىپ كەلگەنلىكىمنى دادامغا ھەرگىز تىنىپ سالما دەپ تاپىلىغان. مۇشۇنداق قىيىن ئەھۋالدىن زادى قانداق قۇتۇلغىلى بولىدىكەنتاڭ... بۇنىڭدىن ئىككى كۈن ئىلگىرى، سېمىيونوۋنا چوڭ بىر بولكىنىڭ يوقالغانلىقىنى سېزىپ قالدى، ئۇنى ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ يېنىغا ئىككىنچى قېتىم بارغىنىدا ئالغاچ بارغانىدى. ناستيۇنا نائىلاج نادكاغا ئۆتنە بەردىم دەپ قويغانىدى. بىراق بۇنىڭدىن كېيىن يەنە قانداق ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتكىلى بولار؟

شۇڭا، ناستيۇنا كاردا كەنتىگە بېرىشقا ئالدىراپ كەتكەنىدى. ئۇ بىر يۇڭ پوپايكىنى ئايرىم بىر بوغچا قىلىپ قولىغا ئېلىۋالدى، يۇڭ پوپايكىنى كىشىلەر ياراتماي قالسا دەپ، ھەر ئېھتىمالغا قارشى قىممەتلىك، كۆركەم كەلگەن، ئورىنبۇرگدا

ئىشلەنگەن يەنە بىر كۆل رەڭ كەمزۇلىنىمۇ ئېلىۋالدى، ئۇنى ئاندىرى ئۇنىڭغا تويمدا ئېلىپ بەرگەنىدى. ئۇ بۇ ئىككى نەرسىنى ئۇنغا تېگىشكىلى ئېلىۋالغانىدى. ئۇ ئاندىرىغا بىر چېلەكتەك بەرەڭگىنى ئوغرىلىقچە ئاپىرىپ بەردى، لېكىن ئۇندىن ئېلىۋېلىشقا پېتىنالمىدى، چۈنكى كات ساندۇقتىكى ئۇنمۇ ئازغىنا قالغانىدى. ئېرىگە ئۇن ئاپىرىپ بەرسە ناھايىتى ياخشى بولاتتى: ئۇ قازان نېنى سېلىپ، باشقا نەرسىلەر بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ يېگەن بولاتتى. ناستيۇنا يۇڭ پوپايكىسىنى ئۇنغا تېگىشىدىغان چاغدا، ئاھالە تارقاقلاشتۇرۇشتا كەلگەن ماروسا ئۇچۇن تېگىشىپ بەردىم دەپ قويالايتتى. كاردا چوڭ كەنت بولغانلىقى ئۇچۇن ئىشنى ھېچقانداق ئىزناسىنىمۇ قالدۇرماي جۆندۇەتكىلى بولۇېرەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە تازىمۇ جايىدا كېلىپ قالغان يېرى شۇ ئىدىكى، بۇ يۇڭ پوپايكىنى ناستيۇنا بۇلتۇر قىش ماروسادىن تېگىشۇالغانىدى. شۇڭا قىلچىلىكمۇ چانمايتتى. پۈتكۈل ئۇرۇش مەزگىلىدە ماروسا ۋە ئۇنىڭ بىرتالاي بالىلىرىنىڭ پۈتۈنلەي ئەنە شۇنداق ئەسكى - تۈسكى كىيىملەر بىلەن جان بېقىپ كېلىۋاتقانلىقى كاردالىقلارغا مەلۇم ئىدى.

ئۇلار خېلى كېچىكىپ، ۋاقىت خېلى بىر يەرگە بېرىپ قالغاندا يولغا چىقتى. كىرىشىشنى بايرىمى جەريانىدا بولغان قەھرىتان سوغۇقنىڭ زەھىرى ئاجىزلاپ كەتكەن، سەھەردە يەنىلا سوغۇق بولۇپ تۇرسىمۇ، لېكىن ھاۋا ئېچىلىپ، يەر - جاھان ئىللىشقا قاراپ مېڭىپ، كىشىگە كۈندۈزى تېخىمۇ ئىللىپ كېتىدىغانلىقىدىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى. كاركا كەنت چېتىگە چىقىشى بىلەنلا بىر خىلدا يورغىلاپ ماڭدى. چانا پۈختا چىڭدالغان يولدا خۇددى مۇز ئۇستىدىكىدەكلا غىرىلداپ تېز باراتتى، ئاپپاق قار بىلەن قاپلانغان دالادا نەمخۇش، كۆكۈچ تۇمان كۆتۇرۇلگەن، كۆز يېتىدىغان بوشلۇقتا سانسىزلىغان سۇس سېرىق نۇرلار گاھ چاقنايتتى، گاھ كۆزدىن غايىب بولاتتى. قاقشال ئاق قېيىن شېخىدا بىرنەچچە ئالا قاغا خۇددى

مېكىيانلارغا ئوخشاش قانىتىنى كېرىپ، ئۇن چىقارماي پەيلىرىنى تۇزەيتتى. ئەتراپتىكى بارلىق نەرسىلەر ئىللىق قۇياش نۇرىدا بەخرامان نەپەس ئالاتتى. باھار تېخى خېلى يىراقتىكى گەپ بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئاخىر يېتىپ كېلىدىغانلىقىدىن دېرەك بەرمەكتە ئىدى.

ناستيۇنا ئۆرۈمە جۇۋىنى مەخسۇس خادىمنىڭ ئايىغىغا تاشلىدى ـ دە، ئالدىغا كۆز تىككەن پېتى چانا بېشىدا يۇكۇنۇپ ئولتۇرۇۋالدى. ئات تۇيىقى چاپچىتقان قار يۇزىگە چاچرىغاندا كۆزىنى پۇرۇشتۇرۇپ قويماتتى ـ يۇ، لېكىن ئارقىسىغا قاراپ ئولتۇرمايتتى. گويا ئالايىتەن ناستيۇنانى دەپ پەسىل تەرتىپىگە قارىماي مۇددەتتىن ئىلگىرى يېتىپ كەلگەن، باھاردىن ئاز ـ پاز دېرەك بېرىپ تۇرىدىغان بۇ كۇنلەردە چانىنى مۇشۇنداق ئۇچقاندەك ھەيدەپ مېڭىش ـــ ئۇنى ھەم ھاياجانغا سالاتتى، ھەم تاقىتىنى تاق قىلاتتى، ئۇ پۈتۈن دۇنيانىڭ لەنەت ـ نەپرىتىگە ئۇچرايدىغانلىقىغا قارىماي، ھەتتا ئۆز رايىغا خىلاپ كېلىدىغانلىقىغا قارىماي، ئىش قىلىشقا ئالدىرايتتى. شۇمۇ يېتەر، تۇخۇم باسقان مېكىيان ئۇۋىسىدا يېتەرلىك ياتتى. ئالغا، ناستيۇنا ! قورقماي ئالغا بېسىۋەر، ناستيۇنا ! سېنىڭ ھازىرقى شادلىقىڭ باشقىلارنىڭكىگە ئوخشىمايدىغان شادلىق، ھەسرىتىڭ باشقىلار بىلەن قىلچە مۇناسىۋەتسىز. دادىل بولغىن ـ دە، ئالدى ـ كەينىڭگە قاراپ دەككە ـ دۈككىگە چۈشمەي، ئېتىڭنى قامچىلاپ ئالغا بېسىۋەر.

مەخسۇس خادىم ئۇنى ھە دەپ گەپكە تۇتاتتى، ئۇ كۆز قىرىنى سىلىپمۇ قويماي ئاغزىنىڭ ئۇچىدىلا بىرەر ئېغىز گەپ قىلىپ قويماتتى. كۆپ ھاللاردا شۇنداق ئەرلەرمۇ ئۇچراپ قالىدۇكى، قارىماققا ئادەمدەك تۇرسىمۇ، لېكىن ئەمەلىيەتتە ھەقىقىي ئەر ئەمەس، مېڭىسى يامان غەرەز بىلەن تولغان. بۇ ئەر ئەنە شۇنداق بىرنېمە ئىدى. ئۇ ئۆزى كۆڭلىدە ئەڭ ياخشىسى ئاياللارنى ئۆزىگە زايومغا ھېسابلاپ بېرىۋەتسىكەن دەپ ئويلايتتى. ئۇ سۆز قىلسا

خۇددى يىغلىغانغا ئوخشاش سۆزلەيتتى، يۈزى تولا يۇيۇلۇپ ياغاقلىشىپ كەتكەندەك تۇراتتى. ئۆمرىدە قانچە قېتىم يۇغانلىقىدىن قەتئىينەزەر، ئۇنىڭ چىرايى خۇددى ماي، كىر داغلىرى ئاۋۇالقىدەكال ئۇ يەر - بۇ يېرىدە ساقلىنىپ قالغان، بەزى جايلىرى ئۆتمىتۆشۈك بولۇپ كېتىش ئالدىدا تۇرغان ئەسكى لاتىغا ئوخشاپ كېتەتتى.

ئۇلار دالانىڭ چېتىگە يېتىپ كېلىشتى، چانا بىر ئۆستەڭدىن ئۆتكەندىن كېيىن، يولنىڭ ئىككى يېقىدىكى قەدىمىي شەمشادزارلىققا كىردى. بۇ يەر قاتتىق جىمجىتلىققا چۆككەن، شامالدىنمۇ قىلچە ئەسەر يوق ئىدى، كارکانىڭ تاراسلىغان ئاياغ تىۋىشىدىن باشقا ھېچقانداق ئاۋاز ئاڭلانمايتتى. گاھىدا دەرەخ شاخلىرىدىكى قارلار چۈشۈپ قات - قات قار پەردىسىنى ھاسىل قىلاتتى، يول ئۈستىدە بىر - بىرىگە گىرەلىشىپ كەتكەن ئۇچلۇق دەرەخ شاخلىرى ئاستا تەۋرىنىپ قويياتتى. بۇ يەردىكى ھاياتنىڭ تولۇق كۆرۈنۈشى ئەنە شۇ ئىدى.

بىراق، بۇ يەرگە يېتىپ كەلگەندە مەخسۇس خادىم كۈتۈلمىگەن يەردىن بېشىملىق قىلغىلى تۇردى. ئۇ ئولتۇرۇپ كېتىۋېتىپ، تۇيۇقسىزلا ناستيۇنانىڭ ئارقا تەرىپىدىن كاپ قىلىپ پۇتلىرىغا ئېسىلدى - دە، پۇشۇلدىغىنىچە ئۇنى ئۆز يېنىغا تارتتى. ناستيۇنا شارت قىلىپ ئارقىسىغا ئۆرۈلدى - دە، ئۆزىنى بوشىتىۋېلىپ — ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بۇنچىلىك ماھارىتى بارلىقىنى ئويلاپ باقمىغانىدى — ئۇنى چاندىن قارغا ئىتتىرىۋەتتى؛ كارکا ئۇركۈپ كېتىپ تېخىمۇ تېز يۇرغىلاشقا باشلىدى، ناستيۇنا ئۇنى توسۇپمۇ قويمىدى: مەخسۇس خادىم ئۇيۇشۇپ قالغان پەيلىرىنى بوشاشتۇرۇۋالسۇن، ئىنچىكە پۇتلىرىدىكى قان تومۇرلىرىنى يۇرۇشتۇرۇۋالسۇن... ناستيۇنا ئېرى ھايات تۇرۇپ ئۈچ يېرىم يىل قۇرۇق ئوتۇن كەبى تۇل خوتۇن بولۇپ كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇنداق ئەرلەرگە ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ كۆڭلىنى بەرمەيتتى. مەڭگۇ بەرمەيدۇ!

ئۇنىڭ ئۇستىگە ئېرىمۇ قايتىپ كەلدى، ئۇ قانداقلا بولمىسۇن، ناستيۇناغا تەسەللى بېرىدۇ، بۇنداق ئادەمنى قانداقمۇ ئۇنىڭ ئېرى بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولسۇن؟ !

مەخسۇس خادىم ھاسىراپ ـ ھۆمۈدىگەن ھالدا چاپقىنا يېتىشىۋالدى، ئۇ تېخى قىلچىمۇ چۈشەنمەي، ناستيۇنانىڭ قارشىلىقىنى ناز قىلغانلىقى دەپ ئويلاپ، ھە دەپ كۆزىگە كىرىۋالدى. ناستيۇنا نائىلاج ئۇنىڭغا ئۆزىنى تونۇتۇپ قويغاندىن كېيىنلا، ئۇ بېزىرىپ پەسكويغا چۈشتى. ئارىدىن يېرىم سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، گويا ئېسىنى تاپقاندەك، ئۆز خوتۇنىنى ماختىغىلى تۇردى، بالىلىرى ئۇستىدە توختالدى. ناستيۇنا، بۇرۇنلا شۇنداق قىلىشىڭ كېرەك ئىدى، دەپ ئويلاپ، خاتىرجەم بولدى ـ دە، كارکانى قامچىلاشقا باشلىدى.

ئۇلار قاچىيىشتىن بۇرۇن كاردا كەنتىگە يېتىپ كېلىشتى، خۇداغا شۈكۈر، سودا دۇكانلىرى تېخى تاقالمىغانىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە تەلەيمۇ تازا ئوڭدىن كەلدى: دۇكاندا كىرسىنمۇ، ئوق ـ دورىمۇ تېپىلدى، ئەڭ مۇھىم نەرسە شۇ ئىدى، ناستيۇنا بۇ ئىككى نەرسە بىلەنلا مىخىنچ ئالدىدا ئۆز گېپىنى ئۆتكۈزەلەيتتى. ئۇ شۇ زامان قېيىنئاتىسىغا تاقابىل تۇرۇشنىڭ باھانىسىنى تاپتى، ئۇنىڭغا: «بارغان كۈنۈم كىرسىن ئالالماي قېلىپ، نائىلاج دۇكاندىكىلەرنىڭ باشقا يەردىن يۆتكەپ كېلىشىنى كۈتتۈم» دېمەكچى بولدى. بۇنداق سەۋەب ـ باھانىگە رەددىيە بېرىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ناستيۇنا سوپۇن ئالالمىدى، بىراق سەرەڭگە ۋە تۇز ئالالىدى. ئۇ دۇكانغا ئوبدان سەپسېلىپ شام بارلىقىنى كۆرۈپ قالدى ـ دە، ئۇنىڭدىن بەشنى سېتىۋالدى ـــ بۇ شاملارنىڭ قەيەردىكى چېركاۋدىن ئېلىپ كېلىنگەنلىكىنى بىلىپ بولمايتتى. ناستيۇنا تۇغۇلغىنىدىن تارتىپ يېزا ئىستېمال كوپېراتىپىدا شام سېتىلىپ باققىنىنى بىلمەيتتى، بىراق بۇ يەردە بولسا بىراۋلارنىڭ زاكازى بويىچە تەييارلاپ قويغانىدەك، تىزىۋېتىلگەنىدى، رەڭگى ئۆزگىرىپ

قارىداپ كەتكەن، ئۆزىمۇ مايماق - سايماق بولۇپ كەتكەن بولغاچقا خەۋىدارسىز تۇرۇپتۇ. ئۇ شامنىڭ ئۇچىنى ئۆيگە ئېلىپ كەتمەكچى، ئىككىسىنى ئاندىرىغا قالدۇرماقچى بولدى. «ئېرىم زۆرۈر تېپىلغاندا ياندۇرار، بەزىدە ئۆي يورۇسا كۆڭۈلمۇ جايىغا چۈشىدۇ.»

«بىر ئىش ئوڭدىن كەلسە ھەممىسى ئوڭدىن كېلىدۇ» دېگەن ماقال بار. ناستيۇنا قاش قارايغاندا يۇڭ پوپايكىسىنى يېرىم پۇت ئۇنغا ئوڭۇشلۇق تېگىشۋالدى، ھېلىقى كەمزۇلنى بوغچىدىن چىقىرىپ ئولتۇرۇشنىڭمۇ ھاجىتى قالمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ خۇشاللىقىدىن قاراڭغۇ چۈشۈشىگە قايتىشنىڭ تەرەددۇتىنى قىلىشقا كىرىشتى. ھېلىمۇ ياخشى ئۆزىنى تۇتۇۋالدى - دە، نېيىتىدىن ياندى. كېچىسى ئۇخلا - ئۇخلىمىغانلىقىڭ ئارىلىقىدا يېتىپ، تامنىڭ ئۇ تەرىپىدىن كارکانىڭ بوغۇزنى كورۇسلىتىپ چاينا ۋاتقانلىقىنى، قەھرىتان سوغۇقتا مۇزلاپ كەتكەنلىكتىن ئۇزۇكسىز سىلكىنىپ، پۇتلىرىنى يەڭگۈشلەۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغاندەك بولدى. ئۇ بىرھازا تىركىشىپ، ئاستا ئورنىدىن تۇردى - دە، كارکانى چاينغا قوشۇپ، ئۆزىنى قوندۇرۇۋالغان ئۆي ئىگىسى — ئۆزى تونۇيدىغان بىر جەڭچىنىڭ ئايالى بىلەن خوشلىشىپمۇ قويماي، چاينىسىغا ئاتقا بىر كۈن يەتكۈدەك يەم - خەشەك سېلىۋېلىپ يولغا چىقتى. ھەتتا بىرەر ئىتمۇ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قاۋاپ قويمىدى، غەرق ئۇيقۇدا قېتىپ قالغان كەنتتىن قىلچە ئۈن - تىۋش چىقمىدى.

ناستيۇنا ئەڭ ئاخىرقى بىر رەت دېھقان ئۆيلىرىدىن ئۆتۈپ بولغاندىن كېيىن، ئاتنىڭ بېشىنى ئوڭغا، ئانگارا دەريىاسى تەرەپكە بۇرىدى. كارکا، ئۆيگە قايتىدىغان يول تۇپتۇز ئىدىغۇ، دېگەندەك ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەي توختاپ قالدى. ناستيۇنا ئاچچىقى كېلىپ، چۈلۈۋۇر بىلەن كېلىشتۇرۇپ بىرنى سالدى. ئۇ تۇنۇگۈنكىدەك بىر خىل تاقەتسىزلىك، بىئارامىلىق ئىلكىگە ئۆتكەندى، بۇنداق تاقەتسىزلىك تۇيەيلىدىن گويا ئىسسىتمىسى

ئۆرلەپ كەتكەندەك، پۇتۇن بەدىنى لاغىلداپ تىترەيتتى. چاندىن سەكرەپ چۇشۇپ، كارىكانىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ ھېلىقى تەرەپكە قاراپ تېز يۈگۈرگۈسى كېلەتتى. ئۇ ئانگارا دەريياسىدىن ئاتنى قوغلاپ ئۇچقاندەك ئۆتۈپ كېتىشكە بولمايدىغانلىقىنى، ئاتنىڭ دەريا يۈزىدە تۇتقان مۇز كاۋاكلىرىدا پۇتىنى سۇندۇرۇۋالىدىغانلىقىنى بىلسىمۇ، لېكىن يەنىلا دەريادىن ئۇچقاندەك ئۆتۈپ كېتىشكە ئاتنى ھە دەپ قامچىلايتتى. ئۇ باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن تۇن قاراڭغۇسىدىن پايدىلىنىپ ريبنايا كەنتىدىن ئۆتۈپ كېتىشكە ئالدىرايتتى. ئۇنىڭ يۈرىكى دۈپۈلدەپ سالماقتا، يۈرەكنىڭ سېلىشىغا ئەگىشىپ بەدىنىمۇ يەم - خەشەكنى يېپىپ تۇرغان جۇۋا ئۇستىدە ھە دەپ سىلكىنەتتى. ئۇ ئۈزۈكسىز تولغىنىپ، چۈلۈۋرنى پۈلاڭلىتىپ، چۈشىنىپ بولمايدىغان، كىشى چۆچۈگۈدەك بەزى سۆزلەر بىلەن توختىماي ۋارقىرايتتى: تېز چاپ، تېز ! ... ئىلاجى بار تېزرەك چاپ، بارلىق كۈچ - قۇۋۋىتىڭنى ئايىماي قانچە تېز چاپساڭ شۇنچە ياخشى !

ئۇ ريبنايا كەنتى ئارقىسىغا تاشلىنىپ قالغاندىن كېيىنلا كارىكانىڭ چۈلۈۋرىنى ئاستا تارتتى - دە، مېڭىشىغا قويۇۋەتتى. ئەمدى ئۇ يەرگە ئانچە ئۇزاق قالمىغاندى. ئۇنىڭ بايا تىنىقى ئەسەبىيلىكى توساتتىن ئاللىقاياقلارغا غايىب بولۇپ، ئىچى بوشاپ قالدى. كۆكسىنىڭ ئاللىقانداق بىر يېرى پۈرۈلداپ كۆيۈشكە باشلىدى. نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولۇۋاتقانلىقىنى ئۆزىمۇ چۈشەنمەيتتى.

تۇن ئاستا - ئاستا سۇزۇلۇپ تاڭ يورۇشقا ئاز قالغاندى.

ناستيۇنا چانا ھەيدەپ كېتىۋېتىپ: «ناستيۇنا، يالغان گەپ قىلىشنى ئۆگىنىۋالدىڭ، ئوغرىلىق قىلىشنىمۇ ئۆگىنىۋالدىڭ. بىراق ئۇ تېخى بىسىمىللاسىغۇ، ناستيۇنا، بۇنىڭدىن كېيىن قانداق بولۇپ كېتەرسەن؟» دەپ ئويلىدى. ئۇ يەنىلا ئۆزىنى گۇناھكار دەپ ھېس قىلمايتتى، گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئېتىراپمۇ قىلمايتتى، بۇلارنىڭ زادى قانداق ئاخىرلىشىدىغانلىقىغا كۆز

قىرىدىلا قاراپ قويغۇسى كېلەتتى.
ئۇ كارخانى توختىتىپ، يېتىلىگەن پېتى مۇز قېتىپ كەتكەن دەريادىن ئۆتۈپ، قىرغاقتىن يىراققا سوزۇلغان جىلغىغا ئېلىپ كەلگەندە تاڭمۇ يورۇپ قالغانىدى.

6

— ھەي، سالام سىزگە، — دېدى ناستيۇنا ئېھتىياتچانلىق بىلەن كۈلۈمسىرەپ سالاملىشىپ.
ئاندىرى ئۇنىڭ بۇ چاغدا كېلىپ قېلىشىنى خىيالىغمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. چانىنىڭ يېقىنلاپ كېلىۋاتقان ئاۋازىنمۇ، ناستيۇنانىڭ ئات چۈلۈۋرىنى چانا شوتىسىغا ئالدىراپ – تېنەپ چىگىپلا، ئاتنى ئۆستەڭ بويىدا قالدۇرغاندىن كېيىن ئاستا بېسىپ قىشلىق ئۆيگە قاراپ كېلىۋاتقان ئاياغ تىۋىشىنمۇ ئاڭلىمىغانىدى. ئۇ كالتە جۇۋىسى بىلەن بېشىنى چۈمكىگەن پېتى ئۇخلاۋاتاتتى. ناستيۇنا ئىشكىنى ئاچقاندىن كېيىنلا، ئۇ ئاندىن گويا پارتلاش دولقۇنى تەسىرىدىن تاختاي تۆشەكتىن ئىرغىتىپ تاشلانغاندەكلا ئاران تەستە پۇت تىرەپ تۇرۇۋالدى. شۇڭا ناستيۇنا سالاملاشقان مىنۇتتا چاچلىرى پاخپايغان، يۈزى مەينەتلىشىپ كەتكەن ئاندىرى ئۇنىڭ ناستيۇنا ئىكەنلىكىگە ئانچە ئىشەنمىگەن ھالدا داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى، ئۆزىنىڭ ناستيۇنا ئالدىدا شۇنچە ئالاقزەدە بولۇپ كەتكەنلىكىدىنمۇ پەرىشان بولدى.
ناستيۇنا مانا مۇشۇ قېتىمدىكى ئۇچرىشىشتىلا ئۇنىڭ چىرايىنى ئېنىق كۆرەلىدى: ئۇ يەنىلا ئەينى يىللاردىكىدەك قوپال بولۇپ، گەۋدىسى سەل – پەل ئوڭ تەرەپكە قىيسىپ تۇراتتى، بۇرنىمۇ يەنىلا شۇ ئەينى يىللاردىكى ئاسىيالىقلارغا خاس ياپىلاق بۇرۇن ئىدى، تۆشۈكى ئاسمانغا قاراپ تۇرىدىغان بۇرنى ئورناشقان كەڭ يۈزىنى قاپقارا، بۈدۇر ساقاللار قاپلاپ كەتكەنىدى.

ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن كۆزلىرى گويا تەرسا ئادەملەرنىڭ كۆزىدەك تىكىلگەنىدى. گېلىدىكى ئۇچلۇق بۇغدىيىكى گويا قېيىقتەك ئېگىز - پەس داۋالغۇپ تۇراتتى. ئۇ ياداپ كەتكەن، سولغۇن چىراي بولۇپ قالغان: بىرئاز دۇمچىيىپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى، بىراق روھىي چۈشكۈنلۈكتىن ئەسەر يوق ئىدى — ھېلىمۇ زېھنى ۋە كۈچ - قۇۋۋىتىنى ساقلاپ كەلگەنلىكى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. كىمكى ئۇنىڭغا چېقىلدىغان بولسا، دەرھال قول ياندۇرۇپ، ھەرقانداق زەربىگە زەربە بىلەن جاۋاب قايتۇرىدىغاندەك تۇراتتى. ناستيۇنانىڭ ئۆزىگە تونۇش بولغان، بىر - بىرىگە تايىنىپ ياشاپ كەلگەن ئېرى دەل ئەنە شۇ ئىدى. بىراق، ئۇ يەنە ئۆزىگە شۇنداق ناتونۇش، چۈشىنىكسىز تۇيۇلاتتى، ھازىر ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا نېمە دەيدىغانلىقىنى، ئۇنىڭدىن نېمىنى سورايدىغانلىقىنى ئەزەلدىن بىلىدىغان، ئۆزى بۇنىڭدىن ئۇچ يېرىم يىل ئىلگىرى ئۇزىتىپ قويغان كىشى ئەمەس بولۇپ تۇيۇلاتتى.

— قارىمامسىز، — دېدى ئۇ يەنىلا ئاۋۇال گەپ باشلاپ خىجىللىق بىلەن كۈلۈپ قويۇپ، — سىزنى بۇ يەردە قانداقراق ئۆتۈۋاتىدىكىن دەپ يوقلاپ كەلدىم. ئەندىشە قىلماڭ، مېنى ھېچكىممۇ كۆرمىدى، مەن كاردا كەنتىدىن بۇ يەرگە كېلىپ بولساممۇ، سىز تېخىچە قاتتىق ئۇخلاۋاتىسىز، سىزنى قىيىن ئەھۋالدا قالغاندا ئىشلىتەرمىكىن دەپ ئاز - تولا بىرنەرسە ئالغاچ كەلدىم.

— ھازىر مېنىڭ قىيىن ئەھۋالدا قالمىغان كۈنۈم يوق، — دېدى ئۇ ئاخىر ناستيۇنانىڭ گېپىگە ئۈلاپ.

ئۇ پاختىلىق شىم ۋە يۇڭ پايپاق كىيىۋالغانىدى. ناستيۇنا مانا شۇ چاغدىلا ئۇنىڭ يۈزىنىڭ بىر تەرىپىنىڭ ئۇششۇك تېگىپ قاريىپ يارا بولۇپ قالغانلىقىنى كۆردى. ئۇ يارا - يارا ئۆزىنى توختىتىپ پىيمىسىنى كىيىپ مەشكە ئوت يېقىشقا كىرىشتى. ناستيۇنا ئىشىككە قاراپ ماڭاي دەپ تۇرۇشىغا ئۇ ئۇنىڭ ئالدىنى

توستى ـ دە:

ـــ نەگە؟ ـــ دەپ سورىدى.

ـــ ھە، ئېلىپ كەلگەن نەرسىلەرنى ئېلىپ كىرىۋېلىشىمىز كېرەك ـ دە، تالادا توڭلىتىپ نېمە قىلىمىز.

ـــ تۇرۇپ تۇر، بىللە چىقايلى.

ئۇلار بىر قاچا كىرسىننىلا چاندا قالدۇرۇپ، باشقا نەرسىلەرنى ئۆيگە ئېلىپ كىرىۋالدى. ئاندىن كېيىن كاركانى ئۆستەڭنىڭ يۇقىرى ئېقىندىكى دوقال ئارقىسىغا ئاپىرىپ چاندىن چىقاردى ـ دە، ئالدىغا بىرنەچچە قۇچاق قۇرۇق ئوت تاشلاپ بەردى. ئۇلار بەئەينى ناتونۇش كىشىلەردەك «تۇت» ياكى «ئەكە» دېگەنگە ئوخشاش ئەڭ زۆرۇر بولغان بىر ـ ئىككى ئېغىز گەپنىلا ئارىلاپ قىلىپ قويغاندىن باشقا، بىر ـ بىرى بىلەن گەپلەشمىدى. ناستيۇنا تېخىچە ئۇنىڭغا قانداق يېقىنلىشىشنى، نېمىلەرنى دېسە جايىدا بولىدىغانلىقىنى بىلمەيۋاتاتتى؛ ئۇچۇ؟ ئۇمۇ ئۆزىنىڭ ھېلىقىدەك ئالاقزەدىلىك ئىلكىدىن قۇتۇلۇپ كېتەلمىگىنىگە تېرىككەنلىكتىنمىكىن ياكى دەسلەپتە ئۆزلىرىنى بىر ـ بىرىگە چاتقان رىشتىنى تېزدىن چىگىتىشقا تېخى بەل باغلىيالمىغانلىقتىن، ئەيتاۋۇر ئېغىز ئاچمايتتى. مۇشۇ يىللاردىن بۇيان بۇ رىشتىنىڭ ساق تۇرغان ـ تۇرمىغانلىقىنى كىم بىلىدۇ دەيسىز.

ئۇلار ئاتنى جايلاشتۇرۇۋاتقان چاغدا، ئۆي مەشكە يېقىلغان ئوت تەپتىدىن ئىسسىپ كەتكەنىدى، ناستيۇنا چاپىنىنى سېلىۋېتىشكە مەجبۇر بولدى. ئۇ ئاق قارىغاي شاخلىرى سېلىنغان تۆشەككە ئولتۇرا ـ ئولتۇرمايلا: «ياق، ھەر ئىككىلىمىزنىڭ كۆڭلى ئارامىغا چۈشىدىغان بىرەر ئىش قىلىشىم، بىرەر چارە تېپىشىم، خالىغىنىمچە ئاللىقانداق يوقىلاڭ بىر ئىشنى باھانە قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن يېقىنلىشىشىم لازىم» دېگەن ئوي بىلەن يەنە ئورنىدىن تۇرۇپ، ئۆيگە ئېلىپ كىرىپ ئىشىك يېنىدا قويغان ھېلىقى نەرسىلەرنىڭ يېنىغا

كېلىپ، ئۆرۈمە جۇۋىسى ئىچىدىن ياستۇق قېپىغا قاچىلانغان بىر خالتا ئۇننى چىقاردى - دە، ماختانغان هالدا ئېيتتى:

— قاراڭا، كاردا كەنتىدىن سىزگە ئۇن تاپقاچ كەلدىم. قازان نېنى سېلىپ يەرسىز.

ئۇ گەپ قىلماي، بېشىنى بىلىنەر - بىلىنمەس لىڭشىتىپلا قويدى.

— بۇ قانداق گەپ ئۆزى؟ — دېدى ناستيۇنا ئاچچىقلاپ — ماڭا مۇنداق مۇئامىلە قىلغىنىڭىز نېمىسى؟ لام - جىم دەپمۇ قويمايسىزغۇ ! مەن تېخى سىزنى خۇش بولۇپ كېتەر دەپ، يېرىم كېچە بولۇپ قالغىنىغا قارىماي هەر دەپ بۇياققا چېپىپتىمەن. قايتىپ كەتكىنىم تۈزۈك ئوخشىمامدۇ؟

— كەتكىلى قويمايمەن !

ناستيۇنا ئۇنىڭ بۇ گەپىنى ئېيتقان چاغدىكى كەسكىن، جىددىي ئەلپازىغا، ئۆزىگە ئىشەنگەن هالدا قىلغان توڭ گېپىنىڭ ئۇرانىغا قاراپ، ئېرىنىڭ ئۆزىنى كەتكىلى قويمايدىغانلىقىنى، قانداقلىكى بولمىسۇن، كەتكىلى قويمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ، ئاندىرىنىڭ يېنىغا باردى - دە، بىر قولىنى ئۇزارتىپ، ئۇنىڭ چاچلىرىنى خۇددى قارىغۇنىڭ ئاللىقانداق بىرنېمىنى سىلاپ - سىيپاشتۇرغىنىغا ئوخشاش سىلاپ قويدى.

ئاندىرى بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قاردى - دە، چىرايى تاتارغان هالدا:

— مېنى راستلا كەلگىنىمگە خۇشال بولمايۋاتامدىكىن دەپ قىلىۋاتامسەن؟ بۇنىڭدىن خۇشالمەن، ناستيۇنا، ئىنتايىن خۇشالمەن ! بىراق، هازىر مەن ئالدى بىلەن خەقنىڭ مېنىڭ خۇشال بولۇشۇمنى خالايدىغان - خالىمايدىغانلىقىنى، كۆڭلۈمدىكى خۇشاللىقنى ئىزهار قىلغۇچىلىكى بار - يوقلۇقىنى بىلىپ بېقىشىم كېرەك، — دېدى.

ناستيۇنا بېشىنى ئۇنىڭ كۆكرىكىگە قويدى:

— توۋا ! نېمىلەرنى دەپ يۈرىدىغانسىز؟ مەن يا يات ئادەم

بولمىسام، ئىككىمىزنىڭ بىللە ئۆتۈپ كەلگىنىمىزگە تۆت يىل بولۇپ قالدى، بۇنى ئاز ۋاقىت دېگىلى بولامدۇ؟

ئاندىرى جاۋاب بەرمەستىن، ئۇنىڭ بىلىكىنى ئاستا تۇتۇپ قويدى ـ دە، قولىنى بوشاتتى. بىراق، ناستيۇنا بۇنىڭدىن ئاندىرنىڭ ئۆزىگە دەرھال يول قويمىغانلىقىنى بايقىدى. قاراڭ، ھەتتا ئۇنىڭ بېشىمۇ بەرداشلىق بېرەلمەي، قىيسايغان مۇرىسى تەرەپكە تاشلاندى... پەقەت ناستيۇنانىڭ ئۆزىلا ئۇنىڭ بوشىشىپ كەتكەنلىكىنى بىلدۇرمىغان ئىشەنچلىك ئالامەتنى بىلەتتى. ئىلگىرى ناستيۇنا مانا مۇشۇ ئالامەتكە ئاساسەن ئۇنىڭ كەيپىياتى توغرىسىدا ھۆكۈم چىقىراتتى. ئەگەر ئۇ بېشىنى بىر يانغا قىيسايتمىغانلا بولسا، نېمە دېگۈڭ كەلسە دەۋەرسەڭ، چاقچاق، ھەزىل قىلغۇڭ كەلسىمۇ قىلىۋەرسەڭ، ھەممىسىنى كەچۈرەتتى، ھەممىسىگە ماقۇل دەيتتى، بەلكى ئۇنداق شوخلۇقىنى ئۆزۈڭدىنمۇ بەكرەك ئاشۇرۇۋەتكەن بولاتتى. يەنە كېلىپ بىر ھازاغىچە شوخلۇق قىلىۋالمىغۇچە بولدى قىلمايتتى. شۇنداق، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا تېخىچە بۇرۇنقى ئاندىرنىڭ خۇسۇسىيەتلىرى ساقلىنىپ قالغانىدى. ناستيۇنا ئۇنىڭغا قاراپ نازلىنىپ كۈلۈپ قويدى. بۇ ناستيۇنانىڭ ئۇنىڭ جاۋابىنى، مېھىر ـ مۇھەببىتىنى تەلەپ قىلىدىغان تەبەسسۇمى ئىدى.

ـــ مانا بۇگۈن تۇنجى قېتىم سىزنى ئېنىق كۆرۈپتىمەن. بىر تۇتام ساقال قويۇۋېلىپ غەلىتە بولۇپ قاپسىز، ـــ دېدى ناستيۇنا.

ـــ قانداق غەلىتە؟

ـــ ھىم، تۇرقىڭىزدىن خۇددى... ـــ ئۇ پىخىلداپ كۈلۈپ كەتتى ـ يۇ، لېكىن شۇ ھامان لېۋىنى چىڭ چىشلەپ كۈلكىسىنى توختاتتى، ـــ ئالۋاستىغا ئوخشاپ قاپسىز. مۇنچىدىكى چاغدا ئۆزۈمنىڭ زادى كىم بىلەن ـــ سىز بىلەنمۇ ياكى ئالۋاستى بىلەنمۇ ـــ بىللە بولۇۋاتقانلىقىمنى ئۇقالمايلا قالدىم. ئىچىمدە، «ئېرىم ئۇچۇن نومۇسۇمنى ساقلاپ يۈرۈپ،

ئۇيغۇر كتاب توربىكتى www.uyghurkitap.com

ئاخىر ئالۋاستى قولىدا كەتكۈزۈپ قويدۇممىكىن» دەپ ئويلاپ قالغانىدىم.

— ئۇ ئالۋاستى قانداقراق ئىكەن؟

— ئۇمۇ بولىدىكەن، ئەمما ھەرقانچە قىلغان بىلەن ئۆز ئىرىمگە يەتمەيدىكەن.

— تازىمۇ قۇۋلىشىپ كېتىپسەن، بۇ، ھېچكىمنىڭ چىشىغا تەگمەي دېگىنىگۈمۇ؟ ! كېلەركى قېتىم ماڭا بىر ئۈستىرا ئالغاچ كەلگىن. بۇ پاخماق ساقاللىرىمنى چۈشۈرۈۋېتەي.

— نېمىشقا؟

— ئالۋاستىغا ئوخشاپ يۈرمەي، — ئۇ بۇ گەپتىن كېيىن يەنە ئۆز نىيىتىدىن يېنىۋالدى، — ھە، ياق، چۈشۈرمەيلا قوياي، چۈشۈرمەي، ئۆزۈمگە ئوخشاپ قالماسلىقىم ئۈچۈن ساقلىمنى قويۇۋېتەي، يەنىلا ئالۋاستىغا ئوخشىغىنىم تۈزۈكتەك قىلىدۇ.

— تۈۋا ! قۇرۇق گەپكىلا بېرىلىپ، — دېدى ناستيۇنا تۇيۇقسىز ئېسىگە ئېلىپ، — ئېرىمگە بىرنەرسە يېگۈزمىگىنىم نېمىسى؟ — ئۇ بۇنى ھاياجانلىنىپ كەتكەنلىكتىن يادىدىن چىقىرىپ قويغانىدى، ئەمەلىيەتتە ئۇلار تېخى تۈزۈككىنە ئىككى ئېغىز مۇڭدىشۋالمىغانىدى، — ھەي، مەندەك خوتۇن بولغۇچە ! خېلىدىن بۇيان تاياق يېمىگەنلىكىم كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ.

ئاندىرى ناستيۇناغا زەن قويۇپ قاراپ، ھىم دەپ قويدى ـ دە، سورىدى:

— بىر كىم ئۇرمىدى دەۋاتامسەن نېمە؟

— شۇنداق بولمايچۇ.

— زېرىكىپ قالدىڭمۇ؟

— شۇنداق بولمايچۇ، ماڭا ئەقىل ئۆگىتىدىغان ئادەمۇ چىقمىدى. بولدى، ئولتۇرسىڭىزچۇ، مانا ھازىر يەيدىغان نەرسىلەرنى كەلتۈرىمەن.

— ھېچبولمىغاندا ئازراق چاي قاينىتاساقمىكىن، — دېدى ئاندىرى ئېسىگە ئېلىپ.

ـــ قاينىتىڭ، قېقىپ قويغان قوزۇقتەك تۇرغىنىڭىز نېمىسى، سىزنىڭ بۇ يېرىڭىزدە سۇمۇ يوقمىدى يا؟

ناستيۇنا ئۆزىنىڭ غوجايىن بولۇپ، ئۇنىڭغا ئۇنى قىل، بۇنى قىل دېيەلىگەنلىكىدىن، ۋاقىتلىق بولغان بولسىمۇ، ئىنتايىن خۇشال ئىدى. ئۇ ئىلگىرى ئاندىرىنى ئىشقا سالمايتتى، بۇنىڭدىن كېيىن ئىتائەت قىلدۇرۇش ـ قىلدۇرالماسلىقىنىمۇ بىلمەيتتى. ئۇ ئاندىرىنى مەشكە ئوتۇن سېلىشقا، ئۆستەڭدىن سۇ ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇدى، ئاندىن كېيىن ئۇنىڭغا قارىتىپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ بوغچىسىنى ئاچتى ـ دە، يوغان بىر قارا بۇغداي بولكىسىنى ۋە چوڭ بىر پارچە كالا مېيىنى چىقاردى، كالا مېيىنى سېمىيونوۋنا كۈزدە ئاندىرىغا ئاتاپ ساقلاپ قويغانىدى، ئۇ چاغدا ئۇلار ئاندىرىنىڭ دەم ئېلىشقا كېلىشىنى كۈتۈۋاتاتتى، دەم ئېلىشقا كېلىشى يوققا چىققان بولسىمۇ، لېكىن قەدىمكى خۇراپىي ئۆرپ ـ ئادەت بويىچە، شۇ قېتىمقى جەم بولۇشقا تەييارلانغان نەرسە تېخىچە ئىشلىتىلمىگەنىدى، چۈنكى بۇ نەرسىلەر يەپ كېتىلىدىغان بولسا، قايتا جەم بولغىلى بولماسمىش. تەخمىنەن بۇنىڭدىن بىر ئاي ئىلگىرى ناستيۇنا بۇ كالا مېيىنى ئويلىمىغان يەردىن كۆرۈپ قېلىپ، بىر لاتىغا ئوراپلا قازناقنىڭ نېرىقى بۇلۇڭىدىكى تاختىبېشىغا يوشۇرۇپ قويغان، «كىمنىڭ نېسىۋىسى بولسا شۇ يېسۇن» دەپ، تۈنۈگۈن ئۇ يەرگە بېرىپ ئۇنىڭ يېرىمىنى كېسىپ ئېلىۋالغانىدى. ئۇنىڭغا مەلۇم ئىدىكى، يەنە بىر يەردە تېخى ئۆيدە ئىشلەنگەن بىر شېشە ئاق هاراقمۇ يوشۇرۇپ قويۇلغانىدى، بۇ هاراقنىڭ شېشىسىگە چاڭ ـ توزانلار قونۇپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن ئاندىرى دادىسىنىڭ بوسۇغىسىغا شۇنداق قەدەم قويۇشى بىلەنلا، ئۇنىڭ ئۈچۈن ـــ هەممەيلەن كېچە ـ كۈندۈز ياد ئېتىپ تۇرغان ئاندىرى ئۈچۈن ـــ قەدەھ كۆتۈرۈش پەيتى يېتىپ كەلگەن بولاتتى.

ناستيۇنا تېخى ئۇرۇش پارتلىماستا، مەلۇم بىر كۈنى كىنودا

(بۇنداق ئاجايىپ ـ غارايىپ نەرسىنى ئۇ ئۆمۈرىدە پەقەت ئۇچ قېتىم كۆرگەنىدى) شەھەرلىك بىر خوتۇنىنىڭ ئۆز خۇدىنى يوقاتقان ھالدا كۆيىدىغان ئېرىگە قانداق ياخشى كۆرۈنۈشنى بىلەلمەي، بەئەينى كىچىك بالىغا تاماق يېگۈزگەنگە ئوخشاش ئۆز قولى بىلەن بىرنەرسە يېگۈزۈۋاتقانلىقىنى كۆرگەنىدى. ئەمدى بۇ ئىش يادىغا يەتكەنىدە، ئۆزىدىمۇ بىر خىل جىددىي، ئىلگىرى كۆرۈلۈپ باقمىغان ئاجايىپ ئوي پەيدا بولۇپ قالدى ـ دە، كالا مېيىنى ئاندىرىنىڭ ئاغزىغا ئۆز قولى بىلەن كاپامىلاپ سېلىپ قويغۇسى كېلىپ كەتتى، بىراق ئاندىرى ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشىغا يول قويمىدى. ناستيۇنا بىر ئىزا تارتتى، بىر خۇشال بولدى. چۈنكى ئەمدى ئۇ بايا تىنقىدەك تارتىنىپ ئولتۇرماستىن ئالغا قاراپ قەدەم تاشلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولدى. ئۇلار چاينى بىرلا نەرسە بىلەن ـــ ھەربىي سۇدانىڭ ئاغزى بىلەن نۆۋەتلىشىپ ئىچىشكە مەجبۇر بولدى. ئاندىرى ئىچىپ بولغاندىن كېيىن ناستيۇنا سۇدانىڭ ئاغزىنى قولىغا ئېلىپ چاي قۇيۇپ ئىچتى ـ دە، يەنە ئاندىرىغا قايتۇرۇپ بەردى. نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ناستيۇنا شۇنچىلىك ئىشتىنمۇ ئەس ـ ھوشىنى يوقتىپ قويدى.

ناستيۇنانى بۇ يەردىكى ھەممە نەرسە ئەس ـ ھوشىدىن مەھرۇم قىلاتتى ھەم دەككە ـ دۈككىگە سالاتتى. مەيلى ئوتتۇرىدىن يېرىلغان ياغاچلار پول ئورنىدا بولۇشچە قويۇپ قويۇلغان، تورۇسى ئاللىقاچان قېيىپ قالغان، تۈزۈك رەندىلەنمىگەن تاختايلىرى قارىداپ كەتكەن، ئۆمۈچۈك تورلىرى بىلەن تولغان بۇ قىشلىق كونا ئوي بولسۇن، ياكى دېرىزە سىرتىدىكى ھېچقانداق كىشىنىڭ ئايىغى تەگمىگەن، قۇياش نۇرىدا يالتىراپ تۇرغان، تاغ ئۈستىدىن قار كۆچكۈنىدەك غۇلاپ چۈشكەن قار دۆۋىسى بولسۇن، مەيلى بۇگۈن ئاخىر كۈپكۈندۈزدە چىرايىنى ئېنىق كۆرگەن، لېكىن ھەرگىز ئۇنىڭلىق بىلەن چۈشىنىش ئۈچىراق بولۇپ قالمىغان، ئۆز يېنىدا ئولتۇرغان

ئاندىرى بولسۇن، ياكى كىشىلەرنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن بۇ قاقاس تاغ - دالاغا قانداق قىلىپ ۋە نېمە ئۈچۈن كېلىپ قالغان ئۆزى بولسۇن — قىسقىسى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنى ھەم ھاياجانلاندۇراتتى، ھەم ۋەھىمگە سالاتتى. ھەر قېتىم ئۆز خىيالى بىرئاز چېچىلغان ھامان، ئاندىرىنىڭ قانداق بولۇپ ئۆزىنىڭ ئالدىدا پەيدا بولۇپ قالغانلىقىغا تەئەججۈپلىنەتتى؛ ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن بۇ يەردە پەيدا بولۇپ قالغانلىقىنى ئىنتايىن كۆپ ئويلانغاندىن كېيىنلا ئېسىگە ئالالايتتى. مانا شۇنداق قاتتىق ئويلانغاندىن كېيىن ئۆز ئەكسىگە كېلەتتى - يۇ، ئەمما يەنىلا كۆڭلىنى تىندۇرالمايتتى. شۇڭا، ھەرقاچان بۇنداق ھالەتنى قايتا يوقىتىپ قويماسلىققا تىرىشاتتى. شۇنداق، بۇ ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسى خىيالدىكى ياكى چۈشتىكى ئەھۋالغا ئوخشاپ تۇرمامدۇ؟ !

بۇ ئەھۋاللار ناستيۇناغا گويا تېپىشماق بولدى: ئۇ بەزىدە كۆز ئالدىدىكى ھەممە نەرسىنىڭ سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈپ تۇرسىلا ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشى بىلەن تەڭ ياخشىلىققا ئايلىنىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى؛ ئەمما بەزىدە يەنە ھەممە نەرسە ئۆزىگە خۇددى تېگى يوق ھاڭغا چۈشۈپ كەتكەندەك تۇيۇلۇپ، قورقمىنىدىن تەنلىرى تىكەنلىشىپ كېتەتتى. لېكىن، ئۇ كۈلكىگە زورلاپ، قورقانلىقىنى چاندۇرمايتتى، ئەتە نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى بىلمەسمۇ، لېكىن بۈگۈن ئۇنىڭ ئۆزىگە مەنسۇپ ئىدى، بۈگۈن ئۇنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان پۈتۈن ۋۇجۇدى يايرايدىغان ۋە ئارام ئالىدىغان بىردىنبىر كۈنى ئىدى.

تاماق ۋاقتىدا ئۇ ئاندىرىغا كۆپرەك قالدۇرۇش ئۈچۈن ئۆزى ئازغىنىلا بىرنەرسە يېدى. تاماقتىن كېيىن ئوتقا قاقلىنىۋەرگەنلىكتىن پۈتۈن ئەزايى بوشىشىپ كەتتى - دە، ئىختىيارسىز ئەسنەك تۇتتى.

— ئۆيدىكىلەر مېنى كاردا كەنتىدە دەپ يۇرىدۇ، مەن بولسام بۇ يەردە ئولتۇرۇپتىمەن، — دېدى ناستيۇنا باش - ئايىغى

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

يوقلا سۆز باشلاپ، ـــ ئۇلار ئۇقۇپ قالسا ئىشىنىڭ تېزىلغىنى شۇ.

ئاندىرى جاۋاب بەرمىدى.

ناستيۇنا ئۆرۈمە جۇۋىسىنى تۆشەك قىلىپ سېلىپ پۈتىدىكى پىيىمىسىنى سېلىپ تاشلىۋەتتى - دە، قوللىرىنى كېرىپ يېتىۋالدى. ئاندىرى شىرە ئالدىدا ئولتۇرغان پېتى ئۇنىڭغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا بىر قاراپ قويدى، ناستيۇنا ئاندىرى بىلەن چېقىشماقچى بولۇپ، گويا ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ كەتكەندەك كۆزىنى يۇمۇپ لام - جىم دېمەي يېتىۋالدى. بىراق، ئاندىرى يېنىغا كېلىشى بىلەنلا ناستيۇنا چاققانلىق بىلەن ئۆرۈلۈپ ئالدىغا ئېڭىشكەن پېتى تىزلىنىپ ئولتۇرۇۋالدى - دە، بويىغا يەتكەن قىزلاردەك شوخلۇق بىلەن سۇرەن سالدى:

ـــ ماڭ نېرى، ئانىي تاپما، سېنى تونۇمايمەن.

ـــ نېمە، نېمە؟

ـــ ماڭ نېرى، ئانىي تاپما، سېنى تونۇمايمەن.

ـــ قارا سېنى!

ئاندىرى ناستيۇنانىڭ نازلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا قاراپ ئېتىلىۋىدى، ئۇ شارت قىلىپ ئۆزىنى چەتكە ئالدى ۋە ئۇلار بۇنىڭدىن خېلى - خېلى بۇرۇن بىرلىكتە تۇرمۇش كەچۈرگەن تۇنجى يىلىدىكىگە ئوخشاشلا ئۇيناشقىلى تۇردى. ۋاھ، ئۇ چاغدا ئۇلار تازىمۇ كۆڭۈللۈك ئويىنىشىپ، ئۆينى بېشىغا كىيەتتى. ناستيۇنا بوش كەلمەيتتى، ئاسانلىقچە باش ئەگمەيتتى. ھەمىشە ئاندىرىنى ھارغۇزۇپ قارا تەرگە چۆمۈلدۈرۈپ كەچۈرۈم سوراتقۇزاتتى. بىراق، بۇ قېتىم نېمە ئۈچۈنكىنىتاڭ، ئۇنىڭ كۈچىنى سىناپ باقاي دېمەيلا، قولىنى قويۇۋەتتى. ئاندىرى ناستيۇنانىڭ نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىدىغانلىقىنى ئۆزىنىڭ ئوي - پىكرى بويىچە چۈشەندى - دە، بېشىدىن ئىش ئۆتمەگەن يىگىتلەردەك تاقەتسىزلىك بىلەن شاپاشلىغىلى تۇردى. ناستيۇنا ئۇنىڭ كۆڭلىگە تېگىپ كەتمىسۇن دەپ، ئېھتىياتچانلىق بىلەن

توستى:

ــ ئۆزىڭىزنى تۇتۇۋېلىڭ، ئاندىرى، بۇنچىلا ئالدىراپ كەتمەڭ. مېنىڭ مۇھەببىتىم قىسىر بايىتالغا ئوخشاپ قالدى، بوغۇز بەرمىگىلى نەۋاق، ئۇنى قىينىماڭ، قىستىماڭ.

ئۇ بويسۇندى، بۇ ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان ئەھۋال ئىدى. ئۇنىڭ ناستيۇناغا ھەم مۇلايىم، ھەم كۆيۈمچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىشى، رايىغا بېرىشى، ھەربىر نازۇك ئارزۇسىنى چۈشىنىپ يېتىشى ناستيۇنا ياتلىق بولغاندىن بۇيانقى تۇنجى ئىش بولدى.

ناستيۇنا تۆشەكتە ياتقىنىچە ئارام ئېلىۋېتىپ، ئۆزىنىڭ گويا ئېرى بىلەن ئەمەس، بەلكى يېقىنلىشىشقا ھەققى بولمىغان باشقا ئەر بىلەن بىللە بولۇۋاتقاندەك، ھەم ئىزا تارتتى، ھەم بۇ ئىش ئۆزىگە كۈلكىلىك تۇيۇلدى. لېكىن بۇ تۇيغۇ ناھايىتى تېزلا غايىب بولۇپ، ئاستا ـ ئاستا مۇگدەك باستى. شۇ مىنۇتتا ئۇ گويا بايا تىنقى ئاجايىپ مۆجىزە تۇپەيلىدىن، ئۆزىنى بۇنىڭدىن خېلى كۆپ كېيىنكى ۋاقىتلاردا ھازىرقى جايىغا ئانچە ئوخشاپ كەتمەيدىغان يەردە تۇرغاندەك، يەنە كېلىپ يەككە ـ يېگانە ئەمەس، نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ئاندىرى بىلەنمۇ ياكى باشقا بىرى بىلەنمۇ ئەيتاۋۇر ئۇنىڭ ئېنىق كۆرمىگەن بولسىمۇ ھەر ھالدا ئاندىرى بىلەن بىللە تۇرغاندەك ھېس قىلدى ۋە ئاندىرىدىن باشقا بىرىنى تەسەۋۋۇر قىلالمىدى.

ئۇ ئاندىرىغا بىرنېمىلەرنى دېيىشكە، قىزغىن يۇرەك سۆزلىرىنى ئېيتىشقا ئىنتىلدى ـ يۇ، ئەمما دەمالىلىقا گەپنى نەدىن باشلاشنى بىلەلمەي، ئۆتۈنگەن ھالدا ئېيتتى:

ــ قاراپ باقايچۇ، قەيەرلىرىڭىز ياردار بولدىكىن...

ئاندىرى كۆڭلىكىنىڭ تۇگمىسىنى يېشىپ، كۆكرىكىنىڭ بىرقانچە يېرىدىكى سۇس قىزىل تاتۇقنى كۆرسەتتى. ناستيۇنا ئېھتىياتچانلىق بىلەن سىلاپ قويدى.

ــ ۋاي، بىچارە... ئۇلار ئوقنى ئۆلسۇن دەپلا ئاتقانىكەن ـ

www.uyghurkitap.com

ده... سەللىمازا ساقىيىپ كەتتىمۇ، ھېلىمۇ ئاغرىمدۇ؟

ـــ ھازىر خېلى ساقىيىپ قالدى، بەزىدە سىرقىراپ ئاغرىپ قويىدۇ. بولۇپمۇ ھاۋا تۇتۇلۇپ يامغۇر ياغقان كۈنلەردە، ھەر ھالدا تېنىمگە بىرنەرسە سانجىۋاتقاندەك بىرئاز بىئارام بولىمەن.

باياتىن، تېخى بۇنىڭدىن بىر سائەت ئىلگىرى ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە ئۈچۈن ۋە قانداق قىلىپ بۇ يەرگە كېلىپ قالغانلىقىنى چۈشىنەلمىگەنىدى. ئەمدىلىكتە بولسا تۇغۇلغىنىدىن تارتىپلا مۇشۇ ئۆيى ئىچىدىن جاي ئالغاندەك، ئەزەلدىن باشقا ھېچقانداق جايدا بولۇپ باقمىغاندەك بولۇپ قالدى. ھېلىمۇ سەل ئېسىگە ئالالايدىغانلىقى باشقا بىر خىل تۇرمۇشتىكى ئىشلار، گويا ئۇخلىتىپ بولۇپ كەتكەن مالىماتاڭ چۈشكە ئوخشاش، بار ـ يوقنىڭ ئارىلىقىدا گاھ كۆزگە كۆرۈنۈپ، گاھ كۆزدىن غايىب بولاتتى. ئۇ تەرەپتە ئادەم ئۇرۇش، ئۆلۈم ۋە بالايىئاپەت ھېلىمۇ بارمىدۇ؟ ئۇلار قايسى چاغلاردىكى ئىش بولغىيدى؟ ياكى ئۇنداق ئىش زادىلا بولۇپ باقمىغان بولغىيدى، بەلكىم؟ قىشلىق كىچىك ئۆينىڭ قاڭسىق ھاۋاسى، پانىي دۇنياغا خاس بولمىغان جىمجىتلىق ئۇنىڭ ئۇيقۇسىنى كەلتۈردى، ئۇ تۇرلۇك دەرد ـ ئەلەم ۋە ھېرىش ـ چارچاشنى ئۇنتۇپ، بەخىرامان خالىيلىق قوينىدا مەست بولغان ھالدا، ئارام تاپقان پۇت ـ قولىنى راھەتلىنىپ سۇنۇپ، ئۇن چىقارماي، ئۇيقۇ باسقان كۆزلىرىنى خۇمارلاشتۇرۇپ ھۇزۇرلىنىپ ياتاتتى.

ـــ ناۋادا ئۇخلاپ قالسام، ئاچچىقىڭىز كەلمەس؟ ـــ دېدى ئۇ پەس، شېرىن ئاۋازى بىلەن.

ـــ ئۇخلاۋەر، ئۇخلاۋەر.

ئاندىرى جەينىكىگە تايىنىپ سەل كۆتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا سەپسېلىشقا باشلىدى. شۇ چاغدا ئۇ ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ كەتكەنىدى. ئۇنىڭ قىش ئاپتىپىدا پىشىپ ـ قىزىرىپ كەتكەن يۇمىلاق يۈزىدىن مېھرىبانلىق يېغىپ تۇراتتى. ئۇيقۇغا پاتقان چىرايىدا غەم ـ قايغۇسىز تەبەسسۇم ئەگىپ يۈرەتتى. مۇشۇ

بىرقانچە يىلدىن بۇيان ئۇنىڭ چىرايى بىرئاز سارغىيىپ، يىرىكلىشىپ، قىزلارغا خاس ئالدىراقسانلىقى ۋە قىزىقىشلىرى پۈتۈنلەي تۇگەپ كەتكەن (ئەمەلىيەتتە ئاندىرى ئۆيدىن ئايرىلىشتىن بۇرۇنلا يوقىلىشقا باشلىغانىدى)، ھەرقانداق ئىشنى كۆرسىلا: «پاھ، ئەجەبمۇ قىزىققۇ، كىيىن قانداق بوپتۇ؟» دەپ ئولتۇرىدىغان ھەۋەسلىرىمۇ پۈتۈنلەي غايىب بولۇپ كەتكەنىدى. شېرىن چۈشلىرى ئاخىرلىشىپ قالغان، ئۇ بارلىق سىرلىق نەرسىلەرنىڭ تېگى ـ تەكتىنى ئاللىقاچان بىلىۋالغان، ناۋادا يەنە ئاللىقانداق نەرسىلەرگە تاسادىپىي ئەجەبلىنىپ قېلىشى مۇمكىن دېيىلمىدىغان بولسا، ئۇ ياش ۋاقتىلىرىدىكى ئادەتلىرىنىڭ قايتىدىن تەسىر كۆرسەتكەنلىكىدىن، بۇ يەرگە تولىمۇ ئالدىراپ كەلگەچكە بارلىق نەرسىلەرنى ئېنىق كۆرۈشىگە ئۇلگۇرەلمىگەنلىكىدىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى.

ناستيۇنانىڭ چاپىنىنىڭ كۆكسىدىكى تۇگمىسى يېشىلگەن جايغا قويۇلغان قوللىرى ئۇنىڭ نەپەس ئېلىشى بىلەن تەڭ بىر كۆتۈرۈلۈپ، بىر چۈشۈپ تۇراتتى، بارماقلىرى بىلىنەر ـ بىلىنمەس تىترەيتتى، ئاندىرى بۇ قوللارنىڭ ئىششىپ، يىرىكلىشىپ كەتكەنلىكىنى كۆردى، ئىش قىلىش تۇپەيلىدىن شۇنداق بولغانلىقىنى بىلدى. ئېغىر، تۇراقلىق نەپەسلىرىدىن ئىسسىق، شېرىنغىنا ھور چىقىپ تۇراتتى.

ئاندىرى ناستيۇنانى ئاۋايلاپ قۇچاقلاپ، باغرىغا چىڭ باستى ـ دە، يۇرىكىنىڭ سوقۇشىنى ئاڭلىدى. ئۇنىڭ يۇرىكى ھەم ئېنىق، ھەم يېقىملىق ھالدا دۈپۈلدەپ سوقۇۋاتاتتى، ناستيۇنانىڭ يۇرىكىنىڭ ھەربىر سوقۇشى ئاندىرىغا خىرە ـ شىرە، يۇرەكنى مۇجۇيدىغان ئالاقزەدىلىك كەلتۈرەتتى، بۇ ئالاقزەدىلىك بارغانسېرى كۈچىيىپ بارماقتا ئىدى، ئۇ بۇ ئالاقزەدىلىكنىڭ قاياقتىن كەلگەنلىكىنى، نېمىدىن دېرەك بېرىدىغانلىقىنى بىلمىگەچكە، تېخىمۇ ئالاقزەدە بولۇپ كەتتى، ئۇنىڭ يېتىۋەرگۈسى كەلمىدى ـ دە، ئورنىدىن تۇرۇپ، ئاستا تۆشەكتىن

چۈشتى، ئاندىن كېيىن ئارقىسىغا بۇرىلىپ، ئاتتىق ئۇخلاۋاتقان ناستيۇناغا ئاستا قاراپ قويدى. «ئۇخلاۋەر، ئۇخلاۋەر». ئاندىرى ئۆزىنىڭ نېمە ئۈچۈن تۆۋەن ئاۋاز بىلەن شۇنداق دېگەنلىكىنى چۈشەنمەيتتى، ئەمما ئۇنىڭ ئويغىنىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالماسلىقىدىن، ئۇنىڭ دېيىشى ۋە قىلىشى ئېھتىمال بولغان بارلىق سۆز - ھەرىكەتلىرىنى ئاڭلىماي، كۆرمەي قېلىۋاتقانلىقىدىن تېخىمۇ بىئارام بولدى. ئاندىرىنىڭ يۈرىكى ناھايىتى تېزلا سوۋۇپ، سىقىلىپ كەتتى، بىرەر ھەرىكەتكە، مېھىر - مۇھەببەتكە تەقەززا بولدى.

ئۇ ئۆي سىرتىغا چىقىپ ئىختىيارسىز كۆزلىرىنى پۈرۈشتۈردى — يورۇقلۇق ئويلىمىغان يەردىن ئۇنىڭ كۆزلىرىنى چاقنىتىۋەتكەندى. ئۇنىڭغا تاغ چوققىسىدا تۇرغان قۇياش گويا بۇ يەرگە چۈشۈپ قالغاندەك بولۇپ تۇيۇلدى. قېلىن قاردىن ئىسسىق ھور كۆتۈرۈلۈپ ئالتۇن نۇرلار چاقنايتتى، تەسكەي تەرەپتە بولسا خىرە، كۆكۈچ نۇرلار چاقناپ تۇراتتى. باھارغا ئوخشاش ئىللىق ھاۋادىن خۇشبۇي ھىدلار كېلىپ تۇراتتى. لەمپىدىكى مۇزلار ئېرىشكە باشلىغان، غۇژمەك ئاپپىلسىن دەرىخى شاخلىرى قەددىنى رۇسلىغان، دەرەخ تۈۋىدىكى بىرمۇنچە يەرنىڭ قارلىرىمۇ ئېرىپ، تاپتاقىر يەر مانا مەن دەپ چىقىپ قالغانىدى.

ئاندىرى ھاۋادا دېمى سىقىلغاندەك پۇشۇلداپ تىناتتى، ئۇ ئالدى بىلەن ئاتنى سۇغاردى، ئاندىن كېيىن بىرەر تاسادىپىي ئەھۋالنىڭ بار - يوقلۇقىغا قاراپ بېقىش ئۈچۈن ئانگارا دەرياسىنىڭ بويىغا باردى. لېكىن، ئالاقزەدىلىكى تېخىچە بېسىلمىدى. ئۇ دەل مانا ھازىر، دەل مۇشۇ پەيتتە، ئۆزىنىڭ كالۇالىقىدىن، مەلۇم بىر مۇھىم، قايتا تاپقىلى بولمايدىغان نەرسىنى يوقتىپ قويۇۋاتقاندەك، ئۆزى ئۈچۈن كەم بولسا بولمايدىغان، يوقتىپ قويۇلغاندىن كېيىن ئىككىنچى تاپالمايدىغان بىرنەرسىنى يوقتىپ قويغاندەك بولۇپ قالدى.

ئۇ ئۆيگە يېنىپ كىرگەندە، ناستيۇنا تېخىچە قاتتىق ئۇخلاۋاتاتتى. ئۇ بىر چاغدا ئولتۇرغۇسى كەلمەي، ناستيۇناغا ياندىشىپ ياتتى ـ دە، بېشىنى ئۇنىڭ كۆكرىكىگە چىڭ چاپلىۋالدى، تولىمۇ چىڭ چاپلىۋەتكەنلىكتىن دېمىنى ئالالماي، نېرىراق يۆتكىلىشكە مەجبۇر بولدى. ناستيۇنا ئۇخلاۋېتىپ بىر قولى بىلەن سىيپاشتۇرۇپ ئۇنىڭ بېشىنى تاپتى ـ دە، چاچلىرىنى سىلاشقا باشلىدى، بۇنىڭ بىلەن ئاندىرى دەرھال ئارام تاپقاندەك بولدى. ئۇ كۆزىنى يۇمۇپ، يەلكىسىدە ناستيۇنانىڭ ئۆزىنى قۇتقۇزغان قولىنىڭ تۇرغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ ئاستا پىرقىراپ ئايلىنىپ، ئىللىق، بىپايان بوشلۇققا قاراپ ئۇچۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلدى. بۇنداق تۇيغۇ ئۇنىڭ ئۇيقۇغا كېتىشىگە يارەدەم بەردى، دەرۋەقە، كۆپ ئۆتمەيلا ئۇنى مۇگدەك باستى.

ئۇلار تەڭلا ئويغاندى. ناستيۇنا كۆزىنى ئېچىپ ئاندىرىغا قارىۋىدى، ئۇمۇ بىر سىلكىنىپ ئويغىنىپ كەتتى. ناستيۇنا ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈپ قويدى.

دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇرغان كۈن شولىسى ئاللىقاچان بوسۇغىغا يۆتكەلگەن. دېمەك، كۈن قايرىلغانىدى.

ـــ تازىمۇ تاتلىق ئۇخلاپتىمەنا، ـــ دېدى ناستيۇنا، ـــ قاچان كۈپكۈندۈزى مۇشۇنداق تاتلىق ئۇخلىۋالغىنىمنى بىلمەيمەن، سىز بىلەن بىللە بولغاچقا مۇشۇنداق تاتلىق ئۇخلىغان ئوخشايمەن. سىزگە قارىساملا، يېنىمدا تۇرغان كىشىنىڭ ئۆزىڭىز ئىكەنلىكىڭىزگە زادى ئىشەنگۈم كەلمەي قالىدۇ. قارىمامسىز، چۈشۈمدە بۇنىڭغا ئىشىنىپ ئىنتايىن چوڭ تەسەللى تېپىپتىمەن، كۆڭلۈم جايىغا چۈشۈپ قاپتۇ.

ئۇلار ئويغانغاندىن كېيىن، قايتىدىن يۈز كۆرۈشكەندەك، تەئەججۈپلەنگەن، تەقەززا بولغان هالدا بىر ـ بىرىگە قاراپ تۇرۇپ قېلىشتى، ناستيۇنا قوپۇپ كەتمەكچى بولۇۋىدى، ئاندىرى تۇتۇۋالدى، ناستيۇنا بۇنىڭدىن خۇش بولۇپ كۈلۈپ كەتتى.

ئۇلار گەپلىشىۋېلىشتىن زادىلا خالىي بولالمايدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، لېكىن ھە دەپ ئارقىغا سۇردى.

7

— ئەگەر مەن ئۇ چاغدا شۇ يەرگە قايتىپ كەتكەن بولسام، شۇ يەردە تۇرۇپ قالغان بولاتتىم. بۇ راست گەپ. مەن باشقىلارنىڭ دالدىسىغا ئۆتۈۋالماي، ھارامزادىلىك قىلماي، شۇنچە ئۇزاق بەرداشلىق بېرىپ، ئارقا ـ ئارقىدىن نۇرغۇن جەڭگە قاتناشتىم. ئەمدىلىكتە قاراپ تۇرۇپ مۇشۇنداق ئىش قىلىپ قويدۇم، مۇشۇنداق قاملاشمىغان ئىش قىلىپ قويدۇم. بۇ ئىش ئۇچۇن مېنى بوش قويۇپ بېرىشمەيدۇ. بىراق، نېمە ئامال بار دەيسەن؟ قىلىدىغاننى قىلىپ قويۇپتىمەن، ئەمدى ئۆز ئورنىغا كەلتۈرەي دېسەممۇ كەلتۈرەلمەيمەن.

ئۇ كۆزىنى يۇمغىنىچە ياتاتتى، مۇشۇنداق ھالەتتە گەپ قىلىشى ئۆزىگە بىرئاز ئارام بېرەتتى. لېكىن، ئۇ گەپنى، دەردىنى چىقىرىشقا جاي تاپالمايالغان كىشىلەردەك، ئۆزىنى بېسىۋالالمايدىغان غەزەپ ـ نەپرەت بىلەن قىلاتتى.

— سىزنىڭ، سىزنىڭ يۈرىكىڭىز قانداق بولۇپ شۇنداق قاپتەك بولۇپ قالدىكىنە؟ — دەپ سورىدى ناستيۇنا تاقەت قىلىپ تۇرالماي، — بۇ كىچىك ئىش ئەمەس، قانداقچە شۇنداق يۈرەكلىك بولۇپ قالدىڭىز؟

— بىلمەيمەن، — دېدى ئۇ بىردەم ئىككىلەنگەندىن كېيىن جاۋاب بېرىپ، ناستيۇنا ئۇنىڭ راست گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشىنىپ تۇراتتى، — چىداپ تۇرالمىدىم. سىلەرنى بەكمۇ كۆرگۈم كېلىپ كەتتى، تولىمۇ بەك سېغىنىدىم، مۇشۇنداق ياشاۋېرىشكە بولمىدى، ئالدىنقى سەپتە بولغان بولسام قېچىپ كەتمەس ئىدىم. بىراق، دوختۇرخانىدا يۇرتۇم يېقىن ئەتراپتىكىدەكلا تۇيۇلدى. ئەمما، نەدە يېقىن ئەتراپتا بولىدۇ

دەيسەن؟ پويىزغا چىقىپ شۇنچە كۆپ ماڭدىم... قىسمىغا قايتقان بولسامۇ بۇنچە ئۇزۇن ئەمەس ئىدى دېگىنە. قېچىش نىيىتىمۇ يوق ئىدى، بولغۇلۇق بولغاندىن كېيىن، قىسمىغا قانداق قايتارمەن؟ قايتىپ ئۆزۈمنى ئۆلۈمگە تۇتۇپ بەرگەندىن كۆرە بۇ يەردە ئۆلگىنىم ياخشىراق دېگەن ئويغا كەلدىم. ئەمدى نېمە دەيتتىم ! ھەممىسى ئۆزۈمنىڭ شورى !

— ئۇرۇش تۈگىگەندىن كېيىن ئۇلار كەچۈرۈم قىلىۋېتەر، — دېدى ناستيۇنا ئىشەنچسىزلىك بىلەن.

— ياق، ئۇلار بۇنداق ئىشنى كەچۈرۈم قىلمايدۇ. بۇنداق ئىش توغرا كەلگەندە، بىر ئادەم ئېتىپ تاشلانغاندىن كېيىن يەنە تىرىلىدىغان بولسا، باشقىلارنىڭ قايتا شۇنداق قىلىشقا پېتىنىشىغا يول قويماسلىق ئۈچۈن ئۈچ قېتىم ئېتىپ تاشلاشتىن يانمايدۇ. تەقدىرىم پېشانەمگە پۈتۈلۈپ كەتكەن، ئەمدى ئۇنىڭ ئۈچۈن غەم يەپ ئولتۇرۇش ھاجەتسىز. مەن يول بويى «يۇرتۇمغا يېتىپ بارغاندا ناستيۇنا بىلەن كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭ پۈتۈن ئۆمرىنى نابۇت قىلغانلىقىمنى كەچۈرۈشىنى ئۆتۈنمەن، ئەسلىدە، ياشاشقا، ئوبدان تۇرمۇش كەچۈرۈشكە بولاتتى، لېكىن مەن بىكاردىن - بىكار ئۇنى ئازابقا قالدۇردۇم، ئۆزۈمۇ مۇشۇنداق تۈيۈق يولغا كىرىپ قالدىم» دەپ ئويلاپ قالدىم. گەپنىڭ راستىنى ئېيتسام، نېمە ئۈچۈن ياشاۋېرىشكە بولمايدىكەن؟ ئىككىلىمىزمۇ ياپياش، كۈچىمىزگە تولغان، ئىككىمىزنى خۇدا قوشقان. تازا كۆڭۈللۈك ياشىشىمىز كېرەك ئىدى. ئەمما، مەن ئۇنداق قىلماي، قېرىشقاندەك ئۆز مەيلىمگە بېرىلىپ، ئۆز بېشىمچىلىق قىلىپ قويدۇم. تازىمۇ ھاماقەت ئىكەنمەن. ئۆزۈمۇ بۇنىڭ تازىمۇ ھاماقەتلىك بولىدىغانلىقىنى بىلسەمۇ، ھەرھالدا ئۈچىغا چىققان دۆت ئەمەسمەنغۇ، ئاز - پاز ئەقلىمۇ بار، لېكىن پەيلىمدىن يانالمىدىم. مەن ئەسلىدە: «ئىككىمىزنىڭ ئىستىقبالى بار، ئوبدان ئۆتۈپ كېتىمىز، مېھرىمىزگە قانمىز، ۋاقىت دېگەن ئۇزاق» دەپ ئويلىغانىدىم.

مانا ئەمدى تازا ئىستىقباللىق بولىدىغان بولدۇق» مەن ئەسلىدە «يۇرتۇمغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن ناستيۇنا بىلەن دىدارلىشىپ، ئۇنىڭ ئالدىدا گۇناھىمغا توۋا قىلىپ، مېنى يامان ئادەم ئىكەن دەپ قالماسلىقىنى سورارمەن، ئاندىن دادام بىلەن ئانامنى تۇيدۇرماستىن كۆرۈۋېلىپ قار ئۆڭكۈرىگە ئۆزۈمنى ئاتارمەن، ياۋايى يىرتقۇچ ھايۋانلار كۈچىنى ئايماي، قىلچە ئىز - دېرىكىمنى قويماي پاك - پاكىز يىغىشتۇرۇپ قويىدۇ» دەپ ئويلىغانىدىم. مۇشۇنداق سەن بىللە بولۇشۇمغا قىلچە ئۇمىد باغلىمىغان، ھەتتا ئۇنى خىيالىمغا كەلتۈرۈپمۇ باقمىغانىدىم. ماڭا بۇ ئامەت نەدىن كەلدى؟ ئەتىلىكىمگە كۆزۈم يەتمەيدىغان بۇگۈنكى كۈنگە قالمىغان بولسام، قەيەرگە بارسامۇ سېنى گۆھەردەك ئالىقىنىمغا ئېلىپ كۆتۈرۈپ يۈرگەن بولاتتىم.

— دېگەن گېپىڭىزنى قاراڭا، — دېدى ناستيۇنا سۆز قىستۇرۇپ.

بىراق، ئاندىرى ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈۋەتتى:

— توختاپ تۇرغىن، گەپنى باشلاپ قويغاندىكىن، ھەممىسىنى دەۋالاي، بۇنىڭدىن كېيىن پۈرسەت بولماي قېلىشى مۇمكىن ئەمدى ئۇنى - بۇنى يوشۇرۇپ ئولتۇرۇشۇم ھاجەتسىز، بار گەپنىڭ ھەممىسىنى دەۋېتەي. قۇلاق سېلىپ تۇرغىن. مەن ئەسلىدە يۇرتۇمغا كېلىپ بىرنەچچە كۈن تۇرۇپلا كەچۈرۈم قىلىشىڭلارنى ئۆتۈنۈپ بولغاندىن كېيىن مەڭگۈلۈك ۋىدالاشماقچىدىم. بىراق، ئەمدىلىكتە كۆپرەك ۋاقىت ياشىغۇم كېلىپ كېتىۋاتىدۇ، يازغىچە تۇرۇپ بېقىپ ئاندىن بىرنېمە دەرمىز. يازنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئەڭ ئاخىرقى رەت كۆرۈۋالاي. قىسقىسى، مېنى ئېتىپ تاشلىسىمۇ مەيلى. بۇگۈن سەن كۆڭلۈمگە سۇ بەردىڭ، يۈرەك سۆزلىرىمنى قالدۇرماي تۆكتۈم، — ئۇ يۆتىلىپ كېتىپ، بوغۇزىغا كەپلىشىپ قالغان سېرىق سۇنى يۇتتى - دە، بىرپەس جىم بولۇپ قالدى، — مەن ئۇچۇن تېخىمۇ كۆپ ئىش قىلىپ بېرىشىڭ ھاجەتسىز،

ناستيۇنا. ھېلىمۇ ھەم ماڭا نۇرغۇن ئىشلارنى قىلىپ بەردىڭ. يەنە بىرنەچچە ئاي تاقەت قىلىپ، سىر ساقلاپ بەرگىن، ۋاقتى كەلگەندە مەن ئۆلۈپ كېتىمەن. بىراق، سەن ۋاقتىنچە سەۋر - تاقەت قىلىپ تۇرغىن. مەن ئۇچۇن كۆپ ئازابلارنى چەكتىڭ، بۇنىڭغا يەنە تاقەت قىلىپ تۇرغىن.

ناستيۇنانىڭ ئۇنىڭدىن ئاغرىنغۇسى، ئۇنى ئەيىبلىگۇسى كەلدى - يۇ، لېكىن نېمە ئۇچۇنكىنتاڭ، ئېغىز ئاچقۇسى كەلمىدى. ئاندىرىغا ئورتاق بولغان بىر خىل ئازاب ئۇنىڭ قەلبىنى مۇجۇپ ئېغىز ئاچۇرمايۋاتاتتى. ئاندىرى ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قېلىپ، ئۇنىڭ ئېغىز ئاچمىغانلىقىنى كۆرۇپ، يەنە ئۆز سۆزىنى داۋاملاشتۇرىۋەردى:

— ئىككىمىز بۇنىڭدىن كېيىن باشقىلار ئالدىدا ھەتتا بىر كۇنمۇ بىللە تۇرمۇش كەچۈرەلمەيدىغان بولدۇق، قاچان مېنى سېغىنساڭ، ئىچىڭ ئاغرىسا، شۇ چاغدا كېلىۋەرگىن. كېلىشىڭنى تۆت كۆزۈم بىلەن كۇتىمەن. خەلق ئالدىدا ئاشكارا يۇرۇشۇم مۇمكىن ئەمەس، دېمىم ئۇزۇلەي دەپ قالغان ھالەتتىمۇ مۇمكىن ئەمەس. باشقا ئىشنىڭ كارى چاغلىق، بۇ ئىشنى جەزمەن ئاخىرغىچە قەتئىي داۋاملاشتۇرىمەن. كەلگۈسىدە باشقىلارنىڭ ساڭا، دادامغا، ئانامغا بىرنېمە دېيىشىنى خالىمايمەن. باشقىلارنىڭ مېنى قانداق يوشۇرۇندىكىن دەپ پېيىمغا چۇشۇشىنى خالىمايمەن. باشقىلارنىڭ گەپنى شاخلىتىپ، «ئۇ ئاقچىدى، كۆكچىدى» دەپ يۇرۇشنىمۇ خالىمايمەن، — ئۇ ئورنىدىن قوزغىلىپ تۆشەكتە ئولتۇردى، چىرايى تاتىرىپ كەتكەنىدى، — قۇلاق سال، ناستيۇنا، ھەرقانداق چاغدا، مەيلى ھازىر ياكى كەلگۈسىدە بولسۇن، ھېچقانداق كىشىگە مېنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىم توغرىسىدا مەڭگۇ ئېغىز ئاچما، ھەرقانداق كىشىگە دەپ يۇرمە. تىنىپ سالساڭ، ئۆلۈپ كەتسەممۇ تىلىڭنى ئۇزۇۋالمەن.

— نېمە بولدىڭىز، ئاندىرى؟ نېمە بولدىڭىز؟ — دېدى

ناستيۇنا قورقۇپ كەتكەنلىكىدىن ئاندىرىغا ئوخشاش ئولتۇرۇپ، ئەمدىلىكتە ئۇلار مۇرىدىشىپ، جەينىكىنى جەينىكىگە تەگكۈزگەن ھالدا ئولتۇرۇشتى. ناستيۇناغا ئاندىرىنىڭ ئېغىر نەپەس ئېلىۋاتقانلىقى كۆكرەك بوشلۇقىدىن ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

ــ مەن سېنى قورقۇتۇۋاتقىنىم يوق. قانداقمۇ سېنى قورقۇتۇپ يۈرەي، ناستيۇنا؟ سەن مېنىڭ بۇ دۇنيادىكى بىردىنبىر بەختىم ۋە تەسەللىيىم. بىراق، شۇنى ئېسىڭدە تۇت، مەڭگۈ ئېسىڭدە بولسۇن: مەيلى مەن ئۆلۈپ كېتەي ياكى تىرىك يۈرەي، بۇ ئۆمرۈمدىكى بەختسىزلىكلىرىمنى، تارتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىمنى ئۇنتۇپ قالغۇچى بولما. كەلگۈسىدە بۇلارنىڭ ھەممىسى ئاياغلاشقاندا تۇرمۇشۇڭنى قايتا قانداق ئورۇنلاشتۇرساڭ مەيلىڭ. جەزمەن قايتا ئورۇنلاشتۇرغىن، سەن تېخى ياشىشىڭ كېرەك. كۈنلەرنىڭ بىرىدە ناھايىتى ئوبدان كۈن ئېلىپ قالساڭ، باشقىلارنىڭ ئۆزۈڭگە كەلتۈرگەن بەختىگە مىننەتدارلىق قىلىش ئۈچۈن، تاقەت قىلىپ تۇرالماي سەرگۈزەشتىلىرىڭنى تولۇق سۆزلەپ بېرىشىڭمۇ مۇمكىن. ئەمما، مېنىڭ بۇ ئىشىمنى تىلغا ئالمىغىن. مېنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىمنى پەقەت يالغۇز ئۆزۈڭلا بىلىپ قال، باشقىلار قانداق پەرەز قىلغۇسى كەلسە، شۇنداق پەرەز قىلىۋەرسۇن، ئۇلارغا ھەرگىز ھە ـ ھۇ دېيىشكۇچى بولما.

ــ ئاچچىقىڭغا بەس كېلەلمەي ماڭا مۇشۇنداق گەپلەرنى قىلغۇدەك مەن قانداق ياماں ئىشلارنى قىلىپ قويۇپتىمەن، ئاندىرى؟ ــ دەپ سورىدى ناستيۇنا، ئۇ ھودۇقۇپ كەتكەنلىكىدىن نېمە دېيىشىنى بىلەلمەي قالغانىدى. ئاغزىدىن چىقىپ كېتىپ قالغان بۇ سۆز پۈتۈنلەي ئايال خەقنىڭ ئادەت سۆزى بولۇپ، ئۇنى ئاغرىنىپ ئېيتتى دېگەندىن كۆرە، يېلىنىپ ئېيتتى دېگەن تۇزۇك ئىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە سۆزنىڭ ئاھاڭى ئاجايىپ مۇڭلۇق ئىدى. بىراق، بۇنى ئاندىرى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولدى، بۇ سۆز ئۇنىڭ ئۆزىگە ئىتائەتمەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى. بۇنىڭدىن

ئۇ تامامەن خاتىرجەم بولۇپ قالدى.

— ماڭا يۇز كېلەلمەيدىغان ھېچقانداق ئىش قىلغىنىڭ يوق. ئاچچىقىڭ كەلمىسۇن، بۇ ھاجەتسىز. سېنىڭ بۇنى چۈشىنىدىغانلىقىڭنى بىلىپ تۇرۇپتىمەن. ھەممىسىنى توغرا چۈشىنىسەن. كېلەر قېتىم مەن بۇ گەپلەرنى يەنە دەپ يۈرمەسمەن. بىراق، ھازىر گەپنى ئېنىق ئېيتىپ قويمىغان بىلەن بولمايدۇ. ئۆزۈمنىڭمۇ ھازىر نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىمنى، نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىدىغانلىقىمنى بىلمەيمەن. ھايات تۇرغان كىشى ئۆزۈم بولماي باشقا بىر ناتونۇش كىشىدەك تۇرىدۇ. ئۇ كىشى مېنىڭ پوستۇم ئىچىگە كىرىۋېلىپ، زورلۇق بىلەن ماڭا ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقاندەك، مەن ئوڭغا بۇرالماقچى بولسام، ئۇ قېرىشقاندەك يول قويماي زورمۇزور سولغا بۇرىلىشقا قىستايدۇ ! ھەي، بولدىلا، ئىشقىلىپ كۈنۈم ئاز قالدى.

— ئادەمنى قورقۇتىدىغان گەپلەرنى قىلىۋەرگىنىڭىز نېمىسى...

— قورقما، سېنى قورقۇتۇۋاتقىنىم يوق، ئۆزۈمنى قورقۇتۇۋاتىمەن. بىراق، ئۆزۈمنى قورقۇتۇپ ئولتۇرۇشۇمنىڭمۇ ھاجىتى يوق، ئەمدى بۇنىڭدىنمۇ قورقۇنچلۇق ئىش بولمايدۇ. سېنىڭ ئالدىڭدا ئىچىمنى بوشىتىۋالدىم، دەيدىغانىنى دەۋالدىم، تاپىلايدىغانلىرىمنى تاپىلىدىم، بۇنىڭ بىلەن يەڭگىللىشىپ قالغاندەك بولدۇم. قېنى، ئەمدى دەيدىغىنىڭنى دە.

— نېمە دېسەم بولىدىكىن...

— ئانام قانداق تۇرۇۋاتىدۇ، ئورنىدىن تۇرالايدىغان بولۇپ قالدىمۇ؟

— بۇ بىر يىلدىن بۇيان دېگۈدەك كاڭدىن چۈشمەي ياتتى. غىزاغا تۇتۇش قىلغاندىلا، ئورنىدىن تۇرىدۇ. مېنىڭ خېمىر بولدۇرالمىشىمدىن خاتىرجەم بولالماي ئۆزى قول تىقمىغۇچە ئۇنىمايدۇ. بولكا پىشۇرۇشنى بۇ ئۆمرۈمدە ئۆگىنەلمەيدىغان ئوخشايمەن.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

— دادام هېلىمۇ ئات بېقىش مەيدانىدا ئىشلەمدۇ؟

— شۇنداق، ئەگەر ئۇ بولمىغان بولسا، ئۇلار ھەممە ئاتنى ئۆلتۈرۈپ قويغان بولاتتى. پەقەت شۇ قېينىئاتاملا ئاتقا كۆيۈنىدۇ. تەن سالامەتلىكىمۇ ناچارلىشىپ كەتتى. ھاسىراپلا يۈرىدۇ، ھېرىپ ھالى قالمايدۇ. ئۇنى ئاز دېگەندەك، مەن ئۇلۇشكۇن ئۇنى قاقشىتىپ قويدۇم.

— قانداق گەپ؟

— زايوم سېتىۋالمايمەنمۇ. دەمالىققا ئەقلىمدىن ئېزىپ ئىككى مىڭ رۇبلىلىق زايوم ئالىمەن دەپ ساپتىمەن. ئىچىمدە: «بۇ ھېچ گەپ ئەمەس، پۇلنىڭ تېخى قەيەردىلىكىنى بىلمەي تۇرغاندا ئىچى ئېچىشقۇدەك نېمىسى بولسۇن» دەپتىمەن. بىراق، ئۇ بۇنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقماپتىكەن. بۇ گەپنى ئاڭلاپ چىچاڭلاپ كەتتى. ماڭا قانداق تەئەددى قىلغانلىقىنى سۆزلەپ يۇرمىسەممۇ بولار، — دېدى ناستيۇنا خىجىللىق ئىچىدە كۈلگىنىچە ئاندىرىغا بىر قاراپ قويۇپ.

— سەن ھازىرچە بۇ ئىككى قېرىنى تاشلاپ قويۇپ يۇرمىگىن، — ئۇ گېپىنى داۋاملاشتۇرۇۋېتىپ چىرايىنى تۇردى - دە، بىردەم ئويلىنىپ تۇرۇۋالدى، — ئانام ئېھتىمال ئۇزاققا بارمىسا كېرەك. يوشۇرۇن بىر جايغا مۆكۈپ تۇرۇپ ئۇلارنى بىر قېتىم كۆرۈۋېلىشنىڭ ئىلاجىنى قىلاي.

— كېيىنچە قانداق قىلارمىز، ئاندىرى؟ — دېدى ناستيۇنا قورۇنغان ھالدا. ئۇ ئۆزى سورىغان بۇ سوئالدىن قورقۇپ كەتتى، — ئۇلار سىزنى كۈتۈۋاتىدۇ، تۆت كۆزى بىلەن كۈتۈۋاتىدۇ. سىزنى دەرھال خەت يېزىپ ئۆزىنىڭ قەيەردىلىكىنى ئېيتار دەۋاتىدۇ. بىراق، ئۇروش ئاياغلاشقان ھامان ئۇلار يەنە قانداق ئويلاردا بولۇپ قالار؟ ئۇلارنىڭ ئۈمىدى تامامەن سىزدە ئەمەسمۇ.

— ئۈمىد، ئۈمىد... — ئاندىرى چاچراپ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۆينىڭ ئىچىدە ئۇياندىن - بۇياڭا ماڭغىلى تۇردى، — ئۇلار ئۈمىد قىلغۇدەك ھېچنېمە يوق، شۇنداق، ھېچنېمە يوق. بۇنى

مەن بایاتىن ئېنىق دەپ ئۆتتۈم. ئۆزۈمنىڭ قەيەردە بولغانلىقىم ھەققىدە ساڭا بىر ئىشنى ئېيتىپ بېرەي. مەن داۋالانغان دوختۇرخانىدا بىر كاپىتانمۇ ياتقانىدى. ئۇلار ئۇنىڭ يارىسىنى ساقايتىپ بولۇپ، گۇۋاھنامىسىنى قولىغا تۇتقۇزۇپ قويدى، ئۇنىمۇ قىسمىغا قايتىشقا بۇيرۇشقانىدى. ئەتىسى ئاشۇ گۇۋاھنامىلەرنىڭ پوچتا ساندۇقىغا تاشلاپ قويۇلغانلىقى، كاپىتاننىڭ ئىز - دېرەكسىز يوقالغانلىقى مەلۇم بولدى. ئۇ نەگە كەتتى؟ بۇنى خۇدامۇ بىلمەيدۇ، يا بىراۋلار ئۇنىڭ ھەربىي كىيىمى، پۇل - پۇچىكى ۋە ئوزۇق - تۇلۇكىگە كۆزى چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتكەندۇ؛ يا بولمىسا ئۇنىڭ ئۆزى ئۇن - تىنسىز يوقىلىپ، بىر يەرگە يوشۇرۇنۇۋالغاندۇ. ئىشقىلىپ مۇشۇنداق بىر كىشى بولۇپ ئۆتكەن، بىراق ھازىر ئۇنىڭ نەگە كەتكەنلىكىنى بىلىپ بولمايدۇ. بۇنى كىمدىن سورايسەن؟ ھازىر سان - ساناقسىز ئادەملەرنى تاپقىلى بولمايۋاتقاندا بىر كاپىتان دېگەن نېمىكەن ئۇ. بەزىلەر ئاسماندا، بەزىلەر يەردە، بەزىلەر بۇ ئالەمدە ئازاب چەكمەكتە، بەزىلەر يوشۇرۇنۇۋالدى، بەزىلەر ھەتتا ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنىمۇ ئۇنتۇپ قالدى — ھەممە نەرسە مالىماتاڭلىشىپ كەتتى، بۇنىڭ ئۇچىنى نەدىن تاپقىلى بولسۇن دەيسەن. ئۆزۈممۇ شۇنداق: بۇ دۇنيادا بارەكمۇ قىلىمەن، يوقتەكمۇ تۇرىمەن. قانداق خىيالىلاردا بولغۇڭ كەلسە شۇنداق خىياللاردا بولىۋەر. ياشىنىپ قالغان دادام بىلەن ئانام ئۇزاق كۇتۇپ يۇرمەيلا ئۇ دۇنيادا مەن بىلەن دىدارلىشىدۇ. ئەنە شۇ چاغدا ئۇلار بىلەن ئوبدان مۇڭدىشىۋالارمەن، ئۇ يەردە ئۇرۇش يوقتۇ، بەلكىم. ھالبۇكى بۇ يەردە، مەيلى ئاجىزلار ياكى كۇچلۇكلەر بولسۇن، ئۇلارنىڭ باغلايدىغان بىرلا ئۇمىدى بار، يەنى ئۆزىگە ئۆزى ئۇمىد باغلايدۇ. بۇنىڭدىن باشقا ئۇمىد باغلىغۇدەك ھېچكىمى يوق.

ناستيۇنا بىرنەچچە ئېغىز رەددىيە بېرىپ قويماقچى بولدى - يۇ، لېكىن بىر قارارغا كېلەلمىدى. ئاندىرى سەل جىم تۇرغاندىن

كېيىن بىرئاز تىنىم تېپىپ، يەنە ئۆز سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:

ــ قايسى خىل ئەھۋال ياخشىراق بولار: ئوغلىنىڭ ياكى ئېرىنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىدىن ئېنىق خەۋەر تاپقىنى ياخشىمۇ ياكى ھېچنېمىنى بىلمىگىنى ياخشىمۇ؟ بۇنى تېخى بىلىپ كېتەلمىدىم. خوتۇنلار ئۆز تەقدىرىنى قايتىدىن ئورۇنلاشتۇرۇۋېلىش ئۈچۈن بۇنىڭدىن خەۋەر تېپىشقا تەشنا بولسا كېرەك. بۇ جەھەتتىمۇ ئۇلارنى ئەيىبلىگىلى بولمايدۇ: ئۆزۈڭ ھايات تۇرالمىغاندىكىن، ئۇلارنىڭ ئوبدان كۈن ئېلىشىغا يول قويۇشۇڭ، ئۇلارنىڭ بەختىگە زامىن بولماسلىقىڭ كېرەك ــ ده. ئانىلارچۇ؟ قانچىلىغان ئانىلار بۇنىڭدىن خەۋەر تاپماي كۆزىنى ئېتىۋېلىپ كۈن ئۆتكۈزۈشكە رازى، ئانىلار ئوغلىنىڭ جەڭ مەيدانىدا قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشنى تاپشۇرۇۋالغان تەقدىردىمۇ بۇنىڭغا ئىشىنىشنى خالىمايدۇ. ئوغلىنىڭ قەيەرگە كۆمۈلگەنلىكىنى كۆرسىتىپ بەرگەن تەقدىردىمۇ، ئوغلىنى يەرلىكىگە قويغان يولداشلار خەت يېزىپ ئەھۋالنى ئېيتىپ بەرگەن تەقدىردىمۇ، ئۇلار يەنىلا بۇنىڭغا ئىشەنمەيدۇ. مەن باشقا بىر ئادەم بولۇپ ئاتا ــ ئانامنى كۆرەلمىگەندىكىن، ئۇلارنىڭ ماڭا ئاز ــ پاز ئۇمىد باغلاپ تۇرغىنىمۇ تۇزۇك، كۆز يەتمىگۈدەك ئۇمىد بولسىمۇ، ھەرھالدا ئۇمىد ــ ده، ــ ئۇ ناستيۇنا تەرەپكە بۇرىلىپ قولىنى بىر شىلتىدى ــ ده، سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇۋەردى، ــ بولدىلا، بۇ گەپنى مۇشۇ يەردە توختىتاي. ئورنۇڭدىن قوپقىن. چاي ئىچىۋالايلى. يولغا چىقىدىغان ۋاقتىڭ بولۇپ قالدى. كېتەمسەن؟ ئېھتىمال تۇرۇپمۇ قالارسەن؟

ــ قانداقمۇ تۇرۇپ قالغىلى بولسۇن؟

ــ يەنە كېلەمسەن؟

ــ كېلىمەن، ئاندىرى يەنە كېلىمەن. چانا تاپالمىسام پىيادە بولسىمۇ كېلىمەن. ئەمدى يولنى بىلىۋالدىم.

ــ كەلگۈڭ كەلمىسە كەلمىگىن. بۇنداق ئىشتا زورۇققىلى

بولمايدۇ. بەرداشلىق بېرەلەيمەن، بۇگۈن بىللە بولغانلىقىمىز خېلى ئۇزاققىچە كۆڭلۈمگە ئەرمەك بولىدۇ.

ناستيۇنا تۇيۇقسىز بىر ئىشنى ئېسىگە ئالدى:

— ۋىيەي، سىزگە ئوق - دورا ئالغاچ كەلگەنىدىم، ئۇنى يەنە ئېلىپ كەتكىلى تاس قاپتىمەن.

ئۇ تۆشەكتىن ئەپچىللىك بىلەن سەكرەپ چۈشتى - دە، ئىشىك يېنىدىكى هېلىقى بىر دۆۋە نەرسە ئارىسىدىن ئىككى ماتا خالتىنى چىقاردى، ئۇنىڭغا مىلتىق دورىسى ۋە چاچما ئوق قاچىلانغانىدى.

— يېرىمىنى سىز تۆكۈۋېلىڭ، قالغان يېرىمىنى قېيىنئاتامغا ئالغاچ باراي، ئۇ ماڭا ئالغاچ كەلگىن دېگەنىدى.

— بۇنىڭ يېرىمى ماڭا يېتىدۇ، — دېدى ئاندىرى خۇشاللىقىدىن قىزىغا پاتمىغان هالدا ئىككى خالتىدىكى نەرسىنى ئالدىراش قولىغا ئېلىپ، — بۇنىڭ بىلەن مېنىڭ هاياتلىق يولۇم ئېچىلدى. ئەمدى ئالۋاستى كېلىپ قالغان تەقدىردىمۇ قورقمايدىغان بولدۇم. ماڭا شۇنداق ياخشى نەرسىلەرنى ئېلىپ كەلگىنىڭنى قارىغىنا. سەن بارلىقىڭنى ماڭا بېغىشلىدىڭ، هەي، ناستيۇنا، سەن هەقىقەتەن مېنىڭ ياخشى خوتۇنۇمسەن - دە ! — ئاندىرى ئۇنى شاققىدە قۇچاقلىۋېلىپ ئاستا ئېگىز كۆتۈردى، ناستيۇنا تىركىشىپ چىرقىراپ كېتىۋىدى، ئاندىرى دەرهال ئېهتىياتچانلىق بىلەن يەرگە قويۇپ قويدى - دە، ئۆز - ئۆزىچە سۆزلىدى، — مۇشۇنداق خوتۇنۇم بولغاندىكىن، ئوغرىلىقچە كامارغا كىرىۋالماي، كىشىلەر ئالدىدا ئوچۇق - ئاشكارا كۇن ئېلىشىم كېرەك ئىدى.

— قاراڭا سىزنى ! — دېدى ناستيۇنا ئۇنىڭ نېمىلەرنى دەپ غودۇڭشۇاتقانلىقىنى ئاڭلىيالماي ئۆزىچە هاياجانلانغان هالدا، — قورقۇتۇپ جېنىمنى ئالغىلى قىل قالدىڭىز ! بۇنداق قۇچاقلىشىڭىزغا كۆنەلمەيدىغان بولۇپ قاپتىمەن.

— دائىم كېلىپ تۇرساڭ كۆندۇرۇپ قويىمەن.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

ـــ مېنىڭغۇ ھەر كۈنى كېلىپ تۇرغۇم بار.

ـــ ئەمىسە نېمىشقا كەلمەيسەن؟

بۇ قېتىمقى پۈتۈن بىر كۈنگە يەتكەن، ئەمما يەنىلا شۇنچىلىك تېز ئۆتۈپ كەتكەندەك تۇيۇلغان ئۇچرىشىش ئاياغلىشىش ئالدىدا تۇراتتى. ئالەمنى قاراڭغۇچىلىق قاپلىغان، ئۆي بۇلۇڭىدىن دىماققا ئاچچىق ئۇرۇلۇۋاتقان نەمنىڭ تەپتى بارغانسېرى كۈچەيمەكتە ئىدى، قېيىپ قالغان توروس گويا تېخىمۇ پەسلەپ كېتىۋاتقاندەك، تېخىمۇ لىكشىپ ئۆرۈلۈپ چۈشەي دەۋاتقاندەك قىلاتتى. ئەتراپتىكى ھەممە نەرسە شۇنچىلا سىرلىق، شۇنچىلا تەكتىگە يەتكۈسىز بولۇپ كۆرۈنەتتىكى، كىشىنىڭ يۈرىكى جىغىلداپ كېتەتتى. پاراڭ ئاستا ـ ئاستا جىمىدى.

ئۇلار ئالدىراپ بىرئاز چاي ئىچىشتى، ئاندىرى ناستيۇنا ئازراق بىرنەرسە يەۋال دەپ چىڭ تۇرغانلىقتىن، ئۇ ماي سۈركەلگەن بولكىنى تەمىنى تېتالمىغان ھالدا يېدى. چاپىنىنى كىيىپ بولغان چاغدا ئاندىرى ئۇن چىقارمىغان ھالدا ئۇنىڭغا يۈپيۇمىلاق، پارقىراپ تۇرغان بىرنەرسىنى تەڭلىدى، ئۇنىڭ ئۇستىدە ئۇششاق كۆزلەرگە ئوخشىغان پارقىراپ تۇرغان كىچىك چېكىتلەر بار ئىدى. ناستيۇنا چۆچۈگەن ھالدا ۋارقىراپ تاشلىدى:

ـــ ۋىيەي، بۇ قانداق غەلىتە نېمە؟

ـــ ھە، ناستيۇنا، بۇ دېگەن سائەت. مەن ئۆز قولۇم بىلەن بىر نېمىس ئوفىتسېرنىڭ قولىدىن يېشىۋالغان. ئۆلۈكنىڭ قولىدىن ئەمەس، تىرىك ئادەم قولىدىن يېشىۋالغان. بۇنىڭ ماڭا كېرىكى يوق، ساڭا لازىم بولىدۇ. ناۋادا ئۇنى سېتىۋېتىدىغان بولساڭ ھەرگىز تولىمۇ ئەرزان سېتىپ قويمىغىن: بۇ ئوبدان سائەت، شۇۋېيتسارىيەنىڭ، ئىككى مىڭ رۇبلى چىقارمىغۇچە، سېتىۋەتمە. بۇ تېخى شۇنچىلىك پۇلغىمۇ ئەرزان كېتىدۇ.

ـــ ۋاي خۇدايىمەي، قولىغا ئېلىشقىمۇ قورقىدۇ كىشى بۇنى.

ـــ تۈتە. بۇنىڭدىن باشقا ساڭا بەرگۈدەك بىرنەرسەم يوق.

ئاندىرى ئۇنى ئانگارا دەريا‌سى بويىدىكى يول ئېغىزىغىچە ئۇزىتىپ باردى. چاغدا ئۇنى قۇچاقلىغان پېتى قىمىر قىلماستىن بىرپەس تۇردى، ئاندىن كېيىن كارىكاغا بىر قامچا سالدى ـ دە، ئۆزى قارغا سەكرەپ چۈشۈۋالدى. ئاندىرى ئاستا ـ ئاستا يىراقلاپ كېتىۋاتقان قارا چېكىتتىن ئۇزاققىچە كۆزىنى ئۇزمەي داڭ قېتىپ قالغان پېتى تۇرىۋەردى، چىرايىمۇ تامدەك قېتىپ قالغان، خىيالى پەقەت «ھەي، شۇمۇ كۈن بولدىمۇ...» دېگەن گەپكىلا كېلىپ توختاپ قالغانىدى.

... ناستيۇنا چاغىنى ھەيدەپ، يول بويى يىغلاپ ماڭدى ـــ ئۇنىڭ يۈرىكى پارە ـ پارە بولۇپ كەتكەنىدى، بىراق، نېمە ئۈچۈن شۇنچىۋالا ئازابلىنىدىغانلىقىنى ھازىر ئۆزىمۇ چۈشىنەلمەيتتى. يۈرىكىنى ئۆرتەۋاتقان ھەربىر ئازابقا قانداق تاقابىل تۇرۇشنى بىلمەيتتى ـــ ئۇنى خىرە ـ شىرە ھەم پۈتۈن ئەزايىغا تۇتاشقان بىر خىل ئالاقزەدىلىك چەمبەرچاس چىرمىۋالغانىدى. بۇ گويا شېكەر ۋە تۇز تەڭمۇتەڭ سېلىنغان چاينى بىراقلا سۈمۈرۈپ ئىچىۋەتكەندە، ئادەمنىڭ بارلىق ئىچكى ئەزالىرى بىردىنلا قورۇلۇپ، بۇرۇقتۇرما بولۇپ، تاتلىق ـ ئاچچىق دېگەندەك خىلمۇخىل تەملەرنىڭ بىردىنلا يۈرىكىنى قاپلىغانلىقىغا ئوخشاپ كېتەتتى. ئازراق تاتلىق تەمنى تېتا ـ تېتىمايلا شاكىراب تەم دەرھال شېرىن تەمنى بېسىپ كەتكەندەك، ئۇنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدىنى ھەسرەت قاپلاپ، سۆڭەك ـ سۆڭەكلىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى.

قانچە يىللاردىن بۇيان ناستيۇنا كەنتكە، ئۆيگە ۋە ئەمگەككە بەند بولۇپ كەلدى، ئۇ مۆمىن ئايال بولۇپ، ھېچقاچان سىزىلغان سىزىقتىن چىقمايتتى، چۈنكى ئۇنىڭغا مەلۇم ئىدىكى، بەزى نەرسىلەر ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ بولغانلىقىدىن چۈۋۈلماي پۈتۈن بولۇپ كەلگەن. بىراق، ئەمدى ئارغامچا تۇيۇقسىز بوشاپ كېتىۋاتىدۇ، پۈتۈنلەي يېشىلىپ كەتمىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئاللىقاچان بوشاپ

كەتتى. ۋاقتى ۋە كۇچ - قۇۋۋتتى بولسىلا قىلماقچى بولغان ئىشنى قىلالايدىغان، بارماقچى بولغان يېرىگە بارالايدىغان بولۇپ قالدى. بىراق نەگە، نېمە ئىش قىلغىلى بارسۇن؟ ئۇ نوختىلىنىپ يۇرۇشكە ئاللىقاچان كۆنۈپ قالغان، ماسلىشىپ قالغانىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە باشقا بىرەر يەرگە بېرىپ كېلىشكە بەل باغلىغان تەقدىردىمۇ ھېچ يەرگە بارالمايتتى، باردىغان يەرمۇ يوق ئىدى. شۇڭا، ئۇ قانداقمۇ ئالاقزەدە بولمىسۇن؟ ياق، ئارغامچىنى يېشىپ تاشلىغىلى بولمايدىغاندەك قىلىدۇ. ئۇنى چىگىتىپ قويۇپ، كېيىنچە قانداق بولىدىغانلىقىغا قاراپ بېقىش كېرەك. ئۇ تەقدىرنىڭ ھۆكمىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايتتى، شۇڭا ھازىرمۇ يەنىلا ئەسلىدىكى دائىرىدىلا ئايلىنىپ يۈرمەكتە، ئەھۋال شۇنداق بولسىمۇ، ئۇ گويا يەنە دائىرە سىرتىدىكى ئادەمدەك باشقىلارنىڭ قانداق تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتقانلىقىغا چەتتىن سالقىن قاراپ تۇراتتى، ئۆزى كەچۈرۈۋاتقان تۇرمۇش بولسا باشقىلارنىڭكىگە ئوخشىمايتتى، خۇپىيانە ئىدى، شۇڭلاشقا كۆزنى يوغان ئېچىپ كۆپەرەك ئېھتىيات قىلىشقا، ئاغزىنىڭ ئۇچىغا كېلىپ قالغان گەپنىڭ ۋەزنىنى دەڭسەپ كۆرۈشكە، ئىشنى ھەسسىلەپ تىرىشىپ قىلىشقا، ئۇيقۇنى يېرىم ھەسسە ئاز ئۇخلاشقا توغرا كېلەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە يەنە بۇنداق قىلغاندا قانداق ئاقىۋەتكە قالىدىغانلىقىنى ئالدىنئالا بىلىپ تۇرسىمۇ، نەيرەڭ ئىشلىتىش، گەپنى قاچۇرۇپ ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىش، يالغان - ياۋىداق سۆزلەر بىلەن كىشىلەرنى ئالداشقا توغرا كېلەتتى.

بۇلارنىڭ ھەممىسى ئېرىنىڭ كۈن كۆرۈشى ئۈچۈن بولۇۋاتاتتى.

«ئىنسانلىكى بولىدىكەن، گۇناھ ئۆتكۈزىدۇ، ئۇنداق بولمايدىكەن، ئۇ ئىنسان ئەمەس. بىراق، ئۇنداق گۇناھنى ئۆتكۈزگىلى بولسۇنمۇ؟ ئاندىرى ئۇنىڭغا بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ، ناھايىتى روشەنكى، بەرداشلىق بېرەلمەيدۇ، ئۇنىڭ بۇ جاراھىتىنى داۋالاپ ساقايتقىلى بولمايدۇ، مەڭگۇ ساقايتقىلى

بولمايدۇ. بۇنداق گۇناھنى ئۇ ئۆز زىممىسىگە ئالالمايدۇ. ئۇنداق بولسا ئەمدىلىكتە قانداق قىلىشىم كېرەك؟ ئۇنىڭ بىلەن ئادا - جۇدا تۇگىشىپ كېتىشىم كېرەكمۇ؟ ئۇنىڭ ئۆلۈپ - تىرىلىشى بىلەن كارىم يوق يۇرتۇبرىمەنمۇ؟ ئۇنىڭ يۇرتقا قايتىپ كېلىشىدە مېنىڭمۇ گۇناھىم باردۇ، بەلكىم؟ يوق، لېكىن يوق دېگىنىم بىلەنمۇ بار. ئۇنىڭ يۇرتقا قايتىپ كېلىشكە شۇنچە تەقەززا بولۇشىغا ئاساسەن مەن سەۋەبچى بولمىدىمۇ؟ ئۇنىڭ مەڭگۇ كۆرۈشەلمەي قالارمەنمىكىن دەپ ئەنسىرىگىنى، ۋىدالىشالماي قالارمەنمىكىن دەپ ئەنسىرىگىنى مەن ئەمەسمۇ؟ ئۇ ھەتتا ئاتا - ئانىسىغىمۇ ئۆزىنىڭ ئىز - دېرىكىنى ئۇقتۇرماي، ماڭا ئۇقتۇردى. ئۇ مەن بىلەن بىرنەچچە كۈن بىللە ئۆتۈش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئۆلۈم مۇددىتىنى ئارقىغا سۈرگەندۇ، بەلكىم؟ ئەھۋال شۇنداق ئىكەن، ئۇنى قانداقمۇ تاشلۇۋېتەلەيمەن؟ ئۆزىنىڭ ۋىجدانىنى تارازىغا ئالماشتۇرۇپ، ھەرقانداق ئىشنى ئۇنىڭغا سېلىپ، ئۆزىگە پايدا - مەنپەئەت تېگىش - تەگمەسلىكىنى ئۆلچەپ باقمىدىغان پۈتۈنلەي ۋىجدانسىز كىشىلەرلا ئۇنى تاشلۇۋېتىدۇ. ھازىرقى ئەھۋالدا ئۇ ناتونۇش، يامانلىقتا ئۈچىغا چىققان كىشى بولغان تەقدىردىمۇ، ئۆز مەيلىمچە كارىم يوق يۈرسەم بولمايدۇ. يەنە كېلىپ ئاندىرى ئۆز ئېرىم - دە، ئىككىمىزنى ھەرقانداق ئىش ھەرقانداق بالايىئاپەتكە دۇچ كەلگەندە ھېمنەپەس بولسۇن، بىر - بىرىگە تايىنىپ ياشىسۇن دەپ خۇدا ياكى تۇرمۇش بېشىمىزنى بىر يەرگە قىلىپ قويغان. كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇ تەرەپتە ياشاۋاتىدۇ، ئاندىرى بولسا بۇ تەرەپتە. ئاھ، خۇدا، ئەمدى مەن قانداق قىلاي؟ !»

ناستيۇنانىڭ كۆڭلى بىئارام، پەرىشان بولدى، خۇددى ئىچى قۇرۇقدىلىپ گويا بىر تەرەپتىن سوغۇق ھاۋاسى كىشىنى چاقسا، يەنە بىر تەرەپتىن ئۆزىگە جەلپ قىلىدىغان، ھەممە بۇلۇڭ - پۇچقاقلىرى بوش - بىكار بولۇپ قالغان، ھەربىر خىيال ئۇنىڭ

www.uyghurkitap.com

ئىچىدە جاراڭلىق سوئال ساداسىنى پەيدا قىلىدىغان بىر ئۆيگە ئوخشاپ قالغانىدى.

8

ئاندىرى گۈسكوف كۈندۈزلىرى مۇمكىنقەدەر قىشلىق كىچىك ئۆيىدە تۇرمايدىغان بولدى. بۇ يەرگە بىرەر ئادەمنىڭ كېلىپ قېلىشى ناتايىن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا ئېھتىياتچان بولغان تۈزۈك دەيتتى. ھەر قېتىم تالاغا چىقىش ئالدىدا ئۆزىنىڭ بىر نەچچە پارچە ـ پۈرات لازىمەتلىك نەرسىسىنى تۆشكى تېگىگە يوشۇرۇپ قويۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يېيىلغان تال ـ چۈپقىلارنى بىر يەرگە يىغىپ ئۆزى قالدۇرغان ئىزلارنى ئىنچىكىلىك بىلەن ئۆچۈرۈپ تاشلايتتى ـ دە، ئۇ مىلتىقىنى ئېسىپ چاڭغا تېيىلىپ، مۈزلاپ كەتكەن ئۆستەڭنى بويلاپ يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ يۈرۈپ كېتەتتى. ئۇ ئادەتتە ئوڭ تەرەپتىكى يەرلەرگە قەدەم قويمايتتى، چۈنكى ئۇ يەر ربنايا كەنتىگە بىرقەدەر يېقىن ئىدى، سول تەرەپكە قاراپ ماڭىدىغان بولسا، ئوتتۇز چاقىرىم دائىر ئىسىدە ئادەمزات يوق ئىدى.

ئورمانلىقتىكى قارلار ئېرىشكە باشلىغانىدى، تېزرەك تېيىلىشقا بولمايتتى، بىراق ئاندىرى ئورمان ئارىسىدىكى بوشلۇققا كەلگەندە بىر قات مۈز تۈتۈپ قالغان قارلىقتا خۇددى مۈز ئۈستىدە تېيىلغانغا ئوخشاش تېزلىك بىلەن تېيىلىپ كېتەتتى. ئۇ ئۈچقاندەك، ئەركىن ـ ئازادە، يەردىن سەل كۆتۈرۈلۈۋاتقاندەك تېيىلىپ كېتىۋاتقىنىدا، ئۇنىڭدا: «ئالغا، ئالغا، ئازادلىققا قاراپ ئالغا، ئەركىنلىككە قاراپ ئالغا، يىراق جايغا قاراپ ئالغا، دەككە ـ دۈككە ئىچىدە يۈرۈش، مۆكۈش ھاجەتسىز بولغان، ھەممە شەيئىلەر ئۆز تەبىئىتى بويىچە ئەركىن ـ ئازادە ياشايدىغان جايغا قاراپ ئالغا» دېگەندەك ھۇزۇر ۋە خۇشاللىق تۇيغۇسى پەيدا بولاتتى.

ئىپتىدائىي ئورمان ئاق قار - كۆك مۇزدا قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى، قېلىن قار دەرەخ شاخلىرىدىن چۈشكەن قار پومزەكلىرى بىلەن بۇلغانغان، قارنىڭ يۇزى يېڭنە يوپۇرماقلار بىلەن تولغانىدى. ئورمان تېخى ئويغانمىغان، يەنىلا خامۇش تۇراتتى، ئەمما قارىغاي شاخلىرى ئاستا - ئاستا يۇقىرىغا قاراپ بوي سوزماقتا ئىدى. ياپيالىڭاچ بولۇپ قالغان ئاق قېيىن دەرەخلىرىمۇ كۆركەملىشىپ قالغاندەك تۇراتتى، سويۇلۇپ چۈشكەن قېيىن قوۋزاقلىرى ئۆزىنىڭ ئېچكى قىسمىدىكى چۈچۈمەل دېۋىرقاي ھىدلىرىنى تارقاتماقتا ئىدى. قىش گويا ئاق بىلەن قارا رەڭ دۇنياسى بولۇپ، شەمشاد بىلەن ئاق تېرەكلەرمۇ قارىماققا ئوخشاشلا قاپقارىدەك تۇراتتى، بىر ھەپتىدىن بۇيان ھاۋا ئوچۇق بولۇپ بەرگەچكە، ئاق بىلەن قارا رەڭنىڭ پەرقى ئىنتايىن روشەنلەشكەن: ھەربىر ئۇي - دوڭغۇل يەرنىڭ قىياپىتى تېخىمۇ ئوچۇق، روشەن، يېقىملىق بولۇپ كۆرۈنەتتى. شامال بىكاردىن - بىكار چىقىپ تۇراتتى، ئۇ ئەمدى ھاۋادىن ياكى يەر يۈزىدىن قار ئۇچقۇنلىرىنى توزۇتالمايتتى. يىغىلىپ قالغان قار يەر يۈزىگە چىڭ چاپلىشىۋالغان، بۇ يەر شۇ قارنىڭ ئۆزىنىڭ دەپنە قىلىنىدىغان جايى ئىدى. قار تېخى يەنە ياغىدۇ، بىر - ئىككى قېتىم بىلەن چەكلەنمەيدۇ. خۇدا ئۆز ئىلكىدە ساقلاپ قويغان قارنىڭ كۆپ ئىكەنلىكىنى كۆز - كۆز قىلماي قويمايدۇ، قار يەرگە چۈشۈشى بىلەنلا ئەسلىدىكى قار گىلىمى ئۈستىدىن جاي ئالىدۇ، قارلىقتا توغرىسىغا يىقىلغان دەرەخلەرنىڭ ئىككى تەرىپىدىن سۇ تامچىلىرى تامچىپ تۇراتتى.

ئاندىرى دەرەخ بىلەن قاپلانغان قىيپاش قاپتالنى بويلاپ خېلى ئۇزۇن تېيىلغاندىن كېيىن باشقا بىر جىلغىغا يېتىپ كەلدى - دە، بۇ جىلغىنى بويلاپ ئانگارا دەرياسىغا قاراپ يۇرۇپ كەتتى. ئانگارا دەرياسى مانا شۇ يەردىن ئوڭغا قاراپ بۇرىلاتتى، يىلمۇيىل لاتقا تاشلاپ كەلگەچكە، بۇ يەردىكى دەريا قىرغىقى بارغانسېرى كېڭىيىپ كەتكەنىدى. بۇ ئەتراپتىكى دەريا قىرغىقى

ئىنتايىن مۇنبەت بولۇپ، خۇشبۇي كۆركەم ئوت - چۆپلەر ۋە شىرنىلىك مېۋىلەر بىلەن تولغانىدى. بەزىبىر رېۋايەتلەرگە قارىغاندا، ئەينى يىللىرى بۇ ئەتراپتا بىر تاتار كەنتى بولغانكەن، بىراق نېمە ئۈچۈنكىنتاك، تاتارلار بۇنىڭدىن خېلىلا بۇرۇن ياقا يۇرتتىكى دەريا بويىدىن تاللىۋالغان بۇ يەرلىرىنى تاشلاپ، ئۆيلىرىنى كۆيدۈرۈۋېتىپ كېتىپ قالغانكەن. بۇ ئىشنىڭ زادى بولغان - بولمىغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيتتى، بىراق شۇ چاغلاردا كىشىلەرنىڭ ئەمگەكتە قالدۇرغان ئىزلىرى — دەرەخ كەسكەن جايلارنىڭ، ئېتىز - ئېرىقلارنىڭ، ئوت - چۆپ ئورۇش مەيدانلىرىنىڭ قالدۇق ئىزلىرىنى ھېلىمۇ ئانچە - مۇنچە پەرق ئەتكىلى بولاتتى.

ئاندىرى دەريا قىرغىقىنى بويلاپ ماڭدى — ئايىغى بىلەن مېڭىپ ئەمەس، چاڭغا بىلەن تېيىلىپ، مۇز تۈتۈپ كەتكەن قارلىقتا ئانگارا دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىنىغا قاراپ ماڭدى.

بۇ يەردىمۇ ئېھتىيات قىلىشقا، پەخەس بولۇشقا توغرا كەلسىمۇ، لېكىن ھەددىدىن تاشقىرى دەككە - دۈككىگە چۈشۈش ھاجەتسىز ئىدى. بۇ يەر ھېچكىمنىڭ ئىگىلىكىدە بولمىغان بىكار يەر، بىر رايوننىڭ ئاخىرى ئىدى، يەنە بىر رايون بولسا تېخى بۇ يەردىن باشلانمىغانىدى، ئىككى مەمۇرىي رايونغا قاراشلىق ئاھالىلەر ئۆزئارا تونۇشۇپمۇ كەتمەيتتى. مىلتىق ئېتىلسىلا ھەر ئىككى تەرەپتىكىلەر ئاڭلاپ، قارشى تەرەپتىكىلەر ئاتقان بولسا كېرەك دەپ ئويلايتتى؛ يۇقىرى ئېقىندا ئولتۇرۇشلۇق ئاھالىلەر تۆۋەن ئېقىندىكىلەر ئاتقان بولسا كېرەك دەيتتى، تۆۋەن ئېقىندىكى ئاھالىلەر بولسا يۇقىرى ئېقىندىكىلەر ئاتقان بولسا كېرەك دەيتتى. بۇ يەردە، پەقەت بۇ يەردىلا ئاندىرى ئۆزئىنىڭ ئوۋ ئوۋلىشىغا ئىجازەت بېرەتتى.

قىرغاقتا تۇرۇپ ئۇ بىرنەچچە تېكىنى ئىككى كۈن كۆزىتىپ، ئۇلارنىڭ قانداق قىلىپ تاش ئارال ئارقىلىق ئانگارا دەرياسىدىن توغرا كېسىپ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى ئىككى قېتىم كۆردى.

ئۇچىنچى كۈنى بۇ ئارالغا كېلىپ، ياۋا ئۆچكىلەر كېلىپ - كېتىپ تۇرىدىغان، بەكمۇ تىك ئەمەس، تۆۋەندىكى ئېقىنغا يۈزلىنىدىغان دوقمۇشتا بىر يوشۇرۇن ئورۇن تەييارلىدى. بۇ يەردىن ئىككى قىرغاقنى ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى: سول قىرغاق بۇ يەرگە يېقىن، ئوڭ قىرغاق يىراقتىراق ئىدى. مۇشۇ نۇقتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندىمۇ بۇ يەر كۆزىتىشكە ئەپلىك بىر جاي ئىدى، يەر بېغىرلاپ ئۇشقىرتىشقا خۇشتار قار - شۇرغان بۇ يەردە قىلچە توسۇقسىز، ئۆزى خالىغىنىچە ئەزۋەيلەيتتى. ئاندىرى شامالدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئارال ئوتتۇرىسىدىكى تەڭداشسىز چوڭ قەدىمىي قەبرىستانلىققا ئوخشاپ كېتىدىغان قاتمۇقات تىك چوققىلىق تاشلىققا قاراپ ماڭدى. ئۇ بىر ئاراشتىن يان تەرەپكە سوزۇلغان، غارغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر ئۆڭكۈرنى كۆردى، بۇ ئۆڭكۈردە ھېلىمۇ گۈلخان قالدۇقلىرى بار ئىدى. ئاندىرى تۆت ئەتراپىنى بىر قۇر كۆزىتىپ، ھاڭ - تاڭ قالغانلىقىدىن «ھىم !» دەپ قويدى - دە، ئاۋازىنى چىقىرىپ كۈلۈپ كەتتى، ئۇ تىلەپمۇ قولغا كەلتۈرگىلى بولمايدىغان بۇنداق بىر جاينىڭ تېپىلىپ قېلىشىنى قىلچە خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. ئۇ ئۆڭكۈردىن قانداق پايدىلىنىش ۋە ئۇنى نېمە قىلىش ئۈستىدە ئويلىنىپ ئولتۇرمايلا، بۇنىڭ ئۈزىگە پايدىسى تېگىدىغانلىقى توغرىسىدا ھۆكۈم چىقاردى.

ئاندىرى گۈلخان يېقىپ، ئىسسىنىۋالدى. ئىسسىنىۋالغاندىن كېيىن بۇگۈنكى ئوۋدا ئىش ئوڭدىن كەلمىسە قىشلىق ئۆيگە قايتىپ كەتمەي، مۇشۇ يەردىلا تۇنىمەكچى بولدى. «بۇ ئىككى جاينىڭ ئارىلىقى شۇنچە يىراق تۇرسا، پۇتلىرىمنى قىينىاپ نېمە قىلىمەن؟ ئەمدى تاش ئارالدىنمۇ پاناھلىنالايدىغان بولدۇم، يەنە كېلىپ بۇ جاي نەقەدەر ئوبدان پاناھلىق جاي - ھە ! كېچىسى قەھرىتان سوغۇقنىڭ ئادەمنى چېقىشى تۇرغان گەپ. بىراق، گۈلخان يېقىپ قويسامىلا بولغىنى. ئىلگىرىمۇ بەزىلەر بوران - چاپقۇندىن ساقلىنىش ئۈچۈنمىكىن ياكى ئادەملەردىن ئۆزىنى

چەتكە ئېلىش ئۇچۇنمىكىن، ئىشقىلىپ بۇ جاينى ئۆزلىرىگە پاناھ قىلغانىكەن. ئادەملەردىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىش ئۇچۇن بۇ يەردە پاناھلانغان بولسا كېرەك. بولمىسا بۇ جايغا كېلىپ يوشۇرۇنۇۋېلىشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ قارىداپ، قېتىشىپ كەتكەن كۇللەرنىڭ كۆپلۈكىنى قاراڭا، بۇنىڭدىن بۇ ئادەمنىڭ بۇ يەردە بىر كېچىلا تۇرمىغانلىقى بىلىنىپ تۇرىدۇ. بىراق بۇ ناھايىتى بۇرۇنقى زامانلاردىكى ئىش بولسا كېرەك. كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇكى، مەن ھۆلچىلىك مەزگىلىگە دۇچ كېلىپ قالغاندەك، ئۇمۇ ئۇزاق مۇددەتلىك يامان ھاۋاغا دۇچ كېلىپ قالغان بولسا كېرەك.»

ئاندىرى نېمە ئۇچۇن ئىلگىرى بۇ تاش ئارالغا كېلىپ قاراپ باقمىغان بولغىيدى؟ ئارال كۆز ئالدىدا تۇرسىمۇ، لېكىن كېلىش پۇرسىتىنى قولدىن بېرىپ قويغانىدى. ئۇ قانچە قېتىم دەريادىن ئۆتكەندە كۆزلىرىنى چوڭ ئېچىپ بۇ ئارالدىكى تىك يار، چوڭقۇر ھاڭلارغا قاراپ باققان بولسىمۇ، لېكىن بۇ يەرگە كېلىپ قاراپ بېقىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. ئۇنىڭچە بۇ يەر كىشىلەرنىڭ ساياھەت قىلىش زوقىنى قوزغىيالمايدىغان قاقاس ئارال بولۇپ، بۇ يەردە تىك دەريا قىرغىقى، ئاجايىپ ـ غارايىپ تاشلاردىن باشقا، يوپۇرماق تاشلايدىغان قارىغايلا بار ئىدى. بۇ يەرنىڭ بۇنداق قىياپىتى باشقىلارنىڭ زوقىنى قوزغىشىمۇ ناتايىن ئىدى.

ئاندىرى تاش ئارالدا تۇنەپ، خۇشال بولۇپ قالدى. چۇنكى، ئۇ ئۆڭكۈردە گويا ئۇيۇل تاش ئىچىگە جايلىشىۋالغاندەك، ئۇيۇل تاشنىڭ قاق ئوتتۇرىسىغا كىرىۋالغاندەك پاناھلىناتتى، بىرەر كىشىنىڭ بىر تەرەپتىن كېلىپ ئۇنى تۇتۇۋېلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. قاراڭغۇ چۈشكەندە ئۇ قۇرۇق شاخ ـ شۇمبىلارنى يىغىپ ئوت يېقىپ ئورنىنى ئىسسىتتى ـ دە، ئادەتتىكى چاغلاردىكى دەككە ـ دۈككىدىن قۇتۇلغان، شۇنداقلا باشتىن ـ ئاياغ ئۆزىگە يېپىشىۋالغان ھەتتا چۈشىدىمۇ پەسەيمەيدىغان ھېلىقىدەك ھەددىدىن تاشقىرى ئالاقزەدىلىكتىن خالىي بولغان

هالدا ناهايىتى ئىسسىق، ناهايىتى خاتىرجەم ئۇخلىدى.

ئەتىسى سەھەردە ئۇ ھېلىقى دوقمۇشقا يېتىپ كەلگەندە خېلى ۋاق بولۇپ قالغانىدى. ھايال بولۇپ قېلىشىدىكى سەۋەب شۇ يەردە ئىدىكى، ئۇنىڭ ھەربىي سۇدان بىلەن چاي قاينىتىشىغا توغرا كەلدى. چاي ئىچكەندە سۇدانمۇ لېۋنى كۆيدۇردى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۆزىنىڭ ئورنىدىن تۇرۇپ قەھرىتان سوغۇق بولۇۋاتقان ئۆڭكۇر سىرتىغا چىقىشىمۇ ئاسانغا چۈشمەيتتى... يەر بېغىرلاپ چىقىۋاتقان قار ـ شىۋىرغان توختاپ قالغانىدى، لېكىن سۆڭگەكتىن ئۆتۈپ تۇرىدىغان ئىزغىرىن شامال ھېلىمۇ تۇيدۇرماي، ئالدىرىماي شىمال تەرەپتىن سوقماقتا ئىدى. تاڭ سەھەردىلا بىرئاز تۇتۇلۇپ قالغان ھاۋا ھايۋانلارنىمۇ، ئادەملەرنىمۇ ئېھتىياتچان قىلىپ قويماتتى، ھاۋا شۇنداق ئۆزگىرىپ تۇرغاندا، تېكىمۇ يىراق يەرلەرگە بېرىشقا پېتىنالمايتتى. ئاندىرىغا تاغ قىرىنى بويلاپ ئاستا ئارقىغا يېنىشقا توغرا كېلىدىغاندەك تۇراتتى. ئۇ يەردە بىرەر تىنىغا ئۇچراپ قالسىمۇ بىرنېمە دەپ بولمايتتى.

ئۇ نېمە قىلىش كېرەكلىكى توغرىسىدا ئويلىنىپ، كەينىگە بۇرىلىپ، سول قىرغاققا قاراپ مېڭىشقا تەرەددۇت قىلىۋاتقاندا، ئۇچ تېكىنىڭ ئالدى پۇتلىرىنى تىرەپ تىك قىرغاقتىن پەسكە چۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى. شۇ، ئەنە شۇ، كىشىنىڭ مەستلىكىنى كەلتۈرىدىغان تېكىلەر ئەنە شۇ. ئاندىرى بىر تۇپ يوپۇرماق تاشلايدىغان قارىغاينىڭ ئارقىسىغا چېكىنىپ باردى ـ ده، ئوۋ مىلتىقىنى قولىغا ئالدى. تېكىلەرنىڭ پۇتى پات ـ پات قېتىپ كەتكەن قارغا پېتىپ قالاتتى. ئۇلار تەستە ۋە مەزمۇت دەسسەپ تۇرالمىغان ھالدا سەكرىشىپ دەريا شاخابچىسىدىن ئۆتۈپ ئۇدۇل ئاندىرى تەرەپكە قاراپ كېلىشتى. قىزىق ئىش، نېمە ئۇلارنى بۇ يەرگە كېلىشكە جەلپ قىلىدىكىن؟ ئېھتىمال، ئۇلار ھېچقايسى تەرەپتە پاناھلانغۇدەك جاي تېپىلمايدىغان خەتەرلىك ئوچۇق دالاغا چىقىپ قېلىشتىن ئىلگىرى ئۆزلىرىنىڭ

تەشۋىشلىك روھىي ھالىتىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ۋاقىتىنچە بولسىمۇ، ئاۋۋال ئورمانلىققا كېلىپ يوشۇرۇنۇپ تۇرغۇسى كەلگەندۇر؟ !

تېكىلەر بىر ـ بىرىنىڭ ئارقىسىدىن ماڭغىنىچە ئاستا ـ ئاستا يېقىنلاشتى. ئاندىرىغا ئۇلارنىڭ بالىمان ئاۋازىغا ئوخشاپ كېتىدىغان خورتۇلداپ پۇرقۇشلىرى ئاڭلاندى. ئۇلار دوقمۇشقا يۇز مېتىردەك قالغاندا، شۇنداق، كۆپ دېگەندە يۇز مېتىردەك قالغاندا، نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، چۆچۈپ قالدى، يول باشلاپ ماڭغان تېكە توساتتىن نىشانىنى ئۆزگەرتىپ، ئارالدىن دەريا‌غا قاراپ چاپتى. ئاندىرى دەرھال ئارقىسىدىن قوغلاپ كېتىۋېتىپ، ئەڭ ئارقىدا يۈگۈرۈپ كېتىۋاتقان تېكىنى تەڭلا ئاتقان ئىككى پاي ئوقى بىلەن سوقۇۋالدى، ئۇ جېنىنىڭ بارچە بىر ئوقچۇپ، ناھايىتى ئېغىز سەكرىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئالدىغا ئەمەس، بىر تەرەپكە، يەرگە يىقىلدى.

ئاندىرى بۇ تېكىنىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندا، ئۇ تېخى جان ئۈزمىگەنىدى. ئۇ چىشلىرىنى ھېڭگايتقىنىچە پۇت ئېتىپ، قارلارنى ئۆز تېنى ئاستىغا يىغىۋاتاتتى، كۆزلىرى قانغا تولغان، بېشىنى پات ـ پات كۆتۈرۈپ قويۇپ يەنە تاشلىۋەتتى. ئۆز يولىچە بولغاندا، ئاندىرى ئۇنى دەرھال بوغۇزلىۋېتىشى كېرەك ئىدى، بىراق ئۇ بۇنداق قىلىپ ئولتۇرماي، بەلكى بىر چەتتە بۇ ھايۋانىڭ ئۆلۈش ئالدىدا قانداق ئازابلىنىپ جان تالىشىۋاتقانلىقىغا كۆز سېلىپ تۇردى: تېكە پات ـ پات تۇگۈلۈپ، بىردەمدىن كېيىن يەنە ئۆزىنى تاشلىۋېتەتتى، كېيىن يەنە تېپىرلايتتى، بېشىنى قارغا ئۇراتتى. ئاندىرى تېكىنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىنى قالدۇرماي كۆزۈۋېلىشقا تىرىشاتتى. تېكە جان ئۈزىدىغان ئاخىرقى مىنۇتتا ئۇ ئۇنى ئاستاغىنا كۆتۈرۈپ، كۆزلىرىگە قارىدى، تېكىمۇ كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ئاندىرىغا قارىدى. ئاندىرى ئۇنىڭ لىپىلداپ تۇرغان كۆز قارچۇقىنىڭ چوڭقۇر يېرىدە ئۆزىگە بەكمۇ ئوخشاپ كېتىدىغان، ئۈچ پىرسەنت

ئادەمنى، يەتتە پىرسەنت ئالۋاستىنى ئەسلىتىدىغان چاچلىرى پاخپايغان تەلەتى يىرگىنچلىك چېكىتتەك بىر چىراي ئەكسىنى كۆردى.

ئۇ تېكىنىك كۆزىدە بۇ تېپىرلاشنىڭ قانداق ئەكس ئېتىشىنى ئېسىدە قالدۇرۇش ئۈچۈن، تېكىنىڭ جان ئۈزگەن چاغدىكى ئاخىرقى تېپىرلىشىنى كۆتۈپ تۇردى، بىراق بۇنى كۆرەلمىدى. ئۇنىڭ تېكىنىڭ كۆزى جان ئۈزگەن دەقىقىدە قېتىپ قالغاندەك بولۇپ تۇيۇلدى.

ئاندىرى بەزىدە تاغ ئۈستىدىكى قىشلىق ئۆيگىمۇ باراتتى. ئۇ دەريانىڭ تۆۋەنكى ئېقىنىدىكى ئۆيگە قارىغاندا مۇستەھكەم، كەڭرەك ئىدى. تاغ ئۈستىدىكى قىشلىق ئۆي گويا مەڭگۈلۈك ئىمارەتتەك تىك تۆپىلىككە تىلىنمىغان ياغاچ بىلەن سېلىنغانىدى. ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ئېتىزلار ئاللىقاچان چۆللىشىپ، ياۋا ئوت ـ چۆپلەر بىلەن قاپلانغانىدى، بىراق ئۆينىڭ يېنىدا، ئاندا ـ ساندا ئۆسكەن بىر قاتار ئاق تېرەك كەينىدە يۇمىلاق كەلگەن، كىشى كۆڭلىگە ئارام بېغىشلايدىغان ئورمان ئوتتۇرىسىدىكى بوشلۇق بار ئىدى. بىر كۈنى ئاندىرى چوڭقۇر خىيالغا چۆمگەن چاغدا، كۆڭلىگە تۇيۇقسىز: «مۇشۇ يەرگە، ئاق تېرەكلىك بىلەن ئورمان ئوتتۇرىسىدىكى بوشلۇق تۇتىشىپ تۇرىدىغان جايغا دەپنە قىلىنسام بولغانكەن. بۇ يەرنىڭ تۇپرىقى قۇرغاق، مەنزىرىسى گۈزەل ئىكەن، دەرەخ شاخلىرىدىن يوپۇرماقلار تۆكۈلۈپ تۇرىدىكەن، قۇش ـ قاناتلار كەلگۈسىدە چىمەنلىككە ئۈچۈپ كېلىشىپ خۇش ئاۋازدا سايرىشىدۇ، قىشلىق ئۆيمۇ ياۋايى ھايۋانلارنىڭ كېلىپ قېلىشىدىن ساقلايدىكەن» دېگەن ئوي كەلگەنىدى.

ئۆيدە مەش يوق ئىدى (قاچانكىنتاڭ، بىر كىشى ئۇنى چۈۋۈپ، جاپا ـ مۇشەققەتلەرگە قارىماي دەريانىڭ ئۇ تەرىپىدىكى قىشلىق ئۆيگە يۆتكەپ كەتكەنىدى)، بۇنداق قىلغىنىمۇ ياخشى بولغانكەن، ئۇنداق بولمىسا ئاندىرى قەھرىتان سوغۇقتا

www.uyghurkitap.com

بەرداشلىق بېرەلمەي مەشكە ئوت يېقىپ قويغان بولاتتى ـ دە، ئاتامان كەنتىدىكىلەر تاغدا تۇتۇن چىقىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالغان بولاتتى. ھاۋا ئىللىغاندىن كېيىن ئۇ بۇ يەرگە يۆتكىلىپ كەلمىسە بولمايدىغان چاغدا، مەشنىڭمۇ ھاجىتى قالمايتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۇ بۇ يەردە پەقەت بىر كۈن تۇراتتى، مۇزلىغىلى تۇرغان ھامان ھەربكەت قىلسىلا، ئوت قالمىسىمۇ ئىسسىپ كېتەتتى. يەنە كېلىپ، بىرقانچە كۈندىن بۇيان ھاۋا بارا ـ بارا ئىللىشقا باشلىغان. قۇياش نۇرى ئادەمنى خېلى كۆيدۈرىدىغان، جۇۋىمۇ ئارتۇقچىلىق قىلمىدىغان بولۇپ قالدى.

ئانگارا دەرياسىنىڭ مۇزلىرى ئېرىپ، شاۋقۇن سېلىپ ئېقىش ئالدىدا تۇراتتى، بىراق ئاندىرىنىڭ ئۆتۈكىمۇ، ئىچ كۆڭلىكىمۇ يوق ئىدى.

ئاندىرى بۇ يەرگە كېلىش بىلەنلا نېمىشقىمۇ ئۆزىنىڭ دۆتلىشىپ قالغانلىقىنى، تاغ باغرىدىكى قىشلىق ئۆيدە تۇرغان ۋاقتىدىكىگە سېلىشتۇرغاندا گويا باشقا ـ باشقا ئىككى ئادەمدەك بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى، ئاندىرىنىڭ كۆڭلى ئۇ يەردە خاتىرجەمرەك بولۇپ، خېلى كۆنۈپ قالغان، بىر كۈنى ئۇنى قىلسا، يەنە بىر كۈن بۇنى قىلىپ دېگەندەك كۈن ئېلىپ كەلگەندى، ئۇ يەردە ئۇ: «قانداق قىلسام بولار؟ ئەتە نەگە بارارمەن؟» ھېلىقى نەرسىنى قانداق قولغا چۈشۈرەرمەن، ھەمدە ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئىككىنچى نەرسىنىچۇ؟ نېمە بىلەن قورساق تويدۇرارمەن؟» دېگەندىن باشقا نەرسە ئۈستىدە باش قاتۇرمايتتى. ئۇ كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى زادىلا خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمايتتى. بۇرۇنقى ئىشلارنى ئۇنتۇشقا تىرىشاتتى، پەقەت بۇ يەرگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىنكى يۈز بەرگەن ئىشلارنىلا ئېسىگە سېلىۋېلىپ، كۆز ئالدىدىكى مۇشۇنداق كۈن ئۆتكۈزۈشنىڭلا كويىغا چۈشكەن، ھايات قالساملا مەيلى دەيدىغان تۇرمۇشتىن كۆڭلى ئەمىن تېپىپ كەلگەنىدى. بىراق، بۇ يەرگە كېلىش بىلەنلا بۇنداق ھېسسىياتتىن قىلچە ئەسەرمۇ قالمايلا، ھەمىشە

چەكسىز ھەسرەتكە چۆكىدىغان بولۇپ قالدى، بەزى ھاجەتسىز ئوي - خىيالىلار ھە دېسىلا كۆڭلىگە كېلىۋالاتتى، ئۇنىڭدىن ھېچقانداق قىلىپمۇ قۇتۇلالمايتتى، ھالبۇكى، ئۆزى چەكلىگەن، ئون قۇلۇپ بىلەن قەلب دەرۋازىسى ئىچىگە قاتتىق بەند قىلىۋەتكەن، ئاللىقاچان ۋاقتى ئۆتكەن ئەخمىقانە پۇشايمان ئۇنىڭ قەلبىدە تېخىمۇ بەكرەك دولقۇنلايتتى ۋە ئۇنى قاقشىتاتتى.

ئەمەلىيەتتە ئۇيان - بۇيان ئويلانغۇدەك نېمە بولسۇن دەيسىز، ئۆزىنى بىھۇدە قىينىماپ نېمە جاپا؟ «جەينەك ئېغىزغا ناھايىتى يېقىن بولسىمۇ، لېكىن چىشلىگىلى بولمايدۇ.»

نېمىشقىدۇر بۇ تەمسىل ئۇنىڭ يادىغا يېتىپ قالدى - دە، بىر قولى بىلەن يەنە بىر قولىنىڭ جەينىكىنى قايرىپ، چىشلىيەلىسەم ئەجەب ئەمەس دەپ، پۈتۈن كۈچىنى ئايماي بوينىنى سوزۇپ چىشلىمەكچى بولدى، بىراق بوينى تولغىنىپ ئۇزۇلەي دەپ قالغان بولسىمۇ چىشلىيەلمەي، ئىختىيارسىز كۈلۈپ قويدى. كۆڭلىدە: «تەمسىل توغرا ئېيتىلىپتىكەن» دەپ كېرىلىپ كەتتى. دېمەك، بۇنىڭدىن ئاندىرىدىن بۇرۇنمۇ بەزىلەر چىشلەپ باققان بولسىمۇ، چىشلىيەلمىگەنلىكى مەلۇم بولۇپ تۇراتتى.

بۇ يەردە ئۇ ئۆز - ئۆزىدىن نەپرەتلىنەتتى ۋە ئۆز - ئۆزىدىن قورقاتتى، ئۆزى ئۈچۈن ھەسرەت چېكەتتى، قانداق قىلغاندا ئۆزىنى تېخىمۇ بەكرەك ئازابلىغىلى بولىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى، قانداق قىلغاندا پۈتۈنلەي تۈگىشىپ كېتىدىغانلىقىنىمۇ بىلمەيتتى. ئۆز - ئۆزىنى ئەيىبلىگەن ھالدا: «ھىم، قاراپ تۇر، ۋاقىت - سائىتى يېتەي دەپ قالدى، ئەجىلىك توشاي دەپ قالدى!» دەپ تەھدىت سالاتتى، ئارقىدىنلا ۋەھىمە باسقان ھالدا: «ھەقىقەتەن ۋاقىت - سائىتى يېتەي دەپ قالدى، ھەقىقەتەن ئەجىلىم توشاي دەپ قالدى! ئۇنىڭ قانداق ئەجەل ئىكەنلىكىنى تېخىمۇ ئېغىزغا ئالمايلا قوي! ئۇ چاغدا ئورنۇڭدىن قايتا تۇرۇش

خام خىيالىدا بولما، زادىلا ھوشۇڭغا كېلەلمەيسەن» دېگەن خىياللاردا بولاتتى.

ئۆزىدە بۇنداق ئەخمىقانە غەرەزنىڭ پەيدا بولۇپ قېلىشىغا نېمە سەۋەب بولغانلىقىنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى. بۇنىڭغا ئۇزۇننى كۆزلەپ سېلىنغان بۇ قىشلىق ئۆي سەۋەب بولدىمىكىن، ياكى ھېلىقى ئەتراپتىكى گۈللەپ ياشىنغان، كىشى كۆڭلىگە ئارام بېغىشلايدىغان ئوبدان جاي، يەنى ئورمانلىقتىن ئانگارا دەرياسىنى قاپلىغان چەكسىز مۇز كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان ئاتامان كەنتى ئەتراپىدىكى مەنزىرىلەرمۇ يىراقتىن كۆزگە چېلىقىپ تۇرىدىغان جاي سەۋەب بولدىمىكىن، ئۇ بۇنى بىلمەيتتى. بىراق، ھەرھالدا ئاللىقانداق بىر سەۋەب ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسىتىۋاتاتتى. ئازاب سېلىۋاتاتتى، بۇنىڭدىن ئۇ زادىلا قۇتۇلالمايۋاتاتتى.

بىراق، دەل مۇشۇ سەۋەب ئۇنى لەززەتلىك راھەت - پاراغەتكە ئېرىشىش يولىدا جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە جەلپ قىلىۋاتقاندەك، بۇ يەرگە كېلىشكە مەجبۇر قىلغانىدى.

ئاندىرى تېكسىنى تۇنجى قېتىم ئوۋلىۋېلىپ بىر ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن يەنە شۇ تاش ئالدىدا ئىككىنچىسىنىمۇ ئېتىۋالدى. ئۇنى چاڭغا بىلەن سۆرەپ تاغ باغرىدىكى قىشلىق كىچىك ئۆيگە ئېلىپ كېلىپ قاراڭغۇدا سويدى - دە، گۆشىنى پارە - پارە قىلىپ، تاڭ ئېتىشتىن ئىلگىرى ئۆگزىگە تاشلاپ، لەمپە ئاستىغا تىقىپ قويدى.

ئەتىسى تاڭ سەھەردە ئىشىكنى شۇنداق ئېچىپلا داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى: بىر كۈل رەڭ چوڭ ئىت تۆيۇقسىز بوسۇغا يېنىدىن سەكرەپ قوپۇپ، چىشلىرىنى ھىڭگايتقان پېتى ئۇنىڭغا تىكىلدى. ئاندىرى ئۇنىڭ بۆرە ئىكەنلىكىنى دەرھال ئويلاپ كېتەلمىدى. ئۇ ھەم ئۇزۇن بوي، ھەم ئورۇق بولۇپ، يۈڭلىرى ئادەتتە تۈك تاشلايدىغان چاغلاردىكىگە ئوخشاشلا ھۆرپىيىپ، پاخپىيىپ تۇراتتى، بۆرە ئاندىرىغا ھۆرپىيىپ قاراپ تۇراتتى، ئۇ دەرھال ئۆۋ مىلتىقىنى قولىغا ئالدى - يۇ، لېكىن يەنە ئۆزىنى

بىسۇپلىپ ئوق ئۇزمىدى. بۇ كاداك قېرى بۆره بەتلەنگەن مىلتىقتىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ، تاغ ئارىسىغا قاراپ قاچتى، بىراق مىلتىق ئاۋازى ئاڭلانمىغاندىن كېيىن، توختاپ ھۇۋلاشقا باشلىدى.

شۇنىڭدىن باشلاپ بۆره ھەر كۈنى كەچتە ئۆي ئەتراپىدا پەيدا بولىدىغان بولۇپ قالدى. ئۇ ئاندىرىغا ھۇۋلاشنى ئۆگىتىپ قويدى.

بۇ بۆره ھەمىشە ئۆي ئارقىسىغا ئۆتۈۋېلىپ، ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ، كىشىنىڭ قورقۇسى كەلگۈدەك سۈرلۈك ئاۋازدا سوزۇپ - سوزۇپ ھۇۋلايتتى. بۇ ئاۋازدىن دۈنيادىكى بارلىق نەرسىلەرنىڭ ئالاقزەدىلىك ئىچىدە ئۆڭى ئۆچەتتى، بۇ ئاۋاز، بەئەينى قاپقاراڭغۇدا ۋالىلداپ كېكىرەككە تەڭلەنگەن ئۆتكۈر تىغقا ئوخشايتتى. ئاندىرى بۇ يىرتقۇچنى قاچۇرۇشقا ھېچقانداق ئامال قىلالمىغانلىقىدىن بەكمۇ بېشى قاتتى، شۇنىڭ بىلەن مەلۇم بىر كۈنى قەھر - غەزىپىگە چىدىماي، ئىشكنى قىيپاش ئېچىپ قويۇپ بۆرىنى دوراپ ھۇۋلاپ تاشلىدى. بۇ ئاۋازدىن ئۆزى قاتتىق چۆچۈپ كەتتى، چۈنكى ئۆزىنىڭ ئاۋازى بۆرىنىڭ ھۇۋلىشى بىلەن ئاجايىپ ئوخشىشىپ كەتكەنىدى. بىراق بۇنىڭمۇ ھېچ ۋەقەسى يوق، بۇ ئەسلىي مەنىسىدىن «بۆره بىلەن بىر بولساڭ ئۇنىڭ ھۇۋلىشىنى ئۆگىنىسەن» دېگەن بىر ھەقىقەتنى ھېسابلاپ بەردى، خالاس. بۇنىڭ بىلەن ئادەملەرنى قورقۇتۇپ قويسام بولغۇدەك دەپ ئويلىدى ئاندىرى دەرد - ئەلەم ئىچىدە ۋە ئۆچ ئېلىش ھېسسىياتى بىلەن.

ئۇ بۆرىنىڭ ھۇۋلىشىغا زەن قويۇپ قۇلاق سالدى ھەمدە بىر خىل تاقەتسىزلىك، خۇشاللىق ۋە ئەسەبىيلىك بىلەن ئۆزلۈكىدىن جور بولۇپ ھۇۋلىدى، كېيىن بۆره تېخى ئۇنىڭ توغرا ھۇۋلىيالمىغان تەرەپلىرىنى تۈزىتىپمۇ قويدى. ئاندىرى كېچە - كېچىلەپ ھۇۋلاۋېرىپ، كېكىردىكىنى بېسىپ تۇرۇپ، بېشىنى ئارقىغا تاشلىغاندا ئۆز كانىيىدىن چىقىۋاتقان ھەددىدىن

ئارتۇق خىرقىراشلارنى تۇگەتكىلى بولمايدىغانلىقىنى پەيدىنپەي چۈشىنىۋالدى. ئۇ ئاخىر سۈرلۈك، ھەقىقىي بۆرە ھۇۋلىشىنى ئۆگىنىۋالدى، قانداق قىلغاندا ئۇنى ئەكس سادا پەيدا قىلىپ ساماداً جاراڭلاش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغىلى بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىۋالدى.

بۆرە ئاخىر بەرداشلىق بېرەلمەي بۇ قىشلىق ئۆيدىن ۋاز كەچتى. ئاندىرى ئەمدى بۆرە بولمىسىمۇ ھۇۋلىيالايدىغان بولۇپ قالغانىدى. بەزى چاغلاردا بەكمۇ ئىچى پۇشۇپ كەتكەندە، گويا ئۆزىنىڭ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىپ، لەززەتلىنەلەيدىغاندەك، ئىشكىنى ئېچىپ قويۇپ، ئىپتىدائىي ئورمانلىققا قاراپ سۈرلۈك ئاۋاز بىلەن مۇڭلۇق ھۇۋلاپ قويىدىغان بولدى.

ئۇ ئۆز ئەترapىدىكى، ھەتتا خېلى يىراقتىكى ھەممە نەرسىلەرنىڭ ئۆزىنىڭ ھۇۋلىشىنى ئاڭلاپ قېتىشىپ قالغاندەك جىمجىت بولۇپ كەتكەنلىكىگە زەن قويۇپ قۇلاق سالاتتى.

9

ئۇچىنچى ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا ماكسىم ۋولوگىزىن ئاتامان كەنتىگە قايتىپ كەلدى. ئۇ ئالدىنقى سەپتىن قايتىپ كەلگەن تۇنجى جەڭچى ئىدى. مۇبادا پېتىر لۇكوۋنكوفمۇ بۇنىڭ ئىچىدە دەپ سانىلىدىغان بولسا، ماكسىم تۇنجىسى بولالمايدۇ، پېتىر ئۇرۇشنىڭ ئىككىنچى يىلىلا ئۆيىگە قايتۇرۇۋېتىلگەنىدى، بىراق ئۆيىگە ئۆلۈمنى كۈتۈشكە قايتۇرۇلغانىدى، ئۇ تەپ كېسىلگە گىرىپتار بولغان بولۇپ، تالا ـ تۇزگە چىقىپ باقماي، كارىۋاتتا ئىككى ئاي ئازابلىنىپ ياتقانىدى. مەريەم ئانا بايرىمى ئۆتۈپ، ئېتىزلىق ۋە كۆكتاتلىقتىكى ئىشلار بېسىقىپ تۇرۇشغا پېتىر ئۇن ـ تىنسىز ئۆلۈپ كەتكەنىدى. ئۇنىڭ سۆڭىكلىرىنىڭ ياقا يۈرتلاردا قالمىاي ئۆز يۇرتىدا يەرلىكىگە قويۇلۇشى ئەڭ چوڭ ئامىتى بولۇپ ھېسابلىناتتى.

ماكسىم بولسا ئۇنىڭغا ئوخشمايتتى، ئۇ ياردىار بولغان بولسىمۇ، لېكىن هاياتىنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن قايتىپ كەلگەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنىڭدىن كېيىن يەنە كېتىپ قالماي، ئۆيىدە قالسا بولىۋېرەتتى. ئاتامان كەنتى قاياپ كەتتى. هازىر ياردارلارنى ئۆيگە قايتۇرغاندىكىن، دېمەككى، باشقىلارمۇ ئۇزاققا قالماي، پات ئارىدىلا ئارقا ـ ئارقىدىن قايتىپ كېلىدىغانىدەك تۇراتتى. مۇهىمى باشلامچى بولۇش كېرەك. ئۇنىڭدىن كېيىن باشقىلار ئۇنىڭ ئىزىنى بېسىپ كېلىۋېرىدۇ، بىراق نەق گەپنى قىلىدىغان بولساق، قايتىپ كېلەلەيدىغانلارمۇ هېچقانچە دېگۈدەك قالمىغانىدى. ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ هەرقانداق ئىشنى ئىنچىكە، توغرا هېسابلاشنى ياقتۇراتتى، ئۇ رەقەم بىلەن تامامەن كەنتتىكى ئەرلەر تەقدىرىنىڭ نەقەدەر بەختسىز ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرەتتى: ئىككى ئادەم سوۋېت ئىتتىپاقى ـ فىنلاندىيە ئۇرۇشىدىلا مەڭگۈ كەلمەسكە كەتتى، بۇ قېتىم يەنە ئون سەككىز ئادەم ئالدىنقى سەپكە كەتكەنىدى، بۇلارنىڭ بىرى (ماكسىم ۋولوگزىن) هايات بولسا كېرەك، يەنە بىرى (پېتىر لۇكوۋنكوف) ئۆز قەبرىسىدە مەڭگۈلۈك ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ كەتتى، ئەرلىرىنىڭ قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدىكى ئون ئۇقتۇرۇش تۈل ئاياللار قولىدا تۇرۇپتۇ؛ باشقىلار تېخىچە ئۇرۇشۇۋاتىدۇ. هېساب ناهايىتى ئاددىي، ئۇنىڭ ئۈستىگە كەنتمۇ كىچىك، بۇنى بارماق بىلەنمۇ هېسابلاپ چىققىلى بولىدۇ.

شۇ كۈنى ناستېۇنا، نادكا ۋە لىزا ۋولوگزىنا ئامباردا ئۇرۇقلۇق قالدۇرۇلغان ئارپىلارنى ئاشلىق سورۇش ماشىنىسى بىلەن سورۇۋاتاتتى. چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن نىستور ئۆزىنىڭ كارکا ئاتلىق ئېتىنى چاپتۇرغان پېتى يېتىپ كېلىپ، ئاتنىڭ تىزگىنىنى تارتىپ تىك تۇرغۇزدى ـ دە، قاتتىق ئاۋاز بىلەن:

ـــ هەي لىزا ! دەرهال ئېتىمغا مىن دەيمەن، دەرهال !

ئاڭلىدىڭمۇ؟ ماكسىم قايتىپ كەلدى ! ـــ دېدى.

لىزا ئۇنىڭ يېنىدىن ئارقىسىغا بىرنەچچە قەدەم داجىپ

چىرايى تاتىرىپ چىرقىراپ سالدى ـ دە، ھۆركىرەپ يىغلاپ كەنتكە قاراپ چاپتى. شۇ چاغدا ئاتامان كەنتى لەرزىگە كەلگەندى. ئامبار سېلىنغان تاغ چوققىسىدىن بالىلارنىڭ ۋە ئىتلارنىڭ تاغ قاپتىلىنىڭ يۇقىرىراقىدىكى كەنت چېتىگە ۋولوگزىننىڭ ئۆيىگە قاراپ يۈگۈرۈشۈپ كېتىۋاتقانلىقى، ھەتتا بوۋايلارنىڭمۇ ھاياجانلانغان ھالدا مۇڭداشقاچ ئىككى ـ ئۈچتىن بولۇپ شۇ ياققا قاراپ يول ئېلىشقانلىقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. نىستور يەنە ئېتىنى ئۇچقاندەك چاپتۇرۇپ يول بويى ئاسمانغا قارىتىپ ئوق ئېتىپ، ئاللىقاياقلارغا غايىب بولدى، بۇ كەنتتىكى خاتىرجەمسىزلىكنى تېخىمۇ ئۇلغايتتى، كىشىلەر ئالدىراپ ـ تېنەپ يول بوشتاتتى، كارکا مىلتىق ئاۋازىنى ئاڭلاپ، توختىماي چاپچىيتتى ۋە كىشنەيتتى، بىراق ھازىر ھېچكىمنىڭ نىستورنى توسۇيالمايتتى، ئۇ پات ـ پات ئوق چىقىرىپ بىردەم ئۇچقاندەك ئاتامان كەنتىنىڭ بۇ تەرىپىگە يېتىپ كەلسە، بىردەم يەنە ئۇچقاندەك ئۇ تەرىپىگە كېتىپ قالاتتى.

ـــ بۇمۇ ئۇنىڭ جەڭ قىلغىنىغا ھېساب ئىكەن ـ دە، ـــ دېدى نادكا غەزەپ بىلەن، ـــ خۇددى گېنېرالدەك قىلىق قىلغىنىنى قارىمامدىغان.

ئۇ ئاشلىق قاچىلانغان تاغار ئۈستىگە لاسسىدە ئولتۇرۇپ، بايا تىنقىغا ئوخشاشلا غەزەپ بىلەن، كېيىنچە ئاستا ـ ئاستا غەمكىن ئۈمىدسىزلەنگەن ئاھاڭ بىلەن:

ـــ مېنىڭ ھېلىقى لامزەللەم ھايات قالالماپتۇ... نېمە ماڭا تىكىلىپ قارايسەن؟ شۇنداق ئەمەسمىدى يا؟ ـــ دېدى ئاچچىقىغا بەس كېلەلمەي ئۆزىگە تىكىلىپ قاراپ تۇرغان ناستيۇنانى ئەيىبلەپ، ـــ ماڭا بىرتوقاي بالىنى تاشلاپ قويۇپلا... باتۇرلارچە قۇربان بولدى. ئۇغۇ باتۇرلارچە ئۆلۈپتۇ، بىراق بۇنىڭدىن كېيىن مەن قانداقمۇ قىلارمەن؟ مەن ئۇلارنى باقىمەنمۇ؟ ـــ نادكا بېشى بىلەن ئۆي تەرەپكە قاراپ ئىشارەت قىلدى، ئۇ يەردە ئۇنىڭ ئۇچ بالىسى بار ئىدى، ئارقىدىنلا ئۇ ھۆركىرەپ يىغلىۋەتتى، كۆز

يېشىدا توپا ـ چاڭ قونۇپ كەتكەن يۈزىنى يۇدى، ـــ شۇنچە كۆپ بالىلارنى سۆرەپ يۈرسەم، ئەمدى مېنى كىم ئالىدۇ؟ مەن تېخى ئەمدى يىگىرمە يەتتە ياشقا كىردىم. يىگىرمە يەتتە يېشىمدىلا تۇگەشتىم، ياشايدىغىنىمنى ياشاپ بولدۇم. بۇ ئۆلگۈر دۇنيا ھەممە ئۇرۇق ـ پۇرۇقى قالماي قۇرۇپ كەتسۇن !

شۇ كۈنى ئۇلارنىڭ قولى ئىشقا بارمىدى، ئۇلار سورۇلغان ئارپىلارنى يىغىشتۇرۇپ بولۇپ ئۆز ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتىۋېتىپ، ئامبارچىغا ئامبارنىڭ ئىشىكىگە قۇلۇپ سېلىپ قويۇشنى تاپىلىدى.

ناستيۇنا ئۆيگە كېلىپ سېمىيونوۋنانىڭمۇ ئىسسىق كاڭ ئۇستىدىن پەسكە چۈشكەنلىكىنى كۆردى. ئۇ دىگگۈسلاپ، پات ـ پات ۋاي ـ ۋايلىغان ھالدا، ئىششىپ كەتكەن پۇتلىرىنى سۆرىگىنىچە ئۇيان ـ بۇيان مېڭىۋاتاتتى. مىخائىچ ئارامدا بولمىغان، خۇددى بىرنەرسىسىنى يوقتىپ قويغاندەك پەرىشان بولغان ھالدا ئۇنىڭ بىلەن تەڭ مېڭىۋاتاتتى. مىخائىچ ناستيۇنانى كۆرۈپ ئىنتايىن خۇشال بولۇپ:

ـــ ماكسىم ۋولوگزىننىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى ئاڭلىدىڭىزمۇ؟ ـــ دېدى.

ـــ ئاڭلىدىم.

ـــ ئۆيگە بارمىدىڭىزمۇ؟

ـــ ياق.

ـــ بارسىڭىز بولاتتى... ئاندىرىنىڭ ئەھۋالىدىن ئازدۇر ـ كۆپتۇر خەۋىرى باردۇ، بەلكىم.

ـــ ئۆزلىرى بارسىلا بولارمىكىن، ئاتىسى، ـــ دېدى سېمىيونوۋنا غودۇڭشىغىنىچە، ـــ ئۆزلىرى بارسىلا بىرەر نەتىجە چىقىرىپ كېلەتتىلە. بۇنداق ئىشنى ئۇقۇپ كېلىشكە بۇنى ئەۋەتسەك گەپ سوريالماي قۇرۇق يېنىپ كېلىدۇ.

ـــ ئۇ يەرگە بارسا گەپ سوراپ ئولتۇرۇشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ نېمە گەپ بولسا ئۇنىڭ ئۆزى ئېيتىپ بېرىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

ـــ ھمم. ئۇنداق بولسا مەيلىگىلار.

ناستيۇنا سېزىپ قالدى: يېقىندىن بۇيان ئاندىرىنىڭ ئىز - دېرىكى بولماي كەتكەندىن كېيىن، مىخائىچ باشقىلار بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىشتىن قورقىدىغان بولۇپ قالغانىدى. ئات بېقىش مەيدانىدا كىشىلەردىن ئۆزىنى چەتكە ئالغىلى بولمايتتى، ئەلۋەتتە. بىراق قايتىپ كەلسىلا ئۆيدىن چىققۇسى كەلمەيدىغان، بوۋايلار بىلەن تاماكا چېكىشكەچ مۇڭدىشىپ كېلىشكە تېخىمۇ بارغۇسى كەلمەيدىغان بولۇپ قالغانىدى، بەزى چاغلاردا بەزىلەر ئۆيگە ئولتۇرۇپ چىقايلى دەپ كەلگەندىمۇ كۆپ ھاللاردا ئۇن چىقارمايتتى. مۇڭدىشىش داۋامىدا ئۆزىنىڭ ئازراق ئېغىز ئېچىشىغا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن گويا باشقىلارنىڭ گېپىنى ماقۇل كۆرۈۋاتقاندەك پات - پات بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇشنى ئادەت قىلىۋالغانىدى. بەزى چاغلاردا ئۆزى يالغۇزمۇ خىيال بىلەن بەند بولۇپ كېتىپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويىاتتى، بىر جۈپ نۇرسىز كۆزىنى ھاڭۋاققان پېتى ئالدى تەرەپكە تىكەتتى. كاللىسىدا زادى نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىنى، قانداق يەكۈنلەرنى چىقارغانلىقىنى ئۆزىنىڭ بىلىپ كېتىشىمۇ ناتايىن ئىدى، بىراق ئاللىقانداق كۆڭۈلسىز بىر ئىش يۈز بېرىش ئالدىدا تۇرغانلىقىغا خىرە - شىرە ھۆكۈم چىقىرىپ، ئۇنىڭ يېتىپ كېلىشىنى بىگۇمان كۈتمەكتە ئىدى.

بۇ يىل مىخائىچ توپتوغرا ئاتمىش بەش ياشقا كىردى. ئۇنىڭ ئۇرۇش پارتلاشتىن بۇرۇن يۇقىرىغا قايرىلغان بۇرۇتلىرى ھازىر سالپىيىپ، قىزغۇچ قوڭۇر رەڭگە كىرىپ قالغانىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە مىخائىچنىڭ پۈتۈن چىرايى شۇنداق ياداڭغۇ، شۇنداق ھارغىن كۆرۈنەتتىكى، مەيلى ئۇخلىشى ياكى ئارام ئېلىشى بولسۇن، ئۇنىڭغا تېتىكلىك بېغىشلىيالمايتتى. بۇرۇنقى چاغلاردا ئۇ ھەمىشە قامىتىنى تىك، راۋرۇس تۇتۇپ يۈرەتتى، بېشىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ماڭاتتى. ئەمما بۇ بىر يىلدىن بۇيان ئۇنىڭ گېرمانىيەگە قارشى بىرىنچى قېتىملىق ئۇرۇشتىلا ياردار

بولغان پۇتىنى سۆرەپ يول مېڭىشى بارغانسېرى قىينىغا چۈشىدىغان بولۇپ قالغانىدى، كۆپ چاغلاردا ئولتۇرا - ئولتۇرمايلا دەرھال بېشىنى تۆۋەن سېلىپ، كۆزىنى يۇمۇپ تاماكا ئىسىدا نابۇت قىلىنغان پۇتۇن ئىچكى ئەزاسىنى لەرزىگە سېلىپ شۇنداق قاتتىق يۆتىلىپ كېتەتتىكى، ھەمىشە تىنىقى تىنىقىغا يەتمەي قالاتتى. سېمىيونوۋنا ئۇنىڭ يۆتىلۈپرىشىدىن بىزار بولۇپ، كاڭ ئۇستىدە ياتقان پېتى، يۆتىلۈەرمەك، دەپ ۋارقىراپ كېتەتتى، بىراق ئۇ پەرۋامۇ قىلمايلا يەنىلا يۆتەلگىنى يۆتەلگەنىدى. شۇنداق يۆتىلە - يۆتىلە ھويلىغا چىقاتتى - دە، ھەمىشە بىرەر ئىشقا مەلىكە بولۇش تۇپەيلىدىن يۆتىلىمۇ ئىختىيارسىز ئاستا - ئاستا پەسلەپ قالاتتى، بىراق تىنىقىدىن خېلى بىر ۋاقىتلارغىچە يەنىلا قاتتىق گىزىلدىغان ئاۋازى كېلىپ تۇراتتى. ئەمما، كۆپىنچە مەستلىكىنى ھاراق بىلەن يەشكەندەك، زەھەرنى زەھەر بىلەن يەڭگەندەك، يۆتىلىنى يەنىلا تاماكا بىلەن باساتتى. شۇنداق قىلغانسېرى تېخىمۇ قاتتىق يۆتىلىپ كېتەتتى، بارغانسېرى بەرداشلىق بېرەلمەي قالاتتى. ئۇنىڭ ئۇنى پۇتۇپ كەتكەن، قاپىقىغا گويا ئاللىقانداق بىر ئېغىر نەرسە ئېسىپ قويۇلغاندەك كۆزلىرى يۇمۇلۇپ قالغان، ئورۇقلۇقتىن ياڭاق سۆڭىكى چىقىپ قالغان يۈزى تېخىمۇ سوقۇنچاق بولۇپ كەتكەنىدى. بىر يىلدىن بۇيان مىخىچ كۆرۈنەرلىك ھالدا ئورۇقلاپ كەتتى. ناستيۇنا ئۇنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن قانداق بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى يادىغا كەلتۈرگەن ھامان قاتتىق غەمگە چۆمەتتى.

— بېرىپ كېلىڭ، قىزىم، بېرىپ كېلىڭ، — دېدى مىخىچ ناستيۇنانى ئالدىرىتىپ، — مەن يەنە ئات بېقىش مەيدانىغا بارمىسام بولمايدۇ.

ناستيۇنا ۋولوگىزىنىڭ ئۆيىگە يالغۇز بېرىشنى خالىمىغانلىقتىن نادكانىڭ يېنىغا چاپتى. نادكا ئاۋۇالقىدەكلا بالىلىرىغا ئاچچىقلاۋاتاتتى. ئېرى قۇربان بولۇشتىن بۇرۇن

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

بويىدا قالغان كەنجى قىزى لىتكا تېخى بايانتىن تاياق يېگەنلىكتىنمىكىن پولدا ئولتۇرغان پېتى بار ئاۋازى بىلەن قاتتىق يىغلاۋاتاتتى؛ پىتكا كارىۋات يېنىدا ئېسىدەۋاتاتتى؛ تۇنجى ئوغلى رودكا بوينىنى تولغاپ دېرىزە سىرتىغا قاراپ تۇراتتى. نادكا تار ئاشخانىدا چىنە ـ قاچىلارنى جاراڭشىتىپ يۇيۇۋاتاتتى، بەزىدە بالىلىرىنى «جىم بولۇش !» دەپ ئۇنلۇك تىللاپ قويىاتتى.

ـــ بىر يوغان بولكىنى ئەسلىدە ئىككى كۇن يەپ تۇرارمىز دېۋىدىم، قايتىپ كېلىپ قارىسام ھەممىسىنى يەپ قويۇشۇپتۇ، ـــ دېدى نادكا ناستيۇناغا ھال ئېيتىپ، ـــ ھىم، قورساق دېگەن تېگى يوق ھاڭمىكىن، شۇنداقمۇ بولامدۇ. بۇ ھۇرۇنلار بولكىنىمۇ تاپالايدىكەن، تېپىۋالسا ئاچ كۆزلۈك بىلەن قويماي يەۋېتىدىكەن تېخى، نېمىشقىمۇ گېلىغا تۇرۇپ قېلىپ ئۆلۈشمىدىكىنە، مانا ئەمدى سەنلەرنى تويدۇرۇپ قويماي: ھازىردىن باشلاپ ئۇچ كۇنگىچە مەندىن بىرەر بۇردا بولكا ئېلىپ يەيمىزمىكىن دەپ خىيال قىلىشما. يىغلىما دەۋاتىمەن، ئاڭلىدىڭمۇ؟ ـــ ئۇ يەنە لىتكىغا قاراپ چاۋاقىدى، ـــ مېنى قاقشىتىپ ئۆلتۇرمەكچىسەنغۇ، پەخەس بول، ھېلى كۆزۈڭگە كۆرسىتىپ قويىمەن بىكار ! قورسىقىنى تويدۇرۇۋېلىپ تۇرۇپمۇ گويا ئۇۋال قىلىپ قويغاندەك يىغلاپ كەتكىنىنى قارىمامدىغان، ئەستا ! نېمىشقىمۇ بۇرۇنراق بېشىڭنى يېيىشمەيدىغانسەن؟ بۇنىڭدىن كېيىن سەنلەرنى نېمە بىلەن باقىمەن، نېمە بىلەن؟ بىر كاتلا ئۇنۇم قالدى، شۇ تۇگىسە ھېچنېمە يوق، كېيىنچە ھەممىزنى بىر تاغارغا سولاپ ئانگارا دەرياسىغا تاشلىۋېتىشكە توغرا كېلىدۇ. مەن ئىككى قېتىم يىغلاپ يۇرۇپ ئاران شۇنى ھەل قىلغان، ئەمدى زادى بەرمەيدۇ. ئۇلار ئاز ـ پاز گەپ يېسىمۇ مەيلىدىغۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ماۋۇ ھاماقەتنى دېمەمدىغان، ـــ دېدى نادكا قولى بىلەن رودكانى كۆرسىتىپ، ـــ يېشىمۇ خېلى چوڭ بولۇپ قالدى، ئازراق غەرەز ئۇقسا بولاتتى، نەدىكىنى، پەقەت گېلىغا يېيىشنىلا، ئانىسىنى ئالداشنىلا بىلىدۇ. مەن بولكىنى

ئۆزۈمنى دەپ تىقىپ قويۇپتىمەنمۇ، ئۆزۈمنى دەپ تېجەپرەك يەيلى دەۋاتىمەنمۇ؟ سەنلەرنى دەپ، سەنلەردەك تويمىغۇر ھۇرۇنلارنى دەپ، ئەتىمۇ يەيدىغان نەرسە بولسۇن، ئاچلىقتىن ئۆلۈپ قالمىسۇن دەپ شۇنداق قىلىۋاتمايمەنمۇ، سەنلەر تېخى ماڭا مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىشىسەن، بۇنداق بولىۋەرسە بىر - بىرلەپ ئۆلۈشسەڭمۇ مەيلى، كارىممۇ يوق.

— ئانگارا دەرياسىنىڭ مۇزى ئېرەي دەپ قالدى، مەن بېلىق تۇتالايمەن، — دېدى رودكا دېرىزە تۇۋىدە غودۇڭشىپ.

— ئاغزىڭنى يۇم ! ھىم، بېلىق تۇتارمىش تېخى، تۇتقان بېلىقلىرىڭنى بۇلتۇر بىر ئۆيلۈك بىر يىل يەپمۇ تۈگىتەلمىگەنىدۇق، بۇ يىلمۇ يەنە شۇنىڭ بىلەن قورسىقىمىزنى توقلىۋالارمىز. بۇنچىلا كۆپ بېلىق قىلتىرىقلىرىنى نەگىمۇ سىغدۇرارمىز دەپ بېشىممۇ قېتىپ كېتىۋاتىدۇ. بولدى قوي، ئازراق گەپ قىل، ئاڭلاشقا قۇلىقىم يوق، ھۇ ئاناڭنى، بۇ بېلىقچى قاياقتىن پەيدا بولۇپ قالدىكىنە. سەنچۇ، ئانگارا دەرياسىدىن ئەمەس، قازناقتىن بېلىق تۇتۇشقا خېلى ئۇستا.

ناستيۇنا ئۇنىڭ سۆزىنىڭ مەنىسىنى تەسلىكتە بېلىگە تەپتى:

— ماڭە، نادكا، ماكسىمنى يوقلاپ كېلىلى، قايتىپ كەلگەن ئەرلەر قانداقراق بولۇپ قالدىكىن، قاراپ بېقىپ ئاندىن ئۆيگە يېنىپ كېلەيلى.

— ئۇنى يوقلاپ نېمە قىلىسەن؟ كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلمىدۇ، باشقىلارنىڭ بەختىگە قانداق ئۇزاق كۆز تىكسەڭمۇ ئۆزۈڭنىڭ بولۇپ قالمايدۇ.

— نېمە، بارمامسەن؟

— بوپتۇ، بارسام باراي، تۇرۇپتۇر. بۇلارنىڭ ئۆيدە خاتىرجەم قېلىپ قېلىشى ئۈچۈن ئۆينى ئاز - پاز يىغىشتۇرۇپ قويماي، — ئۇ رودكاغا قاراپ غەزەپ بىلەن ۋارقىرىدى، — قېقىپ قويغان قوزۇقتەك بىر جايدا تۇرىۋەرمەي ئوتۇن ئېلىپ كىر، مەشكە ئوت ياق. غېپىدە تىكىۋېتەرمەنمىكىن دەپ خىيال ئەيلىمە. قاياققا

تىكشۈەتسەم بولمىدىكىن دەپ غەمگە چۆككىنىنى قارا بۇنىڭ. بۇگۈن پۈتۈن بىر ئاخشام ئۆيدە بولسەن. بۇنىڭغا باشقا گەپ سىغمايدۇ. ھېچقايسىڭ ئۆيدىن بىر قەدەم نېرى كېتىشمە، ھەتتا بېشىڭنى دېرىزىدىن چىقىرىشقۇچىمۇ بولما.

لىتكا ئانىسىنىڭ سىرتقا چىقىشقا تەرەددۇت قىلىۋاتقىنىنى بايقاپ يالۋۇرغىلى تۇردى:

ـــ مەنمۇ سەن بىلەن بىللە بارىمەن، ئالغاچ بارغىن، ئالغاچ بار.

ئانىسى ئاشخانا ئىشىكىدىن ساپلىقىنى چىقىرىپ قورقۇتۇپ قويۇۋىدى، لىتكا ئېسىنى تېپىپ جىم بولۇپ قالدى.

ـــ كۆردۈڭمۇ؟ مانا مۇشۇنىڭ بىلەن سالىمەن. سېنى ئولتۇرۇپ تۇر دېگەندىكىن ياۋاشلىق بىلەن ئولتۇرۇپ تۇر. مەن بىلەن بىللە بارغۇڭ كېلىپ قاپتۇ تېخى. سەنلەرنى يات خەقنىڭ ئالدىغا ئالغاچ بېرىپ يۈزۈمنى چۈشۈرۈپ يۈرمەيمەن. خەقنىڭ بالىلىرى دېگەن بالىدەك يۈرىدىكەن. بۇلارچۇ؟ نېمىشقىكىنتاڭ، بىر ـ بىرىدىن ئۆتۈپ كەتكەن تەخەيلەر، بېشىمغا چۈشكەن بالايىئاپەت. ھەي ! بۇنىڭدىن كېيىن ئۇلار قانداق بولۇپ كېتىدىكىنتاڭ؟ ھېچ بىلمىدىم ! بىرەر ئادەم ئىلاجىنى ئېيتىپ بېرەلىگەن بولسىمۇ ئوبدان بولاتتى.

ناستيۇنا لىتكانى پەگاھتىن ئېلىپ كارىۋاتقا ئولتۇرغۇزۇپ قويدى. بۇ قىزچاق ئورۇقلۇقىدىن كىشىگە ئېغىرلىقى يوقتەك بولۇپ تۇيۇلاتتى، ئۇ كارىۋاتقا يېنى تېگىشى هامان تۇگۈلۈۋېلىپ توختىماي ئېسەدەشكە باشلىدى، ۋۇجۇك ئۇستىخىنى ئېسەدەش ئارقىسىدا تىترەيتتى. ئۇ كۆزلىرىنى يۇمۇپ، كۆڭلىدە بۇگۈن ئۆزىگە ھېچقانداق خۇشلۇقنىڭ نېسىپ بولمايدىغانلىقىنى، ئەڭ ياخشىسى يەنىلا ئۇخلىۋېلىش، تاڭ ئاتقانغا قەدەر ئۇخلىۋېلىش لازىملىقىنى ئوبدان چۈشەنگەنىدى. ناستيۇنا لىتكانىڭ چاچلىرىنى سىلاپ قويۇۋىدى، بۇ قىزچاق بۇنداق كۆيۈمچانلىقتىن تەسىرلىنىپ تېخىمۇ قاتتىق ئېسەدەپ يىغلاپ

كەتتى. شۇنىڭ بىلەن ناستيۇنا قىزچاق يېنىدىن كېتىپ قالدى.

نادكانىڭ بالىلىرىنى مۇشۇنداق غەزەپ بىلەن ئەيىبلىشىنىڭ ھېچقانداق ماختىغۇچىلىكى يوق، ئەلۋەتتە. بىراق، بۇنىمۇ ئۇنىڭدىن كۆرۈشكە بولمايتتى. ئۇرۇش پارتلاشتىن بۇرۇنلا ئۇ ئاغزى يامان، ئۇرۇشقاق ئايال ئىدى، شۇڭا قېيىنئانىسىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن چىقىشالماسلىقىمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس ئىدى. قېيىنئانىسى ئۇنىڭ ھە دېسىلا چىچاڭشىپ كېتىدىغان مىجەزىنى يامان كۆرەتتى، شۇڭا نادكا بىلەن ۋىتا باشقا ئۆي تۇتۇپ تۇرمۇش كەچۈرۈشكە مەجبۇر بولغانىدى. نادكانىڭ ئەسلىي ئۆيى لېنا دەريا سى ئەتراپىدا ئىدى، شۇڭا ئۇ بۇ يەردە ياقا يۇرتلۇق ھېسابلىناتتى. ئۇنىڭ ۋىتا بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىشى تەلىيىنىڭ ئوڭىدىن كەلگەنلىكى ئىدى، چۈنكى ۋىتا ئىشچان، سالماق ۋە ئاق كۆڭۈل ئادەم بولۇپ، سۇس ئاقۇچ چاچلىرى ھەمىشە پېشانىسىگە چۈشۈپ تۇراتتى. نادكا ئۇنى ھەرقانچە تىللاپ كەتسىمۇ ھەمىشە كۈلۈمسىرىگىنىچە تۇرىۋېرەتتى. بەزىدە ۋىتا بىزار بولۇپ كەتكەندە نادكانى قوپالىلىق بىلەن كاپ قىلىپ تۇتۇپ قۇچاقلىۋالاتتى ـ دە، كۈرەككە ئوخشايدىغان يوغان ئالىقىنى بىلەن ئۇنىڭ كاسىسىغا ئاستاغىنا ئۇرۇپ قويىاتتى، شۇنىڭ بىلەن نادكا ئاچچىقىدىن يېنىپ خۇشال بولۇپ كېتەتتى. ئەمەلىيەتتىمۇ نادكا جېدەلخۇمارلاردىن ئەمەس ئىدى. ناھايىتى ئاغزى يامان، تىللاشقا ئامراق ئىدى، خالاس. نادكا قەيەردە پەيدا بولسا شۇ يەردە جەزمەن ۋاراڭ ـ چۈرۈڭ كۈلكە ۋە قىزىق چاقچاق سادالىرى ياڭراپ كېتەتتى. كۆپىنچە يەنىلا ئۇ ئاخىر زىيان تارتىپ قالاتتى، بىراق ئۇ بولمىسا ئويۇنمۇ قىزىمايتتى. مۇبادا ئۇرۇش پارتلاپ قالمىغان بولسا، ئۇنىڭ مىجەزىنىڭ ئۆزگىرىپ قېلىشى، بالىلىرى ۋە ۋىتانىڭ يېنىدا مۇلايىم بولۇپ قېلىشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىدى. ئۇنىڭدا يۈز بەرگەن بۇ ئۆزگىرىشلەر ئۇرۇش پارتلاش ھارپىسىدىلا مەلۇم بولۇپ تۇراتتى. بىراق، ئۇرۇش، شۇنىڭدەك ۋىتانىڭ ئۇرۇش باشلانغان يىلى قىشتىلا

يۇيۇ كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

قۇربان بولۇشى نادكاغا كۆتۈلمىگەن ھادىسە بولغانلىقى تۇرغان گەپ. شۇڭا، ئۇنىڭ باغرى قاتتىق بولۇپ قالغان. ئۇ ۋىتانى سېغىنىپ قاتتىق ئېچىندى. ئۇنىڭ يىغا ـ زارىنى ئاڭلىغان كىشىلەرنىڭ پۈت ـ قوللىرى مۇزلاپ، قانلىرىمۇ ئۇيۇشۇپ قالاتتى. ئۇ چاغدا ئۇ ئەمدىلا يەڭگىگەن بولۇپ، ھەمىشە باشقىلار ئۈنى بالىسىنى ئەمدۈرۈشكە ھەيدەيتتى. نادكا تۇرۇپ ئورمانلىققا كىرىپ كەتسە، تۇرۇپ دەريا بويىغا بېرىۋالاتتى. ئاتامان كەنتىدىكى يۇرتداشلار ئۈنى ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالارمىكىن دەپ بەكمۇ ئەنسىرەشكەنىدى. بىراق، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆتۈپ كەتتى. نادكا بىرمۇنچە دەرد ـ ھەسرەتلەرنى بېشىدىن كەچۈرۈپ، كېيىن يەنە ئىشقا چۈشتى، خامان تېپىپ پۇل تېپىپ بالىلىرىنى بېقىشقا كىرىشتى. ئۇنىڭ ئۈمىد باغلىغۇدەك ھېچ كىشىسى يوق ئىدى. قېيىنئانىسى ئۈنى يامان كۆرەتتى، ئۇنىڭ بالىلىرىنىمۇ ياقتۇرمايتتى. نادكا ھەرقانچە ئامال قىلىپ باقىقىنى بىلەنمۇ كىرىمى چىقىمىغا يەتمەيتتى. ئۇ بەلگىلىمە بويىچە قۇربانلار ئائىلە تەۋەسىگە بېرىلىدىغان قوشۇمچە ئاشلىقنى قىشتىلا پۈتۈنلەي ئېلىپ بولغانىدى. ئىنچىكە ھېساب ـ كىتاب قىلىپ، ھەربىر كۈننى ئىقتىسادچىللىق بىلەن ئۆتكۈزگەن بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا يېتىشمەيتتى. مەيلى كىيىم ـ كېچەك ياكى يېمەك ـ ئىچمەك جەھەتتە بولسۇن، ئۆز تۇرمۇشىنى قامدىيالمايتتى. بالىلىرىنىڭ ھەممىسى ۋىتاغا ئوخشاش سۈس ئاقۇچ چاچلىق بولۇپ، كەم سۆز ئىدى. ئۇرۇش ۋە نادكانىڭ چۈس مىجەزى ئۇلارنى تېخىمۇ يۇرەكسىز، گەپ ئاڭلايدىغان قىلىپ قويغانىدى. ھەتتا ئۇلارنىڭ ئۆزىمۇ بۇنداق ھايات تۇرالىشىغا ئىشەنمەيتتى. ئۇچ بالا ھەمىشە ئىشىك ئالدىغا چىقىپ، كوچىغا تەلمۇرۇپ قاراپ، ئانىسىنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ ئۆره تۇرۇشاتتى. ئاق كۆڭۈل كىشىلەر بۇ جاپاكەش يېتىم بالىلارغا ئىچ ئاغرىتاتتى، ئۇلارنى كۆرسىلا باغرى سېيرىلىپ كېتەتتى، ھەمىشە بەزىلەر رودكانى چاقىرىۋېلىپ، ئۆيلىرىگە ئاپىراتتى ـ

ده، قولىغا بىرنەرسىلەرنى تۇتقۇزۇپ قويىاتتى، رودكا ئالغىلى ئۇنمايتتى. ناستيۇنامۇ نادكانىڭ بالىلىرىغا ناھايىتى ئامراق ئىدى. بولۇپمۇ كىچىك قىزنىى ياخشى كۆرەتتى. بىراق يېقىنقى بىرقانچە ھەپتىدىن بۇيان ئۆز دەردى بىلەن بولۇپ كېتىپ، ئۇلارنى ئۇنتاي دەپ قالغانىدى. شۇڭا، ئەمدىلىكتە ناستيۇنا ئېسىدەۋاتقان نادكانى كارىۋاتقا ئولتۇرغۇزۇپ قويۇۋاتقىنىدا ئىختىيارسىز ئىچى سىيرىلدى.

ئۇ نادكانى كۇتۇۋاتقان چاغدا گۇگۇم چۈشۈپ قالغانىدى. كۈندۈزى ھاۋا بىرئاز ئىللىغاندا ئېرىگەن قارلار قايتىدىن دەرھال قېتىپ، كىشىلەرنىڭ ئايىغى ئاستىدا خۇشاللىق بىلەن غىسىلداپ تۇراتتى. كەنتنىڭ تاغ قاپتىلىدىكى ئويمان يەرلىرى گويا ھېچقانداق ئادەمزات يوقتەك جىمجىتلىقتا چۆككەنىدى، پەقەت بىرنەچچە ئۆيدىنلا پىلىلداپ تۇرغان ئاجىز چىراغ نۇرى كۆرۈنەتتى. ھەتتا ئىتلارمۇ ۋولوگزىنىڭ ئۆيىنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىۋالغان بولۇپ، ئۇ يەردىن پات - پات كۆڭۈللۈك ھاۋشىغان ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن بىللە بالىلارنىڭ ئويۇن - كۈلكە، ۋاراڭ - چۇرۇڭلىرىمۇ قۇلاققا كىرىپ تۇراتتى. ناستيۇنا بىلەن نادكا كۆچىلىكىنىڭ ۋولوگزىن قايتىپ كەلگەنلىكىنى قۇتلۇقلاۋاتقان ھاياجانلىق ھېسسىياتىنىڭ تەسىرىدە ئىختىيارسىز ھالدا رەتلىك قەدەم تاشلاپ، ئۇن چىقارماي، راۋرۇس ماڭدى، بۇ ئۇرۇشقا كەتكەنلەرنىڭ ئۇلار بىلەن بىللە تۇرمۇش كەچۈرۈش ئۇچۇن ئالدىنقى سەپتىن، دوزاخ كەبى جەڭ مەيدانىدىن تۇنجى قېتىم قايتىپ كېلىشى ئىدى. قايتىپ كەلگۈچى گويا بىر ئەلچى، ئۇ بارلىق ئەرلەر نامىدىن: «ۋاقتى بولاي دەپ قالدى، ئاياللار، ۋاقتى بولاي دەپ قالدى. ئۇزاققا بارماي ھەممە نەرسە ئايان بولىدۇ: بەزىلەر ئەڭ ئاخىرقى ئۇمىدىدىن مەھرۇم بولۇپ ھۆركىرەپ يىغلايدۇ، يەنە بەزىلەر خۇشاللىقىدىن قىن - قىنىغا پاتماي قالىدۇ. مەيلى قانداقلىكى بولمىسۇن، بارلىق كىشىلەر بىرلىكتە يېڭى تۇرمۇشقا قەدەم قويىدۇ» دېگەن

خەۋەرنى ئېلىپ كەلگەنىدى.

ۋولوگژىنىنىڭ ئۆيى مېھمانلار، دوست ـ يارەنلەر بىلەن لىق تولغان، ۋاڭ ـ چۇڭ ئەۋجگە چىققانىدى. تورۇسقا ئېسىپ قويۇلغان ئون پىلىكلىك ئىككى كىرسىن چىرىغى ئازادە مېھمانخانا ئۆيگە سېلىنغان داستىخاننى يوپيورۇق يورۇتۇپ تۇراتتى. ماكسىم تۆرده ئولتۇراتتى، ئۇ ئورۇقلاپ، قارىيىپ كەتكەن، چاچلىرى مەھبۇسنىڭكىدەك قىسقا قىلىپ ياسالغانىدى، يوغان كۆزلىرىدىن هارغىنلىق ۋە بەخت ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى. بىنت بىلەن تېڭىلغان ئوڭ قولى داكىدا بوينىغا ئېسىپ قويۇلغانىدى، سول تىزىدا ئالتە ياشلىق قىزى ۋىركا دادىسىنىڭ هەربىي كىيىمىگە قادالغان مېدالىلارنى جاراڭلىتىپ ئويناۋاتاتتى. ۋولوگژىنىنىڭ ئىككى قىزى بولۇپ، ۋىركا كەنجىسى ئىدى. نادكا ئاۋۋال ماكسىمنىڭ ئالدىغا باردى ـ دە، قول ئېلىشتى:

ـــ قايتىپ كەلگىنىڭىزگە مۇبارەك بولسۇن!

ناستيۇنامۇ نادكانىڭ ئارقىسىدىن باردى:

ـــ قايتىپ كەلگىنىڭىزگە مۇبارەك بولسۇن!

بىرلەشتۈرۈپ قويۇلغان ئىككى شىرە ئەتراپىغا تىزىلغان ئورۇندۇقلاردا بوۋايلار بىلەن ئاياللار سىغدىلىشىپ ئولتۇرۇشاتتى؛ ماكسىمنىڭ ئوڭ يېقىدا ئولتۇرغان غەرق مەست نىستور تالا مۇشۇكى ئۆي مۇشۇكىنى قوغلاپتۇ دېگەندەك شۇ ئورۇنغا ئۆتۈۋېلىپ، ماكسىمنىڭ ئاتىسى يېنىم بوۋاينى بىر چەتكە چىقىرىپ قويغانىدى. سول ياقتىكى ئورۇن لىزاغا قالدۇرۇلغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئاشخانا بىلەن مېھمانخانا ئوتتۇرىسىدا چېپىپ ئولگۈرەلمەيۋاتاتتى. لىزا شادلىقىغا چۆمگەنىدى ـــ ئادەتتىكى چاغلاردا تاتىراڭغۇ كەلگەن، قايغۇ باسقان چىرايىدىن هازىر شادلىق ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى، خۇشاللىقىدىن قانداق قىلىشنى بىلەلمەيۋاتقان قەلبىنى ئىزهار قىلىپ تۇرغان كۆزلىرىدىن شادلىق ئۇچقۇنلىرى چاقنايتتى،

هەتتا ئاچ كۆك رەڭلىك چاپىنى ئىچىدىكى ساڭگىلاپ قالغان كۆكسىدىنمۇ شادلىق ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى، قىسقىسى ئۇنىڭ كوكۇلىسىدىن تاپىنىغىچە شادلىققا چۆمىگەن ھېچ يېرى قالمىغانىدى. لىزا ناستيۇنا بىلەن نادكانى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلغاندا قەلبىدىكى شادلىقىنى باسالماي قالدى ـ دە، ئۇلارنى ئۆز يېنىغا تارتىپ ئاستا پىچىرلىدى:

ـــ تېخى بۇگۈن ئەتىگەندىمۇ ھېچنېمىدىن خەۋىرىم يوق ئىدى. ئۇچىمىز بىللە بۇغداي سورۇۋاتاتتۇق. سورۇۋاتاتتۇق... ـــ لىزا ئېسىدەشكە باشلىدى، بىراق بىردەمدىن كېيىنلا پاراققىدە كۇلۇۋەتتى ـ دە، قېچىپ چىقىپ كەتتى.

ماكسىم ئۇلارغا ـــ ناستيۇنا بىلەن نادكاغا كۇلۇمسىرىگىنىچە قاراپ تۇراتتى. ئۇلار ماكسىمنىڭ توپتوغرا ئۇدۇلىدا، يىراقتىن ئۆزئارا قارىشىپ ئولتۇراتتى. ناستيۇنا يەرگە قارىۋېلىۋاتقاندا ماكسىمنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى:

ـــ ھەي، ناستيۇنا، ھېلىمقى كىشىگىزنى قاچان كۇتۇۋالىسىز؟

ناستيۇنا ئەندىكىپ كېتىپ بويىنىدىن قۇلىقىغىچە قىزىرىپ كەتتى؛ ئۇ مۇمكىنقەدەر ئۆزىنى توختىتىۋېلىش ئۈچۈن، بېشىنى كۆتۇرمەيلا دەرھال جاۋاب بەردى:

ـــ كۆرۈشكە كۆزۈم يەتمەيدۇ، ئۇ ئىز ـ دېرەكسىز يوقىلىپ كېتىپتۇ...

ـــ كىم يوقىلىپ كەتتى، ئاندىرىمۇ؟

ـــ ئۆتكەندە دوختۇرخانىدا يېتىپ قالغانكەن... ئۇمۇ ياردار بوپتىكەن. كېيىنچە قايتىپ كېتىشكە بۇيرۇپتۇ، يەنى ئالدىنقى سەپكە قايتىپ كېتىشكە، ـــ ناستيۇنا سۆزلەۋېتىپ، ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ سۇرۇشتۇروش نەزىرى بىلەن سەپسېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى، ـــ شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇنىڭ خەت ـ خەۋىرى بولمىدى، بىلمىدىم... ھېچنېمىنى بىلمىدىم.

ـــ ئالدىرىماي تۇرۇڭ، تېپىۋالىسىز.

ئۇيغۇر كتاب نۇر بېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ شۇنى دېمەمدىغان... دېگەندەك ئىز ـ دېرەكسىزلا يوقلىپ كېتىپتۇ، ـــ دېدى ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ پات ـ پات ناستيۇناغا قاراپ قويغاچ سۆز قىستۇرۇپ، ـــ تەكشۈرۈش، سۈرۈشتۈرۈشكە ئادەم كېلىشتى. شۇنىڭدىن ھېچقانداق يەردە ئۇنىڭ ئىسمى يوقلۇقى كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ.

ـــ يېرىم يولدا باشقا قىسىملار ئۆز قاتىرىغا تارتىپ كەتكەن بولسا كېرەك، بۇنداق ئەھۋاللار ئىنتايىن كۆپ. ئۇنىڭ ئۇستىگە ھازىرقى كۈندە ھەممە خەت ـ چەكلەر دېگەن يەرگە يەتكۈزۈپ بېرىلمەيدۇ، ـــ دېدى ماكسىم ناھايىتى چوڭ ئىشەنچ بىلەن.

ئۇ شۇنداق ئىشەنچلىك سۆزلىدىكى، نېمىشقىدۇر ناستيۇنامۇ ئاندىرىنىڭ ئىز ـ دېرىكىنى ھەقىقەتەن بىلمەيدىغاندىكىدەك دەرھال خاتىرجەم بولۇپ قالدى.

ئېرىنىڭ قايتىپ كېلىشىنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغان لىزا بىردەمدىلا شۇنچە كۆپ سەي قورۇپ شىرەلەرگە پەۋەس تىزىۋەتتى. توخۇ بۈگۈن بوغۇزلانغاندى، ئەلۋەتتە؛ لېكىن تۈزلانغان بېلىق يازدىلا چىلانغىنىچە ساقلاپ قويۇلغان، ئۈنى ئېرى كەلگەندە ھاردۇق ئېشى قىلىپ بېرىشكە ئالايىتەن قەدىرلەپ ساقلاپ قويغاندەك قىلاتتى. ئۆيدە ئىشلەنگەن ئۇچ لىتىر ئاق ھاراقمۇ مۇشۇ مەقسەتتە ساقلاپ كېلىنگەن بولۇپ، ھىدى شۇنداق كۈچلۈك ئىدىكى، ئۇنىڭ بىر يىل ياكى ئىككى يىللا ئېچىتىلمىغانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى. كۈتىدىغان جانجىگەرلىرى بولغانلىكى ئاياللارنىڭ ھەممىسى شۇنداق قىلىشاتتى: ئۇلار ئۆز قورساقلىرىنى ئاچ قويۇشقا، بالىلىرىنىمۇ ئاچ ـ توق قويۇشقا رازى ئىدىكى، جانجىگەرلىرىنىڭ ھاردۇقىنى چىقىرىش ئۈچۈن تەييارلاپ قويغان يېمەكلىكلەرگە ھەرگىز تەگمەيتتى. بىراق، نەتىجىدە ئۇلارنىڭ تولىسى قەدىرلەپ ساقلاپ كەلگەن شۇ يېمەكلىكلەرنى ھەسرەتلىك كۆز يېشىنى ئېقىتقان ھالدا ئېلىپ چىقىشىغا توغرا كېلىپ قالاتتى ! بۇلتۇر كۈزدە ئاگافىيە سوموۋا ئوغلىنىڭ قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇشنى ئېلىپ

بىرقانچە كۈن ئۆكسۈپ يىغلاپ يۈردى. كېيىن ئاياللارنى ئۆيىگە قىچقىرىپ ھاراق بىلەن كۈتۈۋالدى، ئۇرۇش باشلانغاندىن بۇيان كىشىلەر دۇنيادا ھاراق دەيدىغان بىرنەرسىنىڭمۇ بارلىقىنى ئاللىقاچان ئېسىدىن چىقىرىپ قويۇشقانىدى. ئۇ تېخى يەنە پوشكال سالدى، مۇرابىا تەييارلىدى ھەمدە ھەر خىل - ھەر ياڭزا زاكوسكا راسلىدى، شۇنداق قىلىپ مەرھۇم ئوغلىنىڭ روھىغا ئاتاپ نەزىر بەردى، ئەمدىلىكتە ئاز - تولا ئەسلەيدىغانلا بولساق، بۇنداق بەختسىزلىككە ئۇچرىغانلارنىڭ يالغۇز ئاگاھىيە بىلەن چەكلەنمەيدىغانلىقىنى بايقايمىز، ئۇنىڭ ئۈستىگە تەقدىرنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن كىملەرنىڭ بېشىغا يەنە شۇنداق بەختسىزلىكلەرنى كەلتۈرىدىغانلىقىنى مۆلچەرلەش قىيىن. بۇگۈنگە قەدەر پەقەت لىزالا بىكاردىن - بىكار كۈتۈپ تۇرمىغان بولۇپ چىقتى.

لىزانىڭ كۆپچىلىككە ئۇزۇكسىز ھاراق قۇيۇشى زىياپەت كەيپىياتىنى تېخىمۇ جانلاندۇرۇۋەتتى. نىستور باشلامچىلىق بىلەن ناخشا ئېيتماقچى بولاتتى - يۇ، لېكىن ھېچكىم ئۇنىڭغا جور بولمايتتى، نېمىشقىكىنتاك، ھېچكىمۇ ئۇنى ئىلىك ئالمايتتى. بىرنەچچە بوۋاي زىياپەت شىرەسىدىن تۇرۇپ كېتىپ تامغا يۆلەنگەن پېتى زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ تاماكا چېكىشكە باشلىدى. ئۇلار لىزا سۇنغان ھاراقنى قوللىرىغا ئېلىپ، ئورۇنلىرىدىن تۇرمايلا ئۆزئارا سوقۇشتۇراتتى. ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ ماكسىمنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇرۇپ تەمكىن ھالدا ئامېرىكا مەسلىسى ئۈستىدە خېلى چۈشەنچىگە ئىگە بولغان پاراڭغا چۈشتى. ئۇ ئامېرىكىدىكى ئۇرۇش ئەھۋالى، شۇنىڭدەك ئۇ يەردە قاچان ئىنقىلاب بولىدىغانلىقى ئۈستىدە سۆزلەپ بەردى. ماكسىم ئىلاجسىزلىقتىن جاۋاب قايتۇرۇۋاتاتتى. ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ بۇ جەھەتتىكى بىلىمىنىڭ، بولۇپمۇ ئىنقىلابقا ئائىت مەسىلىلەر ئۈستىدىكى بىلىمىنىڭ ماكسىمغا قارىغاندا كۆپ چوڭقۇر ئىكەنلىكى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ۋىركا دادىسىنىڭ

تىزىدا ئولتۇرغان پېتى مۇگدەشكە باشلىدى، لىزا ئۇنى ياتقۇزۇپ قويماقچى بولۇۋىدى، لېكىن ۋىركا دادىسىغا ئېسىلىۋېلىپ ھەدەپ قىرقىرىغانلىقتىن، نائىلاج ئۇنىڭغا تەگمەيلا قويدى. بەزىلەر ماكسىمنىڭ جاراھىتىنى سورىۋىدى، ئۇ شۇ زامان بايان قىلىشقا كىرىشتى، بۇ ئۇنىڭ بىرىنچى قېتىم بايان قىلىشى بولمىسا كېرەك، ئەتمالىم.

ــ دوختۇرخانىدىكى چېغىمدا، ــ دېدى ئۇ، ــ دوختۇرخانىدىكىلەر قولۇمنى كېسىپ تاشلىماقچى بولۇشتى، لېكىن مەن قوشۇلمىدىم، سول قولۇم بولغان بولسىمۇ مەيلى ئىدىغۇ، بىراق بۇ ئوڭ قولۇم ــ دە، كەم بولسا بولمايدۇ، ئۇ كېسىپ تاشلانسا كەم ــ كوتىسىز مەجرۇھ بولۇپ قالمەن، ئەمما ھازىرمۇ بۇ قولۇمنى ئاۋايلاشقا توغرا كېلىدۇ.

نادكا بىر رومكا ھاراقنى گۇپ قىلىپ ئىچىۋەتتى ــ دە، كۆيۈنگەن ھالدا سورىدى:

ــ ئۇنداقتا، بۇ قولىڭىزنى... بىر ياققا مىدىرلىتالامسىز؟

ــ قاياققا مىدىرلىتاي؟ نېمىشقا مىدىرلىتىمەن؟

ــ ۋايىيەي، كېچىسى پۈتلاشمامدۇ؟

ماكسىم كۈلۈپ كەتتى:

ــ پۈتلاشقۇدەك بولسا لىزا ئۇنى كېسىپ تاشلايدۇ.

ــ نادكا، بۇنداق گەپنى قىلىپ يۈرسەڭ، مەن سېنى كولخوزدىن قوغلىۋېتىمەن، ــ دېدى نىستور كۆرەڭلىگەن ھالدا كۈلۈۋېتىپ.

ــ نېرى بېرىڭا ! ھىم، قوغلىۋېتەرمىش تېخى ! ئۆزىڭىزنىڭ قوغلاپ چىقىرىلىشىڭىزدىن ئېھتىيات قىلىڭ، ــ دېدى نادكا ئاچچىقىغا بەس كېلەلمەي. لېكىن، كۆڭلىگە يامان نىيەت پۈكمەي پەقەت ئۇنى قورقۇتۇپ قويماقچىلا بولغاندەك تۇراتتى، ــ قاراپ تۇرۇڭ قېنى، ئەرلەر قايتىپ كەلسە كۆرىدىغىنىڭىز بار. يېتەر ئەمدى، بىزگە بۇيرۇقۇازلىق قىلىپ، ئۆزى خان ــ ئۆزى بەگ بولۇپ ھۆكۈم سۈرگىنىڭىزمۇ يېتەر، زەپمۇ دەۋران سۈرۈۋالدىم

دېمەك بۇگۈن، ئاخىر بىر كۈنى جەزمەن بېشىڭىزنى يەيسىز.

ــ مەن سىلەرنىڭ ئۇستۇڭلاردىن ئۆزى خان - ئۆزى بەگ بولۇۋېلىپ ھۆكۈم سۈردۈمۈ؟ ــ دېدى نىستور ئازار يېگەندەك بولۇپ، ــ قېنى جاۋاب بېرىپ بېقىڭلارچۇ، ئايالار ! مېنىڭ ئۆزى خان - ئۆزى بەگ بولۇۋېلىپ ھۆكۈم سۈرگەن يېرىم بارمۇ؟ ئاياللارنىڭ ھېچقايسىسى ئۈن چىقارمىدى.

ــ گېپىڭىزنى قاراڭا، ــ دېدى ۋاسىلىسا روگوۋا نىستورغا يان بېسىپ.

كەنتتىكىلەر ئۈنى پەرى ۋاسىلىسا① دەپ ئاتىشاتتى. ئۇرۇش مەزگىلىدە ئۇستىخانلىق كەلگەن بۇ سېمىز ئايال بىرەر سەرمۇ ئېتىدىن چۈشمىگەن، ئاۋازى ھېلىمۇ شۇنداق بوم ھەم پەس چىقاتتى.

ــ نېمەمگە قارايتتىڭىز؟ ! نېمەمگە قارايتتىڭىز؟ ! دېگىنىم ئەمەلىيەت ئەمەسمىكەن؟

ــ ئاغزىمغا كېلىپ قالدى دەپ ھەممە گەپنى دەۋەرگىلى بولمايدۇ، نادكا، ــ دېدى پەرى ۋاسىلىسا گەدەيگەن پېتى ئۈنىڭغا تەنبىھ بېرىپ، ــ ئالدىنقى سەپتىن قايتىپ كەلگەن جەڭچى بوسۇغىدىن ئاتلا - ئاتلىمايلا ئۈنى مازاق قىلىۋاتىسەن.

ــ بۇ قانداق مازاق بولسۇن؟ ئۇ بۇگۈن كېچە جەزمەن كىرپىك قاقماي خۇدىنى يوقاتقان ھالدا، ئىككىمىز ئېيتىپ بەرگەن چۆچەكنى ئاڭلاپ، لىزانى ئۈنتۈپ قالدۇ. ئۈنىڭ بىر قولىلا ئاز - پاز يارىلانغان بولسىمۇ، باشقا نەرسىلەرنىڭ ساق - سالامەت ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭىز كېرەك - دە.

ماكسىم يەنە كۈلۈپ كەتتى، بوۋايلارمۇ يۆتەلگەچ ئۈنىڭغا ئەگىشىپ پاراقلاپ كۈلۈپ كېتىشتى.

ــ ئۆزۈم بىلىمەن، ــ دېدى نادكا داۋاملىق ھۇجۇمغا ئۆتۈپ، ــ مەندىن قورقۇۋاتمىسىز ۋاسىلىسا. قورقۇشقا

① پەرى ۋاسىلىسا ــ گۈزەل ۋاسىلىسا دەپمۇ ئاتىلىدۇ، ئۇ رۇس خەلق چۆچەكلىرىدىكى شەخس.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

هەقلىقسىز، هەقلىقسىز، گاۋرىلارنىڭ قايتىپ كەلسە، بىرنەچچە كۈنگە قالمايلا جەزمەن ئۆزۈمگە قارىتىۋالىمەن، مەن سىزدىن ياش، ماڭا تەڭ كېلەلمەيسىز.

— گاۋرىلادىن، — دېدى ۋاسىلىسا تەنە قىلىپ، — ئىنتايىن خاتىرجەممەن.

— تازىمۇ قىزىق گەپ بولدى، ئۇنىڭدىن قانداقمۇ خاتىرجەم بولالايسىز؟ ئۇ پەيغەمبەرمىدى؟

— پەيغەمبەرغۇ ئەمەس، بىراق ھەرگىز سىزگە كۆزى چۈشمەيدۇ. ياخشى قۇشنى ياراتماي، ئۇنىڭ ئورنىغا سېغىزخاننى ئالماشتۇرۇپ نېمە قىلىدۇ؟ سىز دېگەنچۇ، ناھايىتى بىر سېغىزخان، ئەتىدىن كەچكىچە ۋاتىلداپ يۈرگىنىڭىز يۈرگەن.

— ۋاي - ۋۇي، قاراڭلار ! ئۇنىڭ ئوخشىتىشىنى ! — دېدى نادكا هاياجانلانغان هالدا ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي، — بوپتۇ، مەنغۇ سېغىزخان بولاي، بىراق ئۆزىڭىز قانداق ياخشى قۇش؟ پۈتۈن ئەزايىڭىز قاپقارا، شۇ بىر خىلدا قاق - قاق قىلىپ سايرايدىغان قۇش ئەمەسمۇسىز؟

— ياق، نادكا، — دېدى ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ گەپكە قوشۇق سېلىپ، ئۇنىڭ قوڭۇر بۇرۇتىدىن قۇۋلۇق كۆلكىسى يېغىپ تۇراتتى، — ۋاسىلىسانى هۆل خىشقا دەسسىتەلمەيسەن، ئۇنىڭ ئۈلى دېگەن ئاجايىپ مۇستەهكەم. گاۋرىلا ئالدىنقى سەپتىن خالتىنى ساڭا ئەۋەتمىگەن - دە، قانچە خالتا ئەۋەتتى؟ بۇ يىل بەشنى ئەۋەتتىغۇ دەيمەن؟ — ئۇ ئارقىسىغا بۇرىلىپ ۋاسىلىسادىن سورىدى، — ئۇنىڭدىنمۇ جىقراقتۇ، بەلكىم؟

— سانىماپتىمەن، — دېدى ۋاسىلىسا ئىزا تارتقان هالدا گەپ ياساپ.

— ئۇ هەتتا خالتىلارنىڭ ئاغزىنى ئېچىپمۇ باقمىدى، — دېدى نادكا مەسخىرە قىلىپ، — ئۇلارنى ئورۇندۇق ئورنىدا قوڭغا قويۇپ ئولتۇرىدۇ.

— ئۇلارنى قانداق قىلىدىغانلىقىم ئۆستىدە باش قاتۇرۇپ

يۇرمىسىكىنزمۇ بولىدۇ.
نادكا غەيرەتكە كېلىپ قالدى، ئۇنى توسۇش ئاسانغا چۇشمەيتتى.
— لىزا، سەن ھېلىقى قىزىل ئارمىيە جەڭچىسىدىن قانچە خالتا تاپشۇرۇۋالدىڭ؟ — دەپ سورىدى نادكا.
— بىرنىمۇ تاپشۇرۇۋالمىدىم.
— مەن بولسام ئىدىم، خالتا ئەۋەتمىگەن ئەرنى ئىشىكتىن كىرگىلى قويمايتتىم، سەن بىر ئەقىل - ھوشى يوق ھاماقەت قۇشمۇ نېمە؟ خۇشال بولۇپ كەتكىنىڭنى قارىغىنا تېخى.
— ماڭا ھېچقانداق خالتىنىڭ ھاجىتى يوق، — دېدى لىزا بەختىيار ھالدا كۈلۈمسىرەپ، — مەن بۇگۈن كالىنى سويايلى دېدىم، بۇنىڭغا قېيىنئاتام گۇۋاھ، ھاردۇق چېيى ھاردۇق چېيىغا ئوخشىسۇن، كالىنى سويايلى دېدىم. ئۇلار سويغىلى ئۇنىمىدى. مەن بارلىق توخۇلارنىڭ بىرىنىمۇ قالدۇرماي بوغۇزلايلى، توخۇنى ئىككىنچى كۆزۈم كۆرمىسۇن دېدىم. ئۇلارنىڭ ھەتتا توخۇغىمۇ كۆزى قىيمىدى. ئەمەلىيەتتە خۇدايىم ئۆز پاناھىدا ساقلىسىلا، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى تاپقىلى بولاتتى، پەقەت ئەر - خوتۇن بىر يەردە بولالمىسلا بولغىنى ئەمەسمۇ. ئەگەر مېنى يالغۇز تاشلاپ قويغان بولسا ئۆلۈپ كەتكەن بولاتتىم، ھايات يۇرەلمەيتتىم. ئەلەمدىن ئۆلەتتىم، بولمىسا ئۆزۈمنى ئۆلتۈرۈۋالاتتىم.
— گېپىڭچە، ئەلەمدىن ئۆلمىدىكەنسەن - دە؟ — دەپ سورىدى نادكا قوپاللىق بىلەن غەرەزلىك ھالدا.
— ئەلەمدىن ئۆلەتتىم، ئەلەمدىن ئۆلەتتىم.
— بولمىسا ئۆزۈڭنى ئۆلتۈرۈۋالارمىدىڭ؟
— ھەئە.
— ئۆزۈڭنى ئوخشاتقىنىڭ نېمىسى لىزا؟ — نادكا گېپىنى ھەرھالدا سىلىق باشلىغان بولسىمۇ، لېكىن شۇ زامانلا يەنە تاقەت قىلىپ تۇرالماي قالدى، ئاچچىقىدا ھەتتا ئاۋازىمۇ تىترەپ كەتتى - دە، ئاخىر كۆڭلىدىكى سۆزنىڭ ھەممىسىنى تۆكتى، — نېمە، بۇ

گېپىڭچە بولغاندا، مەن، كاتىرىنا، يەنە ۋىرا، كاپىتولىنا — ھەممىمىز ئۆزىمىزنى ئۆلتۈرۈۋېلىشىمىز كېرەككەن - دە؟ شۇنداق دېمەكچىمۇ سەن؟ مەنلا ئۆز ئېرىمنى ھەممىدىن بەك سۆيىمەن، ئېرىمنىڭ قايتىپ كېلىشىنى ھەرقانداق كىشىدىمۇ بەك تەقەززالىق بىلەن كۈتىمەن دەپ ھېسابلامسەن؟ سېنىڭچە، ئۆز جىگەر - باغرىمىزدىن ئايرىلىپ قېلىشىمىزنى ئۆزىمىزدىن كۆرۈشمىمىز كېرەكمۇ؟ بىز چەككەن بۇ ئازابنى سەن چېكىپ كۆرمىگەندىكىن، بۇنداق چىرايلىق گەپلەرنى قىلىپ قوي، لىزا، ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋېلىشقا كەلسەك، مېنىڭ قولۇمدىمۇ تىتىرەپ قويمايدۇ، بىراق بالىلارنى قانداق قىلىش كېرەك؟ ئېرىم دۇنيادا بالىلارنىلا قالدۇرۇپ كەتتى، قانداقچە ئۇلارنىمۇ نابۇت قىلغىلى بولسۇن؟ قەلبىمىزدىكى ھەممە نەرسىنىڭ ياغاچقا ئوخشاش پۈچىلىنىپ كۆيۈپ قايتا ئازابلانمايدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى، كۆيۈپ قوماچ بولۇپ كەتكەن نەرسىلەرنىڭ بىر - بىرلەپ چۈشۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى بىلمەيسەن - دە... سەن ئەمدى يەنە ئايالىلىق تۇرمۇشنى، خوتۇنلۇق تۇرمۇشنى كەچۈرەلەيدىغان بولدۇڭ، ئىككىڭلار باغاش ئېتىشىپ، بىر - بىرىڭلارغا كۆيۈنىسىلەر. مەن بولسام ئۇنداق قىلالمايمەن، مەن ناھايىتى بىر ئەمگەك كۈچى، ھەممە ئىشنى ئۆزۈمنىڭ قىلىشىغا توغرا كېلىدۇ، بالىچاقىلارنى باقىدىغانلا ئادەممەن، خالاس. ئۆزۈمنى ئالىلىقاچان تۇگەشكەن ئادەم دېسەممۇ بولىدۇ، بۇگۈنكى كۈنگە قالىدىغانلىقىمنى بالدۇرراق بىلگەن بولسام، ئۆز ۋاقتىدا ۋاقىتنى قولدىن بەرمەي ئوينىۋالاركەنمەن، ئۇنداقتا قانداقلا بولمىسۇن، ئەسكە ئالغۇدەك بىرەر نەرسە ساقلىنىپ قالغان بولاتتى، بىراق مەن ھەمىشە كېيىنچە بىرنېمە دەرمىز، كېيىنچە بىر گەپ بولار دەپ كۆڭۈللۈك تۇرمۇش كەچۈرۈشنىڭ كويىدىلا يۇرۇپتىمەن، بىراق ئاخىرىدا ھەممە نەرسە بىكارغا چىقتى. ھازىر ئۇرۇشتىن باشقا ھېچقانداق نەرسە ئېسىمگە كەلمەيدۇ، بۇنداق ئەسلىمىدىن زادىلا قۇتۇلالمايۋاتىمەن، باشقا ئەسلىمىلىرىم پۈتۈنلەي توزۇپ كەتتى،

قۇرۇپ كەتتى، توگىدى.

— ۋىيەي، مېنى ئەيىبلەپ كەتمەڭلار، ئۇنداق دېمەكچى ئەمەس ئىدىم، — دېدى لىزا دەرھال ئەپۇ سوراپ.

— سېنى ئەيىبلەپ نېمە قىلىمەن؟ تەلىيىڭ شۇنداق ئوڭدىن كەلگەندىكىن، بىز ئۇچۇنمۇ بولسا ئوبدان كۇنۇڭنى ئالغىن. بىراق، ئېھتىيات قىل، ناۋادا ئوبدان كۇنۇڭنى ئالمايدىغان بولساڭ، مېنىڭدىن كۆرمە. ساڭا ئىچ ئاغرىتمايمەن، ساڭا گەپنىڭ راستىنى ئېيتىۋاتىمەن. ئۆزۈم بىرىنچى بولۇپ ئۇلىڭنى كولايمەن. بىزنىڭ ئەرلىرىمىز ئۇ تەرەپتە ئۆلۈپ كەتتى، بۇنى بىزدىن كۆرگىلى بولمايدۇ. بىزدە گۇناھ يوق، شۇنداقمۇ، ماكسىم؟ ئېيتىپ بېرىڭا.

— شۇنداق، بۇنى سىلەردىن كۆرگىلى بولمايدۇ.

— مانا، توغرا ئېيتتىڭىز. بىزنىڭ تەقدىردىن ئاغرىنىشىمىز ئورۇنلۇق. ھازىردىن باشلاپ تاكى ئۆلگۈچىلىك ئۆز تەقدىرىمىزدىن ئاغرىنمىمىز. بىراق، ئۆزۈڭچە، لىزا، تەقدىرىڭدىن ئاغرىنىدىغان ھېچنېمە يوق. بۇنىڭدىن كېيىن ئەر - خوتۇن ئىككىڭلار مېھىر - مۇھەببەت ئىچىدە كۇن ئۆتكۈزسەڭلارلا بولغىنى، ھەممە ئىش ئۆزۈڭلارغا باغلىق. ئۇنداق بولمايدىكەن، قۇلاق سالغىنكى، بىزنى — مېنى، بۇنى، ماۋۇنى، ئاۋۇنى نوقۇپ تۇرۇپ: «مۇبادا تەقدىر سىلەرگە ماڭا ئىچ ئاغرىتقانغا ئوخشاش ئىچ ئاغرىتقان تەقدىردىمۇ ئوخشاشلا كۆڭۈللۈك تۇرمۇش كەچۈرۈشۈڭلار ناتايىن. ئەرلىرىڭلار قايتىپ كېلىدىغان كۇن ئەمدى كەلمەيدۇ» دەپ يۇرمىگىن. بۇنداق گەپلەرنى قىلىدىغان بولساڭ قۇلىقىمىزغا كىرمەيدۇ، ئۇقتۇڭمۇ؟

ئىشىك تاراققىدە ئېچىلىپ كەتتى - دە، بىر توپ بالىلار چۇرقىراشقىنىچە ئۆيگە ئۇسۇپ كىرىشتى. لىزا ئالدىراپ - تېنەپ ئۇلارنى ھەيدەپ چىقارماقچى بولۇۋىدى. ئۇلار تەڭلا چۇرقىرىشىپ كەتتى:

— ئۇنىڭغا تېخى بېرىلمىدى، ئەنە ئۇنىڭغا.

ئۇيغۇر كتاب نوپۇسى www.uyghurkitap.com

— ئۇ ئەمدى كەلدى.

— سىز تېخى ئۇنىڭغا بەرمىدىڭىز، ماكسىم تاغا.

بالىلار رودكانى شىرە يېنىغا تۇرتۇپ ئېلىپ كېلىشتى، نادكا ئوغلىنى كۆرۈپلا چالۋاقاپ كەتتى:

— نەدىن ئۇنۇپ چىقتىڭ؟ مەن ساڭا نېمە دەپ تاپىلىغانىدىم؟ نېمە دېگەنىدىم؟ يوقال كۆزۈمدىن !

رودكا ئورنىدىن قوزغالماي، كۆزلىرىنى يوغان ئاچقان پېتى قىزغىن، ئازابلىق، ئىلتىپاتقا ئېرىشىش ئۈمىدىگە چۆمگەن نەزىرى بىلەن ماكسىمغا تىكىلدى. ماكسىم بۇنى كۆردى ـ دە، قىزىنى يەردە قويۇپ قويۇپ ئورنىدىن تۇردى.

— رودكا دېگەن سەنمۇ؟ — دېدى ماكسىم بوغۇق تىترەڭگۈ ئاۋازى بىلەن.

رودكا دەرھال بېشىنى لىڭشىتىپ ماقۇللىدى.

— ھە، ئوبدان تۇردۇڭمۇ؟ — ماكسىم ئوغۇل بالا ئالدىغا باردى ـ دە، يارىلانمىغان قولىنى سوزۇپ، ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشتى، — قاراڭلار، بويى ئۆسۈپتۇ، چوپچوڭلا بولۇپ قاپتۇ. يارايسەن. نېمە ئۈچۈن شۇنچىلا كېچىكتىڭ كەلدىڭ؟ — ئۇ تاختىببەشىدىن بالىلارغا بەرگەن گۈل چىقىرىلغان تاتلىق پېچىنىدىن ئېلىپ رودكاغا سۇندى. رودكا ئۇنى ئالدى، — قارا، مانا شۇنچىلىكلا سوۋغىتىم بار، باشقا ھېچنېمەم يوق، ئاغزىڭنى تاتلىق قىلارسەن، كىچىك بۇرادەر، يەپ باق، ئەتە كۈندۈزى ۋاقتىڭ بولسا كەلگىن، مۇڭدىشارمىز. قارىغىنا، بۇگۈن ۋاقتىم يوق. ئەتە كېلەمسەن؟

رودكا يەنە بېشىنى لىڭشىتتى ـ دە، ئىشىك ئالدىغىچە چېكىنىپ باردى. بالىلار توپ ـ توپى بىلەن ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىپ، چۈرقىراشقان پېتى ئىشىكتىن چىقىپ كەتتى.

— قاراڭلار شۇنچىلا چوڭ بولۇپ كەتكىنىنى، — دېدى ماكسىم قايغۇ ۋە ھەسرەت بىلەن ئۆز ئورنىغا بېرىپ ئولتۇرۇۋېتىپ.

— ئۇلار بارغانسېرى چوڭ بولىدۇ، — دېدى نىستور خۇشال بولغان ھالدا گەپنى ئۇلاپ، بۇ ئۇنىڭ ئادىتى بولۇپ، ھەمىشە باشقىلارنىڭ گېپىگە گەپ ئۇلىمىسا تۇرالمايتتى، — ھەتتا ئۇرۇش مەزگىلىدىمۇ كۈندىن - كۈنگە چوڭ بولماقتا.

— ئۇرۇش ئايىغلىشاي دەپ قالدىمۇ؟ — دەپ سورىدى لىزا توساتتىن، — ئۆزىڭىز، قەدىردانىم، جەڭ مەيدانىدىن قايتىپ كەلگەن. ئېيتىپ بېقىڭا، يەنە قانچە ۋاقىت كۈتىمىز؟

— ئۇرۇش سەن ئۇچۇن ئايىغلىشىپ بولدى، — دېدى نادكا تۆۋەن ئاۋاز بىلەن غوتۇلداپ.

بىراق، لىزا بۇنى ئاڭلاپ قېلىپ، ئازار يېگەندەك بولۇپ ئېيتتى:

— نېمىشقا ئۇرۇش مەن ئۇچۇن ئايىغلاشقان بولىدىكەن؟ ئۇ قايتىپ كەلسىلا، ھەممە ئىش سەن بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولۇپ قالىدۇ دېمەكچىمۇ؟ گېپىڭنى قارىغىنا. كۆچىلىكىنىڭ ئازاب - ئوقۇبەتلىرى بىلەن كارى بولماي، ئۆزىلا ئوبدان كۇن ئېلىش كويىدا بولىدىغان ئۇنداق ۋىجدانسىزلاردىن ئەمەسمەن. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۆزىنىڭ كۆز ئالدىدىكى ئىشلارنىلا كۆرىدىغان تەنھا ئائىلىلىك كەنتتە تۇرۇۋاتقىنىم يوق، مەنمۇ ئادەملەر بىلەن بىللە تۇرمۇش كەچۈرىمەن - دە.

— ئايىغلىشاي دەپ قالدى، ئايالىلار، ئايىغلىشاي دەپ قالدى، — دېدى ماكسىم جاۋاب بېرىپ، — بىزنىڭكىلەرنىڭ ئالىلىقاچان گېرمانىيە زېمىنىغا قەدەم قويغانلىقىدىن خەۋىرىڭلار بار. ئۇلارنى ئۇزۇل - كېسىل تارمار قىلىش ئالدىدا تۇرۇۋاتىمىز.

— چېكىنىدۇرۇۋەتمەسمۇ؟ گېرمانىيەلىكلەر موسكۋا ئەتراپىغىچە كەلگەن چاغدىمۇ قوغلىۋەتتۇققۇ.

— چېكىنىدۇرۇپ؟ — ماكسىم كۆزلىرىنى قىسىپ، قەددىنى رۇسلاپ، گويا ئۆزىلا كۆرەلەيدىغان يىراق بىر جايغا قاراۋاتقاندەك، ئالدى تەرەپكە قوزغىلىپ قويدى. يۈزى بىلىنەر - بىلىنمەس تارتىشىپ كەتتى. — ياق، چېكىنىدۇرەلمەيدۇ، لىزا.

مېنىڭ بىر بىلىكىملا قالغان بولسىمۇ، قايتىدىن ئالدىنقى سەپكە بارىمەن. بىر پۈتىلا قالغانلارمۇ، قول - پۇتلىرىدىن ئايرىلغانلارمۇ قايتىدىن ئالدىنقى سەپكە بارىدۇ. بىزنى ھەرگىز چېكىندۈرەلمەيدۇ. شۇمۇ بېتەر، ھەرگىز چېكىندۈرەلمەيدۇ. ئۇلار بىزنى سەل چاغلىغان.

— تۆت يىل بولدى، يەنە قاچانغىچە سوزۇلار؟ — دېدى ۋاسىلىسا بېشىنى چايقاپ، — ئۇرۇش سوزۇلۇۋېرىپ بىز ئارقا سەپتىكىلەرنىمۇ قېرىتىپ قويدى.

— ھېچ قېرىغاندەك تۇرمايسىزغۇ؟! — دېدى نادكا بۇ پۈرسەتنى قولدىن بەرمەي.

— ئەستاغپۇرۇللا، نادكا... كىممۇ بىر ساۋابلىق ئىش قىلىپ، تىلىكىنى ئازراق كېسىپ قىسقارتىپ قويارکىنتاك؟ ھەممە ئادەم رەسمىي ئىش ئۈستىدە گەپلىشۋاتسا، سەن ھە دەپ ئادەمنىڭ چىشىغا تېگىسەنغۇ.

— مۇشەققەت دېگەننى بولۇشچە تارتتۇق، — دېدى لىزا گەپنى گەپكە ئۇلاپ، — شۇنداقمۇ ئاچا - سىڭىللار، مۇشەققەتنى بولۇشچە تارتتۇققۇ دەيمەن؟ بۇ مۇشەققەتلەر يادىمغا كەلسىلا ئازابلىنىپ كېتىمەن. كولخوزغا ئىشلەشتە باشقا گەپ - سۆزىمىز يوق، ئۇ ئۆزىمىزنىڭ ئىشى. بىراق، قار يېغىشتىن بۇرۇن زىرائەتنى ئەمدىلا يىغىشتۇرۇپ تۇرۇشىمىزغا دەرھال قارغا قارىماي دەرەخ كېسىشكە بۇيرۇشتى. دەرەخ كەسكەن چاغدا چەككەن جاپانى ئۆلگۈچىمۇ ئۇنتۇپ قالماسمەن. يول دېسە يول يوق؛ ئات دېسە ئاتمۇ ھېرىپ ماغدۇرىدىن كېتىپ، چانىنى سۆرىيەلمەيۋاتقان. بىراق، ۋەزىپىنى قوبۇل قىلمىغان بىلەن بولمايتتى. چۈنكى، بىزنىڭ سېپىمىز ئەمگەك سېپى، ئالدىنقى سەپتىكى ئەرلەرگە مەدەت بېرىمىز. دەسلەپكى بىر - ئىككى يىل ئىچىدە بالىمىز ھەرقانچە كىچىك بولسىمۇ تاشلاپ قويۇپ باردۇق... بالىچاقىسى بولمىغانلار ياكى چوڭراق بالىلىرى بارلار ئۈستىدە ئېغىز ئېچىپ ئولتۇرۇش تېخىمۇ ھاجەتسىز. ھەممىنىڭ

بەرىشىغا توغرا كەلدى. ناستيۇنا ھەر يىلى قىشتا تولۇق باردى. ھەتتا مەنمۇ بالىلارنى قەيىنئاتامغا تاشلاپ قويۇپ ئىككى قېتىم باردىم. ئۇ چاغلاردا كىسلىگەن دەرەخلەرنى، ھەربىر كۇب مېتىر ياغاچنى ئارقا ـ ئارقىدىن ماشىنىغا قاچىلاپ دۆۋىلەپ قويغاندىن كېيىن يەنە تېخى يېنىمىزغا بىردىن كالتەك ئېلىۋېلىپ چانغا چىقاتتۇق. كالتەكمىز بولمىسا بىرەر قەدەمۇ يول باسالمايتتۇق. ھەمىشە يا قار دۆۋىسىگە دۇچ كېلىپ قالاتتۇق، يا ئاللىقانداق باشقا قالايمىقانچىلىقلار چىقاتتى. ئۇ چاغلاردا، ئاچا ـ سىڭىللار چانىنى قاردىن ناھايىتى تەسلىكتە چىقىراتتۇق؛ بەزىدە چىقىرىۋالاتتۇق، بەزىدە ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ چىقىرالمايتتۇق. مەن بۇ گەپلەرنى ھەرگىز قارىسىغا دەۋاتمايمەن، بۇنىڭغا ناستيۇنا گۇۋاھ: ئوزاقى يىل قىشتا مېنىڭ ھېلىقى بايىتىلىم ئۇچقاندەك تاغ باغرىغا قاراپ ئېتىلدى، دوقمۇشتا ئىش بۇزۇلدى ـ دە، چانىمىز قارغا پېتىپ قالدى، قىڭغىيىپ كەتتى، بايىتالمۇ يىقىلىپ چۈشكىلى تاس قالدى. مەن چانىنى قوپۇرغا بىلەن قاردىن چىقىرىشقا شۇنچە تىرىشىپ كۆرگەن بولساممۇ، زادىلا چىقىرالمىدىم. ھېرىپ ئۆلەمجان بولۇپ قالدىم ـ دە، يول بويىدا ئولتۇرۇپ يىغلاشقا باشلىدىم. شۇ چاغدا ناستيۇنا ئارقىمدىن كېلىپ قالدى. مەن بولسام ھۆركىرەپ يىغلاۋاتاتتىم، كۆز ياشلىرىم بۇلاقتەك ئېقىۋاتاتتى، ـــ لىزا كۆزلىرىگە ياش ئالدى، ـــ ئۇ ماڭا تازىمۇ ئەسقېتىپ، چانىنى چىقىرىشىپ بەردى، ئىككىمىز بىرلىكتە يولىمىزنى داۋاملاشتۇرۇۋەردۇق. بىراق، مەن ھەرقانچە قىلساممۇ ھەسرىتىمنى بېسىۋالالماي، يىغلىغىنىم يىغلىغاندى، ـــ لىزا شۇلارنى ئويلاپ كۆڭلى يېرىم بولۇپ ئىختىيارسىز ھالدا ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى. ـــ يىغلا ـ يىغلا كۆز ياشلىرىمنى ھەرقانچە قىلغان بىلەن توختىتىۋالالمىدىم. زادىلا توختىتىۋالالمىدىم.

ـــ لىزا ! لىزا ! ـــ ماكسىم ئۇنى سۆزدىن توسۇپ قويدى.

ـــ ئەمدى گەپ قىلماي، سۆيۈملۈكۈم، ئەمدى گەپ قىلماي،

ئېسىمنى بىرئاز يوقىتىپ قويۇپتىمەن. سىلەر مۇڭدىشۇۋېرىڭلار، ئەمدى گەپ قىلماي، ــ ئۇ ئاشخانىغا كىردى ـ يۇ، لېكىن شۇ زامانلا يېنىپ چىقىپ يەنىلا شىرە چېتىدە ئولتۇرۇۋالدى، ــ ئۇنىڭ ئۈستىگە تېخى زايومۇ بار دېگىنە، ــ ئۇ زايومنى تىلغا ئېلىشى بىلەنلا ھاياجانلىنىپ كېتىپ، ھە دەپ سۆزلىگىلى تۇردى، ــ باش ئەتىيازدا ئېشىپ قالغان بەرەڭگىلەرنى كاردا كەنتىگە ئاپىرىپ، بۇنىڭ پۇلى بىلەن سېتىۋالغان زايومنى تۆلىيەلىسەكلا بولغىنى، ئالدىنقى سەپكە يارىدىمى تېگىدىغانلا بولسا ھەرقانچە بولۇپ كەتسەكمۇ مەيلى، دېگەن ئۈمىدتە ئورمانچىلىق ئىدارىسىگە سېتىپ بەردۇق. بۇنىڭ ئۇ يەردىكى جانجىگەرلىرىمىزگە ھەرھالدا ئازدۇر ـ كۆپتۇر يارىدىمى تېگىپ قالار، بىز بۇ يەردە قانداقلا بولمىسۇن، ئەپلەپ ـ سەپلەپ ئۆتەرمىز. ئۇنىڭ ئۈستىگە بىزگە قارىتىپ مىلتىق ـ زەمبىرەك ئاتىدىغانلارمۇ يوق، دەپ ئويلىدۇق. بۇ بېشىنى يەيدىغان گېرمانىيە ئىبلىسلىرى ئۇ ئالەمگە بارغاندىمۇ ئوبدان كۆن كۆرمەيدۇ. مۇشۇلار ئۈچۈن، چەككەن ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىمىز ئۈچۈن ئۇلارنى چاناپ قېيما ـ چېيما قىلىۋېتىش كېرەك.

ــ ئەجەبمۇ چۈشىنەلمەي كەتتىم، بۇگۈن ئىچىمىزدىن قايسىمىزنىڭ ــ مېنىڭمۇ ياكى سېنىڭمۇ ــ تەشنالىق بىلەن كۈتكەن ئېرى قايتىپ كەلدىكەنە؟ ــ دەپ سوردى نادكا ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ لىزادىن.

ــ مېنىڭ ئېرىم قايتىپ كەلدى، نادكا، مېنىڭ، ئەمدى ۋاتىلدىمايمەن.

ــ بىزنىڭ بۇ يەردىكى ھەممە نەرسە ئوڭتەي ـ توڭتەي بولۇپ كېتىۋاتىدۇ، ــ دېدى مەستلىكتىن كۆزلىرى خىرە ـ شىرە بولۇپ قالغان نىستور زەردە بىلەن غودۇڭشىپ، ــ قانداق ئادەملەر بۇ ! ئەرلىرىنى ئالدىنقى سەپكە ناخشا بىلەن ئۇزىتىپ قويىدۇ ـ يۇ، قايتىپ كەلگەنلىكىنى كۈتۈۋالغاندا، ئەكسىچە، ھازا قىلىۋاتقاندەك بولۇۋېلىشقىنىنى قارىمامدىغان، نادكانىڭ

گەپلىرىنى كۆپ ئاڭلاپ كەتتۇق، ناخشا ئېيتايلى.

نادكا قىمىرلاپ قويدى - يۇ، لېكىن بىرنەرسە دېيىشكە ئۇلگۈرەلمەستىنلا لىزا ئۇنىڭ ئارقىسىدا تۇرغان پېتى هاياجان ئىچىدە كۆز يېشى قىلىپ تۇرۇپ، بىلىنەر - بىلىنمەس تىترەپ تۇرغان، جاراڭلىق ئاۋازى بىلەن «كاتيۇشا» ناخشىسىنى باشلىۋەتتى. هەممەيلەن ئۇنىڭغا جور بولدى. هەممىدىن ئاۋۋال جور بولغانلار ئىچىدە ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچ بار ئىدى. تام تۇۋىدە زوڭزىيىپ ئولتۇرۇشقان بىرنەچچە بوۋاي پىچىرلىشىپ مۇڭدىشىۋاتاتتى. ۋاسىلىسامۇ جور بولدى، ماكسىمۇ جور بولدى، نىستور قوللىرىنى پۇلاڭلىتىپ دىرىژورلۇق قىلدى. نادكا كېچىكىپرەك جور بولغان بولسىمۇ، يەنىلا خورغا قاتناشتى، بىراق كېيىن بىردىنلا توختاپ قالدى - دە، بېشىنى شىرە ئۈستىگە قويۇپ پۇتۇن بەدىنى غالىلداپ تىترىگەن هالدا هۆركىرەپ يىغلىۋەتتى. لىزا ئۇنىڭ ئارقا تەرىپىدىن مۇرىسىنى قۇچاقلىغان هالدا «كاتيۇشا» ناخشىسىنى تېخىمۇ جاراڭلىق ئاۋاز بىلەن ئېيتىشقا باشلىدى. ئارقىدىنلا ۋىرا ئارلۇۋامۇ نادكاغا ئەگىشىپ هۆركىرەپ يىغلاپ كەتتى. مۇشۇنداق ئەھۋالدىمۇ ناخشا يەنىلا ئۇزۇلۇپ قالمىدى. نادكا شىرە ئۈستىدىن بېشىنى كۆتۇرۇپ، ناستيۇنانىڭ ئالدىدا تۇرغان رومكىنى ئېلىپ، بىراقلا ئىچىۋەتتى - دە، كۆز ياشلىرىنى سۈرتۈپمۇ قويماي داۋاملىق ناخشا ئېيتقىلى تۇردى.

ناستيۇنا چاندۇرماي جىم تۇرۇۋالغاندى. ئۇنىڭ گەپ قىلىشىغىمۇ، يىغلىشىغىمۇ، كۆپچىلىك بىلەن بىللە ناخشا ئېيتىشىغىمۇ بولمايتتى. بىراق، بۇرۇنقى چاغلاردا ئۇ ھەرگىز بۇنداق قىلمايتتى. ناستيۇنا بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن بۇنىڭ ھېچقايسىسىنى قىلىشقا بولمايدىغانلىقىنى، چۈنكى بۇنداق قىلىشقا هوقۇقى يوقلۇقىنى چۈشەنگەندى. مەيلى قانداق ئىش قىلسۇن، هەممىسىدە ئالدامچىلىق ۋە ياسالمىلىق قىلىشقا، ئېهتىياتچانلىق بىلەن باشقىلارنىڭكىگە گەپ - سۆزلىرىنى ئاڭلاشقا ۋە هەركەتلە-

ئۇيغۇر كىتاب توربېتى www.uyghurkitap.com

رىنى كۆزىتىشكە، ئاۋايلاپ ھېچقانداق ئىشتا چاندۇرۇپ قويماسلىققا، باشقىلارنىڭ دىققەت ـ ئېتىبارىنى قوزغىماسلىققا توغرا كېلەتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە كەلگىنىگە پۇشايمان قىلدى، لېكىن ئەمدى كېتىپ قېلىشتىنمۇ خىجىل بولاتتى. بۇ يەردە، كىشىلەر ئالدىدا تۇرغان بارلىق كىشىلەر، مەيلى بەختىيار، خۇشال-لىققا چۆمگەن لىزا بولسۇن ياكى ئۆيىگە ئويلىمىغان يەردىن قايتىپ كېلىپ، جانجىگەرلىرى بىلەن قايتىدىن يۈز كۆرۈشۈپ نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالغان، كۆزلىرى ئىمىر ـ چىمىر بولۇپ كەتكەن ماكسىم بولسۇن؛ مەيلى كۆڭلى ئارامىدا بولمايۋاتقان، بىر كۈن ئىچىدىلا ھېرىپ ھالىدىن كەتكەن نىستور بولسۇن ياكى زېرەك، بىلىملىك، ھەممە ئىشتىن باشقىلاردىن بۇرۇن خەۋەر تېپىش كويىدا يۈرىدىغان كولخوز بوغالتىرى ئىننوكىنتى ئىۋانوۋچ بولسۇن، مەيلى ئۆزىگە ئىشەنچ باغلىغان، قەتئىي، بەخۇدۇك ھالدا تۇرمۇش يولىغا قەدەم تاشلىغان ۋاسىلىسا بولسۇن ياكى ساددا كەلگەن، ئاغزى ئىتتىك نادكا بولسۇن ـــ بەرىنىڭ سۆز ـ ھەرىكەتلىرى سەممىي ۋە ئوچۇق ـ يورۇق ئىدى، ئۇلارنى ئۆز-لىرىنىڭ ئاللىقانداق بىر ئىشىنى يوشۇردى دېگەن تەقدىردىمۇ (ئادەم ئۆزىنىڭ ئاللىقانداق بىرەر ئىشىنى يوشۇرماسلىقى مۇمكىن ئەمەس) ئۇ ئىلاجىنىڭ يوقلۇقىدىن شۇنداق بولغان، ئۇنىڭ ئۈستىگە يوشۇرغىنىمۇ ئۆزلىرىنىڭ بەزى ئۇشاق ـ چۈشەك شەخسىي ئىشلىرىدىنلا ئىبارەت ئىدى، خالاس. ھالبۇكى، ناستىيۇنا يوشۇرۇۋاتقان مەخپىيەتلىك، نېمىشقىكىنتاك، كۆپچىلىك بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىدى. ئۆزىنى كۆپچىلىك ئالدىدا خىجىلىققا قالدۇرۇۋاتاتتى، مەيلى قانداق مەقسەت بىلەن بولسۇن، بۇ-گۈن كەچتە بېرىلگەن ھاردۇق چېيىغا كەلگەن ھەربىر ئادەم ئالدىدا، جۈملىدىن نادكا، ۋاسىلىسا، ھەتتا لىزالار ئالدىدا خىجىلىققا قالدۇرۇۋاتاتتى. بۇ يەنى بۇ مەخپىيەتلىك ئۇلارنى بىرلەشتۈرۈپ، نادكانى ئۇلار ئارىسىدىن چىقىرىۋەتمەكچىدى. كىشىلەر تېخىچە ئۇنى ئۆز كىشىمىز دەپ يۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇ

ئاللىقاچان ئۇلار بىلەن قىلچە مۇناسىۋەتسىز بولغان ناتونۇش ئا-دەم بولۇپ قالدى، ئۇلارنىڭ قايغۇسى ۋە خۇشاللىقىغا نىسبەتەن ئۆز ئىپادىسىنى بىلدۈرۈشكە، ئۇلارنىڭ پاراڭلىرى ۋە ناخشىسىغا خالىغانچە قوشۇلۇپ كېتىشكە پېتىنمايدىغان بىر ئادەم بولۇپ قالدى.

نادكا نېمىدېگەن قۇۋۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ ۋىتادىن ئايرىلىپ قالغانلىقىنى «مەندىن كۆرگىلى بولمايدۇ، ئۇنىڭ ئۆزى دۇشمەن ئوقى ئاستىدا قازا تاپقان» دەۋاتقىنىنى قاراڭ، ئۇنىڭ مۇشۇنداق دېيىشتىكى، مۇشۇنداق سوئال قويۇشىدىكى سەۋەب دەل ئۆزىنىڭ گۇناھىنى ھېس قىلغانلىقىدا. گەرچە ئۇ ئۇنىڭ يەنى شۇ گۇناھىنىڭ قەيەردە ئىپادىلەنگەنلىكىنى قىلچە چۈشەنمىسىمۇ، ئۆزىنىڭ ۋىتاغا قانداق چارە - ئامالار بىلەن ياردەم بېرىدىغانلىقىنى بىلمىسىمۇ، لېكىن ئۆز گۇناھىنى ھېس قىلغانىدى ھەم بۇنىڭ ئۈچۈن ئازابلىنىۋاتاتتى. بۇ ئۇنىڭ دۇئا - تىلاۋىتىنىڭ جايىدا قىلىنمىغانلىقىدىنمۇ، ۋىتانى سېغىنىشى ۋە ئۇنىڭدىن ئەنسىرىشى يېتەرلىك بولمىغانلىقىدىنمۇ ياكى ئۇچۈن لىزانىڭ ئېرى قايتىپ كېلىدۇ - يۇ، ئۇنىڭكى قايتىپ كەلمەيدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ۋاسلىسا ئۇرۇش ئايىغلاشماستىنلا ئۆز گاۋرىلاسىنىڭ ساق - سالامەت قايتىپ كېلىدىغانلىقىدىن قىلچە گۇمانلانمايدۇ؟ گاۋرىلار قايتىپ كېلىدۇ، — ۋاسلىسا بىلەن گاۋرىلادەك كىشىلەر ھامان يامانلىقىنى ياخشىلىققا بۇرۇۋېتەلەيدۇ — ھەممە ئادەم قىرىپ تاشلانغان تەقدىردىمۇ ئىككىسى قېلىپ ئارامخۇدا ياشاۋېرىدۇ. نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ؟ ياق، بۇ يەردىمۇ ئايالالارغا باغلىق مەلۇم نەرسىلەر بار، قەدىمدىن تارتىپ ئايالالار مۇشۇنداق تاپقىلى بولمايدىغان سىرلىق تېپىشماقنىڭ ئازابىنى تارتىپ كېلىۋاتقان بولسا كېرەك، ئۇلار بۇنىڭدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ئۈمىدىدە بولۇپ كەتمىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ تېگى - تەكتىنى ئېچىپ تاشلاش يولىدا تىرىشىپ كەلدى. نەتىجىدە ھەر قېتىم

بىھۇدە ئاۋارە بولدى، مۇشۇنداق قىلىپ ئەسىرلەر ئارقىسىدىن ئەسىرلەر ئۆتتى، ھەربىر ئايال ئۆز تۇيغۇسىدىن، ساددا، ئەسەبىي ۋە ئىشەنچسىز دۇئاسىدىن مەدەت تىلەشكە مەجبۇر بولدى، مۇبادا مۇنداق دۇئاسى ئىجابەت بولماي قالسا، ئۇلار يۇقىرىدا بايان قىلىنغان گۇناھى تۇيغۇسى ئىچىدە ئازابلىنىپ ئۆلەتتى.

ناستيۇنامۇ ئاندىرى كەتكەندىن كېيىن تەقدىرىنىڭ قانداق بولۇشى مەلۇم دەرىجىدىن ئالغاندا ئۆزىگە باغلىق ئىكەنلىكىگە ئىشىنەتتى. ئۇ ئىشىنەتتى ھەم «ئۆزۇم ئۇچۇن ياشاۋاتقان، ئۆزۇمگە كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان، ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشىمۇ ئۆزۈم ئۇچۇنلا بولۇۋاتقان بولمىسۇن يەنە» دەپ ئەنسىرەيتتى، «تۇت، ناستيۇنا، ئېلىپ كەت، بىراق ھېچقانداق ئادەمگە كۆرسەتكۇچى بولما» دەپ قايتىپ كېلىشىنى قارىمامدىغان. «مەن كىشىلەر ئارىسىدا غېرىبسىنىپ قالدىم، تامامەن غېرىبسىنىپ قالدىم، ھېچكىم بىلەنمۇ سىردىشالمايمەن، ھېچكىمگىمۇ دەرد - ئەھۋالىمنى ئېيتالمايمەن، ھەرقانداق ئىش بولسا ئۆز ئىچىمگىلا يوشۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ. كېيىنچۇ، كېيىنچە قانداق قىلارمەن؟ قانداق قىلغاندا ئۇنى بالايىئاپەتتىن قۇتقۇزارمەن؟ قانداق ياشىغاندا، ئۇنىڭغا قانداق ياردەم بەرگەندە ئاندىن يېڭىلىشىپ قالمىغىلى، قىيىن ئەھۋالدا قالمىغىلى بولار؟ ئەمدىلىكتە ئۇنىڭدا قانداق ئەھۋال يۈز بەرسۇن، ئۆز گۇناھىمدىن قېچىشىم تەس.»

ناستيۇنا ئۇن - تىنسىز شىرە يېنىدىن ئايرىلىپ، غىپپىدە كوچىغا چىقتى. يېرىم كېچە بولۇپ قالغان، بالىلارمۇ، ئىتلارمۇ ئۆز ماكانىغا قايتىشقانىدى. پۈتۈن كەنتنىڭ تۆپىلىكىنىڭ باغرىدىكى ئويمان تەرىپى قاپقاراڭغۇدا جىمجىتلىققا چۆككەنىدى. ناستيۇنا يوپيورۇق يورۇپ تۇرغان، ناخشا ساداسى ئۇزۇلمەي ئاڭلىنىۋاتقان ژولوگژىننىڭ ئۆيىنىڭ دېرىزىسى تۇڭىدە يەنە بىر دەم تۇردى - دە، ئانگارا دەرياسىغا بارغىلى بولىدىغان خىلۋەت كوچىغا بۇرالدى. كىشىلەردىن ئايرىلغاندىن كېيىن بىرئاز

يەڭگىللىشىپ قالغاندەك بولدى، ئۇ ئۆزىنى ئۆزى ئەيىبلىگەن هالدا بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ: «قارىمامدىغان، قانداق هالغا چۈشۈپ قالدىم ـ هە، بۇرۇن كۆڭلۈمنى ياساش كويىدا هەمىشە كىشىلەر ئارىسىغا باراتتىم، ئەمدىلىكتە دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، كىشىلەردىن ئۆزۈمنى چەتكە ئالىدىغان بولۇپ قالدىم. يۈرىكىمدىكى ئازاب تۈيغۇسى ئاللىقاچان بېخۇد بولۇپ قالدى، بىراق نېمىشقىكىنتاڭ، نەپەسلىرىمگە ناله، هەسرەتلىك هەم قايغۇلۇق ناله هەمراه بولۇۋاتىدۇ» دەپ خورسىندى. ناستيۇنا پۈتۈن كۆكسىنى تولدۇرۇپ سۈمۈرۈپ بىر نەپەس ئېلىپ، ئۆزلۈكىدىن پەيدا بولغان نالىسىنى ئاز ـ پاز باستى ـ دە، مۇزلاپ كەتكەن دەريا يۈزىدە قىرغاقنى بويلاپ تۆۋەندىكى ئېقىمغا قاراپ ماڭدى. يول بويى كاچكۇللاردىن بىر ـ بىرلەپ ئاۋايلاپ ئۆتتى، ئۇ ئۆز يولىدا كېتىۋېتىپ، ئۇدۇلدىكى قىرغاقتا، تەنها ئارال ئارقىسىدىكى خىرە ـ شىرە كۆرۈنۈپ تۇرغان جىمجىت پۇچماقتا پات ـ پات قاراپ قويياتتى، ئۇ يەردە ئاندىرى يوشۇرۇنۇپ ياتاتتى: ناستيۇنا ئۇنىڭ شۇ يەردە، شۇنچىلىك يېقىن جايدا ئىكەنلىكىگە هەم ئىشىنەتتى، هەم ئىشەنمەيتتى. كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۆز تەپەككۇرىنى تىزگىنلىيەلمەي قالدى ـ دە، گويا بايا تىنىقى، بۇنىڭدىن بىر مىنۇت ئىلگىرى كۆرگەن، ئاڭلىغان ۋە ئويلىغانلىرىنىڭ هەممىسى پەرەز بولۇپ تۇيۇلدى: «ماكسىم قايتىپ كەلدى، ئاندىرى قېچىپ كەلدى دېگەن نېمىلەرنىڭ هەممىسى پەرەز بولسا كېرەك، يۈز بېرىپ قېلىشى مۇمكىن بولغان ئەهۋاللارنى تەسەۋۋۇر قىلىۋېتىپ راستىمكىن دەپ قالغان ئوخشايمەن» دەپ ئويلىدى. ناۋادا ئۇ هازىر ئاندىرىيېف ئېكىنزارلىقىغا بارغان بولسىدى، جەزمەن هېچكىمنى تاپالمىغان بولاتتى. بىراق، بۇ چۈشتىكىدەك دەقىقە كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۆتۈپ كەتتى ـ دە، پەقەت ئۇمىدسىزلىك ۋە «بۇ هەرگىز پەرەز ئەمەس، هەممە ئىش ئاشۇنداق» دېگەن تېخىمۇ روشەن، تېخىمۇ رەهىمسىز پاكىتلا قېلىپ قالدى.

ناستيۇنا ئۆز ئۆيى ئالدىدىكى قىرغاققا كېلىپ، تىك قاشقا چىقىپ، ئارقىسىغا بۇرىلىپ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئاندىرىيېف ئېكىنزارلىقىغا قارىۋالدى ـ ده، ئېغىر قەدەم تاشلاپ ئۆيگە يېنىپ كەلدى. ئۇ تېخى مىخئىچقا ماكسىمنىڭ ئاندىرىنىڭ ئەھۋالىدىن قىلچە خەۋىرى يوقلۇقىنى ئېيتماقچى بولدى. ئۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق ئادەم بۇ توغرۇلۇق ھېچنېمىنى بىلمەيتتى. بىراق، ئۇ ئەس ـ ھوشىنى يوقتىتىپ قويغان تەقدىردىمۇ، بۇنى ئاشكارىلاپ قويۇشقا بولمايتتى.

10

چۈشتىن ئىلگىرى ناستيۇنا تالاغا چىقىش تەرەددۇتىنى قىلىپمۇ باقمىغانىدى. بىراق چۈش ۋاقتى بولۇپ قالغاندا ھاۋا بىردىن ئۆزگىرىپ كەتتى ـ ده، شۇرغان چىقىشقا باشلىدى. سوغىدىكى سۇنىڭ تۈگەپ قالغانلىقى، ھاۋا تېخى تامامەن ئەسەبىيلىشىپ كەتمىگەن پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ دەرھال ئانگارا دەريياسىدىن سۇ ئېلىپ كېلىۋېلىش لازىملىقى تۇيۇقسىزلا ناستيۇنانىڭ يادىغا كېلىپ قالدى. شىددەتلىك بوران ئانگارا دەريياسىنى بويلاپ گۇركىرەۋاتاتتى. يۇقىرىقى ئېقىندىن كېلىۋاتقان شۇرغان غەزەپ بىلەن ئۇشقىرتىپ، نەمخۇش، چاپلاشقاق قارلارنى، كۆككە دولقۇنلاۋاتقان شىددەتلىك لاي ـ ئېقىندەك، تۆۋەندىكى ئېقىنغا قاراپ ئۇچۇرۇپ كېلىۋاتاتتى. ناستيۇنا يەر ـ زېمىننى قاپلاپ كەتكەن قار ـ شۇرغان ئىچىده غايىب بولغان ئۇدۇلدىكى قىرغاقنى ئادىتى بويىچە شۇنداق بىر قارىۋىدى، كۆڭلىگە دەرھال «ھازىر دەل ئۇدۇلدىكى قىرغاقنا بېرىپ كېلىشنىڭ ئوبدان پەيتى ئىكەن، ھېچكىمنىڭ كۆزىگىمۇ چېلىقىپ قالمايمەن» دېگەن ئوي كېلىپ قالدى. بۇ ئوي كۆڭلىدىن يالت قىلىپ ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنى قىزىقتۇردى: «راستلا بارسام نېمە بوپتۇ؟ ھېچنېمىگە قارىماي

بېرىپ باقايمۇ يا؟ بۇنداق ياخشى پۇرسەت يەنە قاچانلاردا كېلىدۇ دەيسەن؟» ئۇ سۇنى كۆتۈرگەن پېتى ئالدىراپ ـ سالدىراپ يېنىپ كېلىۋېتىپ، تاقەتسىزلىكىنى بېسىۋېلىشقا تىرىشتى. ئۇ بېرىش قارارىغا كېلىپ بولغانىدى. بىردەملىك ئويغا ئاساسەن چىقىرىلغان بۇ قارارلار ئۇنىڭدا بىر خىل ئالاقزەدىلىك، شادلىق ۋە ھېچنېمىگە قارىماسلىق ھېسسىياتىنى تۇغدۇردى. ئەمدىلىكتە ئۇ ھەرقانداق ئادەم كېلىپ توسسىمۇ، ئۇنى ئالداپ قويۇپ ئۇدۇلدىكى قىرغاققا كېتىپ قالىدىغاندەك تۇراتتى.

بىراق، ئۇنى توسۇپ قويىدىغان ئادەممۇ يوق ئىدى: مىخئىچ ئات بېقىش مەيدانىدا، قېيىنئانىسى بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا كاك ئۇستىدە مۈگدەپ ئولتۇراتتى. ناستيۇنا كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئورىدىن بىر چېلەك بەرەڭگى ئېلىپ چىقتى ـ دە، قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسىنىڭ كەچتە يەنە بەرەڭگى پىشۇرىمىز دەپ ئورىدىن ئېلىپ چىقىپ يۇرمەسلىكى ئۈچۈن بىر قىسمىنى قازانغا، قالغان ھەممىسىنى بىرىزىنت خالتىغا تۆكتى. ئاندىن كېيىن قازناقتا كىرىپ ئاللىبۇرۇن يوشۇرۇپ قويغان كىچىك بىر خالتا نوقۇتنى ئېلىپ چىقتى، يەنە بولكىنىڭ يېرىمىنى كېسىۋالدى. بولكا ساپسېرىق بولۇپ، ئۇنىڭغا نوقۇت ئۇنى ئارىلاشتۇرۇلغانىدى ـــ پۇتۇن كەنت ھازىر نوقۇت دۇنياسىغا ئايلىنىپ قالغان بولۇپ، نوقۇت ئۇنى تارتىش ساداسى ئۇزۇلمەي كېلىپ تۇراتتى. چۈنكى، يېقىندا كولخوزنىڭ تۇيۇقسىزدىن سېخىيلىقى تۇتۇپ كېتىپ، ئون سېنتنېردەك نوقۇتنى كولخوزچىلارغا تەقسىم قىلىپ بەرگەنىدى، شۇنىڭ بىلەن ھەممە ئائىلىلەر نوقۇت بولكىسى يەيدىغان، نوقۇت يامىسى ئىچىدىغان، ھەر ۋاقىلىق غىزادا نوقۇت چاينايدىغان بولۇپ قالغانىدى.

ناستيۇنا بىردەمدىلا كىيىملىرىنى ئالماشتۇرۇۋالدى: ئەتىگەن كىيگەن ئۆتۈكنى سېلىپ تاشلاپ، پىيمىسىنى، تۇنتىلىق نېپىز پوپايكىسىنى سېلىپ تاشلاپ، ئۇزۇن تۇنتىلىق كالتە چاپىنىنى كىيىۋالدى ـ دە، ئىزا تارتقان ھالدا ئەينەككە قاراپ

قويدى. ئانگارا دەرياسىدىن تۇنتىلىق نېپىز پوپايكىسىنى كىيىپ ئۆتكەن بولسا تېخىمۇ قولايلىقراق بولۇشى مۇمكىن ئىدى، بىراق ئۇنىڭ ئېرى بىلەن يۈز كۆرۈشۈشكە رەتلىكرەك ياسىنىپ بارغۇسى كېلىپ قالدى. ئەمەلىيەتتە ئېرىنىڭ ئۇنىڭ كىيگەن كىيىملىرىگە كۆز سېلىپ يۈرۈشى ناتايىن ئىدى. ئېرى ئۇ يەردە ئۇنى باشقا بىرەرسى بىلەن سېلىشتۇرۇپمۇ يۈرەلمەيتتى. ئەمما، ئۇنىڭ ئۆزىگە نىسبەتەن يارىملىق كىيىملىرىنى كىيىۋالسا كۆڭۈللۈكرەك، ئۆزىنى رەتلىك، پاكىز تۇتقاندەك تۇيۇلاتتى. ئۇ ئادەتتىكى كۇنلىرى كىيىدىغان كىيىملىرى بىلەن بىللە ئەمگەكنىڭ ئېغىر يۈكىنى، ئەمگەكنىڭ جىنازىغا ئوخشاش قۇتۇلۇپ بولمايدىغان ئېغىر يۈكىنى چۆرۈپ تاشلىۋەتتى. بۇ ئېغىر يۈك ئاستىدا ئۆزۈڭنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىڭ — ئايال ئىكەنلىكىڭ ياكى ئەمەسلىكىڭ، قېرى ئىكەنلىكىڭ ياكى ياش ئىكەنلىكىڭ، كۆڭلۈڭدە قانداقراق ئوي - پىكرىڭ بار ئادەم ئىكەنلىكىڭ — ئېسىڭدە قالمايتتى، قىسقىسى، شۇ يۈك ئاستىدا ھېچنېمىنى ئېسىڭدە تۇتالمايتتىڭ. پەقەت ھە دەپ ئىشلەشنىلا، كۇچەشنىلا بىلەتتىڭ، دەل مۇشۇ سەۋەبتىن ناستيۇنا كەچقۇرۇن ئىشنى تۇگەتكەندىن كېيىن پاكىز كىيىملىرىنى كىيىۋېلىشقا ئامراق ئىدى. ئۇنى ئانچە ئۇزۇن كىيىپ يۈرەلمەسلىكى بىلەنمۇ ھېسابلىشىپ ئولتۇرمايتتى، مۇشۇنداق قىلغاندا ئۆزىنىڭ ياشلىقى ۋە گۈزەللىكىنى بىلىنەر - بىلىنمەس ھېس قىلالايتتى. بۇ ئىككى خىل بايلىق — ياشلىق ۋە گۈزەللىك ھەش - پەش دېگۈچە يوقاپ كېتىدۇ، ئۇلارنى يوشۇرۇن ساقلىغانسېرى، ئاز ئويلىغانسېرى تېز يوقاپ كېتىدۇ. ناستيۇنا ھەر قېتىم كىيىملىرىنى ئالماشتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، بىرەر نەرسىنى چېقىپ قويۇشتىن ئەنسىرەۋاتقاندەك، ھەمىشە ئاۋايلاپ يول يۈرەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە گويا ئۆزى بىلەنلا مۇناسىۋەتلىك بىر سىرنى كۆچىنىڭ بارچە ئوبدان ساقلاۋاتقاندەك، بۇ سىرنى ئاچىدىغان ۋاقىت تېخى يېتىپ كەلمىگەندەك، تېخىمۇ

مۇلايىملىق، تېخىمۇ مېھرىبانلىق بىلەن كۈلۈمسىرەيتتى. ھەر قېتىم مانا شۇنداق پەيتلەردە ئۇرۇش، نامراتلىق ۋە تەنھالىقتىن روھسىزلىنىپ كەتمەي، كەلگۈسىدىكى بەختلىك تۇرمۇش ئۈچۈن ئۆزىنى تىرىشىپ قەدىرلەپ، ھەممىگە تەييارلىنىپ قويياتتى. ناستيۇناغا يىللارنىڭ ئادەمنى قېرىتىپ ماغدۇرىدىن كەتكۈزۈپ قويىدىغانلىقى، كۆڭۈلنى بولسا تېخىمۇ بالدۇرراق قېرىتىپ زەئىپلەشتۈرۈۋېتىدىغانلىقى ئايان ئىدى — ئۇنىڭ ھەممىدىن بەك ئەنسىرەيدىغىنىمۇ دەل شۇ ئىدى. قانچىلىغان كىشىلەر قاۋۇل، كۈچلۈك كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئۆزلىرىگە خاس بولغان تەبىئىي ھېسسىيات بىلەن ئىنسانىيەتكە ئورتاق جىنسىي تەلەپنى پەرق ئېتەلمەيدۇ. بۇ كىشىلەر تۆشەكتىن جاي ئالغان تەقدىردىمۇ بەئەينى غىزا شىرەسى ئالدىدا ئولتۇرۇپ قورسىقىنى توقلىۋالسا كۈپايە قىلغانىدەك، يوشۇرۇپ ئولتۇرمايدىغان، ھەممەيلەن بىردەك ئىنتىلىدىغان ھېلىقىدەك ھۆزۈرلىنىشتىن باشقىنى ئىزدىمەيدۇ. ئۇلار مەيلى كۇلسۇن ياكى يىغلىسۇن، ھامان تۆت ئەتراپىغا، باشقىلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ كۈلگەن، يىغلىغانلىقىنى ئاڭلىغان - ئاڭلىمىغانلىقىغا ياكى كۆرگەن - كۆرمىگەنلىكىگە قاراپ قويىدۇ، ھەتتا بىر تامچە يېشىنىمۇ بىھۇدە تۆكۈشنى خالىمايدۇ. بۇ كىشىلەرنىڭ يۈرەك تارىسى ئەمدى جاراڭلىمايدۇ، بۇنى ھەرقانچە چەككەن بىلەنمۇ چوڭقۇر مۇھەببەت سىڭدۈرۈلگەن بۇنداق تىترەكنى ھەم چۈشەنمەيدۇ، ھەم ئۇنىڭغا جاۋاب قايتۇرمايدۇ، ئۇلارنىڭ بۇنداق تىترەككە جاۋاب قايتۇرغۇدەك يۈرەك تارىسىدىن بىرەرسىمۇ قالمىغان، چۈنكى بۇنىڭ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن. ئۇلارنىڭ كۆڭلى ئاللىقاچان زەئىپلىشىپ شەپقەتسىز بولۇپ قالغان، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۇلارنىڭ ئۆزىمۇ ئەمدى باشقىلارنىڭ يۈرەك تارىسىنى چېكەلمەيدىغان بولۇپ قالغان. ئۇلارنىڭ بۇنداق ئەھۋالغا چۈشۈپ قېلىشىدىكى سەۋەب، دەسلەپكى چاغلاردا، ئۆزىنىڭلا غېمىنى قىلىشقا ماھىر بولمىغانلىقىدا ھەم شۇنداق قىلىشنى

خالىمىغانلىقىدا، نەتىجىدە ئۆزلىرىنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويۇپ، يوقىتىپ قويۇپ، زادى يادىغا ئالمايدۇ، زادى تاپالمايدۇ.

ناستيۇنا ئون مىنۇتقىمۇ يەتمەيلا يولغا چىقىش تەييارلىقىنى تۈگىتىپ بولدى، بىراق ئۆزىگە گويا بۇنى توپتوغرا بىر سائەت قىلغاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى — بۇنىڭدىن ئۇنىڭ ئۈدۈلدىكى قىرغاقتا بېرىشقا نەقەدەر تاقەتسىزلىك بىلەن ئىنتىلىۋاتقانلىقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ ئاخىرى بىرىزىنت خالتىنى ئېلىپ ئۈچقاندەك كوچىغا چىقتى - يۇ، لېكىن چىقىۋاتقان قاتتىق بورانغا ماسلىشىۋېلىش ئۈچۈن شۇ زامان ئورنىدا جىم توختىدى ۋە ئالدىراپ - تېنەپ تۆت ئەتراپقا سەپسېلىشقا باشلىدى. كۆپرەك ئېھتىيات قىلغانلىقىڭ زىيىنى يوق، شۇڭا ئۇ موزاي ئېغىلىغا بارىدىغان يول بىلەن مېڭىش قارارىغا كەلدى: ناۋادا بىرەر ئادەمگە تاسادىپىي ئۇچراپ قالغاندىمۇ شىددەتلىك شۇبرغان چىقىۋاتقان مۇشۇنداق ئوسال كۈنگە قارىماي مۇنچىغا ماڭدىم دېگەن باھانىنى تېپىش كەملىك قىلاتتىمۇ، مۇنچا ئەتراپىدا قويۇن قارلارنى پۈرقىرىتىپ ئۈچۈرۈپ توختىماي پىرقىراپ، يەر - جاھاننى قاراڭغۇلۇققا چۆكتۈرگەنىدى، ھەتتا شۇنچە يېقىن يەردىكى ئۆيلەرنىمۇ ئېنىق كۆرگىلى بولمايتتى. ناستيۇنانىڭ كۆڭلى جايىغا چۈشۈپ، بىراقلا مۇز قاپلىغان دەريا يۈزىگە بېرىۋالدى - دە، ئۇڭغا بۇرۇلىپ دەريا يۈزىنى توغرا كېسىپ ئۆتكەن مۇز ئۈستى يولىغا قاراپ ماڭدى. مانا شۇنداللا ئۇ ئۇشتۇمتۇت بۇ يولىنىڭ شۇبرغاندا كۆمۈپ تاشلىنىش ئېھتىمالى بارلىقىنى، قارىغۇلارچە مېڭىشقا توغرا كېلىدىغانلىقىنى ئېسىگە ئالدى. ھازىرقى ئەھۋالدا قارىغۇلارچە مېڭىش خەۋپلىك ئىدى: شۇبرغان ئەزۋەيلەپ كەتكەن مۇشۇنداق پەيتلەردە، ھايال ئۆتمەيلا ئادەم يولدىن ئېزىپ، ئۈدۈلدىكى قىرغاقنى تاپالماي قالاتتى. ئادەمنى بوران قايىاقتا ئۈچۈرۈپ كېتىدىغانلىقىنى بىلىپ بولمايتتى، بۇنداق چاغلاردىكى بوران ئادەمنى ھەمىشە ھەدەپ تېك موللاق چۈشۈرەتتى، ئۇچۇرۇپ كېتەتتى، نىشان تېپىشىڭغا

ئىمكان بەرمەيتتى. بەختكە يارىشا، يولنى ھېلىمۇ ئېنىق پەرق ئەتكىلى بولاتتى، يول قار بىلەن كۆمۈپ تاشلانغان بولسىمۇ، لېكىن كۆپىنچە جايلارنىڭ قارلىرى بىر تەرەپتىن پاك - پاكىز ئۇچۇرۇپ كېتىلگەنىدى.

ناستيۇنا ئۇدۇل تەرەپتىن يۈز - كۆزلىرىگە ئۇرۇلۇۋاتقان شىۋىرغاندا نەپەس ئالالماي قېلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئېغىزىپ، بېشىنى ئىچىگە تىقىپ مېڭىشقا مەجبۇر بولدى. بوران گويا ئەسەبىيلەشكەن تاشقىن سۇ توختىماي ئۆركەشلەپ كېلىۋاتقاندەك، ھە دەپ چىقىۋاتاتتى، بوراننىڭ ئۇشقىرتىشى گويا تۇرخۇندىن چىقىۋاتقاندەك قاتتىق ھەم سوزۇلۇپ ئاڭلىناتتى، شۇنداق بولسىمۇ گۈركىرەۋاتقان بوران ئىچىدە ئىككىنچى بىر خىل سادانى — ۋىزىلداۋاتقان شىۋىرغاننى ئېنىق ئاڭلىغىلى بولاتتى. ئۈچ ماڭدام نېرىدىكى نەرسىنى كۆرگىلى بولمايتتى، تۆت ئەتراپ يورۇق بولسىمۇ، لېكىن نۇرمۇ تۇمانغا ئوخشاش خىرە ئىدى ھەمدە ئۇ گويا ئۇچقاندەك، ئاستىن - ئۈستۈن بولۇۋاتقاندەك، تۇرۇپ ۋالىدىسا، تۇرۇپ خۇنۇكلىشىپ قالاتتى. سىلىق، چوقچىيىپ تۇرغان مۇز پارچىلىرى غاراسلايتتى. قار پومزەكلىرى مۇز پارچىلىرىغا ئۇرۇلغان ھامان ھەر تەرەپكە چېچىلىپ كېتەتتى، شۇنىڭ بىلەن بوران چېچىلغان قار ئۇچقۇنلىرىنى ئۇچۇرۇپ ئالغا ئېلىپ كېتەتتى.

بۇنچە شىددەتلىك شىۋىرغان نەدىن كەلدىكىنە؟ ناستيۇنانىڭ ئەسلىشىچە، ئىلگىرىكى يىللىرى بۇنداق مەۋسۇمدا بۇنداق شىددەتلىك شىۋىرغان چىقىپ باقمىغانىدى، ئەتىياز كىرىپ ئۇچىنچى ئايمۇ ئۆتۈپ كېتەي دەپ قالغان مۇشۇنداق چاغدا شىۋىرغان چىقىشى ھېچكىمنىڭ خىيالىغا كەلمەيتتى.

ئۇ يولنى ئېنىق پەرق ئېتەلمىگىلى تۇردى، لېكىن ھازىرچە يول تېپىپ مېڭىۋاتاتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە يول ھامان ئۇنىڭ سول يېقىدىن چىقىپ قالاتتى. بوران ناستيۇنانىڭ ھەرقانچە تاقابىل تۇرۇشىغا، بوران يۆنىلىشىگە قاراپ نىشانىنى ھەرقانچە توغرىلاپ

تۇرۇشىغا قارىماي، ئۇنى جاھىللىق بىلەن تۆۋەندىكى ئېقىنغا قاراپ ئېلىپ كەتتى. ناۋادا يولدىن ئېزىپ قالسا، قاياقلارغا ئۇچۇرۇپ كېتىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىش تەس ئىدى. ئەمدىلىكتە چانا ئىزلىرىنى پەرق ئېتىشمۇ بارغانسېرى قىيىنغا چۈشۈۋاتاتتى. چانا ئىزىنىڭ كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان قىسمى ئۇزۇكسىز كېچىيىپ، ئاخىر باشقا قىسىملىرىغا ئوخشاشلا تۇپتۇز بولۇپ قېلىپ، ئېگىز - پەسلىكىنىمۇ پەرق ئەتكىلى بولمايۋاتاتتى. ناستيۇنا يول بويىدا مۇزغا چاپلىشىپ قالغان تۇتام - تۇتام قۇرۇق ئوت - چۆپنى ئىزدەيتتى، يەر مەدىكى شەكلىدە توڭلاپ قالغان ئاق تېزەكلەرنى ئىزدەيتتى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئوت - چۆپ ئورۇش ئارىلىدىن ئەينى چاغلاردا قۇرۇق ئوت - چۆپ يۆتكىگەندە يول بويلاپ قېلىپ قالغان نەرسىلەر ئىدى. ناستيۇنا شۇ بەلگىلەرگە ئاساسەن ئالغا قاراپ كېتىۋاتاتتى. ئۇنىڭ ھېرىپ ھالى قالمىدى. دەسلەپتە كالۋالىق قىلىپ پۇتۇن كۈچى بىلەن ئالغا ئېتىلىپ يۇرۇپ، ناھايىتى تېز ئارىدىلا ماغدۇرىدىن كەتتى، ئېغىر بىرېزېنت خالتا قوللىرىنى ئاغرىتىۋەتتى. شۇنىڭدىن ئۇرۇۋەرگەنلىكتىن نەپەس ئالالماي قالدى، پېيمىسى قارغا چوڭقۇر پېتىپ، قار بىلەن قاپلاندى، رومال ۋە چاپىنى چىلىق - چىلىق سۇ بولۇپ كەتتى، شامال سوۋۇڭەك - سوۋۇڭەكتىن ئۆتۈپ كېتىدىغان سوغۇق شامال بولماستىن، بەلكى جەنۇب شامىلى ئىدى، شۇنداق جەنۇب شامىلى بولغاچقا، ئۇنىڭ ئۈستىبېشى چىلىق - چىلىق سۇ بولۇپ كەتكەنىدى. قەھرىتان سوغۇق شامال ياخشىمۇ ياكى مۇشۇنداق نەمخۇش جەنۇب شامىلى ياخشىمۇ، بۇنى بىلىپ بولمايتتى.

ناستيۇنا ئارالنى تېپىۋېلىش ئۈچۈن سول تەرەپكە ئىنچىكىلەپ سەپسالدى، ئارال تەرەپكە ئۆتۈۋالسىلا ئىش ئاسانغا توختايتتى، چۈنكى ئارالنىڭ ئۇ تەرىپى تار ئاچال ئىدى، تۇپتۇز مېڭىۋەرسىلا قارشى قىرغاققا يەتكىلى بولاتتى، ناستيۇنا ئۇ يەرگە يېتىپ بارالماي قالارمەنمىكىن دەپ ھەرگىز

ئەنسىرىمەيتتى، قارشى قىرغاق بىرياقتا قېچىپ كەتمىگەندىكىن، بېرىشىنىغۇ باراتتى - يۇ، لېكىن قىرغاقتا يېتىپ بارغاندا جىلغا قەيەردىكىن دەپ قىياس قىلىپ ئاۋارە بولۇپ، ئۇيانداىن - بۇيانغا ئىزدەپ يۈرمەسلىك ئۈچۈن، قىرغاقتا چىقىدىغان جاينىڭ جىلغىغا يېقىن بولۇشىنى ئۈمىد قىلاتتى. شۇنچىلا قاتتىق قار - شۇۋىرغانغا قارىماي تاغ ئېشىپ، سۇ كېچىپ يۈرگەنلىكىدىن قىلچىمۇ پۇشايمان قىلمىدى. ئۇ ئۇ يەرگە بارىدىغان بولغانلىقتىن خۇدا ئۇنى ئۆز پاناھىدا ئاسراپ، باشقىلارنىڭ كۆزىدىن قاچۇرۇپ، شۇنچە قاتتىق قار ياغدۇرغاندۇ، بەلكىم. نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ئۇ بۇ دۇنيادا ئۆزىنىڭ پىيىسىنى سېلىپ تاشلىۋېتىپ، سىرقىراپ ئاغرىۋاتقان پۇتلىرىنى ئۇزۇن سوزۇپ، كۆزلىرىنى ھۇزۇرلىنىپ يۇمۇپ ئارام ئالىدىغان قۇرغاق ھەم ئىسسىق بىر جاينىڭ بولۇشىغا زادىلا ئىشەنمەيتتى. — بۇ گويا ئەپسانىلەردىكىگە ئوخشاش، تولىمۇ يىراق جاي بولۇپ كۆرۈنەتتى.

شۇنداق قىلىپ ئۇ ئاخىر يولدىن ئېزىپ قالدى، يولنى ھېچقانداق قىلىپمۇ تاپالمىدى. ئايىغى ئاستىدىكى ھەممە نەرسە چىرمىشىپ ئالغا قاراپ يۆتكىلىۋاتاتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ بورانغا قارشى مېڭىش قارارىغا كەلدى، شۇنداق قىلغاندا ئاخىر قارشى قىرغاققا يېتىپ بارغىلى بولار، قىرغاقتا چىقىۋالسامىلا ئۆستەڭنىڭ ئورنىنى پەملىۋالالايمەن، ئۇ ئوڭ تەرەپتىكى ئاللىقانداق بىر جايدىن باشقا يەردە ئەمەس دەپ ئويلىدى، بىراق يولدىن ئېزىپ قېلىشى قانداقلىكى بولمىسۇن، ئۇنىڭ ئۈچۈن ئازاب ئىدى. ئۇ قورقىنلىقتىن ئەمەس، بەلكى ئۇۋال بولغانلىقتىن ۋە چارچاپ كەتكەنلىكتىن، ئېسىدەپ يىغلاشقا باشلىدى. نېمىشقىكىنتاڭ، ئاۋازىنى بولۇشچە چىقىرىپ: «ئاندىرى !» دەپ توۋلىۋەتتى. ئەگەر ئۇ ئاندىرى ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالار دېگەن ئۈمىدته بولغان بولسا، تولىمۇ ئەقىلسىزلىك قىلغان بولاتتى، چۈنكى ئۇنىڭ ئاۋازى بوران بىلەن يۆگىشىپ تۆۋەندىكى

ئېقىنغا كېتىپ قالاتتى.

ئۇ يەنە خېلى ئۇزاق ماڭدى. ئۆزىنىڭ قايىقا كېتىۋاتقانلىقىمۇ ئۇنىڭ تۇزۇك ئېسىدە قالمىغانىدى، بىراق ئۇ بىر قېتىم بېشىنى كۆتۈرگەندە، تۇيۇقسىزلا بېشىنى دەرھال ئىچىگە تىقىۋېلىشنىڭ ھاجەتسىز بولۇپ قالغانلىقىنى، بوراننىڭ ئاجىزلاپ كەتكەندەك تۇرغانلىقىنى بايقاپ قالدى. ئۇ قەدىمىنى توختىتىپ ئارقىسىغا قارىدى: ئارقىسىدا بوران ھېلىمۇ ئەزۋەيلەپ چىقىۋاتاتتى، بۇ يەردە بولسا ئاللىقانداق بىر نەرسە بىلەن توسۇلۇپ، ئاللىقانداق بىر نەرسىگە ئۇرۇلۇپ، يەنە بىر ياققا بۇرىلىپ كېتىۋاتاتتى. ناستيۇنا يەنە بىرنەچچە ماڭدام ماڭا ـ ماڭمايلا دەريا قىرغىقىنى كۆردى. بۇ كىچىك ئارال ئەمەس، قۇرۇقلۇق ئىدى، ناستيۇنا ئۆزى سەزمىگەن ھالدا كىچىك ئارالدىن ئۆتۈپ كېتىپ قالغانىدى. «خۇداغا شۈكۈر، ھەرھالدا ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتۈۋاپتىمەن، ئەمدى ئاندىرىيېۋ ئېكىنزارلىقىنى تېپىۋالاي»، دەپ ئويلىدى ئۇ. دەريا قىرغىقىنىڭ بۇ يېرى كامالچە شەكىلسىدە ئىدى. ناستيۇنا شۇنىڭغا ئاساسەن، خاتىرىسىدە قالغان كىچىك ئارال ئارقىسىدىكى دەل ـ دەرەخلەر قويۇق ئۆسۈپ كەتكەن تىك دوقالىنىڭ ئۆزىنىڭ سول تەرىپىگە ئۆتۈپ قالغانلىقىنى بايقىدى، بوران يولىنى توسۇپ قويغان دەل مۇشۇ تىك توقال بولسا كېرەك. بۇنىڭدىن قارىغاندا ناستيۇنانىڭ مۆلچىرى توغرا بولۇپ چىققاندەك تۇراتتى، ئۇ دەريا قىرغىقىنى بويلاپ تۆۋەندىكى ئېقىنغا قاراپ مېڭىش كېرەك ئىدى. ئەمدىلىكتە ھەرھالدا كۆزلىگەن نىشانغا يىراق قالمىغانىدى. تاغدىكى قارىغاي شاۋقۇنى ئېنىق ۋە لېكىن تۆۋەن بولۇپ، قىپيالمىگاچ بولۇپ قالغان ئاق قېيىن بىلەن ئاق تېرەكلەر دوقالدىن ئۆتكەندىن كېيىن قايتىدىن تۇيتۇز يولىغا كىرىۋالغان دەريا بويىدىكى كىچىككىنە چۆپلۈكتە ئىرغاڭلايتتى. ناستيۇنا ئوڭغا بۇرالماسلىققا تىرىشاتتى، ئوك تەرىپىدە بوران ھېلىمۇ گۈركىرەۋاتاتتى. بوران ئۇنى ئارقىسىدىن ئالغا ئىتتىرەتتى،

پۇتلىرى بوراننىڭ ئىتتىرىش سۈرئىتىگە يېتىشەلمىگەنلىكتىن يول بويى پۇتلىشىپ كېلىۋاتاتتى، بىر قېتىم يىقىلىپمۇ چۈشتى. ئىككى تال بەرەڭگى بىرېزېنت خالتىسىدىن قارلىققا دومىلاپ چۈشۈپ كەتتى، نېمىشقىكىنتاڭ، ئىختىيارسىز پەيدا بولغان كۆڭۈل غەشلىكىدىن بولسا كېرەك، ئەتىمالىم، قارلىققا توڭلاپ يېتىۋەرسۇن دەپ تېرىۋالغۇسى كەلمەي قالدى.

ئۇ يول مېڭىش بىلەن بولۇپ كېتىپ ھېلىقى ئۆستەڭدىن ئۆتۈپ كەتكىلى تاس قالدى. بەختكە يارىشا شىۋىرغاننىڭ بىر تەرەپكە قاراپ شىددەت بىلەن سوقۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ۋاقتىدا سېزىپ قالدى ـ دە، دەرھال توختىدى. ئۇنداق بولمىغان بولسا رىبنايا كەنتىگە كېتىپ قالغان بولاتتى. ناستيۇنا بۈگۈن ئۆز تەلىيىنىڭ ئوڭدىن كەلگەن ـ كەلمىگەنلىكىنى بىلەلمەيۋاتاتتى. ئۇ نىشاندىن ئادىشىپ قالماي، يىقىلىپ چۈشمەي، يەر ـ جاھاننى قاراڭغۇلۇق قاپلىغان ھاۋا شارائىتىدا دېگۈدەك بىكار يول يۈرمەي، ئانگارا دەرياسىدىن ئوڭۇشلۇق ئۆتۈۋالغاندەك تۇراتتى. ئەگەر ئۇنىڭ ئورنىدا باشقا بىرى بولسىدى، ھەممە ئىش مۇشۇنداق ئوڭۇشلۇق بولىدىغان بولسا، جەزمەن شادلىقىدىن قىن ـ قىنىغا پاتمىغان بولاتتى، بىراق ئۇ، نېمىشقىكىنتاڭ، دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، ھەممە ئىش ئەسلىدە بولۇشقا تېگىشلىكتەك بولماي، ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ كېتىپتۇ، دەپ ئويلايتتى. ئۇ خۇددى بىرنەرسىنى يوقىتىپ قويغاندەك كۆڭلى پەرىشان، ئىچى تىت ـ تىت بولۇۋاتاتتى. بۇ يالغۇز ھارغىنلىقتىنلا بولماي، بەلكى دەسلىپىدىلا ئاللىقانداق باشقا بىرنەرسىنىڭ مېڭىسىگە كىرىۋالغانلىقىدىن بولغانىدى؛ ئۇ بۇ «ئاللىقانداق باشقا بىر نەرسە» نىڭ دەل ياخشىلىقتىن دېرەك بەرمەيدىغان، ئەمما ئالدىنئالا پەيدا بولغان توغرا سېزىم ئىكەنلىكىنى ئويلاپ بېقىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى.

كۆپ ئۆتمەيلا ئۇ ئۆستەڭدىن قاشقا چىقىپ، قىشلىق ئۆيگە يېتىپ كەلدى.

ئاندىرى ئۆيده ئىدى، چۈنكى ئۆگزىدىكى موريدىن چىققان ئىس تولغىنىپ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈۋاتاتتى. مۇبادا ئۇ مىڭبىر جاپا - مۇشەققەتلەرنى بېشىدىن كەچۈرۈپ، بۇ يەرگە كەلگەندە قىشلىق ئۆي قۇيقۇرۇق بوشاپ قېلىپ، بىكارغا ئاۋارە بولۇپ يۈرگەن بولسا، كۆڭلى بەكمۇ يېرىم بولغان بولاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆتكەنكى قېتىم بۇ يەرگە كېلىشى ئېرىنى نەقەدەر ئالاقزەدە قىلىۋەتكەنلىكى ئېسىدە بولغاچقا، دەرھال ئىشىكتىن ئۈسۈپ كىرىپ كەتمىدى. ئاۋۋال ئۇ دېمىنى ئېلىۋېلىپ، چىپ - چىپ هۆل بولۇپ كەتكەن يۈزىنى قولى بىلەن سۈرتكەندىن كېيىن، دېرىزىنى ئاستا چېكىپ تۇرۇپ:

— ئاندىرى، مەن كەلدىم، ئاندىرى ! — دېدى.

ئاندىرى ئاۋازنى ئاڭلاپ ئىشىكتىن ئېتىلىپ چىقتى - دە، ناستيۇنانىڭ گەجگىسىدىن قۇچاقلاپ بىرنېمىلەرنى دەپ پىچىرلاپ، ئاستا ئىشىك ئالدىغا ئېلىپ كەلدى، ناستيۇنا ئۇنىڭ نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىنى ئۇقالمىدى، ئۇ توساتتىن ئۆزىنىڭ هېرىپ هالى قالمىغانلىقىنى، قىمىرلىغۇچىلىكمۇ ماغدۇرى قالمىغانلىقىنى هېس قىلدى. بوسۇغىدىن ئۆتۈۋاتقاندا پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشكىلى تاس قالدى. ئەسلىدىلا يىغلىغۇسى كېلىپ تۇرغان ناستيۇنا ئاخىر ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي، ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ هۆركىرەپ يىغلىۋەتتى. ئاندىرى نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي بىر چەتتە تەمتىرەپ تۇرۇپ قالدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ تا هازىرغىچىلىك ناستيۇنانىڭ راستلا كەلگەنلىكىگە ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتقان بولسا كېرەك !

— ئالدىمغا چىقسىڭىز بولماسمىدى؟ — دېدى ئۇ يىغىسىنى داۋاملاشتۇرۇپ، بويىنى قاتتىقلىق بىلەن ئاچچىقىغا بەس كېلەلمەي ئاغرىنىپ، — مەن يېتىپ بارالماسمەنمىكىن، يىقىلىپ قالارمەنمىكىن دەپ ئەندىشە قىلىپلا كەلدىم، سىز بولسىڭىز، بۇ يەردە باشقىلارنىڭ ئۆلۈپ - تىرىلىشى بىلەن قىلچە كارىڭىز بولماي بەخىرامان ئولتۇرۇپسىز.

— بۇگۈن كېلىپ قېلىشىڭنى نەدىن بىلەي؟ !
— نەدىن بىلەي؟ ! بىلىشىڭىز كېرەك ئىدى — دە !
ئۇنىڭ چاپىنىنى سالدۇرۇپ قويۇش ۋە رومىلىنى يېشىش ئاخىر ئاندىرىنىڭ يادىغا يەتتى. ناستيۇنا بولسا ھۆل بولۇپ كۆپۈپ ئىنتايىن ئېغىرلىشىپ كەتكەن پىيمىسىنى يىرگەنگەن ھالدا چۆرۈپ تاشلىدى، ئاندىرى پىيمىنى قولىغا ئېلىپ دەڭسەپ كۆرۈپ، تەئەججۈپلەنگەنلىكىدىن بېشىنى چايقىغىنىچە قۇرۇتۇش ئۈچۈن مەش يېنىغا قاقلاپ قويدى. مەشتە ئوت لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتاتتى، ئۆي ھەم ئىسسىق، ھەم تىپتىنچ بولۇپ، ئوتۇنلارنىڭ چاراسلاپ كۆيۈۋاتقان ساداسى كىشىگە بىر خىل ھۇزۇر، ئائىلىگە خاس لەززەت بېغىشلايتتى. پەقەت دېرىزە ئەينىكىنىڭ تۇرۇپ — تۇرۇپ جاراقلاشلىرىلا كىشىگە سىرتتا شۇنىرغان چىقىۋاتقانلىقىنى ئەسلىتەتتى.
ئاندىرى ناستيۇناغا ياندىشىپ تاختاي تۆشەكتە ئولتۇردى — دە، ئېھتىياتچانلىق بىلەن:
— قانداقچە كېلىپ قالدىڭ؟ بىرەر ئىش چىقىپ قالمىغاندۇ؟ — دەپ سورىدى.
— قانداقچە كېلىپ قالدىڭ؟ — ناستيۇنا زەردىسى بىلەن دوراپ ئېيتتى، — سىزنى يوقلىغىلى كەلدىم، شۇنداق گەپ ! سورىغان سوئالىڭىزنى قاراڭا ! — ئارقىدىنلا ئۇ ئاچچىقىدىن يانغان تەلەپپۇز بىلەن، — ھېچقانداق ئىش چىقىپ قالغىنى يوق، — دېدى.
— جېنىڭدىن تويۇپسەن — دە. مەن تېخىچە مۇشۇنداق ئۆلەر — تىرىلىشىڭگە باقمايدىغانلىقىڭنى بىلمەپتىكەنمەن. بۇگۈنكىدەك ھاۋا رايىدا ھەتتا ياۋايى ھايۋانلارمۇ ئۇۋۇسىدىن چىقالمايدۇ، سەن بولساڭ چىقىپسەن.
— سىزمۇزە، قارىغۇ چاشقانغا ئوخشاش قاپقاراڭغۇ ئۇۋۇغا كىرىۋېلىپ كۈنىڭىزنى ئېلىپ، ھېچنېمىدىن بىخەۋەر يۇرۇپسىز، ھەتتا ئۆز خوتۇنىڭىزنىڭ قانداق ئايال

ئىكەنلىكىنىمۇ ئېنىق كۆرمەس بولۇپ قاپسىز.

— شۇنداق، قارىغۇ چاشقانغا ئوخشايمەن، — دېدى ئۇ ناستيۇنانىڭ سۆزىگە قوشۇلۇپ، بىراق ئۇ شۇ مىنۇتتا چەكسىز بەخت ۋە شادلىققا چۆمۈلگەنلىكتىن بۇنداق پاراڭنى دەپ كەيپسىزلىنىشنى خالىمايتتى، شۇڭا گەپنى بۇرىۋەتتى — قورسىقىڭ ئېچىپ قالدىغۇ دەيمەن؟ چۈشلۈك تاماق يېسەك قانداق؟ بولمىسا كەچلىك غىزا يېسەكمۇ مەيلى، مەن ھازىر ئەتىگەنمۇ - كەچمۇ، ئايرىيالمايدىغان بولۇپ قالدىم.

— پاھ، مېنى نېمە بىلەن مېھمان قىلىسىز؟ — ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ تاماقنى تىلغا ئېلىشى بىلەنلا قورسىقىنىڭ تازا ئېچىپ تارتىشىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى. ئۇ ئەتىگەندىمۇ ناشتا قىلمىغان. ئەمدىلىكتە بولسا گۈگۈم چۈشەي دەپ قالغانىدى. ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ شۇنى پەملىدىكى، ئاندىرى ئۇنى ھەيران قالدۇرىدىغان نەرسىلىرىنى چىقىرىپ، ئۆزىنىڭ جاھاندارچىلىقىنى نەقەدەر ئوبدان بىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرمەكچىدى. شۇڭا، ئۇ ئاندىرىنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرماسلىق لازىملىقىنى تېخىمۇ ھېس قىلدى.

— مەن ساڭا بېلىق شورپىسى پىشۇرۇپ بېرىمەن. بىرقانچە كۈندىن بۇيان بىرنەچچە تال بېلىق تۇتۇۋالدىم.

— بىراق، مېنىڭ زادى تالاغا چىققۇم كەلمەيۋاتىدۇ.

— ئولتۇرىۋەر، ھەممىسىنى ئۆزۈم قىلىمەن.

ئۇ ئىشىكنى قىيا ئېچىپ قويۇپ، بوسۇغىدىن چىقماي تۇرۇپلا بېشىنى چىقاردى - دە، ئىشىك بېشىدىكى ئاللىقانداق بىر يەردىن توڭلاپ شىنىدەك قېتىپ كەتكەن يوغان بىر بېلىقنى ئالدى، — بۇ ئاجايىپ يوغانباش بېلىق كەم - كوتسىز ئۇچ كىلوگىرام كېلەتتى. ئۇ بېلىقنى پاققىدە قىلىپ شىرە ئۈستىگە تاشلىدى.

— پاھ، بۇ يەردە كۈنىگىز بىزدىن ئوبدان ئۆتۈۋېتىپتۇ - دە، — دېدى ناستيۇنا ھەيران بولۇپ.

ـــ ئالايىتەن سېنى ئېغىز تېگەرمەكسەن دەپ ئۆزى كەلگەندەكلا، تۇنۇگۈن ئامىتىم كېلىپ تۇتۇۋالغانىدىم، تەلىيى ئوڭ ئادەم ئوخشايسەن!

ـــ ھە، تەلىيىم ئوڭ بولمايچۇ، ـــ دېدى ئۇ بىر خىل مەنىلىك، ھەقىقىي غەرىزىنىڭ تېگىگە يېتىپ بولمايدىغان تەلەپپۇز بىلەن.

ئاندىرى بېلىقنى قانداق تۇتقانلىقىنى تىلغا ئېلىپمۇ قويمىدى. ئۇنى ناستيۇناغا ئېيتىپ بېرىشكە يۈزى چىدىمايتتى. چۈنكى، ئۇ تېخى يېقىندا باشقىلارنىڭ بۇنداق نەرسىلىرىنى ئوغرىلىۋېلىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ بېقىشقىمۇ پېتىنىمايتتى، بىراق ئەدىلىكتە چۈشكۈنلىشىپ مۇشۇنداق ھارامزادىلىك قىلغىلى تۇرغانىدى. رېبنايا كەنتىدىكى بەزىلەر مەزكۇر كەنتنى كېسىپ ئۆتىدىغان دەريانىڭ يۇقىرى ئېقىنىدىكى يىراق بىر ئارال قىرغىقىدا، دەريا شاخابچىسىغا ئۇدۇل تەرەپتە بىرنەچچە تال قارماق تاشلاپ قويغانىدى، بۇ يەرنىڭ سۇ ئېقىنى ئاستا بولۇپ، ناھايىتى قېلىن لاي ـ لاتقىلار يىغىلىپ قالغانىدى. مەلۇم بىر كۈنى يېرىم كېچىدە ئۇ كۈتمىگەن يەردىن بۇ قارماقلارنى كۆرۈپ قالدى ـ دە، نىيىتى بۇزۇلدى. ھېچكىمنىڭمۇ ھەر كۈنى مۇز چوقۇيدىغان كاچكۇل تەشكۈچنى كەنتكە ئەكېتىپ، يەنە ئەكېلىپ يۇرمەيدىغانلىقى ئۈنىڭغا ئايان ئىدى. دېگەندەكلا ئۇ چاتقاللىق ئىچىدىن كاچكۇل تەشكۈچنى تېپىۋالدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ يەردە تېخى يەنە قىسقا ساپلىق بىر گۈرجەكمۇ قويۇپ قويۇلغانىدى. بۇلاردىن بېلىق تۇتقۇچنىڭ پەملىك ئادەم ئىكەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى. كىشىلەر قارماققا ئادەتتە ئەتىگىنى كېلىپ قاراپ باقاتتى. شۇڭلاشقا ئاندىرى گۇگۈمدا قاراڭغۇ چۈشۈپ قېلىشىغا قارىماي مۇزنى چوقۇپ، قارماقنى بېلىق ئىلىنغان ـ ئىلىنمىغانلىقىغا قارايتتى. بۇنداق قىلغاندا كېچىسى يەنە مۇز توڭلاپ، كاچكۇل ئېتىلىپ قالاتتى. ئۇ مۇشۇنداق يول بىلەن تۆت تال يوغانباش بېلىقنى قولغا

چۈشۈرۈۋالغانىدى. بۇ ئىش شۇنداق ئۇستىلىق بىلەن قىلىنىدىكى، قىلچە ئىز قالدۇرۇلمىدى. قارماقنىڭ ئىگىسىمۇ چېنىپ قالمىدىغان يەرلىرىنى سېزىۋېلىشى ناتايىن ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە قارماق ئىگىسىگە تۇنىدىكى پۇرسەتمۇ قالدۇرۇلغان بولۇپ، بۇ بېلىق قارماققا ئېلىنىشنىڭ ئەڭ ئوبدان پەيتىدۇ، بەلكىم.

بۇنىڭ «ئىش» دەپ يېقىملىق ئېيتىلىشىنى قارىمامدىغان، بۇنداق ئىشنى ئىلگىرى ئاندىرىنىڭ ئۆزىمۇ رەزىل ھارامزادىلىك دەپ كەلگەنىدى.

بىراق، ئۇنى مۇشۇنداق پەسكەش كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىشقا مەجبۇر قىلغان ھەرگىز تۇرمۇشنىڭ كاپالەتسىزلىكى ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ ئۆزىمۇ ئازدۇر - كۆپتۇر گۆش ساقلاپ كەلدى، ناستيۇنامۇ دائىم ئاز - پاز نەرسە ئەكېلىپ بېرىپ تۇردى. ساقلانغان نەرسىلەر قانچە كۆپ بولسا شۇنچە ياخشى، ھەرقانچە كۆپ بولسىمۇ خالتا يېرىلىپ كەتمەيدۇ. لېكىن، ئاندىرىنى بارا- بارا چۈشكۈنلەشتۈرۈپ مۇشۇ ھالغا چۈشۈرۈپ قويغان نەرسە ئاساسەن ئۇنىڭ قەلبىگە يوشۇرۇنغان، ھەر سائەت - ھەر مىنۇت ئۆزىگە ھۆكۈمرانلىق قىلىۋاتقان ئۇۋاللىق ئىدى. دەل مانا شۇنداق روھىي ھالەت ئارقىسىدا ئۇنىڭدا ئوخشاشلا كۈچەپ يوشۇرىدىغان ھەمدە ھەرقايسى جەھەتلەردىن نىقابقا ئورايدىغان بىر خىل ئارزۇ پەيدا بولۇپ قالدى: «ئۆزۈم بىلەن تۇپتىن ئوخشىمايدىغان ھالدا تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتقان كىشىلەر بىلەن قارشىلىشىمەن. ئۇلار دەبدەبىلىك ھالدا ياشايدۇ، مۆكۈپ يۈرۈشى، قورقۇپ ئولتۇرۇشى ھاجەتسىز. ئۆزۈم بىرەر ئىشتا بولسىمۇ ئۇلارنىڭ ئالدىدا ماڭغان بولسام، بۇ قورساق كۆپۈكىنىمۇ بولسا چىقىرىۋالغان بولاتتىم.» شۇنداق قىلىپ ئۇ شۇنى ھېس قىلاتتىكى، گويا ئۆزى ئۇلارنىڭ تەقدىرىگە نىسبەتەن مەلۇم دەرىجىدە رول ئويناۋاتقاندەك، ئىش ئۆزى بولسا بىر خىل، بولمىسا باشقىچە بولىدىغاندەك تۇراتتى.

ئۇلار بۇنداق ئادەمنى كۆرمىگەن، ئاۋازىنى ئاڭلاپ باقمىغان، بۇنداق بىر ئادەم بارلىقىدىن قىلچە خەۋىرى بولمىغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئادەم مەۋجۇت ئىدى ھەمدە ئۆزىنىڭ مەۋجۇتلۇقى ئارقىلىق باشقىلارغا مەلۇم جەھەتتە تەسىر كۆرسىتىۋاتاتتى، بولمىسا، ئۇ ئۆلگەن ئادەم، ئەرۋاھ بولۇپ قالغان بولاتتى. ئۇ بۇنداق قىلىش ئارقىلىق ئۆزىنى خۇشال قىلالىسىمۇ (چۈنكى كىشىگە خۇشاللىق بېغىشلايدىغانلىكى ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئوچۇق ـ ئاشكارا بولىدۇ)، لېكىن بار بىلەن يوق ئارىلىقىدىكى بىچارە تەسەللىگە ئېرىشەتتى، قىلدەك قانائەت تاپاتتى. ئۇ بۇنىڭ قانداق تەسەللى، قانداق قانائەت ئىكەنلىكىنى سۈرۈشتۈرۈپ ئولتۇرمىدى، نېمىسىنىڭ ئۆز كۆڭلىنى يايراتقانلىقىنى جەزمەن بىلىۋېلىشنىڭ نېمە ھاجىتى. كۆڭۈلنىڭ ئاز ـ تولا يايرىغىنىلا كۇپايە ـ دە.

بېلىق شورپىسى لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان مەش ئۈستىدە ناھايىتى تېزلا پىشتى. ئۇلار شورپا ئىچكىلى تۇردى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاندىرى يەنە بىر تال ياغاچ قوشۇقنى چىقىرىپ ناستېيۇناغا سۇندى. ئۇ بۇنى ئەر ـ خوتۇن دىدارلاشقان ھازىرقىدەك كۆڭۈللۈك پەيتكە ئاتاپ ئالايىتەن پىچاق بىلەن يونۇپ ياساپ چىققانىدى. ئۇ ئۆيگە لازىمەتلىك نەرسە ـ كېرەكلەرنى پەيدىنپەي سەرەمجانلاشتۇرماقتا ئىدى، ئەمدىلىكتە كېچىككىنە ھەربىي سۇدان بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇچ لىتىر سۇ سىغىدىغان چوڭ قازان بىلەن تاماق پىشۇراتتى. بۇ قازاننى ناستېيۇنا ئالدىنقى ھەپتىدە ئىچ كىيىم بىلەن بىللە مۇنچىغا ئالغاچ بارغانىدى.

ئالدىنقى ھەپتە ئۇلار بىرقانچە قېتىم يۇز كۆرۈشكەن بولسىمۇ، لېكىن ئاۋۇالقىدەكلا قاراڭغۇدا مۇنچىدا كۆرۈشكەنىدى. شۇ ئۇچرىشىشلاردىن كېيىن ناستېيۇنا ئۆزىنىڭ ئورۇن تاللىمىغانلىقىدىن ۋە ئۆزىنى چىڭ تۇتالمىغانلىقىدىن خاپا بولغان ۋە يىرگەنگەنىدى. ئۇنىڭدا بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا ھەمىشە ئالدام خالتىغا چۈشۈپ كەتتىمىكىن، ئېرىم بولماي بەلكى

باشقا بىر نەمىكىن دېگەن بىر خىيال - تۇيغۇ پەيدا بولۇپ قالاتتى. گەرچە باشقا ئادەمنىڭ ئۇنىڭ ئورنىغا دەسسىيەلمەيدىغانلىقىنى ئېنىق بىلسىمۇ، لېكىن يەنىلا ياتسىراۋاتاتتى، خاتىرجەم بولالمايۋاتاتتى. ئۇ ھەمىشە ئاندىرىنىڭ ئاۋازىغا «بۇ شۇنىڭ ئاۋازىمىدۇ؟» دەپ زەن قويۇپ قۇلاق سالاتتى، گۇمانلىق يەرلىرىنى ئىزدىگىنى ئىزدىگەندى، سۆزلەپ ئولتۇرۇش ھاجەتسىزكى، ئۇ ھامان ئاندىرىنىڭ سۆز - ھەرىكەتلىرىدىن ئىلگىرى سەزمىگەن بەزى نەرسىلەرنى سېزەتتى - دە، ئۆلگۈدەك قورقۇپ كېتىپ، پۈتۈنلەي گاڭگىراپ قالاتتى. بولۇپمۇ ھەم سوغۇق، ھەم تېيىلغاق، چىرىپ كەتكەن يوپۇرماقلارنىڭ چۈچۈمەل ھىدى كېلىپ تۇرغان يۇيۇنۇش تاختىسى ئۈستىدە يېتىشتىن بەك يىرگىنەتتى. يۇيۇنۇش تاختىسى ناھايىتى ئېگىز بولغاچقا، ئۆمىلەپ چىقىشقا توغرا كېلەتتى. ناستيۇناغا گويا يۇيۇنۇش تاختىيى ئۈستىدە ياتقان ھامان پۈتۈن ئەزايى دەرھال يىرگىنىچلىك ياۋايى ھايۋان يۈڭى بىلەن قاپلانغاندەك، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزى خالىسىلا ياۋايى ھايۋانغا ئوخشاش ھۇۋلاپ كېتىدىغاندەك بولۇپ تۇيۇلاتتى.

بۇ قىشلىق ئۆيدە بولسا ئەھۋال باشقىچە ئىدى. ئۇلار بۇ يەردە بىر - بىرىنىڭ چىرايىغا سەپسالالايتتى. ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ چىرايىغا قاراپ كۆڭلىدە نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىنى چۈشىنىپ كېتەلەيتتى. ئۇلارنىڭ بۇ يەردىكى مېھىر - مۇھەببىتى بۇرۇنقى ئائىلە تۇرمۇشىنىڭ داۋامى بولۇپ، ئەيىبلىگۈدەك ھېچنېمىسى يوق ئىدى. مۇھەببەتلىشىش ۋاقتىدىكى شەرت - شارائىتىنىڭ شۇنچىلا يات ۋە ئاددىي بولۇشى ئەلۋەتتە ناستيۇنانى دەككە - دۈككىگە سالاتتى بۇ ئۇنىڭغا يوچۇن تۇيۇلاتتى، بىراق بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا بىر خىل تېپىلغۇسىز ھاياجان پەيدا بولاتتى. بۇنداق ھاياجان ئەر - خوتۇنىنىڭ مۇشۇنداق ھاللاردا دائىم كۆرۈلۈپ تۇرىدىغان، ۋاقتىنچە ئۆز بۇرچىنى ئادا قىلىدىغان ھېسسىياتىدىن ئېشىپ چۈشەتتى. ئۇلار يوللۇق ئەر - خوتۇن،

لېكىن دائىم بىللە بولۇش ئۇياقتا تۇرسۇن، ھەتتا يۇز كۆرۈشۈشمۇ ئوغرىلىقچە بولۇۋاتقانلىقى، ئەر - خوتۇنلىق مۇشۇنداق بىچارە ئەھۋالغا چۈشۈپ قېلىشى ناستيۇناغا قاتتىق ئەلەم بولۇپ تۇيۇلاتتى. شۇڭا، ئۇ بۇ ئەلەمنىڭ ھەر قېتىملىق ئۇچرىشىش بىلەن چىقىرىۋېلىشنى ئارزۇ قىلاتتى. ھەر قېتىمقى ئۇچرىشىشنىڭ بىرنەچچە يىللىق تۇرمۇش مەزمۇنىنى ئۆز ئىچىگە ئېلىشىنى، پەۋقۇلئاددە ئەھمىيەتكە، پەۋقۇلئاددە كۈچ - قۇۋۋەت ۋە پەۋقۇلئاددە مېھرىبانلىقنى ئىگە بولۇشىنى ئۈمىد قىلاتتى. ئەمما، بۇ ئۈمىدنىڭ قانداق ئەمەلگە ئېشىشىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى، ئەلۋەتتە، بۇ ئازابلىنىش، ھەسرەتلىنىش، ئەتىنى قانداق ئۆتكۈزۈشنىڭ غېمىگە چۆكۈش بىلەن بىر ۋاقىتتا يۈز بېرىشكە كۆز يەتكەن، بىراق يەنىلا گاھ كۆرۈنۈپ، گاھ غايىب بولۇۋاتقان، سەل قارىغىلى بولمايدىغان ئىشنىڭ بالدۇرراق يۈز بېرىشىنى قىزغىن ئۈمىد قىلاتتى. ئۇنىڭ بىردىنبىر كۈتكەن ئۈمىدى شۇ ئىشنىڭ بالدۇرراق يۈز بېرىشى ئىدى - يۇ، لېكىن ئۆزىنى ئۈمىدسىزلەندۈرۈپ قويۇشنى خالىمايتتى.

مەلۇم بىر كۈنى ئۇنىڭغا شۇ ئىش يۈز بەرگەندەك بولۇپ تۇيۇلدى - يۇ، لېكىن بۇنىڭ قاچان قايسى قېتىمقى ئۇچرىشىشتا يۈز بەرگەنلىكىنى بىلمەيتتى. بۇنىڭ بىلەن ئۇ: «مۇشۇنداق ئىشنى قانداقچە سەل قاراپ ئۆتكۈزۈۋەتكەندىمەن؟ مەن تۇيغۇسىز ئادەمىمىدىم، ياغاچمىدىم؟» دەپ قاتتىق ئازابلاندى. دەرۋەقە، ناستيۇنا بۇ ئىشنىڭ راستلا يۈز بەرگەنلىكىگە ئىشىنىپ كەتمىگەن بولسىمۇ، لېكىن نۇرغۇن ئالامەتلەر بۇ ئىشنىڭ ھەقىقەتەن يۈز بەرگەنلىكىنى — دەل مۇشۇ ئىش تۇيۇلىدىن ئۆزىنىڭ ئاشۇنداق بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى، كۆڭلىنىڭ جايىغا چۈشمەيۋاتقانلىقىنى كۆرسىتەتتى.

ئۇ شىرە يېنىدىن تۇرۇپ كەتتى، ھەددىدىن زىيادە ھارغىنلىق ئارقىسىدا سىرقىراپ ئاغرىۋاتقان پۇتلىرىنى سۆرىگىنىچە ئاقساپ مېڭىپ، تاختاي تۆشەككە كېلىپ يېتىۋالدى. مانا ئەمدى ئۇ

ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە كېلىش سەۋەبىنى ئاندىرىغا ئېنىق ئېيتىپ بېرەلەيتتى.

— بىلەمسىز، ئاندىرى؟

— نېمىنى؟

— بولدىلا، بىردەمدىن كېيىن ئېيتىپ بېرەي، — دېدى ئۇ يەنە پىكرىنى ئۆزگەرتىپ.

ناستيۇنا بۇ ئىشنى ئاندىرى ئۆز يېنىغا كېلىپ ئولتۇرغاندىن كېيىن ئېيتىپ بەرمەكچى بولغانىدى. بىراق ئۇ تېخىچە شىرە يېنىدا ئولتۇرغان پېتى ئېزىلەڭگۈلۈك بىلەن تاماق يەۋاتاتتى؛ ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ ناھايىتى ئاستا تاماق يەيدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى بايقىدى — يېقىندىن بۇيان ئۇنىڭ ھەرقانداق ئىشنى ئالدىرىماي - تېنىمەي قىلىشقا ئادەتلىنىپ قالغانلىقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ ئاخىر ئورنىدىن تۇردى - يۇ، لېكىن بېرى كەلمىدى، تاماق يەيمەن دەپ قارا تەرگە چۆمۈلۈپ كەتكەچكە، سەگىۋىلىش ئۈچۈن ئىشىك يېنىغا باردى. سوغۇق شامال ئۇدۇل ناستيۇناغا كېلىپ تېگىۋىدى، ناستيۇنا:

— ئىشىكنى يېپىڭ! — دەپ قاتتىق ۋارقىرىدى.

— يېپىپ قويدۇم، يېپىپ قويدۇم. بوران ئاجىزلىشىپ قالغاندەك تۇرىدۇ.

— ھە، ئاجىزلىشىپ قاپتۇ.

ئاندىرى ناستيۇنانىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى.

— تېخىچە ئىسسىنالمىدىڭمۇ؟

— ئىسسىنىۋالدىم، بىراق ھايال ئۆتمەي كېتىدىغانلىقىم يادىمغا يەتسىلا، پۈتۈن ئەزايىم تىترەپ كېتىدۇ. كەلگۈچىلىكلا ئۆلگۈدەك ھاردىم.

— ئۇنداق بولسا بۇ يەردە ئۇزاقراق تۇرۇپ، ئوبدان ئارام ئېلىۋالغىن، ئۆزۈڭ يالغۇز كېتەلمەيسەن، مەن ئاپىرىپ قويايى.

— قانداقچە ئۇزاقراق تۇرالايمەن، ئاندىرى؟ مەن ھېچكىمگە تىنمايلا، لام - جىم دەپمۇ قويمايلا بۇياققا چاپتىم. ئۇلار مېنى

جەزمەن ئىز ـ دېرەكسىز يوقىلىپ كەتتى دەپ ئويلايدۇ. ئەگەر تۇن تەڭ يېرىم بولغاندا ئۆيگە قايتسام قېينىئانام خاپا بولمامدۇ؟ دائىم مۇشۇنداق يېرىم كېچىلەردە سىرتتا لاغايلاپ يۈرسەم، ئۇلار: «قاراڭلار، بۇ كېلىنمىزنى...» دەپ قالىدۇ، ــ ناستيۇنا ئۆزىنىڭ يېرىم كېچىدە قايتىپ بېرىپ ئىشىكنى قاندىق چېكىشنى تەسەۋۋۇر قىلىپ كۆزىنى يۇمدى.

ــ دادام بۇ ئىشلارنى سۇرۇشتە قىلمىدىمۇ؟

ــ ھازىرچە سۇرۇشتە قىلغىنى يوق، ئۇن چىقارماي يۇرىدۇ. مەن ئۇنىڭ مىلىتسىنىڭ يوقالغانلىقىنى ھازىرغىچىلىك سېزىۋالمىغانلىقىنى ھېچ چۈشىنەلمەي كەتتىم. ئۇزاق ئۆتمەيلا، ھەممە ئىش ئۈستىدە تەرگىمەي قويمايدۇ.

ــ سۇرۇشتە قىلغاندا نېمە دەپ جاۋاب بېرىشكىنى ئوبدانراق ئويلىنىپ قويدۇڭمۇ، قانداق؟

ــ ئويلاشنىغۇ ئويلىدىم، ــ دېدى ناستيۇنا بىزار بولغان قىياپەتتە.

ــ نېمەدەپ جاۋاب بەرمەكچى بولۇۋاتىسەن؟

ــ قانداق يالغانچىلىق قىلىدىغانلىقىمنى سىزگە ئېيتىپ بېرىشىڭ نېمە ھاجىتى؟ ئېيتقۇم يوق. نېمىلا بولسا ئۆزۈم بىر نەرسە دەرمەن. كېتەي.

ئاندىرى ناماقۇل بولغان ھالدا ئۇنىڭ چاچلىرىنى سىيپاپ تۇرۇپ دېدى:

ــ تەس كۇنگە قالدىڭغۇ دەيمەن، ناستيۇنا؟

ــ ياق، ــ دېدى ئۇ كۆزىنى ئېچىپ پىسسىكىندە كۈلۈپ قويۇپ. ئۇنىڭ سوغۇق شامال نەشتىرى سانجىلغان چىرايى ئىسسىق ئۆيدە ئاناردەك قىزىرىپ كەتكەن بولۇپ، مىيىقىدا سۇس تەبەسسۇم ئەكس ئېتىپ تۇراتتى، ــ سىزگە ئېچىم ئاغرىيدۇ، ــ بىراق ئۇ ئۆز ھېسسىياتىنى پۈتۈنلەي سۆزلەپ بېرىشنى خالىمايتتى ھەم ئۇنداق نىيەتكىمۇ كەلمىگەنىدى، ــ تەس كۇنگە قالغۇدەك نېمە بولسۇن؟ ساغلام ۋە كۈچلۈكمەن، ھەرقانچە ئېغىر

يۈكىنمۇ كۆتۈرەلەيمەن. ئۆزىڭىز قايتىپ كېلىشتىن بۇرۇن كۈنۈم ئوبدان ئۆتۈپتىكەنمۇ؟ ئۆلۈك ـ تىرىكلىكىڭىزدىن خەۋەر تاپالماي ھەر كۈنى دەككە ـ دۈككىدە ئۆتەتتىم، ھازىر ھېچ بولمىسا تىرىكلىكىڭىزدىن خەۋەر تاپتىم.

ـــ يا بولمىسا ۋاقتىنچە يۈز كۆرۈشمەي تۇرساق، ئوبدان ھاردۇقۇڭنى چىقىرىۋالساڭ قانداق؟ ئىشقىلىپ مەندە ھەممە نەرسە تەييار، ياشاپ كېتەلەيمەن.

ـــ بۇ سىزنىڭ نېمە دېگىنىڭىز؟ ھاردۇقۇڭنى چىقىرىۋال دەيسىزا، لېكىن ھاردۇقۇمنى چىقىرىۋېلىشنى خالايدىغان ـ خالىمايدىغانلىقىمنى نېمىشقا سوراپ قويمايسىز؟ پات ئارىدىلا ئانگارا دەرياسىنىڭ مۇزلىرى ئېرىپ، سۇ ئېقىشقا باشلايدۇ، مۇزنىڭ پۈتۈنلەي ئېقىپ بولۇشىغا تېخى ۋاقىت بار، ھاردۇقىمىزنى چىقىرىۋېلىشقا ۋاقىت كەڭرى. ناۋادا دىدارىڭىزنىمۇ كۆرەلمەي يۈرسەم ھاياتىمنىڭ يەنە نېمە مەنىسى بولسۇن؟ سىززە، ھېچنېمىنى چۈشەنمەيدىكەنسىز، ـــ ناستيۇنا بىرپەس ئۇن چىقارماي تۇرۇپ، چوڭقۇر ئۇھ تارتقاندىن كېيىن، ئاخىرى، ئېيتاي دېگەن يەرگە كەلدى ـ ده، ئالدىرىمايلا، ئېھتىياتچانلىق بىلەن، ئۆز گېپىگە ئانچە پەرۋا قىلمايۋاتقاندەك بىر خىل قىياپەتتە سۆزلىدى:

ـــ بويۇمدا قالغاندەك قىلمىدۇ، ئاندىرى!

ـــ نېمە؟! ـــ «نېمە» دېگەن سۆز ئىختىيارسىز ھالدا ئەجەبلىنىش ساداسى بولۇپ ياڭرىدى، ـــ نېمە دېدىڭا؟ ـــ ئۇ ئۆزىنى زادىلا تۇتۇۋالالماي سەكرەپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، ـــ بۇ گېپىڭ راستمۇ... گەپنىڭ راستىنى ئېيتىۋاتامسەن؟

ـــ ھازىرچە بىرنېمە دېگىلى بولمايدۇ، ئىشقىلىپ ئەزەلدىن بۇنداق ئەھۋال بولۇپ باققان ئەمەس. راستىتەكمۇ تۇرىدۇ، ـــ ئۇ گويا ۋاقىتنى كۈچەپ ئارقىغا سوزۇپ، ئاندىرىنىڭ بۇ ئىشقا تۇتقان پوزىتسىيەسىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالماقچى بولۇۋاتقاندەك يەنىلا بايا تىنىقىغا ئوخشاشلا ئالدىرىماي، ئېھتىياتچانلىق بىلەن

جاۋاب بەردى.

— نېمىشقا بالدۇررىاق ئېيتمىدىڭ؟ — ئاندىرى سۆزىنى ئىككىلىنىپرەك باشلىغان بولسىمۇ، لېكىن ئانچە ئويلىمايلا ئېيتقان بۇ سۆزنىڭ ئېغىزدىن چىقىشى بىلەن تەڭ خۇشاللىقىدىن نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي قالدى - دە، يۈز بەرگەن ئىشنىڭ پۈتكۈل ئەھمىيىتىنى ئاخىر چۈشىنىپ يەتتى. ئىچ - ئىچىدىن يايراپ كەتتى، — ناستېيۇنا ! — ئۇ سەمىمىيلىك بىلەن پەس ئاۋازدا چاقىردى، ئاندىن كېيىن پۈتۈن ئەزايى بوشىشىپ ئولتۇرۇپ قالدى - دە، ناستېيۇنانىڭ قولىنى تۇتۇۋېلىپ سۆزلىدى، — بۇ قالتىس ئىش بوپتۇ جۇمۇ ! ئاناڭنى ! قانداقمۇ بۇنداق ئىش بولسۇن؟ ! چۈشىنىۋاتامسەن، ناستېيۇنا؟ چۈشىنىۋاتامسەن؟ ئەسلىدە مۇنداق ئىكەن - دە، مۇنداق دېگىنە... چۈشەندىم ناستېيۇنا... ئەمدى چۈشەندىم: بىكار قايتىپ كەلمەپتىمەن ! بىكار قايتىپ كەلمەپتىمەن. ئەسلىدە ئۇ، تەقدىر... تەقدىر مېنى ئېلىپ كەلگەنكەن، تەقدىر شۇنداق قىلغانكەن، مەن بۇنى ئاللىبۇرۇنلا بىلىدىغانىدەك تۇراتتىم. ئاللىبۇرۇنلا كۆڭلۈم تۇيغانىدى، چۈشىنىۋاتامسەن؟ بۇنداق بولۇشىنى ئاللىبۇرۇنلا ھېس قىلغانىدەك بولغانىدىم. بىراق، مەن يەنىلا دۆت ئادەمدەك ھەمىشە مۇشۇ ئىشنىڭ غېمىدە دەككە - دۈككىدە بولۇپ كېتىپتىمەن. مۇشۇ ئىشنىڭ غېمىدە... — ئۇ ۋارقىراپ كەتمەي، بەلكى ھەربىر سۆزنى نەپەس ئالغانغا ئوخشاش ھەم يۆتىلىپ تۇرۇپ، ھەم كۈلۈپ، قىزغىن، ئاۋازى بىلەن ئايرىم - ئايرىم سۆزلىدى. كۆزلىرى گويا تامنى تېشىپ ئۆتۈپ ئاللىقانداق يىراق بىر جايغا تىكىلگەنىدەك چاقناپ تۇراتتى. ئارقىسىغا بۇرىلىپ ناستېيۇناغا قاراپ گەپ قىلغان چاغلىرىدىمۇ گويا ناستېيۇنانى كۆرمەي، ئۇنىڭغا دىققەت قىلماي، ئۆزى بىلەن ئۆزى مۇڭدىشىۋاتقانىدەك، ئۆز - ئۆزىنى قايىل قىلىۋاتقانىدەك قىلاتتى، — ئىشنىڭ پۈتكىنى شۇ، بۇنىڭغا گەپ ھاجەتسىز. بۇ ھەرقانداق گەپتىنمۇ كۈچلۈك. ئەمدىلىكتە بۇ ئىش راست بولۇپ چىقسىلا،

ئۆلۈپ كەتسەم، ئۇ ئىز بېسىپ قالالىسىلا، ھەرنېمە بولسامۇ مەيلى، ئەتىلا ئۆلسەمۇ رازىمەن... بۇ ئۆز پۇشتۇمىنىڭ ئەۋلادىمۇ ئەۋلاد داۋاملاشتۇرۇلۇشى ـ دە ! ئائىلىمىزنىڭ يىلتىزى قۇرۇپ كەتمەيدىغان، ئەۋلادىمىز ئۇزۇلۈپ قالمايدىغان بولدى. مەن تېخى ئەۋلادىمىز مەن بىلەن توختاپ قالمىدىغان، داۋاملىشالمايدىغان بولدى، ئەڭ ئاخىرقىسى ئۆزۈم بولۇپ قالمىدىغان بولدۇم، بىزنىڭ بۇ ئەۋلادىمىز مېنىڭ قولۇمدا نابۇت بولىدىغان بولدى دەپ يۇرۇپتىكەنمەن، مانا ئەمدى ياشاۋېرىدۇ. ئەۋلادىمىزنى ئۇزۇپ قويماي داۋاملاشتۇرۇۋېرىدۇ. بۇنداق نەتىجىنى كىمۇ خىيالىغا كەلتۈرۈپ باققان ! نېمىدېگەن ياخشى نەتىجە بۇ، ناستيۇنا ! سەن مېنىڭ مەريەم ئانام بولىسەن ! ـــ ئۇ تاختاي تۆشەككە ئۆزىنى تاشلاپ، ناستيۇناغا ياندىشىپ ياتتى، ئۇنى قۇچاقلىدى، ئاللىقانداق بىرنېمىلەرنى دەپ پىچىرلاپ پاخپاق چاچلىق بېشىنى ئىرغاڭلاتتى.

ناستيۇنا دەسلىپىدە ئۇنىڭ خۇشال بولغانلىقىنى كۆرۈپ خۇشال بولدى، بىراق گەپنى ئاڭلا ـ ئاڭلا، كۆڭلى يېرىم بولدى، ئىچى تىتىلدىدى: «ئۆزى ئۇستىدىلا باش قاتۇرغىنى نېمىسى؟ مەن ئۇچۇنمۇ باش قاتۇرۇپ باقمامدىغاندۇ؟ ئۇ قەلبىدە ماڭا قانداق ئورۇن قالدۇردىكىنە؟ مېنىڭ تۇتقان ئورنۇم قەيەردە؟»

بۇنداق كۆڭۈل يېرىملىقى ۋە تىت ـ تىتلىق ئەسلىدىلا يۇرەك قېتىغا ئاللىبۇرۇن يوشۇرۇنغانىدى، شۇڭا تېزلا چېچىلغىلى تۇردى.

ناستيۇنا بۇنىڭدىن بىر ھەپتە ئىلگىرى، ئۆزىنىڭ بىر يېڭى جانغا ھامىلدار بولغانلىقىدىن تۇنجى قېتىم گۇمان قىلغان چېغىدا، ھاياجانلىنىپ دېمىنى ئالالماي قالغىلى تاس قالغانىدى: «ئۇلۇغ خۇدايىم ! بۇ راستمىدۇ؟ مەنمۇ ئادەتتىكى ئاياللارغا ئوخشاش ئانا بولالايدىغاندىمەنمۇ؟ خۇدايىم راستلا ئىچى ئاغرىپ ماڭا مۇشۇ بەختنى ئاتا قىلغانمىدۇ؟ شۇنچە كۆپ يىللىق ئەر ـ خوتۇنلۇق تۇرمۇشىنى بېشىمىزدىن كەچۈرگەندىن كېيىن،

شۇنچە كۆپ بىھۇدە ئۇمىد، تىرىشىش ۋە دۇئا - تىلاۋەتتىن كېيىن، بارلىق ئۇمىدىمىز يوققا چىقاي دەپ قالغان ھازىرقى چاغدا راستلا مۆجىزە بارلىققا كەلگەندەكلا بويۇمدا قالغانمىدۇ؟ بۇ زادى قانداق ئىشتۇ؟» ئۇ ئۇخلىماقچى بولۇپ چىراغنى ئۆچۈردى - يۇ، لېكىن «شۇنداقمىدۇ؟» دېگەن بىر قاتار سوئال ئىلكىدە دەككە - دۈككىگە چۈشتى، ئاۋۇال ئالدىراپ - تېنەپ يوغان ياغاچ كارىۋات لېۋىدە ئولتۇرۇۋېلىپ يېنىككىنە تەندى. ئاندىن كېيىن ئىشىك پەردىسىنى ھەمراق ئېتىپ، كىيىملىرىنى سېلىپ تاشلىۋەتتى - دە، قىپيالىڭاچ پېتى دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇرغان ئاي يورۇقىغا كېلىپ توختىدى — ئايمۇ گويا ئالايىتەن پەسلەپ قالغاندەك ھەم تولۇن، ھەم نۇرلۇق بولۇپ كۆرۈنەتتى. ئۇ ئۆز تېنىدىكى بەزى ئۆزگىرىشلەرنى ئاددىي كۆز بىلەن تېپىپ چىقىش غەرىزىدە تاقەتسىزلىك بىلەن ئىنچىكىلەپ كۆزىتىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ ئۇستىخىنى ساغلام، تەمەن بولۇپ، ئۇنداق خام سېمىز ئەمەس ئىدى، ئەكسىچە، ئەسلىدىكىگە ئوخشاشلا ساغلاملىق ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى، ئاپپاق ئىللىق بەدىنىدىن ئىسسىقلىق چىقىپ تۇراتتى. ھايا جانلانغانلىقتىن ۋە پۈتۈن زېھنى بىر يەرگە مەركەزلەشكەنلىكتىن، تېنى بىلىنەر - بىلىنمەس تىترەۋاتاتتى، بىراق بۇنىڭغا ھېچقانداق مەسىلىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيتتى. ئۇ كۆز نۇرىنى كۆكرىكىگە يۆتكىگەندە، پەنجىرىنىڭ كۆكرىكىگە چۈشكەن سايىسىنىڭ بەئەينى سۈرلۈك كىرىستەك تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قورقۇپ كەتتى - دە، دەرھال دېرىزە يېنىدىن كارىۋاتقا ئۆزىنى ئاتتى، بىراق ھەرقانداق غەيرىي ئوي - خىياللارنىڭ دىققىتىنى بۆلۈۋېتىشكە يول قويماسلىق ئۈچۈن، قوللىرىنى تۆپتۈز سوزۇپ، كۆزلىرىنى يۇمۇپ، نەپسىنى قىسىپ، يوتقان ئۈستىدىلا ئوڭدا ياتتى. ئاندىن كېيىن پۈتۈن دىققەت - ئېتىبارىنى ئۆز تېنىگە چوڭقۇر يوشۇرۇنغان مەلۇم بىر نۇقتىغا مەركەزلەشتۈردى، ئۇ بۇ نۇقتىنى تاپتى، ئۇنى باشقا بارلىق

نەرسىلەر ئارىسىدىن ئايرىپ چىقتى ھەمدە شۇ نۇقتىنى سىلاپ باقتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئاجىز، ئاڭلىنار ـ ئاڭلانماس ئاۋازى بىلەن: «بار ئىكەن» دەپ جاۋاب بەردى. ناستيۇنا ئەنە شۇنداق ھېس قىلغان، تەسەۋۋۇر قىلغانىدى. شۇنداق قىلىپ، شۇ مىنۇتتىن باشلاپ: «راستلا بولۇپ قالغاندىمۇ؟ مېنى ئالداپ يۈرمەس؟ راستلا بولۇپ قالغان بولسا قانداق قىلىش كېرەك؟ بۇنىڭدىن كېيىن قانداق قىلىش كېرەك؟» دېگەن تەشۋىش ئىچىدە قالدى.

راست، قانداق قىلىش كېرەك؟ بەخت بولۇشىغۇ بەخت، يەنە كېلىپ بۇ قانداق بەخت دەڭا ! بىراق ئۇ ۋاقتىنى تاپالمىسا بەخت دېگۈچىلىك نېمىسى بولسۇن؟ ئىلگىرى ئۇ بەختنىڭ يېتىپ كېلىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتتى. ئەمما، بەختنىڭ قاياققا مۆكۈۋالغانلىقىنى بىلىپ بولمايتتى. ئەمدى مۇشۇنداق بىر ئەھۋالدا قالغاندا بەختمۇ قېرىشقاندەك دىدارىنى كۆرسىتىۋاتىدۇ. بۇ نېمە ئۈچۈن؟ بىلىشىڭىز كېرەككى، ئۇ تۇل خوتۇن ئەمەس، بىراق ئېرى بار ئايالمۇ ئەمەس، ئۆزىنىڭ بۇگۈن قانداق ئادەم ھېسابلىنىدىغانلىقىنىمۇ، ئەتە قانداق ئادەم بولۇپ قالىدىغانلىقىنىمۇ بىلمەيتتى. ناستيۇنانىڭ نەزىرىدە ھەممە نەرسە قالايمىقانلىشىپ كەتكەن، ئورنىدىن ئايرىلىپ ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ كەتكەن. ئەزەلدىن ئېرىدىن باشقا ھېچقانداق ئەر بىلەن بىللە بولۇپ باقمىغانلىقى ئۆزىگە ناھايىتى ئايدىڭ ئىدى، ئەلۋەتتە. بىراق كەنتتىكى ھەممەيلەننىڭ بىلىدىغىنى ئۇنداق ئەمەس ـــ كەنتتىكى ھەممەيلەن ئۇنىڭ ئېرى بىلەن تۆت يىلدەك يۈز كۆرۈشمىگەنلىكىنىلا بىلەتتى، خالاس. مۇنداق بولغاندا، بۇ بەختنى ئۇنىڭغا شامال ئېلىپ كەلگەنمۇ يا؟ بۇ ئىشنى شامالغا ئارتىپ قويغىلى بولىدىغان بولسا ناھايىتى ياخشى بولغان بولاتتى ئەلۋەتتە، بىراق بۇ ئاقمايتتى، باشقا بىر تەرىك ئادەم تېپىشقا توغرا كېلەتتى، لېكىن بۇ ئادەم زادى مەۋجۇت بولمىغاندىكىن، ئۇنى زورمۇزور ئىزدەپ نېمە قىلغۇلۇق؟ نېمە ئۈچۈن ھەقىقىي

مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان ئادەمنى ئېغىزدىن چىقىرالمايۋاتقان گۇناھنى بىگۇناھ بىر ئادەمگە ئارتىپ قويغۇلۇق؟

ھەممە ئوڭ - تەتۇر بولۇپ كەتتى، قالايمىقانلىشىپ كەتتى، بىراق بۇنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن تېخىمۇ قالايمىقانلىشىپ كېتىشى تۇرغان گەپ.

«ھېچنېمىدىن ھېچنېمە يوق بىھۇدە ئارامسىزلىنىپ، بىكاردىن - بىكار ئۆزۈمنى ئۆزۈم ئازابلاپ يۈرۈۋاتامدىمەن يا؟ ئايالالارنىڭ تېنىدە ھەرقانداق ئۆزگىرىشلەرنىڭ بولۇشى مۇمكىن، بىرەر ئۆزگىرىش بولسىلا شۇنداق دەپ ئۆزۈپ ئېيتىشقا بولماسلىقى تۇرغان گەپ. ئۆزۈم كىچىككىنە بىر ئالامەتنى كۆرە - كۆرمەيلا ھودۇقۇپ كېتىۋاتىمەن، بۇنىڭ قىلچە ھاجىتى يوقتۇ، بەلكىم؟ ئىلگىرى بولمىغاندىكىن ھازىرمۇ بولماس، كەلگۈسىدىمۇ بولماس.»

«زادى قايسى خىلدىكى ئەھۋال ياخشىراق بولار — ھازىر بولغىنى ياخشىمۇ ياكى زادى بولمىغىنى ياخشىمۇ؟ ناۋادا ئۆزۈمنى تاللىغىلى قويسا قايسىنى تاللىۋالسام ياخشى بولار؟ — بويۇمدا قالغىنى ياخشىمۇ ياكى بۇنداق كۇنىنىڭ مەڭگۈ كەلمىگىنى ياخشىمۇ؟»

شۇنىڭ بىلەن ئۇ بۇ مەسىلىلەرنى ئاز - تولا بولسىمۇ بىرلىكتە ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىپ، بىر قارارغا كېلىپ ئۆزىنى خاتىرجەمرەك قىلىش ئۈمىدىدە ئاندىرىنىڭ يېنىغا كەلگەنىدى. تاكى ئاخىرقى بىر مىنۇتقىچە: «ئېيتايمۇ ياكى تولۇق مۇئەييەنلەشكەندىن كېيىن ئېيتايمۇ» دەپ ئىككىلىنىۋاتاتتى، ھازىرچە بولسا ئۇنىڭغا يېپىشىپ ئولتۇرۇپ، مېھرىبانلىقتىن سەۋر - تاقەت ۋە كۈچ - قۇۋۋەت ئالماقچىدى. ئۇنىڭ تەلەپ قىلىدىغىنى كۆپ بولماي، پەقەت ئۆزى بىلەن تەقدىرداش كىشىنىڭ يېنىدا كۆپرەك تۇرۇۋېلىشلا ئىدى، بۇ ئادەم ئۇنى ئۆزىگىلا ئېلىپ قېلىش ئۈچۈن كىشىلەر يېنىدىن بارغانسېرى يىراقلا ئېلىپ كېتىۋاتاتتى. بىراق ئۇ ئاندىرىدىن باشقا يەنە

كىمگە تايانسۇن؟ يەنە كىمدىن تەسەللى تاپسۇن؟

شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئاخىر ئېيتىدىغىنىنى ئېيتقانىدى، بىراق ئاندىرىنىڭ ئۆز خۇدىنى بىلمەي قالغان ھالدا ئېيتقان، قولاشمىغان گەپلىرىنى ئاڭلاپ: «ئېيتمىساممۇ بوپتىكەن» دەپ پۇشايمان قىلىپ قالدى. ئۇنىڭ بۇ ئىشىنىڭ ئەھمىيىتىگە بۇنداق قارىشى ناستيۇنانىڭ ئويلىمىغان يېرىدىن چىققانىدى.

— ئۇنداقتا مەنچۇ؟ — دەپ سورىدى ناستيۇنا جەينىكىنى تاختاي تۆشەككە تىرەپ تۇرۇپ، — مەن قانداق قىلىمەن؟ كىشىلەر ئارىسىدا ياشاۋاتقان ئادەمەن، بۇنى ئۇنتۇپ قالدىڭىزمۇ؟ ئېيتىپ بېقىڭا، ئۇلار ئالدىدا نېمە دەيمەن؟ قېيىنئانام، قېيىنئاتاملارغا نېمە دەيمەن؟ ئۇلار ئېھتىمال بۇنىڭ قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى سوراپ قالار، سۈرۈشتە قىلىپ قالار.

ئۇ ئوپئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان مەسىلە بولسىمۇ، لېكىن، نېمىشقىكىنتاك، ئاندىرى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. ئۇ ئورنىدىن قوپا ـ قويمايلا يەنە ئولتۇرۇۋالدى ـ دە، ئالاقزەدىلىك بىلەن كۆزلىرىنى ناستيۇناغا تىكتى.

— بىلمەيمەن، — دېدى ئۇ مۇرىسىنى لىكىلدىتىپ قويۇپ، — ئۇلار بىلەن كارىڭ نېمە؟

— ئىشقىلىپ سىز يالغۇز بىر ئادەم بۇ يەردە بولغاندىكىن، كارىڭىز بولمىسىمۇ بولۇۋېرىدۇ.

— نېمە دەۋاتىسەن، ناستيۇنا؟ خۇشال بولمايۋاتامسەن؟

— خۇشال بولمەن، ئەلۋەتتە. بىراق، ئەمدى مەن قانداق قىلىمەن؟ ئۆزۈمنى قەيەرگە يوشۇرۇپ قويىمەن؟ بۇنداق ئىشنىڭ ئۇزاققا بارمايلا چېنىپ قالىدىغانلىقىنى بىلسىڭىز كېرەك.

— بۇ ئىشنى بىزنىڭ قانچە يىللاپ ئاسماندىكى ئاي بىلەن يۇلتۇزغا تەلمۈرگەندەك تەشنالىق بىلەن كۈتكەنلىكىمىز ھېلىمۇ ئېسىڭدىدۇر؟ — ئۇنىڭ ئاۋازى ئەلەم بىلەن تولغان بولۇپ، يەنىلا ھېچنېمىنى چۈشەنگۈسى كەلمەيتتى.

— ئېسىمدە... بۇ قانداقمۇ ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ قالسۇن.

نېمە گېپىڭىز بۇ، ئاندىرى؟ نېمە ئۈچۈن مېنى قايىل قىلماقچى بولىسىز؟ ئەينى چاغلاردا مەن سىزگە بىرەر بالا تۇغۇپ بېرىش ئۈمىدىدە تۇن - تۈنلەپ دۇئا - تەلەپ قىلغان ئەمەسمىدىم؟ ئۇرۇق - ئەۋلادىڭىزنى داۋاملاشتۇرۇش ئۈچۈن باشقا ھېچنېمىنى تىلىمەي، سىزگە بىرەر پەرزەنت تۇغۇپ بېرىشنىلا تىلىگەنىدىمغۇ، پەرزەنت كۆرەلمەسمەنمىكىن دەپ ھەممىدىن بەك ئەنسىرىگەن ئۆزۈم ئەمەسمىدىم؟ ھەممەيلەن بۇنى باشقا بىرىدىن ئەمەس، مەندىن كۆرگەنىدى. ھەتتا سىزمۇ مېنىڭدىن كارغا كەلمەيدىكەن دەپ ئاغرىنغان ئەمەسمىدىڭىز؟ مېنىك كۈنۈم سىزدىن تەسرەك ئىدى، باشقىلار مېنى ئالدامچى، ئوغرى قاتاردا كۆرۈشتى؛ قېيىنئاتام بىلەن قېيىنئانامۇ سىزنى پەرزەنت كۆرەرمىكىن دەپ تاپقان؛ ئۆزىڭىزمۇ مېنى شۇنداق قىلارمىكىن دەپ خوتۇنلۇققا ئالغانىدىڭىز. بىراق، مەنچۇ، گويا باشقىلارنىك ئورنىنى ئالداپ ئىگىلىۋالغاندەك، باشقىلارنىك بەختىنى ئوغرىلىۋالغاندەك، كاكىلىماس مېكىيان بولۇپ تۆرىلىپ قالغىنىمنى قارىمامسىز ! ئۆزۈمنى قانچە - قانچىلاپ قارغۇتكەنىدىم، بۇ سىزگىمۇ ئايان. ئۆز رايىمچە بولغاندا باشقا خوتۇن ئېلىۋېلىشىڭىزغا ئوڭايلىق بولسۇن ئۈچۈن ئاستاغىنا ئۆيدىن چىقىپ كەتكەن بولاتتىم، ياكى ئانگارا دەرياسىغا ئۆزۈمنى تاشلايتتىم. ئۆزىڭىز مېنى مۇنداق قىلغىلى قويمىغانىدىڭىز. كېيىنچە ئۇرۇش بولۇپ كەتتى. سىز بولسىڭىز مەندىن: «ھېلىمۇ ئېسىڭدىمۇ؟» دەپ سوراپ ئولتۇرىسىز. مېنىك ئېسىمدە بولمىسا كىمنىك ئېسىدە بولاتتى؟ ئەمدىلىكتە شادلىقىنى باسالماي ناخشا ئېيتىپ، ئۈسسۈل ئوينىماقچى بولۇۋاتقان مەن بولماي، كىم بولسۇن؟ مەن بۇ دۇنياغا قايتا تۆرەلگەندەك بولۇپ قالدىم. تۇۋا ! بىراق سىزنىچۇ، يوق قاتارغا چىقىرىۋېتىشكىلا توغرا كېلىدۇ، يوق ھېسابلاشقا توغرا كېلىدۇ، ئاندىرى، يوق قاتارغا ! — ناستيۇنا ئېغىر خورسىنىپ، گويا يېنىدىن چاچلىرى پاخپىيىپ كەتكەن، گومۇش بۇ ئەرۋاھنى قوغلىۋەتمەكچى بولۇۋاتقاندەك

قوللىرىنى سىلكىدى، ـــ مېنىڭ ھەرقانداق كىشىگە سىزنىڭ بۇ يەردە ئىكەنلىكىڭىزنى ئوغرىلىقچە بولسىمۇ ئېيتىپ قويۇشۇمغا ئىجازەت بەرمىدىڭىز. بوپتۇ، سىزنى يوق قاتارغا چىقىرىۋەتسەم چىقىرىۋېتەي دېدىم. ھازىر مەن بۇ توغرىدا تىنىپ يۈرمەيمەن، كەلگۈسىدىمۇ ھەرگىز تىنمايمەن. بۇنىڭ سەۋەبى ماڭا چۈشىنىشلىك. ئەھۋال بۇنداق بولغاندىكىن، بالىمۇ ـــ ناۋادا ئۇ دۇنياغا كۆز ئاچقان تەقدىردىمۇ ـــ سىزنىڭ بالىڭىز ھېسابلانمايدۇ. كىمنىڭ دېيىلسىمۇ بولۇۋېرىدۇ ـ يۇ، لېكىن، سىزنىڭكى دېيىشكە بولمايدۇ، سىز يوققا چىقىرىۋېتىلگەن ئادەمسىز، ئۆلگەن ياكى تىرىك يۈرگەنلىكىڭىزنى ھېچكىم بىلمەيدۇ. سىز ئۆيدە يوق تۇرسىڭىز، مەن قورسىقىمنى دومبايتىپ بارسام، قېيىنئاتام بىلەن قېيىنئانام مىننەتدارلىق بىلدۈرەرمۇ؟ ئىچى ئاغرىمدۇ؟ شۇنداق ـ دە ! ئەگەر ئۇلار ئۆلۈپ كەتكەنلىكىڭىزنى بىلسىدى، ئىش ئاسانراق چۈشكەن بولاتتى، ھە دەپ چوققامغا قويۇپ ئەيىبلەۋەرمەي، كەچۈرىدىغانلارنىڭمۇ چىقىپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. بىراق، ئەمەلىيەتتە بولسا كىشىلەر سىزنى ھە دېسىلا يېنىمغا قايتىپ كېلىپ قالىدۇ، دەپ ھېسابلىشىدۇ. ئۆزۈمچۇ؟ قايتىپ كېلىشىڭىزنى كۈتۈپ تۇرغان كۈنلەردە نېمە ئىش قىلىپ قويغان بولىمەن؟ مانا شۇنداق ئەھۋال ئاستىدا ئەك پەسكەش لالما ئىتلارمۇ ئارقامدىن: «قاراڭا، قىلىپ قويغان ئوبدان ئىشىنى !» دەپ غەيۋەت قىلغىلى تۇرىدۇ، بۇنىڭمۇ ئەجەبلەنگۈچىلىكى يوق، تېگىشلىك جاجامنى يېگەن بولىمەن ـ دە. بۇ ئوشۇقچە يۈكنى ئۆزۈم يالغۇز كۆتۈرۈپ يۈرۈپ، كىشىلەرنىڭ ئەيىبلەشلىرىگە تاقابىل تۇرۇشۇم ھەقىقەتەن قىيىن، ئاندىرى، تاقابىل تۇرالماي قالمىمەنمىكىن دەپ ئەنسىرەۋاتىمەن !

ئاندىرى لام ـ جىم دېمەي، ھەسرەتلەنگەن ھالدا يىراقراقتىكى بىر بۇلۇڭغا مىدىر ـ سىدىر قىلماي كۆز تىكىپ ئولتۇراتتى. ئۇ ئۇزاققىچە ئۇن چىقارمىدى. ناستيۇنا دەسلىپىدە

بىرئاز قورۇنۇپ قالدى، كېيىنچە ئۆزىنىڭ بايات‌تىنقى گەپلىرىدىن قورقۇپ كەتتى. ئۇنىڭ يۈقىرىقى سۆزلىرى بۇ بالىنى تۇغۇشنى خالىمايمەن دېگەنگە باراۋەر ئىدى، ناۋادا ھازىرقى پەيت ھەممىدىن بەك مۇھىم پەيت بولىدىغان بولسا، ئۇ ھالدا ئەمدىلا تۆرىلىشكە باشلىغان جانىنىڭ داۋاملىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىمۇ، تۇنجۇقۇپ ئۆلۈشىمۇ مۇمكىن ئىدى. ئۇ تۇغۇشنى خالىمىسىلا ھېچنېمىمۇ بولمايدۇ، ھەممە ئىش ئۆز ئىختىيارىدا بولىدۇ. بالىنىڭ بولۇپ قالغىنى ياخشى ئەمەس، بولمىغىنىچۇ؟ ئۇمۇ ياخشى ئەمەس. بىراق، ئۇ بالىنى تۇغماسلىقنى ھەرگىز خالىمايتتى، ئۆزىنىڭ ئۇزاقتىن بۇيان تەشنا بولۇپ كەلگەن ئارزۇسىدىن ۋاز كېچىشتەك ئېغىر يۈكنى زىممىسىگە ئېلىش ئۇنىڭ قولىدىن كەلمەيتتى، شۇنداقلا بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن بەك قورقۇنچلۇق ئىش ئىدى ! ئۇ بۇنىڭدىن كېيىن ئىشلارنىڭ زادىلا ئۆز ئىختىيارىدا بولماسلىقىنى، ئاللىقاچان ئەمەلىيەتكە ئايلىنىپ قىلچىلىكمۇ ئۆزگىرىش بولماسلىقىنى تىلەيتتى.

— نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەي قالدىم، ئاندىرى، — دېدى ئۇ چۈشەنچە بېرەرمىكىن دېگەن ئۈمىد بىلەن خىجىل بولغان ھالدا قوشۇمچە قىلىپ، — نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەي قالدىم، ھودۇقۇپ كېتىۋاتىمەن.

— پېشانەڭگە نېمە پۈتۈلگەن بولسا، زادىلا قېچىپ قۇتۇلالمايسەن، ناستېيۇنا، — دېدى ئاندىرى ئاخىر ئېغىز ئېچىپ، — سەن ئۇنىڭ دېگىنىگە ھەرقانچە قۇلاق سالمىغىنىڭ بىلەن ئۇ يەنىلا ئۆزىنىڭ دېگىنى بويىچە قىلىدۇ، — ئۇ گويا بۇ جەھەتتە تېخىمۇ كۆپرەك تەسىراتقا ئىگە بولغاندەك غەمكىن، ئۆز گېپىدىن قىلچە گۇمانلانمىغان ھالدا ئاچچىق كۈلۈپ قويدى. بىر پەس ئۇن چىقارماي تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ساقلىنى يۇلۇپ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى. تەلەپپۇزى قەتئىي، قوپال تۇس ئالدى، — پېشانەمگە پۈتۈلگەن تەقدىر مېنى جەڭ مەيدانىدىن چېكىنىدۇرۇپ چىقىپ بۇ يەرگە ئەۋەتتى. ھەممە تەقدىرنىڭ ئىختىيارىدا بولدى.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

تەقدىر ئۆلۈمۈمدىن بۇرۇن ئىككىمىزنىڭ بىرنەچچە قېتىم يۈز كۆرۈشۈۋېلىشى ئۈچۈن مېنى زورمۇزور بۇ يەرگە ئەۋەتكەن بولسا كېرەك. مېنى قاقاس تاغ ـ بايا‌ۋانلاردىكى ياۋايى ھايۋانلاردەك بۇ يەرگە مۆكۈۋېلىپ كۈننى ئوبدان ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ دەمسەن؟ شۇنداقمۇ؟ كۈنۈم ئوبدان ئۆتۈۋاتامدۇ؟ ئۇلار ئۇياقتا ئۇرۇش قىلماقتا، مەنمۇ بۇياقتا ئەمەس، ئۇياقتا بولۇشۇم كېرەك ئىدى، سېنىڭچە بۇنداق كۈن ئوبدان ئۆتەمدۇ؟ مەن بۇ يەردە بۆرىدەك ھۇۋلاشنى ئۆگىنىۋالدىم. ئاڭلاپ باقامسەن؟ دوراپ بېرەي، ـــ ئۇ ناستيۇنانىڭ ماقۇللۇقىنى ئالمايلا ئورنىدىن تۇرۇپ، ئېغىر قەدەم تاشلاپ بوسۇغا يېنىغا كېلىپ، ئىشكىنى ئاچتى ـ دە، بېشىنى سىرتقا چىقاردى. بىراق، شۇ ھامان ھۇۋلىۋەتمەي، ئاۋازىنى تەڭشەۋاتقاندەك ئاۋۋال ئۆكسۈشكە باشلىدى، تەڭشەپ بولغاندىن كېيىن قورقۇتۇپ كىشىنىڭ چاچلىرىنى ھۆرپەيتىۋەتكۈدەك ئېچىنىشلىق، ھەسرەتلىك، چىرقىراق ئاۋازى بىلەن سوزۇپ ھۇۋلاشقا باشلىدى. بۇ ئاۋاز كىشىنى پىچاق بىلەن بوغۇزلاۋاتقاندەك ئازابلايتتى. ناستيۇنا قورقمىدىن تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ قالدى ـ دە، قوللىرىنى كۆكرىكىگە چىڭ باستى. ئاندىرى بۇنداق غەيرىي ئىنسان ئاۋازىنى ئۇشتۇمتۇت توختىتىپ، ئىشكىنى ياپتى ـ دە، بىرنەچچە قېتىم قۇرۇق يۆتىلىپ قويۇپ، قايتا ئۆز ئورنىغا كېلىپ ئولتۇردى، ـــ ئوخشامدىكەن؟ ـــ دەپ سورىدى ئۇ، ئارقىدىنلا ئۆزىگە ئۆزى جاۋاب بەردى، ـــ بەكمۇ ئوخشايدۇ. بۇنداق ئاۋازنى ئاڭلىغان چېغىڭدا بۇنىڭ مېنىڭ ئاۋازىم ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭ كېرەك. مەن بۇ يەردە بۆرىلەرنىڭ ھەممىسىنى قورقۇتۇپ قاچۇرۇۋەتتىم. ھەممە بۆرىلەر سىلەر تەرەپتىكى قارشى قىرغاقتا ئۆتۈپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن. ئىچ پۇشۇقۇمنى چىقىرىدىغان نەقەدەر ئوبدان ئامال تېپىپ چىققانلىقىمنى قارىغىنا ! مېنى زېرىككەنلىكتىن ھۇۋلاشنى ئۆگىنىۋالغان بولسا كېرەك دەۋاتامسەن؟ ئۇنداق ئەمەس، ناستيۇنا. بۇ زېرىككەنلىكتىن ئەمەس، باشقا سەۋەبتىن،

بۇنىڭ سەۋەبى تۇرمۇشۇمنىڭ تولىمۇ كۆڭۈللۈك ئۆتۈۋاتقانلىقىدا. نېمە ئۈچۈن ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىدنىمۇ تارتىۋالماقچى بولىسەن؟ بىكار قايتىپ كەلمىگەنلىككە ئازدۇر – كۆپتۇر ئىمكانىيەت بەرسەڭ بولماسمۇ؟ ھەرھالدا بۇنداق خورلۇققا پۈتۈنلەي بىكاردىن – بىكار ئۈچراپ يۇرمىگەن ئادەم قىلىپ قويساڭ بولماسمۇ؟ بۇ ئىشنى ماڭا ئېيتىپ بېرىپ، مېنى خۇشال قىلغاندىن كېيىن، خۇشاللىقنى يەنە تارتىۋالماقچى بولۇۋاتىسەن. بۇنداقتا مەن تېخىمۇ بەرداشلىق بېرەلمەي قالىمەن. ئۇنى دۇنياغا كۆز ئاچۇرساڭ، مەنمۇ بىكار ياشىمىغان بولىمەن. بۇ — ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىدىم. گېپىمگە قۇلاق سالغىنا، بۇ — مېنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىدىم. بۇ مەن ئۈچۈن ھەممە نەرسە دېمەكتۇر. پۈتۈن ئۆمرۈمدە مانا مۇشۇ ئىشنى قىلغان بولاي. باشقىلار بىلمىسىمۇ، ئۆز پۇشتۇمدىن بولغان جانجىگىرىم ئۆزىنىڭ مېنىڭ پۇشتۇمدىن بولغانلىقىنى بىلىدۇ. كەلگۈسىدە مانا شۇ جانجىگىرىمنىڭ بۇنى ياد ئېتىدۇ.

— بىلىشىڭىز كېرەككى، ئېھتىمال ئۇ تېخى يوقتۇ، — دېدى ناستيۇنا كۈچسىز ھالدا رەددىيە بېرىپ، — ئۇنداق بولۇشى ناتايىن، كېيىنچىرەك بىرنېمە دەيلى دەپ ئېيتتىمغۇ.

— بولمىسا باشقا گېپىم يوق. ئەگەر بولۇپ قالسا نابۇت قىلىۋەتمەي، ئېلىپ قالغىن. جېنىمنى قۇتقۇزغىن ! گېپىمگە ماقۇل بولساڭلا، ئەتىگىلا ئۆلۈپ بېرىشكە رازىمەن. سېنى يەنە ئاۋارە قىلمايمەن. باشقا ئىشلارنى قانداق قىلغۇڭ كەلسە، شۇنداق قىلىۋەرسەڭ بولىدۇ...

— ئۆلۈۋېلىشىڭىزغا ھەرگىز يول قويمايمەن ! نېمىلەرنى دەپ يۇرىدىغانسىز؟ !

— ئىككىمىز تۆت يىل بىللە تۇرمۇش كەچۈردۇق، خاھى ياخشى، خاھى يامان بولسۇن، ئىشقىلىپ بىللە ئۆتتۇق. كېيىن تۆت يىل ئۇرۇش بولدى، ئارىمىزنى نەچچە مىڭ چاقىرىم يول ئايرىپ تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن رىشتە باشتىن – ئاياغ بىر –

بىرىمىزنى چېتىپ كەلدى. بۇنىڭ ھەممىسى يوققا چىقارمۇ؟ بىھۇدە ئۆتكەنگە ھېساب بولۇپ كېتەرمۇ؟ ئەر ـ خوتۇنلۇق تۇرمۇشىمىزدىن ھېچنېمە قالماسمۇ؟ سەن تېخى ياشايسەن. ھېلىمۇ ياش، چىرايلىقسەن، بىراق ئۆتكەن سەككىز يىل قايتىپ كەلمەيدۇ، ئۆتۈپ كەتكىنى كەتكەن. كېيىنكى تۇرمۇشۇڭنىڭ قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئىشقىلىپ مەندەك مۇشۇنداق بىر ئادەم ئىلگىرىكى تۇرمۇشۇڭدا بىللە بولۇپ ئۆتكەن، قەلبىڭدىن مېنى بىراقلا ئۇچۇرۇپ تاشلىيالامتىڭ يا؟ قانچىلىغان ئايالار ئۇرۇش داۋامىدا بىرتالاي بالىلارنى بېقىپ كەتتى، ئەمما سېنىڭ بىرنىمۇ باقىۋاتىدۇ. ئەگەر ئۇ ئاللىبۇرۇنلا دۇنياغا كەلگەن بولسا، ئۇرۇش پارتلاشتىن ئىلگىرىلا دۇنياغا كەلگەن بولسا قانداق قىلاتتىڭ؟

ـــ مەن ئۇنىڭ لازىمى يوق دەۋاتىمەنمۇ، ئاندىرى؟ ! لازىمى يوق دەۋاتىمەنمۇ؟ ! ماڭا لازىم، نېمە ئۈچۈن سىز ماڭا ئۇۋال قىلىدىغانسىز؟ نېمە ئۈچۈن؟

ـــ ئالدىنقى سەپتىن قايتىپ كەلگەن چېغىمدا، قېچىپ كەلگەنلىكىمنى بىلىپ تۇرۇپمۇ رەت قىلمىدىڭ، قوغلاپ تاشلىمىدىڭ، پاش قىلىپمۇ قويمىدىڭ، ئەكسىچە، جېنىمنى قۇتقۇزۇپ قالدىڭ، سەن بولمىغان بولساڭ ئاللىبۇرۇن تۈگىشىپ كەتكەن بولاتتىم. مېنى قۇتقۇزۇپ قالغانلىقىڭ بىلەن قانچە چوڭ خەۋپ ـ خەتەرلەرگە دۇچ كېلىدىغانلىقىڭنى بىلىپ تۇرۇپمۇ ئۇنىڭغا قارىمىدىڭ، ئۇنىڭدىن قىلچىلىكمۇ قورقمىدىڭ، بىراق كىمنىڭ خىيالىغا كەلسۇن، ئەمدىلىكتە ئىككىمىزنىڭ ئائىلىسى ئائىلە بولالماي قالغان چاغدا... بۇنىمۇ ئائىلە دەپ بولامدۇ؟ ... بىر ئائىلە ئىككىگە بۆلۈنۈپ كەتكەن مۇشۇنداق بىر چاغدا، تۆرەلگىنىمدىن بۇيان تۇنجى قېتىم، شۇنداقلا بىردىنبىر قېتىم، ھەرھالدا ئەرلەر قىلىشقا تېگىشلىك ئىشتا مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم. بۇ ئىش بىلەن مەن ئاخىر بىكارغا ياشىمىغان بولۇپ چىقتىم. شۇنداق ئەمەسمۇ؟ ! ئىلگىرى بىر تەرەپكىلا ـــ

كىشىلەرگىلا قاراپ قويساڭ بولۇۋېرەتتى. ئۇلار ئانگارا دەرياسىنىڭ ئوڭ قىرغىقىدا، ئەمما ھازىر ئىككى تەرەپكە — كىشىلەر بىلەن ماڭا قاراۋاتىسەن. ئانگارا دەرياسىنىڭ سۈيى قۇرۇپ كەتسە كېتىدۇكى، بۇ ئىككى تەرەپنى بىر - بىرىگە چېتىشقا ئامال تېپىلمايدۇ. بۇنداق دەپ قويۇشقۇ ئاسان، بۇ گەپلەرنى قورسىقىمغا سىغمىپ يۈرۈش ھاجەتسىز، ئەلۋەتتە. مۇشۇ يەرگە مۆكۈۋېلىپ ئۆلۈمنى كۈتۈشتىن باشقا ئىشىم يوق.

— بولدى قويۇڭ، ئاندىرى، بولدى، بۇنداق گەپلەرنى قىلىپ يۈرمەڭ.

ئاندىرى ھاياجىنىنى بېسىۋالغاندىن كېيىن تاختاي تۆشەككە ئولتۇرۇپ، ئوڭدىسىغا ياتتى - دە، دېمىنى ئالدى. بىراق، تېخى دەيدىغىنىنى دەپ بولمىغاچقا، بىردەم ئۇن چىقارماي تۇرغاندىن كېيىن، كۆڭلىدىكى چىقىرىپ بولمىغان ئەلەمنىڭ قوزغىتىشى ئارقىسىدا يەنە ئۆز گېپىنى باشلىۋەتتى، بىراق ئاھاڭى خېلى جايىغا چۈشۈپ، سىلىقلىشىپ قالغاندى، چۈنكى ئاساسىي گەپلەرنى دەپ بولدى - دە.

— سەن كىشىلەرنىڭ ئۇنى - بۇنى دېيىشىدىن قورقۇۋاتىسەن... ئۇنىڭ بىلەن نېمە كارىڭ! ئادەم دېگەن بىر توپ ئىتقا ئوخشاپ كېتىدۇ، كىمكى بىرەر جايدا قىمىرلاپ قويدىمۇ، بولدى، ئۇلار دەرھال «ھاۋ»، «ھاۋ» دەپ قاۋغىلى تۇرىدۇ. بىردەم قاۋغاندىن كېيىن ئاغزىنى باسىدۇ - دە، يەنە كىملەرنىڭ قۇسۇرى قولىمىزغا چىقىپ قالارکىن دەپ كېيىنكى بىرىنى كۈتىدۇ. كىشىلەر بۇرنۇڭنى نوقۇپ تۇرۇپ تىللايدۇ، ئەلۋەتتە — بۇنىڭدىن خالىي بولغىلى بولمايدۇ. ئادەم دېگەنچۇ، ئالەمنىڭ قالايمىقان بولماسلىقىدىن ئەنسىرىگەندەك، جاۋابلىشىپ تىلىنى چاينىشىنى ياقتۇرىدۇ. ئۇلار تومپىيىپ چىقىقان قورسىقىنى كۆرسىتىپ بىرنەچچە ئېغىز يامان گەپ قىلىۋالسىلا تامىقىنى يېيىشنىمۇ ئۇنتۇپ قالىدۇ. سۆزلىسە سۆزلەۋەرسۇن، قىچىقىنى بېسىۋالسۇن! ئادەم دېگەننىڭ ئاشۇنداق قىچىشىپ قالىدىغان

قۇسۇرلىرى بولىدۇ، بىرەر ئادەمنى تېپىپ ئۇنىڭ غەيۋىتىنى قىلىۋالمىغۇچە، ئۇنىمايدۇ، ئۇلار بۇنداق قىلمىسا بىر كۈنمۇ ھايات يۈرەلمەيدۇ. سەن لام - جىم دېمەي، كارىڭ بولماي، ئۆز ئىشىڭنى قىلىۋەرسەڭ، ئۇلارنىڭ ئۆزى ناھايىتى تېز ئارىدىلا بۇنىڭ قىزىقى قالمىغانلىقىنى ھېس قىلىشىدۇ. بىرنەچچە كۈندىن كېيىن باشقىلارنىڭ غەيۋىتىگە چۈشۈپ كېتىدۇ، ئۇ چاغدا سەنمۇ ئۇلار قاتارىدىكى ئادەم بولۇپ سانىلىسەن. بۇنداق ئىشلار يېڭىلىقمىدى يا؟ بۇگۈن سەن بىرەر ئىش دەستىدىن باشقىلارنىڭ تىل - قارغىشىغا ئۇچرىساڭ، بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئەكسىچە، ماختىشىغا سازاۋەر بولۇپ قالىسەن. بۇ ئادەملەرچۇ... ئەگەر ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىمۇ مۇشۇنداق ئىشقا دۇچ كېلىپ قالمىدىغان بولسا، قانداق بولۇپ كېتىشىنى كىم بىلىدۇ دەيسەن. باشقىلارنىڭ گېپىگە قۇلاق سالماي، ئۆزۈڭنىڭ گېپىگە قۇلاق سال، ئىشقىلىپ، بۇنى ئۆز ئىچىڭدە بىلىسەن، ھەرقانداق كىشى ئالدىدا خىجىل بولمىدىغان يېرىڭ يوق، ئۇ ئۆز ئېرىڭدىن بولغان بالا. مۇشۇنىڭغا ئاساسەن كىشىلەرنىڭ ئەيىبلەشلىرىگە تاقابىل تۇرالايسەن، مۇشۇنىڭغا ئاساسەن. ئەلۋەتتە، بۇنىڭدىن كېيىنكى تۇرمۇشۇڭ ئاسانغا چۈشمەيدۇ، بىراق ھازىر ئاسانغا چۈشۈۋېتىپتىمۇ؟

— ئاغرىنىۋاتقىنىم يوق.

— ئاغرىنىشىڭنىڭ نېمە ھاجىتى، بۇ ئوپئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسە - دە.

ئۇلار دېرىزە ئەينەكلىرىنىڭ قايتا جالاقلىمىغانلىقىغا دەققەت قىلىپ كەتمىدى، قىشلىق ئۆي گۈگۈم چۈشۈشتىن بۇرۇن بىردەم يورۇق بولۇپ تۇردى، ئاندىن كېيىن جىمجىتلىققا چۆككەن گۈگۈم پەردىسى بىلەن قاپلاندى. بوران توختىغاندى. پەقەت قانداق جايلاردا پىرقىرىشىنى، توختاپ قېلىشىنى بىلەلمەي، ئۆز توپىدىن ئايرىلىپ قالغان ئۆتكۈنچى شامال بەزىدە تېخى بۇ تام ياكى ئۇ تامغا ھېچ چۈشىنىكسىز ھالدا ئۇسۇپ

قويا‌تتى ـ ده، ئارقىدىنلا جىمىپ قالاتتى. ئوت ئۆچكەن، مەش قارىيىپ كۆرۈنەتتى.

ئاندىرى گېپىنى توختىتىپ ئورنىدىن تۇردى ـ ده، ئىسسىقلىق مەشىنىڭ كانىيىدىن چىقىپ كەتمىسۇن دەپ كانايىنى ئېتىپ قويدى. ئاندىن كېيىن دېرىزە سىرتىغا كۆز تاشلىدى. تاغدىن بوران ئۇچۇرۇپ چۈشكەن نۇرغۇن قار ئەينەكلىك دېرىزە بىلەن تەڭ دېگۈدەك ئېگىزلىكتە دۆۋىلىنىپ كەتكەنىدى. دەرەخ شاخلىرىغا بىر قەۋەت نەمخۇش قار قونغان، بوران خېلىلا بېسىققان بولسىمۇ، لېكىن تۆۋەن ساڭگىلاپ چۈشكەن، بارا ـ بارا قاراڭغۇلىشىۋاتقان ئاسماندا يەنىلا ئەسكى مازدەك قارا بۇلۇت بىر ـ بىرىنى قوغلىشىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى.

ناستيۇنا قايرىلىپ ئاندىرىغا سەپسالدى. ئاندىرى يېنىپ كېلىپ قايتىدىن ناستيۇنانىڭ يېنىدا ياتتى. ھەممە نەرسە باياتىنقى بىلەن ئوپئوخشاش ئىدى. بىراق، ئۇنىڭ قىلچە زۆرۈرىيەتسىز ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتكەنلىكى ھەر ئىككىيلەنگە: «باياتىن ئېيتىلغان سۆزلەرنى ئەمدىلىكتە يەنىمۇ سۆزلەۋېرىشنىڭ ھاجىتى يوق» دېگەندىن دېرەك بېرەتتى. بۇ گېپى تۇگىمەس خوتۇنىنىڭ: «ۋايجان، ئەگەر مەن بالا تۇغۇپ قويمىغان بولسام، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ بالا ئاغرىپ قالمىغان بولسا قانداق قىلارمەن...» دەپ ھە دەپ قۇرۇق گەپ سېتىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن يەنىلا كۈتۈپ تۇرۇشقا توغرا كېلەتتى. دەيدىغان گەپلەرنى ئاندىرى دەپ بولدى، ناستيۇنامۇ ئاڭلىدى ـــ مانا بۇ كۈپايە. سەۋر ـ تاقەت قىلىپ كۈتۈپ تۇرۇش كېرەك. بىرنەچچە كۈن ئۆتمەيلا ھەممىسى مەلۇم بولىدۇ.

ناستيۇنا يېنىككىنە بىر تىندى ـ ده، پۈتۈن ئەزايى ھۇررەك ـ ھۇررەك بولۇپ ئىششىپ كېتىۋاتقاندەك ئازابلىنىش تۈيغۇسىنى قاچۇرۇش ئۈچۈن، ئاندىرىنى چۆچۈتۈۋەتمەي، ئاستا كېرىلىۋالدى. ئۇنىڭدا ھامان مۇنداق ئەھۋاللار كۆرۈلۈپ تۇراتتى: ئاز ـ تولا چۆچۈپ كەتسىلا ياكى كونا جاراھەتنىگە ئاز ـ

پاز تېگىپ كەتسىلا، گويا بىر قىسىم سەزگۈر ھەم كىشىنى ئازابلايدىغان ھۇررەك ـ ھۇررەك ئىشىقلار ئەزايىنىڭ ئىچكى قىسمىدىن تېرىسى تېشىغا تېپىۋاتقاندەك تۇيۇلاتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇنداق تۇيغۇ شۇنىڭدىن كېيىنمۇ ئاسانلىقچە يوقلىپ كەتمەيتتى. بۇ ھۇررەك ـ ھۇررەك ئىشىقلار روھىي جەھەتتىكى ئازابنىڭ، قىلچىلىك ئازاب بولسىمۇ ئىنكاسى ئىدى.

ئۇ ئاندىرنىڭ ئۆزلىرى ئوتتۇرىسىدىكى تېخى ئېنىق بىر نېمە دېيىلمىگەچكە، ئاجىزلىشىپ كەتكەن، مۇستەھكەملەنمىگەن، ئۆز ئىچىدە بىلىشىدىغان كېلىشمىنى كاللىسى ئاينىپ، قارامىلىق بىلەن بۇزۇپ تاشلىشىدىن ئەنسىرەپ پەخەس بولۇپ كەلدى.

ئاندىرى قىمىرلاپ قويۇۋىدى، ناستيۇنا دەرھال دېمىنى قىستى.

ئاندىرى يەنە تۇيۇقسىزلا سۆز باشلىدى:

ــ بۇنىڭغا ناھايىتى ئۇزاق بولدى، بۇ بۇنىڭدىن ئىككى يىل بۇرۇنقى بىر يازدا بولغان ئىش، چۈشۈمگە كىرىپ قالغانلىقىڭ شۇنداق ئېنىق ئېسىمدە تۇرۇپتۇ، ــ ئۇ ناستيۇنانىڭ پاراڭ مەزمۇنىنىڭ ئۆزگىرىشىگە ماسلىشىۋېلىشى ئۈچۈن بىرئاز توختىۋالدى، ــ چۈشۈمدىكى ئىش ئوخشايتتى: بىزنىڭ قىسمىمىز تۇرغان جاي، يەنە مەن بىللە جەڭ قىلىۋاتقانلارنىڭ ھەممىسى ئۆز ئەينىدەكلا ئىدى. ھەتتا ئۇخلىغىلى ياتقان چاغدىكى تۆت ئەتراپىم قانداق بولسا چۈشۈمدىمۇ شۇنداق ئىدى. چۈشۈمدە ئەنە شۇ يەردە ئۇخلاۋاتقۇدەكمەن، شۇ چاغدا ئاق قېيىن كۆچەتزارلىقى تەرەپتىن ــ قىسمىمىز تۇرۇشلۇق جايغا يېقىن بىر يەردە دېگەندەكلا بىر قاتار ئاق قېيىن كۆچىتى بار ئىدى ــ بىر قىزچاق مەن تەرەپكە قاراپ كەلدى. مەن ئۇنى زادىلا تونۇمايدىغاندەك تۇراتتىم، ئۇ جۇل - جۇل بولۇپ كەتكەن ئۇزۇن كۆڭلەك كىيىۋالغانىدى، ئورۇقلۇقتىن شامالدا ئۇچۇپ كېتىدىغاندەك قىلاتتى، يالاڭ ئاياغ

بولۇپ، ساڭا ئوخشايدىغان قىلچىلىك يېرى يوق ئىدى، بىراق نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، بۇ قىزچاقنىڭ ئۆزۈڭ ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇراتتىم.

— ئىلگىرى مەن دەل ئاشۇنداق ئىدىم، — دېدى ناستيۇنا ھەيران بولغان ھالدا ئىسپاتلىق بېرىپ، — ئۇ چاغدا مەن تېخى سىزگە تەگمىگەنىدىم، تونۇمايتتىڭىز، چاچلىرىم ئوغۇل بالىلارنىڭكىدەك قىسقىغىنا قىلىپ ئېلىنغانىدى، شۇنداقمۇ؟

— شۇنداق، چاچلىرى قىسقىغىنا قىلىپ ئېلىنىپتىكەن.

— ئۇ مەن.

— ئۇ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەسمۇ؟ سېنىڭ بۇنداق تۇرقۇڭنى بىرەر قېتىممۇ كۆرۈپ باقمىغان تۇرسام، قانداق قىلىپ ئاشۇنداق ئۆز ئەينىدەكلا چۈشۈمگە كىرىپ قالدىكىنە؟

— بىلمىدىم، ئېھتىمال سىزگە سۆزلەپ بەرگەن بولغىيدىم. ئىشقىلىپ بۇرۇن مەن ئاشۇنداق ئىدىم. ئۇ مەن بولمەن.

— شۇنى دېگىنە، نېمىشقىكىنتاڭ، ئۇ قىزچاقنىڭ ئۆزۈڭ ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇراتتىم. ئۇ قىزچاق يېنىمغا كېلىپ ئېيتتى: «سىزنىڭ بۇ يەردە تۇرۇۋېلىپ قايتىپ كەتمىگىنىڭىز نېمىسى؟ مەن بىرتالاي بالىلارنى باقىمەن دەپ ھېرىپ ـ چارچاپ، ئازاب چېكىپ يۇرۇپتىمەن، سىزچۇ، ئاسمان ئۆرۈلۈپ چۈشسىمۇ كارىڭىز بولمىدى.» مەن: «قانداق بالىلار؟ نەدىن كەلگەن بالىلىرىڭ ئۇ؟ پاختا ئېتىپ نېمە قىلىسەن؟ زادى بالىلىرىڭ بارمۇ، يوق؟ قايتىپ كېتىپ قاراپ باققىنا» دېۋىدىم، ئۇ كېتىپ قالدى.

— ئۇ شۇنداقلا كېتىپ قالدىمۇ؟

— ئۇ گېپىمگە قۇلاق سالغانىدەك بولۇپ كېتىپ قالدى. بىراق بىردەمدىن كېيىنلا ئۇ يەنە يېنىمدا پەيدا بولۇپ قالدى ـ ده، تۇنجى قېتىمقىغا ئوخشاشلا گومۇشلۇق بىلەن: «مەن بىرتالاي بالىلارنى باقىمەن دەپ ھېرىپ ـ چارچاپ، ئازاب چېكىپ يۇرۇۋاتىمەن...» دەپ غودۇڭشىغىلى تۇردى، بۇ گەپلەردىن

جۇدۇنۇم ئۆرلىدى ـ دە، ئۇنىڭغا: «تېزرەك قايتىپ كەت، ماڭا چىرمىشىپ يۈرمە، سېنىڭ ھەتتا بىر بالاڭمۇ يوق» دەپ جاۋاب بەردىم. ئۇ چۈشەنگەندەك بولۇپ، ئويلىنىۋالدى ـ دە، بۇرلىپ كېتىپ قالدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ چۈشنى كۆرگەن چېغىمدا ئۇخلىمىغانەكلا قىلاتتىم. چۈش كۆرۈۋاتقىنىم ئېنىق تۇرۇقلۇقمۇ، يەنە ھە دەپ ئۇخلىۋالماقچى بولاتتىم، لېكىن زادىلا ئۇيقۇم كەلمەيتتى. كۆزۈمنى يۇمۇۋالغان بولساممۇ، لېكىن يەنىلا ئۇنىڭ ھېلىقى بىر قاتار ئاق قېيىن كۆچىتى تەرەپتىن مەن تەرەپكە قاراپ ئارقا ـ ئارقىدىن، يېنىپ ـ يېنىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇراتتىم. شۇ كېچە ئۇ مېنى تازىمۇ قىينىۋەتتى.

ناستيۇنا بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، تۇيۇقسىزلا ئۆز خاتىرىسىدىكى ئاللىقانداق بىرنېمىنىڭ قىمىرلاشقا باشلىغانلىقىنى ھېس قىلدى ـ دە، ئورنىدىن ئازراق كۆتۈرۈلۈپ، ھەتتا نېمىنىڭ ئۆزىنىڭ سوئال سورىشىغا تۇرتكە بولغانلىقىنىمۇ چۈشەنمىگەن ھالدا سورىدى:

ـــ ئاخىر قانداق بولدى؟ ئاخىر سىز ئۇنىڭغا نېمە دېدىڭىز؟ ئاخىرقى قېتىمدا نېمە دېدىڭىز؟

ـــ ئېسىمدە قالماپتۇ. يەنىلا شۇ بىرنەچچە ئېغىز گەپ بولسا كېرەك، ئۇنىڭدىن باشقا نېمىمۇ دېيەلەيتتىم؟

ـــ ئۇنىڭغا ئېچ ئاغرىتىشىڭىز، ئۇنىڭ بىلەن تاكاللاشماسلىقىڭىز كېرەك ئىدى، ـــ دېدى ناستيۇنا ئاۋازىنى توساتتىن ئۆزگەرتىپ، ئىچى پۈشقان، پەرىشان ھالدا.

ـــ نېمىگە؟

ـــ ھېچنېمىگە، ئۇنىڭ سىزگە شۇنچە كۆپ يېلىنغانلىقىنى بىلىشىڭىز كېرەك ئىدى ـ دە، ـــ دېدى ناستيۇنا گويا كۆرگەن نەرسىلىرىنى ساناۋاتقاندەك ئالدى تەرەپتىن كۆزىنى ئۇزمەي، ـــ سىلەرنىڭ ئۇ يەردە يەنە نۇرغۇن زەمبىرەكلەرمۇ توختىتىلغانىكەن. مەن بولسام ئويماندىن، دەل ئەنە شۇ يەردىن چىقىپ يېنىڭىزغا بارغانىدىم، ئۇ يەردىمۇ نۇرغۇن ماشىنىلار

توختىتىپ قويۇلۇپتۇ، ھەممىسى مايسا رەڭ ئاپتوموبىللار ئىكەن. سىز ئېگەرنىڭ كىگىز يوپۇقى ئۇستىدە يېتىپتىكەنسىز، ئۇزۇن ھەربىي پەلتو ئۇستىگە يەنە تېخى كىلىونكىمۇ يېپىۋاپتىكەنسىز، سىزنىڭ ياتقان يېرىڭىز چەتتە بولۇپ، يېنىڭىزدا ئۇچمۇ ياكى تۆتمۇ يولداش يېتىپتىكەن، مەن سىز ياتقان ئاشۇ ياقتىن كەلگەنىدىم...

ئاندىرى جەينىكىگە تايىنىپ كۆتۈرۈلدى ـ دە، كۆزلىرىنى ئىمىر ـ چىمىر قىلىپمۇ قويماي سورىدى:

— بۇنى قانداق بىلدىڭ؟

— مەنمۇ شۇنداق چۈش كۆرۈپ قالغانىدىم، بۇ ئۆزۈملا كۆرگەن چۈشقۇ. بۇنداق بولۇشى ھەقىقەتەن كىمنىڭمۇ خىيالىغا كەلگەن دەيسىز؟ ! — ناستيۇنا چۆچۈگەن ھالدا داڭ قېتىپ قالدى ۋە كۆڭلۈمدە ئاللىقانداق بىر ئاۋاز: «بۇ ئىشنى ئاغزىڭدىن چىقىرىپ يۈرۈشۈڭنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى» دەپ ئاستاغىنا ئاگاھلاندۇرۇۋاتامدىكىن دېگەن خىيالدا دىققەت بىلەن قۇلاق سالدى. ئۇ ئەقلىگە كەلگەندىن بۇيان ئىككى ئادەم ئوخشاشلا چۈش كۆرۈپتۇ دەپ ئاڭلاپ باقمىغانىدى. بۇ ئادەتتىكى چۈش بولماستىن، بەلكى ئوڭىغا كېلىدىغان چۈش ئىدى. بۇ چۈشكە بېرىلىدىغان تەبىر ئىنتايىن ئېنىق بولۇپ، باش قاتۇرۇپ پەرەز قىلىپ ئولتۇرۇشنىڭ، ياساپ يۈرۈشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. ناستيۇنا ھە دېسىلا گېپىنى توختىتىشقا تەييار بولغان ھالدا ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئېسىگە ئېلىپ سۆزلىدى، — يولنى ماڭا بىر موماي كۆرسىتىپ قويغانىدى. چىراي ـ شەكلى قانداق ئىكەن دەمسىزا؟ مېنى ئۆلتۈرۈۋەتسىمۇ ئۇنى ئېسىمگە ئالالمايمەن. ئۇ ماڭا: «ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ، بالىلىرىنىڭ ئەھۋالىنى ئېيتىپ بەر. ئەگەر ئۇ مېنىڭ دېسە، ماقۇل بولسا ئىشىنىڭ پۈتكىنى شۇ. ناۋادا مېنىڭ دېمىسە، چىڭ تۇرۇپ مېنىڭكى ئىدى دېگۈز» دەپ يول كۆرسەتتى. شۇنىڭ بىلەن مەن يېنىڭىزغا باردىم. سىز ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ مېنىڭكى ئىدى

www.uyghurkitap.com

دېگىلى ئۇنىمىدىڭىز، مەن كېتىپ قېلىپ، يەنە ئالدىڭىزغا قايتىپ باردىم، يەنە كېتىپ قېلىپ يەنە قايتىپ باردىم، بىراق سىز يەنىلا گېپىمنىڭ مەنىسىگە چۈشەنمەي، ھە دەپ: «يوق، يوق» دەپلا تۇرۇۋالدىڭىز. مەن سىزگە يوشورۇن بېشارەت بەرمەكچى بولدۇمۇ، لېكىن ئۇنداق قىلالمىدىم. سىز ماڭا كايىپ ئارقا ـ ئارقىدىن ھەيدەپ تاشلىدىڭىز. ئاخىرىدا ئەھۋالنىڭ قانداق بولغانلىقى ئېسىمدە قالماپتۇ. پەقەت شۇنىسى ئېسىمدىكى، ئۇ قېتىم يېنىڭىزغا قىزلىق ياسىنىشىم بىلەن ئەمەس، بەلكى ئېسىگە ئالارمىكىن دېگەن خىيال بىلەن ھازىرقى مۇشۇ تۇرقۇمدا بارغانىدىم. مەن سىزنى ھازىرقى تۇرقۇم بىلەن ئىزدەپ بېرىپتىكەنمەنمۇ؟

ــ ھەئە.

ــ سىز ماڭا نېمىلەرنى دېگەن بولغىيدىڭىز؟

ــ ئېسىمدە قالماپتۇ، ئۇنتۇپ كېتىپتىمەن.

ــ ھەرھالدا بىرنېمىلەرنى دېگەن بولغىيدىڭىز؟

ــ ئېھتىمال دېگەن بولغىيدىم.

ــ قاراڭا سىزنى! ھەممىدىن بەك مۇھىم ئىشنىمۇ ئۇنتۇپ قاپسىز ـ دە! ــ ناستيۇنا تاقەت قىلىپ تۇرالماي ئۇنىڭدىن ئاغرىندى، ــ مېنىڭ دەپ قويۇشىڭىزنىڭ ياكى ھېچبولمىغاندا ئۈن چىقارماي تۇرۇۋېلىشىڭىزنىڭ مۇشكۈل دېگۈدەك نېمىسى بولسۇن؟ ناۋادا سىز شۇ چاغدا مېنىڭ ئىدى دەپ قويغان بولسىڭىزمۇ، بۈگۈنكىدەك ھالغا چۈشۈپ قالمىغان بولاتتىڭىز.

ــ بىكارچىلىقتا قىلىدىغان ئىش تاپالماي چۈشكە ئىشىنىپ يۈرۈپسەن، ــ دېدى ئاندىرى ئىشەنچسىزلىك بىلەن رەددىيە بېرىپ.

ــ بۇنىڭ قانداق چۈش ئىكەنلىكى ئۆزىڭىزگىمۇ ئايان. بۇ چۈش ئىككىمىز ئوپئوخشاش كۆرگەن چۈش. ئۇنىڭ ئۈستىگە

بىرلا كېچىده تەك كۆرگەنلىكىمىز ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن. ئېھتىمال روھىم چۈشۈمده سىزنى يوقلاشقا بارغاچقا، شۇنداق ئەينەن، ئوپئوخشاش بولۇپ چىققاندۇ، ــ ناستيۇنا يەنىلا رايىدىن يانماي ئۈمىد بىلەن داۋاملىق سۈرۈشتۈردى، ــ شۇنىڭدىن كېيىن مېنىڭ بالىنى قۇچقىمغا ئالغىنىم بىر قېتىممۇ چۈشىمىزگە كىرىپ قالمىدىمۇ؟ بىر قېتىممۇ كىرمىدىمۇ؟ ئوبدان ئەسلەپ بېقىڭا.

ــ كىرمىدى، بىر قېتىممۇ كىرمىدى.

ــ ئېسىڭىزدىن كۆتۈرۈلۈپ قالمىغاندىمۇ؟ بۇ قېتىمقى ئۇرۇش... شۇنداق قاتتىق بوپتۇ، ھەممە نەرسە يانجىپ تاشلىنىپمۇ، بۇنىڭ تۈپەيلىدىن ئۇنتۇپ قالسىڭىزمۇ بىرنېمە دەپ بولمايدۇ.

ــ ياق، راستلا شۇنداق چۈش كۆرگەن بولسام، ئېھتىمال ئۇنتۇپ قالمىغان بولاتتىم. مېنى قانداق يوقلاپ كەلگەنلىكىڭ توغرىسىدىكى ھېلىقى چۈشۈمۇ شۇنداق ئېنىق ئېسىمده تۇرۇپتۇغۇ؟ ! توپتوغرا ئىككى يىلغىچە ئېسىمدىن كۆتۈرۈلمىدى.

ــ قويۇڭا، شۇ چۈشىڭىزنىڭ نەتىجىسىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى ئۇنتۇپ قاپسىزغۇ؟ ھازىر ئەمدى ئۇنى قانداقمۇ پەرەز قىلغىلى بولسۇن؟

ــ شۇ چۈشۈم ئالاھازەل نەتىجىسىز، ھېچقانداق نەتىجىسىز بولسا كېرەك. تەقدىر نەتىجىنى بىزگە ئالايىتەن قالدۇرۇپ قويغانىكەن. سىزنى چۈشىمىزده ئەمەس، بەلكى ئوڭىمىزدا بۇنىڭ نەتىجىسىنى كۆرۈش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلدى. نەتىجىسى كۆرۈلگەندىن كېيىن قوبۇل قىلساڭ ـ قىلمىساڭ، ئۆز ئىختىيارىڭ.

ــ نېمە ئۈچۈن ھازىر ھە دېسىلا تەقدىرنى ئېغىزغا ئالماي تۇرالمايدىغان بولۇپ قالدىڭىزكىن. ئىلگىرى سىزنىڭ تەقدىرنى تىلغا ئالغىنىڭىزنى ئاڭلىمىغاندەك قىلىۋىدىم.

www.uyghurkitap.com

— ۋاقتى كەلسە ئۆزۈڭمۇ شۇنداق دەيدىغان بولۇپ قالىسەن... — دېدى ئۇ ئاچچىق كۈلۈپ، ئۆزىچە بېشىنى لىڭشىتىپ تۇرۇپ، — سەنمۇزە، تازا، ئەيىبلەش ئۈچۈن مېنىڭ قۇسۇرۇمنى تېپىپسەن - دە، تەقدىر ئاياغ ئاستىڭدىن بىر غېرىچمۇ نېرى كەتمەي چىرمىشىۋېلىپ، راست ئەدىپىڭنى بېرىپ، قانداق قىلغۇسى كەلسە، شۇنداق قىلغىلى تۇرسا، ئۆزۈڭمۇ شۇنداق دېگەن بولاتتىڭ.

— مەن سىزنى ھەرگىز غەرەزلىك ھالدا ئەيىبلىمەكچى ئەمەس ئىدىم، گەپ ئۆزۈممۇ سەزمەستە ئاغزىمدىن چىقىپ كېتىپ قالدى.

ناستيۇنا گېپىنى تۈگىتىپ، ئىختىيارسىز ھالدا ئاندىرىنىڭ ئايىغى يېنىغا قاراپ قويدى.

— مانا ئەمدى تەقدىر يەنە سېنى ھەيدەپ كېلىپ، مەن بىلەن بىر ھارۋىغا قوشۇپ قويدى، — ئاندىرىنىڭ بۇ سۆزلىرى ھەم تەھدىت سالغاندەك ھەم ئىچ ئاغرىتقاندەك تۇراتتى، — ئۇنىڭ تورىدىن قانداق قۇتۇلۇپ كېتەرسەنكىتاڭ.

— ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ كېتىپ نېمە قىلىمەن؟ مەن سىز بىلەن بىللە بولىمەن. ئۆلسەممۇ بىللە ئۆلىمەن.

11

ناستيۇنا غەم - ئەندىشىدىن قۇتۇلالمىدى، قۇتۇلۇش ئۇ ياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە تېخىمۇ ئېغىرلاشتى، ئۇنىڭدىن قۇتۇلىمەن دەپ خام خىيال قىلىشمۇ مۇمكىن ئەمەس، شۇنداق بولسىمۇ، قانداقلا بولمىسۇن، ئۇ يېنىكلىشىپ قالغاندەك بولدى، كۆڭلىمۇ بىرئاز ئېچىلدى. ئەھۋال ھەرھالدا ئايدىڭلىشىپ قالغانىدى — ناستيۇنا گويا يولدىن ئادىشىپ قالغان كىشىدەك چېپىپ يۈرۈپ ماغدۇرىدىن كېتىپ قالغاندا، تۇيۇقسىزلا ئاخىر نىشاننى ئېنىق پەرق ئېتىپ، ئۆزىنىڭ تۇيۇق يولغا كىرىپ قېلىپ ئىنتايىن يىراققا — ئۆز پەرىزىدىكىدىنمۇ خېلى كۆپ يىراققا كېتىپ

قالغانلىقىنى سەزدى، بىراق قانداقلىكى بولمىسۇن، ئەمدىلىكتە ئۇ بۇ تۈيۇق يولدىن قانداق قىلىپ چىقىپ كېتىشنى بىلىۋالدى. ئۆزىنىڭ قاتمۇقات خەتەرلىك توسالغۇلاردىن ئۆتۈپ، بۇ يولدىن چىقىپ كېتىشكە كۈچ ـ قۇۋۋىتىنىڭ يېتىش ـ يەتمەسلىكى باشقىچە بىر ئىش، ئەمما قايسى يولدا مېڭىشنى، قايسى تەرەپكە قاراپ ئىلگىرىلەشنى ئاللىقاچان ئايدىڭلاشتۇرۇۋالغانىدى.

ناستيۇناغا ئايدىڭلاشقان يول مۇنداق: مۇشۇنداق ھالغا چۈشۈپ قالغاندىكىن، جان تالىشىپ قارشىلىق كۆرسىتىپ، تەقدىرگە تەن بەرمەي يۇرمەي، سەۋر ـ تاقەت قىلىپ، ھەممىدە بولۇشىغا قويۇۋېتىش كېرەك ئىدى. ئۇ تېخى بۇنداق قىلىشقا بەل باغلىمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئاخىرىدا يەنىلا مۇشۇنداق قىلىشتىن خالىي بولالمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتكەنىدى. بۇ بىر قەدەھ ئاچچىق شارابنى كۆتۈرۈۋېتىشكە مەجبۇر بولىدىغاندەك تۇراتتى. چېكىنىۋېلىشقا تولمۇ كېچىككەنىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە چېكىنىشنىمۇ خالىمايتتى. ناستيۇنانىڭ چېكىنىشى ئۆزى بىلەن قارشىلاشقانغا باراۋەر ئىدى؛ ئۇنىڭ بايات‌تىن ئاندىرىغا بويۇن تولغاپ، ھېلىقى گەپلەرنى ئېيتىشتا ئاندىرنىڭ ئاغزىدىن مەدەت تېپىشنى كۆزلىگەنىدى، خالاس. ئۇ ئۆزىگە ئاندىرىدىن باشقا يەنە قەيەردىنمۇ مەدەت تاپسۇن؟ ئۇ ئاندىرىغا ئۇمىد بېغىشلىدى، ئاندىرى بۇ ئۇمىدكە قانداقمۇ چىڭ يېپىشۋالمىسۇن. ھازىر بۇ ئۇمىد ئاندىرى ئۈچۈن بىرەممۇ ئايرىلغىلى بولمايدىغان ھاۋاغا ئوخشايتتى. شۇڭا، ناستيۇنا ئۇنىڭ نېمە دەيدىغانلىقىنى ئاللىبۇرۇن خىيالىغا كەلتۈرگەنىدى.

دېمەك، ناستيۇنا چۆچەكلەردىكى دوملاپ قاچىدىغان يۇملاق بولكىنى① دوراشقا مەجبۇر ئىدى. ئالدىنى ئادەم توسۇۋالمىسىلا،

① بۇ «يۇملاق بولكا» رۇس خەلق چۆچىكىدىن ئېلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭدا بىر مو-ماينىڭ سۈپۈرۈۋالغان ئۇن بىلەن بىر كىچىك يۇملاق بولكا پىشۇرغانلىقى، بۇ بول-كىنىڭ قېچىپ كېتىپ يول بويى ناخشا ئېيتىپ، يەۋەتمەكچى بولغان تۈرلۈك ھايۋانلاردىن ئۆزىنى چەتكە ئالغانلىقى، ئاخىرىدا ھىيلىگەر تۈلكىگە ئۇچراپ قېلىپ، يېيىلىپ كەتكەنلىكى ھېكايە قىلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

دوملاپ كېتىۋېرەتتى. گەپ شۇ يەردە ئىدىكى، ناۋادا بىراۋ ئالدىنى توسۇۋالسا ئۇلارغا نېمە دېيىش كېرەك؟ «ھېلىقى يۇملاق بولكىغۇ ئۆزىنىڭ قانداق تۆرەلگەنلىكىنى، قەيەردىن قوزغىلىپ قەيەرگە دوملاپ كېتىۋاتقانلىقىنى قوشاققا قېتىپ بېرەر، بىراق مەن ئۆتمۈشتىكى ۋە ھازىرقى ئەھۋالىمنى قانداق چۈشەندۈرىمەن؟ بىراق، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى قويۇپ تۇرۇپ كېيىنچە بىرنېمە دەرمەن... ئالدىرىماي تۇرۇپ تۇراي، ۋاقتى كەلگەندە بىرنېمە دەرمەن.»

«ئادەم پېت چېقىۋەرسە قىچىشماس بولۇپ قالىدۇ، قەرز ئارتىلىۋەرسە، غەم قىلماس بولۇپ قالىدۇ» دېگەندەك، ئەھۋال ئايدىڭلىشىپ بولغاچقا، ناستيۇنانىڭ كۆڭلىنى چۈلغىۋالغان دەككە ـ دۈككىمۇ غايىب بولدى. ئۇ تولىمۇ يىراقتا كېتىپ قالغاچقا، ئەنسىرەشكە تېگىشلىك ئىشلىرىمۇ بەك كۆپ بولۇپ كەتكەچكە، ھېچنېمىدىن قورقمايلا ئالغا قاراپ كېتىۋەردى. ناستيۇنا ھەمىشە: «تەقدىرنىڭ ياكى بولمىسا تەڭرىنىڭ ماڭا كۆزى چۈشۈپ قاپتۇ، شۇڭا ھەممىلا يەردە باشقىلارغا ئوخشىمايدىغان ئۆزگىچە ئادەم بولۇپ قېلىۋاتىمەن، بولمىسا مېڭەمنى يەپ كېتىدىغان ئىشلار ئارقا ـ ئارقىدىن بېشىمغا چۈشمىگەن بولاتتى»، دەپ ئويلايتتى. ھالبۇكى، بۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن ئۇ يەنە مۇقەررەر ھالدا باشقىلارنىڭ كۆزىدىن ئۆزىنى چەتكە ئالمايتتى. شۇنداق، ئۇنىڭ ھازىرقى ئەھۋالى ئوبدان ئەمەس ئىدى، بىراق ئۇنىڭ ئىلگىرىكىدەك گاڭگىرىغان ھالدا ئەپلەپ ـ سەپلەپ كۈن ئۆتكۈزۈشى، باشتىن ـ ئاياغ كىچىككىنە بىر خالتا كوچىدا ئايلىنىپ يۈرۈشى، ھېچقانداق چىقىش يولى تاپالمايى، ھېچقانداق ئۇمىدنى كۆرەلمەي يۈرۈشى ھازىرقىدىن ئوبدانراقمىدى؟ ئېھتىمال كىشىلەر ئۇنى كەچۈرۈپ قالار، زۆرۈر تېپىلغاندا تېخى يەنە ھە ـ پە دېيىشىپمۇ بېرەر، ئۇنىڭ تارتقان ئازاب ـ ئوقۇبەتلىرىگە قاراپ بىرنەچچە ئېغىز ماختىۋەتسىمۇ ئەجەب ئەمەس، ـــ ئالەمدە چىقىم تارتماي تۇرۇپ ھېچنېمىگە

ئېرىشكىلى بولمايدۇ. ئۇ سەۋر - تاقەت قىلىپ پېشانىسىگە پۈتۈلگەنىنىڭ ھەممىسىنى كۆرۈشكە بەل باغلىدى. ئۇنىڭغا گومۇش ئايال بولۇۋېلىپ، نادانلارچە تۇرمۇش كەچۈرىۋېرىڭ دەيدىغان بولسا، ئۇ خالىمايتتى، ئۇنداق ياشىغاندىن كۆرە، ئۆلگەن تۈزۈكرەك دەپ ئويلايتتى.

ناستيۇنا بالىلىق دەۋرىدىن باشلاپلا، ھەممەيلەنگە ئوخشاش، بەختكە تەلپۈنگەنىدى، بەختنىڭ مەزمۇنى ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە، ئەقىل - پاراسىتىنىڭ ئۆسۈشىگە ئەگىشىپ ئۆزگىرىپ كەلدى. قىز چېغىدا تەلپۈنگەن بەختمۇ ئۇنىڭ ئەتراپىدا لەرزان، ئەركىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ تۇردى، ئۇ بەخت گويا ھەرقانداق چاغدا، ھەرقانداق بىر جايدىن كېلىپ قالىدىغاندەك تۇراتتى، ئۇ چاغدا بەختنىڭ يېتىپ كېلىشىنىلا كۈتۈپ، ھەممە دەرۋازا ھاڭغىرقاي ئېچىپ قويۇلغانىدى. ئۇنىڭدا مۇنداق خىياللارمۇ پەيدا بولغانىدى: ئۇ بىر يەرنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدا تۇرارمىش، بەخت بولسا شوخلۇق بىلەن گاھ سول تەرەپتىن، گاھ ئوڭ تەرەپتىن ئۇچۇپ ئۆتۈپ ئۇنىڭغا چېقىلىپ قويارمىش، مۇلايىملىق بىلەن تېگەرمىش، كېيىن ئۆزىنى قوغلاشقا جەلىپ قىلىپ پەرۋاز قىلىشقا باشلايمىز؛ بىراق مەلۇم مۇددەتكە يەتكەندە ئۆزى بەرگەن ۋەدىنى بىر ياقتا قايرىپ قويۇپ، ئۇچۇپ كېتىپ، قارىسىنىمۇ كۆرسەتمەسمىش. بەخت گويا كۆز يەتمەيدىغان پايانسىز ئوكيان بولۇپ، قوينىغا تېخى تېتىپ باقمىغان شۇنچىلا كۆپ شېرىن ھۇزۇر - ھالاۋەت، شۇنچىلا كۆپ مۇھەببەت ۋە شادلىق يوشۇرۇنغانەك قىلاتتى. شۇڭا، ناستيۇنا بۇنىڭدىن كېيىن زېرىكىشتىن، يالغۇزچىلىقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ھەر كۈنى، ھەر سائەت چۆمۈلۈپ، ئۇنىڭدىن بولۇشچە بەھرە ئېلىش ئۈچۈن دەرھال ئۇنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئېتىۋەتكۈسى كېلەتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ مەلۇم دەرىجىدىكى خۇشال ھەم شېرىن ئارزۇ بىلەن، ئۆزىنىڭ ئاخىر بەخت بىلەن بىرىكىدىغان پەيتىنىڭ ئارقىغا سۈرۈلۈشىنى ئۈمىد قىلاتتى. چۈنكى، ئۇنداق بىرىكىش

ۋاقتى بەربىر يېتىپ كېلەتتى. تولىمۇ ئالدىراپ كېتىشىنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. ناستيۇنا ياتلىق بولغان چېغىدا ئۆزىنىڭ شۇنىڭدىن ئېتىبارەن بەختكە بىرلا يولنى، يەنى ئۆزى تاللىۋالغان شۇ يولنىلا قالدۇرۇپ قويغانلىقىنى ئويىغا كەلتۈرۈپ ئولتۇرمىدى. بىراق، بۇ يول ئۇ چاغدا خېلىلا كەڭ بولۇپ، دىتىغا ياقمىدىغان ۋە ياقمايدىغان ئىشلارنى بىر - بىرىدىن ئايرىۋېتىشكە يېتەرلىك ئىمكانىيەت بار ئىدى. ئۇنىڭ تەسەۋۋۇرىدا تۇرمۇش قۇرغاندىن كېيىن ئائىلە ئىشلىرىنى تەرلەپ - پىشىپ ئىشلەشكە توغرا كەلسىمۇ، لېكىن تۇرمۇشى خاتىرجەم بولاتتى، كاپالەتكە ئىگە بولاتتى، ئەر - خوتۇن جەزمەن بىر - بىرىنى سۆيەتتى، بۇنداق بولغاندا، ئادەتتىكى چاغلىرى ۋاقىت تېخىمۇ تېز ئۆتكەن بولۇپ تۇيۇلاتتى، ھېيىت - ئايەملەر تېخىمۇ كۆڭۈللۈك ئۆتەتتى. دەرۋەقە، ئوڭۇشلۇق بولۇۋېرىدىغان ئوبدان ئىش بولمىغانلىقتىن، بەزىدە دىتىغا ياقمايدىغان بەزى ئىشلارغا ياكى بەزى كۆڭۈلسىزلىكلەرگە دۇچ كېلىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى. بىراق، كېيىن جەزمەن يارىشىپ، مېھىر - مۇھەببەت ئىچىدە تۇرمۇش كەچۈرگەن بولاتتى. مېھىر - مۇھەببەت ۋە كۆيۈمچانلىق توغرىسىدا ناستيۇنا دەسلىپىدىلا ئىدىيەۋى تەييارلىق كۆرۈپ قويغانىدى: ئۆزىنىڭ بېرىدىغىنى ئالىدىغىنىدىن كۆپ بولۇشى كېرەك ئىدى، چۈنكى ئۇ ئايال - دە، ئايال كىشىنىڭ ئەر - خوتۇنلۇق تۇرمۇشىنى كۆڭۈللۈك ۋە ئىناق ئۆتكۈزۈش مەسئۇلىيىتى بولىدۇ؛ شۇنداق بولغانلىقتىن، ئاياللار كىشىنى ھەيران قالدۇرغۇدەك كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە. ئاياللار بۇنداق كۈچ - قۇدرەتنى دائىم ئىشقا سالغانسېرى، ئۇ كىشىنى شۇنچە ھەيران قالدۇرىدۇ، شۇنچە مۇلايىم، جۇشقۇن بولۇپ كۆرۈنىدۇ. ناستيۇنا ئۆزىدىمۇ شۇنداق ئەھۋالنىڭ بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى، ئېھتىمال، ئۇ مۇشۇ بىر نۇقتا ئۈستىدىلا خاتا مۆلچەر يۈرگۈزمىگەن بولسا كېرەك. بەختكە كەلسەك... بەخت ئاۋۋال چىرايىنى ئېچىپ، غىل - پال كۆرۈنۈپ

قويۇپ، ئۇنىڭغا بىرئاز ئۇمىد بېغىشلىدى - يۇ، لېكىن بىرەر - يېرىم پەرزەنت ئاتا قىلمايلا ئۆزىنى چەتكە ئېلىۋالدى، ئالدى تەرەپتىكى ئاللىقانداق بىر جايغا يوشۇرۇنۇۋالدى — شۇ يەرگە بارغاندىلا، ئاندىن ئۇنى تاپقىلى بولاتتى. بىراق، ھازىر ئۇنىڭ بەختكە ئېرىشەلەيدىغان يولى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن ئىلگىرىكىگە سېلىشتۇرغاندا تولىمۇ تار ئىدى، ئۇنى چىغىر يول دېيىشكىمۇ بولاتتى.

ناستيۇنا ئەزەلدىن ئارقىسىغا قاراپ يۇرمەيتتى، قىلىدىغانلىرى قىلىپ قويۇپ پۇشايمان قىلىپ ئولتۇرمايتتى، ئۆز ۋاقتىدا نېمە ئۇچۇن ئۇ تەرەپكە ماڭماي بۇ تەرەپكە ماڭغان بولغىيدىم دەپ كەيپسىزلىنىپمۇ كەتمەيتتى. تۇرمۇش سەككىز - ئون قېتىم ئۆلچىگىلى بولىدىغان كىيىم ئەمەس. مەۋجۇت بولغانلىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزۈڭگە ھېساب، ھېچنېمىدىن، ھەتتا ئەڭ ئەسكى نەرسىلەردىنمۇ ئۆزۈڭنى قاچۇرالمايسەن. ناستيۇنا ئاندىرىغا تەگكەندىن كېيىن ئىنتايىن جاپا - مۇشەققەتلىك تۇرمۇش كەچۈردى. لېكىن، شۇنداقتىمۇ ئۇ ئۆز تەقدىرىنى ئۆزگەرتىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپمۇ قويمىدى؛ ئۆزگەرتىمەن دەيدىكەنسەن، ئىش سادىر بولۇشتىن ئىلگىرى ئۆزگەرتۈېلىشىڭ كېرەك، ئاللىقاچان پىچىپ بولغان كىيىمنى ھەرگىز قايتىدىن پىچىپ ئولتۇرماسلىق كېرەك، شۇڭا ئۇ ئەزەلدىن ئۆزىدىن باشقا ئەر بىلەن بىللە تۇرمۇش كەچۈرۈشنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. باشقا ئەر بىلەن ئۆتۈش ئۇچۇن ئانا قورسىقىدا يېڭىباشتىن پەيدا بولۇپ، باشقا بىر ئادەم بولۇپ تۇغۇلۇش كېرەك — بىراق بۇ قانداقمۇ ئەمەلگە ئاشسۇن؟ باشقىلار قانداق قىلغۇسى كەلسە شۇنداق قىلۈېرەر، لېكىن ئۇ باشتىن - ئاياغ ئۆزگەرمەيدۇ، ھەرگىز نەيرەڭۈازلىق قىلمايدۇ. ئۇنىڭ تەقەززا بولۇۋاتقىنى ئۆزىگە تېگىشلىك بولمىغان بەخت بولماستىن، بەلكى ئۆزىگە تېگىشلىك بەخت ئىدى.

بەخت دېگەن نەرسە چەكلىك بولۇپ، ھەممە كىشىنىڭ

ئۇنىڭغا ئېرىشىپ كېتىشى مۇمكىن ئەمەسمىش، شۇڭا بەزىلەرنىڭ تەلىيى ئوڭدىن كەلسە، بەزىلەرنى نەس باسارمىش. بىراق، بۇ دۇنيادا ناستيۇنادەك ئادەمدىن بىرىلا بار تۇرسا، ھېچكىمنىڭ ئۇنىڭ ئورنىنى باسالمايدىغان تۇرسا، نېمە ئۈچۈن قېرىشقاندەك بەختكە ئېرىشەلمەيدىكەنە؟ كىم مۇشۇنداق قىلىپ قويغان بولغىيدى؟ ئۇ شۇنى دەپ دۇنياغا كەلگەن تۇرۇقلۇقمۇ، ئۇنىڭغا ئېرىشىپ كېتەلىشى ناتايىن، ئۇنداقتا نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭغا ھاياتبەخش ئېتىلگەن بولغىيدى؟ ئۇنىڭ پۈتۈن جېنى ئۆزىدىن ئىبارەت. ئۇ ئۇنىڭ قەلبى، روھى ۋە تېنىدىن ئورۇن ئالغان، باشقا نەرسىلەر كۆز ئالدىدا تۇرغان، ئاسانلا قولغا كېلىدىغان نەرسە بولغان تەقدىردىمۇ، يەنىلا تېنى سىرتىدىكى نەرسىلەردىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى، بىراق بۇ نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا تايىنىپ مەۋجۇت بولۇپ تۇرالايتتى. — ئۇنداقتا نېمە ئۈچۈن ئۆزىگە تېگىشلىك بەخت ئۆزىنىڭ قاراپ تۇرۇپ قولدىن بېرىپ قويۇشى ئارقىسىدا باشقىلارغا تەئەللۇق بولۇپ كېتىدىكەن؟ «ياق، بولمايدۇ، بىرەر كىشىگە مۇنداق مۇئامىلە قىلىشقا بولمايدۇ. ناۋادا بۇنىڭدىن كېيىن ئىككىنچى، ئۈچىنچى قېتىم قايتا ياشاپ، قولدىن كەتكۈزۈپ قويغان بەختنى تولۇقلىۋالالايدىغان بولسامغۇ مەيلى ئىدى، لېكىن ئىككىنچى، ئۈچىنچى قېتىم ياشىيالىشىم مۇمكىن ئەمەس، شۇڭا ئۇنىڭ كېيىنى تولدۇرۇۋېلىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس. ئۆزۈمگە تېگىشلىك بەختنى زاپاس ساقلاپ قويماي، ھەممىسىدىن بەھرىمەن بولۇشۇم كېرەك ئىدى، ئۇنى ساقلاپ قويغانىنىڭ پايدىسى يوق.»

ئۇرۇش ناستيۇنانىڭ بەختىگە خېلى ئۇزاق دەخلى يەتكۈزدى، لېكىن ئۇرۇش بولۇۋاتقان چاغدىمۇ ناستيۇنا بەختىنىڭ ھامان يېتىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى: تىنچلىق ئەسلىگە كەلگەندە، ئاندىرى قايتىپ كەلگەندە، مۇشۇ يىللاردىن بۇيان توختاپ قالغان ھەممە نەرسە قايتىدىن ئۆز يولىغا چۈشىدۇ. ناستيۇنا ئۆز تۇرمۇشىدا بۇنىڭدىن باشقا بىر خىل ھالەتنىڭ كېلىپ

چىقىشىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى. بىراق، ئاندىرى تولىمۇ بالدۇر قايتىپ كېلىۋالدى، غەلىبە قازىنىشتىن ئىلگىرى قايتىپ كېلىۋالدى. شۇنىڭ بىلەن ھەممە نەرسە قالايمىقانلىشىپ كەتتى، نورماللىق يوقالدى، ناستيۇنا بۇنداق بولۇشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. ئەمدىلىكتە بەخت ئۈستىدە ئەمەس، بەلكى باشقا ئىشلار ئۈستىدە باش قاتۇرۇشقا مەجبۇر بولدى. بەخت ئۈركۈپ ئاللىقاياقلارغا قېچىپ كەتتى، شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئۇن – تىنسىز يوقالغان پېتى قايتا يېنىپ كەلمەيدىغاندەك، يېنىپ كېلىشتىن ئۈمىد يوقتەك تۇراتتى.

ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئىش بارغانسېرى قىيىنلىشىپ كېتىۋاتاتتى. شۇنداق قىلىپ، بەختكە مەڭگۈ ئېرىشكىلى بولمامدىكىنە؟ ناستيۇنا ھېچقاچان مۇنداق قورقۇنچلۇق ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغان ئەمەس، ئىستىقبالى قاپقاراڭغۇ، يورۇقلۇقتىن ئەسەر يوق ئىدى. دېمىسىمۇ ئىش بارغانسېرى قىيىنلىشىپ كېتىۋاتاتتى. بۈگۈن ئىش مۇشۇنداق چاتاق ئىكەن. ئۇنىڭ ئەتىلىككە ياخشى بولۇپ كېتىشىمۇ ناتايىن. ئۇنىڭ ئۈستىگە «بارغانسېرى قىيىنلىشىپ كېتىۋاتقان ئىش» قېرىشقاندەك ئۆزى تۆت كۆز بىلەن كۈتۈپ كەلگەن، تۇرلۇك يوللار بىلەن تاپماقچى بولغان بالا ـــ پەرزەنت ئىدى. بالا ئۇنىڭ نەزىرىدىكى بەخت ئىدى. بۇ ئۇنىڭ ئۆز بەختىگە ناھايىتى يېقىنلىشىپ قالغانلىقىدىن دېرەك بېرەمدۇ – يوق، ئۇ باشقا بىر تەرەپتىن، تەتۇر تەرەپتىن بەختكە يېقىنلىشىپ قالغانمۇ؟ مەسىلەن، ئېيتايلۇق، ئۇ بەختنىڭ ئارقىسىغا كېلىپ قالغانمۇ ياكى بەخت ئۇنىڭ ئارقىسىغا كېلىپ قالغانمۇ؟ بۇنىڭ نېمە پەرقى بولسۇن؟ ئۇلار ئۇچرىشىپ قالسىلا، قاراپ تۇرۇپ قولدىن بېرىپ قويمىسىلا بولدىغۇ.

بىراق، ھازىر بۇ بەخت ئۇنىڭغا نېمىمۇ بېرەر، نېمىمۇ بېرەر؟

ياق، ئاللىقانداق بىر ئىش يۈز بېرىپ ئۇنىڭ تۇرمۇشىنى

ئۆزگەرتىشى كېرەك، ئۇنداق بولمايدىكەن، ئۇ ئۇزاقتا بارمايلا سارالىق بولۇپ قالىدۇ. ھالبۇكى، بۇ ئىش ئاخىر يۈز بەردى: ئۇ ھاملىدار بولۇپ قالدى. كىشىلەر ئۇنىڭ ھاملىدار بولۇپ قالغانلىقىنى سەزگەن ھامان يارەمم قولىنى سۇنماي قالمايدۇ، ئازاب چېكىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ قول قوشتۇرۇپ قاراپ تۇرمايدۇ، بالا بولسىلا، ئۇنىڭ يەنە نېمىگە ھاجىتى چۈشسۇن؟! مانا، بالا كېلىپ قالاي دېدى، كېلىپ قالاي دېدى، ئۇ يېقىنلاپ كېلىۋاتىدۇ، قەدەممۇقەدەم يېقىنلاپ كېلىۋاتىدۇ.

ناستيۇنا ئەمدىلىكتە نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى بىلمەيدى. يەنى ھېچقانداق ئىش قىلىمەن دېمەي، بولۇشىغا قويۇۋەتمەكچى، ئۇنىڭ بەختى ئۆزى بىلەن بىر يەردە بولمىغاچقا، ھىجران ئازابىنى تازا تارتقانىدى، ئەمدىلىكتە بەخت ئاللىقانداق بىر جايدا ناستيۇنانى كۈتۈپ تۇرماقتا، ئارىلىقىنىڭ يىراق - يېقىنلىقىنى قويۇپ تۇرايلى، ئىشقىلىپ بۇنى كۈتۈپ تۇرماقتا. ئۇ ئۆزىنىڭ بەختى، ئۆزىگە تېگىشلىك بەخت - دە.

ناستيۇنا تاختاي تۆشەكتە ياتقان بولسىمۇ، لېكىن ھېلىقى كىچىك يۇمىلاق بولكا توختىماي ئالغا قاراپ دومىلاپ كېتىۋاتاتتى.

ئۇلار تاختاي تۆشەكتە ياتقىنىچە گەپلىرى قولاشمىغان ھالدا پاراڭلاشماقتا ئىدى، گويا ئاسان سۇنۇپ كېتىدىغان قاچا - قومۇچلارنى يۇمشاق نەرسىلەر بىلەن مەقسەتلىك يۆگەۋاتقاندەك، بايات تونتىلىپ ئۆتكەن ئەڭ مۇھىم ئىشنى قايتىدىن تىلغا ئالمايتتى. مۇشۇنداق يېتىپ تۇرۇپ پاراڭلىشىش كىشىنى ئانچە قورۇندۇرمايتتى: بىر - بىرىگە قارىشىپ تۇرغاندا دېيىشكە ئەپسىز بولغان گەپلەرنى كۆزنى يۇمۇپ تۇرۇپ دەۋەرگىلى بولاتتى. جاۋاب بېرەلمەسلىكتىن ئوڭايسىزلىنىپ ئولتۇرۇشنىڭمۇ ھاجىتى بولمايتتى. ناۋادا خالىسا تېخى ئۆزى دېگەن ۋاقتىدا خىيال سۈرۈۋېلىپ، ئاندىن پاراڭلاشسىمۇ

بولۇۋېرەتتى.

گۈگۈم قاراڭغۇچىلىقى بارغانسېرى قويۇقلاشقىلى تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن چىراغ يېقىپ قويۇش ئۇلارنىڭ ئېسىگە كەلمىدى، ئاي چىقمىغان بولسىمۇ، يەنىلا دېرىزىدىن قارىنىڭ غۇۋا نۇرى چۈشۈپ تۇراتتى، بۇنىڭ بىلەن ئاندىرى ۋە ناستيۇنا چىرايىدىن قان دىدارى كېتىپ قالغاندەك بولۇپ كۆرۈنەتتى، ئەزايىمۇ بوشىشىپ، ماغدۇرسىزلىنىپ كەتكەندەك، ھەربىرىمۇ ئۆزلىرىگە باغلىق بولماي، بەلكى سىرتقى كۈچكە باغلىق بولۇپ قالغاندەك تۇراتتى. ھەتتا پاراڭلاشقان چاغدىكى ئاۋازىمۇ گويا ئاللىقانداق بىر جايدىن كېلىۋاتقاندەك بولۇپ ئاڭلىناتتى. ئاشۇنداق جىمجىت پەيتتە، ئاندىرى بىلەن ناستيۇناغا بۇ يەردە تۇرۇۋاتقانلار ئەمدى ئۆزلىرى بولماستىن، بەلكى ئاللىقانداق باشقا كىشىلەردەك بولۇپ تۇيۇلدى. جىددىي ئۆزگىرىش يۈز بەرگەن ئالدىراش بۇگۈنكى بىر كۈن توۋا قىلىش ھېسسىياتىنى قەلبىگە پۈكۈپ، ئاستاغىنا كېتىپ قالدى، بۇ ئەتراپتىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئىنتايىن مۇلايىم قىلىپ قويدى ھەمدە كېتىش ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئىنتايىن كەڭ قورساق ئىكەنلىكىنى نامايان قىلدى. ئاندىرى بىلەن ناستيۇنا بۇ مۇلايىم كەيپىيات ئىچىدە پىچىرلىشىۋاتقاندەك تۇيۇلدى. پاراڭ گويا سائەتنىڭ مايانىكى تەۋرىنىۋاتقاندەك چېكى بولمىغان ھالدا تەبئىي ۋە كۆڭۈللۈك داۋاملىشىۋاتاتتى. پاراڭ بۇ تەرەپتە ئۇزاقراق توختاپ، يەنە بىر تەرەپتە ئازراق توختايتتى، ئۆزى خالىغىنىچە توختاپ تۇرۇۋېلىپ، ئاندىن يەنە تەۋرىنىپمۇ قويياتتى. بىراق، مەلۇم بىر قېتىم ئاندىرى مۇشۇنداق توختاشتىن كېيىن باش - ئايىغى يوق ھالدا تۇيۇقسىزلا:

— ماڭا نېمە ئىشلارنى قىلىپ بەر دەيسەن ناستيۇنا — دەپ سورىدى.

— نېمە ئىشلارنى قىلىپ بەردەيسەن دەمسىزا — دەپ سورىدى

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ناستيۇنا چۈشەنمەي.

— بىراق، مەن ساڭا نېمە ئىشلارنى قىلىپ بەر دەيدىغانلىقىمنى بىلمەن. ئەمەلىيەتتە بۇ ئۆزۈڭگىمۇ ئايان. بۇگۈن پاراڭلاشقان ئىشلارنى قايتا تەكرارلاپ ئولتۇرمايمەن. لېكىن، ھېلىقى ئىشتىن باشقا ماڭا قىلىپ بېرىشكە تېگىشلىك ئىشلىرىڭ كۆپ. سەن ماڭا يېگۈزۈۋاتىسەن، كىيدۈرۈۋاتىسەن. بۇ يەردىكى ھەممە نەرسىنى ئۆزۈڭ ئېلىپ كەلگەن. ئەمدى سەندىن بىرنەرسە ئېلىشقا ئۆزۈمۇ خىجىل بولۇپ قېلىۋاتىمەن. سەن ماڭا ھە دەپ ئېلىپ كېلىپ بېرىۋاتقان بولساڭمۇ، لېكىن مەن ساڭا بىرەر نەرسىنى بېرەلمىدىم، بىرەر نەرسىمۇ. مەندىمۇ، قانداقلىكى بولمىسۇن، ۋىجدان دېگەن نېمە ئازدۇر — كۆپتۇر بار. ھازىر مېنى پۈتۈنلەي ئۆزۈڭ بېقىۋاتىسەن، يەنە كېلىپ مەن بىر باداڭ قورساق، يالغۇز ئۆزۈم ئون ئادەمنىڭ تامىقىنى يەپ كېتىمەن. نەدىكىنى ئون بولسۇن — ئون بىلەن چەكلىنىپ قالمايدۇ تېخى. مېنى دەپ ئادەمگە كۆرۈنۈشتىن قورقىدىغان بولۇپ قالدىڭ. مېنىڭ ئادەمگە كۆرۈنۈشتىن قورقۇشۇمدىنمۇ سەۋەب بار، بىراق ئۆزۈڭنىڭچۇ؟ نېمە ئۈچۈن ئۆزۈڭنى بۇ دۇنيادىن ئايرىپ تاشلايسەن؟ ماڭا ئېچ ئاغرىتقانلىقتىن شۇنداق قىلىۋاتقانلىقىڭنى بىلىپ تۇرىمەن، بۇگۈن پاراڭلاشقان گەپكە كەلسەكمۇ، ۋاقتى كەلگەندە ماڭا ئېچ ئاغرىتقانلىقىڭدىن كۆڭلۈڭ يۇمشاپ قالىدۇ. سەن ئەنە شۇنداق ئايالسەن، ئىشەنسەڭ — ئىشەنمىسەڭ ئۆز ئىختىيارىڭ. مېنىڭچە، سېنىڭ ھېچقانداق ئىش قىلىشقا قولۇڭ بارمايدۇ، سېنى زاڭلىق قىلىۋاتقىنىم يوق، زاڭلىق قىلىۋاتقىنىم يوق، ئادەمەتچىلىكىڭنى ئوبدان بىلىمەن. شۇنداق قىلماقچى بولساڭمۇ، قولۇڭ بارمايدۇ. سەن ئۇنداق باغرى قاتتىق بولالمايسەن، ناستيۇنا، بۇ گېپىمنى ئېسىڭدە تۇت. مەن ھەممە نەرسىنى ھە دەپ سېنىڭ ئۈستۈڭگە ئىتتىرىپ قويدۇم، ئۆزۈم بولسام ئۆلۈپ — تىرىلىشىڭ بىلەن كارىم بولماي، يالغۇز ئۆزۈڭنى ئازابقا سېلىپ قويۇپ، بىر چەتكە چىقىپ مۆكۈۋالدىم.

سەن بایاتىن لىللا گەپ قىلدىڭ. بىراق، قولۇمدىن نېمە ئىش كېلىدۇ، نېمە ئىش كېلىدۇ دەيسەن، ناستيۇنا؟ بۇنى ئوبدان ئويلاپ كۆرگىن. مەن ساڭا يارىدەم بېرىشنى تولىمۇ خالايمەن. بىراق قانداق يارىدەم بېرىمەن؟ ئۆز كۈچۈمنى تازا چىقارغۇم كېلىدۇ، بىكار تاماق يېيىشكە كۆڭلۈم ئۇنمايدۇ، بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقارغۇچىلىكىم بولسىلا، نېمە ئىش قىلىپ بەر دېسەڭمۇ مەيلى. قېنى ئېيتىپ باقمىنا، نېمە ئىش قىلىپ بەرسەم بولىدۇ؟

— نېمە ئىش قىلىپ بەرسەم بولىدۇ دەمسىزا؟ ھېچقانداق ئىش قىلىپ بېرىشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق.

— مانا شۇنداق ـ دە، ھېچقانداق ئىش قىلىپ بېرىشىمنىڭ ھاجىتى يوق ئىكەن، — دېدى ئۇ بۇنىڭدىن باشقا جاۋاب ئالالمايدىغانلىقىنى ئاللىقاچان قىياس قىلىپ بولغاندەك لوقما سېلىپ، — مانا قارىمامسەن، مېنىڭ ساڭا — مېنىڭ ئىشلىرىمنى قىلىپ بېرىشىڭگە ھاجىتىم چۈشىدۇ. سېنىڭچۇ، سېنىڭ بولسا ماڭا ھاجىتىڭ چۈشمەيدۇ. مەن بولسام قاراپ تۇرۇپ شۇنداق ھالغا چۈشۈپ قالدىمكى، قىلچىلىكمۇ كارغا يارىمايمەن. بۇ ئۆزۈمگىمۇ ئايان. بىراق، يەنىلا ساڭا ئاز ـ تولا ئىش قىلىپ بەرگۈم كېلىدۇ. ئىچىمدە، ھىم، ئۇ ماڭا بىرەر ئىشىمنى قىلىپ بەرگىن دەپ قالسىمۇ ئەجەب ئەمەس، دەپ ئويلايمەنۇ، لېكىن ئۇنداق ئىش چىقمايدۇ، ھەتتا ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلار بولسىمۇ قىلدۇرۇپ باقاي دېمىدىڭ. كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇكى، ھازىر مەندىن باشقىلارغا يامانلىقلا كېلىدىكەن، مەن بىللە بولغۇچىلار ئازابتىن باشقا ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەيدىكەن، بۇ كۆزگە ئوپئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان نەرسە، مەن قىلچىلىك كارغا يارىمايدىغان ئادەم بولۇپ قالدىم، ھېچكىمگىمۇ پايدام تەگمەيدۇ، مۇشۇ يولغا ماڭغاندىكىن، مۇشۇنداق ئاقىۋەتكە قېلىشىم تەبىئىي. ئەمما، ئىچىمدە، ئېھتىمال، ناستيۇناغا ئەسقېتىپ قالارمەن، ئۇنىڭ ماڭا رەھمى

كېلىپ، ئادەم بولۇشۇمغا ئازراق ئورۇن بېرىپ قالسا، ھېچبولمىغاندا تىرناقچىلىك ئورۇن بېرىپ قالسا ئەجەب ئەمەس، دەپ ئويلاپ قالمەن، ــ ئاندىرى گويا ئۆزىنى مەسخىرە قىلىۋاتقاندەك، ھەم ئازابقا بەرداشلىق بېرىشى ئۆزىگە خۇشاللىق بېغىشلايدىغاندەك، يۇرىكىنى ئۆرتەۋاتقان ئازابقا قارىماي، يەنىلا ئالدىرىماي، ئېغىر ـ بېسىقلىق بىلەن سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، ــ ئەسلىدە سەن ماڭا ئىچ ئاغرىتىپلا كېتىپتىكەنسەن، خالاس. دەرۋەقە، شۇنداقتىمۇ ھازىر ماڭا ھاياتلىق يولى بەرگەن بولسەن، بىراق باشقىلارنىڭ ئىچ ئاغرىتىشىغىلا تايىنىش ئۇزاققا بارمايدۇ، ئىچ ئاغرىتىش دېگەن نەرسە شوينىغا ئوخشايدۇ، ھە دېسىلا ئۇزۇلۇپ كېتىدۇ.

ــ نېمە بولدىڭىز، ئاندىرى؟ ! نېمە بولدىڭىز؟ ! ــ دېدى ناستيۇنا ھاڭ ـ تاڭ بولغان ھالدا ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ، ــ مەن ئەسلىدە سىزنى شۇنداقلا سوراپ قويغان بولسا كېرەك دەپ ئويلاپ، ئاغزىمغا كەلگىنىنى دەپ قويۇۋېدىم، سىز گەپنى غەرەزلىك ھالدا بۇ تەرەپكە ئەگىتىپ ئەكېتىۋاتىسىز. بۇنداق قىلسىڭىز قانداق بولىدۇ؟ نېمىشقا ماڭا مۇشۇنداق مۇئامىلىدە بولىسىز؟ ئاتانىڭ بېشىنى بىكاردىن ـ بىكار تۇيۇقسىزلا ئۆز تەرىپىڭىزگە شارت قىلىپ بۇرۇۋېلىپ، مېنى چاندىن قاڭقىتىپ چۇشۇرۇۋەتتىڭىز، چۇشۇرۇۋەتمىسىڭىز بولاتتى، چۇشۇرۇۋەتمەڭ. سىزگە يەنە ئەسقېتىپ قالسام ئەجەب ئەمەسقۇ. خالىسىڭىز قىلىپ بېرىڭ دەپ دەرھال مىڭ تۇرلۇك ئىشنى كۆرسىتىپ بېرەلەيمەن.

ــ ئاڭلاپ باقايچۇ قېنى، قانداق ئىشلارکىن ئۇ؟

ــ ئالدى بىلەن، ماڭا بۇنداق تەلەپپۇز بىلەن گەپ قىلىپ يۇرمەڭ، ئۇزاققا بارمايلا تەس كۇنگە قالمەن. مۇبادا سىزمۇ ماڭا ئىشەنمىسىڭىز، نېمىدىنمۇ ئۇمىد كۇتەرمەن؟

ــ ئەگەر مەن بولمىغان بولسام، ئىش ئاسانغا چۇشكەن بولاتتى، بۇ كۆزگە ئوچۇق كۆرۇنۇپ تۇرغان نەرسە.

— شۇنداق بولمايچۇ ! دېگەندەكلا ئاسانغا چۈشكەن بولاتتى، — دېدى ئۇ ئاندىرىنىڭ سۆزىگە قوشۇلۇپ، — ئەگەر ئۆزۈمۇ بولمىغان بولسام ئىدىم، ئىش تېخىمۇ ئاسانغا چۈشەتتى، ئۇنداقتا ھېچنېمىنى بىلمىگەن بولاتتىم، ھېچنېمىنى ئاڭلىمىغان بولاتتىم، ھېچنېمىنى كۆرمىگەن بولاتتىم، ھېچقانداق ئازابمۇ چېكىپ يۈرمەيتتىم... ھەي، ئۇنداق بولسا نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى - ھە ! نەقەدەر قۇلاق تىنچ بولغان بولاتتى - ھە ! بىراق ئېيتىپ بېقىڭا، مۇشۇنچىلا چوپچوك ئادەم تۇرۇپ، قەيەرگىمۇ مۆكۈۋالالايمەن؟ نېمە ئۈچۈن ماڭا: «مەن بولمىغان بولسام ئاق ئىدى، كۆك ئىدى» دەپ يۈرىسىز؟ بۇنداق گەپلەرگە قۇلاق سالغۇمۇ كەلمەيدۇ، سىز مېنى ئۆزىڭىزدىن ئايرىۋەتمەك، ئايرىۋەتمەك، — ناستيۇنا دېمى سقىلغاندەك بولدى - دە، دېمىنى ئېلىۋېلىپ، يەنە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — ئىككىمىز جاپا - مۇشەققەتنى تەڭ تارتايلى. سىز سىرتتا گۇناھ ئۆتكۈزگەنىكەنسىز، ئۇنداقتا مەنمۇ سىزنىڭ شېرىكىڭىز بولىمەن، ھەرقانچە چوڭ گۇناھ ئۆتكۈزگەن بولسىڭىزمۇ ئىككىمىز بىرلىكتە زىممىزگە ئالايلى. مېنى دېمىگەن بولسىڭىز، بۇنداق ئەھۋالغا چۈشۈپ قالمىغان بولاتتىڭىز بەلكىم، سەۋەنلىكىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئۈستىڭىزگە ئېلىۋالمامسىز. سىز سىرتتا يۈرگەن چاغلىرىڭىزدا سىز بىللە بولۇپ كەلدىم، مېنى كۆرمىدىڭىزمۇ؟ قەيەرگە بارسىڭىز شۇ يەرگە باردىم. سىزچۇ، سىزمۇ ئىزچىل تۇرده مەن بىلەن بىللە يۈرتتا بولدىڭىز. ئىككىمىز ھەتتا چۈشىنىمۇ ئوخشاش كۆرۈپتۇق. بىكاردىن - بىكار شۇنداق بولۇپ قالغاندىمۇ؟ ھەي، بىكاردىن - بىكار شۇنداق بولۇپ قالغىنى يوق، ئاندىرى مەيلى خالاڭ، مەيلى خالىماڭ، ئىشقىلىپ مۇشۇ يىللاردىن بۇيان ئىككىمىز نەگە بارساقمۇ بىللە بولۇپ كەلدۇق. ئىككىمىز بىر ئادەممىز، يېرىمىمىز بۇ يەردە — يۈرتتا بولساق، يېرىمىمىز ئۇ يەردە — ئالدىنقى سەپتە بولدۇق. سىزنىڭچە، قەھرىمان بولۇپ

قايتىپ كەلگەن بولسىڭىز، بۇنىڭدا مېنىڭمۇ بىر ئۇلۇش ھەسسەم بولمامتى؟ ھەتتا سىز بىلەن بىللە خۇشال بولغۇدەك لاياقىتىممۇ بولمامتى؟ ياق ! ئۇ چاغدا مەن ئۆزۈمنى سىزدىنمۇ بەكرەك ھەيۋەتلىك چاغلىغان بولاتتىم: سىز باشقىلارنىڭ ئېرى ئەمەس، ئۆزۈمنىڭ ئېرى ـ دە. مەن پۈتۈن كەنتتىكىلەر ئالدىدىن كۆرەڭلىگەن ھالدا غادىيىپ ئۆتكەن بولاتتىم: «قاراڭلارچۇ، ئايالار، ھەۋىسىڭلار كەلسۇن، مەن دېگەن مانا، نەقەدەر روھلۇقمەن ـ ھە !» دېگەن بولاتتىم.

ـــ ئەڭ ياخشىسى قەھرىمان ـ پەھرىمان دەپ يۈرمىسەڭ، بۇنداق سېلىشتۇرمىساڭ...

ـــ ئۇنىڭغا نېمە بوپتۇ ! نېمىشقا ئۇنداق دېمەيدىكەنمەن؟ سىزنىڭ باشقىچە بىر تەقدىرگە دۇچ كېلىشىڭىزگە ئۆزۈمنىڭ ئاۋۋال ئوبدانراق نەسىھەت قىلمىغانلىقىم سەۋەبچى بولدى. ياكى سىز ماڭا ئىشەنچ قىلالماي، خاتىرجەم بولالماي، ئۆزىڭىزنى تۇتۇۋالالمىدىڭىز، ياكى مەن سىزگە يېتەرلىك كۆڭۈل بۆلمىدىم، ياكى ئۇنىڭدىن باشقا ئەتراپلىق ئويلىنالماي قالغان جايلىرىم باردۇ. گۇناھىمنى ئاقلاپ يۈرمەڭ، ئىشقىلىپ كۆڭلۈمگە تايىن. مىسال ئۈچۈن ئېيتايلۇق: مېنى سىزنىڭ قايتىپ كېلىشىڭىزنى كۈتۈپ تۇرالماي، ئاچچىقىدا ھەممە نەرسىنى تاشلاپ باشقىدىن ياتلىق بولدى، ھېلىقى ئادەم بىلەن قاياققا قېچىپ كەتكەنلىكىنى بىلىپ بولمايدۇ، دېسە، سىز جەزمەن بۇنى يالغۇز مەندىن ئۆتكەن سەۋەنلىك دەپ ھېسابلايسىزغۇ دەيمەن؟

ـــ ئەمىسە ئۇ باشقا كىمنىڭ سەۋەنلىكى بولاتتى؟

ـــ ياق، ئاشۇنداق بولغان بولسا، بۇ ئىشتىكى جاۋابكارلىقىڭىزدىنمۇ قېچىپ قۇتۇلالمىغان بولاتتىڭىز. قانداقمۇ سىز بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولسۇن؟ ئۇنداقتا جەزمەن ئۆزىڭىز مېنى شۇ يولغا ئىتتەرگەن بولۇپ چىقاتتىڭىز. ئېھتىمال، مەن باشقىدىن ياتلىق بولۇشتىن خېلى بۇرۇنلا ئىككىمىز شۇنداق قىلىمىز دەپ كېلىشىۋالغان بولغىيدۇق،

ئېھتىمال، ھەر ئىككىمىزلا قاچان شۇنداق دەپ كېلىشۈالغانلىقىمىزنى ئۇنتۇپ قالغان بولغىيدۇق، ئىشقىلىپ مېنىڭ قايتىدىن ياتلىق بولۇشۇمنى ئىككىمىز بىرلىكتە قارار قىلغان بولىمىز، يالغۇز ئۆزۈم بۇ يولغا مېڭىپ كەتكۈدەك ئۇنچىلا جىگەرلىك ئەمەسمەن. ئاھ خۇدا، نېمىلەرنى دەپ كېتىۋاتىمىنا ! مەن ئۇنداق يولغا مەڭگۈ - مەڭگۈ ماڭمايمەن. دېمەكچىمەنكى، ئىككىمىزنىڭ سەن، مەن دەپ ئايرىپ ئولتۇرۇشىمىز ھاجەتسىز. ئىككىمىز بىللە تۇرمۇش كەچۈرىمىز دەپ ئەر - خوتۇن بولغان. ئىش ئوڭۇشلۇق بولۇپ بەرگەن چاغلاردا خۇددى چۈش كۆرگەنگە ئوخشاش كۈنبويى غەم - غۇسسەسىز، ھېچنېمىنىڭ غېمىنى يېمەي، ناھايىتى كۆڭۈللۈك ھالدا بىللە تۇرمۇش كەچۈرگەن. نەس باسقاندا تېخىمۇ بىللە تۇرمۇش كەچۈرۈشىمىز كېرەك ــ كىشىلەرنىڭ ئەر - خوتۇن بولۇشى ئېغىر كۈنلەردە بىللە ئۆتۈشكە ھەمراھ تېپىش ئۈچۈن - دە، باشتا سىزگە بالا تۇغۇپ بېرەلمىدىم، بۇنىڭلىق بىلەن سىز مېنى ھەيدىۋەتمىدىڭىز. مېنىڭ تەق - تۇرقۇم مۇشۇنچىلىك بولسىمۇ، مېنى تاشلىۋېتىپ تېخىمۇ ياخشىسىنى ئىزدەپ يۈرمىدىڭىز. ئېيتىپ بېقىڭا، ئەمدىلىكتە سىز بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمنى چورت ئۈزۈشكە ئىجازەت بەرگىنىڭىز نېمىسى؟ ناۋادا مۇشۇنداق ئىش قىلمىدىغان بولسام، كېيىن جەزمەن پۇشايمان ۋە ھەسرەت ئىچىدە ئۆرتىنىپ ھارام ئۆلگەن بولاتتىم...

ــ نەس باستى ئىشلار ھەر خىل - ھەر ياڭزا بولىدۇ، ناستيۇنا، مەن دېگەن گۇناھكار، دۆلەت قانۇنى كەچۈرۈم قىلمايدۇ. ساڭا مەن بىلەن بىللە گۇناھكار بولۇپ نېمە جاپا؟

ــ ئەمدى بۇ مەسىلىنى تىلغا ئالسىڭىز تولىمۇ كېچىككەن بولىسىز. مۇشۇ ئىشنى قىلغان ئاشۇ دەسلەپكى چاغدىلا ئويلىنىشىڭىز كېرەك ئىدى. سىز بۇنى قىلىپ بولغاندىكىن، مېنىڭ چېتىلىپ قېلىشىمۇ تەبىئىي. سىزگە ئەگىشىپ ماڭماي

قالمايمەن. ئۆزىڭىزمۇ: «ئىككىمىز بىر ئارغامچىغا چېتىلغان» دېگەنىدىڭىز. بۇ گەپ تازا دۇرۇس. شۇڭا، ئىشىنىشىڭىز كېرەك، ئىشىنىشىڭىز كېرەك، ئۇنداق بولمىسا ھەر ئىككىمىزگىمۇ پايدىسىز، ئۆزىمىز ئۆزىمىزنى تۇڭەشتۇرۇپ قويىمىز، — ناستيۇنا ئاندىرى نېمە دەركىن دەپ ئۇن چىقارماي تۇرۇپ قالدى، ئاندىرى بولسا ئۇزاققىچە لام - جىم دېمىدى. شۇنىڭ بىلەن ناستيۇنا بىرئاز ئويلىنىۋالدى - دە، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — ئېھتىمال، ئۆزۈمۇ تەقدىرىم باشقىچىرەك بولسىكەن دەيدىغاندىمەن، لېكىن ئۇ باشقىچىرەك تەقدىر باشقىلارنىڭ. مانا بۇ تەقدىر ئۆزۈمنىڭ. مەن ھەرگىز بۇ تەقدىرىمدىن ئاغرىنمايمەن. بۇ — مېنىڭ... — ناستيۇنا يەنە ئۇن چىقارماي تۇرۇپ قالدى، كېيىن يەنە قوشۇپ قويدى، — ھەممە ئىشنى ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتكىلى بولىدۇ. ئاندىرى، كۆرەرسىز، ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتمەي قالمايمەن.

ئاندىرى يەنىلا ئۇن چىقارمىدى.

— مېنىڭچە ئىش ھازىرقىدەك كېتىۋەرسە ناھايىتى ئوبدان بولىدىغاندەك تۇرىدۇ. مەن سىزگە ئېيتقان گەپلەر ھەرھالدا ئېسىڭىزدىدۇ: مېنىڭ تەلىپىم كۆپ ئەمەس. سىز بىلەن بىللە بولسامىلا ئارزۇيۇمغا قانغىنىم شۇ، ئۇنىڭدىن باشقىسىنى ئاسمان قەرىگە چۆرۈۋەتسەممۇ بولىۋېرىدۇ. مانا ھازىر سىز بىلەن بىللە بولۇۋاتقىنىمدا ھەم ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى ئۇنتۇپ قېلىۋاتىمەن، ھەم بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلارغا كۆز سېلىپ كەتمەيۋاتىمەن. ھەتتا بۇنىڭدىن كېيىن يەنە ئاللىقانداق ئىشلارنىڭ يۈز بېرىپ قېلىشىغىمۇ ئىشەنمەيمەن. ئىككىمىز ئۆمۈرۋايەت مانا شۇ ھازىرقىدەكلا ئۆتۈپ كېتىدىغاندەك تۇرىمىز: ئىككىمىزلا، ئىككىمىزلا بىللە ئۆتىمىز. سىزگە پەقەت بومبا ساقلىنىڭىزنى قىرىۋېتىڭ، دېگۈملا كېلىدۇ. بىر باغلام بېدىدەك ساقال قويۇۋالسىڭىز، تولىمۇ غەلىتە تۇرىدىكەن. ناتونۇش ئادەمگە ئوخشاپ قالىدىكەنسىز. مەيلى قانداقلىكى بولمىسۇن،

بۇنىڭغا كۆنەلمىدىم.

ناستيۇنا تۆشەكتىن ئازراق كۆتۈرۈلۈپ ئاندىرىغا قارىدى، ئاندىرى ئۇنىڭغا قارىمىسىمۇ، نەپىسىنىڭ ئۆزگىرىشىدىنلا ئۇنىڭ كۈلۈمسىرەۋاتقانلىقىنى بايقىدى. ئۇلار بۇنىڭدىن ئىلگىرى گويا بىر - بىرى بىلەن مۇڭداشمايى، ئۆز - ئۆزى بىلەن مۇڭدىشىۋاتقاندەك، تورۇسقا كۆز تىككەن پېتى قىممەر قىلىپمۇ قويماي ئۇڭدىسىچە ياتقانىدى، ئاندىرى باشتىن تارتىپ كۆزىنى يۇمغان پېتى پاراڭلاشتى، بۇنداق پاراڭلىشىش كىشىگە يېنىكلىك بېغىشلايدىغاندەك تۇراتتى. بىراق، ھازىر ناستيۇنانىڭ كۈلۈمسىرىشىگە جاۋاب قايتۇرۇش ئۇچۇن كۆزىنى ئېچىۋىدى، ئۇنىڭ كۆزى ناستيۇنانىڭ غەمخور، مۇھەببەت ئوتىدا چاقناۋاتقان كۆزى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. ئۇ بۇ كۆز نۇرىغا بەرداشلىق بېرەلمەي، ئۇياققا قارىۋالدى.

— نېمە ئۇچۇن ئىلگىرى ئىككىمىز بىرەر قېتىممۇ ھازىرقىدەك مۇشۇنداق قەلبىمىزنى ئىزھار قىلىپ مۇڭداشمىغان بولغىيدۇق؟ — دېدى ئاندىرى خاتىرجەم ھەم ئىلاجسىز قالغان ھالدا بېشىنى چايقاپ، ئىلگىرى زادى چىن كۆڭلى بىلەن مۇڭدىشىۋالالمىغانلىقىغا ئەپسۇسلىنىپ، — شۇنداق مۇڭداشقان بولساق ئىدۇق، بۇگۇنكى ئەھۋالىمىزمۇ زور دەرىجىدە باشقىچە بولغان بولاتتى. ھەممە ئىش باشقىچىرەك بولۇشى مۇمكىن ئىدى. بىراق، بۇ ئېھتىمال گۈزەل ئارزۇدۇر، ئەمەلىيەتتە بۇنداق بولۇشى ناتايىن، كىم بىلىدۇ دەيسەن؟ ئىشقىلىپ مۇشۇنداق مۇڭدىشىپ باقمىغانىدۇق، بۇ ئېنىق نەرسە، مۇڭدىشىپ باقمىغان. ئۇ چاغدا پەقەت بەزى پارچە - پۇرات ئىشلار ئۇستىدىلا بىرنەچچە ئېغىز پاراڭلىشىپ قويىاتتۇق. ھەر كۈنى ئۇششاق - چۇششەك ئىشلار ئۇستىدە سۆزلىشەتتۇق. تۆت يىل ئىچىدە مۇڭدىشىمىز دېسەك ۋاقىت دېگەن كۆپ چىقاتتى، كۆڭلىمىزدە نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىمىزنى بىر - بىرىمىزدىن ئىچكىرىلەپ سوراپ بىلىۋېلىشقانمۇ بولاتتۇق، مەن تېخىچە سېنى ھەقىقىي

چۈشەنمەپتىكەنمەن. پەقەت چىرايىڭنى، سىرتقى كۆرۈنۈشۈڭنىلا بىلىپ كەپتىكەنمەن. ئۇ چاغدا ماڭا ئۆزۈڭنىڭ بولۇشىلا كۇپايە ئىدى، قانداق ئادەم ئىكەنلىكىڭنى، ئۆزۈمنىڭ قانداقراق خوتۇن ئالغانلىقىمنى قىلچىلىكمۇ بىلمەيتتىم. ئۇرۇپ قويغىنىم تېخىمۇ قاملاشمىغان ئىش بولغانىكەن.

— ئۇرمىدىڭىزغۇ.

— ئۇرمىدىمما؟

— ھەئە.

— بۇ سېنىڭ غۇم ساقلىمىغانلىقىڭ. ھىم، ئۇرمىغانمۇ بولاي. بىراق يامانلىقلىرىمنى ئېسىڭدە تۇتقان بولساڭ، كۆڭلۈم ئارامىدىراق بولغان بولاتتى. مەن ئېرىڭ بولۇشقا قانداقمۇ مۇناسىپ بولاي؟ ساڭا شۇنچە كۆپ قەرزدار بولۇپ قالدىم، ئەمما بۇ قەرزنى ئۇزگۈدەك ھېچنېمەم يوق، بۇنى ئۆزۈڭمۇ كۆرۈپ تۇرۇپسەن. ھەي، ناستيۇنا ! ناستيۇنا ! دەسلەپتە ماڭا تەگمەي، باشقا بىرىگە تەگكەن بولساڭ ئوبدان بولغانىكەن. بۇنىڭ تىلى بىلەن دىلى بىردەك ئەمەسكەنغۇ دەپ قالمىغىن يەنە، ھەقىقىي يۈرەك سۆزۈمنى ئېيتىۋاتىمەن. نېمىدېگەن ياخشى ئايالسەن - ھە ! راستلا شۇنى چۈشەنمەيمەنكى، سەن قانداقمۇ شۇنچە قاتتىق نەس بېسىپ مەندەك مۇشۇنداق بىر ئادەمگە ئۇچراپ قالغان بولغىيدىڭ؟

— باشقىلارغا خۇشتار ئەمەسمەن، سىزگە تېگىشىم كۆڭلۈمدىكىدەك بولغان. بۇ گەپنى قانچە ـ قانچە تەكرارلاپ ئۆتتۈم. ماڭا يەنە ئەقىل كۆرسىتىپ ئولتۇرۇشمىڭىز ھاجەتسىز.

— ھىم، كۆڭلىدىكىدەك بوپتىمىش تېخى...

— سىززە، ئاندىرى، ھېچنېمىنى چۈشەنمەيدىكەنسىز، — ناستيۇنا ھەسرەتلىنىۋاتقاندەك مەيۇسلەنگەن ھالدا ئەلەم بىلەن ئاستاغىنا سۆزلەۋېتىپ، بېشىنى قاتلاپ ياستۇق قىلىۋالغان چاپىنى ئۈستىگە قايتىدىن قويدى، — ئېيتىپ بېقىڭچۇ، ئۇ چاغلاردا قەيەردە قالغانىدىڭىز، ئەجەبمۇ سىزگە تېگىشمىنىڭ

كۆڭۈلدىكىدەك بولغان - بولمىغانلىقىنى بىلمەي يۈرۈپتىكەنسىز !؟ — ئاندىرى بۇنىڭغا جاۋاب بەرمىدى، چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ جاۋاب بېرىشىنىڭ ھاجەتسىزلىكىنى پەرەز قىلغانىدى، — شۇ چاغلاردا، سىز مېنى ئاتامان كەنتىگە ئېلىپ كەلگىنىڭىزدە، كىشىلەرنىڭ ئەھۋالى ۋە يەر شارائىتى بىلەن تونۇشمايتتىم، ھېچكىم بىلەن تونۇشلۇقۇم يوق ئىدى، ھەممە نەرسە ناتونۇش ئىدى، ھەممە نەرسە، مېنى نەگە ئېلىپ بارسىڭىز، شۇ يەرگە ئورۇنلىشىپ قالارمەن دەپ كۆزۈمنى يۇمۇپلا، سىزگە ئەگىشىپ ماڭغانىدىم دېسەمۇ بولىدۇ، ھەتتا سىزنىڭ تېگى - تەكتىڭىزنىمۇ بىلمەيتتىم، ئۇ چاغدا ئىككىمىز ھەممىسى بولۇپ ئاران ئىككى - ئۈچ قېتىمدەك يۈز كۆرۈشكەنىدۇق، ئۇنىڭ ئۇستىگە پەقەت ئىختىيارىي پاراڭلىشىپلا قويغان، نەتىجىدە ئۆمۈر سودىمىزنى شۇنداقلا، بالىلارنىڭ ئويۇنىدەكلا بېكىتىپ قويدۇق. مەن ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلارغىچىمۇ توي قىلىش ئۈچۈن مېنى ئېلىپ كېتىشكە كېلىشىڭىزگە ئىشەنمەي يۈرگەنىدىم. شۇنداق، ئۇ چاغلاردىكى ئەھۋال كىشىنى قورقۇتقۇدەك دەرىجىدە ئەمەسمىدى؟ پۈتكۈل تۈرمۇشنى يېڭىباشتىن باشلاشقا توغرا كېلەتتى. ئىلگىرىكى قىزلىق تۈرمۇشۇمدىن پەقەت يەككە - يېگانە ئۆزۈمدىن باشقا ھېچقانداق نەمە ئېشىپ قالمىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۆزۈملا ئېشىپ قالغان بولساممۇ، لېكىن بۇنداق زادى ئۆزۈم ئىكەنلىكى ياكى ئۆزۈم ئەمەسلىكىنىمۇ بىلمەيتتىم. بەلكىم ئېسىڭىزدىدۇ: بىز كېمىدىن چۈشكىنىمىزدە، مەن سىزگە تىكىلىپ قاراپ بېقىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمىغانىدىم، تۈپتۈز يەردىمۇ پۈتلىشىپ ماڭغانىدىم. يادىڭىزدىمۇ؟ شۇ چاغدا مەن تىك قىرغاققا چىقىپلا پۈتلىشىپ كېتىپ، دۇم چۈشكەنىدىم. ھەممەيلەن پاراققىدە كۈلۈشۈپ كەتكەنتى، ئۇ چاغدا تولىمۇ ئوڭايسىزلىنىپ كەتكەنلىكىمدىن، نەگە دەسسەپ كېتىۋاتقانلىقىمنى بىلەلمەي قالغانىدىم. ئۆزىڭىز قورقۇپ تۇرغانلىقىمنى سېزىپ، قولۇمدىن

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

تۇتۇپ يېتىلىگەنىدىڭىز. ئۆيگە يېتىپ بارغاندا، سىز: «بۇ مېنىڭ خوتۇنۇم بولىدۇ» دېدىڭىز. قېيىنئاتام: «ئېتىڭىز نېمە؟» دەپ سورىدى، مەن: «ناستىيە» دەپ جاۋاب بەردىم. ئۇ مېنىڭ ئېتىمنى ناستيۇنا دەپ ئۆزگەرتىپ قويدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ھەممەيلەن مېنى ناستيۇنا، ناستيۇنا دەپ چاقىرىشىدىغان بولدى. قېيىنئانام ماڭا قاراپ قويدى ـ يۇ، لام ـ جىم دېمىدى. مەن ئۇنىڭ ئانچە دىتىغا ياقمىغانلىقىمنى سېزىپ قالدىم، ئېھتىمال، ئۇ باشقىچىرەك بىر كېلىننى كۈتۈپ تۇرغان بولغىيدى. سىزمۇ بۇنى بايقاپ: «بۇنىڭ بۇ يەردە قوۋۇم ـ قېرىنداشلىرى يوق، گېپىنى قىلىپ قويغۇدەك ئادىمى يوق، بىز ھەرگىز بۇنىڭغا ئازار بەرمەيلى» دېدىڭىز. بۇ گەپنى سىز كۈلۈپ تۇرۇپ، ئۇيناشقان بولۇپ دېدىڭىز، ئەمەلىيەتتە بۇنى قانداقمۇ ئويلىشىپ دەپ قويغان دېگىلى بولسۇن؟ شۇنىڭدىن باشلاپ ئۆزۈمنىڭ سىزگە ھەرگىز خاتا تېگىپ قالمىغىنىمغا ئىشەندىم، خاتا تېگىپ قالغىنىم يوق. مەن سىزگە ئۇقۇشماستىن ئېزىپ تېگىپ قالغان بولسامۇ، لېكىن سىز بىلەن بىللە تۇرمۇش كەچۈرسەم، كۆڭلۈمدىكىدەك بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتىم... شۇ كۈنى كەچقۇرۇن سىز مېنى يۇرتداشلار بىلەن يۈز كۆرۈشۈشكە باشلاپ باردىڭىز. ئېسىڭىزدىمۇ؟ ئىككىمىز ۋېتنا بىرىزكىن، ماكسىم ۋولوگژىنلارنىڭ ئۆيىگە ۋە باشقىلارنىڭ ئۆيىگە بارغانىدۇق. ھە، راست، ئېيتىپ بېرىمەن دەپ ئۇنتۇپ قاپتىمەن ماكسىم يېقىندا قايتىپ كەلدى. ئۇنىڭ بىر قولى ناھايىتى ئېغىر، ياردىلانغانكەن، ھازىرغىچە داكا بىلەن بوينىغا ئېسىقلىق تۇرۇپتۇ، ـــ ئاندىرى بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ لام ـ جىم دېمەي ئولتۇرغاچقا، ناستيۇنا ئۆز سۆزىنى داۋاملاشتۇرىۋەردى، ـــ سىز مېنى ماختىنىش ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى ئۇلار ئارىسىدا ياتسىراپ قېلىشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن دەرھال ھەممەيلەن بىلەن تونۇشۇۋېلىشقا باشلاپ بارغانىدىڭىز. شۇنداق بولسىمۇ، ئەتىسى ئەتىگەندە ۋېتنانىڭ خوتۇنى بىلەن ئۇچرىشىپ قالغىنىمدا ھەيران

بولۇپ «بۇ يەردىن بىر تونۇش ئادەم چىقىپ قالغىنى نېمىسى؟» دەپ ئويلىنىپ تۇرۇپ قالدىم. ئۇنىڭ تونۇش ئادەم ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلىپ تۇرسامۇ، لېكىن قەيەردە تونۇشقانلىقىمنى، ئىسىم ـ فامىلىسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى زادىلا ئېسىمگە ئالالمىدىم. كېيىن «توۋا، ئۇنىڭ بىلەن تۇنۇگۈن تونۇشقان ئەمەسمىدىم» دەپ يادىمغا ئالدىم، ئۇ يەرگە ئۆزىڭىز باشلاپ بارغانىدىڭىزغۇ، مەن بولسام، كاللام ئايلىنىپ قېلىپ، گاڭگىراپلا قاپتىمەن. مەن ئۇنى كۆرگەندە خۇددى بىر تۇغقان ئاچا ـ سىڭلىمنى كۆرگەندەك خۇشال بولۇپ كەتتىم. ھېلىمۇ ئېسىمدە تۇرۇپتۇ، توي قىلغان كۈنى ئىككىمىز ئامباردا، يەنى ھويلىنىڭ چېتىگە يانداشتۇرۇپ سېلىنغان ھېلىقى كىچىك ئامباردا تۇنەپ چىققانىدۇق. بۇ ئەقىلنى سىز كۆرسەتكەنىدىڭىز، ئىككىمىز شۇ يەرگىلا ئورۇن سالغانىدۇق. دەسلەپتە مەن، توي قىلغان كېچىنى ئامباردا ئۆتكۈزگىنىمىز نېمىسى، دەپ بەكمۇ ھەيران بولغانىدىم. بىراق ئامبار ناھايىتى پاكىز، رەتلىك ئىكەن، شۇڭىنىسى دېرىزىسى بولمىغانلىقتىن قاپقاراڭغۇ ئىكەن. ئۇ يەردىكى تاختاي تۆشەكمۇ بۇ يەردىكى بىلەن ئوپئوخشاش ئىدى، كېيىن شۇ تاختاي تۆشەك نەگە كېتىپ قالدى، كىم ئۇنى چۈۋۈۋەتتى؟ ھە، ئەمدى ئېسىمگە كېلىۋاتىدۇ، ئۇنى سىز چۈۋۈۋەتكەنىدىڭىز. توغرا، ئۇ يەرگە ئاشلىق بادىڭى قويۇش ئۈچۈن ئۆزىڭىز چۈۋۈۋەتكەنىدىڭىز. ھەي ئىسىت، نېمىدېگەن ئوبدان تاختاي تۆشەك ئىدى ـ ھە. ئامبار يەر ئاستىغا ئوخشاش قاپقاراڭغۇ ئىدى، ئۇ يەردە ياغاچ، قىرىندى ھىدى دىماققا ئۇرۇلۇپ تۇراتتى، ئېھتىمال، دادىڭىز بۇرۇن ئۇ يەردە ياغاچچىلىق قىلغان بولسا كېرەك. سىزدىنمۇ ئاشۇنداق قىرىندى ھىدى كېلىپ تۇراتتى، ئاشۇ ھىد تا ھازىرغىچە ئېسىمدە تۇرۇپتۇ. ئۇ چاغدا سىز مەندىن: «قورقۇۋاتامسەن ـ قانداق؟» دەپ سورىغانىدىڭىز. مەن: «قورقمىدىم، سىز يېنىمدا بولغاچقا قورقمايمەن» دېگەنىدىم. شۇ چاغدا تالادىكى كاتەكتىكى

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

خوراز گويا ئىككىمىزنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قالغاندەك، يۈرىكىمنى سىناپ باقماقچى بولۇپ، بار ئاۋازى بىلەن ھە دەپ چىللىغىلى تۇرماسمۇ ! قورقمىنمىدىن چاچراپ تۇرۇپ كېتىپتىمەن ! — ناستېيۇنا پىخىلداپ كۈلۈپ كەتتى، بىراق مۇلايىم ۋە ئېھتىياتچانلىق بىلەن، ئاۋازىنى تۆۋەن چىقىرىپ بىرنەچچە قېتىم كۈلگەندىن كېيىن، كۈلكىسىنى توختاتتى - دە، يېنىك ئۇھ تارتىپ قويۇپ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — ئەتىسى ئەتىگەندە ئامبارنىڭ ئىشىكىنى مەن مىڭ تەستە تاپتىم، چۈنكى ئىشكىنىڭ قايسى تەرەپتە ئىكەنلىكىنى بىلمەيتتىم. سىز تاكى چۈشلۈك تاماق ۋاقتى بولۇپ قالغۇچىلىك ئۇخلاۋەردىڭىز، ئۆز خوتۇنىڭىزنىمۇ ئېسىڭىزدىن چىقىرىپ قويدىڭىز. مەن ئانگارا دەريا‌سى بويىنى ئايلىنىپ چىقتىم، كۆكتاتلىقنى ئارىلاپ چىقتىم، ھەر ئىككى كۆكتاتلىقنى قالدۇرماي كۆردۈم. شەرەگە تاماق كەلتۈرۈلسىمۇ، ئورنىڭىزدىن تۇرمىدىڭىز، مەن سىزنى ساقلاپ ئولتۇرماي ئۆرە تۇرۇۋەردىم، قېيىنئانامنىڭ ساقلاشقا سەۋرى تۈگەپ، سىزنى ئويغاتتى. ھەممىمىزنىڭ — قېيىنئاتام، قېيىنئانام، مېنىڭ ۋە سىزنىڭ بىللە ئولتۇرۇپ، ئاپىاق بولكا بىلەن چاي ئىچكەنلىكىمىز ئېسىمدە. سىز تاماق يەۋېتىپمۇ گويا مەن تۇنۇگۈن پۈتۈن بىر كېچە يېنىڭىزدا بولمىغاندەك، ئۇلارغا تۈيدۈرماي مەن بىلەن ئېتىشىپلا كەتتىڭىز. چاي ئىچىپ بولغاندىن كېيىن، سىز: «نەرسە - كېرەكلەرنى يىغىشتۇرۇپ ماڭايلى» دېدىڭىز. مەن: «نەگە؟» دەپ سورىدىم. سىز «نەگە بارساقمۇ ئوخشاش، بولمىسا تاغقا بارايلى» دېدىڭىز. راست، دېگەندەكلا سىز مېنى تاغقا ئېلىپ باردىڭىز، ئۇ يەردە سىز مېنى بىر ئېگىز چوققىغا باشلاپ چىقىپ، ئېتىز - ئېرىقلارنى، بوز يەرلەرنى كۆرسەتتىڭىز، ئەتراپتىكى نەرسىلەرنى كۆرسەتتىڭىز، ئۇ ھەقتە گەپ قىلىپ بەردىڭىز، ئىككىمىز تاقارالغۇ چۈشۈپ كەتكۈچىلىك ئوينىدۇق، قايتىپ كېلىپ، دوست - يارەنلىرىڭىزنىڭ ئۆيگە تۇشۇپ كەتكەنلىكىنى كۆردۇق، ئۇلار:

«ئۆيلىنىۋاپسىز، توي شارابىغا تەكلىپ قىلارسىز» دېيىشتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە ۋىتا ۋە ماكسىم ۋولوگزىنىمۇ بار ئىدى. ۋىتا قۇربان بولۇپ كېتىپتۇ، بۇنىڭدىن خەۋىرىڭىز باردۇ؟ خەۋىرىڭىز بار، بۇنى مەن خەتتە سىزگە ئېيتقان. ئۇ ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن نادكانىڭ يەنە بىر قىز تۇغقانلىقى توغرىسىدا سىزگە خەت يازغان ـ يازمىغانلىقىمنى ئېسىمگە ئالالمايۋاتىمەن، ئۇ ھازىر ئۇچ بالىنى بېقىۋاتىدۇ، تازىمۇ جاپا چەكتى، ھەي، تازىمۇ جاپا چەكتى. بىراق ئۇنىڭغا نېمە چارە؟

ناستيۇنا ئۇنىڭ سول يېقىدا ياتقان ئاندرىيغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى، ئۇ قېتىم قالغاندەك ياتاتتى، ھەتتا نەپەس ئېلىۋاتقان ـ ئالمايۋاتقانلىقىنىمۇ بىلىپ بولمايتتى. ناستيۇنا بۇنىڭ تېگىگە بىردىنلا چۈشىنىپ يەتتى. ۋىتانى تىلغا ئالماي تۇرسام بولغانىكەن دەپ بەكمۇ پۇشايمان قىلدى. ۋىتا ئاندرىنىڭ ياخشى دوستى ئىدى. بىراق، ناستيۇنا ئالدىراپلا بۇ گەپنى بۇراپ، باشقا ئىشلار ئۈستىدە توختىلىشنى خالىمايتتى. بۇ گەپنى باشقا ياققا بۇراشمۇ ئۆزىگە باغلىق ئەمەستەك تۇراتتى. ئۆتكەنكى ئىشلار ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا ئۆز ئەينىدەك پەيدا بولاتتى، ئۇنى ھاياجانغا سالغاندەك ھەم ئەنسىزلەنگەن ھالدا چايقىلىپ، مېنى تاشلىۋەتمەي، داۋاملىق ئەسلەۋەرسىگىز دەپ ئۆتۈنۈۋاتقاندەك قىلاتتى. ناستيۇنا بايات تىلغا ئېلىپ ئۆتكەن ئىشلار گويا يېقىنلا بىر يەردە بولۇپ، ئۇ، ئۇنىڭ ئۆتۈپ كەتكەن ۋاقتىنى ئېسىدە تېخىمۇ چىڭ ساقلىشى ۋە بۇنىڭدىن كېيىن ئۆزىنى ئالغا مېڭىشقا يېتەكلىشى ئۈچۈن، ئۇنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن شۇ ۋاقىت قوينىغا ئېلىپ كەتمەكچى بولۇۋاتقاندەك تۇراتتى. ئۆتكەنكى ئىشلار ھەقىقەتەن لەززەتلىك ـ شېرىن بولۇپ، كىشىگە نەقەدەر بەخت، نەقەدەر شادلىق، نەقەدەر كۆپ ئۈمىد بېغىشلايدۇ ـ ھە ! بىراق، ناستيۇنا يەنىلا ئۆتكەنكى ئىشلار توغرىسىدىكى ئەسلىمىسىنى «بولدىلا، تىلغا ئالمايلا قويماي» دەپ بېسىپ قويدى. شۇنداقتىمۇ باشقا ئىشلار

توغرىسىدىكى بەزى ئەسلىمىلىرى يەنە يادىغا كېلىۋېلىپ، ئۇنى باشقا بىر خىل كەيپىياتقا چۆمدۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كۈلۈمسىرىگەن پېتى سورىدى:

— سىز كۆرستا ئوقۇۋاتقىنىڭىزدا رايونغا يوقلاپ بارغانىدىم، ھېلىمۇ يادىڭىزدىمۇ؟

ئۇلار توي قىلغاندىن كېيىنكى ئىككىنچى يىلى قىشتا، كولخوز ئاندىرىنى بوغالتىرلىق كۆرسىدا ئوقۇپ كېلىشكە ئەۋەتكەنىدى. ئۇ مەكتەپتە ئالتە يىل ئوقۇغان ساۋاتلىق كىشى ھېسابلىناتتى، شۇڭا مەسئۇل كىشىلەر ئۇنى تىراكتورچى بولۇش ئارزۇسىدىن ۋاز كېچىشكە كۆندۈرۈپ، بوغالتىرلىقنى ئۆگىنىشكە ئەۋەتكەنىدى. بوغالتىرلىقمۇ كىشىلەرنىڭ ئىززەت - ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولغىلى بولىدىغان ناھايىتى ياخشى خىزمەت بولۇپ، تىراكتورچى بولۇشقا يەتمىگەن بىلەن، ھەمىشە ئۆيدە تۇرۇشقا بولاتتى، ھەر يانغا چېپىپ يۈرۈش ھاجەتسىز ئىدى، دېھقانچىلىق سايمانلىرى پونكىتىغا كىرگەن بولسا، يىل بويى باشقىلارنىڭ ئېتىزلىقىدا بولۇشقا، باشقىلار بىلەن بىللە يۈرۈشكە توغرا كەلگەن بولاتتى. دەل مۇشۇ ئىش ئاندىرىنىڭ ئەسلىدىكى تىراكتورچى بولۇش نىيىتىدىن يېنىپ بوغالتىرلىقنى تاللىۋېلىشىغا سەۋەبچى بولغانىدى.

يېڭى يىل ھارپىسىدا، ئاندىرى بوغالتىرلىق كۆرسىدىن يېڭى يىل بايرىمىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن ئۆيگە يېنىپ كېلىپ، تاكى روژدىستۋا[1] بايرىمىغىچە تۇردى. ئىككىنچى ئايدا ناستيۇنا رايون مەركىزىگە ئۇنى يوقلاپ باردى. رايون مەركىزىگە بېرىش ئۈچۈن يەتمىش چاقىرىمچە يول يۈرۈشكە، يېرىم يولدا بىر كېچە قونۇشقا توغرا كېلەتتى. ئىنىوكىنتى ئىۋانوۋىچ بىلەن

---

① رۇسىيەدە يېڭى يىل مىلادىيە بويىچە 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنى باشلىنىدۇ، روژدىستۋا بايرىمى رۇس كالېندارى بويىچە 12 - ئاينىڭ 25 - كۈنى (يەنى مىلادىيە بويىچە 1 - ئاينىڭ 7 - كۈنى) بولىدۇ. شۇڭا، روژدىستۋا بايرىمى يېڭى يىلدىن يەتتە كۈن كېيىن كېلىدۇ.

ۋاسىلىسامۇ ناستيۇنا بىلەن بىر چانىغا ئولتۇرۇپ رايون مەركىزىگە بارغاندى. ئۇ چاغدا ۋاسىلىسا، نېمە ئۈچۈنكىنتاك، دوختۇرخانىغا بېرىشقا ئالدىرايتتى. ئىنىوكىنتى ئىۋانوۋىچ بىلەن ناستيۇنا ۋاقىت ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن يول بويى ئېچىلىپ - يېيىلىپ پاراڭلىشىپ ماڭدى، ئىنىوكىنتى ئىۋانوۋىچ ناھايىتى مۇڭداشقاق ئىدى، ۋاسىلىسا بولسا كەم سۆز بولۇپ، ئاسانلىقچە گەپ قىلمايتتى. ئەتىسى كەچقۇرۇن ئۇلار كۆزلىگەن يەرگە يېتىپ كېلىپ، ھەركىم ئۆزى بېجىرمەكچى بولغان ئىشنى بىر كۈندە تۈگىتىپ بولۇشقا كېلىشتى - دە، ئۆز يولىغا مېڭىشتى. ئاندىرىنى يوقلاش ناستيۇنانىڭ قىلىدىغان ئىشى ئىدى. بۇ ئىشقا قانچە كۈنلۈك مۆھلەت بېرىلسىمۇ، ئازلىق قىلغان بولاتتى.

ئاندىرى ئانگارا دەرياسىنىڭ كېچىكىگە يېقىن ئۆستەڭ بويىدىكى دېرىزىسى ھەم تار، ھەم كىچىك، خىرە يورۇق چۈشۈپ تۇرىدىغان بىر ياغاچ ئۆيگە ئورۇنلاشقانىدى. ئۆي ئىگىسى كەمپىر ناستيۇنانى قارشى ئالمىدى، ئاندىرى بىلەن بىللە ياتقان ساۋاقدىشى بولسا تېخىمۇ قارشى ئالمىدى، ئۇ يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغان ئەر كىشى بولۇپ، چىرايىنى تۇرۇپ، ئورنىدىن قوپۇپمۇ قويماي، كارىۋاتتا ياتقان پېتى ئۆز كىتابىنى ئوقۇۋەردى، ھەتتا سالاملىشىپمۇ قويمىدى. ئۇنىڭ پۈتۈن يۈزى چوقۇر ئىدى، كۆزىگە رەڭگى بىر - بىرىگە ئوخشاشمايدىغان — بىر تەرىپى ئاچ، بىر تەرىپى توق كەلگەن كۆزئەينەك تاقۇالغان بولۇپ، ئۇنى كۆزئەينەك دېگەندىن كۆرە، ئاتنىڭ كۆزىگە تارتىپ قويىدىغان يوپۇق دېگەن تۇرۇك ئىدى. ئاندىرى خىجىل بولغىنىدىن پايپېتەك بولۇپ، ناستيۇنانى كولخوزچىلار مېھمانخانىسىغا باشلاپ باردى - دە، ئۇ يەردە بىر كېچە قونۇشقا جايلاشتۇرۇپ قويدى.

ناستيۇنا ئاندىرىنى يوقلاش قارارىغا كېلىشتىن ئىلگىرىلا كۆڭلىگە كىچىككىنە بىر ئۈمىد پۈكۈپ قويغانىدى، بۇ ئۈمىدىنى ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزىمۇ تولىمۇ كۆپ ئويلىۋەتسەم، قاچۇرۇپ

قويارمەنمكىن دەپ ئەنسىرەپ، پەقەت ئۆز كۆڭلىدىلا يوشۇرۇنچە ئويلاپ باقتى، بۇنى ئۇنىڭ ئاندىرىغا ئېيتىشى تېخىمۇ ھاجەتسىز ئىدى، قانداقلا بولمىسۇن، ئۇ بۇ سۆزنى ئېغىزىدىن چىقىرىشقا خىجىل بولاتتى. «ئۆيدە بەربىر بويۇمدا قالمىغاندىكىن، بۇ يەرگە كېلىپ باقسام، ئىش كۆڭلۈمدىكىدەك بولۇپ قالسا ئەجەب ئەمەس.» ئۇنىڭ ئۇمىدى ئەنە شۇ ئىدى. ئۇلار ئۆيدە بىللە تۇرۇپ كۆنۈپ قالغان. بىر - بىرى بىلەنمۇ ئاپاق - چاپاق بولۇپ كەتكەنىدى. بۇ يەردە بولسا شارائىت پۈتۈنلەي يېڭىچە ئىدى، مۇشۇ يېڭىلىقنىڭ رول ئويناپ قېلىشى تامامەن مۇمكىن ئىدى. تالادا ئۇچراشقاندا ئاسانلا بويىدا قالىدۇ ھەم ھەممىدىن ئىشەنچلىك بولىدۇ دەيدىغان گەپلەر بار. بۇ ئورۇنسىز گەپلەر ئەمەس، ئاتا - ئانا بالا تېپىشنى يادىغا كەلتۈرۈپ باقمىغان چاغلاردا، بالا: «دادام مېنى سىزدىن ھال سوراشقا ئەۋەتتۇىدى!» دەپ دۇنياغا كېلىپ قالىدۇ. بىراق، ناستيۇنانىڭ بۇنداق قىلىشى ئوچۇق - ئاشكارا، يوللۇق، ئەر - خوتۇنىنىڭ مېھىر - مۇھەببىتىدىن بولىدىغان ئىش ئىدى، ئۆز ئۆيىدىن تولىمۇ يىراقتا كېتىپ، ئاز - پازلا سىزىقتىن چىققان بولسىمۇ، لېكىن مۇنداق قىلغاندا بويىدا قېلىشىغا كۆزى يېتەتتى. ئۇ ئۆزى تاپقان بۇ ئەقىلىنىڭ بىرەر نەتىجە بېرىشىگە ئىشەنگۈسى كەلمىسىمۇ، ئەمما ئىشەنمىگەنسىرى پۈتۈن ئەسى - يادى بىلەن شۇنداق قىلغۇسى، زادى قانداق بولىدىغانلىقىغا قاراپ باققۇسى كېلەتتى.

— ھېلىمۇ ئېسىڭىزدىمۇ، ئەتىسى سەھەردە سىز دەرسكە قاتناشمايلا مېھمانخانىغا بارغانىدىڭىز، ئىككىمىز چايخانىغا باردۇق، چايخانا ناھايىتى يېقىن بولۇپ، يولىنىڭ ئۇ تەرىپىگە ئۆتسىلا بولاتتى. ئۇ يەردىكى بىر شىرە ئۈستىگە ئادەمنىڭ قورققۇسى كەلگۈدەك يوغان ساماۋار قويۇلغانىكەن، بۇنداق يوغان ساماۋارنى ئىككىنچى كۆرۈپ باقمىدىم، ساماۋارنىڭ جۇمىكى كاردىن چىققاچقا، سۇ كوركىراپ ئېقىپ تۇراتتى، شۇڭا جۇمەك ئاستىغا ئالايىتەن يوغان بىر داس قويۇپ قويۇلغانىدى. نېمە

ئۇچۇن ئۇلارنىڭ جۇمەكنى كەپشەرلەپ قويمىغانلىقىنى بىلمىدىم. شۇ چاغدا چايچى ئاچا ھېلىقى داستىكى سۇنى ئىستاكانىڭغا شالاقلىدە تۆكتى ! لېكىن، بۇنى سىز كۆرۈپ قېلىپ: «بۇ بولمايدۇ، ساماۋاردىكىدىن قۇيۇپ بېرىڭ» دېدىڭىز، ئۇ: «بۇمۇ ساماۋاردىكىغۇ» دەپ تاكاللاشتى، سىز: «ياق، ئۇ ساماۋاردىن ئېقىپ چۈشكەن سۇ» دېدىڭىز ھەم: «بۇ قانداقمۇ چاي بولسۇن، يۇندى» دەپ قوشۇپمۇ قويدىڭىز. ئۇ: «بۇ ھەرگىز يۇندى ئەمەس» دېدى. سىز: «راستلا، يۇندى» دەپ چىڭ تۇردىڭىز. ئاخىرىدا ئۇ يول قويۇپ، سىزگە چاينى ساماۋاردىن قويۇپ بەردى. ئېسىمدە تۇرۇپتىكەن، سىز ماڭا يەنە تېخى بىرنەچچە كەمپۈتمۇ ئېلىپ بەرگەنىدىڭىز، مەن ئۇنى شېكەر ئورنىدا گاچىلدىتىپ چايناپ، چاي ئىچكەنىدىم. ئۇ كەمپۈت ئېھتىمال ھەسەلدىن ئىشلەنگەن بولسا كېرەك: ناھايىتى تەملىك ھەم ناھايىتى يېيىشلىك بولغاچقا، يەپ بولۇپ خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىنمۇ تەمى ئاغزىمدىن كەتمىگەنىدى، — ناستېۇنا سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، گويا كىشىنىڭ ئېسىدىن چىقمايدىغان ھېلىقى كەمپۈتنىڭ شېرىن تەمىنى قايتىدىن تېتىپ بېقىۋاتقاندەك، تىلىنى چاكىلداتقان پېتى كالپۇكىنى يالاپ قويدى، — شۇنداق قىلىپ، ئىككىمىز چاي - پاي ئىچىپ قورساقنى توقلىغاندىن كېيىن يەنە قوندىغان جايىڭىزغا باردۇق، ھېلىقى «سېۋىتىڭىز»، يەنى غەلىتە كۆزئەينەك تاقۋالغان ھېلىقى ئادەم كېتىپ قاپتىكەن، بىراق كەمپىر ئۆيدە ئىكەن. ئۇنىڭ ئاللىقانداق بوغالتىرلىقىنى ئۆگىنىشى ھاجەتسىز بولغاچقا، ئىككىمىزنى نېمە قىلىدىكىن دەپ قىمىر قىلىپمۇ قويماي، مىختەك قادىلىپ ئولتۇرىۋەردى. ئۇ كەمپىر بەكمۇ ئەسكى ئىكەن، ئىككىمىزنىڭ ئۇنى كۆزدىن يوقالسىكەن دەپ تۇرغانلىقىمىزنى بىلىپ تۇرۇقلۇقمۇ، قېرىشقاندەك مىدىرلىمای ئولتۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن سىز ئۇنىڭ چارىسىنى قىلىپ، دۇكانغا بېرىپ كىچىككىنە بىر بوتۇلكا ھاراق ئېلىپ كېلىپ

يۇقۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

بەرگىن دەپ، ئۇنىڭ قولىغا بىرئاز پۇل تۇتقۇزدىڭىز ـ دە، يولغا سالدىڭىز. ئۇ كەتكەندىن كېيىن، سىز ماڭا ئۇنىڭ ھاراق ئىلىشتا ھېچكىمگە ئىشەنمەي، ھەمىشە ئۆزى باردىغانلىقىنى ئېيتىپ بەردىڭىز. بۇ كەمپىر ھەرھالدا تالاغا چىقىپ كىرىشكە ماقۇل بولدى. ماڭاشىدا بىزگە: «بوپتۇ، بىر بوتۇلكا ھاراقنى ئۆزۈم ئۇچاندەك بېرىپ كېلەي، باشقا ئىش بولغان بولسا ئىدى، بۇ يەردىن بىر قەدەممۇ نېرى كەتمىگەن بولاتتىم» دېدى. سىز ئۇنىڭغا: «ئۇچاندەك بېرىپ كېلىمەن دېمەي، ئالدىرىماي بېرىپ كەلسىڭىزمۇ ئۇلگۈرەلەيسىز» دېدىڭىز. ئۇ: «مەنغۇ ئۇلگۈرەلەيمەن، ئۆزۈڭچۇ، قوزام، ئىشكىنى تاقاپ قويغىنىڭ تۈزۈك، ئۆز ئۆيۈمگە شۇنداق ئۇسۇپ كىرىپ كېلىپ، كۆرۈپ قالسام ئىزا تارتىپ كەتمەڭلار يەنە» دېدى.

ناستيۇنا كۈلۈپ كەتتى. ئۇ شۇنداق مۇلايىم، مەنىلىك كۈلگەنلىكتىن، ئۇستىخىنى سىلكىنىپمۇ قويمىدى. ئۇنىڭ كۈلكىسى، گويا كېمىنىڭ دەريا سۈيىنى يېنىككىنە يېرىپ كېتىۋاتقان چاققان سۇ يارغۇچىدەك، بارا ـ بارا يىراقلاپ كەتتى.

ـــ كېيىن ئىككىمىز كۈنبويى ئوينىدۇق، ھەممە يەرنى ئايلىنىپ چىقتۇق، ـــ ئۇ يەنە ئاۋازىنى پەسەيتىپ، ئاستا پىچىرلاشقا باشلىدى، ـــ سىز مەندىن بىر قەدەممۇ نېرى كەتمىدىڭىز، مەن بىلەن بىللە بولغانلىقىڭىزدىن بەكمۇ خۇشال ئىكەنلىكىڭىزنى بايقاپ تۇراتتىم، بەكمۇ خۇشال ئىدىڭىز. ئۆزۈمنىڭچۇ، ئۆزۈمنىڭمۇ قانچىلىك خۇشال بولغانلىقىمنى ئېيتمايلا قويای ! شۇ چاغ تازا قاتتىق سوغۇق بولۇۋاتقان زىمىستان قىش بولسىمۇ، لېكىن خۇشاللىقىمدىن پۈتۈن بەدىنىم ئوتتەك قىزىپ تۇراتتى. يول بويى يۈزۈمنىڭ ئىچىدىن سىرتىغا قاراپ ئوت ئېلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى، قوللىرىمنىڭمۇ تىترەۋاتقانلىقىنى سېزەتتىم. بىلىشىڭىز كېرەككى، دەسلىپىدە تېخى سىزنى: «نېمە دەپ كەلدىڭ؟» دەپ ئەيىبلەرمىكىن دەپ ئەنسىرىگەنىدىم. دېمىسىمۇ، مەن ئۇ يەرگە نېمە دەپ باردىم؟ بۇنى

تىل بىلەن ئېنىق دەپ كەتكىلى بولمۇنمۇ؟ سىزنى يوقلاپ كېلىشىمىدە زادى باشقا ھېچقانداق ئىش يوق ئىدى، سىزنى يوقلاشقىلا كەلگەنىدىم. يېنىكىزغا تەنتەكلىك قىلىپ يۈگۈرۈپ كېلىۋالسام، سىزگە نېمە پايدىسى بولسۇن ! كەلگەندىكىن، ئويلايمەن، تاماشا قىلىمەن دەپ ئۆگىنىشكىزگە دەخلى يەتكۈزۈپ قويمىدىغان گەپ ئىكەن. ئىككىمىز تېخى كىنومۇ كۆردۇق ! — ئۇ توساتتىن ئاۋازىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، ۋارقىراۋاتقاندەك سۆزلىدى، — ئېسىڭىزدىمۇ؟ كىنو كۆردۇق ! پاھ، بۇ ئىشنى ئۇنتۇپ قالغىلى تاس قاپتىمەن. مېڭەم نېمە بولدىكىنتاك، پارچە ـ پۇرات ئىشلارنى ئېسىمدە تۇتۇۋېلىپ، مۇھىم ئىشنى ئۇنتۇپ قالغىنىمنى قاراڭا. ئەتىسى قايتىپ كېتىۋاتقان چېغىمدا، چاندا ئولتۇرۇپ كىنودىكى ۋەقەلىكنى سۆزلەپ بەرسەم، ھەتتا ۋاسىلىسانىڭمۇ ئاغزى ئېچىلىپلا قالدى. كىنو كۆرگەندە ئىككىمىز ھېلىقى تۆشۈك ئاستىدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر رەت ئورۇندۇقتا ئولتۇرغاندۇق. كىنو قويىدىغان نۇر شۇ تۆشۈكتىن چىقىدىكەن. كىنو تۈگەپ قالاي دېگەندە سىز ماڭا يېقىن كېلىپ، ئاۋازىڭىزنى پەس چىقىرىپ: «ئەتە قايتىپ كېتىمەن دېمەي، يەنە بىر كۈن تۇرۇپ كەتسەڭ، قانداق؟» دېدىڭىز، مەن بېشىمنى چايقىدىم، بىراق كۆز ياشلىرىم زادى توختىماي تارىلاپ تۆكۈلگىلى تۇردى. چۈنكى، سىز، سىز مېنى قېلىپ قال دەۋاتاتتىڭىز ـ دە، شۇ چاغدا يۈرىكىم قېپىدىن چىقىپ كېتەي دەپ قالغانىدى...

كېيىن، كېيىنكى ئىشلار ئېسىڭىزدىمۇ، ئاندىرى؟ كېيىنكى ئىشلار ھەقىقەتەن كۈلكىلىك بولغانىدى. سىز مېنى كولخوزچىلار مېھمانخانىسىغا ئاپىرىپ قويۇشتىن ئىلگىرى ئىككىمىز يەنە يول ئۈستىدىن سىز قونۇۋاتقان جايغا باردۇق. ئەمدى كەمپىرنى ئەيۈەشكە كەلتۈرۈشنىڭ ئاسانغا چۈشىدىغانلىقى ئىككىمىزگە ئايان ئىدى. ئۇ يەرگە بارغاندا، ئۇ سىزگە: «قوزام، يەنە ئازراق پۇل چىقىرىڭ، كېچىككىنە بىر

بوتۇلكا هاراق ئېلىپ كېلەي. ئىككىڭلار بۇ يەردە قېلىپ مەن ياتىدىغان ھېلىقى ئاشخانىدا ئۇخلاڭلار، ئۆزۈم بولسام قەدىناس ئاچا ـ سىڭىللارنىڭكىدە كېچىنى ئۆتكۈزگەچ، يېرىم بوتۇلكا ھاراقنى قېقىۋېتىپ، ئىسسىنىۋالاي» دېدى. سىز ئۇنىڭغا پۇل بەرمىگىز ـــ كەمپىرنىڭ ياخشى كۆڭلىنى قانداقمۇ يەردە قويغىلى بولسۇن؟ ئۇ كېتىپ قالدى، بىراق كۆپ ئۆتمەيلا، ئىككىمىز تېخى يېتىپ بولماستىلا يېنىپ كېلىپ: «دۇكان تاقىلىپ قاپتۇ، باشقىلارنىڭ ئۆيىگە قۇرۇق قول بارسام مەنىسىز بولۇپ قالدى» دېدى. شۇ چاغدا سىز يۇگۇرۇپ چىقىپ كېتىپ، قاياقتىندۇر بىر بوتۇلكا ھاراق تېپىپ كېلىپ، كەمپىرنى يولغا سېلىپ قويدىڭىز. كېيىن سىزنىڭ ھېلىقى ھەمشە تەرىنى تۇرۇپلا يۇرىدىغان «سېۋىتىڭىز»مۇ قايتىپ كەلمەي، باشقا جايدا قونۇپ قاپتۇ. بۇ يەردە پەقەت ئىككىمىزلا قېلىپ، پۇتۇن بىر كېچىنى شۇنداق كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزدۇق. پاھ، شۇ كېچىچۇ، ئاندىرى ! بىراق سىز: «ماڭا تەگكەنلىكىڭ كۆڭلۈڭدىكىدەك بولدىمۇ، يوق؟» دەپ سوراپ يۇرىسىز تېخى ! بۇنى سورىغىنىڭىز نېمىسى ! ۋاي خۇدايىمەي ! بۇنى ئۆزىڭىزمۇ بىلمىدىغان بولغىيىدىڭىز. ماڭا يەنە نېمە كېرەك ئىدى؟

بىراق، شۇ چاغدا ئاندىرىنىڭ قۇلىقىغا گەپ كىرمەيۋاتاتتى، ئۇنىڭ دېگەن گەپلىرىنىڭ مەنىسىنىمۇ چۈشەنمەيۋاتاتتى. دەسلەپتە ئۇ ناستيۇنانىڭ ئەسلىمىلىرىنى قولاق سېلىپ ئاڭلاپ، كۆڭلىدە بىر خىل لەززەتنى، ھەم يۇرىكىگە بىگىز سانجىۋاتقاندەك ئازابىنى تېخىمۇ كۈچلۈك ھېس قىلغانىدى. ئۇنىڭ ئازابلىنىشىدىكى سەۋەب شۇ يەردە ئىدىكى، بۇ ئۆتكەنكى ئىشلار ھەقىقەتەن بولۇپ ئۆتكەنىدى، بۇ ئۇنىڭمۇ ئېسىدە بار ئىدى، لېكىن، نېمىشقىكىنىتاڭ، بۇلار خاتىرىسىدە شۇنداق مەنىسىز، سۇس، تۇتۇق بولۇپ كۆرۈنەتتى، گويا بۇنىڭغا بىر ئەسىر ئۆتۈپ كەتكەندەك تۇراتتى؛ بۇ ئىشلار ئۆز بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلار بولماستىن، بەلكى باشقا بىرىنىڭ بېشىدىن ئۆتكەندەك، ئۇ كىشى

ئۆز خاتىرىسىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بەرگەندەك بولۇپ تۇيۇلاتتى. ئۇ ئەمدىلىكتە باشقىلار ئۆزىگە ئۆتكۈزۈپ بەرگەن خاتىرىگە قانداق تاقابىل تۇرۇشنى بىلمەيتتى. باشقىلار ئۆتكۈزۈپ بەرگەن بۇ خاتىرە ئۆز نېسىۋىسىگە شۈكۈر قىلماي، ھە دەپ تېگى - تەكتىنى سۈرۈشتۈرەتتى، ئاندىرىنىڭ ئۆزىدىكى خاتىرە بىلەن ئىناق بىللە ئۆتۈشنى خالىمايتتى، شۇڭا ئۇ ئاندىرىنى ئازابلىغاندىن باشقا ئۇنىڭغا ھېچنېمە بېرەلمەيتتى. بۇ ئىككى خىل خاتىرىنىڭ ھېچقايسىسى بىر - بىرىنى كەچۈرۈشنى خالىمايتتى، ئۇلار ئۇنىڭ مېڭىسىدە چەك - چېگراسى ئېنىق بولغان ھالدا بىر تەرەپنى ئىگىلەپ، بىر - بىرىگە ئارىلاشمايتتى، چېگرا سىزىقىدىن بىر قەدەممۇ نېرى ئۆتمەيتتى. بىراق يەنىلا ئۇنىڭ ئۆز خاتىرىسى يامانراق، قۇدرەتلىكرەك بولغاچقا، ھەرقاچان قارشى تەرەپنى بېسىپ چۈشەتتى.

ئىلگىرى شۇنداق بولغانىدى، بۇ قېتىممۇ شۇنداق بولدى. ناستيۇنا ئازراق ھاياجانلانغان ھالدا سۆزلەۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ئاندىرى پەقەت ئاڭلاپلا قويدى - يۇ، جاۋاب قايتۇرمىدى، بەزىدە ئۇ ناستيۇنانىڭ ئەسلىمىسىگە قوشۇلۇپ، ھە - ھۇ دەيتتى، بەزىدە بولسا قۇشقۇنغا ئولتۇرۇۋېلىپ، ئۆزىنىڭ بەزى ئۇششاق ئىشلىرى ئۈستىدە توختاپ قالاتتى، ئۇنىڭ ناستيۇناغا ئەگىشىپ ماڭغان يولى ئاللىقاچان تونۇشلۇق بولۇپ قالغان تۈپتۈز يول بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا ھەمىشە ئازابلانغان ھالدا مۈدۈرۈپ كېتەتتى، پۇتلىشىپ، يىقىلىپ چۈشەتتى، ناستيۇنا مېنى تونۇش يولغا باشلاپ قويارمىكىن دەپ ئەنسىرەپ، پات - پات ئالدى - كەينىگە قاراپ قوياتتى. ئاندىرىنىڭ ئۆز ئەسلىمىلىرى قوغلاپ يېتىشىپ، ئالدىنى توسقان چاغدىمۇ، ئۆزىنىڭ چېكىشكە تېگىشلىك ئازاب - ئوقۇبەتلىرىنى بالدۇرراق چېكىپ بولغاندىن كېيىن قايتىدىن ناستيۇناغا ئەگىشىپ ئالغا قاراپ مېڭىشى ئۈچۈن، گويا ئەسلىمىنىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇرغاندەكلا، ئەسلىدىلا شۇنداق قىلىشىڭ كېرەك ئىدى دەپ،

ئۇيغۇر كتاب توربىكىتى www.uyghurkitap.com

ھەرگىز ئەجەبلىنىپ كەتمەيتتى.

ئۇنىڭ ئۆزىدىكى بۇ ئەسلىمە كۈتۈلمىگەندە پەيدا بولۇپ قالاتتى ـ دە، بەئەينى نېپىز بىر قات ئۆمۈچۈك تورىغا ئۇسۇپ سالاتتى، شۇنىڭ بىلەن ئاندىرىنىڭ كۆز ئالدىدا ئىلگىرىكىگە قىلچە ئوخشىمايدىغان باشقا بىر خىل مەنزىرە پەيدا بولۇپ، كىنو لېنتىسىدەك ئارقا ـ ئارقىدىن ئۆتۈشكە باشلايتتى. بۇ مەنزىرىلەر بۇگۈنكى تۇرمۇشتىن يىراق ئەمەس ئىدى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇرۇش توغرىسىدىكى ئەسلىمە بولۇپ، ئۇنىڭ مېڭىسىدىن ئورۇن ئالغىنىغا تېخى ئۇزاق بولمىغانىدى. ئاندىرىنىڭ ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ كېتىشكە كۈچى يەتمەيتتى. بۇنداق ئەسلىمە ھەمىشە قارشىلىقسىز ھالدا توساتتىن پەيدا بولۇپ قالاتتى ھەمدە ئۇنىڭغا ئۇزاقىچە يېپىشۋېلىپ، شەپقەتسىزلىك بىلەن ئادەمنى قورقۇتۇپ چاچلىرىنى ھۇرپەيتىۋەتكۈدەك دەرىجىدە ئۇجۇر ـ بۇجۇرىغچە قايتىدىن شۇنداق ئېنىق نامايان بولاتتى. ئاندىرى گۈسكوف ئۆزىنىڭ قانداق قىلىپ ئاۋۇال دوختۇرخانىغا بېرىپ قالغانلىقىنى، كېيىن يەنە قانداق قىلىپ ھېچنېمىگە قارىماي ئۇدۇل بۇ يەرگە يېنىپ كەلگەنلىكىنى قانچىلىغان قېتىم نائىلاج ئەسكە ئالغانلىقىنى بىلمەيتتى، ئەمەلىيەتتە، شۇ ئىش يۈز بەرگەندىن كېيىن ئۇنىڭ تۇرمۇشى تامامەن ئۆزگىرىپ كەتكەنىدى.

... پىژ ـ پىژ ئىسسىق بولۇۋاتقان ياز كۈنلىرىنىڭ بىرى، كەچقۇرۇن ۋاقتى ئىدى، ئۇلار يوشۇرۇن ئوق ئۇزۇش ئىستىھكامىدا توپ ئېتىش تەييارلىقىنى پۈتكۈزگەندىن كېيىن، يېڭى ئىستىھكامغا يۆتكەلمەكچى بولۇپ تۇراتتى. كۆزەتكۈچى بىلەن بولغان ئالاقە ئۇزۇلۇپ قالغان، ئوڭ تەرەپتىكى زەمبىرەكچىلەر روتىسى چېكىنىپ بولغانىدى، سول تەرەپتىكى زەمبىرەكچىلەر روتىسى بولسا ھېلىمۇ ئالدىرىماي ـ تېنىمەي چېكىنىش تەييارلىقىنى كۆرۈۋاتاتتى، چۈنكى يۇقىرىدىن ئانچە سۈيلەپ كەتمىگەنىدى. ئاندىرى تۇرۇشلۇق زەمبىرەكچىلەر

روتىسى بومبا ئاتار زەمبىرەكنىڭ قارىغا ئېلىش ئەسۋابىنى چۈۋۈپ، زەمبىرەك قۇيرۇقىنى چۈۋۈپ ھەم يىغىشتۇرۇپ بولۇپ، زەمبىرەك يوپۇقىنى كىيدۈرۈۋاتاتتى. ئىستېھكامنىڭ ئارقا تەرىپىدىكى شالاڭ دەرەخ ئۆسكەن دۆڭنىڭ كەينىدە سۆرىگۈچى ماشىنىنىڭ موتورى توختىماي گۈركىرەيتتى، ئىككى سۆرىگۈچى ماشىنا جالداقلىغان ھالدا زەمبىرەككە قاراپ كېلىۋاتاتتى.

سۆرىگۈچى ماشىنىلارنىڭ موتورلىرىنىڭ گۈركىرىشى تانكا ئاۋازىنى بېسىپ كەتكەن بولسا كېرەك. شۇ چاغدا ھەممەيلەننىڭ دىققەت ـ ئېتىبارى زەمبىرەكنى چۈۋۈشقا ۋە يۆتكىلىش تەييارلىقىنى كۆرۈشكە مەركەزلىشىپ قالغاچقا، دۈشمەننىڭ تۈيۈقسىز ھۇجۇم قىلىپ قېلىشىنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى، شۇڭا ئاۋازنىڭ ئۆزگىچە ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان ۋە پەرق ئەتكەن بولسىمۇ، لېكىن بۇنىڭغا دىققەت قىلىپ كەتمىگەنىدى. بىرنەچچە نېمىس تانكىسى ئالدى تەرەپتىكى تاغ چوققىسىدا پەيدا بولۇپ، جەڭ ئالدىدىكى ئالاقزەدىلىكتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچىلىك بولغان ئارىلىقتا بىر توختاپ قويۇپ، ئارقىدىنلا تاغ باغرىغا قاراپ ئېتىلغاندا، ھەممەيلەن: «ئۇلار قاياقتىن پەيدا بولۇپ قالدى؟ ئالدىدا ئۆزىمىزنىڭكىلەر بار ئەمەسمىدى؟ ئۇلار زادى نەدىن پەيدا بولۇپ قالغاندۇ؟» دەپ، ئالۋاستى چاپلىشۋالغاندەك داڭ قېتىپ قالدى. ئىككى زەمبىرەكچىلەر روتىسىدا قىيا ـ چىيا كۆتۈرۈلدى، ھەرقايسى زەمبىرەكچىلەر ئالدىراپ ـ تېنەپ زەمبىرەك يوپۇقىنى ئېلىپ تاشلىدى، زەمبىرەك قوندىقلىرىنى ئورناتتى، زەمبىرەكلەرنى تىكلىدى ۋە توغرىلىدى. ئاندىرى (ئۇ ئوق سالغۇچى ئىدى) ئوق ساندۇقىغا قاراپ يۈگۈردى، مانا شۇ چاغدا پارتلاش زەربىسىدىن ھوشىدىن كەتتى ـ دە، يەرگە يىقىلدى. ئۇ كۆزىنى چىڭ يۇمۇۋالغان بولسىمۇ، لېكىن يېنىدىكى بىر بومبا ئاتار زەمبىرەكنىڭ چاقىنىڭ ئاسماندا ئاستا لەيلەپ پىرقىراپ ئايلىنىۋاتقانلىقىنى، گاھ يۇقىرى ئۆرلەپ، گاھ

www.uyghurkitap.com

پەسلەۋاتقانلىقىنى كۆرگەندەك بولدى. ئاندىرى ئۆزىنىڭ تېخىچە تىرىك ئىكەنلىكىنى پەملەپ، سەكرەپ ئورنىدىن تۇرۇپ، ئالغا تاشلاندى ـ دە، ئوق ساندۇقىنى قۇچاقلىۋالدى.

دۈشمەن تانكىسى جەمئىي بەش ئىدى. بۇلارنىڭ بىرىگە سول تەرەپتىكى بىرىنچى زەمبىرەكچىلەر روتىسىنىڭ ئوقى تېگىپ ئوت كەتتى. ئاندىرى تۇرۇشلۇق ئىككىنچى زەمبىرەكچىلەر روتىسى بولسا بىر پايمۇ ئوق ئاتمىغانىدى. روتا كوماندىرى خىرقىرىغان ھالدا ئاللىقانداق بىرنېمىلەرنى دەپ ۋارقىرايتتى، بىراق بۇ پەيتتە نېمە قىلىش كېرەكلىكى ئۇ بۇيرۇق چۈشۈرمىگەن تەقدىردىمۇ ئېنىق بولۇپ قالغانىدى. تانكىلار تاغدىن چۈشۈپ بولغاندىن كېيىن ئىككىگە بۆلۈندى: ئىككىسى زەمبىرەكچىلەر بىرىنچى روتىسىغا، قالغان ئىككىسى زەمبىرەكچىلەر ئىككىنچى روتىسىغا قاراپ ئېتىلدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە دۈشمەن ئىنتايىن ھىيلىگەر بولۇپ، ئىككى زەمبىرەكچىلەر روتىسى ئوتتۇرىسىدىكى بوش ئارىلىقنى ھۇجۇمغا ئۆتۈش يولى قىلىپ تاللىۋالغانىدى. دېمەك، زەمبىرەكچىلەر ئوق چىقارسا، ئۇ ئۆز ئادەملىرىنىڭ بېشىغا بېرىپ چۈشكەن بولاتتى. بىراق، ئەھۋال قىل ئۈستىدە قالغان شۇ پەيتتە، ھېچكىممۇ ئۇ ھەقتە ئويلىنىپ ئولتۇرمايتتى.

زەمبىرەكچىلەر ئىككىنچى روتىسىنىڭ ئاساسىي كۈچى ئاندىرى ئوق قاچىلايدىغان بىرىنچى نومۇرلۇق بومبا ئاتار زەمبىرەك بولۇپ، ئۇ پەقەت بىر پاي ئوق ئېتىشقىلا ئۈلگۈرەلىدى. كېيىن ئاندىرىنىڭ يېنىدا ئىنتايىن قىسقا، تىترەڭگۈ، يېرىلغان بىر سادا ياڭرىدى، بۇ سادا ئۆچكۈچە ئۆزىنىڭ بىر موللاق ئېتىپ بىر يانغا ئۇچۇپ چۈشكەنلىكىنى سەزدى.

ناستيۇنانىڭ ئاۋازى ناھايىتى يىراق، ناھايىتى يىراق بىر جايلاردىن كېلىپ، لەرزان ھەم يېقىملىق ھالدا ياڭراۋاتقاندەك قىلاتتى، بۇ ئاۋاز ئاندىرىنىڭ تېنىنى جۇغۇلدىتاتتى. ئۇ

ناستيۇنانىڭ نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىنى ئېنىق ئاڭلىيالمايۋاتاتتى، چۈنكى ئۇنىڭ قۇلىقى تۆۋىدە يەنىلا پولاتقا پولات تېگىشكەندە چىقىدىغان، يەر ـ زېمىننى زىلزىلىگە سالىدىغان قىسقا ھەم ۋەھىمىلىك گۈمبۈرلەش ساداسى ياڭراۋاتاتتى. ئادەم بۇ ئېلىشىشتا ئامالسىزدەك تۇراتتى؛ بۇ جەڭدىكى ھەربىر كۆرۈنۈش ئاندىرىنىڭ كۆز ئالدىدىن چاقماق تېزلىكىدە ئارقا ـ ئارقىدىن ئۆتمەكتە ئىدى: ھاۋانى سېسىق قان ھىدى قاپلاپ كەتتى؛ كۆككە ئۆرلەۋاتقان يالقۇنلاپ تۇرغان ئىس ـ تۈتەك ئارىسىدا قىيا ـ چىيا كۆتۈرۈلدى؛ مۇقىملاشتۇرۇلمىغان ئۇزۇن بىر زەمبىرەك تاپىنى قارا توپا توزۇتتى؛ سۆرەش ماشىنىسى ئالدىراپ ـ تېنەپ ئارقىسىغا يېنىپ، بېكىنىش ئورنىغا قاراپ كەتتى: زەمبىرەكنىڭ قورۇلچىسى گورۇتكو بېشىنى ئاستا كۆتۈرۈپ، ئۆزىنىڭ توپ ئوقى پارچىسى بىلەن يېرىپ تاشلانغان قورسقىغا سەپسالدى؛ زەمبىرەك يوپۇقى پارتلاش دولقۇنىدا كۆككە چۆرۈپ تاشلانغانىدى. ــ بۇلارنىڭ ھەممىسى بارغانسېرى كۈچىيىۋاتقان تانكا زەنجىرىنىڭ جالاقلاشلىرىغا جور بولماقتا ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئاۋاز تېخىمۇ كۈچلۈك ۋەھىمە پەيدا قىلىپ، بارغانسېرى قاتتىق چىقماقتا ئىدى.

ناستيۇنانىڭ ئاۋازى توساتتىن غايىب بولدى. ئاندىرى تېخىچە ئۆزى قاتناشقان ئاخىرقى بىر قېتىملىق جەڭنى ئەسلەش بىلەن بەند بولۇپ كېتىپ، رېئاللىققا قايتىپ كەلمىگەنىدى، ئۇ ئاۋايلاپ ئۆرۈلۈپ، ناستيۇنانىڭ كۆزىدىن پۈتۈنلەي باشقىچە بىر خىل ئالامەتنى كۆردى. ناستيۇنا ئۆز ئەسلىمىسى بىلەن بەند بولۇپ كەتكەچكە، كۆزلىرىدىن مېھرىبانلىق يېغىپ تۇراتتى. ئاندىرى زادىلا چىداپ تۇرالماي، ئۆزىنى ناستيۇنانىڭ باغرىغا ئاتتى ـ دە، ئېسەدىگىلى تۇردى.

ــ سىزگە نېمە بولدى، ئاندىرى؟ بۇ قانداق گەپ؟ ــ دېدى ناستيۇنا ھەيران بولۇپ، ئاندىرى ئۆكسۈپ يىغلىۋەتكىلى تاس

قالدى ـ يۇ، لېكىن ئۆزىنى تۇتۇۋالدى.

ـــ ھېچنېمە بولمىدىم، ناستيۇنا، ھېچنېمە، سەن بۇ يەردە بولساڭلا، مېنىڭ يېنىمدا بولساڭلا بولغىنى.

بىراق، ئاندىرىنىڭ كۆڭلى جايىغا چۈشمىگەنىدى. ئۇ بايات-ىن كۆز ئالدىدا پەيدا بولغان ئېلىشىش مەنزىرىسىنىڭ ئەسلىمە بولماي، بەلكى شۇ پەيت، شۇ يەردە بولۇۋاتقان ئەمەلىي جەڭ بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەۋاتقاندەك، تۆت ئەتراپقا قارىدى.

ـــ نېمىلەرنى ئويلاپ كېتىۋاتىدىغانسىز؟ ـــ دېدى ناستيۇنا قولىنى سوزۇپ ئاندىرىنىڭ چاچلىرىنى چوڭقۇر مېھرى بىلەن سىلاپ تۇرۇپ، بىراق ئۇ يەنىلا ئۆز پىكرى بويىچە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، ـــ سىزچۇ، كەم ـ كوتىسىز كالۋا ئىكەنسىز. ئاللىقانداق يوقىلاڭ خىياللارغا بېرىلىپ كەتتىڭىزغۇ دەيمەن. ئېھتىمال، مېنىڭ يېنىڭىزدا بولۇشۇم كۆڭلىڭىزدىكىدەك ئىش بولمىغاندۇر. زادى مېنىڭ كۆڭلۈمدىكىدەك بولۇۋاتامدۇ ـ يوق، بۇنى سىزنىڭ سۆزلەپ ئولتۇرۇشىڭىز ھاجەتسىز. سىز بىلەن بىللە بولساملا، مەڭگۈ كۆڭلۈمدىكىدەك ئىش بولىدۇ، مەڭگۈ. مانا بۇنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ. مەن ھەتتا سىزدىن ئايرىلىپ تۇرمۇش كەچۈرۈشنى خىيالىمغا كەلتۈرۈپ بېقىشقىمۇ جۈرئەت قىلالمايمەن. سىز بولمىسىڭىز قانداق بولىدۇ؟ مۇشۇ يىللاردىن بۇيان مەن سىزنى تۆت كۆز بىلەن كۈتتۈم، مەن كۈتكەن باشقا بىرى ئەمەس، ئۆزىڭىزغۇ، مۇشۇ يىللاردىن بۇيان مەن قايسى كۈنى ئاۋۋال سىز بىلەن بىرەدەم مۇڭداشماي ئۇخلاپ قالدىم؛ قايسى كۈنى ئەتىگەنده سىزنى سىلاپ بېقىپ يېنىمدا يېتىۋاتقانلىقىڭىزنى بىلمەي تۇرۇپ ئورنۇمدىن قوپتۇم؟ ! مەن راستلا ھەر كۈنى سىز بىلەن يۈز كۆرۈشۈپ كەلگەندەك قىلدىم، دەسلىپىدە كۆزۈمگە ھېچقانداق ئادەم كۆرۈنمەيلا كەلدى، پەقەت بوراندەك ئۇشقىرتقان ئاۋازنىلا ئاڭلاپ تۇردۇم، بۇ ئاۋاز ـــ بارا ـ بارا پەسەيدى، بارغانسېرى پەسەيدى، دېمەك سىز بىلەن يۈز كۆرۈشۈشكە ئاز قاپتۇ دەپ ئويلىدىم. ئارقىدىنلا دېگەندەك سىز

بىلەن يۈز كۆرۈشتۈم. نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ھەر قېتىم سىزنى يالغۇز ھالەتتە كۆرەتتىم. چىرايىڭىزنى غەم باسقان ھالدا، يەككە ـ يېگانە، بىر قۇر ھەربىي كىيىمىڭىز بىلەن يا ئولتۇرغان بولاتتىڭىز، يا ئۆرە تۇرغان بولاتتىڭىز. مەن شۇنداق بىر قاراپلا ھايات ئىكەنلىكىڭىزنى بىلىۋالاتتىم ـ دە، دەرھال ئارقىمغا يانىاتتىم، چۈنكى ئۇ يەردە تۇرۇشۇمغا، گەپلىشىشىمگە يول قويۇلمايتتى. كېيىن مەن ھەربىر كۈنۈمنى ئەنە شۇنداق ھەسرەت بىلەن ئۆتكۈزدۈم. ئېھتىمال مەن سىزنى تولىمۇ تەقەززالىق بىلەن كۈتىمەن دەپ چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتكەندىمەن. شۇنىڭ بىلەن سىز ئۇ يەردە خاتىرجەم بولالمىغانسىز، ئۇرۇش قىلىشىڭىزغا توسقۇنلۇق قىلىپ قويغاندىمەن. قانداق قىلسام توغرا بولىدىغانلىقىنى، قانداق قىلسام خاتا بولىدىغانلىقىنى قايدىن بىلەي؟ مەن پەقەت ئۆز كۈچۈمنىڭ يېتىشچە ئىشلىدىم، خالاس. ھېچكىمنىڭ ماڭا ئۆگەتكىنى يوق، ھېچكىمنىڭ ماڭا يول كۆرسەتكىنى يوق. ئۇن چىقارمايسىزغۇ، ئاندىرى، ھەي، ئاندىرى...

ئاندىرى ئىككى قولى بىلەن بېشىنى چاڭگاللاپ، گويا كۆتۈرۈشكە كۈچى يەتمىگەن ئېغىر يۈكنى چۆرۈپ تاشلىۋەتمەكچى بولغاندەك ئۇيان ـ بۇيان ئىرغاڭلىتىپ، نالە قىلغان ھالدا ئېيتتى:

ـــ ئاھ خۇدا، مەن نېمە ئىشلارنى قىلىپ قويدۇم !؟ نېمە ئىشلارنى قىلىپ قويدۇم، ناستيۇنا؟ ! ـــ ئۇ قولىنى بېشىدىن بوشتىپ، بۇرنىپ ناستيۇناغا قارىدى، ـــ بۇنىڭدىن كېيىن مېنى يوقلايمەن دەپ كېلىپ يۈرمىگىن، كېلىپ يۈرمە، ئاڭلىدىڭمۇ، يوق؟ مەن كېتىمەن. زادىلا قايتىپ كەلمەيمەن. ئەمدى بۇنداق كېتىۋېرىشكە بولمايدۇ. مۇشۇ يېتەر. ئۆزۈمنىمۇ، يەنە سېنىمۇ ئازاب ـ ئوقۇبەتكە قالدۇردۇم، يېتەر، ئەمدى بۇنداق كېتىۋېرەلمەيمەن.

ناستيۇنا قورققىنىدىن قېتىپلا قالدى.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

— كەتسىڭىز بولمايدۇ، — دېدى ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ، — سىز كەتسىڭىز، مەن قانداق قىلىمەن؟ مېنىڭ قانداق قىلىدىغانلىقىمنى ئويلاپ باقتىڭىزمۇ، يوق؟ ئۆزۈم يالغۇز شۇنچە گۇناھ بىلەن قەيەرگە باراي؟ باشقىلارغا قانداقمۇ كۆرۈنىمەن؟ يەنىلا بىللە بولغىنىمىز تۈزۈك. قاراپ بېقىپ بىرنېمە دەيلى، ئاندىرى، كېيىنچە بىر گەپ بولار، ئالدىراڭغۇلۇق قىلماڭ. بەلكىم بۇ كۈنلەرمۇ ئۆتۈپ كېتەر، جەزمەن ئەپلەپ ـ سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىمىز. ئانام ماڭا بىر چاغلاردا: «دۇنيادا سارقىت قىلغىلى بولمايدىغان گۇناھ يوق» دەپ ئېيتقانىدى. ئەمەلدارلارمۇ ئادەم ئەمەسمۇ؟ ئۇرۇش تۈگىگەندىن كېيىن قاراپ بېقىپ بىرنېمە دەيلى. بەلكىم ئۇ چاغدا سىز ئۆزىڭىزنى مەلۇم قىلىپ، گۇناھىڭىزغا توۋا قىلارسىز، ياكى بولمىسا باشقا ئامال تېپىلىپ قالار. يەنىلا تاقەت قىلىپ تۇرۇڭ، كەتمەڭ. ئۆزىڭىز يالغۇز ياشىيالمايسىز، مەنمۇ ياشىيالمايمەن — ئالدى بىلەن ئۆزۈم ياشىيالمايمەن. ھازىر مەن قانداقلا بولمىسۇن، نەدىلكىمىزنى بىلىمەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە راستلا بويۇمدا قالغان بولسىچۇ؟ بىلىشىڭىز كېرەككى، بالىنىڭ باشقىلارنىڭ ئەمەس، ئۆزىڭىزنىڭ ئىكەنلىكىنى پەقەت سىزلا بىلىسىز... سىز كېتىپ قالسىڭىز، مەن كىملەر بىلەن مەسلىھەتلىشەي، يەنە كىملەر كۆڭلۈمگە ئارام بەرسۇن... مەن ھازىر ھېچكىمگە يۈرەك سۆزۈمنى ئېيتالمايمەن، كەتمەيسىزغۇ دەيمەن؟ ئېيتىڭا قېنى.

ئاندىرى لام ـ جىم دېمىدى، بىراق بىرئازدىن كېيىن ئاخىر بېشىنى چايقىدى.

— ھەببەللى، مانا بۇ دۇرۇس بولدى، كېتىشىڭىڭ ھاجىتى يوق ئىدى ـ دە، — ناستيۇنا يېنىڭ بىر تىنىپ، بىرپەس جىم تۇرغاندىن كېيىن بۇرىلىپ دېرىزىگە قاراپ قويدى، — قاراڭغۇ چۈشۈپ كېتىپتۇ، قايتىپ كېتىشىنىمۇ ئۇنتۇپ قاپتىمەن. قوپۇڭ، ئاندىرى ماڭايلى، مېنى ئۇزىتىپ قويۇشقا ماقۇل

بولغانىدىكىز. ئىككىمىز بىللە ماڭايلى، مۇنداقتا بىردەم بولسىمۇ كۆڭۈرەك بىللە بولالايمىز. يەنە كەلسە ـ كەلمەس خىياللاردا بولۇپ يۈرمەڭ. ئۆزۈڭىز يالغۇز ئادەم ئەمەسسىز. يالغۇز ئادەم بولغان بولسىڭىز، قانداق قىلغۇڭىز كەلسە شۇنداق قىلىۋېرەتتىڭىز.

ئۆي قاپقاراڭغۇ بولغاچقا، ئاندىرى ناستيۇنانىڭ كۆز ياشلىرىنىڭ مەڭزىنى بويلاپ ئاستا ئېقىپ چۈشكەنلىكىنى كۆرەلمىدى.

12

بۇ قېتىم يۈز كۆرۈشۈپ ئۈچ كۈندىن ئۆتكەندىن كېيىن، بوران ئۈچۈرۈپ كەلگەن قارلار ئەمدىلەتىن ئېرىپ، قار تېگىدە قېتىپ قالغان مۇزلار كۆرۈنگەن چاغدا، ئاندىرى گۈسكوف ئاتامان كەنتىگە بېرىش قارارىغا كەلدى. ئۇ خېلى بۇرۇنلا كەنت ئەتراپىغا بېرىپ قاراپ باقماقچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ، بارماي كەلگەنىدى، چۈنكى كۈتۈلمىگەن ۋەقەگە يولۇقۇپ قېلىشتىن ياكى دەماللىققا بىخەستەلىك قىلىپ قويۇپ ئۆزىنى ئاشكارىلاپ قويۇشتىن ئەنسىرەيتتى. بىراق ھازىر، ناستيۇنا بىلەن ئۈزاق مۇڭدىشىپ، ئۈنىڭ ئاغزىدىن ھېلىقى ئىشلارنى ئۇققاندىن كېيىن زادىلا ئۆزىنى باسالماي قالدى. ئەجەبلىنەرلىك يېرى شۇ ئىدىكى، ھازىر گويا ئۆز يۈرتىدا تۇرۇشقا بولىدىغان مەلۇم ئىمتىيازغا تۇيۇقسىز ئېرىشىپ، ئۆزىنى پايلاۋاتقان خەۋپتىن ئارتۇقچە ئېھتىيات قىلىپ كېتىشىنىڭ ھاجىتى قالمىغاندەك، بىردىنلا يۈرىكى يوغىناپ كەتكەنىدى. ئۈنىڭ ئۈستىگە ھاۋا ئىللىشقا باشلىدى، باھار توسالغۇسىز ھالدا كۈنساناپ يېقىنلىشۋاتاتتى، قارشى قىرغاققا پەيتىنى چىڭ تۇتۇپ بېرىشقا توغرا كېلەتتى، ناۋادا يەنە ئازراققىنا ئىككىلىنىپ، تېڭىرقاپ تۇرۇپ قالىدىغان بولسا، پۈشايمانىنى

ئالمدىغان قاچا تېپىلمايتتى.

قاراڭغۇ تۈن كېتىپ، ئاي ۋە يۇلتۇزلار ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ، تاڭ سۈزۈلەي دەپ قالغان چاغدا، ئاندىرى ئانگارا دەريا سىنى كېسىپ ئۆتتى ـ دە، تاغ باغرى بىلەن كەنتنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ، تاغقا چىقتى. ئۇ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۆز يۇرتى ئاتامان كەنتىگە تېخى بۇ تەرەپتىن قاراپ باقمىغانىدى، ئۇنىڭغا كەنت بۇرۇنقىدىن كىچىكلەپ قالغاندەك تۇيۇلدى، ئېگىزدە تۇرۇپ يولنىڭ ئىككى قېتىمدىكى پاكار ئۆيلەرگە قارىۋىدى، ئۇلار گويا يەر ئۈستىدە قەد كۆتۈرۈپ ئەمەس، بەلكى ئۆرۈلۈپ چۈشكەندەك، خىلمۇخىل دېرىزىلەر تۆۋەنلەپ يەرگە تېگەي دەپ قالغاندەك بولۇپ كۆرۈندى. ئۇ دېرىزىلەرنىڭ بەزىلىرىگە قاپقاق ئورنىتىلغان، بەزىلىرىگە ئورنىتىلمىغان، قارىماققا سان ـ ساناقسىز ياماق سېلىپ قويۇلغانغا ئوخشاپ كېتەتتى. ھەممە ئۆيلەرنىڭ لەمپىلىرىمۇ يەرگە تېگىپ قالغاندەك تۇراتتى. قىڭغىر ـ سىڭغىر قاشالار ھەر تەرەپكە قاراپ سوزۇلغانىدى. ئۇ ئاران تەستە قايسى ئۆينىڭ كىمنىڭ ئۆيى ئىكەنلىكىنى پەرق ئەتتى. ئاندىرى ئەمەلىيەتتە كىمنىڭ ئۆيىنىڭ قەيەردىلىكىنى يادا دەپ بەر دېسىمۇ دەپ بېرەلەيتتى، بىراق ھازىر ئۇلارغا سەپسېلىپ قاراۋاتقاندا، قايسى ئۆيلەرنىڭ كىملەرنىڭ ئۆيى ئىكەنلىكىنى كېسىپ ئېيتالماي قالدى: بىر قارىسا بۇ ئۆي شۇنىڭ ئۆيىدەك، يەنە بىر قارىسا ئەمەستەك تۇراتتى، ئۇنىڭ سېلىنغان ئورنىدىن قارىغاندا شۇنىڭ ئۆيى ئىدى، ئەلۋەتتە، بىراق ئۆينىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشىدىن قارىغاندا تونۇغلى بولماي قالاتتى. بۇ ئېھتىمال تېخى تاڭ سۈزۈلۈپ كەتمەي، يەر ـ زېمىننىڭ خىرە قاراڭغۇلۇق ئىلكىدە تۇرغانلىقىدىن بولۇۋاتقاندۇ، ياكى بولمىسا ئۇرۇش داۋامىدا كەنتتە دېھقانلارنىڭ خەۋىر ئالالمىغانلىقىدىن ۋەيران بولۇپ مۇشۇ ھالغا چۈشۈپ قالغاندۇ؟

ئاندىرى ئۆز يۇرتىغا قايتىدىن كۆزىنى كۆندۈرۈۋېلىپ، ئازراق

بولسىمۇ كۆندۈرۈۋېلىپ، يۈرتىنىڭ كۆز ئالدىدىلا تۇرغانلىقىنى بىلىپ، ئۇنى چۈشىدە ئەمەس، بەلكى ئوڭىدا راستلا كۆرۈۋاتقانلىقىغا ئۆزىنى ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن خېلى ئۇزاققىچە ئۆز ئۆيى تەرەپكە قەستەن قارىمىدى. بىراق بۇ تۇيغۇ تولىمۇ كېچىكىپ پەيدا بولدى. چۈنكى، ئۇ بۇ يەردە بولمىغان يىللاردا، بولۇپمۇ مۇشۇ يەرگە يېقىن ئەتراپتا بولۇۋاتقان بىرنەچچە ئايدا، ئاتامان كەنتى بىلەن ئالاقەمنى چورت ئۈزۈپ تاشلىغانمەن دەپ، ئۆزىنى ئۇنى خىيال قىلماسلىققا زورلىغانىدى. بۇنىڭغا چارە يوق ئىدى، چۈنكى ئاتامان كەنتى ئۇ قىرغاقتا قالسا، ئۆزى بۇ قىرغاقنىڭ ئاللىقانداق جايلىرىدا يۈرۈشكە مەجبۇر بولغانىدى. ئۇنىڭ ئاتامان كەنتى قوينىدا ياشىشىغا چارە قالمىغانىدى. ئۆلگەن تەقدىردىمۇ ئۇ يەرگە دەپنە قىلىنمايتتى، گەپ شۇنداق ئىكەن، ئۇنىڭ يۈرتۇمنى سېغىنىدىم دەپ بىكاردىن - بىكار ئۆزىنى ئازابلىشىنىڭ، بىكاردىن - بىكار ھەسرەت چېكىشىنىڭ نېمە ھاجىتى، بىھۇدە يۇرت ئىشقىنى دەپ غەمگە چۆكۈپ روھسىزلىنىشىنىڭ نېمە ھاجىتى؟ ! بۇ بىرنەچچە ئايدىن بۇيان ئاندىرىنىڭ كۆز نۇرى بەزىدە تاسادىپىي ھالدا ئانگارا دەرياسىدىن ھالقىپ ئۆتۈپ، ئاتامان كەنتىگە چۈشۈپ قالغاندا، ئېرىنچەكلىك، پەرۋاسىزلىق بىلەن، ھەتتا ئۆزىنى ئۆزى ئاز - تولا مەسخىرە قىلغان ھالدا: «ئىلگىرى مېنىڭ ئۇ تەرەپ بىلەن بەزىبىر مۇناسىۋەتلىرىمۇ بولغان بولغىيمىدى يا؟» دەپ ئەسلەشكە باشلايتتى. شۇنداق، مەلۇم چاغلاردا راستلا بەزى مۇناسىۋەتلىرىمۇ بولغان، بىراق بۇ زادى قانداق مۇناسىۋەت، ئۇنى ئېسىگە ئالالمايتتى.

ئۇ ئىڭە - ئىڭە دەپ يەرگە چۈشكەن ۋە ئادەم بولۇپ يېتىلگەن، ھەمدە ئۆزىنىڭ دۇنيادىكى ئەڭ يېقىن ئۇچ جانجىگىرى تۇرۇشلۇق ئۆيىنىڭ ئورنى تاغ باغرىدىكى يول بويلاپ سېلىنغان بىر قاتار ئۆيلەر ئارىسىدا بولۇپ، ھازىر دەل ئۆزى بىلەن ئۇدۇلمۇئۇدۇل تۇراتتى. ئاندىرى ئاخىر جابدۇنۇۋېلىپ، بارلىق

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دەققەت ـ ئېتىبارىنى مەركەزلەشتۈرۈپ، كۆزىنى ئۆز ئۆيىگە تىكتى: ئۆينىڭ ئۈچ دېرىزىسى بۇرۇنقىدەكلا تاغقا قاراپ تۇراتتى، شۇ سەۋەبتىن دەل ئۆزىگىمۇ ئۇدۇلمۇئۇدۇل ئىدى؛ ئۆينىڭ ئالدى تېمىنىڭ سول بۇرجىكى يەنە بۇرۇنقىدەكلا ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن پېتى قىڭغىيىپ تۇراتتى (دادىسى بۇرۇن ئۆيمۇ ئۆز ئىگىسىگە ئوخشاشلا دوڭغاق دېگەنىدى)؛ پۈتۈن ياغاچ بىلەن سېلىنغان پۈختا ھەم ئازادە دالان يەنە بۇرۇنقىدەكلا قوشۇمچە سېلىنغان ئىمارەتكە ئوخشاش تۇراتتى، دالان چەللىسىدە يەنە بۇرۇنقىدەكلا ھەر خىل نەرسىلەر ئارىلاش دۆۋىلەكلىك تۇراتتى. ئۆي ئەسلىدە پۈختا سېلىنغان بولۇپ، قانچە ئۇزۇن تۇرسىمۇ چىدايتتى، بىراق ئۇنى سالغان چاغدا بىپەرۋالىق قىلىنغانلىقتىن، بىر بۇلۇڭى ئولتۇرۇشۇپ كەتكەنىدى. ئۇرۇش پارتلىغان يىلى يازدا ئۇلار ئوت ـ چۆپنى ئورۇپ بولغاندىن كېيىن قولۇم ـ قوشنىلارنى «ھە ـ ھۇ» دېيىشىپ بىرىشكە چاقىرىپ، كۆچىلىكىنىڭ بىرلا غەيرەت قىلىشى ئارقىسىدا ئۆينىڭ ئۇلىنى كۆتۈرۈپ، ئۇنىڭ ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن بۇلۇڭىنى ئوڭلۇۋالماقچى بولغانىدى. «ئادەم كۆپ بولسا ئىش ئاسان پۈتىدۇ»، لېكىن بۇ ئىش ئاخىر بىكارغا چىقتى. «ئەمدى دادام بۇ ئۆينى ئوڭلۇۋلىشنى خىيالىغا كەلتۈرۈپمۇ قويماس. بۇ ئۆي تاكى ئۆرۈلۈپ چۈشكۈچە، ياكى ياخشىراق بىر ئەر غوجايىن كۆچۈپ كىرگۈچە، مۇشۇنداق قىڭغىر ـ سىڭغىر پېتى تۇرىۋېرەر. بۇنىڭ بولماي قالىدىغان نېمىسى بولسۇن؟ ئاتا ـ ئانامنىڭ بارماق بىلەن سانىغۇدەكلا ئۆمرى قالدى، ناستيۇنا بولسا... ناستيۇنانىڭ بۇ يەردە ئۇزاق تۇرۇشى ناتايىن، ئۇزاققىچە تۇرىدۇ دېگەندىمۇ ئۆزى يالغۇز تۇرمايدۇ.»

ئاندىرى دېرىزىدىن ئۆي ئىچىدىكى ئەھۋاللارنى كۆرۈۋالماقچى بولۇۋاتقاندەك، پۈتۈن دەققەت ـ ئېتىبارىنى يېغىپ قارىدى، ئوڭ تەرەپتىكى دېرىزە ئاشخانىنىڭ دېرىزىسى، ئۇنىڭ سىرتىدىكى توخۇ كاتىكى ئىدى، ئۆينىڭ ئىچىدىكى دېرىزىگە ئۇدۇل تۇرغىنى رۇسچە كاڭ بولۇپ، يېقىندىن بۇيان ئۇنىڭ ئانىسى كېچە ـ

كۈندۈز شۇ يەردە يېتىپ كېلىۋاتاتتى. «كاشكا تېخى ئوت يېقىلماپتۇ ــ تۈتۈن چىقمايۋاتىدۇ. بىراق، ئۆيدىكىلەر قوپاي دەپ قالدىغۇ دەيمەن: ئانام مانا ھازىر ناستيۇنانى ئويغىتىدۇ، ناستيۇنا قوپۇپلا ئوت ياقىدۇ.» ناستيۇنانىڭ يېرىم ئېغىز ئۆيىنىڭ دېرىزىسى سول تەرەپكە ئېغىپ تۇراتتى، يەنى قىڭغىيىپ قالغان بۇلۇڭ تەرەپتە ئىدى. «ھازىر ئۇ پەقەت ئۆزىنىڭ ئاخىرقى چۈشلىرىنىلا كۆرۈۋاتقاندۇ، پۈتلىرىنى ئۈزۈن سوزۇپ، ئىككى قولى بىلەن قورسقىنى سىلاپ ئوخدىسىغا ياتقاندۇ ــ ئەگەر راستلا ناستيۇنانىڭ بويىدا قالغان بولسا، شۇنداق يېتىشنىڭ ئۇنىڭغا ناھايىتى كۆپ پايدىسى تېگىدۇ. دۇنيادا مۇشۇنداق ئىشمۇ بولىدىكەن ـ ھە، بىر ئادەم ئۆزىنىڭ كۆپ يىلدىن كېيىن تېنىدە بولىدىغان ئۆزگىرىشلەر ئۈچۈن كۆپ يىل بۇرۇن ھازىرلىق قىلىپ قويىدىكەن.» بۇ ئۇرۇش پارتلاشتىن بۇرۇنقى ئىش، ناستيۇنا بىكاردىن ـ بىكار، پەقەت مەلۇم «غەيرىي خىيال» بىلەنلا ئىككى قولى بىلەن قورسقىنى سلاپ يېتىشقا ئادەتلىنىپ قالغانىدى، ــ ئۇ ئۆزىنىڭ قورسقىنى شۇنداق كۆيۈنۈپ، ئاسراپ سلايتتىكى، ئۇنىڭ بۇنىڭغا سىڭدۈرگەن ئەجرى ھەرھالدا بىكارغا كەتمىگەندەك قىلاتتى. بۇگۈن ئاندىرى ئۆزىنىڭ ئۇمىدىنىڭ يوققا چىققان ـ چىقمىغانلىقىدىن، بىكارغا كەتكەن ـ كەتمىگەنلىكىدىن ئېنىق خەۋەر تاپاتتى، چۈنكى ناستيۇنا ئۇنىڭغا بۇگۈن بەلگە بەرمەكچى بولغانىدى. ئەگەر ھەقىقەتەن بويىدا قالغان بولسا، كەچقۇرۇن مۇنچىغا ئوت ياقاتتى. بىراق، ناستيۇنانىڭ ئاندىرىنىڭ بۇ يەرگە كېلىشىدىن، كەنت ئەتراپىدا بولۇشىدىن خەۋىرى يوق ئىدى، كېچىدىمۇ مۇنچىغا بېرىپ ئاندىرىنى كۈتۈپ ئولتۇرمايتتى، چۈنكى ئاندىرى ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئانگارا دەرياسى بويىغا كېلىپ بەلگىگە قارايدىغانلىقىنىلا ئېيتقانىدى.

ئاندىرى ناستيۇنانىڭ ھازىر قانداقچە كارىۋىتىدىكى ئىسسىق ئورۇندا كۆڭلىكى بىلەن قورسقىنى چىڭ ياپقىنىچە پۈتلىرىنى

راھەتلىنىپ سوزۇپ، ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ كەتكەنلىكىنى؛ كىچىچە ئۇخلىغاندىن كېيىن چىرايىنىڭ تاتىرىپ، بىرئاز ئىششىغاندەك بولۇپ قالغانلىقىنى، چاچلىرىنىڭ ياستۇقتا يېيىلىپ تۇرغانلىقىنى، ئاللىقانداق بىر ئىشنى ئېسىگە ئالماقچى بولۇۋاتقاندەك كۆچىگەنلىكىدىن ئەزايىنىڭ بىلىنەر - بىلىنمەس تىترەۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلدى. تاڭ سەھەردە ئاخىرقى چۈشىنى كۆرۈۋاتقان ناستيۇنانىڭ مۇشۇ قىياپەتتە ئۇخلاۋاتقانلىقى ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا كەلگەندە، يۈرىكى ئىختىيارسىز سىقىلدى. كانىيدا گويا كىچىككىنە بىر كۆپۈك يېرىلغاندەك بولدى - دە، بىلىنەر - بىلىنمەس ناله قىلغان سادا ئاڭلاندى. ئاندىرى بىر ئۇھ تارتىپ قويۇپ، كۆزىنى سول تەرەپتىكى بىر قاتار ئامبارغا يۆتكىدى، بىراق ناستيۇنا توي بولغان كۈننى ئەسلىگەندە تىلغا ئېلىپ ئۆتكەن، ھويلا چېتىگە يېقىن يانداپ سېلىنغان ھېلىقى كىچىك ئامبارنى بۇ تاغدىن كۆرگىلى بولمايتتى. ئەمەلىيەتتە ناستيۇنا ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىگەندە، ئۆزلىرىنىڭ توي قىلغان كېچىسىدىكى ئىشلىرىنى تىلغا ئالمىغان، شۇ چاغدا ھېلىقى خورازنىڭ ئۆزىنى جان - پېنى چىقىپ كەتكۈدەك قورقۇتۇۋەتكەنلىكىنى، بۇنى يامانلىقنىڭ ئالامىتى دەپ قارىغانلىقىنى ھەتتا خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىنمۇ يەنىلا مۇشۇ كۆز قارىشىدا چىڭ تۇرۇپ كەلگەنلىكىنى سۆزلەپ بەرمىگەن. ئۇ دائىم: «بۇ يامانلىقنىڭ ئالامىتى، يامانلىقنىڭ ئالامىتى» دەپ تۇرۇۋالاتتى. ئاندىرى بولسا: «بوپتۇ، خورازنىڭ چىللىشىغا قۇلاق سېلىۋەرگىن، خۇرازغا ئىشىنىۋەرگىن، بۇ يەردىكى خوراز ھەربىر مىنۇتتا كارکىراۋېرىدۇ» دەپ تەسەللى بېرەتتى.

تاڭ ئاخىر قاپقاراڭغۇ تۇن ئاسارىتىدىن تامامەن قۇتۇلدى. تاڭ ئاتتى. كەنتىمۇ گويا يەر يۈزىدىن ئېغىز كۆتۈرۈلگەندەك، ئاندىرىغا يېقىنلىشىپ قالغاندەك بولۇپ كۆرۈندى. ھەممە ئۆيلەرنىڭ مورىلىرىدىن چىقىقان ئىس تولغىنىپ يۇقىرى

كۆتۈرۈلدى، كىشىلەرنىڭ ئاڭلىنار ـ ئاڭلانماس، چالا ئۇيقۇلۇق، نائېنىق گەپ ـ سۆزلىرى ئاڭلىنىشقا باشلىدى. ناستيۇنامۇ ئورنىدىن تۇردى، چۈنكى كاڭغا ئۇدۇلمۇئۇدۇل تۇرغان دېرىزىدىن پىلىلدىغان قىزىل نۇر چاقنىدى. ئۆي ئىشىكىنىڭ بىر قانىتى ئېچىلغاندەك بولدى ـ ده، بىرەيلەن تالاغا چىقتى، بىراق قاشا توسۇۋالغاچقا، ئاندىرى ئۇنىڭ كىملىكىنى كۆرەلمىدى، — «كىمدۇ ئۇ؟ ناستيۇنامىدۇ، ئاتاممىدۇ؟ مۇشۇ چاغدا ناستيۇنا سىيىرنى ساغاتتى، بىراق ئۇ سىيىر سېغىشتىن بۇرۇن ئاتام ئۇنىڭغا بوغۇز بەرگىلى چىققان بولۇشمۇ مۇمكىن. بەلكىم هازىر بوغۇز بېرىشمۇ ناستيۇنانىڭ ئۇستىگە يۆكلىنىپ قالغاندۇ، ئۇلارنىڭ ئىشىنى كىم بىلىدۇ دەيسەن؟ ياكى ئېهتىمال، ئانام كۆڭلى تۇيۇپ، خاتىرجەمسىزلىنىپ، ئەڭ ئاخىرقى كۈچىگە تايىنىپ، دەلدۇگۇنۇپ تالاغا چىقىپ، قانداق نەرسىنىڭ ئۆزىنى تالاغا ئېلىپ چىقىۋاتقانلىقىنى هەمده ئۇنىڭ كەلگۈسىده ئۆزىگە قانداق مۇئامىله قىلىدىغانلىقىنى، قاياققا ئىتتىرىدىغانلىقىنى كۆرۈپ باقماقچى بولۇپ بېشىنى كۆتۈرۈپ تەلمۈرۈپ تۇرغاندۇ؟ مېنىڭ مەشەدىلىكىمنى، ئۆزىنىڭ يېنىدىلا تۇرغانلىقىمنى ئانامنىڭ كۆڭلى تۇيمىغانمىدۇ، ئازراق بولسىمۇ تۇيمىغانمىدۇ؟»

ئۇ تاغدا تۇرغان پېتى ئۆز ئۆيىگە قاراپ، ئۆتكەن ئىشلارنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈۋاتاتتى، نېمىشقىكىنتاڭ، كۆڭلى ئىنتايىن ئېچىلىپ كەتتى، هاياجانلىنىپمۇ، ئازابلىنىپمۇ كەتمىدى، ئېهتىمال، بۇنداق هېسسىيات تېخى ئۇنىڭ يۈرىكىده ئۇيقۇدىن باش كۆتۈرمىگەندۇ ياكى ئۇ بۇنداق هېسسىياتنى ئاللىبۇرۇن پاك ـ پاكىز قۇرۇتۇۋەتكەندۇ. ئۇ قاراپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق باغرى قاتتىقلىق قىلىشىدىن هەيران قالدى: ئۇ ئۆزى تۇغۇلغان ۋە ئۆسكەن بۇ كەنت ئالدىدا تۆت يىلدىن بۇيان تۇنجى قېتىم تۇرۇپتۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇنىڭدىن كېيىن بۇ تاغدا يەنە تۇرالمايدىغانلىقىنى ئېنىق بىلىپ تۇرۇپمۇ، يەنىلا قىلچە پىسەنت

قىلمايۋاتىدۇ. ئۇ ئالدىنقى سەپتە بولغان چېغىدا ئۆز يۇرتىنى ئىچ - ئىچىدىن شۇنداق بەك سېغىنىپ كەتكەن ئەمەسمىدى، ھەمىشە ئۇنىڭ ئىشقىدا يۇرىكى پارە - پارە بولۇپ، مۇشۇ ئۆمرىدە ئۆزىنىڭ ئاتامان كەنتىنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈۋېلىش، ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭغا كۆز قىرى بىلەن بولسىمۇ بىر قېتىم قارىۋېلىش ئۈچۈن ھەرقانداق چىقىم تارتىشقا رازى ئەمەسمىدى. ئۇنى دەل شۇنى دەپ مۇشۇ يەرگە قايتىپ كەلگەن دەپ ئېيتىشقا بولاتتى، بىراق ھازىر قايتىپ كەلگەندىن كېيىن شۇنداق مەنىسىزلىك ھېس قىلماقتا. راستلا ئۇنىڭ يۇرىكى سۈيى قۇرۇپ قالغان قۇدۇقتەك بولۇپ قالغانمىدۇ، ھەممە ئوي - پىكرى پۈتۈنلەي بەربات بولغانمىدۇ؟

ئاندىرى ئۆز يۇرىكىنىڭ زادى قانداق بولۇپ قالغانلىقىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن كۆزىنى ۋېتا بىرىزكىنىنىڭ ئۆيىگە يۆتكىدى — ۋېتا ئۇنىڭ يېقىن ئاغىنىسى بولۇپ، بىر دېمەتلىك ئىدى، ئەمدىلىكتە ئۇ موسكۋا شەھىرى باغرىدا مەڭگۈگە ئۈيقۇغا كەتكەن. — بۇ تونۇش ئۆينىڭ موزىسىدىنمۇ ئىس كۆتۈرۈلدى، ھازىر نادكا بالىلىرى بىلەن بۇ يەردە تۇرۇۋاتاتتى. ئاشۇ يىلى ۋېتا ئانىسىدىن ئۆي ئايرىپ چىققاندا، ئاندىرى ئۇنىڭ دۆڭدىن بۇ يەرگە كۆچۈپ كېلىشىگە ياردەملەشكەنىدى. ئەمەلىيەتتە يۆتكەپ يۇرگۈدەك قانچىلىك كۆپ نەرسە بولسۇن دەيسىز؟ ئاتىنى ھارۋىغا قوشۇپ، ئىككى - ئۈچ بوغچا، بىر كارىۋات ۋە چاچاپنى ئۇنىڭغا بېسىش بىلەن ئىش پۈتكەنىدى. پۈتكۈل ئۆي سەرەمجىنى ئەنە شۇ ئىدى. ئورۇندۇق، شىرەلەرنى بولسا يېڭى ئۆيگە كۆچۈپ كەلگەندىن كېيىن ياسىغان، ياغاچچىلىق ئەسۋابلىرىنى ئاندىرى ئۆيىدىن ئېلىپ كەلگەنىدى. بىرنەچچە ئۆي سەرەمجىنى نادكانىڭ دىتىغا ياقمايدى ھە دەپ غوتۇلدىغىلى تۇرغاندا، ئۇلار ئۇنىڭ ھەرقانچە چىرقىرىشىغا، جېنىنىڭ بارىچە تىركىشىشىگە قارىماي، ئۇنى سۆرەپ - ئىتتىرىپ دېگەندەك ئۆگزىگە چىقىرىپ قويغانىدى، ئاندىن كېيىن ئۇنى مەسخىرە قىلىپ، ئۇنىڭ

ئۆگزىدە قانداق كۈچەپ چىرقىرىغانلىرىغا قۇلاق سالغان، ئۇنىڭ ئاۋازى پۈتۈن كەنتنى بىر ئالغانىدى. ئۇلار بىر بوتۇلكا ھاراق چىقارساڭ، ئاندىن يەرگە چۈشۈرۈپ قويمىز دەپ تۇرۇۋېلىپ، ئاخىر ئۇنى ماقۇلغا كەلتۈرۈپ، مەقسىتىگە يەتكەنىدى. نادكانىڭ بۇنىڭدىن باشقا ئامالى يوق ئىدى، چۈنكى ئۇ ئۆگزىدىن سەكرەشكىمۇ جۈرئەت قىلالمايتتى، چۈشەي دېسە شوتىمۇ يوق ئىدى.

ئاندىرى شۇ ئىشنى ئەسلىگەندىمۇ كۆڭلى ئېچىلىپ كەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەينى ۋاقىتتىكى ئەھۋاللارنىڭ ھەممىسى كۆز ئالدىدا تۇنۇگۈنكىدەك تۇراتتى، شۇ سەۋەبتىن ئۇ بۇ قىزىق ئىشنى ھەممىدىن ئاۋۋال ئېسىگە ئالغانىدى. بىراق بۇنىڭ بىر يېرى ئاندىرىنى چوڭقۇر ئويغا سالدى: «ۋىتا نېمە ئۈچۈن گويا بايىتىن تېخى ئۆز يېنىمدا تۇرغاندەك، ئەمدىلىكتە بولسا بىردەمىلىككىلا كېتىپ قالغاندەك، مەيلى سۆز ـ ھەرىكەت، يۈرۈش ـ تۇرۇش ياكى چىراي ـ شەكلى جەھەتتىن بولسۇن، شۇنىڭ ئۆزىدەكلا، شۇنداق جانلىق، شۇنداق تىرىك ھالدا كۆز ئالدىمدا پەيدا بولۇپ قالمدۇ؟ تازىمۇ قىزىق ئىش، ئۇ بۇ ئالەمدىن كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن تېخى ھاياتتەكلا كۆزۈمگە كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ، ئۇنىڭ چىرايىنى كۆرۈۋاتقاندەك، ئاۋازىنى ئاڭلاۋاتقاندەك بولۇۋاتىمەن. بۇنىڭ سەۋەبى زادى نېمىدۇ؟ بۇ ۋىتانىڭ چوڭقۇر تەسىر قالدۇرغانلىقىدىنمىدۇ ياكى ئۆزۈمنىڭ ئەستە تۇتۇۋېلىش قابىلىيىتىمنىڭ كۈچلۈك بولغانلىقىدىنمىدۇ؟ مەسىلەن، ئېيتايلۇق، مەن تېخى ھايات بولغاندىكىن، مېنىمۇ مۇشۇنداق ئېنىق كۆرەلمەيدىغان كىشىلەرمۇ بارمىدۇ ياكى يوقمىدۇ؟ ھايات كىشىلەر ھايات كىشىنى كۆرگەندىكىن، تېخىمۇ ئېنىق كۆرۈشى كېرەك ـ دە ! ياق، ئۇنداق بولۇشى ناتايىن.» ئاندىرى ئۆز پىكرىنى ئىنكار قىلدى، «ۋىتا ئۆز بۇرچىنى باشتىن ـ ئاياغ ئوبدان ئادا قىلدى، ئۇنىڭ ئاقىۋىتىدىن ھەممە ئادەم خەۋەردار. بىراق ئۆزۈمنىڭ ئىز ـ دېرىكىمنى بولسا ھېچكىم بىلمەيدۇ.

هازىر كىشىلەر ئۆز كۆڭلىدە مەندىن ئۆزلىرىنى چەتكە ئالالمايقىلىشىدىن ئەنسىرىشۋاتقاندا، قانداقمۇ مېنى ئېسىگە ئېلىشسۇن، مېنىڭ كىشىلەرنىڭ ئېسىگە ئالغۇدەك يېرىم قالمىدى. مەن ھايات تۇرغان بولسامۇ، لېكىن بىر يىل ئالدىدىكى ئېرىپ پۈتۈن ئىز - دېرىكى قالمىغان قارەكلا غايىب بولغان ئادەممەن. ئۇنىڭ ئۇستىگە مەلۇم كىشىگە بولغان سېغىنىشنى شۇ كىشىنىڭ ئۆزى سېغىنغۇچىغا قالدۇرۇپ كەتكەن بولىدۇ، سېغىنىش دېگەن نەرسىنىڭمۇ ئەقلى - ھوشى بولسا كېرەك، شۇڭلاشقا ماڭا بولغان سېغىنىشمۇ ئۆزۈم ھازىر نائىلاج مۆكۈۋالغانغا ئوخشاشلا، كىشىلەرنىڭ يۈزىگە مەڭگۈ قارىيالمايقىلىشقا مەجبۇر بولغان بولسا كېرەك. باشقىلار مېنى سېغىنىپ قالارمىكىن دېگەن ئۈمىدتە بولما، بۇنىڭدىن قىلچە ئۈمىد يوق، مانا مۇشۇ ئىشتىمۇ كۆڭلۈڭدىكىدەك بولمايدۇ.»

ئاندىرى ھەتتا مانا مۇشۇ مەسىلە ئۈستىدە ئويلانغاندىمۇ پىسەنت قىلىپ قويمىدى. ئېسىگە كەلگەن ئىشلارنى كۆڭلىگە سالمىدى: «بۇنىڭدىن ئۈمىد بولمىسا بولماۋەرسۇن. ئۆزۈم ئۆلگەندىن كېيىن كىشىلەر سۆز - چۆچەك قىلىپ نېمە دېسە دەۋەرسۇن، ئۇ چاغدا ئېشىپ قالغان قاقشال سۆڭىكىلىرىم ھەرگىز كىشىلەرنىڭ ئاق ئىدى، كۆك ئىدى دېگەن گەپلىرىدىن ئازابلىنىپ كەتمەيدۇ. ئۇ چاغدا شان - شۆھرەت، ئار - نومۇس دېگەنلەرنىڭ نېمە پەرقى قالسۇن؟!» ئاندىرى يەنە بېشىنى بۇياقتا بۇراپ، ئۆز ئۆيىگە كۆزىنى تىكتى، بىر قاراپلا ئاتىسىنى كۆردى. ھەتتا ئاتىسىنىڭ قاشا ئىشىكىنى ئاچقاندا غىچىلداپ چىققان ئاۋازنى ئاڭلىغانىدەك بولدى. ئاتىسى ئىشىكنى ئىلىپ قويۇپ، ئىشىك ئالدىدا بىردەم تۇردى - دە، گويا ئاندىرىنىڭ بۇ يەردە ئىكەنلىكىنى بىلمۇالغانىدەك، ئۇ تۇرغان تاغقا سەپسېلىپ قارىدى، ئاندىن كېيىن بۇرۇنقىدەكلا ئاقسىغان پېتى كەنت يولىنى بويلاپ ئوڭ تەرەپكە بۇرالدى، ئاغزىدىن پۇرقىراپ ئىسسىق ھور چىقىپ تۇراتتى، ئاندىرى ئۇنىڭ نەپەس، ياكى

تاماكا ئىسى ئىكەنلىكىنى يىراقتىن پەرق ئېتەلمىدى. «مېنىڭ ئاتام ئەنە شۇ» دەپ ئويلىدى ئاندىرى داڭ قېتىپ قالغان هالدا ئېتىبارسىزلىق بىلەن «شۇنىڭ ئۆزى». ئۇ ئاتىسىنىڭ قارىسىغا قاراپ تۇردى، ئاتىسى قېرىلىققا تەن بەرگۈسى كەلمەيۋاتقاندەك يەنىلا قەددىنى تىك تۇتۇپ كېتىۋاتاتتى. شۇ پەيتتە، خۇددى بىرنەرسىنى يوقتىپ قويغاندەك، ئاندىرىنى كۆڭۈل يېرىملىقى ئۆز ئىلكىگە ئالدى. ئۇنىڭ ئاتىسى يېرىم يولدا توختاپ ئالدىغا ئېڭىشتى، ئۇنىڭ گەۋدىسى ئىككى پۈكلىنەي دەپ قالدى، بېشى توختىماي چايقىلاتتى، بۇنىڭدىن ئۇنىڭ يۆتىلىۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى. ئاندىرى ئۇنىڭ يۆتەلگەن ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك بولدى، يۈرەكنى پارە ـ پارە قىلىۋەتكۈدەك قاتتىق يۆتەل ئاۋازى قۇلىقىغا ئاڭلانغاندەك قىلدى. ئاتىسى بىرپەس يۆتەلگەندىن كېيىن يەنە ئاقسىغان پېتى ئالغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى، كۆپ ئۆتمەيلا يېزا كۇتۇپخانىسىنىڭ دوقمۇشىدىن ئۆتۈپ، كۆزدىن غايىب بولدى.

ئاندىرى ئەسلىدىكى ئورنىدا ئالدى تەرەپتىكى يەرلەرگە قاراپ خىيال سۈرگەن هالدا بىردەم تۇرغاندىن كېيىن بىردىنلا هوشىنى تېپىۋالغاندەك، شاققىدە تاغ ئارىسىغا قاراپ تېز ـ تېز قەدەم تاشلاپ يۈرۈپ كەتتى، كەنت كۆزىگە كۆرۈنمەيدىغان يەرگە بارغاندا ئوڭ تەرەپكە بۇرالدى ـ دە، يەنىلا قەدىمىنى ئاستىلاتماي، ئالدىرىغان هالدا ئورمانىنى كېسىپ ئۆتۈپ، بىر تاغ يولىغا چىقىۋالدى. ئۇ تاغ يولىنى بويلاپ تاغ باغرىغا قاراپ يول ئالدى. تاغ يولىنىڭ قارىغايلىقتىن ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يېرىدە يولدىن چەتنەپ، ئۇدۇل قارىغايلىققا كىرىپ كەتتى. قارىغايلىقنىڭ چېتىگە چىقاي دەپ قالغاندا، بىر رەت ئۆينى كۆردى ـ دە، قەدىمىنى توختاتتى. بۇ ئۆيلەر ئات بېقىش مەيدانى بولۇپ، ئۇنىڭ دۆڭدىكى قاشالىرى قارىغايلىققا تۇتىشىپ تۇراتتى. ئاندىرى بۇ يەردە ئاتىسىنى تېخىمۇ ئېنىق كۆرەلەيتتى.

ئۇنىڭ بىلەن ئاتىسى ئوتتۇرىسىدىكى مېهىر ـ مۇهەببەت

ئانچىلا چوڭقۇر ئەمەس ئىدى، ئۇنى ياخشى دېيىشكىمۇ، يامانمۇ دېيىشكىمۇ بولمايتتى. ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى ئۆز كۆنىنى ئۆزى ئېلىپ كەلگەنىدى. ئاتىسى ئۇنىڭ بالىلىق چاغلىرىدا ھالىدىن خەۋەر ئالدى، بىراق بۇ پەقەت ھالىدىن خەۋەر ئېلىشلا بولۇپ، ئەزەلدىن ئۇنىڭ ئوقۇشى بىلەن كارى يوق ئىدى، ئەزەلدىن ئۇنىڭ ھەۋەس، ئىشتىياقلىرىغا كۆڭۈل بۆلمەيتتى. پەقەت ئوغلۇمنىڭ گېلىغا تاماق، پۇتىغا ئاياغ، ئۈچىسىغا كىيىم تېپىپ بەرسەملا بولغىنى دەيتتى، قىسقىسى، ئاتا ـ ئانا بىر تەرەپ قىلىشقا تېگىشلىكلىكى ئىش ئوبدان بىر تەرەپ قىلىنسىلا، ئاتىسىنىڭ كۆڭلىمۇ ئارام تاپاتتى. ئۆزىنىڭ قانداق ياشايدىغانلىقىنى ئوغلۇم ئۆزى مۇستەقىل ئۆگەنسۇن، مەن ئۇنىڭغا مېڭە بىلەن ئىككى قولنى شۇنىڭ ئۈچۈن بەرگەن ـ دە، دەيتتى. ئۇ ئەزەلدىن ئوغلىغا نەسىھەت قىلمايتتى، تەربىيەمۇ بەرمەيتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە، تەربىيەنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنمۇ بىلمەيتتى، ھەتتا بۇنىڭ زادى قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى، يېيىشكە بولىدىغانلىقىنمۇ ئۇقمايتتى؛ ئۇ ھەرقانداق ئادەم، ئۇ ئادەملا بولىدىكەن، تۇرمۇشنىڭ ئۆزى ئۇنى يېتەكلەيدۇ، يېتىشتۇرىدۇ، ئەسلىدە قانداق نېمە بولسا، شۇنداق نېمە بولۇپ ئۆسىدۇ، دەپ قارايتتى. كارى بولۇشقا تېگىشلىك چاغلاردا كارى بولاتتى، تېگىشلىك بولمىغان چاغلاردا ئۇنى ئۆز ئەركىگە قويۇۋېتەتتى. ئەگەر ئاندىرى بىرەر مەسىلىنى سوراپ قالسا، ئۇ ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ بېرەتتى. چۈشەندۈرگەندىمۇ، قالدۇرماي ئۈجۈر ـ بۈجۈرىغىچە رەتلىك قىلىپ چۈشەندۈرۈپ بېرەتتى. كۆڭلىدە ئوغلىنىڭ ئىشتىياق، ھەۋىسىنىڭ بولغانلىقى، ھەم ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا چۈشەندۈرۈپ بەرگەنلىكى ئۈچۈن خۇشال بولاتتى. ناۋادا ئوغلىنىڭ بىرەر پايدىلىق ئىشنى قىزغىنلىق بىلەن قىلغىنىنى كۆرۈپ قالسا، ئوغلىنى دادىل ئىشلەشكە ئۈندىگەچ، ئۇنىڭ قانداقراق قىلغانلىقىنى كۆزىتەتتى، بىراق ئەزەلدىن ئوغلىنى ئۇنى قىل، بۇنى قىل دەپ زورلاپ

يۇرمەيتتى، ئاتىسىنىڭ ھەيدەكچىلىك قىلىش ئادىتى يوق ئىدى. «ئوغلۇم ئۆزى يول تاپسۇن، ھەممە ئىشتا ئۆزى يول تاپسۇن، شۇنداق قىلغاندا ئۇنىڭ ئۆگىنىۋالغان نەرسىسى ئىشەنچلىك بولىدۇ» دەيتتى. ئاندىرىنىڭ ئېسىدە بار ئىدىكى، مەلۇم بىر قېتىم ئانىسى ئۇنىڭغا نېمىنىڭ ياخشى، نېمىنىڭ ياماق ئىكەنلىكىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بەرگەنىدى؛ شۇ قېتىم ئاندىرى ئەسكى ئىش قىلىپ قويۇپ، سەۋەنلىكىنى قوشنىسى مىشكىنىڭ ئۇستىگە ئارتىپ قويغاندا، ئاتىسى قوزۇقتىن تاسما ئارغامچىنى ئېلىپ ئۇن چىقارماي ئوغلىنىڭ راسا ئەدىپىنى بەرگەنىدى، بار - يوقى بىرلا قېتىم شۇنداق قىلغانىدى.

شۇڭا ئۇ ئاتىسى بىلەن بىللە بولغاندا ئۆزىنى ناھايىتى يېنىك سېزەتتى. ئاتىسى ئۇنىڭغا كۆيۈنۈپمۇ كەتمەيتتى، چالۋاقاپمۇ يۇرمەيتتى، ئانىسىغا ئوخشاش ھە دېسىلا چېچىلىپ ئولتۇرمايتتى. ئانىسىنىڭ كەيپىياتى دائىم ئۆزگىرىپ تۇراتتى، ئۇنىڭ مىجەزىنى ئالدىن بىرنېمە دەپ بولمايتتى؛ بۇگۈن مۇنداق بولسا، ئەتىسى تامامەن باشقىچە بولۇپ قالاتتى. ئاندىرى ئاتىسىنىڭ يېنىغا، مەيلى قاچان بولمىسۇن، قورقماي بېرىۋېرەتتى، بىراق ئانىسىنىڭ يېنىغا بېرىشتىن ئاۋۋال ئۇنىڭ بۇگۈنكى مىجەزى قانداقراقكەن دەپ سەپسېلىپ كۆزىتىپ باقاتتى. ئانىسى ئانگارا دەرياسىنىڭ تۆۋەن ئېقىنىغا جايلاشقان بىراتسكىلىق ئىدى، ئۇ يەرلىك كىشىلەر سۆز قىلسا، بىرنەچچە ئاھاڭنى ئاجايىپ قىلىپ چىقىراتتى، مەسىلەن ئالايلۇق، «بىر ئاپقۇر سۇتنى تاختىبېشىغا ئېلىپ قويدۇم» دېگەن گەپنى ئۇلار: «بىراغۇر شۇتنى تاختىشقا ئېلىپ قويدۇم» دەپ ئېيتاتتى. يەنە مەسىلەن: «يۇرتىمىزنىڭ ھەممە يېرى دەل - دەرەخ بىلەن قاپلانغان، قىشتا قاتتىق سوغۇق بولىدۇ» دېگەن گەپنى ئۇلار: «جۇتمىزنىڭ جىمى جىرى دەل - دەرەخ بىلەن قاپلانغان، قىستا قاتتىق ژوغۇق بولىدۇ» دەپ ئېيتاتتى. بىراق، ئۇ يەرلىكلەرنىڭ تەلەپپۇزى غەلىتە بولسىمۇ، لېكىن ئادەملىرى بىر - بىرلەپ

خىللاپ چىققاندەك ھەم چىرايلىق، ھەم قاۋۇل كىلەتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئىشچان ئىدى، بولۇپمۇ ئاياللىرى. بۇ ئۇرۇقنىڭ ئەينى چاغدا قەيەردىن كۆچۈپ كەلگەنلىكىنى ھېچكىم بىلمەيتتى. مۇشۇ بىرنەچچە كەنتتىن باشقا، يۇقىرى ئېقىمدىكى ياكى تۆۋەن ئېقىمدىكى كەنتلەرگە باردىغان بولسىڭىز، كىشىلەرنىڭ تەلەپپۇزىنىڭ ناھايىتى نورمال ئىكەنلىكىنى بايقايسىز، بىراق مۇشۇ بىرقانچە كەنتتىكى كىشىلەر، نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، باشقىلارغا ئوخشىمايدىغان پەۋقۇلئاددە تىل نېسىپ بولغانىدەك، تەلەپپۇزىنى ئۆزگەرتەلمەي كېلىۋاتاتتى. باشقا يەرلىك كىشىلەرنىڭ بۇنداق تەلەپپۇز بىلەن ئېيتىلغان گەپلەرنى ئوڭاي چۈشىنەلمەسلىكى، ئۇلارغا غەلىتە تۇيۇلۇشى تەبىئىي ئىدى، ناھايىتى ئۇزاق مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئاندىن بۇنىڭغا كۆنۈپ قالاتتى. ئاتامان كەنتىدىكىلەر ئاندىرىنىڭ ئانىسى بىلەن قېرىپ كەتكۈچىلىك چاقچاق قىلىشىپ، چېقىشىپ كەلدى، ھەر قېتىم ئۇ تە بولۇپ چىچاڭشىپ كېتەتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە غەزىپىنى ئاسانلىقچە باسالمايتتى، شۇڭا كىشىلەر بىلەن بېرىش - كېلىش قىلىشتىن قېچىپ، ئىمكانقەدەر ئەلدىن ئايرىلىپ تەنھا ياشايتتى. بۇنىڭدىن باشقا، ئانىسىنىڭ يەنە ئويلىسىلا، كۆڭلى بۇزۇلىدىغان مۇنداق بىر سەرگۈزەشتىسىمۇ بار ئىدى: ئىچكى ئۇرۇشتا ئۇ ھەممە قان - قېرىنداشلىرىدىن — دادىسى، ئانىسى ۋە ئۇچ ئاكا - ئۆكسىدىن ئايرىلىپ قالغان، ئۆيىدە بىرمۇ ئادەم قالمىغان. ئۇنىڭ تاغىسى دەسلىپىدە كولچاكلارغا ئەسكەر بولۇپ، پارتىزانلاردىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئاتامان كەنتىدىكى ئاچىسىنىڭكىگە قېچىپ كېلىۋالغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ يەردە تۇتۇۋېلىنغانىدى. شۇ چاغدا ئاندىرى ئەمدى بەش ياشقا كىرگەن بولۇپ، بۇ ئۇنىڭ ئانىسىنىڭ قورسىقىدىن يەرگە چۈشكەندىن كېيىنكى دەسلەپكى ئېسىگە ئالالايدىغان نەرسىسى، خىرە - شىرە، ئۇ يەر - بۇ يەردىن تېرىشتۇرۇپ ئېسىگە ئالالايدىغان خاتىرىسى ئىدى. پۈتۈن يۈزىنى ساقال بېسىپ كەتكەن بىر

قىسىم يات كىشىلەرنىڭ ئۆز تاغىسىنى گەمىدىن قانداق تارتىپ چىقارغانلىقىنى ھازىرمۇ خىرە - شىرە ئېسىگە ئالالايتتى. كېيىن ئانىسى ئاتىسىدىن ئۇكامنى ئاقلىماپسەن دەپ ئاغرىنىپلا يۇرگەنىدى. بىراق، ئاتىسى ئەزەلدىن ئېغىز ياندۇرمايتتى: بۇنى ئۇنىڭدىن كۆرگىلى بولسۇنمۇ، قارىمامسىز، ئۇ ئۆزىنىڭ كارىدىن چىققان بىر پۇتىنى سۆرەپ گېرمانىيە جەڭ مەيدانىدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، تۇرلۇك باھانە - سەۋەبلەرنى كۆرسىتىپ، ھەرقانداق كىشىگە زادىلا توپ يېمى بولمايدىغانلىقىنى ئېيتقان ئەمەسمىدى ! ئاتىسى كولخوزغا قاتناشقان بىرىنچى كۈنىدىن باشلاپلا، ئات بېقىش مەيدانىدا ئىشلەشكە كىرىشكەنىدى.

ئاندىرىنىڭ ئاتىسى ئاتخۇمارى ئىدى. ئاندىرى دۇنيادا يەنە كىمنىڭ ئات - ئۇلاغقا ئاتىسىدەك كۆيۈنىدىغان ۋە ئۇنى ئىززەتلەيدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. ئەينى چاغدا ئاتىسى ئۆزىنىڭ ئېغىلىدىكى ئاتلارنى — تايىنمۇ ھېسابقا ئالمىغان بولساق، جەمئىي ئۈچ ئاتنى — كولخوزنىڭ ئات بېقىش مەيدانىغا ئاپارغاندىن كېيىن، باشقىلارنىڭ ئۇلارغا ئوبدان قارىشىدىن خاتىرجەم بولالماي قالغانىدى، ئېھتىمال، ئۇنىڭ ئات بېقىش مەيدانىدا ئىشلەشنى پىداكارلىق بىلەن تەلەپ قىلىشى دەل مۇشۇ سەۋەبتىن بولسا كېرەك. ئاتىسى كىشىلەرگە ھەمىشە ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن مۇئامىلە قىلاتتى، ھەتتا ئىش تېرىپ قويۇشتىن ھەمىدىن بەك قورقاتتى؛ لېكىن ئىشنىڭ بىر يېرى ئاتقا ئازراق چېتىلىپ قالسىلا، ھەرقانداق ئادەمنى ئاسانلىقچە قويۇۋەتمەيتتى. مەلۇم بىر كۈنى، كولخوز ئەمدىلا قۇرۇلغان مەزگىلدە، ھازىرقى كولخوز رەئىسى نىستور «چاقماق» دەپ ئاتىلىدىغان، ئىششىق كېسىلىگە گىرىپتار بولغان ئايغىرنى مىنىپ قاياقتىندۇر قايتىپ كەلگەن؛ يول بويى قامچىلاپ چاپتۇرۇۋەرگەنلىكتىن ئۇنىڭ ئېتى قارا تەرگە چۆمۈلۈپ كالپۇكلىرى يېرىلىپ، قان تامچىپ قالغانىدى، ئاتىسى غەزىپىگە بەس كېلەلمەي، يۇرتداشلارنىڭ ئالدىدىلا نىستورنى ئات بەلبېغى

بىلەن قىلچە رەھىم قىلماي ئۇرغاندا، ھېچكىممۇ ئۇنى توسۇۋېلىشقا پېتىنالمىغاندى. ئۇ ئايغىر كولخوز قۇرۇلۇشتىن ئىلگىرى ئەسلىدە نىستورنىڭ ئاكىسى ئۇلياننىڭ ئېتى ئىدى، كېيىن ئۇلياننىڭ سوۋېت ئىتتىپاقى ـ فىنلاندىيە ئۇرۇشىدا قازا تاپقان. ئېھتىمال، نىستور ئايغىر ئۆزۈمنىڭ، شۇڭا ئۇنى خالىغىنىمچە مىنىپ چاپتۇرۇۋەرسەم بولىۋېرىدۇ دەپ ئويلىغان بولسا كېرەك، لېكىن ئاتىسىنىڭ بۇنىڭ بىلەن كارى بولمىدى. ئاتىسى ئات گۆشىنى پاسكىنا دەپ يېگىلى ئۇنىمايدىغان كىشىلەرنى كۆرگەندە بەكمۇ ئاچچىقى كېلەتتى، ئۇ ھەمىشە زېرىكمەي ـ تېرىكمەي، ئات ھەممە ئات ـ ئۇلاغلار ئىچىدىكى ئەڭ پاكىزى دەپ سۆزلەپ بېرەتتى. بىراق، ئۆزى ئات گۆشىنى يېيىشكە كۆزى قىيمىغانلىقتىن يېمەيتتى. ئۇ ئاتقا بەك كۆيۈنگەچكە، ئىچ ئاغرىتقاچقا ئۆلۈپ قالغان ئاتنىڭ گۆشى بولسىمۇ يېيىشكە كۆزى قىيمايتتى. «مەن ئۆلسەممۇ ئات گۆشى بىلەن ئادەم گۆشىنى يېمەيمەن» دەيتتى. ئاندىرى ستالىنگراد ئەتراپىدا ئات گۆشى يەپ ئاچلىقنى باسقاندا، ئاتىسىنىڭ بۇ گېپىنى قايتا ـ قايتا ئەسلەپ، ئاتام ئەزەلدىن بۇنداق ئەھۋالغا يولۇقۇپ باقمىغان بولسا كېرەك، بولمىسا بۇ گەپنى بۇنچىلا مۇتلەقلەشتۇرۇۋەتمەي، ئالدى ـ كەينىنى ئويلىنىپ كۆرگەن بولاتتى دەپ ئۆزۈپ ئېيتقانىدى. ئۇلار ستالىنگرادتا بولغان چېغىدا، مەلۇم بىر قېتىم، ئۆلۈپ قالغان بىر ئاتنىڭ گۆشىنى كاۋاپ قىلىپ يېگەنىدى، ئۇ ئۆلۈك ئاتنىڭ گۆشى بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار شۇنداق ئىشتىھا بىلەن يېيىشكەنىدى، ئۇ ئاتنى تېخى ئۇلار يامغۇردەك يېغىۋاتقان ئوقتا قارىماي سۆرەپ كېلىشكەنىدى.

ئاندىرى قارىغايلىقتا ئاتىسىنىڭ ئاتخانىدىن چىقىشىنى كۈتۈپ تۇردى. ئات بېقىش مەيدانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا، پۈتۈن ياغاچتىن چېپىلغان تار، ئۇزۇنچاق ئوقۇر يەنىلا بۇرۇنقى جايىدىكى كۆتۈرمە ئۇستىدە تۇراتتى. ئوقۇر يېنىغا سۇ

توشۇيدىغان ئات هارۋىسى توختىتىپ قويۇلغان، ئۇنىڭ ئۇستىدىكى سوغا ئانگارا دەرياسىغا توغرىلانغان زەمبىرەككە ئوخشاش چوقچىيىپ تۇراتتى. سول تەرەپتىكى قاشا يېنىدا يازدا ئىشلىتىلىدىغان ئۇزۇن ئاغدامىلىق هارۋا ۋە يەڭگىل هارۋىلار قاتار تىزىۋېتىلگەنىدى. هارۋا شوتىلىرى ئارغامچا بىلەن كۆككە قارىتىپ تېڭىلغان، بۇ هارۋىلارغا تېخى پىششىقلاپ ئىشلەنمىگەن ۋە چاق قىلىش ئۈچۈن ئېگىپ قويۇلغان ئاق قېيىنلار لىقمۇلىق بېسىقلىق ئىدى؛ ئوڭ تەرەپتە، ئېغىلنىڭ ئارقا تېمىدىن باشلانغان قاشا ئىچىدىن بىرنەچچە تىنىمسىز ئاتنىڭ دۇمبىسىنى كۆرگىلى بولاتتى. بىرقانچە يىلدىن بۇيان بۇ يەردە هېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىغان، ئۇ يەر پەقەت سەل ۋەيرانلىشىپ كەتكەندەك تۇراتتى. مەيداننىڭ هەممىلا يېرىدە قۇرۇق ئوت ـ چۆپ ئۈۋاقلىرى ۋە ئات تېزەكلىرى چېچىلىپ ياتاتتى، شۇڭا يەر ئۇستى كۆزگە يۇمشاق، پاسكىنا قوڭۇر رەڭ بولۇپ كۆرۈنەتتى؛ هاۋا ناهايىتى سوغۇق بولسىمۇ، لېكىن تاڭ سەھەردىن باشلاپلا بۇ يەردىن كۈچلۈك، ئۇزاقىچە دىماقتىن كەتمەيدىغان سېسىق هىد ئۆرلەپ تۇراتتى؛ ئاندىرى بۇنداق هىدنى خېلىدىن بېرى پۇراپ باقمىغاچقا، دىمىقىغا ئۇرۇلغان هامان دېمى سقىلدى، بىراق بۇنداق دېمى سقىلىش ئۇنىڭغا هۇزۇر بېغىشلايتتى، ئۇ شۇ هىد ئىچىدە غەرق مەست بولۇپ تۇنجۇقۇپ ئۆلگەن تەقدىردىمۇ، پۇتۇنلەي رازى بولغان بولاتتى.

مەيداندا پەقەت بىر ياشلىق بىر تايلا تۇراتتى. پۇتۇن ئەزايى تۇم قارا، قوۋۇرغىسىنىڭ هەر ئىككى يېقىدا بىر ـ بىرىگە ئوخشىشىپ كېتىدىغان ئالىسى بار، كۈچلۈك ـ ساغلام، تۇياقلىرى چىرايلىق هەم مىختا كەلگەن، دۇمبىسى كۆز يېغىنى يەپ پارقىراپ تۇرغان بۇ ئايغىرنىڭ يالىسى رەتلىك قىرقىلغانىدى، بۇنىڭدىن كۆڭۈل قويۇپ بېقىلغانلىقى چىقىپ تۇراتتى. ئاندىرى بۇ تايغا زوق بىلەن قاراپ، كىشىلەر ئۇنى ئىشقا سالماي نەسىل يېتىشتۇرۇشكە قالدۇرىدۇ دېگەن يەرگە

كەلدى، چۈنكى ئوتتۇرا بوي بولۇپ قالغان بۇ تاي ئادەمنى ئۆزىگە بەكمۇ مەپتۇن قىلاتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ تاي تېخى چېچەن ئىدى: قانداق قىلىپكىنتاڭ، ئۇ ئاندىرىنىڭ يېقىنلا جايدا تۇرغانلىقىنى سېزىپ قالدى ـ ده، ئالدىدىكى قاشا يېنىغا كېلىپ، بېشىنى توغرىسىغا قويۇلغان توسۇق ياغاچ ئارىسىدىن چىقىرىپ، ئۇنىڭغا ئۇزاققىچە قاراپ تۇردى. ئاندىرى ئۇنى قورقۇتۇپ قويغاندا، ئۇ دەرھال بېشىنى توسۇقتىن تارتىپ، ئېغىل يەنە ئۆز جايىدىمىدۇ دېگەندەك ئارقىسىغا قاراپ ـ قاراپ قويدى ـ ده، يەنە كۆزىنى بۇ شۇبھىلىك ناتونۇش ئادەمگە يۆتكىدى. كېيىنمۇ ئاندىرىنى زادىلا يادىدىن چىقارمىدى. قۇرۇق ئوت ئۇۋاقلىرى ئۈستىدە بىردەم چاپچىغاندىن كېيىن بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قاراپ قويدى، بىردەم چاپچىپ، يەنە بېشىنى كۆتۈردى ـ ده، يەنە ئۇنىڭغا قاراپ قويدى.

ئاندىرى شۇ پەيتتە بىر خىل پەرىشان، ئىلىكى ـ سىلىكى ھالەت ئىلكىگە ئۆتكەن بولۇپ، ئېسىدە ھېچنېمە قالمىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە ئۈچۈن ئوغرىلىقچە ئورمانلىققا مۆكۈپ تۇرغانلىقىنى ھېچ چۈشىنەلمەيتتى، «سەن تامامەن ئالدىڭغا قاراپ بىرنەچچە ماڭدام مېڭىپ، قاشادىن ئۆتۈپ كىشىلەر بىلەن كۆرۈشۈشۈڭ كېرەك ئىدى. بېرىپ باشقىلار بىلەن كۆرىشىۋەر، ئىككىلىنىپ نېمە قىلىسەن؟» بىراق ئۇ يەنە، مەيلى قانداق بولمىسۇن، كىشىلەر ئالدىغا بېرىشقا بولمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتتى، «ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزۈم ئاللىبۇرۇن باشقا بىر دۇنياغا تەۋە بولۇپ كەتتىم، ئەينى ۋاقىتتىكى تۇرمۇش بىلەن بولغان ئالاقەمنى چورت ئۈزۈپ تاشلىغان تۇرسام، ئەينى يىللاردىكى تۇرمۇشنىڭ بۇ تونۇش بۇلۇڭ ـ پۇچقىقى قايتىدىن كۆز ئالدىمدا پەيدا بولۇپ قالغىنى نېمىسى؟ بۇ قانداقچە شۇنداق بولۇپ قالدىكىنە؟ بۇ خىيالىمۇ خاتا تۇيغۇمىدۇ، ياكى سېھىرمىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن كونا تۇرمۇش قايتىدىن كۆز ئالدىمدا پەيدا بولۇپ قالىدۇ؟ ئۇنىڭ قايتا پەيدا بولۇشىغا كىم موھتاج

بولۇپ قاپتىكەن؟ مېنىڭ ئۆتۈپ كەتكەن بارلىق نەرسىلەر بىلەن يەنە قانداق ئورتاقچىلىقىم بولسۇن؟ مەن قانداق بولۇپ بۇ يەرگە كېلىپ قالغاندىمەن؟»

ئاندىرى چوڭقۇر ئويغا چۆككەنلىكتىن ئاتىسىنىڭ جابدۇقخانىدىن چىققانلىقىنى كۆرمىدى، توساتتىن ئاتىسىغا كۆزى چۈشكەندە، ئاتىسى ئېغىلدىن بىر بايتالنى يېتىلەپ چىقىۋاتاتتى. بايتال بوغاز بولۇپ، تۇغۇش ئالدىدا تۇراتتى، ئىككى بىقىنى تومپىيىپ، قورسىقى ساڭگىلاپ چۈشكەنىدى، ناھايىتى تەسلىكتە ئاۋايلاپ دەسسەپ كېتىۋاتاتتى. ئاندىرىنىڭ دىققەت - ئېتىبارى ئاۋۇال بايتالغا چۈشتى، بايتال ئۇنى ھەمىدىن بەك ھەيران قالدۇردى، نېمىدىن ھەيران بولغانلىقىنى ئۆزىمۇ چۈشەنمەيتتى: بۇ بەلكىم ئۆزىنىڭ خېلىدىن بۇيان بوغاز ئاتنى كۆرمىگەنلىكىدىن، ئۇنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىدىن، ھەتتا دۇنيادا تېخى بۇنداق ئاتنىڭمۇ بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىدىن بولغاندۇ ياكى دەرھال پۈتۈن دىققەت - ئېتىبارىنى يىغىپ ئاتىسىنىڭ چىرايىغا سەپسېلىپ ئولتۇرماي، بەلكى بۇ قېتىم ئاتىسىنى كۆرۈۋېلىشقا ئىدىيە جەھەتتە تېخىمۇ تولۇق، تېخىمۇ ياخشى تەييارلىق قىلىۋېلىش ئۈچۈن ئالدى بىلەن كۆز قىرى بىلەن قاراپ قويۇپ، كۆزىنى كۆندۈرۈۋېلىشقا مۇشۇنداق ياخشى بىر پۇرسەتنىڭ كېلىپ قالغانلىقىدىن ناھايىتى خۇشال بولۇپ كەتكەنلىكىدىندۇ. ئاتىسى بايتالنى يېتىلەپ چىققاندىن كېيىن ئاۋۇال توختاپ، بىردەم يېتىلەپ سوۋۇتسام بولامدىكىن يا... دەپ ئويلىنىۋاتقاندەك، ئۇنى بىر ئايلىنىپ چىقتى، ئاندىن كېيىن بايتالنى يېتىلىگەن پېتى ئالغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. ئۇ بايتالنى يېتىلىگىنىچە دۆڭنىڭ ئېتىكىدىكى قاشانى بويلاپ دوقمۇشقا يېتىپ بارغاندىن كېيىن ئارقىسىغا يانىدى - دە، ئاندىرى تۇرۇۋاتقان جايغا قاراپ كېلىشكە باشلىدى... ئاندىرى ھودۇقىنىدىن تەمتىرەپ، ئۆزىنىڭ ئەسلىدىكى جايىدا تۇرىۋېرىشنى ياكى قارىغايلىقنىڭ ئىچىگە

كىرىپ كېتىشنى بىلەلمەي قالدى. ئاخىرى دەرەخ شاخلىرى دالدا بولار دېگەن ئۈمىدته يەنىلا ئۆز جايىدىن قوزغالمىدى. بىراق كۈتۈلمىگەن ئەھۋالنىڭ سادىر بولۇپ قېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن زوڭزىيىپ ئولتۇرۇۋالدى.

ئاتىسى ئۈنى ئالدىنقى سەپكە ئۈزاتقان چاغدا، ئايرىلىش ئالدىدا تۇرغان پەيتته تىترەپ كېتىپ، يېنىدا تۇرغان بىر كىشىدىن توساتتىن: «ئاتا ـ بالا ئىككىمىز بۇ ئۆمرىمىزده يەنه كۆرۈشەرمىزمۇ، كۆرۈشەرمىزمۇ، يوق؟» دەپ سوراپ تاشلىغا-نىدى. ئاتىسىنىڭ خىيالىغا كەلگىنى: «كۈنلەرنىڭ بىرىده ئاتا ـ بالا ئىككىمىز قايتىدىن كۆرۈشۈپ قالارمىز ياكى زادىلا كۆرۈ-شەلمەسمىز» دېگەندىن باشقا نەرسه ئەمەس ئىدى. ئۇلارنىڭ بىرىنىڭ يەنه بىرىنىڭ دىدارىنى كۆرەلەيدىغانلىقىنى، يەنه بىرى بولسا ئۈنىڭ دىدارىنى كۆرەلمەيدىغانلىقىنى خىيالىغا كەلتۈ-رۈپمۇ باقمىغان، ئاتىسىنىڭ ساددا مېڭىسى بۇ يەرلىرىنى ئويلاپ يېتىشكه قادىر ئەمەس ئىدى. بىراق، ئەمدىلىكته بولسا قېرىش-قانداق مۇشۇنداق ئىش يۈز بېرىۋاتاتتى. مانا ئاتىسى يېقىنلاپ كەلمەكته: ئۇ ئۈچىسىغا يۇڭ كۆڭلەك كىيىپ، بېلىنى تاسما بىلەن باغلىۋالغان، بېشىغا ئۆزى تىككەن، ئىككى قۇلىقى دىڭگىيىپ تۇرغان پاختىلىق قۇلاقچا، پۇتىغا بىر جۈپ يۇمشاق چەملىك كەش كىيىۋالغانىدى. ئۇ هارغىن هالدا شۇنداق ئاستا مېڭىپ كېلىۋاتاتتىكى، ئۇنىڭ شۇنچىلا هاسىراپ، بوشىشىپ كەتكەن مۇرىسىدىن، شۇنچىلا سەنتۈرۈلۈپ يول مېڭىشى، شۇنچىلا سۆرەپ قەدەم تاشلىشىدىن؛ كاردىن چىققان بىر پۇتىغا ئېغىرىنى چۈشۈرۈپ قاتتىق دۇمچىيىپ كەتكەن گەۋدىسىدىن جاپا چېكىپ هاردۇق يەتكەنلىكى چىقىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ شۇ تاپتىكى ئەپتى ئۇۋچى ياردار قىلغان، قوغلاۋېرىش ئارقىسىدا ماغدۇرىدىن كەتكەن، دەرمانسىزلىنىپ ئاران ـ ئاران كېتىۋاتقان ياۋايى هايۋانغا ئوخشاپ كېتەتتى. هازىر ئاندىرى ئاتىسىغا كۆزد-نى ئۈزمەي قاراپ تۇراتتى. ئاتىسى يېقىنلىشىپ كەلدى، ئۇ يېقىنلاشقانسېرى ئاندىرى ئۆزىنىڭ ئېهتىيات قىلىشى لازىملى-قىنى ئۇنتۇپ، ئاستا ـ ئاستا ئورنىدىن تۇرۇشقا باشلىدى، ئاخىر

قەددىنى رۇسلاپ ئۆرە تۇرۇۋالدى. ئۇ ئەس - ھوشىنى يوقىتىپ قويغاندەك، گاڭگىراپ قالدى، كۆزلىرى تورلاشتى، مېڭىسى ئىشلىمەي قالدى. ئاتىسى قاشا يېنىغا كېلەي دەپ قالغاندا، تۇيۇقسىزلا قاتتىق يۆتىلىپ كېتىپ، نائىلاج جايىدا توختاپ قالدى. بايىتال ئۇنىڭ ئارقىسىدا چېچەن كۆزلىرى بىلەن قاراپ تۇراتتى. ئاتىسى ئىككى قولى بىلەن مەيدىسىنى تۇتۇپ، بېشىنى بىر ياققا بۇرىغىنىچە خېلى ئۇزاق يۆتەلدى. كېيىن يۆتىلى ئاخىر بېسىقتى. ئۇ بېشىنى كۆتۇرۇپ، ئۇدۇلىدىكى ئاندىرى تۇرغان تەرەپكە قاراپ قويدى، ئۇلارنىڭ ئارىلىقى پەقەت يىگىرمە ماڭدىملا كەلگەچكە، ئاندىرى تۇرغان يېرىدە قېتىپلا قالدى. ئەگەر ئاتىسى بۇ تەرەپكە يەنە بىرپەس قاراپ تۇرغان بولسا، ئۇ بەلكىم ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي، قارىغايلىقتىن يۇگۇرۇپ چىققان بولاتتى. بىراق، ئاتىسى قاپىقىنى سېلىپ، ئارغامچىنى سىلكىپ قويۇپ كېتىپ قالدى. ئاتىسىنىڭ بايىاتىن ئاندىرى تەرەپكە كۆز تاشلىشى ئۇنىڭ كۆزىنى چېقىپ، بېشىنى ئايلاندۇرۇپ قويغاچقا، ھەتتا ئۇنىڭ چىرايىنىمۇ، چىرايىدا قانچىلىك ئۆزگىرىش بولغانلىقىنىمۇ ئېنىق كۆرەلمىدى، پەقەت ئۇنىڭ شۇ چىراي ئىكەنلىكىنىلا — ئاتىسىنىڭ چىرايى ئىكەنلىكىنىلا، بۇرۇتىغا ئاق سانجىلغانلىقىنى پەرق ئېتەلمىدى، خالاس؛ ئاتىسى كېتىپ قالغاندىن كېيىن، ئۇ ئاتىسىنىڭ بارا - بارا يىراقلىشىۋاتقان قارىسىغا قاراپ تۇرغىنىدىلا ئۆزىدە ئەزەلدىن بار بولغان، ھەرقانداق نازۇك ئىشلارنىمۇ ئېسىدە قالدۇرۇشقا ماھىر بولغان دىققەت - ئېتىبار-رىنىڭ ئۆز ئەسلىگە كەلگەنلىكىنى سەزدى. بىراق كېچىكىپ قالغانىدى. ئاتىسى بايىتالنى يېتىلىگەن پېتى يان ئىشىكتىن ئېغىلغا كىرىپ كەتتى - دە، كۆزدىن غايىب بولدى. ئارىدىن بەش مىنۇتتەك ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئاندىرى ئاتىسىنى يەنە بىر قېتىم كۆردى، ئاتىسى بىر قۇچاق قۇرۇق ئوتنى كۆتۇرۇپ چىققانىدى، بىراق ھەش - پەش دېگۈچە بىر كىم ئۇنى چاقىرىپ ئەكىرىپ كەتتى. ئاندىرى ئۆزىنىڭ بۇ يەردىن كېتىشى كېرەكلىكىنى بايقىدى.

www.uyghurkitap.com

13

ئاندىرى قارىغايلىقتىن تاغ يولىغا چىقتى - دە، ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ يۈرمەي، ئالدىرىماي - تېنىمەي تاغقا قاراپ ماڭدى. قاياققا بېرىش كېرەك؟ ئۇ بۇ ھەقتە ئويلىنىپ ئولتۇرماي، پەقەت كىشىلەردىن يىراقراق كېتىشنىڭ، شۇ پەيتتە ئۆزىنى بىئارام قىلغان جايدىن يىراقراق كېتىشنىڭ كويىدىلا بولدى. بىراق، ئۇ بۇ قېتىمقى سەپىرىدىن پۇشايمان قىلمايتتى، ئاتىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن ئات بېقىش مەيدانىغا كەلگەندە، ئاتىسىنىڭ ئۇدۇل ئۆزىگە قاراپ كېلىدىغانلىقىنى خىيالىغا زادىلا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى. شۇنداقتىمۇ كىم بىلىدۇ دەيسىز، بەلكىم ئۇ ئاتىسى بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىش ئۈمىدىدە (خۇددى باياتىن ئەمەلىيەتتە بولۇپ ئۆتكەنگە ئوخشاش) بۈگۈن ئالاھىدە ئانگارا دەرياسىنى كېسىپ ئۆتۈپ، ئات بېقىش مەيدانىغا كەلگەن بولغىيدى؟ ئۇ ناھايىتى زور خەۋپ - خەتەرگە قارىماي شۇنداق قىلدى، ئەلۋەتتە. بىراق ئۇنىڭ يۈرىكى ئەسلىدە ئاشۇنداق قاتتىق ھەسرەت ئىلكىدە پارە - پارە بولۇپ كېتەي دەپ قالغانىدى، ئەمدىلىكتە چېنىققاندىن كېيىن، ئەكسىچە چىداملىق بولۇپ قالدى — بۇنىڭ كەلگۈسىدە ناھايىتى زور پايدىسى تەگمەي قالمايدۇ.

بۇ گەپلەرنى مۇشۇ يەردىلا قويۇپ تۇرايلى ! ئىشقىلىپ، ئاندىرى ئاتىسىنى، ئۆز ئاتىسىنى كۆردى. ئۇنىڭ بۇ قېتىم بىكارغا كەلمىگەنلىكى ئاخىر بىر كۈنى ئىسپاتلىنىدۇ. ئۇ ئۆز قەرزىنى ئادا قىلغانلىقتىن، بۇنىڭدىن كېيىن كۆڭلى ئازراق بولسىمۇ ئارام تاپالايدىغان بولدى. ئۇ قانداقلا بولمىسۇن، ئاتىسىنى يوقلاپ كېلىشى كېرەك ئىدى، چۈنكى شۇنداق غايىب بىرنەرسە بار ئىكەن: ئاتىسى ئالەمدىن ئۆتۈش ئالدىدا شۇ غايىب نەرسە ئاتىسىغا، پالانى يىلى پالانى ئاينىڭ پالانى كۈنى ئوغلىڭىز

ئالدىڭىزدا تۇرۇپ، كەچۈرۈم سورىغان، دەپ ئېيتىپ بېرىدىكەن، راستلا شۇنداق غايىب نەرسە بار ئىكەن، شۇنىڭ بىلەن ئاتىسى ئۇنى كەچۈرىدىكەن. «ئاتام نېمىشقا مېنى كۆرمىدىكىنە؟ ئاتام ماڭا ئۇدۇلمۇئۇدۇل تۇرۇپ بىر قاراپ قويغان ئەمەسمىدى؟ بەلكىم كۆرگەندۇر، لېكىن تونۇغۇسى كەلمىگەنلىكتىن كۆرمىگەنگە سېلىۋالغاندۇ. ياق، ئاتام مېنى كۆرمىدى، كۆرگەن بولسىدى، جەزمەن قولۇمدىن تۇتۇۋېلىپ، گەپ سورىغان بولاتتى. چوقۇم، چوقۇم سورايتتى، ئۇ چاغدا مەن نېمەدەپ جاۋاب بېرەتتىمكىنە؟ بۇنىڭدىن كېيىن يەنە نېمە قىلاتتىمكىنە؟ كېيىنكى قەدەمنى قانداق باساتتىمكىنە؟ ئۆز ئۈستۈمدە مۇشۇنداق بىر ئېغىر يۈك بېسىپ تۇرغاندىكىن، باشقىلارنى ئۆزۈمگە چېتىۋېلىپ يۈرمەي، ئۆزۈم كۆتۈرەي ! ناستيۇنا كۆتۈرۈشۈپ بېرىۋاتىدۇغۇ ! نەتىجە قانداق بولدى، بۇ يۈك تېخىمۇ ئېغىرلاشتى، كەم - كوتىسىز بىر ھەسسە ئېغىرلاشتى. ئەمدىلىكتە ناستيۇنانى بۇنىڭدىن خالاس قىلسام بولىدىغاندەك تۇرىدۇ. بۇنى ئۆزۈم كۆتۈرەي، يالغۇز ئۆزۈملا كۆتۈرۈپ تۈگىشەي. بىراق، ناستيۇنا بولمىسا بولارمۇ؟ ھەممىسى بىكار گەپ، ناستيۇنا بولمىغان بولسا بىر كۈنمۇ ياشىيالمىغان بولاتتىم. پۈتۈنلەي ناستيۇنانىڭ سايىسىدا ياشاۋاتىمەن، ئېھتىمال بۇنىڭدىن كېيىنمۇ خېلى ئۇزاققىچە، خېلى ئۇزاققىچە، ھەتتا ئۆلگەندىن كېيىنمۇ ئۇنىڭغا تايىنارمەن.»

ئاندىرى قۇياش چىققانلىقىنى تۇيماي قالدى. ئۇ ئورمان ئارىلىقىدىكى تار يولدا كېتىۋاتاتتى، قۇياش نۇرىدىن كۆزلىرى چاقناپ كەتتى. ئەتراپىدىكى ھەممە نەرسە جانلىنىپ، ھەرىكەتلىنىشكە باشلىدى — بۇ ھەرىكەت ۋاقتىنچە ناھايىتى ئاستا، ئېھتىياتچان بولسىمۇ، لېكىن كۈچ - قۇۋۋەتكە تولغان بولۇپ، پارلاق قۇياش نۇرىغا چۆمگەن كۈندۈزدىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى. سۈپسۈزۈك ئاسماندا بۇلۇت كۆرۈنمەيتتى، قۇياش نۇر چېچىپ تۇرغاچقا، ھاۋامۇ ئۇنچىلا قاتتىق سوغۇق ئەمەس ئىدى.

www.uyghurkitap.com

يول يۈزىده تۇتقان مۇزلاردىن هور چىقىپ تۇراتتى. ئورمانلىقنىڭ ھەممە يېرى ئاۋۇالقىدەكلا قار بىلەن قاپلىنىپ تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن قار قاتلىمى يىمىرىلىپ، تارام ـ تارام ئەگىزگە ئايلىنىپ ئېرىمەكتە ئىدى، بۇلتۇرقى ئوت ـ چۆپلەر، مۇشۇ بىرنەچچە كۈن ئىچىدىلا ئۆسۈپ چىققاندەك، قار تېگىدىن بېشىنى چىقىرىشىۋاتاتتى. بەزى جايلاردىن لاي ـ توپىلار غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇراتتى. دەل ـ دەرەخلەر تېخى ئاخىرقى ئۇيقۇدىن باش كۆتۈرمىگەن بولسىمۇ، لېكىن قەددىنى رۇسلاپ، قۇياش نۇرىدىن بەھرە ئېلىپ، ئۆزىنىڭ كۈچ ـ قۇۋۋىتىگە تايىنىپ ئاستا ئىرغاڭلىماقتا ئىدى. ئەتراپتىن چۈچۈمەل ھىد دىماققا ئۇرۇلۇپ تۇراتتى. تۈن تېخى ھېلىلا غايىب بولغاچقا، تۇنۇگۈن قار ئېرىگەندىن كېيىنكى نەمخۇش ھىد ھاۋا بوشلۇقىغا كۆتۈرۈلۈپ كېتىپ بولالمىغاندى. قۇياشنىڭ قىيپاش نۇرى گويا يەر ـ زېمىننى بويلاپ ئالغا قاراپ سوزۇلۇپ كېتىۋاتقاندەك تۇراتتى، ئۇ تېخى يەر يۈزىگە تېگىشمىگەن بولسىمۇ، لېكىن بارغانسېرى يېقىنلىشىۋاتاتتى.

ئەسلىدە ئاندىرى قەدىمنى تېزلىتىپ، كەنتتىن ئىمكانقەدەر تېزرەك يىراقلاپ كېتىشى كېرەك ئىدى. بىراق، ئۇنىڭ شۇ پەيتە- تە ئالدىراپ يول يۈرگۈسى كەلمىگەنلىكتىن، پۇتلىرىنى سۆرە- گىنىچە ئاستا ماڭدى. ئۇ ئاتىسىنى كۆرگەن چېغىدا يۈرەك تار- لىرى چېكىلگەچكە، ھېچنېمىگە پىسەنت قىلمايدىغان كەيپىياتقا چۆمگەنىدى. ئۇ ھازىر قاياققا كېتىۋاتىدۇ؟ شۇ پەيتتە تەسكەي تەرەپتىكى تاغ يولىدا مېڭىپ نېمە قىلىدۇ؟ ئۇ بۇ يەردىن نېمە ئىزدەيدۇ؟ راستىنى ئېيتقاندا، ئۇنىڭ يەنىلا قارشى قىرغاقتىكى جايىدا تۇرغىنى تۇزۇك ئىدى، بۇ يەرگە كېلىپ يۈرۈشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ ! ئۇ يەردە ئۇ كۆڭلى ئارام تېپىپ، ئۆزىنىڭ تەقدىرىگە تەن بەرگەنىدى، بۇ يەردە بولسا تۇرلۇك خىياللارغا چۆمۈلۈپ، يا- رىسىغا تۇز سېپىلگەندەك بولدى. لېكىن، ياق، ئۇنىڭ بۇ يەرگە بىر قېتىم كېلىشى كېرەك ئىدى، زۆرۈر ئىدى، كەلسىلا، بۇنىڭ-

دىن كېيىن كۆڭلى بىرئاز ئارام تاپالايتتى. ئەگەر ئۆي ھايۋانلىرىنى كۆرۈپ كۆزى ئېچىلمىغان بولسا، ئۆزىنىڭ ياۋايى ھايۋان ئىكەنلىكىنى قاياقتىن بىلسۇن؟ ! ئەگەر ئۆزىنى كونا تۇرمۇش بىلەن باغلاپ تۇرىدىغان ريشتىنى يىغىشتۇرۇۋالمىغاندا يېڭى تۇرمۇشنى قاياقتىن باشلىغىلى بولسۇن؟ ! بىراق، بۇ چۈۋالچاق ريشتىنى ھەرقانچە يوشۇرغان بىلەنمۇ، ئۇ يەنىلا سۆرىلىپ يۈرۈپ، ئۇنى ئارامخۇدا ياشىغىلى قويمايتتى. ئۇ كەنتكە يېقىن بىر جايدا تۇرۇپ، بۇ ئۆمرىدە ئۆزىنىڭ بۇرۇنقى ئۆيىگە ئىككىنچى قەدەم قويۇشقا بولمايدىغانلىقىنى، ئاتا ـ ئانىسى بىلەن قايتا مۇڭدىشالمايدىغانلىقىنى، بۇ ئېتىزلارنى زادى تېرىيالمايدىغانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن ئىسپاتلاش ئۈچۈن، بۇ يەرگە بىر قېتىم كەلمىسە بولمايتتى، شۇڭا ئۇ ئۆز ئارمىنىدىن چىقىش ئۈچۈن بۇ يەرگە كەلگەنىدى. ئەمدىلىكتە ئۇ بۇ يەردە ماڭىدىغان يول يوقلۇقىنى تولۇق چۈشىنىپ يەتتى. ئۇ ئاخىر مېڭىشنى قايتا ـ قايتا ئارقىغا سۆرەپ كەلگەن، لېكىن بالا ـ قازادىن قېچىپ قۇتۇلالمايدىغان ئازابلىق تۇيۇق يولغا مېڭىشقا مەجبۇر بولۇۋاتاتتى.

بۇ قېتىم ئاتىسىنى كۆرگەندە قېلىپ قالغان تەسىرات يۈرەك قېتىدىن ئورۇن ئېلىپ، مۇڭاپىق پۈرسەت تېپىلغان ھامان لۆمۈشۈپ، ئۆزىنى تېخىمۇ قىينايدىغاندەك تۇراتتى. ئۇ ئۆز ئاتىسىنى كۆرۈڭېلىش ئۈچۈن تەقدىم قىلغان نەرسىنىڭ ناھايىتى ئاز بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى. ئاتىسىنى كۆرگەن چاغدىكى ئەھۋاللار خۇددى چۈشكە ئوخشاش كۆز ئالدىدا پەيدا بولۇپ تۇرغان، مېڭىسىدىن ناھايىتى ئاسان ئورۇن ئالغان بولسىمۇ، لېكىن شۇ پېتى تىنچىپ قالماستىن، بەلكى ئوڭتەي ـ توڭتەي دولقۇنلىنىپ، ئۇنىڭ يول يۈرۈشىگە، پىكىر قىلىشىغا دەخلى يەتكۈزۈۋاتاتتى. ئۇ ئاتىسىنى كۆرگەن چاغدىكى ئەھۋالنى پات ـ پات كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ، بىردەم ئۆزىنىڭ ئاتىسىنى شۇنچە يېقىن يەردىن كۆرۈۋالغانلىقىدىن ئەجەبلىنىپ داڭ قېتىپ قالاتتى؛ بىردەم ئاتام مېنى كۆرۈپ قالدىمىكىن دەپ قورقىدىن

تىترەپ كېتەتتى. ئۇ بۇلارغا ئارتۇقچە تېگىپ قويسا، ئۆزىنىڭ تېخىمۇ بەك ئازابلىنىپ كېتىشىدىن قورققانىدەك، بەرىنى كۆز ئالدىدىن يالت ـ يۇلت قىلىپ ئۆتكۈزۈۋېتەتتى. بۇگۈن ئۇ بۇنداق قىلالمايتتى، چۈنكى ئۇ خەقنىڭ يېرىدە تۇرماقتا. «خەقنىڭ يېرىمۇ؟» ئاندىرى سوغۇق كۈلۈپ قويۇپ، ئۆزىنىڭ كۆز قارىشىنى جەزملەشتۈردى: «شۇنداق، خەقنىڭ يېرىدە مەن، ــ بۇ يەردە چوقۇم ئېھتىياتچانلىق بىلەن پەخەس بولۇپ يۈرۈشۈم كېرەك، ھەرگىز دىلى نازۇكلۇق قىلىشىمغا بولمايدۇ، بولمىسا بۇنىڭ بەدىلىگە ناھايىتى ئېغىر چىقىم تارتىشىم مۇمكىن.»

ئاندىرى، نېمىشقىكىنىتاڭ، گاچا ئايال تانىيەنى ئېسىگە ئېلىپ قالدى. ئىركۈتسكىدىكى چېغىدا ئۇنىڭ ئۆيىدە يوشۇرۇنۇپ ياتقانىدى. شۇ تاپتا ئاندىرىنىڭ ئۇنى خىيالىغا كەلتۈرگۈدەك بىرەر سەۋەبى بولمىسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ چىرايى، نېمىنىدۇر سوراشقا تەمشىلىۋاتقاندەك بىلىنەر ـ بىلىنمەس ئۆمىللەپ تۇرغان لەۋلىرى تۈيۈقسىز بىكار ـ بىكار كۆز ئالدىدا پەيدا بولۇپ قالدى. ئاندىرىنىڭ تۈيۈقسىزلا تانىيەنىڭ يېنىغا قايتىپ كەتكۈسى، ئەڭ ياخشىسى ئۇنىڭ بىلەن بىللە يىراق يەرلەرگە قېچىپ بېرىۋېلىپ، ئەلدىن ئايرىلىپ يالغۇز ياشاپ، گەپ قىلىشنىمۇ ئۇنتۇپ قالغۇسى، تانىيەنى بوزەك قىلىپ ئويناپ، شۇنىڭ بىلەن ئىچ پۇشۇقىدىن خالىي بولغۇسى، بوزەك قىلىپ بولغاندىن كېيىن ئەركىلىتىپ قويغۇسى، يەنە بوزەك قىلىپ قويۇپ، يەنە ئەركىلەتكۈسى كېلىپ كەتتى، ــ ئۇ جەزمەن بۇلارنىڭ ھەممىسىگە قىلچە ئاغرىنمىغان ھالدا بەرداشلىق بەرگەن بولاتتى، ئۇنىڭغا ئازغىنا مېھرىبانلىق قىلىندىغان بولسىلا، مىننەتدار بولۇپ كۆزىگە ياش ئالغان بولاتتى. گاس ـ گاچىلارنىڭ چىرايى ھەمىشە قىزىق، كۈلكىلىك بولىدۇ: ئۇلار كۈلۈمسىرەپ تۇرسىمۇ، لېكىن كۆزلىرىدىن سوغۇققانلىق چىقىپ تۇرىدۇ، ئۇلاردا ھېسسىيات كۆرۈنمەيدۇ؛ لېۋى قىمىرلاپ تۇرسىمۇ، لېكىن باشقا جايلىرى چىڭ تارتىشىپ تۇتۇلۇپ

تۇرىدۇ... ئاندىرى ھەتتا تانىيەنىڭمۇ لايىقى ئەمەس، ئەلۋەتتە. بىراق، ئاندىرىنىڭ قەلبى ئۆزىنىڭ بۇ گۈناھىدىن ئازابلىنىپ كەتمەيتتى. تانىيە ئەسلىدىلا شور پېشانە، بەتتەلەي ئايال ئىدى، شۇڭا ئۇ يەنە ئاز ـ تولا ئازاب چەكسىمۇ ھېچقىسى يوق. «ئەگەر راستلا شۇنداق بىر كۈن كېلىپ قالىدىغان بولسا، ئۇنى يەنە ئازاب چەككۈزۈپ نېمە قىلىسەن؟» دەپ سوردى ئاندىرى ئۆز ـ ئۆزىدىن، بۇنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئېغىر گۈناھ ئۆتكۈزگەن كىشى يەنە گۈناھ ئۆتكۈزۈشتىن قورقمايدۇ، چۈشكۈنلەشكەن ۋىجدان ھامان تېخىمۇ چوڭقۇر ھاڭ ئىزدەيدۇ، ئاندىرىمۇ شۇنداق قىلمىسا بولمايدىغان بولسا كېرەك، ئۇ ھازىر ئۆزىنىڭ راستلا شۇنداق ئادەم بولۇپ كەتكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئىسپات ـ دەلىل تېپىشقا ھەرقاچان موھتاج ئىدى. شۇنداق قىلغاندا ئۇنىڭ كۆڭلى ئەكسىچە بىرئاز ئارام تاپاتتى.

ئاندىرى ئېكىنزارلىققا يېتىپ كېلىپ، ئوڭ تەرەپكە بۇرالدى ـ دە، يىراقتىكى ئېگىزلىككە قاراپ ماڭدى. ئۇ بۇگۈنكى بىر كۈننى شۇ يەردە ئۆتكۈزمەكچىدى. ھازىرقى مۇشۇ مەۋسۇمدا كىشىلەرنىڭ ئۇ يەرگە كېلىپ ئىشلىگۈدەك ئىشى چىقمايتتى: كىشىلەر ھەتتا تىنچ ـ ئاسايىشلىق يىللىرىدىمۇ ئۇ يەرگە ئوغۇت توشۇپ يۇرمەيتتى، يول شۇنچە پاتقاق بولۇپ كېتىپ، مېڭىش قىيىنلىشىپ قالغان ھازىرقى ۋاقىتتا بولسا، تېخىمۇ بارماسلىقى تەبىئىي ئىدى. بىكار تۇرالمايدىغان كىشىلەرمۇ ئۇ يەرگە ئانچە بېرىپ يۇرمەيتتى، چۈنكى ئۇلار ئورمانلىقتىن بىرەر نەرسە يىغماقچى بولسا، كەنتتىن چىقىپلا ئورمانلىققا كىرىپ كېتەلەيتتى، يېقىندىكىنى تاشلاپ، يىراقتىكىگە يۈگۈرۈشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. راستلا بىرەر ئادەم كېلىپ قالغان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭ ھېچقانداق قورقۇپ كەتكۈچىلىكى يوق، يەنىلا ئۇلارنىڭ ئۆزلىرى ئاندىرىنى كۆرۈپ قورقۇپ كەتسۇن. ئۇ بۇگۈن ھېچقانداق ئادەمدىن قورقماقچى ئەمەس. ئۇ كىشىلەرنى ئۆزىگە ئۆزىنى تونۇۋالغۇدەك دەرىجىدە يېقىنلاشتۇرمايدۇ،

يىراقتىن قارايمەن دېسە قاراڭغۇرسۇن، نېمە ئادەمكىن دەپ پەرەز قىلىشىڭغۇرسۇن، ئۇ ئۇنىڭغا پەرۋا قىلمايدۇ. ئۇ غوجايىن سۈپىتىدە بۇ يەرگە كېلىپ ئايلىنىشقا تامامەن ھوقۇقلۇق. ئىلگىرى ئۇ بۇ ئېكىنزارلىقتا باشقىلاردىن كەم ئىشلىمىگەن، ھەربىر ئېتىزنىڭ كۆلىمى قانچىلىك، ئۇرۇش پارتلاشتىن بۇرۇن قايسى ئېتىزغا قانداق زىرائەت تېرىغان، مەھسۇلات قانچىلىك بولغان، بۇلار ھېلىمۇ ئېنىق ئېسىدە، مۇشۇ ئېتىزلارنىڭ تا ھازىرغىچە تاشلىنىپ قالماي، داڭاملىق مەھسۇلات بېرەلىشىدىكى سەۋەب ــ ئىلگىرىكى يىللاردا ئۆزىنىڭمۇ بۇ يەردە ئاقتۇرغان بىر ئۇلۇش قان ـ تەرىنىڭ بولغانلىقىدا، ئۇ بۇ يەرگە يات ئادەم ئەمەس، شۇ پەيتتە ھەتتا بۇ يەردىكى ھاۋامۇ ئۇنىڭ قايتىپ كەلگەنلىكىنى، مۇشۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپتۇ، ئېتىز ـ دالا ئۇنى تونۇۋېلىپ، دېمىنى قىسىپ، جىم بولۇپ، ئۇنىڭغا سالام بېرىپ تۇرۇپتۇ، ئۇ تۇپراقنىڭ ئەستە تۇتۇۋېلىش قابىلىيىتىدىن قىلچە گۇمانلانمايتتى. كىشىلەر بىر ـ بىرىنى ئېسىدە تۇتۇۋېلىشقا ماھىر ئەمەس، ئۇلار خۇددى ئېقىن سۇدەك كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە غايىب، بىراق تۇپراق بولسا ئۆز باغرىدا تۇرمۇش كەچۈرگەن كىشىلەرنى ھامان ئېسىدە ساقلايدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە تۇپراق ئۇنىڭ سەرگۈزەشتىلىرىدىن بىخەۋەر، تۇپراقنىڭ نەزىرىدە ئۇ پاك كىشى.

قۇياش بارغانسېرى يۇقىرى ئۆرلەپ، يەر يۈزىگە ئىللىق نۇرىنى چېچىپ ئىللىتىۋەتتى. يول يۈزىدىكى قار ـ مۇزلار ئېرىپ، ئەڭ دەسلەپكى بىر تۇركۇم تارام ـ تارام قىسقا ئېقىنلارنى پەيدا قىلىپ، كۆن نۇرىدا پارقىراپ تۇراتتى. يولنىڭ ئىككى قاسنىقىدىكى قارلار كۆكۈچسىمان يالتىراپ، بارا ـ بارا ئېسىلىپ ئېغىرلىشىپ كەتكەنىدى، ھاۋامۇ نەمخۇش ھىد بىلەن تولغاچقا ئېغىرلىشىپ كەتكەندەك تۇراتتى. ئاندىرى پۇتىغا پىيما كىيىۋالغانىدى (ئۇنىڭ كىيگۈدەك باشقا ئايىغى قالمىغان؛ يېقىندا ناستيۇنا بىلەن يۈز كۆرۈشكەندە، ئۇ ئۇنىڭغا ئاللىبۇرۇن

تاشلىۋېتىلگەن، ئۆچكە تېرىسىدىن تىكىلگەن كالتە قونچلۇق كونا ئايىغىنى تېپىپ بېرىشكە ماقۇل بولغاندى). ھازىر بولسا دەل مۇشۇ پېيىما ئاندىرىنىڭ بېشىنى ھەممىدىن بەك ئاغرىتىۋاتاتتى. بۇ پېيىما كىشىلەر ئالدىدا ئۆزىنىڭ بۇ يەرلىككە ئوخشىمايدىغانلىقىنى بىر قاراشتىلا ئاشكارىلاپ قويۇپ، جېنىغا زامىن بولىدىغاندەك تۇراتتى. كېيىش مەۋسۇمى ئۆتۈپ كەتكەنلىكتىن تولىمۇ غەلىتە بولۇپ كۆرۈنگەن ھەم يەنە يارامسىز بولۇپ قالغان بۇ پېيىما گويا ئۇنى ئايىغى ئاستىدىكى تۇپراقتىن ئايرىپ تۇرغاندەك قىلاتتى. ھازىر تېخى ئەتىگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنى سۆرەپ قەدەم يۆتكىمەك شۇنچە تەسكە چۈشۈۋاتاتتى. يەنە ئۇچ - تۆت سائەت ئۆتكەندىن كېيىن، يەر يۈزى قۇياش نۇرىدا ئىسسىپ، لۆمۈلدەپ قالغاندا مۇشۇنداق بىر پېيىمىنى سۆرەپ قانداق يول ماڭغىلى بولىدىغانلىقىنى ئۇ تەسەۋۋۇر قىلىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى. بىرەر جاي تېپىپ ئارام ئېلىۋېلىشقا تۇغرا كېلىدىغاندەك تۇراتتى. ئۆستەڭنىڭ ئاخىرىدىكى تۆپىلىكتە قىشلايدىغان بىر كىچىك ئۆي بار ئىدى، ئۇ يەرگە بېرىپ بىردەم ئارام ئېلىۋالغانلىقى زەربى بولماس. ياق، بۇگۈن ئۇ قىشلايدىغان كىچىك ئۆيگە كىرىپ مۆكۈۋېلىشنى زادىلا خالىمايدۇ، ئۇ يەرگە مۆكۈۋېرىپ بىزار بولدى، ئۇ بۇ يەرگە مۆكۈۋېلىش ئۈچۈن كەلمىگەن. ئەھۋال شۇنداق بولغاندىكىن، پېيىمىنى سېلىپ تاشلىۋېتىپلا يالاڭ ئاياغ پېتى نەگە بارغۇسى كەلسە، شۇ يەرگە بېرىۋەرسۇن، بۇنىڭدىن كېيىن بۇنداق ياخشى پۇرسەت ئىككىنچى كەلمەيدۇ.

ئۇ بارغانلا يەردىكى دەل - دەرەخ ئۇنىڭ خاتىرىلىرىنى قوزغايتتى. ئېتىز، ئېتىز يولى، تېرىلغۇ يەر ئوتتۇرىسىدا چوقچىيىپ تۇرغان، ھەممە يېرى بوغما - بوغما ئۆسمە بىلەن قاپلانغان، غازاڭ تاشلايدىغان كونا قارىغاي، كىچىك ئورمانزارلىقتىكى بىر تۈپ ئارخات قارىغىيى تۇۋىدىن ئۇرغۇپ چىقىدىغان بۇلاق، ھەتتا ئورمانزارلىق ئارقىسىدىن كۆرۈنۈپ

www.uyghurkitap.com

تۇرىدىغان ئاسمان ـــ باشقا ھېچقانداق جايلارنىڭكىگە ئوخشىمايدىغان، پەقەت مۇشۇ يەردىلا بولىدىغان سۈرەتتەك گۈزەل ئاسمان ـــ ئۇنىڭ چېكى يوق خاتىرىلىرىنى قوزغايتتى. بىراق، ئاندىرى بۇ خاتىرىلەردىن قورقاتتى، بۇلارنى كۆپرەك ئويلىغۇسى كەلمەي، كىشىنى بىئارام قىلىدىغان بۇ خاتىرىلەردىن قۇتۇلۇپ كېتىشكە تىرىشاتتى. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ خاتىرىلەر قوزغىلا ـ قوزغالمايلا توساتتىن توختاپ قالاتتى ـ دە، ئاللىقانداق جايلارغا كېتىپ قالاتتى، ئۇ بۇ خاتىرىلەر ئىچىگە غەرق بولۇپ كېتىشنى خالىمايتتى، بولمىسا ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ كېتەلمەيتتى، بۇ خاتىرىلەر ئۇنىڭ ئەھۋالىنى قىلچىلىك ئۆزگەرتەلمىگەندىكىن، شۇ پەيتتە ئۇنىڭغا بۇ خاتىرىلەرنىڭ نېمە كېرىكى، شۇ خاتىرىلەر بىلەن ئازاب چېكىپ يۈرگىنى نېمىسى؟ ئەپسۇسكى، خاتىرىنى خاتىرە قىلىدىغان نەرسىلەرنىڭ ئۆزى بۇنى چۈشەنمەيتتى. بىلسىڭىز، ھازىرقى ئەھۋال شۇنداق ئىدىكى، ئاندىرى قارىماققا بىر ئادەمدەك تۇراتتى، ئەمەلىيەتتە بولسا بىر ـ بىرى بىلەن پۈتۈنلەي مۇناسىۋەتسىز بولغان ئىككى ئادەم ئىدى، ئەمما بۇ ئىككى ئادەمنىڭ ئورتاق بىر خاتىرىسى بولۇپ، بۇ خاتىرىنى ھەرقانداق قىلىپمۇ ئىككىگە ئايرىۋەتكىلى بولمايتتى. ئەگەر ئۇ خاتىرىسىنى يوقىتىۋېتىپ، ئۆزىنىڭ بۇرۇنقى تۇرمۇشىنى پاك ـ پاكىز ئۇنتۇيالىغان بولسىدى، ئۇنداقتا كۆڭلى خېلى ئارام تېپىپ قالغان بولاتتى، بىراق بۇ ئۇنىڭ قولىدىن كەلمەيتتى. چۈنكى، ئىلگىرىكى ئاندىرى ئەركىنلىكتىن مەھرۇم قالغان، روھى قاتتىق سۇنغان بولسىمۇ، لېكىن ھېلىمۇ مەۋجۇت بولۇپ تۇرماقتا، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇزاققىچە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىۋېرىشى مۇمكىن، ئۇنىڭدىن ھەرقانداق قىلىپمۇ قېچىپ قۇتۇلغىلى بولمايتتى. شۇڭا، ئاندىرى ئارام تاپالمايتتى، قۇتۇلۇپمۇ كېتەلمەيتتى، تاكى ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە يىراق

جايلاردا سەرسان بولۇپ يۈرۈشى مۇمكىن ئىدى.

بىراق، ئۇ بۇنى ئېتىراپ قىلىش ۋە بۇنىڭغا ئىشىنىشكە ئۆزىنى قايىل قىلىش بىلەن بىر ۋاقىتتا ھېلىمۇ مەلۇم ئۇمىدتىمۇ بولۇۋاتقانلىقىنى بايقىدى: بۇنداق بىلىنەر - بىلىنمەس، ئۇن - تىنسىز ئۇمىد ئۇنىڭ يۈرىكىگە يوشۇرۇنغان بولۇپ، ھەتتا ئۇنىڭ ئۆزىمۇ ھەمىشە ئۇ ئۇمىدنىڭ بار - يوقلۇقىنى قىياس قىلالماي قالاتتى. بىراق، ئۇ راستلا مەۋجۇت ئىدى، نەپەس ئالاتتى، بەزىدە ھەتتا ئۇنىڭ يېتىرقىغان ھالدا ئېھتىياتچانلىق بىلەن قىمىرلاۋاتقانلىقىمۇ ئاڭلىنىپ تۇراتتى. بىراق، ئۇ ئۇمىد بىھۇدە ئىدى، چۈنكى ئۇنىڭ كۆتكۈچىلىكى يوق ئىدى، زادىلا يوق ئىدى، بىرەر مۆجىزىنىڭ پەيدا بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ھال - ئەھۋالىنىڭ بارلىق سىرى شۇنچە ئوچۇق - ئاشكارا، شۇنچە ئەينەن، شۇنچە رەھىمسىز، شۇنچە قۇتۇلغۇسىز ھالدا كۆز ئالدىدا پەيدا بولۇشى گويا تۇنجى قېتىمدەك تۇراتتى. بۇ ھەقىقىي سىرنى ئۇ جىسمانىي جەھەتتىن ھېس قىلغاندەك بولدى، بۇ ھەقىقىي سىر بەئەينى ئۆتكۈر خەنجەردەك ئۇنى بېشىدىن - تاپىنىغىچە تىلىپ چىقىپ، ئۇ خەنجەرنىڭ ئادەمنى ئەيمەندۈرگۈدەك چاقناپ تۇرغان نۇرى ئاندىرىنى لاغ - لاغ تىترىتىۋەتتى. ھەقىقىي سىرنىڭ ئاشكارا بولۇپ قېلىشىغا نېمە سەۋەبچى بولدى، ئۇ بۇنى بىلمەيتتى. نېمە ئۇچۇن يا بالدۇر ئەمەس، يا كېيىن ئەمەس، قېرىشقاندەك مۇشۇ پەيتتە، ياتسا - قوپسا خىيال قىلىپ كەلگەن يۈرتىنىڭ تۇپرىقىغا قەدەم باسقاندا ھەقىقىي سىر ئاشكارىلىنىپ قالدى؟ ئۆز يۇرتىنىڭ تۇپرىقى ئۇنىڭغا ھۆكۈم چىقارغانمۇ يا؟ ئاندىرى تۆت ئەتراپقا بىر قاراپ چىقىپ، يۈرىكىدىكى غەزەپ - نەپرىتىنى باسالماي قالدى - دە، زەردىلىك كۈلدى. قېنى قاراپ تۇر، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بىر كىچىك قۇش ئۇچۇپ كېلىپ، ئىنسان تىلىدا، ئۇ — يۇرت تۇپرىقى ئۇنىڭغا ھۆكۈم چىقاردى دەپ

www.uyghurkitap.com

ھەقىقىي سىرنى جاكارلايدۇ... ئاندىرى جاسارەتكە كېلىپ بۇنىڭغا دىمىقىدا كۈلمەكچى بولدى ـ يۇ، لېكىن كۆڭلىدە بىر خىل چۈشىنىكسىز، ئازابلىق تۇيغۇ پەيدا بولدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ تۇيغۇ بارغانسېرى ئەۋج ئېلىپ كەتتى. ئۇ تېزرەك ماڭماقچى بولغان، كۈچىنىڭ بارىچە قەدىمىنى چوڭراق تاشلىماقچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن پۈتى كالۋالىشىپ كەتتى، نەپىسىمۇ قىسىلدى. كىچىك قۇش ... ـــ ئۇنىڭ كۆڭلىدە تۇيۇقسىزلا بىر خىيال پەيدا بولۇپ قالدى، ـــ ئۆزۈم بۇرۇن كۆكتە پەرۋاز قىلىۋاتقان كىچىك قۇشقا ئوخشاش بۇ يەردە ئەركىن ـ ئازادە ياشىغانىدىم، شۇ چاغدا يەنە نېمىلەردىن قانائەت ھاسىل قىلمىغان بولغىيدىم؟ يەنە نېمىلەردىن؟

ئۇنىڭ بۇ كېيىنكى ھېسسىياتى ئىختىيارسىز ھالدا بارلىق ئاسارەتتىن قۇتۇلۇپ، بارلىق توسالغۇلارنى بۆسۈپ ئۆتۈپ، بارلىق پەرھىزلەرنى بۇزۇپ تاشلاپ، گويا چۈلۈۋرىنى ئۈزگەن توسۇن ئاتتەك ئالغا قاراپ ئېتىلدى، شۇ پەيتتە ئاندىرىنىڭ ئۆزىنى توختىتىۋېلىشقا ۋە تىنچلاندۇرۇشقا قۇربى يەتمەي قالدى.

«ئەگەر بۇ ئۇرۇش بولمىغان بولسا، بۇ بېشىنى يېگۈر ئۇرۇش بولمىغان بولسا، ـــ دېدى ئۇ ئىچىدە ئۆزىنى ئاقلاپ، ـــ مەن بۇ يەردە ئەركىن ـ ئازادە ياياراپ يۈرگەن، دېھقانچىلىقىمنى قىلغان بولاتتىم. مەن ئاران قانچە ياشقا كىردىم؟ ئوتتۇزغا، تېخى ئۆمرۈمنىڭ يېرىمىنىمۇ ياشاپ بولغىنىم يوق. تېخى ئۆمرۈمنىڭ يېرىمىمۇ ئۆتمەي تۇرۇپلا، ھەممىدىن تۇگىشىپ كەتتىم. دۇنيا دېگەندە شۇنچە كۆپ ئادەم تۇرسا... نېمە ئۈچۈن قېرىشقاندەك مەنلا مۇشۇنداق بولۇپ قالغاندىمەن؟ تەقدىر ماڭا مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلغۇدەك نەدە ئۇنىڭ چىشىغا تېگىپ قويدۇمكىنتاڭ؟» ئۇ ئىختىيارسىز پەرياد چەكتى. پۈتلىرى ماغدۇرسىزلىنىپ زادىلا ماڭالماي قالدى ـ دە، بىرەر جاي تېپىپ ئارام ئېلىۋالماقچى بولدى. ھەم پاسكىنا، ھەم ھۆل بىر ياغاچ ئالدى تەرەپتىكى

يول ياقىسىدا توغرىسىغا ياتاتتى. ئۇ ياغاچ ئۈستىدە ئولتۇردى. «ئەگەر مەن مۇشۇ يەردە ياشىغان بولسام، باشقىلاردىن قېلىشمايتتىم، — ئۇ خىيال سۈرۈشكە باشلىدى، — ئوبدان ئىشلەيتتىم، مەن ئەزەلدىن ئىشتا ھۇرۇنلۇق قىلىپ باقمىغان ئەمەس، بۇ ھەممەيلەنگە مەلۇم. ئەگەر مەن راستلا مۇشۇ يەردە ياشىغان بولسام، مۇشۇ پەيتتە بىرەر ئىش ئۈچۈن مۇشۇ يەردىن ئۆتۈپ قېلىشىم ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىدى... خۇددى ھازىرقىدەك مۇشۇنداق يول يۈرۈپ، ھازىرقىدەك ئولتۇرۇپ، بىردەم ئارام ئالغان بولاتتىم، بىر تال تاماكا چېكىۋېتىپ، ئىشنى تۈگەتكەندىن كېيىن كەنتكە قايتىپ كەتكەن بولاتتىم... ئۇنىڭچە بۇنداق قىلىش تامامەن مۇمكىن، تامامەن ئەقىلگە مۇۋاپىق ئىش ئىدى، نەتىجىدە ئۇ خېلى ئۇزاققىچە داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى، مېڭىسى ئىلىشىپ كەتتى، ئەھۋالنىڭ ھەقىقەتەن شۇنداق ئۆزگەرگەن — ئۆزگەرمىگەنلىكىنى، بۇ يەرگە بېجىرىشكە كەلگەن ئىشلارنى ھەش — پەش دېگۈچە تۈگىتىپ، دەرھال كەنتكە قايتىپ كېتىشنىڭ ۋاقتى يەتكەن — يەتمىگەنلىكىنى راستلا ئايدىڭلاشتۇرۇۋالغۇسى كېلىپ كەتتى. ياق، دۇنيا ئاستىن — ئۈستۈن بولۇپ كەتكىنى يوق، ھەممە نەرسە ئۆز پېتىمچە تۇرۇپتۇ...» ئۇ ئاخىر ئېسىنى يىغىۋالدى، ئويغاندى، بىراق شېرىن ئۇيقۇدىن ئەمەس، بەلكى ئۆزى بېشىدىن كەچۈرگەن بارلىق نەرسىلەرنىڭ ئۆزگەرمەس پاكىت بولۇپ قالغانلىقىنى يەنە بىر قېتىم ئويغاق ھالدا جەزمەنلەشتۇردى. ئۇنىڭ ھەر كۈنى بۇنى قانچە قېتىم جەزمەنلەشتۇرىدىغانلىقىنى بىلگىلى بولمايتتى. بىراق، ھازىر ئۇ بۇنى جەزملەشتۇرگەندە ئىنتايىن ئازابلاندى، ئىنتايىن قورقتى. ئۇ مىڭ تەسلىكتە بەرپا قىلغان مۇداپىئە لىنىيەسى كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئومۇمىيۈزلۈك يىمىرىلدى، نەتىجىدە ئۇ قولىدا تۆمۈرنىڭ سۇنۇقمۇ قالمىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى. كىشىنى يىرگەندۈرىدىغان بىر خىل ھالسىزلىق ئۇنى ئۆز ئىلكىگە ئالدى، ئۇ ھەتتا

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

هالسىزلىنىپ شۇ دەرىجىگە يەتتىكى، ئۆز - ئۆزىگە بىر ۋارقى-
رىغۇدەك ماغدۇرىمۇ قالمىدى. لېكىن، نېمىشقىكىنتاك، ئۇ
بۇنداق هالسىزلىقتىن مەمنۇن بولدى، ئۆزىنىڭ بۇنداق هالسىز-
لىقىنى تىزگىنلىيەلمىگەنلىكىدىن مەمنۇن بولدى. «بۇلارنى
ئۇرۇش كەلتۈرۈپ چىقارغان، هەممىنى شۇنىڭدىن كۆرۈش كې-
رەك، — ئۇ يەنە ئۆزىنى ئاقلىغىلى هەم ئۇرۇشنى قارغىغىلى
تۇردى، — ئۇرۇشتا شۇنچە ئادەم ئۆلدى، شۇنچە ئادەم مېيىپ
بولدى، لېكىن ئۇرۇش تېخى خەلقنى شۇنچە ئېغىر ئازاب - ئو-
قۇبەتتە قالدۇرغىنىنى ئاز كۆرگەندەك، ماڭا ئوخشاش ئادەملەر-
گىمۇ زىيانكەشلىك قىلىۋاتىدۇ. هەممە ئادەمنى بىراق ئۆز قو-
لىغا سۆرەپ كىرىپ كېتىدىغان بۇ ئۇرۇش قاياقتىن پەيدا بولۇپ
قالدى؟ قورقۇنچلۇق جازا، نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق؟ ! ئۇنىڭ
ئۈستىگە مېنىمۇ سۆرەپ كىرىپ كەتتى، بېشىنى يېگۈر دوزاخقا
سۆرەپ كىرىپ كەتتى. سۆرىگەندىمۇ بىر ياكى ئىككى ئاي ئە-
مەس، بەلكى بىرنەچچە يىلغىچە قويۇپ بەرمىدى. بۇنداق كېتىۋە-
رىدىغان بولسا قانداق چىدىغۇلۇق؟ مەن بۇلارغا ناھايىتى زور
غەيرەت بىلەن بەرداشلىق بەردىم، مەن ئەسكەر بولغان كۈنىلا
قېچىپ كەتمىدىم. نۇرغۇن ياخشى ئىشلارنىمۇ قىلدىم، ئۆز
هەسسىمنى قوشتۇم. نېمە ئۈچۈن ئاق - قارىنى پەرق ئەتمەيلا،
مېنى باشتىن - ئاياغ نۇرغۇن ئەسكىلىكلەرنى قىلىپ كەلگەن
خۇنپەرلەر بىلەن بىر تاياقتا هەيدەيدىكەن؟ نېمە ئۈچۈن بىزگە بې-
رىلىدىغان جازا ئېغىر - يېنىك دەپ ئايرىلمايدىكەن؟ هەتتا ئۇلار
تېخى مەندىنمۇ كۆڭلى ئازادىرەك بولۇپ يۇرۇشكەندۇ، هېچبول-
مىغاندا يۇرىكى هەسرەت ئىلكىدە ئازابلانمايۋاتقاندۇ، ۋاهالەنكى،
مېنىڭ يۇرىكىم ئازابلىنىپ، ئەس - هوشۇمنى تامامەن يوقتىپ
قويۇشقا ئازلا قالدىم... قارىمامسىلەر، بۇ يەرگە كەلگەندىن كې-
يىن يۇرىكىم بەرداشلىق بېرەلمەي قالدى، جېنىم ئارانلا قال-
دى... مەن يا ۋەتەنگە ئاسىيلىق قىلىپ دۇشمەن قوينىغا ئۆزە-

نى ئاتقان ۋىلاسوفقا① ئوخشاش ئادەم بولمىسام، مەن ناھايىتى ئۆز جېنىمنىلا ساقلاپ قالماق بولدۇم، خالاس، ئەجەبا، بۇ پەرق-نىمۇ ئويلاپ بېقىشمايدىكەن؟ مەن ناھايىتى ئۆز جېنىمنىلا ساقلاپ قالماق بولدۇم، خالاس، ــ ئۇ بۇ سۆزنى يەنە بىر قېتىم تەكرارلاپ، ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق بىر جايىدا چىقىقان گەپ تېپىشۋالغانلىقىدىن خۇشال بولۇپ كەتتى - دە، ئۆز - ئۆزىگە چوڭقۇر تەسەللى بەرگەن هالدا خىيالغا پاتتى، ــ نەقەدەر رەھىمسىز ئۇرۇش - هە ! بىراق مەن ئۇنىڭدىن قېچىپ قۇتۇلدۇم، بۇنىڭغا ئاز - تولا قابىلىيەت بولمىغان بىلەن بولمايدۇ... چورت !»

شۇنىڭ بىلەن ئاندىرى بېشىنى كۆتۈرۈپ، بايا تىن ئۆزى بېسىپ ئۆتكەن ئېتىز ئۇستىدىكى هاۋا بوشلۇقىغا قاراپ، پىسەنت قىلمىغانەك روهىي هالەت بىلەن قاقاهلاپ كۈلۈپ كەتتى.

ئۇ يەنە بىر دەم ئولتۇرۇپ، تۆت ئەتراپقا قاراپ، بايا تىنقى گەپلەرنى هە دەپ غودۇڭشىپ دېگىلى تۇردى ۋە بايا تىنقىغا ئوخشاشلا ئارىلاپ - ئارىلاپ هۇجۇم قىلىپ تۇرغان هالسىزلىققا بويۇن ئەگدى، ئۇنىڭ يۇرىكى پىچاق بىلەن تىلغانەك

---

① «خىروشىما ئەسلىمىلىرى» ۋە ژۇكوفنىڭ «ئەسلىمىلەر ۋە مۇلاهىزىلەر» دېگەن كىتابىدا بايان قىلىنىشىچە، A.A ۋىلاسوى سوۋېت قىزىل ئارمىيەسى توقسان توققۇزىنچى دىۋىزىيەسىنىڭ سابىق دىۋىزىيە كوماندىرى بولغان، سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ ئۇلۇغ ۋەتەن ئۇرۇشىدا خىروشىما ئۈنى ئۆز قولى بىلەن ئوتتۇز يەتتىنچى كورپۇسنىڭ كورپۇس كوماندىرلىقىغا ئۆستۇرۇپ، كىيېۋنى قوغداشتەك مۇهىم ۋەزىپىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرىدۇ. نەتىجىدە كىيېۋ قولدىن كېتىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇ يەنە موسكۋادىكى قايتۇرما هۇجۇمغا ئۆتۈش جېڭىگە قوماندانلىق قىلىدۇ، ئۇنىڭغا گېنېرالىلىق ئۇنۋانى بېرىلىدۇ. 1942 - يىلى ئەتىيازدا ۋىلاسوى ۋورخوۋ-دىكى بىر قېتىملىق هۇجۇمغا ئۆتۈش جېڭىدە قايتىدىن مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپ، گېرمانىيە قاراقچىلىرىغا ئەسىرگە چۈشۈپ، خائىن بولۇپ كېتىدۇ هەمدە گېرمانىيە قاراقچىلىرىغا ئۆزىنى مەلۇم قىلىپ، سوۋېت ئىتتىپاقى ئەسىرلىرىنى تەشكىللەپ، سوۋېت قىزىل ئارمىيەسىگە قارشى ئۇرۇش قىلىدۇ. سوۋېت ئىتتىپاقى قىزىل ئارمىيەسى بېرلىننى ئىشغال قىلغاندا، ئۇنى قولغا ئېلىپ، دارغا ئاسىدۇ.

ئازابلىنىۋاتقاچقا، راستلا ئىتقا ئوخشاش ھاۋشۇەتكۇسى كەلدى، يىلاندەك تولغاندى، ھېلىقى مەنىۋى ئازابتىن مىڭ تەسلىكتە قۇتۇلغاندىن كېيىن، ئۆزىنى مەسخىرە قىلىپ، ئۇمىدسىزلىك، ساقسىزلىق ئالامەتلىرى، مازاق پۇراقلىرى چىقىپ تۇرىدىغان بىر خىل شادلىققا چۆمدى، بىراق ئۇ بۇ شادلىق ئىچىدە ھاياجانلىنار - ھاياجانلانمايلا، يەنە ئىلگىرىكىدەك پەرىشانلىققا غەرق بولۇپ كەتتى.

كېيىنچە ئۇ ئۆزىنىڭ شۇنچە ئازابلىنىشىنى قىمىر قىلماي ئولتۇرۇۋالغانلىقىم، ھېچ ئىش قىلالماسلىقىم كەلتۇرۇپ چىقارغان دەپ ئويلىدى - دە، ئورنىدىن تۇرۇپ، باشقىلارمۇ ئاز - پاز كۇچ سەرپ قىلىپ يۆتكىسۇن دەپ، ئۆزى ئولتۇرغان ياغاچنى يولنىڭ قاق ئوتتۇرىسىغا دومىلىتىۋەتتى. ئاندىرى ئەتراپقا بىر كۆز يۈگۈرتۇپ قويۇپ، يەنە داۋاملىق ئالغا قاراپ يۈرۈپ كەتتى. شۇ پەيتتە ئۇنىڭ يۈرىكى مۇزلاپ، پىكرى چېچىلدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە، شۇنچە تېز قەدەم تاشلىسىمۇ، ئۇنىڭ قايتا پىكىر يۈرگۈزۈشىگە يول قويمايتتى، شۇڭا تۇرلۇك ئوي - پىكىرلەر ئاخىر ئارقىدا تاشلىنىپ قالدى.

تېخى چۈش بولمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئەتراپ قۇياش نۇرىدا ئىسسىپ كەتكەنىدى، تاغ ئارىسىدىكى جىلغا سۈيى ئانچە راۋان ئاقمايۋاتقان، سۇنىڭ شىرىلداپ ئېقىشى تېخىچە ئاڭلانمايۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ھەرھالدا ئېقىشقا باشلىغانىدى، تاغ باغرىدىكى ئېتىزلىق ئاسمىنىدا ھاۋا خۇشال ھالدا ھەركەتلىنىۋاتاتتى، قۇياش نۇرى ئېتىزلىقىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى ئورمانلىقنى گويا ئۇزۇنچاق ئاق شايى ئېتىزلىقنى بويلاپ ئايلىنىۋاتقاندەك قىلىپ كۆرسىتەتتى. كەنتتىن كاتەكتىن چىقىرىلغان خورازلارنىڭ قانات قېقىپ چىللاشلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى؛ قاغىلار قۇلاقنى يېگۈدەك قاقىلدىشىپ، كۆكتە ئايلىنىپ يۈرەتتى؛ مەيىن شامال يەر بېغىرلاپ، گاھ شەرق تەرەپتىن، گاھ غەرب تەرەپتىن چىقاتتى. ئاندىرىنىڭ يۈزى ئازراق ئېچىشقاندەك بولدى، بۇ

شامالدىن ئەمەس، بەلكى ئاپتاپنىڭ چېقىشىدىن بولغانىدى. شامال ناھايىتى ئاجىز بولۇپ، بىردەم چىقىپ، بىردەم توختاپ قالاتتى، بەزىدە ھاۋانى بۇ تەرەپتىن ئۇ تەرەپكە سۈرەتتى، بەزىدە بولسا ئۇ تەرەپتىن بۇ تەرەپكە ھەيدەيتتى. قىشلايدىغان كىچىك ئۆي يېنىدىكى خاماندا قانات - قۇيرۇقلىرى پاسكىنىلىشىپ، پاخمىيىپ كەتكەن بىر توپ قۇشقاچ ۋە ئىككى ياۋا كەپتەر توپان دۆۋىسىدە چۈرۈقلىشىپ ۋە گۇگۇلىشىپ ئۇياندىن - بۇيانغا سەكرىشۋاتاتتى، ئاندىرى يېقىن بارا - بارمايلا، ئۇلار دانلاۋاتقان يېرىدىن گۈر قىلىپ تەرەپ - تەرەپكە ئۇچۇپ كېتىشتى.

ئاندىرى خامان يېنىدا توختاپ، پۈتۈن زېھنىنى يىغىپ قۇشقاچلارغا قارىدى. ئاندىرىيېف ئېكىنزارلىقى تەرەپكە ئادەمزات قەدىمى ئاز يەتكەچكە، قۇشقاچ يوق ئىدى. ئۇ ئۆزىدىن: «قۇشقاچ قانچە ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىدىغاندۇ؟» دەپ سورىدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا يەنە مۇشۇ بىر توپ ئاچ، قورقۇنچاق قۇشقاچلارنىڭ ئىچىدە ئەينى يىللىرى ئۆزى مۇشۇ يەردە بولغان چاغدا مۇشۇ يەردە ياشىغان قۇشقاچلارنىڭ بار - يوقلۇقىنى بىلمەكچى بولدى. ئۇ قۇشقاچنىڭ قانچە ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى، ئۇ ئىلگىرى بۇنداق ئۇششاق - چۇشىڭ ئىشلارغا زەن قويمىغانلىقىغا قاتتىق پۇشايمان قىلدى. ئۇ قۇشقاچلارنى ئۇركۈتۈۋەتكەندىن كېيىن، قىشلىق كىچىك ئۆي ئالدىغا كېلىپ توختىدى - دە، بىر قىشتىن بۇيان ھىم تاقۇۋېتىلگەن ئىشىكنى تەسلىكتە ئاچتى. ئۆي چۆلدەرەپ قالغان، ئىچى قۇيقۇرۇق تۇراتتى. ئۇ بىرەر نەرسە چىقىپ قالارمىكىن دەپ، بىرھازاغىچە ئىزدىگەن بولسىمۇ، ھېچنېمە تاپالمىدى، شۇنىڭ بىلەن تاشقىرىغا چىقتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بىرئاز بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى سەزدى؛ تۇرۇپ بىرنېمە يېگۈسى كەلسە، تۇرۇپ ئۇخلىغۇسى كېلەتتى — زادى نېمىلەرنى خىيال قىلىۋاتقانلىقىنى ئۆزىمۇ ئاڭقىرالمايتتى. ئۇ يېنىغا ئازراق ئوزۇقلۇق ئېلىۋالغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنى بىرئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن يېيىش

ئۇچۇن قالدۇرۇپ قويۇشقا توغرا كېلەتتى. نېمە ئۈچۈنكىنتاك، ئۇ بۇ يەردىن ھېچقانداق نەرسىنى زادى تاپقىلى بولمايدىغانلىقىنى ئېنىق بىلىپ تۇرۇپمۇ، يەنە بىرئاز يەيدىغان نەرسە چىقىپ قالسىدى، دېگەن ئۈمىدتە بولۇۋاتاتتى. ھەرھالدا كەنتكە بېرىپ تىلەمچىلىك قىلغىلى بولماس، ۋاھالەنكى، بۇنداق مەۋسۇمدا كەنتتىن باشقا بۇ جايلاردا ھېچقانداق نەرسىمۇ ئۆسمەيتتى، ھېچقانداق نەرسىمۇ بولمايتتى.

ئۇ نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي، خېلى ئۇزاقىچە تېڭىرقاپ قالدى. كېيىن تەكرار ـ تەكرار ئويلىنىپ، بىرەر جاي تېپىپ ئارام ئېلىۋالماقچى بولدى. ئۇ ئايلىنىپ قىشلىق ئۆي ئارقىسىغا ئۆتتى ـ دە، تام تۈۋىدە تۇرغان بىر تال ياغاچ ئۈستىدە تامغا يۆلىنىپ ئولتۇرۇپ، ئاپتاپسىنىشقا باشلىدى. ئىللىق قۇياش نۇرى تاغ چوققىسىدىن ئۈدۈل بۇ يەرگە چۈشۈپ تۇراتتى. بۇنىڭدىن كۆپ يىللار بۇرۇن، قەھەتچىلىك بولغان 1933 ـ يىلىدىن كېيىن ئۇزاق ئۆتمەيلا ئۇ بۇ ئېگىزلىكتە بوز يەر ئاچقانىدى. ئەمدىلىكتە، ئۇنىڭ ئالدىدا قۇچاق ئېچىپ تۇرغىنى دەل شۇ يىلى ئۆزى ئاچقان ئىككى يېرىم گېكتار كېلىدىغان ئىككى پارچە يانتۇ ئېتىز ئىدى. ئاندىرى زۆرۈرىيىتى بولمىغان خاتىرەمنى قوزغاپ قويارمىكىن دەپ ئەنسىرەپ، قورۇنغان ھالدا ئۇ يەرگە قاراپ قويدى. يانتۇ ئېتىز تۆۋىنىدىن باشلاپ قارايغىلى تۇرغان بولۇپ، تېخىچە ئېڭىز پېتى تۇراتتى. بۇ يانتۇ ئېتىز ئۇنى يامان كۆرمەي، ئەكسىچە، قارشى ئېلىۋاتقاندەك، ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىۋاتقاندەك قىلاتتى، شۇنىڭ بىلەن قۇياشنىڭ ئىللىق نۇرىدا پۈتۈن ئۈستىخانلىرى بوشىشىپ كەتكەن ئاندىرى مۈگدەشكە باشلىدى. مۈگدەۋاتقاندىمۇ ئۇ يەنە ئارىلاپ ـ ئارىلاپ ئېغىرلىشىپ كەتكەن قاپىقىنى كۆتۈرۈپ قوياتتى. ئۇ ھازىر ئەزايىنىڭ ھېچقانداق قىسمىنى قايتىدىن چۆچۈتۈپ يۈرمىگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ كۆزلىرىنى تېپتىنچ ئارام ئالغىلى قويمايتتى. بۇ كۆزلەر ئاللىقانداق بىر جايدىن ئادەم قارىسى كۆرۈنۈپ

قالارمىكىن دەپ، ئادەتتى بويىچە پەخەس بولۇپ تۇرماقتا ئىدى. بىراق، ئەتراپ جىمجىتلىققا چۆككەن بولۇپ، ئادەم قارىسى كۆرۈنمەيتتى.

ئاندىرى مۈگدەۋىتىپ، قالايمىقان چۈش كۆردى: بىر دەم رازۋېدكا روتىسىنىڭ روتا كوماندىرى داۋېي لىبېدېۋ ئاندىرى تۇرۇشلۇق پەينى چارلاشقا ئەۋەتىش ئالدىدا، نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ئاندىرى گۈسكوفقا ئالايىتەن: «ئەگەر سەن گېرمانىيەلىكلەر تەرەپكە قېچىپ كېتىدىغان بولساڭ، باشلىقىمىز سېنى بىر گېرمانىيە گېنېرالىغا تېگىشىپ قايتۇرۇپ كېلىدۇ، لېكىن ئېتىپ تاشلاش چارىسىدىن باشقا چارە بىلەن ئۆلتۈرىدۇ. ياق، بۇنداقتا ساڭا تولىمۇ ئەرزان چۈشىدۇ ! سېنى ئېتىپ تاشلىماي، بەلكى ئۈچ كېچە ـ كۈندۈز قاتتىق قىيناپ، تىرىك پېتىڭ ئازابلاپ ئۆلتۈرىدۇ» دېدى. پاھ، بۇ نېمىدېگەن دەھشەتلىك جازا ـ ھە ! ئاندىرى چۈشىدە بىردەم ئۆزىنى يەنە سىمولىيانسكىدا كۆردى، دۈشمەن بىلەن ئۆز ئوتتۇرىسىدا قالغان بۇ يەردە تۈيۈقسىزلا ئاتامان كەنتىدىكى تۇغمەن پەيدا بولۇپ قالدى، باشقىلار ئۇنى بۇ تۇغمەندە پوستەكچى بولۇشقا ئەۋەتكەن، ھەر ئىككى تەرەپ ئوت كۈچىنى مەركەزلەشتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىتىپ ئوق ئۇزمەكتە، ئۇرۇش شۇ بىر ئادەمنى دەپلا تا ھازىرغىچە داۋاملاشماقتا، كىمكى ئۇنى يىقىتالىسلا، شۇ بۇ ئۇرۇشتا غەلىبە قازانغان بولاتتى... كېيىن ئۇ يەنە ئۆزىنى يېڭى سىبىرىيەنىڭ ھەربىي دوختۇرخانىسىدا كۆردى. بۇرۇت قويۇۋالغان جۈشياۋ دەرىجىلىك بىر ھەربىي دوختۇر ـــ تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى ئۇنى ئىشخانىسىغا ئىسپىرت ئىچىشكە چاقىردى. ئىككىيلەن ئىسپىرت ئىچىۋاتقاندا، جۈشياۋ ئۇنىڭغا: «سېنى ئەمدىلا ئۆلۈپ كەتكەن، مۇھىم خىزمەتنى ئۆز زىممىسىگە ئالغان بىر شاڭشياۋنىڭ ئورنىنى بېسىشقا ئەۋەتىمىز» دېدى. ئاندىرى توساتتىن ئالدىنقى سەپكە بېرىپ قالدى، شۇ چاغدا ئۇ بومبا ئاتار زەمبىرەكچىلەر روتىسىدا جەڭ قىلىشقا

ئۇيغۇر كتاب نۇر بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئورۇنلاشتۇرۇلغاندى. ئۇ قارىغا ئېلىش ئەسۋابى سېلىنغان ساندۇقچىنى يېتىۋېلىپ قويۇپ، ھەربىي سوتقا تاپشۇرۇپ بېرىلدى. ئۇنىڭدىن كېيىن ئۇ يەنە چۈشىدە تار، ئۇزۇنغا سوزۇلغان ئېتىزلىقنى كۆردى، ئۇ ئېتىزلىقنىڭ چېتىگە كۆز يەتمەيتتى، بىرنەچچە چارلاش چىرىغى ئېتىزنى يوپيورۇق يورۇتۇۋەتكەنىدى. ئۇ شۇ ئېتىزلىقتا ئىسسىپ كەتكەنلىكىدىن ھاسىراپ ـ ھۆمۈدىگەن پېتى كېتىۋاتاتتى. چارلاش چىرىغىنىڭ نۇرى بارغانسېرى كۈچەيىپ، بارا ـ بارا كۆكۈچ يالقۇن چېچىشقا باشلىدى...

ئاندىرى ئويغىنىپ، بىرھازاغىچە قىمىرلىماي ئولتۇردى، ھېلىقى قالايمىقان چۈشلىرى ئۇنىڭ كۆڭلىنى غەش قىلدى. چۈشىدىكى ئەھۋاللار ئەملىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەيتتى، ھېچكىم ئەزەلدىن ئاندىرىنى بىرەر يامان ئىش قىلىپ قويارمىكىن دەپ گۇمان قىلىپ باققان ئەمەس. بىراق، ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر قەدىمى پۈتۈن ئۆمرىگە زامىن بولدى، شۇڭا چۈشىمۇ ئۆزگىرىپ كەتتى، ھەتتا چۈشىمۇ ئۇنى تەڭلىكتە قالدۇرۇۋاتسا، باشقىلار توغرىسىدا نېمە دېسۇن؟ !

ئاندىرى چۈشىدە تۈگمەننى كۆرگەچكە، ئۇ يەرگە بەكمۇ بارغۇسى كېلىپ كەتتى. تۈگمەن بۇ يەرگە ئانچە يېقىن بولمىسىمۇ، لېكىن ئاندىرىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، بۇ بىر كۈن تېخى ئەمدىلا باشلانغان بولۇپ، ۋاقىت كەڭتاشا ئىدى. ھازىر تۈگمەندە ھېچقانداق ئادەم بولمايتتى، چۈنكى ھازىر ئۇن تارتىش ۋاقتى ئەمەس ئىدى. ئۇ توپان دۆۋىسىدە دانلاۋاتقان قۇشقاچلارنى يەنە بىر قېتىم ئۇركۈتۈۋەتتى. شۇ پەيتتە ئۇ بۇ قۇشقاچلاردىن تولىمۇ بىزار ئىدى. ئۇ ئېتىز قىرىنى ياقلاپ تۆپىلىكنىڭ تۆۋىنىگە قاراپ ماڭدى، ئېتىزلىقنىڭ چېتىگە چىققاندا، شارت قىلىپ يانغا بۇرالدى ـ دە، ئۆستەڭ بويىغا يېتىپ باردى. شەمشادزارلىقتا سوغۇق ئادەمنى چېقىپ تۇراتتى، قار پەقەت ئېرىمىگەنىدى. بۇ شەمشادزارلىقنىڭ بوش يەرلىرىگە چۈشۈپ

تۇرغان قۇياش نۇرىمۇ ئېگىزلىكتىكىدەك ئىللىق ئەمەس ئىدى. بوش يەرگە چۈشۈپ تۇرغان ئۇزۇنچاق دەرەخ سايىلىرى خۇددى مەتبەئىدە بېسىپ چىقىرىلغاندەك ئېنىق كۆرۈنەتتى. بۇ يەردە ئاندىرى ھېلىقى بىر جۈپ پىيمىسىنى سۆرەپ يول مېڭىشتا ئانچە بەك قىينىلىپ كەتمىگەچكە، روھىمۇ بىرئاز كۆتۈرۈلۈپ قالدى. ئۇ قايتىدىن ئەينى يىللاردىكى ھاياجانلىق ھېسسىياتنى ئۆز كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى. ئىلگىرى ئۇ تۇغمەنگە بېرىشقا بەكمۇ ئامراق ئىدى. ئۇن تارتىش بايرام كەيپىياتى چىقىپ تۇرىدىغان، چېچەكلەپ مېۋە بېرىدىغان كۆڭۈللۈك ئىش بولۇپ، ئۇنى كىم ياخشى كۆرمىسۇن دەيسىز؟ ! ياز پەسلىدىكى دېھقانچىلىقنىڭ قاتىلاڭ چاغلىرى ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن، ھەممەيلەن بۇ يەرگە كېلىپ رەت بويىچە ئۇن تارتىش نۆۋىتىنى كۈتۈپ تۇرۇشاتتى، ھەممە ئادەم بۇ يەردە قىزىغا پاتمىغان ھالدا تۇنەيتتى، بىراق ئۇخلايدىغان بىرمۇ ئادەم چىقمايتتى: ياشانغانلار تاماكا چەككەچ گۇدۇڭلىشىپ پاراڭغا چۈشۈپ كېتەتتى؛ ئۆيلەنمىگەن يىگىتلەر كۈلۈشۈپ چۈقان سالاتتى؛ قىزلار چاتقاللىقلار ئارىسىدا چىرقىرىشىپ، ھەر خىل ئويۇنلارنى چىقىرىشاتتى. گۈلخان لاۋۇلداپ تۇراتتى، چۆگۈنلەپ - چۆگۈنلەپ چاي قاينىتىلاتتى، تۇغمەن تېشى غۇيۇڭلاپ توختىماي ئايلىناتتى. قىزىپ كەتكەن، ھور چىقىپ تۇرغان ئۇن ئاغزى ئېچىپ قويۇلغان تاغار - خالتىلارغا ئۇزۇلمەي قاچىلىناتتى.

بۇ خاتىرىلەر ئاندىرىنىڭ كۆڭلىنى ئېچىۋەتتى. ئۇ ئىختىيارسىز كۈلۈمسىرەپ قويدى، ۋۇجۇدى شۇرۇرىدە ئېرىپ، تەنلىرى يايراپ كەتتى. بىراق، يايراش ئۇزاقىقا بارمىدى: ئۇ تۇغمەنگە يېقىنلاشقاندا يەنە ئەنسىرەپ قالدى - دە، ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئالدىغا ئېڭىشىپ، قەدىمىنى توختىتىپ، كالپۇكلىرىنى دومسايتىپ، يېنىك نەپەس ئالدى ۋە ئۆزىگە: «تۇغمەنىڭ ئىچىدە شەپە بار - يوقلۇقىغا پۇتۇن دىققەت - ئېتىبارىڭنى يىغىپ قۇلاق سال» دەپ ئەسلەتمە بەردى. ئۇنىڭ

ئىچىدە ئادەمنىڭ قارىسى يوقىتەك تۇراتتى، بولمىسا ئىشكىلىرى ھىم ئېتىۋېتىلمىگەن، بۇغداينى سۈكەنگە قۇيۇش ئۈچۈن چىقىدىغان پەلەمپەينىمۇ قار بېسىپ كەتمىگەن بولاتتى، ئاندىرى ئۆزىنى ئالاقزەدىلىكتىن ساقلاش ئۈچۈن تىرىشىپ، يەنە بىردەم كۈتتى ـ دە، يېقىن جايدىكى سۆگەتلىكتىن ئىشىك يېنىغا كەلدى. ئىشىكتە بۇرۇنقىغا ئوخشاشلا يالغان قۇلۇپ تۇراتتى. ئاندىرى كۈچەپ بىر تارتىۋىدى، قۇلۇپ ئېچىلىپ كەتتى. بۇنى ئۇ توغرا قىلدى، بولمىسا نائىلاج ئىشىك زەنجىرىنى سۇغۇرۇۋالاتتى، ياكى دېرىزىنى رامكىسى بىلەنلا قومۇرۇۋالاتتى، ئىشقىلىپ، قانداقلىكى بولمىسۇن، تۈگمەنگە بىر قېتىم كىرمىسە ئۇنمايتتى.

تۈگمەننىڭ ئىچى ناھايىتى سوغۇق ئىدى، ئۇنىڭ ھەممە يېقىنى چاڭ ـ توزان قاپلاپ كەتكەن، يەردە پىيمىلىق بىرنەچچە ئاياغنىڭ ئاپپاق ئىزلىرى تۇراتتى. ئاندىرى ئاۋۋال پوستەكچىنىڭ كىچىك ئۆيىگە بىر قاراپ قويدى، تاختىبېشىدا بىر چوڭ چىنە، ئىككى تال سامساق ۋە يېرىم بولاق تۇز؛ قوزۇقتا يايىسىمان ھەرە ئېسىقلىق تۇراتتى. ئۇ بۇ نەرسىلەرنى ئۇزۇن ئورۇندۇق ئاستىغا تاشلاپ قويۇلغان بىر چىپتىغا تىقتى. ئاندىن كېيىن تۈگمەننىڭ ھەممە يېقىنى بىر قۇر ئايلىنىپ چىقتى، ئىككى قېتىم ئېگىز يەرگە چىقىپ ھەممە بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلارنى قالدۇرماي ئىنچىكىلەپ ئاختۇرۇپ چىقتى، بىر كاناپ تاغار ۋە مۇقاۋىسى يىرتىلغان بىرنەچچە كىتابتىن باشقا، كارغا يارىغۇدەك ھېچ نەرسە تاپالمىدى، ئۇ بۇ نەرسىلەرنىمۇ لازىم بولۇپ قالار دەپ چىپتىغا سالدى.

ئاندىرى تالاغا چىقىپ قۇلۇپنى ئىشىككە قايتىدىن سېلىپ قويدى. ئۇ تۆت ئەتراپقا قارىۋىدى، تۇيۇقسىزلا كۆڭلىگە: «ئوت قويۇپ تۈگمەننى كۆيدۈرۈۋېتەيمۇ» دېگەن توسۇۋالغىلى بولمايدىغان زەھەرلىك بىر خىيال كېلىپ قالدى. بۇنىڭغا ئانچە كۆپ ئىش كەتمەيتتى ـــ تۈگمەننىڭ يېنىدىلا قىيىن قوۋزاقلىرى

دۆڭلەكلىك تۇراتتى، سەرەڭگىمۇ يېنىدا بار ئىدى، بۇ ئۆيلەر سېلىنغىنىغا ئۇزاق بولغاچقا، ئىچ - تېشى بىردەك قۇرۇپ كەتكەن بولۇپ، ئوت يېقىپ بولغۇچە تۇتىشىپ كېتەتتى. بىراق، ئۇ تېخى ئەقىل - هوشىنى يوقىتىپ قويمىغاچقا، ئوت قويۇشقا بولمايدىغانلىقىنى بىلەتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە، تېگى - تەكتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا، ئۇ ئوت قويۇپ تۇغمەننى كۆيدۇرۇۋېتىشكىمۇ پېتىنمايتتى. ئەمما، بۇ خىيال خۇددى ئالۋاستىغا ئوخشاش چاپلىشۋېلىپ، ئۇنى رەھىمسىزلىك بىلەن سىنىماقتا ئىدى. هالبۇكى ئۆزىنىڭمۇ قەتئىي نىيەتكە كېلىپ ئۆزى ئۈچۈن بىر ئوتلۇق خاتىرە قالدۇرغۇسى، ئاخىر ئىرادىسىنىڭ هەربىر تېنى بەلگىلىيەلەيدىغانلىقىغا قايتا ئۇمىد باغلىمايدىغان، ئۆز ئىرادىسىگە ئىشەنمەيدىغان بولۇۋالغۇسى كېلىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۆزىنى تۇغمەندىن يىراق جايغا غىپپىدە تىكىۋېتىشكە، جىنايەت ئۆتكۈزۈشكە قىزىقتۇرۇۋاتقان بۇ جايدىن چەتكە ئېلىشقا مەجبۇر قىلدى. ئۇ تاكى كۆلچەككە يېتىپ بارغۇچىلىك يۇگۇرۇپ، ئاندىن توختىدى. كۆلچەك يۈزىدىكى ئەينەككە ئوخشاش پارقىراپ تۇرغان سۇپسۇزۇك مۇزنىڭ كۆكۈچ نۇرى ئۇنى ئۆزىگە جەلپ قىلىۋالدى. مۇز ئاستىدىكى سۇ بىلىنەر - بىلىنمەس داۋالغۇپ تۇراتتى، بۇ ئادەمنى مەپتۇن قىلماي قالمايتتى. ئاندىرى ئۆزىنىڭ تۇغمەنگە ئوت قويۇۋەتكەندىن كېيىن لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان ياغاچلارنىڭ قانداقچە ئىس چىقىرىپ، پىژ - پىژ قىلغان ئاۋازلار بىلەن بۇ يەردىكى مۇز ئۇستىگە ئارقىدىن چۈشۈپ، پۇتۇن كۆلچەكتە تۇتقان مۇزلارنى بۇلغايدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىۋاتاتتى. ئۇ ئويلاپ شۇ يەرگە كەلگەندە، مۇشۇ مەنزىرىنى راستلا مەيدانغا كەلتۈرسەم دېگەن تېخىمۇ كۈچلۈك بىر خىيال مېڭىسىنى چۇلغىۋالدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھال ئۆزىنى بۇ يەردىن ئايرىلىشقا مەجبۇرلىدى - دە، يەنە تاغقا، تۆپىلىككە قاراپ يۈرۈپ كەتتى.

ئۇ پۇتۇن بىر كۈن ئەتراپتىكى هەرقايسى ئېگىزلىكلەردە

ئايلىنىپ يۈردى، بىردەم گىدەيگەن ھالدا ئوچۇقچىلىقتا چىقىۋالسا، بىردەم دەككە - دۈككە ئىچىدە ئورمانلىقتا ئۆزىنى ئاتاتتى، بەزىدە ئادەملەرنى شۇنداق كۆرگۈسى كېلىپ كېتەتتىكى، ئۆزىنى تۈتۈۋالالمىغۇدەك دەرىجىگە بېرىپ يېتەتتى، بەزىدە: «ئادەملەرمۇ مېنى كۆرۈپ قالسا، كۆرگەن ھامان قورقىنىدىن نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي قېلىشسا، نەدىن كەلگەنلىكىمنى ئاڭقىرالمىسا» دەيتتى. بەزىدە ھېچنېمىدىن ھېچنېمە يوق تۈيۈقسىز پەيدا بولۇپ قالغان ۋەھىمىدىن قورقۇپ كېتىپ، بىر جايىدا ئۇزاقىچە قاتۇرۇپ قويغان ھەيكەلدەك قىمىر قىلماي تۇرۇپ قالاتتى. ئېرىقتىكى سۇ شىرىلداپ ئېقىۋاتاتتى، قۇياش نۇرىدا يەر يۈزىدىن ھور كۆتۈرۈلۈۋاتاتتى. ئەتراپىدىكى كۆڭۈلگە تېگىدىغان، ئادەمنى مەست قىلىپ قويىدىغان ھىد بېشىنى قايدۇراتتى، مۇشۇ ھىد تۇپەيلىدىنمۇ، ياكى ئاللىقانداق باشقا سەۋەبتىنمۇ، ئىشقىلىپ ئاندىرىنىڭ بېشى گاڭگىراپ قالغانىدى. نەتىجىدە چۈشتىن كېيىنكى كەم - كوتسىز ئىككى - ئۈچ سائەتتەك ئۇزاق ۋاقىت بىكار ئۆتۈپ كەتتى، ئەگەر كېيىن ئۇنىڭغا ئۆزۈكنىڭ مۇشۇ ئىككى - ئۈچ سائەت ۋاقىت ئىچىدە قەيەردە تۇرغانلىقىڭ ۋە نېمە ئىشلارنى قىلغانلىقىڭنى ئەسلەپ باق دەيدىغان بولسىڭىز، ئۇ جەزمەن ھېچبىرىگە جاۋاب تېپىپ بېرەلمىگەن بولاتتى. مۇشۇنداق گاڭگىراپ قالغان ئەھۋالدا ئۇنىڭ قۇلىقىغا كەنتتىن خورازلارنىڭ ئۇنىڭ يۇرىكىنى پارە - پارە قىلىدىغان چىللىشى ۋە سۇنىڭ شىرىلداپ ئېقىشلىرىلا ئاڭلىناتتى. پىيمىسى سىقسا سۇيى چىققۇدەك چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ كەتتى، پۇتى نەملىكتىن قىچىشاتتى، ھەربىر قەدەم باسقاندا پىيمىدىن شالاپ - شۇلۇپ قىلغان ئاۋاز كېلىپ تۇراتتى. بىراق، ئۇ يەنىلا قىلچە نىشانسىز ھالدا يولنىمۇ تاللاپ ئولتۇرماي، ئايىغى ئاستىدىكى يەرنىڭ قۇرۇق - ھۆللۈكىگە قاراپمۇ قويماي كېتىۋاتاتتى.

ئۇ ۋاقىتنى ئوبدان ھېسابلىۋالمىغاچقا، تاغدىن چۈشۈپ كەنت

چېتىگە يېتىپ كەلگەندە گۈگۈم چۈشۈپ قالغانىدى، شۇنداق بولسىمۇ ئۆي - ئاران ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ قارىسى يەنىلا غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ ئەتراپقا نەزەر تاشلاپ، ئۆز ئائىلىسىنىڭ مۇنچىسىنى تاپتى. ئەمما، مۇنچىنىڭ موربىسىدىن تۈتۈن چىقمايۋاتاتتى، بۇ ئاندىرىنىڭ كۆڭلىنى خېلى سوۋۇتۇۋەتتى. بۇگۈن كۈنبويى ئۇ، نېمىشقىكىنتاك، ئۆزىنىڭ مۇنچا موربىسىدىن تولغىنىپ چىقىۋاتقان تۈتۈنىنى كۆرەلەيدىغانلىقىدىن قىلچە گۇمانلانمىغان، ھەتتا تولۇق ئىشەنچ بىلەن، ھازىر ناستيۇنا سۇ توشۇۋاتامدىكىن، ئەمدى ناستيۇنا مەشكە ئوت يېقىۋاتامدىكىن... دەپ تەسەۋۋۇر قىلىپ كەلگەنىدى. ئۇ ئىش راستلا سۇغا چىلاشقانمىدۇ؟ «ئاھ، خۇدا، مېنى تاشلىۋەتمىگىن، ماڭا رەھىم قىلىپ، مەشكە لاۋۇلدىتىپ ئوت ياقتۇرۇۋەتكىن، ئى خۇدا، ئۆزۈڭ ھەممىگە قادىر، ھازىر مەشكە ئوت ياقتۇرساڭمۇ كېچىككەن بولمايدۇ، مەن ئۇچۇن مۇشۇ ئىشنى بېجىرىپ بەرسەڭلا، مېنى قانداق قىلىمەن دېسەڭمۇ، مەيلى، بەرگە ماقۇل دەيمەن» بۇ، ئاندىرىنىڭ سەرسانە تۇرمۇش كەچۈرۈشىگە باشلىغىنىدىن بۇيان تۇنجى قېتىم خۇداغا يېلىنىشى بولسا كېرەك. تۇيۇقسىز، نېرۋا خاراكتېرلىك قاتتىق تىترەك گويا بىر دىسكا ئوقتەك ئۇنىڭ پۈتۇن ۋۇجۇدىنى ئۆتمەتۆشۈك قىلىۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ دىر - دىر تىترەپ كەتتى، بىراق بۇ تىترەك ئۇنى بىرھازا ئازابلىغاندىن كېيىن، باشلانغىنىغا ئوخشاشلا تۇيۇقسىز توختاپ قالدى. نېرۋا خاراكتېرلىك بۇ تىترەك گويا ئۇنىڭغا ئالايىتەن ئاللىقانداق بىر بېشارەت بېرىدىغاندەك تۇراتتى. تىترەكتىن كېيىن ئۇنىڭ ئەزايىدا پەقەت جان قالمىدى. ئۇ يېنىدا كىچىكرەك بىر كۆتەك تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ ئۇستىگە دەرھال ئولتۇردى - دە، قاراڭغۇ چۈشۈشنى كۈتۈشكە باشلىدى.

كەنتتىن ئىتلارنىڭ ھاۋشىشى ئارىلاپ - ئارىلاپ ئاڭلىنىپ تۇراتتى. كىشىلەرنىڭ بىرنېمىلەرگە ئالدىراۋاتقان ئاۋازلىرى،

ئۇيغۇر كتاب تۈر بىكىتى www.uyghurkitap.com

بەزىدە يەنە تېخى گەپ قىلىشقان ئاۋازلىرى قۇلاققا كىرىپ قالاتتى. بىراق، بۇلارنىڭ ھەممىسى گويا نېمە سەۋەبتىن چاچرىغانلىقىنى بىلىپ بولمايدىغان كۈچسىز بۇژغۇندەك، ئاندىرىنىڭ ئۈستىبېشىغا چۈشۈۋاتاتتى. ئۇ يەنە تاڭ ئاتقان چاغدىكىدەك داڭ قېتىپ قالغانىدى، پەقەت: «ناستيۇنا بىرەر كېلىشمەسچىلىككە ئۇچرىغانمۇ، قانداق؟» دېگەن بىرلا ئىش، ئەڭ مۇھىم بىرلا ئىش ئۇنى ئەندىشىگە سېلىۋاتاتتى. بىراق ئۆينىڭ بىرقانچە دېرىزىسىدىن چىراغ نۇرى كۆرۈنۈپ تۇرغانلىقى ئۇنى يەنىلا قاتتىق ھاياجانلاندۇراتتى. ئۇ «شىرە ئۈستىگە ساماۋار قويۇلغان، تام مەشتىكى ئوت يالقۇنلاپ كۆيۈۋاتقان، ئوت يورۇقى تامغا پىلىلداپ چۈشۈپ تۇرغان، كارىۋاتقا كۆپتۈرۈلگەن ۋە يۇمشاققىنا بىرنەچچە ياستۇق تىزىپ قويۇلغان، كەش - پايپاقسىز يالاڭ ئاياغلار ئۇزۇنچاق، قوپال گىلەمگە دەسسەپ تۇرغان بولسا كېرەك» دەپ تەسەۋۋۇر قىلىۋاتاتتى. ھەممە نەرسە ئۇنىڭ ئۆزىگە شۇنچە يېقىملىق بولغان ئائىلە كەيپىياتىغا چۆمگەنىدى. بۇلارنى ئەسلەپ ئۇنىڭ كۆڭلى ھەم شېرىن تۇيغۇ، ھەم ئۈمىدسىزلىك بىلەن تولدى - دە، يۈرىكى ئۆز - ئۆزىدىن ئازابلىنىپ سىقىلدى. ئۇ چىراغ يورۇقىدىن كۆزىنى ئۈزۈپ، بېشىنى باشقا ياققا بۇراپ، كۆزىنى يۇمدى. ئۇ بارغانسېرى قويۇقلىشىۋاتقان تۈن قاراڭغۇسىدا بەئەينى ئەگرى - بۈگرى، مۈدۈر - چوقاي ياغاچ مومىغا ئوخشاپ كېتەتتى.

كېيىن پۈتۈن كەنت جىمجىتلىققا چۆكتى. ئاندىرى ئاللىبۇرۇن تەييارلىق كۆرۈپ قويغاچقا، كۈتۈپ كەلگەن شۇ مىنۇت يېتىپ كەلگەن ھامان قەتئىيلىك بىلەن ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، قولى بىلەن ئەمەس، بەلكى بېشى بىلەن كىرېست سىزىش ئىشارىتىنى قىلدى - دە، چوڭ - چوڭ قەدەم تاشلاپ دەريا قېشىدىن چۈشۈپ، مۇزلاپ كەتكەن ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتۈپ، مۇنچىغا يول ئالدى، ئاندىن كېيىن تىك قىرغاققا چىقتى، بىراق مۇنچىنىڭ قاشاسى ئالدىغا بارغاندا، ئالدىغا قەدەم باسالماي،

تۇرۇپلا قالدى، بۇ ئېھتىياتچانلىقتىن ئەمەس، بەلكى ئاپەت ياكى ئامەتنىڭ بىر مىنۇتتىن كېيىن مەلۇم بولىدىغانلىقىدىن بولغانىدى. كېيىن ئۇ توغرىسىغا تېڭىلغان توسۇق تېگىدىن ئۆملەپ ئۆتۈپ هويلىغا كىردى. مۇنچىنىڭ ئىشكى ئالدىغا بېرىشىغا ئۇنىڭ ئىچىدىن ئىسسىق پار يۇزىگە ئۇرۇلدى.

ئۇ مۇنچىغا كىرىپلا ئىشىكنى ياپتى. هۆل بولۇپ ئېغىرلىشىپ كەتكەن پىيمىسىنى ئالدىرىماي سالدى. بىر كۇندىن بۇيان ئۇ پىيمىدىن بەكمۇ بىزار بولۇپ كەتكەنىدى. شۇنىڭدىن كېيىنلا، هەممە نەرسىنى يېغىشتۇرۇپ بولغاندىن كېيىنلا، زەردە بىلەن غالىبلارچە قاقاهلاپ كۇلۇپ كەتتى. ئۆزىنى ۋارقىراپ ـ جارقىرىۋېتىشتىن، ئاۋازىنى قويۇۋېتىپ ناخشا ئېيتىۋېتىشتىن ئاران تەستە توختىتىۋالدى. ئەتراپتىكى هەممە نەرسىنى غۇلغۇلا قىلىپ ئويغىتىۋەتمەسلىك ئۈچۈن ئۆزىنى قانغۇچە تەبرىكلەپ كەتمىدى.

ئۇ بۇ يەردە ناستيۇناغا يېقىنلا بولسىمۇ، لېكىن نېمە ئۈچۈندۇر، ئۇنى قايتا سېغىنمىدى. مۇنچا راسا ئىسسىق ئىدى. بۇ ئۇنىڭغا كۇپايە قىلاتتى.

14

ئىش ئاخىر ئاشكارىلىنىشقا باشلىدى، ناستيۇنا ئاللىقاچان ئالدىنى ئالغان، تەييارلىق كۆرۈپ قويغان بولسىمۇ، لېكىن ئىش يەنىلا كۇتۇلمىگەن يەردىن چىقتى.

تۆتىنچى ئايدا، قارلار ئېرىپ بولۇشىغا مىخئىچ ناستيۇنا بىلەن بىللە ئوتۇن كەسكىلى ماڭدى. ئۇلار ئوتۇن كەسكىلى باردىغان ئورمانلىق كەنتتىن يىراق ئەمەس ئىدى. شۇڭا، ئۇلار بوش ۋاقىتى چىققان هامان دېككىدە بېرىپ، بىرەر ـ ئىككى سائەتكىچە ئوتۇن كېسىۋالاتتى ـ دە، قانچىلىك كېسىلسە شۇنچىلىك كېسىپ قايتىپ كېلەتتى. ئوتۇن يېرىش كۆپىنچە

مىخئىچ يالغۇز قىلىدىغان ئىش بولۇپ، كېيىن ناستيۇنا ۋاقىت چىقىرىپ تەييار يېرىندىلارنى دۆۋىلەپ قويىدىغان بولۇپ قالغانىدى. بىراق ئەمدىلىكتە ئوتۇن كېسىپ مىخئىچنىڭ قولىغا ئەكىلىپ بەرمەيدىغان بولۇپ قالدى، بىردەم كەسسىلا ھېرىپ كېتىپ، بىردەم ئارام ئېلىۋالاتتى، ئىلگىرى بولسا بۇنداق ئەمەس ئىدى. ئىلگىرى ئوتۇن كەسكەندىمۇ يوغان كۆتەكلەرنى تاشلىۋەتمەيتتى، بۇ يىل قىشتا بولسا، ھەرقايسى جەھەتلەردىكى ئەھۋاللاردىن قارىغاندا، كۆتەكلەرنى تاشلىۋېتىشكە بولمايتتى.

مىخئىچ ئوتۇن كەسكىلى بارغاندا ئۆۋ مىلتىقىنى ئالغاچ بارمىغانىدى. ئورمانلىق ناھايىتى يېقىن ئىدى، كەنتتىن بىر چاقىرىم يىراقلىقتا بولغاچقا ئۆۋ مىلتىقى ئېلىۋېلىشقا ھاجەت چۈشمەيتتى. بىراق، ئورمانلىقتا قىلىدىغان ئىشى ئۇنىڭ ئۆۋچىلارغا خاس ھەۋىسىنى قوزغىغان بولسا كېرەك، ئەتىمالىم، ئۇ ئوق ـ دورا ھازىرلاشقا تۇتۇش قىلىدى، ئۆزىنىڭ ئۆۋ مىلتىقىنى بىر قېتىم سۈرتتى. ئۇ بىر كۈنى ئورمانلىققا بېرىشتىن بۇرۇن ئامباردا بىردەم پايپېتەك بولغاندىن كېيىن، يولغا چىقىش ئالدىدا، ئامبارنىڭ ئىشىكىنى يېپىۋېتىپ تۇيۇقسىزلا ناستيۇنادىن:

ـــ قىزىم، ئاندىرىنىڭ «تۈلكا»سىنى كۆردىڭىزمۇ؟ مەن ھەممىلا يەرنى ئاختۇرۇپ قارىدىم، يەر يۈتۈپ كەتكەندەكلا، ئۇنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيدۇغۇ؟ ـــ دەپ سورىدى.

قېيىنئاتام بىلەن بىللە ماڭمەن، دەپ قولىدا ھەرە تۇتقان پېتى ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ساقلاپ تۇرغان ناستيۇنا ئۇنىڭ ئۆۋ مىلتىقىنى سۈرۈشتۈرۈۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، داڭ قېتىپ قالدى. ئۇ مىخئىچنىڭ بۇ ئىشنى سۈرۈشتۈرۈشىدىن ئەنسىرەپ تۇرغان ھەمدە ئۇنىڭغا قانداق جاۋاب تېپىپ بېرىش ئۈستىدە ئويلىنىپ قويغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ راستلا سۈرۈشتۈرگەندە يەنىلا ئالاقزەدە بولۇپ كەتتى: «ئەڭ ياخشىسى، قېيىنئاتام ھازىر مەن بىلەن بۇ ئىش ئۈستىدە سۆزلەشمىسىكەن، ئەستا، ياخشىسى

هازىر سۆزلەشمىسكەن، يەنە بىر كۈنى سۆزلەشسە، هازىر بۇنىڭ ئۈستىدە سۆزلىشىش بەكمۇ ناباب.»

— هېچ يەردە كۆرمىدىڭىزمۇ؟ — مىخائىچ يەنە بىر قېتىم سورىغان بولسىمۇ، لېكىن تەلەپپۇزىدىن كوچىلاپ سوراۋەرمەيدىغانلىقى چىقىپ تۇراتتى.

— كۆرگەنىدىم، — دېدى ناستيۇنا ئىقرار قىلىپ، ئۇ ئوڭايسىزلانغان ۋە ئالاقزەدە بولغان هالدا كۈلۈمسىرەپ، مىخائىچنىڭ يېنىغا يېقىن كەلدى ـ ده، ئاۋازىنى پەسەيتىپ، — مەن ئۇنى سېتىۋەتتىم، ئاتا، — دېدى. ئۇ پەقەت پەۋقۇلئاددە سورۇندىلا قېيىنئاتىسىنى ئاندىرىغا ئوخشاش «ئاتا» دەپ چاقىراتتى.

— سېتىۋەتتىم؟ قاچان سېتىۋەتتىڭىز؟ كىمگە سېتىۋەتتىڭىز؟

— خېلى بۇرۇنلا سېتىۋەتكەنىدىم، سىزنى تىللامدىكىن دەپ ئەنسىرەپ زادى ئېيتىشقا جۈرئەت قىلالماي كەلگەن. مەن چاناھەيدەپ مەخسۇس خادىمنى كاردا كەنتىگە ئاپىرىپ قويغان چاغدا... سىز ئۇ چاغدا مېنىڭ زايوم سېتىۋالغانلىقىمدىن چېچىلغانىدىڭىز، مەن ئىچىمده: «شۇنداق ئەمەسمۇ، ئۇنچىلا كۆپ پۇلنى نەدىنمۇ تاپقۇلۇق؟» دەپ ئويلىدىم. مەن ئەسلىده دەماللىققا كاللام ئىلىشىپ، گەپنى ئاغزىمدىن چىقىرىپ تاشلاپ، شۇنچە كۆپ زايوم سېتىۋاپتىكەنمەن، بىراق ئۇنچىلا كۆپ پۇلنى قەيەردىن تاپىمەن؟ ئۇ مىلتىقنى كۆرگەندىن كېيىن كۆڭلىگە يېقىپ قالدى بولغاي، ماڭا زادى سېتىپ بەرمىسىڭىز بولمايدۇ دەپ ئېسىلىپلىۋالدى. شۇنداق قىلىپ مەن ئۇۋ مىلتىقىنى سېتىۋەتتىم... ئۇنىڭ گەپلىرىدىن ئېرىپ كېتىپتىمەن.

— نېمىلەرنى دەپ كېتىۋاتىسىز، قىزىم؟ مىلتىقنى كىم كۆردى؟ كىمنىڭ گەپلىرىدىن ئېرىپ كەتتىڭىز، هېچ چۈشىنەلمىدىم.

— كاردا كەنتىده ئۇچراپ قالغان بىر دېهقانىنىڭ. مەن ئۇنى

تونۇمايمەن. پەقەت ئۇنىڭ بىر ھەربىيچە ئۇزۇن پەلتو كىيىۋالغانلىقىلا يادىمدا. ئۇنى كاتىيە خىرىستوۋا، يەنى ئافاناش خىرىستوۋانىڭ ئايالى تونۇيدىكەن. كاتىيە ئۇنىڭ بىلەن ئۆز ئادەمدەك سۆزلىشىپ تۇرغاچقا، ئۇنىڭ كىملىكىنى سۇرۇشتۇرۇشكە ئەپسىز بولدى. سۆزلىشىپ كېلىشتۇق، ئىش پۈتتى.

— بۇ گېپىڭىزچە، ئۇۋ مىلتىقىنى بىللە ئالغاچ بارغانىكەنسىز — دە؟

— شۇنداق، چاننى ھەيدەپ قايتىپ كەلگەندە قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتسە، قورقۇپ كېتەرمەنمىكىن دەپ ئېلىۋالغانىدىم.

— شۇنداق قىلىپ سېتىۋەتتىم دەڭ؟

— ھەئە.

مىخئىچ ئامبارنىڭ ئىشكى ئالدىدىكى سۇپىدا تۇرغان پېتى ناستيۇنانىڭ بۇ يېڭى گەپلىرىنى ئاڭلاۋاتقاندا، ئۇنىڭ قورۇق باسقان چىرايى ھەيران قالغانلىقىدىن قېتىشىپلا قالدى، ئۇ بوينىنى بىلىنەر — بىلىنمەس ئالدىغا چىقىرىپ، كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ، ناستيۇناغا قاردى.

— مەن بىلەن چاقچاقلىشىۋاتمايدىغانسىز، ناستيۇنا؟ راست گەپ قىلىۋاتامسىز؟ — ئۇنىڭ يەنىلا بۇ ئىشقا ئىشەنگۈسى كەلمىدى.

— ھەممىسى راست گەپ. ئەسلىدە شۇ چاغدىلا... بىراق سىزگە ئېيتىشقا پېتىنالماي ھازىرغىچىلىك سۆرەپ كەلدىم.

— سىز بۇنى قانداقراق ئويلىدىڭىزكىنە، ئۇۋ مىلتىقىنى سېتىۋەتسىڭىز، ئاندىرى قايتىپ كەلسە، بىزگە مىننەتدارلىق بىلدۈرىدۇ، دەپ ئويلىدىڭىزمۇ، قانداق؟

— ئاندىرى قايتىپ كەلسە بىز ئۇنى قايتۇرۇۋالالايمىز، قايتۇرۇۋالالايمىز. مەن پەقەت كۆز ئالدىمىزدىكى قىيىنچىلىقتىن ئۆتۈۋېلىشنىلا ئويلىدىم، بۇنى ياكى ئۆزۈم ئۈچۈن قىلغىنىم يوق.

— قايتۇرۇۋالالايمىز... — مىخئىچ ناستيۇنانىڭ سۆزىنى تەكرارلاپ، ئارقا - ئارقىدىن بېشىنى لىڭشىتىپ ماقۇل بولغانلىقىنى بىلدۈردى، ئۇ ناستيۇنانىڭ سۆزىگە ئەمەس، ئۆز كۆڭلىدە ئويلاۋاتقان كۆڭۈلسىز بىر خىيالغا ماقۇل بولغانىدى. ئۇ قانداق قىلىپ ئۆزىنىڭ بۇ خىيالغا مۇكەممەل، ئاخىرقى جاۋاب تېپىش ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ، بىرئاز جىم تۇرغاندىن كېيىن، سوراشقا تېگىشلىك ئىشنى ئېسىگە ئالدى - دە، سورىدى، — ئۇنداق بولسا... ئۇنى قانچە پۇلغا ساتتىڭىز؟ — ئۇ سۆزىنى تۈگىتىپ، ناستيۇنانىڭ جاۋابىنى تېخىمۇ ئېنىقراق ئاڭلىماقچى بولۇۋاتقاندەك، بېشىنى بىلىنەر - بىلىنمەس قىيسايتىپ، قۇلىقىنى دىڭ تۇتتى.

شۇنىڭ بىلەن بۇ ھەقتىكى ئەڭ مۇھىم ۋە گەپ بىلەن ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىش ئەڭ تەس بولغان پەيت يېتىپ كەلدى.

— مانا ھازىر چىقىمەن، — ناستيۇنا شۇنداق دەپ قويۇپلا ئۆيگە كىردى - دە، تاختىبېشىدىن لاتا بىلەن ئوراپ قويۇلغان ھېلىقى قول سائىتىنى — ئۆتكەن قېتىم ئاندىرى بەرگەن قول سائىتىنى ئېلىپ، قېيىنئاتىسىنىڭ يېنىغا يېنىپ چىقتى، شۇ چاغدا مىخئىچ سۆيدىن چۈشۈپ پەلەمپەيدە ئولتۇرۇۋالغانىدى، — مانا، ئېلىڭ، — دېدى ناستيۇنا قول سائىتىنى ئۇنىڭغا ئۇزارتىۋېتىپ.

مىخئىچ ناستيۇنانىڭ سائەت ئۇزارتقان قولىنى ئىتتىرىۋېتىپ، ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى.

— بۇ... بۇ... نېمە بۇ؟ — دېدى ئۇ ئالاقزەدە بولۇپ چىرايىنى تۇرۇپ.

— قول سائىتى، بۇ قول سائىتى، — دېدى ناستيۇنا دەرھال چۈشەندۈرۈپ، — مەن ئۆۋ مىلتىقىنى پۇلغا ساتماي، مۇشۇ نەرسە بىلەن تېگىشتىم. دېمەكچىمەنكى، مىلتىققا قول سائىتىنى تېگىشتىم. چۈنكى، سائەتنى ئاسان ساتقىلى بولىدىكەن، ھېلىقى ئادەم بۇنىڭ ئادەتتىكى قول سائىتى ئەمەس، بەلكى چەت ئەل

مېلى ئىكەنلىكىنى، كۆپ پۇلغا يارايدىغانلىقىنى ئېيتتى. قارىمامسىز، بۇ سائەتنىڭ ئۇچ تىلى بار ئىكەن، — ناستيۇنا ناھايىتى چاققانلىق بىلەن سائەت پۈرژىنىسىنى چىڭ تولغىدى. بۇنىڭدىن ئۇنىڭ بۇنى بىرىنچى قېتىم تولغاۋاتقانلىقى چىقىپ تۇراتتى. ئاندىن كېيىن ئۇ سائەتنى مىخئىچىنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ قويدى، — قاراڭا، مانا ماۋۇ ھەم ئۇزۇن، ھەم ئىنچىكە تىلنىڭ مېڭىۋاتقانلىقىنى بىر قاراپلا كۆرگىلى بولىدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇنىڭ شۇنچە تېز مېڭىشىنى دېمەمسىز، نېمىدېگەن تېز - ھە. بۇنداق سائەتنى مەن ئانامنىڭ قورسىقىدىن يەرگە چۈشكەندىن بۇيان كۆرۈپ باقمىغانىدىم. قارىمامسىز، بۇنىڭ نەقەدەر نەپىس، نەقەدەر چىرايلىق ياسالغىنىنى... يەنە كېلىپ بۇ ئىنتايىن توغرا ماڭىدىكەن. زادىلا خاتا مېڭىپ قالمىدى.

مىخئىچ بىر ئالقىنى ئۇستىگە يەنە بىر ئالقىنىنى قويۇپ، بۇ سائەتنى خۇددى بىر بومبىنى تۇتۇپ تۇرغاندەك ئېھتىياتچانلىق بىلەن تۇتقان پېتى بىرنەچچە قېتىم ئۆرۈپ - چۆرۈپ كۆردى - دە، دەرھال ناستيۇناغا قايتۇرۇپ بەردى. ناستيۇنا سۆزىنى داۋاملاشتۇردى:

— بۇ سائەت تېخى قاراڭغۇ چۈشكەن ھامان پارقىراپ كېتىدۇ، قاراڭا، ماۋۇ چېكىتلەر خۇددى سان - ساناقسىز چىراغلارغا ئوخشاپ چاقناپ تۇرىدۇ، بۇنىڭ ھەربىر چېكىتىنى شۇنچە ئېنىق كۆرگىلى بولىدۇ، — ناستيۇنا مەقسەتسىز، ئۈمىدسىز ھاياجان ئىچىدە بىر - ئىككى ئېغىز قوشۇمچە قىلدى - دە، جىم بولۇپ قالدى.

— ئۆۋ مىلتىقىنى سائەت بىلەن، ئويۇنچۇق بىلەن تېگىشىپسىز، — دېدى مىخئىچ چۈشىنىپ، — سىزنى.

— سائەتنى ساتماق ئاسان، ھەش - پەش دېگۈچىلا سېتىۋېتەلەيمەن... بىزنىڭ بۇ يەردە ھەممەيلەننىڭ ئۆۋ مىلتىقى بار، بىراق سائەتنى... ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇنداق ياخشى سائەتنى دەڭا... بۇنى شۇنداق چىقىرىپ قويسىلا، ھەممەيلەن تالىشىپ

تۇرۇۋالمىدۇ، ھەتتا تالىشىپ بىلەكلىرىنىمۇ سۇندۇرۇپ قويۇشلىرى مۇمكىن.

— گەپىنىڭ راستىنى ئېيتسام، قىزىم، بۇنداق ئىشنى قىلغىنىڭىز ئۈچۈن راستلا سىزنىڭ بىلىكىڭىزنى ياكى بولمىسا باشقا بىر يېرىڭىزنى سۇندۇرۇۋېتىش كېرەك. سىزچۇ، بىرەر ئىشقا دۇچ كەلگەندە ھەمىشە ئىلىشپلا يۈرمەي، كاللىڭىزنى ئىشقا سېلىپ ئويلاپ بېقىڭ، ئۆزىڭىزمۇ نېمە ئىشلارنى قىلىۋاتقانلىقىڭىزنى بىلمەيسىز. قول سائىتىنى كىمگە سېتىپ بەرمەكچى؟ بۇنداق نەرسىنى كىممۇ ئالسۇن؟! ۋاقتىنى بىلمەكچى بولسىڭىز، كۈنگە قاراپ قويسىڭىزلا ئىش پۈتمىدىمۇ. ھىم، «قاراڭغۇ چۈشكەن ھامان پارقىراپ كېتىدىكەن تېخى.» — مىخىنچ ناستيۇنانىڭ باياتىن ئاللىقانداق قالتىس، ھەيران قالغۇدەك بىر ئىش قىلغاندەك داڭلىغانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ، بىرنى تۈكۈردى - دە، زەردىسى بىلەن سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — ئۇنىڭ يورۇقىنى نېمە قىلاتتىم؟ مەن شۇ يورۇقتا ئولتۇرۇپ پىت باقامتىم يا؟

— ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچ ئالمىدۇ، — دېدى ناستيۇنا بوش كەلمەي، — بۇ سائەتنىڭ ئۇنىڭ كۆڭلىگە جەزمەن يېقىپ قالمىدىغانلىقىنى بىلىمەن، ئۇ بۇنداق نەرسىلەرگە بەكمۇ ئامراق. ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ قويساقلا، جەزمەن سېتىۋالمىدۇ، — تېخىمۇ قايىل قىلارلىق كۈچكە ئىگە بولسۇن ئۈچۈن ئۇ يەنە بىر ئېغىز سۆز قوشۇپ قويدى، — ھېلىقى مەخسۇس خادىم، مەن ئاپىرىپ قويغان ھېلىقى ئادەم سائەتنى ماڭا سېتىپ بەر، ئىككى مىڭ رۇبلى بېرەي دەپ تۇرۇۋالدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنە تېخى ماڭا سېتىپ بەرمىسەڭ زادى بولمايدۇ دەپ يېلىنىپ تۇرۇۋالدى...

— نەچچە پۇل بېرەي دېدى، نەچچە پۇل؟

— ئىككى مىڭ رۇبلى.

— راستلا شۇنداق ئەخمەقلەر چىققان بولسا، نېمىشقا شۇلارغا سېتىپ بەرمىدىڭىز؟

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ ئېھتىمال بۇ سائەتنى ئۇنتۇدۇنمۇ ئۆزە باھادا سېتىش مۇمكىن.

ـــ ئۇنداق بولسا تېخىمۇ كۆپرەك پۇل چىقىرىدىغان ئادەمنى تېپىپ بېقىڭا قېنى. شۇنداق ئادەمنى قانداق تاپىدىغانلىقىڭىزغا قاراپ باقاي. ئىككى مىڭ رۇبلى... ئۇ، ھېلىقى مەخسۇس خادىم، سىز بىلەن چاقچاقلىشىپ قويغان بولسا كېرەك، شۇنىڭغىمۇ ئىشىنىپ كېتىپسىز، ـــ ئۇ ئۆز سۆزىنى داۋاملاشتۇرىۋەرگۈسى كەلمىگەنلىكتىن، ئۇزۇپ ئېيتتى، ـــ بوپتۇلا، ماڭايلى. مۇشۇ سائەتنىڭ كاساپىتىدىن شۇنچە ۋاقتىمىزغا دەخلى يەتتى. خۇشاللىنارلىق يوغان بىر ئىشنى ئېيتىپ بەرگىنىڭىزگە كۆپ رەھمەت. شۇمۇ يېتەر. ئېلىڭ بۇ سائىتىڭىزنى، خۇدا ھەققى، تېزرەك ئېلىڭ.

ئۇلار دەرەخ كېسىشكە ماڭدى. بىراق ناستيۇنا بۇ پاراڭنىڭ تېخى ئايىغى چىقمىدى، مىخائىچ جەزمەن تاقەت قىلىپ تۇرالماي، يەنە بۇ سۆزنى تىلغا ئالماي قويمايدۇ دەپ ئويلىدى. چۈنكى، ئۇلار بىللە بولىدىغان ۋاقىت خېلى ئۇزۇن ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ قېتىمقى پاراڭدىن شۇنچىلا يوغان تۇگۇن قېلىپ قالغان تۇرسا، گەپنىڭ يەنە باشقا ئىشلارغا ئۆتۈپ كېتىشى ئۇنچە ئاسانغا چۈشمەيتتى. خۇددى ناستيۇنانىڭ ئۈمىد قىلغىنىدەك، بۇگۈن ئەڭ قورقۇنچلۇق ئىش ئۆتۈپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا يۈرەكئالدى بولۇپ تۇراتتى: «ئەمدىلىكتە ئەڭ زۆرۈرى باياتىن دېگەن گەپلىرىمىدە چىڭ تۇرىۋېرىش، ئۇ گېپىمنى ھەرگىز ئۆزگەرتىۋالماسلىقىم، ھەرگىز چاندۇرۇپ قويماسلىقىم، شۇنىڭ بىلەن بىللە يەنە بىلمەسلىككە سېلىۋېلىشىم كېرەك، قېيىنئاتام قاچان سۈرۈشتۈرۈپ قالارکىن دەپ دەككە ـ دۈككىدە ئۆتكۈزۈپ كەلگەن كۈنلىرىم ھەرھالدا تۈگىدى، نەرسە ـ كېرەكنىڭ يوقلىپ كەتكەنلىكى توغرىسىدا ئېيتقان سۆزلىرىمنىڭ جايىدا بولغان ـ بولمىغانلىقىدىن، شۇ سۆزلىرىمنى ئۆتكۈزەلمىگەن ـ ئۆتكۈزەلمىگەنلىكىمدىن قەتئىينەزەر، ئىشقىلىپ ئۇ گەپنى

ئالدىدىن ئۆتكۈزدۈم. بۇنىڭدىن كېيىن چېنىپ قالمىسلا، ئانچە تەس كۈنگە قالماسمەن. ئەلۋەتتە، بۇنداق كۈنلەرمۇ پەقەت ھېلىقى نازۇك پەيت يېتىپ كەلگۈچىلا، داۋاملىشار. شۇ پەيت يېتىپ كەلگەن ھامان مەن نەرسە - كېرەكسىنىڭ قانداق يوقلىقىپ كەتكەنلىكىگە ئەمەس، بىر نەرسىنىڭ كۆپ بولۇپ قالغانلىقىغا، قىسقىسى، نېمە ئۈچۈن قورساقتا بالا پەيدا بولۇپ قالغانلىقىغا جاۋاب بېرىشكە مەجبۇر بولىمەن. شۇنداق پەيتىنىڭ يېتىپ كېلىشى ناھايىتى يىراقتىكى ئىشتەك قىلسىمۇ، لېكىن بەربىر يېتىپ كېلىدۇ، بۇنىڭدا شەك يوق.»

ئۇلار دەرەخ كېسىدىغان جايغا كېلىپ ھايال بولمايلا بىر قارىغايىنى ھەرىدەشكە كىرىشتى، ئۇلار بۇ قارىغايىنى خېلى بۇرۇنلا كۆزلەپ قويغانىدى. مىخائىچ ئاۋۋال قارىغايىنىڭ باراقسان ئۆسكەن تەرىپىگە ئۆتۈپ، تۈۋىگە بىرنەچچە پالتا ئۇردى، ئاندىن كېيىن ئىككىيلەن پالتا ئۇرۇلغان يەرنىڭ قارشىسىدىن ھەرىدەشكە كىرىشتى. بۇ دەرەخنى غولى ئانچە يوغان ئەمەس، ئاسان ھەرىدىگىلى بولغىنى ئۈچۈن تاللىغانىدى، بىراق نېمىشقىدۇر ھەرە چىقىپ قىسىلىپ قېلىپ، ھەرىدەش ناھايىتى قىيىن بولۇپ قالدى؛ ئۇزاق ئۆتمەيلا مىخائىچ ھارغىنىدىن دېمىنى ئالالماي يۆتىلىشكە باشلىدى. ناستيۇنا يەردە قېيىنئاتىسىنىڭ يۆتىلىپ بولۇشىنى كۈتۈپ ئولتۇردى. ئۇ ئۆتكەن يىلقى سارغايغان ئوت - چۆپلەر ئارىسىدىن ئاچ يېشىل بىر تال ئوتنى كۆرۈپ قالدى، ھېلىقى يۇمران ئوت غىل - پال قىلىپ قويۇپلا، كۆزدىن غايىب بولدى، بىراق ناستيۇنا ئېگىشىپ ئۇنى قايتىدىن تېپىۋالدى ھەمدە ئۇنىڭ ئەتراپىدا يەنە نۇرغۇن يۇمران ئوتلار بارلىقىنى كۆردى. ئۇ بىر تال ئۇزۇۋېلىپ، ئالىقىنىغا قويۇپ سىلاپ ئولتۇرۇپ خىيالغا پاتتى. ئۇ ئۆز خىيالىدا ئۆزىگە ئۈمىد بېغىشلىيالايدىغان ئىنتايىن مۇھىم، بىراق يەنە خېلىلا گىرىمسەن ئوي - پىكىرنىڭ ئۆزىگە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى سەزگەندەك بولدى، ئەمما بۇ ئوي - پىكىر قەستەن

چېقىشۇاتقاندەك، ئۇنىڭ قولىغا چۇشەي دەپ قالغاندا، يەنە غىپپىدە تىكىۋەتكەندەك بولدى. مىخىچ يۆتىلىپ بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى. ناستيۇنا قولىنى سوزۇپ ئوتنى ئۇنىڭغا كۆرسەتتى:

ـــ قاراڭا، يېڭى ئوتلار ئۆسۈپ چىقىپتۇ، بۇ يىل بۇنى تېخى تۇنجى قېتىم كۆرۈشۈم.

مىخىچ ئۇنىڭغا قاراپمۇ قويماي، ھەربەدەشكە كىرىشتى. ناستيۇنا: «ئۆزۈمنىڭ سەۋەنلىكىمنى يېپىش كويىدا قېيىنئاتامغا ياخشىچاق بولۇۋاتقاندەك بىر ئىش قىلىپ قويۇپتىمەن» دېگەن ئويدا، ئېغىز ئاچمىسام بوپتىكەن، دەپ پۇشايمان قىلدى.

بۇگۈن ھاۋا ئوچۇق بولسىمۇ، لېكىن ئاپتاپنىڭ تاۋى ئانچە كۈچلۈك ئەمەس ئىدى، قۇياش يەر ـ زېمىننى تۇتۇق يورۇتۇپ تۇراتتى، ھازىر دەل چۈش ۋاقتى بولسىمۇ، لېكىن قۇياش نېمىشقىدۇر بىرئاز روھى چۈشكۈن كۆرۈنەتتى؛ ئۇ گويا ئورۇقلاپ، ھارارىتى بارا ـ بارا تۆگەپ كېتىۋاتقاندەك، ئۇنىڭ ئاجىز نۇرى ھاۋا بوشلۇقىدا ئېسىلىپ قېلىپ، يەر يۈزىگە يېتىپ كېلەلمەيۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى. بىر چاشقان ئاللىقانداق بىر جايدا ۋىچىلداۋاتاتتى، بىر ئىت يىراقتىكى تاغ ئۈستىدە ھاۋ ـ ھاۋ قىلىپ قاۋاۋاتاتتى، بىر قېرى دەرەخ غىرىس ـ غىرىس قىلىپ تۇراتتى، بىراق بۇ ئاۋازلار بۇ يەرنىڭ جىمجىتلىقىغا دەخلى يەتكۈزمەي، ئەكسىچە جىمجىتلىقتىكى غەمكىنلىكنى قوغلاۋاتقاندەك قىلاتتى. شۇ كۈن ئالايىتەن يېشىل ئوت ـ چۆپلەرنىڭ يۈرەكلىك ھالدا تۆپراقتىن باش كۆتۈرۈپ چىقىۋېلىشى، دەرەخلەرنىڭ يۇمران بىخلىرىنىڭ ھېچنېمىدىن قورقماي يوپۇرماق سۈرۈۋېلىشى ئۇچۇن شۇنچىلا ئادەتتىكىدەك، شۇنچىلا جىمجىت بولۇپ بېرىۋاتقاندەك تۇراتتى.

ھېلىقى قارىغاي ئاخىر ھەرە چىشلىرىنىڭ زەربىسىگە بەرداشلىق بېرەلمەي قاراسلاپ سۇندى. شاخلىرى بىرپەس تارتىشىپ، يىقىلغۇسى كەلمەي، ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە زورمۇ ـ

زور جان تالمشىپ باقتى - يۇ، لېكىن ئاخىر ئامالسىز قىڭغىيىشقا، يىقىلىشقا باشلىدى. دەرەخنىڭ قوۋزنقى يېرىلىپ كەتتى. مىخئىچ بىلەن ناستيۇنا دەرھال ئۆزلىرىنى بىر چەتكە ئالدى، دەرەخنىڭ ھەربىدەلگەن غولى بىر تولغاندى - دە، شاخلىرى ھاۋا بوشلۇقىدا بىر ئايلىنىپلا غاراسلاپ دەھشەتلىك ئاۋاز بىلەن يىقىلدى — ئۇنىڭ سۇنغان بىر شېخى كۆككە قاڭقىدى، چاتقاللىق ئۇنىڭ زەربىدىن تىترەپ كەتتى، دەريانىڭ ئۇ يېقىدىنمۇ ئەكس سادا ياڭرىدى. مىخئىچ ئوتۇن دۆۋىسى ئۈستىدىكى پالتىنى قولىغا ئېلىپ، يۈگۈرۈپ بارغان پېتى شاخلىرىنى چاتاشقا باشلىدى، ناستيۇنا ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا چاتالغان شاخلىرىنى بىر يانغا سۆرەپ ئاپىرىپ دۆۋىلەپ قويدى.

كەسلەم قىلىپ ھەربىدەيدىغان غولنى توغرىلاپ قويۇۋالغاندىن كېيىن، ئازراق ئارام ئېلىۋالماقچى بولۇپ ئولتۇرغان مىخئىچ:

— ناستيۇنا، سىز راستلا ئاندىرىنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلمەمسىز؟ — دەپ سوراپ قالدى.

بۇ سوئال ئۇنىڭ زادىلا كۆتمىگەن يېرىدىن چىقتى، ئۇ ھەممە ئىشنى ئالدىنئالا مۆلچەرلىگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ مەسىلىنى مۆلچەرلىمىگەنىدى؛ بۇ قانداقمۇ ئۇنى ئالاقزەدە قىلىۋەتمەسۇن؟ !

— ئاندىرىنى دەمسىز؟ — ئۇ ئالدىراپ قايتۇرۇپ سوئال قويۇپ، ھەيران بولغان بولۇۋېلىپ، ئالاقزەدىلىكىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك يوشۇردى، — مەن نەدىن بىلەي؟ نېمىشقا مەندىن سورايسىز؟

— بۇ گېپىڭىزچە، بىلمەيدىكەنسىز - دە؟

— ھېچنېمىنى بىلمەيمەن، مېنىڭ بىلىدىغانلىرىمۇ سىز بىلىدىغان ئاشۇ ئىشلار - دە. يەنە ئۇنىڭدىن كۆپرەك نەرسىنى مەن قاياقتىن بىلەي؟ ئىككىمىز بىر ئۆيدە تۇرىمىزغۇ !

مىخئىچ يۇرىكىنى پىچاق تىلىۋەتكەندەك ئازابلانغان ھالدا ناستيۇناغا كۆزىنى ئۇزمەي قارىماقتا ئىدى، ياق، ئۇنىڭغا قاراۋاتقىنى يوق، ئۇنىڭ سۆزلىرىگە ئىشەنمىگەچكە، ئۇنىڭ

ئاندىرىنىڭ نەدىلكىنى راستلا بىلمىدىغانلىقىنى چىراي ئىپادىسى ۋە يۈرۈش - تۇرۇشىدىن ئېنىقلىۋالماقچى بولغاندەك، ئۇنى كۆزىتىۋاتاتتى.

— مېنىڭچە سىز جەزمەن باشقا ئىشلارنىمۇ بىلىسىز. بەلكىم ئېيتىپ بەرگۈڭىز كەلمەيۋاتقاندۇ. ئەگەر شۇنداق بولسا... ئېيتىپ بېرىڭ، ناستيۇنا. يالغۇز ماڭلا ئېيتىپ بېرىڭ. مەندىن يوشۇرماڭ.

— مەن نېمىنى ئېيتىپ بېرىمەن؟ — ناستيۇنا ئاخىر ئۆزىنى توتۇۋېلىپ، تېخىمۇ ئېنىق جاۋاب بەردى، — تازىمۇ قىزىق ئىش - دە، مەن سىزگە نېمىنى ئېيتىپ بېرەلەيتتىم؟ راستلا سىزگە ئېيتىپ بەرگۈدەك بىرنەرسە بولسا، ئېيتىپ بەرمەي قالامدىم؟ مېنىڭ بىلمىدىغانلىرىمۇ سىز بىلمىدىغان ئىشلار - دە.

— مەن شۇنداقلا سوراپ باقتىم... چۈنكى سىز يېقىندىن بۇيان بىرقىسمىراق بولۇپ قالدىڭىز.

— قانداق بىرقىسمىراق بولۇپ قاپتىمەن؟ — دەپ سورىدى ناستيۇنا چۆچۈپ كېتىپ، گەپ ئېلىش تەلەپپۇزى بىلەن.

— ئەس - هوشىڭىزنى يوقاتقاندەكلا يۈرۈپسىز، بەلكىم گۇمانخورلۇق قىلىۋاتقاندۇرمەن... بىراق سىزنىڭ مەندىن سوراپ باقمايلا، ئۇ مىلتىقىنى ئاللىقانداق بىر سائەت بىلەن تېگىشىۋېتىدىغانلىقىڭىزنى زادىلا خىيالىمغا كەلتۈرۈپ باقماپتىكەنمەن. سىز ئىلگىرى ئەزەلدىن بۇنداق قىلمايتتىڭىز. مېنىڭچە، قىزىم، ئۇ مىلتىقىدىن باشقا كۆڭلىڭىزدە يەنە ئاللىقانداق بىر ئىش بار. سىز ھەمىشە دەككە - دۈككىدە... ھەمىشە ئالاقزەدە بولۇپ يۈرگەندەكلا قىلىسىز... بىزدىن ئايرىلماقچى بولۇۋاتامسىز يا؟

— ياق ! ياق ! نەگە باراتتىم؟ ئۆزۈڭلار قوغلاپ چىقارمىساڭلار، ئۆزۈم كېتىپ قالمايمەن، — دېدى ناستيۇنا گەپنى چىن قەلبىدىن چىقىرىپ سەمىمىيلىك بىلەن، —

ئۇروش، ئەتىمالىم، ئاياغلىشاي دەپ قالغاندۇ، شۇ چاغدا كۆرەرسىز.

— ئۇ قەيەردىكىنە؟

— ئېيتتىمغۇ، مەن ئۇنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلمەيمەن دەپ.

— سىزنى جاۋابكارلىققا تارتىۋاتقىنىم يوق، قىزىم.

ئۇلار يەنە دەرەخنى ھەرىدەشكە باشلىدى؛ ناستيۇنا ھەرىنى تارتىۋېتىپ، قېيىنئاتىسىنىڭ ئۆزىنىڭ سۆزىگە ئىشىنىدىغان - ئىشەنمەيدىغانلىقىنى بىلىۋالماقچى بولۇپ، ئارىلاپ - ئارىلاپ ئۇنىڭغا يەرنىڭ تېگىدىن قاراپ قويياتتى. «مېنى ئاندىرىنىڭ يەنە باشقا ئىشلىرىنىمۇ بىلىدۇ دەپ گۇمانلىنىۋاتىدۇ، بۇ ياخشىلىقنىڭ ئالامىتى ئەمەس، سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق، قېيىنئاتام بۇنىڭدىن ئېتىبارەن مېنىڭ ھەرىكەتلىرىمنى كۆزىتىدۇ، ھازىرچە مېنىڭ سۆزۈمگە ئىشەنگەن تەقدىردىمۇ، بىرەمدىن كېيىن يەنىلا ئىختىيارسىز نازارەت قىلىدۇ، چۈنكى كۆڭۈلدە پەيدا بولغان گۇمانىنى تۇغىتىش ئۇنچىلا ئاسانغا چۈشمەيدۇ، گۇمان پەيدا بولۇپ قالغانكەن، ئادەم گۇمانغا مەھكۇم بولۇپ قالىدۇ. بۇگۈندىن باشلاپ ئېھتىيات قىلمىسام، ھەربىر قەدىمىمنى ئويلاپ باسمىسام بولمايدۇ. بىراق، گەپ شۇ يەردىكى، يەنە ئىككى ئاي ئۆتسە قورسقىم يوغىناشقا باشلايدۇ، بۇنى ھەرگىز ئوۋ مىلتىقىغا ئوخشاش كۆز بوياش بىلەن ئۆتكۈزۈۋەتكىلى بولمايدۇ. ھەرقانچە ئويلانسامۇ، ھەرقانچە ئېھتىيات قىلسامۇ بۇ (سائەت) يەنىلا قاتتىق ئاۋاز بىلەن تىك - تاك، تىك - تاك قىلىپ توختىماي ماڭىدۇ»... ناستيۇنا كەلگۈسىدە ئۆزىنىڭ قانداق ئەھۋاللارغا دۇچ كېلىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى، بۇ جەھەتتە ئۇنىڭ تەسەۋۋۇر قىلىش كۈچى تولىمۇ ئاجىز ئىدى، چۈنكى ئۇ دۇچ كېلىۋاتقان قىيىن ئەھۋال ئادەمنى تولىمۇ ئوسال قىلىدىغان ئەھۋال ئىدى. باشقىلار سېزىۋېلىشتىن بۇرۇن، ئۇلار ناستيۇنانى يۇزتۇرا ئەيىبلەشتىن ئىلگىرى ئۇ ھېچقانداق ئامال قىلالمايى، پەقەت پىشانەمگە

كەلگەننى كۆرەرمەن دەپ ئولتۇرماقتىن باشقا چارە يوق ئىدى. شۇنداق كۈنلەر يېتىپ كەلگەندە پەقەت ئۆز كۈچى بىلەن، ئۆز ئەقلى بىلەن يول تاپماقتىن باشقا ئامالى يوق ئىدى، يارديم بېرىدىغان ئادىمى يوق ئىدى، يالغۇز ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئۈچ جاننى ساقلاپ قېلىشقا توغرا كېلەتتى. ئۇنداق بولسا، شۇ پەيت يېتىپ كەلگەندە بۇنىڭغا يەتكۈدەك كۈچ تاپالامدۇ، ئۇ بۇنى بىلمەيتتى، بۇ مەسىلە ئۈستىدە ئالدىنئالا باش قاتۇرغۇسىمۇ كەلمەيتتى. ئۇ ئەزەلدىن ئۆزىنى ئاجىز ئەمەس دەپ ھېسابلاپ كەلگەنىدى، بىراق شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا بۇ مەسىلىدە يالغۇز كۈچ - قۇۋۋەت ۋە سەۋرچانلىقلا زۆرۈر بولۇپ قالماستىن، بەلكى ئۆزۈمدە تەخ بولمىغان مەلۇم نەرسە بولمىسا بولماسمىكىن دەپ ئەندىشە قىلاتتى. بەلكىم ئۇ ھەرقانداق خورلۇقنىمۇ چىشلەپ بەرداشلىق بېرىپ ئۆتكۈزۈۋېتىشى مۇمكىن، بىراق ھەممە ئادەمنى، پۈتكۈل دۇنيانى ئالداپ، ئۇلارنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ ئېنىقلىشىغا مەڭگۈ يول قويماسلىق مۇمكىنمۇ؟ بۇنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتا بىر ئادەمنىڭلا كۈچىگە تايىنىش — مەيلى ئۇنىڭ قانچە چاققان، قولىدىن ئىش كېلىدىغان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر — تولىمۇ ئاز كېلىپ قالامدۇ، قانداق؟ ئاندىرىنىڭ ئۆز زىممىسىگە ئالىدىغان گۇناھى تولىمۇ چوڭ بولۇپ كەتكەنمۇ، قانداق؟ ئۇنىڭ گۇناھىنىڭ چوڭلۇقى ئۆزىنىڭ چوڭلۇقىدىن، قالغان پۈتكۈل ئۆمرىدە زىممىسىگە ئالالايدىغان دەرىجىدە ئېشىپ كەتكەچكە، نائىلاج قالغان پۈتكۈل ئۆمرىنى خۇدادىن ئۆز گۇناھىنى تىلەپ دۇئا قىلىشقا سەرپ قىلامدىكىن.

ناستيۇنا بۇ ئىش چېنىپ قېلىشتىن ئىلگىرى ئۆزىنىڭ بۇ ئىنتايىن ئېغىر غەم يۈكىنى يۇدۇپ يۇرۇپ، دەككە - دۈككە ئىچىدە يۇرۇشتىن خالىي بولۇش ئۈچۈن، ھاممالدار بولۇپ قالغانلىقىنى قېيىنئاتىسىغا مۇڭاپىق پەيت تېپىپ ئېيتىپ قويماقچى بولغانىدى. «ھەرقانچە سەت كېلىنمۇ بەربىر

قېيىنئاتىسى ـ قېيىنئانىسىغا كۆرۈنمەي قالمايدۇ.» ئەگەر قېيىنئاتىسى ئۆزىنى كەچۈرسىلا، ئاسانلىقچە كەچۈرمىسىمۇ، دەرھال كەچۈرمىسىمۇ، لېكىن ئاخىر بەربىر كەچۈرسىلا، ئۇنىڭ كۆڭلى ئازادىرەك بولغان بولاتتى، ئۇنىڭدىن باشقا ئىشلارغا بەرداشلىق بېرەلىگەن بولاتتى. بىراق، ناستيۇنانىڭ مىخئىچقا ئىچى ئاغرىيتتى. ئۇ قېيىنئاتىسىنىڭ بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن جەزمەن چۆچۈپ قېتىپلا قالىدىغانلىقىنى، ئازابلانغان، ھەسرەتلەنگەن ھالدا بېشىنى تۆۋەن سېلىپ، ئۆزىدىن مۇشۇنداق پەيتتە سوراشقا تېگىشلىك بەزى ئىشلارنى سوراشقا پېتىنالمايدىغانلىقىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى... ياق، بۇگۈن ئۇۋ مىلتىقى توغرىسىدا بولغان گەپلەرمۇ يېتىپ ئاشتى، بايا تىنقى پاراڭمۇ ئۇنى ـــ ناستيۇنانى تولىمۇ ئوڭايسىزلاندۇردى. ئۇنىڭ ئۇستىگە «چاپىقىنى ئالىمەن دەپ قارىغۇ قىلىپ قويۇپتۇ» دېگەندەك ئىش بولۇشى مۇمكىن، بۇ ئىشنى قېيىنئاتىسىغا ئېيتىپ قويمىدىغان بولسا، ئەكسىچە ئۇنىڭ گۇمانى كۆپىيىشى مۇمكىن، ئەسلىدە قارىسىغا پەرەز قىلغان بولسا، ئەمدى راست ئىكەن دەپ ئىشىنىپ كېتىشى مۇمكىن. ناستيۇنا مېخئىچنىڭ ھەر تەرەپتىن چېنىپ تۇرىدىغان يالغان ـ ياۋىداق سۆزلەرگە ئىشەنمەي قېلىشىدىن ئەنسىرىدى. چۈنكى، مىخئىچ ناستيۇنانى ھەرقانداق ئادەمدىن بەكرەك چۈشىنەتتى. شۇڭا، ۋاقتى كەلگەندە مىخئىچ ھەممە ئىشلارنى بىر ـ بىرى بىلەن چېتىپ، ئاندىرىنىڭ ئۇستىگە يۈكلىشى مۇمكىن. ناستيۇنانىڭ بۇنداق قىلىشقا ھەققى يوق ئىدى، شۇڭا ئۇ ھەرگىز تىنماسلىق ۋە ھەرگىز بىپەرۋالىق قىلماسلىق نىيىتىگە كەلدى.

ئۇلار قارىغاينى ھەردەپ پارچىلاپ بولغاندا، كەچ بولۇپ قالغاچقا، ئۆيگە قايتماقچى بولۇشتى. قۇياش غەربكە ئولتۇرغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ يەنىلا يەر ـ زېمىنغا قاراپ تۇراتتى؛ كۈن بىلەن ئاي بىپايان ئاسمانىنىڭ ئىككى يېقىدا بىر ـ بىرىگە قارىشىپ تۇراتتى؛ ئورغاقتەك ئاي ئاخىر كەچكى شەپەق نۇرىدا

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

خىرىس قىلغاندەك پارقىراپ تۇراتتى. ناستيۇنا ھەر قېتىم كۈن بىلەن ئاي ئاسمان چېتىدە تەڭلا پەيدا بولغاندا، بىرئاز قورقۇپ قالاتتى. نېمىشقا ئۇلار قائىدە بويىچە ھەرقايسىسى ئۆز يولىغا ماڭدىمايدىكەنە دەپ، چۈشەنمەيلا كېتەتتى. بۇ نۆۋەتمۇ ئۇ بىر قىسما بولۇپ قالدى. ئۇ كۆزىنى قىسىپ ئەمەس، بەلكى يوغان ئېچىپ كۈنگە قارىدى، شۇنىڭ بىلەن تەڭ سوغۇق، كۆزگە قادىلىدىغان ئاي نۇرىنىڭمۇ ئۆزىگە چۈشۈپ تۇرغانلىقىنى سەزگەندەك بولدى.

ئۆيگە قايتىش ئالدىدا مىخىچ بىر كۆتەك ئۈستىدە ئولتۇردى، ناستيۇنا ئۇنىڭ ئاندىرىنى قايتىدىن تىلغا ئېلىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، خۇدۇكسىنىپ تۇراتتى. بىراق، ئۆزى يالغۇز كېتىپ قالغۇسى كەلمەيتتى، قېيىنئاتىسىدا مەندىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىۋاتىدۇ دېگەن تۇيغۇنى پەيدا قىلىپ قويۇشنى خالىمايتتى. مىخىچ تاماكىسىنى تۇتاشتۇرۇپ ئىككى مىنۇت چەكتى ـ دە، ئورنىدىن تۇردى؛ ناستيۇنا مانا شۇ چاغدىلا ئۇنىڭ يول ماڭغاچ تاماكا چېكىشنى ياقتۇرمايدىغانلىقىنى ئېسىگە ئالدى. ھەر ئىككىلىسى قورسىقىدا بىر تاغاردىن گەپ بولغانلىقى، كۆڭلى بىئارام بولۇپ تۇرغانلىقى ئۈچۈن، كەنتكە قايتقۇچە، يول بويى بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلىشماي بېشىنى ئېچىگە تىقىپ ماڭدى.

ناستيۇنا بىر كۈنى كەچتە ئۆي ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلىۋېتىپ، بىرنەچچە قېتىم ئۇشتۇمتۇتلا بىر كىشىنىڭ بۇگۈن مىخىچنى ئالدىماقچى بولغانلىقىنى، ئەمما ئالدىيالماي، ئەكسىچە ئۇنى تېخىمۇ ھوشيارلاشتۇرۇپ قويغانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ چۆچۈپ كەتتى. ئۇ بۇ كىشىنى ئېسىگە ئالغان، بۇ كىشىنىڭ ئاقۇتتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرگەن ھامان ئىختىيارسىز تېنى جۇغۇلداپ كېتەتتى، بۇ كىشى قەستەن نۇرغۇن ئەخمىقانە ئىشلارنى قىلىپ ئۆزىنى نابۇت قىلماقچى بولغاندەك، بۇ كىشىنىڭ بارماق بىلەن سانىغۇدەكلا ئۆمرى

قالغاندەك، يېقىنقى بىرقانچە ئاي ئىچىدىلا تۇگىشىپ كېتىدىغاندەك، بۇ كىشىنىڭ بۇگۈنى چاك - چېكىدىن بۆسۈلۈپ، بىر - بىرىگە مۇناسىۋەتسىز ھەم يەنە بىر - بىرىگە يېپىشمايدىغان ئۇششاق پارچىلارغا ئايلىنىپ كەتكەندەك قىلاتتى — بۇ كىشى دەل ناستيۇنانىڭ ئۆزى ئىدى. ناستيۇنانى بارغانسېرى ۋەھىمە باستى، تومۇرنى تۇتۇپ، چېكىپ باقىدىغان بۇ ۋەھىمە پات - پات ھۇجۇم قىلىپ تۇراتتى، ئەلپازىدىن قارىغاندا، ئۇزۇنغا سوزۇلىدىغاندەك ۋە شۇنىڭ بىلەن بىللە ھەم كەپسىزلىك قىلىدىغاندەك، ھەم گەپكە كىرىدىغاندەك قىلاتتى، ئۇنى كەت دەپ قويسا، گويا ئۇ مۇشۇنىڭ بىلەن ئۆزىنىڭ مەيدانغا چىقىش پەيتىنىڭ كەلمىگەنلىكىنى كۆرسىتىپ قويماقچى بولۇۋاتقاندەك دەرھال كېتىپ قالاتتى، بىراق كېتەر - كەتمەيلا يېڭىباشتىن ھۇجۇم قىلىپ كېلەتتى، ئاندىن كېيىن يەنە كېتىپ قالاتتى، ئۇ ھەر قېتىم كېلىپ كەتكىنىدە ناستيۇنانى ئىنتايىن ئازابلايتتى، ھودۇقتۇراتتى، تەشۋىشكە سالاتتى. شۇنداق قىلىپ، بۇ ھودۇقۇش ۋە تەشۋىش بارغانسېرى ئېشىپ كەتكەنلىكتىن، ناستيۇنا ئۇلارغا تاقابىل تۇرالماي قالدى. ئۇ ئۆز تۇرمۇشىنىڭ بۇگۈن مۇقەررەر يۈز بېرىدىغان ئىش تەرەپكە قاراپ چوڭ بىر قەدەم تاشلىغانلىقىنى؛ پەقەت يالغۇز بىر ئۆزى بىلىشكە تېگىشلىك سىرنىڭ بۇگۈن باشقىلار ئالدىدا بىلىنەر - بىلىنمەس ئاشكارا بولۇپ قالغانلىقىنى، بۇنىڭدىن كېيىن زادىلا خاتىرجەم ئۆتەلمەيدىغانلىقىنى بايقىدى. ناستيۇنا گەپنى جايىدا توقۇيالماپتىمەن، سۆزۈمنى ئۆتكۈزەلمىدىم، ئالاھىدە ئېھتىيات قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى يوشۇرالماپتىمەن، مىخئىچىنى ئۆزۈمنىڭ ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا ئاق كۆڭۈل ئىكەنلىكىمگە، قېيىنئاتام، قېيىنئانامنى ھۆرمەت قىلىدىغانلىقىمغا ئىشەندۈرەلمىدىم... دەپ ئۆزىنى ئەيىبلىدى.

ناستيۇنا قېيىنئاتىسىنىڭ ئىشتىن قايتىپ كېلىشىنى تەشۋىش بىلەن كۈتتى. ئۇ قېيىنئاتىسىنىڭ ئۆزىگە قانداق

ئۇيغۇرچە كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

مۇئامىلىده بولىدىغانلىقىنى، نېمىلەرنى دەيدىغانلىقىنى بىلىشكە ئالدىرىدى، قېيىنئاتىسى بىلەن بىللە بولۇشقا ئالدىرىدى، بىللە بولسا ئەڭ ياماڭ ئەھۋال يۈز بەرگەندىمۇ ھەممە ئەھۋال كۆڭلىدە ئايان بولغانلىقتىن ئۆزىنى يېنىكرەك سەزگەن بولاتتى، ئىشقىلىپ ھېچنېمىنى چۈشەنمەي، بېشىنى گاڭگىرىتىپ، تەشۋىش ئىچىده يۈرگەندىن ياخشىراق بولغان بولاتتى. ئۇ مىخىچىنىڭ بىرەر خىيالى بولىدىغان بولسا، جەزمەن تاقەت قىلىپ تۇرالماي، دەپ تاشلايدىغانلىقىغا، دېمىگەن تەقدىردىمۇ ئازدۇر - كۆپتۇر چاندۇرۇپ قويىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى، چۈنكى مىخىچ ھەرگىزمۇ كۆڭلىدىكىنى چاندۇرمايدىغان ھېيلىگەر ئادەم بولماستىن، كۆڭلى تۇز ئادەم ئىدى.

بىراق، ناستيۇنا مىخىچىنىڭ ھەمىشە ناھايىتى بەك كەچ — قاراڭغۇ چۈشۈپ بولغاندىن كېيىن ئات بېقىش مەيدانىدىن قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى بىلەتتى، ئۇ ئۆزىنى يەنە بىھۇده ئازابلاپ يۈرمەسلىك ئۈچۈن، باشقىلارنىڭ ئۆيىده ئولتۇرۇپ چىقىنىم، بىرەر ئىش بىلەن مەلىكە بولغىنىم تۈزۈك دەپ ئويلىدى - ده، ئۆي ئىشلىرىنى تۈگىتىپلا نادكانىڭ ئۆيىگە باردى.

نادكانىڭ ئۆيىدىكىلەر كەچكى غىزا ئۈستىده ئىدى، توغرىراق ئېيتقاندا، ئەمدىلا ئولتۇرۇپ كەچكى غىزا يېيىشكە تەرەددۇت قىلىۋاتاتتى. شىرە ئۈستىده ھەرخىمنىڭ ئالدىغا بىرنەچچە تال قىلىۋاتاتتى. شىرە ئۈستىده ھەرخىمنىڭ يېشىغا قاراپ بەرەڭگى قويۇلغان بولۇپ، سانى ھەرخىمنىڭ يېشىغا قاراپ تەقسىم قىلىنغانىدى: ئەڭ كىچىك لىتكانىڭ ئالدىدا تۆت تال، پىتكانىڭ ئالدىدا بەش تال، رودكا بىلەن نادكانىڭ ئالدىدا ئالتە تالدىن بەرەڭگى تۇراتتى. ھەرخىمنىڭ يەنە بىر پارچىدىن بولخىسىمۇ بار ئىدى. نادكا ناستيۇنانى كەچكى غىزاغا تەكلىپ قىلىۋىدى، ئۇ رەت قىلىپ، ئۆزىگە بىر ئىستاكان چايلا قۇيدى - ده، لىتكىغا ياندىشىپ ئولتۇردى. لىتكانىڭ شۇ تاپتىكى تۇرقى كىشىنى تولىمۇ ئېچىندۇراتتى: ئۇ كۆزىنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۆزىنىڭ بولخىسىنى يەپ تۈگىتىپ، بەرەڭگىسىنى يېيىشكە

باشلىدى ۋە ئېچىرقىغان كۆزلىرىنى تېزلىك بىلەن ئىككى ئاكىسىنىڭ بولكىسىغا تىكتى. نادكا ئۇنىڭغا قاراپ: «گېلىڭغا تۇرۇپ قالمىسۇن يەنە» دەپ ۋارقىردى. ناستيۇنا لىتكاغا قاراپ، يەنە ئىلگىرىكىگە ئوخشاشلا، ئېغىر غەم ئاستىدا دەرماندىن كېتىۋاتاتتى: بۇ كۈنلەر قاچانمۇ تۈگەر؟ باشقىلارغا زورلۇق بىلەن تاڭغان زوراۋانلىق ئاستىدا ۋە ئوت يالقۇنى لاۋۇلداۋاتقان دوزاخ ئىچىدە ئۆتىدىغان تۇرمۇش ئەمەس، ئىنسانىيەتنىڭ ئۆزى غوجا بولىدىغان نورمال تۇرمۇش قاچان ئەسلىگە كېلەر؟ قاچانمۇ بالىلارنىڭ قورسىقى تويۇپ ئۆتەر؟ بالىلاردا نېمە گۇناھ بولسۇن؟

لىتكا بەرەڭگىنىمۇ ھەش - پەش دېگۈچە سىيرىپ - سۈپۈرۈپ تۇگەتتى، ئۇ ئۆز ئالدىدا يېگۈدەك بىر نەرسە قالمىغاچقا ھاڭ - تاڭ بولغان ھالدا ئاغزىنى چاكىلدىتىپ، ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ، كۆزلىرىنى مۆلدۈرلىتىپ تۇرۇپ قالدى، تۇرقىدىن ئېچىرقاپ كەتكەنلىكى، بىرە نەرسە تېپىپ يېمەكچى بولۇۋاتقانلىقى چىقىپ تۇراتتى.

ئاكىلىرى بىلەن ئانىسىنىڭ كۆرمەسكە سېلىپ تۇرغانلىقى، ئانىسىنىڭ يەيدىغان نەرسىلەرنى ھەممەيلەنگە بۆلۈپ بەرگەنلىكى ھەركىم ئۆز رىزقىغا قانائەت قىلسۇن دېگەن گەپ ئىدى.

— ئازراق چاي ئىچىۋېلىپ، ئۇيقۇڭنى ئۇخلا، — دېدى نادكا قىزىنى ئاستا ئىتتىرىپ. لىتكا گەپكە كىرىپ ئىستاكانىنى قولىغا ئالدى.

ناستيۇنا چىداپ تۇرالماي ئاشخانىغا يۈگۈرۈپ كىردى - دە، ئۇ يەردە تۇرغان بىر بولكىنى كۆردى، بولكا لۆڭگە بىلەن ئورالغان بولۇپ، ئەتىلىككە يېيىش ئۈچۈن ئېلىپ قويۇلغان ئىدى، ئۇ نادكانىڭ ۋارقىراپ كېتىشىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا ئۇنىڭغا قارىماي، بولكىنىڭ چېتىدىن كىچىك بىر توغرام كەستى - دە، لىتكاغا بەردى. بۇ بىر توغرام بولكا بىلەن بۇ قىزچاقنىڭ قورسىقى تويۇپ كەتمىسىمۇ، لېكىن ھېچبولمىغاندا ئۇ ئاچلىقىنى بېسىپ، ئېچىرقاش ئوتىدا

ئۆرتىنىشتىن ساقلىنالايتتى. نادكامۇ لام ـ جىم دېمىدى. ئەمما، بىرئازدىن كېيىن ناستيۇنا لىتكانى قۇچىقىغا ئېلىپ تىزىغا ئولتۇرغۇزۇپ، ئۇنىڭ بىلىنەر ـ بىلىنمەس تىترەۋاتقان ۋۇجۇك ئۇستىخىنىغا ئۆزىنى چىڭ ياققاندا، نادكا مەيۈس ھالدا چېقىشىش تەلەپپۇزى بىلەن:

ـــ ساڭا بېرىۋېتەي، بېقىۋالمسەن؟ ـــ دېدى.

ـــ نېمە ئۈچۈن سېنىڭ بالاڭنى بېقىۋالىدىكەنمەن؟ بەلكىم ئۆزۈمۇ پات ئارىدا بىرنى تۇغۇۋالارمەن. بۇنى بىلمەيسەنغۇ دەيمەن.

ناستيۇنا بۇ گەپنى ئاغزىدىن چىقىرىپ تاشلاپلا پۇشايمان قىلىپ قالدى: «كەلسە ـ كەلمەس سۆزلەۋەرگىنىم نېمىسى؟ نادكا كېيىنكى كۈنلەردە بىرقانداق قۇسۇرۇمنى تېپىۋالسا، دەرھال مۇشۇ سۆزۈمنى ئېسىگە ئالار، دەل مۇشۇ سۆز نادكاغا قۇسۇرۇمنى ھەممىدىن ئاۋۋال بىلىۋېلىش ئىمكانىيىتى بېرىپ قويار. بەلكىم ئۇ ھازىر مېنىڭ جاۋاب بەرگەن چېغىمدىكى ئاھاڭىمغا، تېرىككەندەك كەسكىن جاۋاب بەرگەنلىكىمگە قاراپ، بۇنىڭ ئادەتتىكى چاقچاق گەپ بولماي، بەلكى تېگى بار گەپ ئىكەنلىكىنى بىلىپمۇ بولغاندۇ.»

ـــ ئىلگىرى نېمىشقا تۇغۇۋالمىغان؟ ـــ دەپ سورىدى نادكا ناھايىتى ئورۇنلۇق ھالدا.

ـــ تۇغقۇم كەلمىگەن.

ـــ قارا، سېنى، تۇغقۇڭ كەلمەپتىكەن ـ دە، ئۇرۇش تۇگىگەندىن كېيىن تۇغۇۋالماقچى بولغان، شۇنداقمۇ؟ ھەممىڭلارچۇ، بىر ـ بىرىڭلاردىن قېلىشمايدىغان شەيتان ئىكەنسىلەر. بىراق ھېچكىممۇ مېنى ئۇرۇش پارتلاي دەپ قالدى، دەپ ئاگاھلاندۇرۇپ قويمىدى. ئاگاھلاندۇرۇپ قويغان بولسىدى، مەنمۇ بالىلارنى بىر ـ بىرىگە ئۇلاپ تۇغۇۋەرمەي، چىداپ تۇرغان بولاتتىم.

ناستيۇنا ئىختىيارسىز كۈلۈپ كەتتى. كۆڭلىدە «نادكا قانداقمۇ ئۇرۇش پارتلاشتىن ئىلگىرى بەش يىل، ئاندىن كېيىن يەنە ئۇرۇش ئاياغلىشىپ بولغۇچىلىك تۆت يىل كۈتۈپ تۇرالىسۇن، بۇ جەريانداۋ مەيلى ۋىتا بولسۇن ياكى ئۇنىڭدىن باشقا ئادەم بولسۇن، ھېچقايسىسىنى يېنىغا يولاتماي يۈرەلىسۇن» دەپ ئويلىدى ۋە ئۆزىنىڭ بۇ ئوي - پىكرىنى نادكاغا ئېيتىپ بېرىۋىدى، ئۇمۇ قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتى.

— ئۇنداقتا مەن قانداقمۇ چىداپ تۇرالايتتىم، — دېدى نادكا ناستيۇنانىڭ سۆزىگە قوشۇلۇپ، — ئۇنىڭغا زور سەۋر - تاقەت كېرەك - دە ! ئەگەر ئىختىيارىمچە بولىدىغان بولسا، ھەر يىلى بىرنى تۇغالايتتىم. ئۇنىڭ ئۇستىگە شۇ يىلى يەنە ئۇچ ئاي ۋاقىت ئېشىپ قالغان بولاتتى، شۇ جەريانداۋ يەنە بىرسىگە ھامىلىدار بولاتتىم. مەن تويغۇدەك ئوغۇتلانغان، بىر قېتىمدىلا بويۇمدا قېلىۋېرىدۇ. مەن ھەر ۋاقىت تەييار تۇرىمەن، بەزىلەرگە ھەرگىز ئوخشىمايمەن، — نادكا ناستيۇنانى گەپ بىلەن چېقىۋالدى، — ئەگەر ئېھتىيات قىلمايدىغان بولسام، بىرتالاي بالا تۇغۇۋەتكەن بولاتتىم، ئۇلار ھەتتا تۇغدۇرۇشقىمۇ ۋە بالىلارنى بېقىشقىمۇ يېتىشەلمەي قالغان بولاتتى. ھەرقانداق بىرىنىڭ مەھرىمىرىمۇ يېتىشەلمەيدۇ. مەھرىمىلەرنىڭ ئەھۋالىنى ئاڭلىغانمىدىڭ؟ ماڭا ئۇنى ۋىتا كىتابتىن ئوقۇپ بىلگەنلىكىنى سۆزلەپ بەرگەنىدى. ئۇلار قانداق ئاياللاركىنتاك؟ بىر ئەرنىڭ شۇنچە كۆپ ئاياللارنى ئېلىۋالغىنى نېمىسى؟ قارىمامسەن، ئۇ ئاياللار ئالدىدا نېمىدېگەن تەكەببۇر - ھە ! كىم كۆڭلىگە ياقسا شۇنى تاللىۋالىدىكەن، ياقمىغانلىرى بىر چەتتە قالىدىكەن. ئەگەر ئۇ ماڭا چاپلىشىدىغان بولسا، ئۇنىڭ خورازغا ئوخشاش تەكەببۇرلۇقىنى يەرگە ئۇرغان بولاتتىم، بىرتالاي كىچىك خوتۇنلىرى بولغان شۇنداق بايغا ئۆزۈمنى بىر تونۇتۇپ قويغان بولاتتىم. بىراق، جىڭ گەپنى قىلسام، ئۇلار ئۆزى قانداق

ئايالىلارکىنه، ئۇلاردىن بىر تالاي باقساڭ، بىرنەچچه بالىمۇ تۇغالمىغىنى نەمىسى؟ مەن ئۆزۈم يالغۇزلا ئۇلارنىڭ هەممىسىدىن ئېشىپ چۈشتۈم، ـــ نادکا مۇشۇنداق بېزەپ سۆزلەرنى قىلىپ ئۆزىنى بىر قۇر مەسخىره قىلدى، بىراق ئۇ يەنىلا ئۆزىنىڭ ئايالىلارغا خاس مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلالىغانلىقىدىن پەخىرلىنەتتى. بۇنى هېچكىممۇ ئىنكار قىلالمايتتى. نادکا ئەگەر بۇ ماختىنىش سۆزلىرىنى ئىلگىرى ئېيتقان بولسىدى، ناستيۇنانىڭ چىشىغا تېگىپ قويغانمۇ بولاتتى، ئەمما ئەمدىلىكته ناستيۇنا بۇ گەپنى ئاڭلاپ، هەتتا خۇشال بولۇپ قالدى.

لىتكا ناستيۇنانىڭ قۇچىقىدا ئۇيقۇغا كەتتى. ناستيۇنا ئۇيقۇغا غەرق بولۇپ كەتكەن قىزچاقنى قۇچىقىدا تۇتۇپ ئولتۇرغانلىقىدىن كۆڭلى بەكمۇ يايرىدى، ئۇنىڭغا قورسىقىدىكى بالىسىمۇ بۇ ئىشقا نىسبەتەن ئۆز ئىپادىسىنى بىلدۈرۈۋاتقانده‌ك بولۇپ تۇيۇلدى. بۇ قىسقىغىنا ۋاقىت ئىچىده بالا قىزغانغان هالدا تەۋرىدى، بۇنداق ئىش ئىلگىرى بولۇپ باقمىغانىدى.

ناستيۇنا ئۆيىگه قايتىپ كېلىپ پۈتۈنلەي كۈتۈلمىگەن ئەهۋالنى كۆردى. مىخائىچ سىميونوۋناغا قولتۇق تاياقلا تاينىپ مېڭىشنى ئۆگىتىۋاتاتتى. قولتۇق تاياقنى ئۇ ئاللىقاچان هازىرلاپ قويغانىدى. بىراق سىميونوۋنا قولتۇق تاياقلا تاينىپ مېڭىشنى قەتئىي تۇرده رەت قىلىۋەتكەنىدى. بۇگۈن قانداق مۆجىزه يارالدىكىنتاڭ، ئۇ مىخائىچنىڭ گېپىگه كۆنۈپتۇ. سىميونوۋنا ئازابلىنىۋاتاتتى: ئۇ قولتۇق تايىقىغا تاينىپ مېڭىۋاتاتتى، نېمىشقىكىنتاڭ، ئىككى پۇتى ئارغامچا بىلەن چىرماپ قويۇلغانده‌ك، هەر قېتىم ئىككى قولتۇق تايىقىنى تەڭلا ئالغا يۆتكەيتتى، يىقىلىپ چۈشمەسلىك ئۈچۈن ئاغرىق ئازابىدىن ئۆزۈلۈپ كېتەي دەپ قالغان كىسەلمەن پۇتى بىلەن يەرگه دەسسىۋالاتتى ۋه شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئىككى قوللاپ ئۇدۇل كەلگەن نەرسىلەرگه ئېسىلاتتى، ناله قىلاتتى، قاقشايتتى.

— قولتۇق تايىقىنى نۆۋەت بىلەن يۆتكە، بىرنى ئاۋۇال، بىرنى كېيىن، — دېدى مەخسۇچ يول كۆرسەتتىپ، — قانداق كالۋالىق بۇ؟ سەكرىمە، شۇنچىلىك سەكرىگىنىڭمۇ يېتەر، يېتەر، خەق بىر پۇتى بولسىمۇ ماڭالايدىكەن، سېنىڭ قانداقلا بولمىسۇن، ئىككى پۇتۇڭ بار، كارغا كېلىدۇ، ھەرھالدا بۇنىڭ ئاز - پاز يارديمى بولىدۇ. ئاۋۇال بىر قەدەم - بىر قەدەمدىن مېڭىشنى ئۆگەنگىن، كېيىنچىرەك تېز مېڭىشنى ئۆگىنىۋالارسەن.

— ۋاي خۇدايىمەي ! — دەپ ناله قىلاتتى سېمىيونوۋنا، — يېشىم شۇنچىگە كىرىپ قالغاندا بۇ ئازابنى چەككىنىم نېمىسى؟ ھەزرىتى مەريەم ئانا، ماڭا ئىچىڭ ئاغرىسۇن، بۇ ئالجىپ قالغان قېرىغا نەسىھەت قىل، قولتۇق تايىقىنى ماڭا تاڭمىسۇن، قولتۇق تايىقىسىزمۇ ئۆز گۆرۈمگە كىرىپ كېتەلەيمەن. قولتۇق تاياقنى گۆرۈمگە سېلىپ قويمىغىن يەنە، — ئۇ مخئىچقا قاراپ ئاچچىقلانغان ھالدا سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — مېنى ئۇ يەردە شەرمەندە قىلمىغىن. ئۆيگە قايتىپ كېلىپلا مېنى كاڭدىن سۆرەپ چۇشۇرۇپ، ماڭ دەيدىغانلىقىڭ راستلا خىيالىمغىمۇ كىرىپ باقماپتىكەن، مېڭىپ نەگە باراتتىم؟ نەگە باراتتىم؟

— بولدى، بىردەم ئولتۇرۇۋۇال، بىردەم ئولتۇرۇۋۇال، — دېدى مەخئىچ ئۇنى يۆلەپ كارىۋاتقا ئولتۇرغۇزۇۋېتىپ، — ھارغاندىكىن، بىردەم دېمىڭنى ئېلىۋال. پۇتۇڭ ئاغرىۋاتامدۇ؟

— قانداقمۇ ئاغرىمىسۇن؟ قانداقمۇ ئاغرىمىسۇن؟ كۆيگەندەك ئاغرىۋاتىدۇ، ۋاي خۇدايىمەي... ئۇنىڭ تېخى ئاغرىمايدۇ دېگىنىنى...

ناستيۇنا ساماۋارنى كاڭنىڭ لېۋىگە قويۇپ، كانىينى مورىغا توغرىلىدى - دە، چىراغ ياقماقچى بولدى. بىراق، مەخئىچ كىرسىن تۇگەپ قالاي دەپتۇ، تېجەپ ئىشلىتەيلى دەپ ياققىلى قويماي، تام مەشكە ئوت يېقىپ قويدى. بۇ ناستيۇناغا ئەلەم

قىلدى: «مەن چىراغ يېقىپ قويماي دېمىگەن بولسام، بىرئازدىن كېيىن قېينىئاتامنىڭ ئۆزى ياققان بولاتتى، ھازىر ئۇ مەن بىلەن قېرىشىپ قەستەن مۇشۇنداق قىلىۋاتقان بولسا كېرەك. تام مەشكە ئوت ياقمىغىلى بىر ئايدىن ئېشىپ قالغانىدى. ئەمدىلىكتە يادىغا يېتىپ قاپتۇ، تېخى دېۋىرقايلىرى بار قارىغاي يېرىندىلىرىنى ئېلىپ كىرگىنىنى قارىمامدىغان، قېينىئاتام تېخىچە ئارىمىزدىكى ئۇن ـ تىنسىز مۇرەسسەلەشكىلىمۇ بولمايدىغان مۇنازىرىدىن كۆڭلىدە خاپا ئوخشىمامدۇ !؟»

ساماۋار پورۇقلاپ قاينىشقا باشلىدى، تام مەشتىمۇ ئوت گۈركىرەپ كۆيمەكتە، مەشتىن ئۈزۈنىغا سوزۇلغان غەلىتە ئەكس نۇر تام ۋە دېرىزىگە چۈشتى، ئۆيئىچى ئىسسىپ، جانلانغاندەك بولدى. سېمىيونوۋنا كارىۋاتتا دۇمچەيگەن پېتى ئولتۇراتتى، چىرايىدىن ئادەمنى ئۆزىگە يېقىن يولاتمايدىغان سوغۇقلۇق چىقىپ تۇراتتى، ئىككى قولى پۇتلىرىنى كۇچىسز ھالدا ئۇۋۇلاۋاتاتتى.

ـــ قانداق، كەمپىر، يەنە ماڭامسەن؟ ـــ دېدى مىخائىچ ئۇنىڭغا قاراپ.

ـــ قېرىغاندا قەستەن جېنىمدىن ئايرىماقچىمۇ؟ ـــ دەپ سورىدى سېمىيونوۋنا تەئەددى بىلەن يىغلامسىراپ.

ـــ شۇنداق.

ـــ ئۇنداق بولسا، جېنىمدىن ئايرىساڭ ئايرى. ماڭا ئىچىڭ ئاغرىپ يۈرمىسۇن.

سېمىيونوۋنا پېشانىگە پۇتۇلگەننى كۆرمەي چارە يوق دېگەن قەھر ـ غەزىپى بىلەن ئورنىدىن تۇرۇشقا باشلىدى: ئاۋۋال ئورنىدىن ئېڭىشىپ قوزغىلىپ، پۇتلىرىنى ئولتۇرغان چاغدىكىدەك ئەگكەن پېتى كارىۋاتتىن چۈشتى، ئاندىن كېيىن قولى بىلەن تىزىغا تايىنىپ ئاستا ـ ئاستا ئۆرە بولۇۋالدى. مىخائىچ قولتۇق تايىقىنى ئۇنىڭ قولتۇقىغا قويۇپ بەردى.

ناستيۇنا قېيىنئانىسى يىقىلاي دېگەن ھامان يۆلىۋېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭ يېنىغا باردى. بىراق، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغىنى شۇكى، بۇ قېتىم ئۇ ئۆزىگە تامامەن يېڭى بولغان مېڭىش ئۇسۇلىنى تېزلىك بىلەن بىلىۋالدى: ئاۋۋال بىر قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ تۇرۇپ، يەنە بىرىنى توكۇلداتقان پېتى ئالغا قاراپ يۆتكىدى، ئاندىن كېيىن بەدەن ئېغىرلىقىنى بۇ قولتۇق تايىقىغا يۆتكىدى.

— نېرى تۇرۇڭلار، نېرى تۇرۇڭلار، ئۆزۈم ماڭاي، يۆلەمەڭلار، — دېدى سېمىيونوۋنا ئۇلارغا قاراپ. ئاۋازىدىن ئەمدىلا تىن يول مېڭىشنى ئۆگەنگەن بالىلارنىڭكىگە ئوخشاش ئۆزى بىلگىنىنى قىلىدىغان تەقەززالىق ۋە ئىپتىخارلىق چىقىپ تۇراتتى.

سېمىيونوۋنا ئۆينىڭ بۇ بۇلۇڭىدىن - ئۇ بۇلۇڭىغىچە مېڭىپ باردى، ئاندىن خېلى ئۇزاق ھەپىلىشىپ ئارقىسىغا بۇرىلىپ، بايا تىنقى نىشانىنىڭ ئەكسىچە مېڭىپ كارىۋات يېنىغا كېلىپ توختىدى - دە، ئىنتايىن مەمنۇنىيەت بىلەن دېمىنى تارتىپ قويۇپ ئولتۇردى. مىخىچ ئۇنىڭغا قاراپ، ئاۋازىنى چىقارماي كۈلدى، ئۇنىڭ مۇرىسى تىترەيتتى، ساقال - بۇرۇتلىرى توختىماي لىكىلدايتتى. سېمىيونوۋنا ئۇ تەرەپكە قارىماي پەقەت ھارغىن ئاۋازى بىلەنلا ئىقرار بولدى.

— راست ئىكەن، پۇتلىرىم كارغا كېلىدىكەن، بىرئاز مېڭىپ ھەرىكەتلىنىۋالغاندىن كېيىن يەرگە دەسسىسەم قەدەم تاشلىيالايدىكەنمەن.

— شۇنداق - دە، — دېدى مىخىچ خۇشال بولۇپ، — بولمىسا، ئىككىمىز يالغۇز مېنىڭ بىرلا پۇتۇم بىلەن قانچىلىك ئۇزاققا بارالايتتۇق دەيسەن؟ ئەمدى ئەھۋال بۇرۇنقىغا پۇتۇنلەي ئوخشىمايدۇ: سەللىمازا ئۇچ پۇتىمىز بار بولدى. بۇنىڭ ئىككىسىنى ئېھتىمال ساقايتىۋالغىلى بولار، يەنە بىرسى زاپاس تۇرۇپ تۇرار.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

— ۋاي جېنىمەي، ئەگەر ئاندىرى مېنىڭ قولتۇق تايىقىغا چۈشۈپ قالغانلىقىمنى كۆرسە چوقۇم كۈلەتتى... ھەي، راستلا، بەزىلەرگە كۈلكىلىك تۇيۇلىدىكەن، بەزىلەر جاپا چېكىدىكەن.

— خوتۇن، ماڭا ـ ساڭا ئوخشاشلار كۆنبويى كاڭدا ياتقان بىلەن بولمايدۇ، — دېدى مىخئىچ ئاجايىپ ئىسسىق تەلەپپۇز ۋە تولۇق ئىشەنچ بىلەن. بىراق شەك ـ شۈبھىسىزكى، ئۇنىڭ بۇنداق تەلەپپۇزى ناستيۇناغا تاسادىپىي ئەمەستەك تۇيۇلدى، — قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ بولسىمۇ مېڭىپ كۆرۈش كېرەك.

«قېيىنئاتامنىڭ بۇ گەپلىرىدە تەكەن بار، — دەپ ئويلىدى ناستيۇنا، — گەپ ئىچىدە گەپ بار، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ گەپلەر بۈگۈن ئوتتۇرىمىزدا بولۇپ ئۆتكەن پاراڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىك. شۇنداق، قېيىنئاتامنىڭ نەزىرىدە بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدىكى پاراڭ شۇنىڭ بىلەن تۈگەپ كەتكىنى يوق، ئۇ بۇنىڭدىن نېمىلەرنىدۇر چۈشىنىۋالغاچقا، نېمىلەرنىدۇر جەزمەنلەشتۈرگەچكە، سېمىيونوۋنانى قىلچە كېچىكتۈرمەستىن قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ ماڭدۇرۇش قارارىغا كەلگەن. ئۇ يېقىن كەلگۈسىدە مېنىڭدىن ئايرىلىپ تۇرمۇش كەچۈرۈشكە سېمىيونوۋنانىڭ تەييارلىق كۆرۈپ قويۇشى ئۈچۈن شۇنداق قىلىۋاتقانمىدۇ؟ بۇنىڭ زادى سەۋەبى نېمىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىدىغاندۇ؟»

— ياز كېلەي دەپ قالدى، پۇتۇڭ يەنمۇ ئوبدانراق ساقىيىپ قالسا، راۋرۇس مېڭىپ كېتىشىڭمۇ مۇمكىن، — دېدى مىخئىچ خوتۇنىغا مەدەت بېرىپ.

— ئۇنداق بولسا بەك ياخشى بولغان بولاتتى، ھەي ! راستلا شۇنداق كۈنلەر كەلسە نېمىدېگەن ياخشى، — دېدى سېمىيونوۋنا سۆز ئارىلاپ.

— ھېلىمۇ ئېسىڭدىمۇ؟ ئىلگىرى تاغقا چىققاندا ھەممىدىن تېز يۈگۈرەيتتىڭ، ھەمىشە ھەممىنىڭ ئالدىدا ماڭاتتىڭ.

— ئېسىمدە... فىيودور... نېمىشقا ئېسىمدە بولمىسۇن... بۇ كونا گەپلەرنى تىلغا ئېلىپ يۈرىكىمنى زېدە قىلمىغىنا.

ناستيۇنا شۇركۇنۇپ كەتتى، قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسى بىر - بىرىنىڭ ئېتىنى ئاتاپ چاقىرىشمىغىنىغا خېلى زامان بولغاندى، ناستيۇنامۇ قېيىنئاتىسىنىڭ فېيودور دەپ ئاتىلىدىغانلىقىنى ئاللىقاچان ئۇنتۇپ قالغاندى؛ بۇ ئىسىم گويا قېيىنئاتىسى بىلەن قېيىنئانىسىنىڭ بۇنىڭدىن بۇرۇنقى جانلىق - جۇشقۇن ياشلىق دەۋرىدىن كېلىۋاتقان ئەكس سادالىرىدەك قىلاتتى. ناستيۇنا ئۇلارغا قاراپ، ئۇلارنىڭ ئۇن - تىنسىز ئەسلىمە قوينىغا غەرق بولۇپ كەتكەنلىكىنى بىلدى.

كېيىن ئۇنىڭدا تۇيۇقسىزلا چۇشىنىكسىز بىر خىل بىئارام‌لىق پەيدا بولدى. ئۇ ئۆزىنى شۇنداق يېتىم، يەر - جاھان سىغدۇرمايدىغان بەختسىز كىشى، بىھۇدە قۇربانلىق بەرگۈچى، ئالدانغۇچى، ئادەملەر قېتىغا ئالمايدىغان يات ئادەم بولۇپ قالغاندەك ھېس قىلدى. مۇنەك بىرنەرسە گېلىغا قاپلىشىپ قالغاندەك بولۇپ، دېمىنى ئالالماي قالدى - دە، ھۆركىرەپ يىغلاپ، ئىچىدىكى دەردىنى قويماي تۆككۈسى كەلدى. بىراق، ئۇ تاقەت قىلدى، چۈنكى يىغلىسا بولمايتتى، ھەتتا ئۆزىنىڭ بۇنداق ھېسسىياتىنى چاندۇرۇپ قويۇشمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. مىخائىچ ئاشخانىغا كىرىپ كەلگەندە، ئۇ بۇ مۇڭاپىق پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي، دەرھال ئالدىغا باردى - دە، دۇدۇقلاپ تۇرۇپ تۆۋەن ئاۋاز بىلەن سورىدى:

— ئاتا، ئوۋ مىلتىقىنى سېتىپ قويغانلىقىمدىن ھېلىغىچە خاپا بولۇۋاتىسىز؟ شۇنداقمۇ؟

— ئوۋ مىلتىقىنى؟ — شۇ پەيتتە مىخائىچ باشقا ئىشلارنى ئويلاۋاتقاچقا، ناستيۇنانىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى دەرھال چۈشىنىپ كېتەلمىدى، — ھە، ياق، قىزىم، خاپا بولمىدىم. ئوۋ مىلتىقىنىڭ كارى چاغلىق...

بىراق، ئايىغى چىقماي تۇگىگەن بۇ گەپ ناستيۇنانىڭ بىئارام بولۇۋاتقان قەلبىدىكى ئەندىشە ۋە ئەنسىزلىكنى تېخىمۇ ئاشۇرۇۋەتتى.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

15

ئاندىرىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قېتىم ئانگارا دەريياسىنى كېسىپ ئۆتۈپ، مۇنچىغا ماڭغان ۋاقتى تۆتىنچى ئايىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولۇپ، دەريا يۈزىدىكى مۇزلار ئېرىپ بولاي دەپ قالغان، قېلىن مۇزلار نېپىزلەپ قالغانىدى. ئۇ مۇنچىنىڭ تاختىبېشى ئاستىدىن بىر كاناپ تاغارنى تاپتى - دە، ئۇنى يۈدۈگەن پېتى قىشلىق ئۆيگە ئېلىپ كېلىۋالدى. كاناپ تاغارغا بەرەڭگى، بىرنەچچە باش پىياز، ئىككى تال تۇرۇپ، بىر ياستۇق قېپىغا نوقۇت تالقىنى قاچىلانغانىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە، تاغارغا يەنە ئاۋۇالقىغا ئوخشاشلا ئوندەك تۇخۇم، قەغەزگە ئورالغان يوغان بىر بولكا، يەنە بىر پارچە پايتىما بىلەن ئورالغان، كونىراپ كەتكەن كالتە قونچلۇق بىشۇ ئۆتۈك، ئۇنىڭ ئىچىگە يەنە بىر پارچە ياماقلىق بىشۇ، بىر تال ياماقچىلىق يىڭنىسى ۋە بىر كاللەك چىگە يىپ سېلىپ قويۇلغانىدى؛ كاناپ تاغاردا ئۇنىڭدىن باشقا يەنە توق رەڭلىك بىر كۆڭلەك، قوينىڭ يۇڭىنى قىرقىشتا ئىشلىتىلىدىغان بىر قايچا، كىچىككىنە بىر تال خىمىيەۋى قېرىنداش، ئازغىنا تۇز، كۆك تاماكا ۋە قارىداپ كەتكەن بىر پارچە يالاندى تۇراتتى، كاناپ تاغار ئىچىدىن ئۆيدە ئېچىتىلغان يېرىم بوتۇلكا ئاق ھاراقنىڭ چىقىپ قېلىشى ئاندىرىنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇردى. ئاندىرى بۇ نەرسىلەر بىلەن قاچانغىچە جان بېقىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلمىسىمۇ، لېكىن قانداقلا بولمىسۇن، ئاز دېگەندە بىر ئايغا يېتىدىغانلىقى كۆڭلىگە ئايان ئىدى، چۈنكى ناستيۇنا ئەتىيازلىق كەلكۈن يېتىپ كەلگەندىلا، ئاندىن قېيىق بىلەن بۇياقىقا كېلەلەيتتى. ئاندىرى تاغاردىن بارلىق نەرسىلەرنى يەرگە تۆككىنىدە، بۇ نەرسىلەر ئۇنىڭغا ناھايىتى كۆپ، ناھايىتى مول بولۇپ كۆرۈنگەن بولسىمۇ، لېكىن ئاردىدىن ئۇچ كۈن ئۆتۈش بىلەنلا، ھەتتا بىر تال بەرەڭگى، بىر سقىم نوقۇت تالقىنى

ئۇستىدىمۇ يىپىدىن - يېڭىسىگىچە ھېسابلاپ ئولتۇرۇشقا توغرا كېلەتتى. ئۇ كۆك تاماكا بىلەن مۇخنى تەڭگە تەڭ ئارىلاشتۇرۇپ چەكتى، بىراق مۇشۇنداق مەينەت نەرسىنىمۇ بىر كۈندە ئەڭ كۆپ دېگەندە ئاران ئۈچ تال ئوراپ چېكىپ يۈردى، ئاردىدىن بىرنەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن يەنە ئاران ئىككى تال، ئەتىگەن، ئاخشامدىلا چېكىدىغان بولدى.

ئانگارا دەريانىڭ قىش پەسلىدىكى گۈزەل مەنزىرىسىنى پۈتۈنلەي يوقىتىپ، ئىنتايىن كۆرۈمسىز بولۇپ قالدى. مۇز گويا كېسەلگە گىرىپتار بولغاندەك قاردىاپ كەتتى. دەريا قىرغاقلىرىدا، دەريا قىرغاقلىرىدىلا ئەمەس، بەلكى ئوتتۇرىلىرىدىمۇ ئارقا - ئارقىدىن كاچكۇللار پەيدا بولۇشقا باشلىدى. ئانگارا دەرياسىدىكى مۇز يولنىڭ ئىككى قاسنىقى ئېرىپ، قاپقارا رەڭگە كىرىپ قالغان، مۇز يول كۆتۈرۈلۈپ چىقىپ قالغاندى، بىرنەچچە قاغا ئۇنىڭ ئۈستىدە ئۇيان - بۇيان تاقىلغىنىچە، نارازى بولۇشۇپ ھە دەپ قاقىلدايتتى. ئارالدىكى ئەگرى - بۈگرى ئۆسكەن، غازاڭ تاشلايدىغان قارىغايلار باھارنىڭ ساپ ھاۋاسىدا سۈرلۈك كۆرۈنەتتى. كۆز تاشلايدىغان بولسىڭىز، ئۇلار شۇنداق غەيرىي، كۆرۈمسىز ئىدىكى، گويا بىركىم ئۇلارنى يامان غەرەز بىلەن قەستەن ئاشۇنداق ھالغا چۈشۈرۈپ قويغاندەك تۇراتتى. دەرۋەقە، بۇ يەردىكى دەرەخلەر يىل بويى قاتتىق بوراننىڭ تەھدىتى ئاستىدا تۇرغاچقا، راۋرۇس ئۆسۈشى ناھايىتى قىيىن ئىدى، بۇنى چۈشىنىش تەس. راستىنى ئېيتقاندا، ھەرقانداق جايدا، ھەرقانداق ئورماندىمۇ، ناھايىتى كۆركەم قېيىنزارلىقتىمۇ ئەھۋال شۇنداق بولىدۇ، چۈنكى قار - مۇزلار ئېرىپ، يەر - زېمىن كۆكەرگۈچە بولغان ئارىلىقتا ھەممە يەرنىڭ ۋەيرانە، كۆرۈمسىز بولىدىغانلىقى ھەممىگە ئايان، ئەنە شۇنداق چاغلاردا كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ غەمكىن، پەرىشان بولۇپ قالغانلىقىنى، شۇنداقلا ئاچلىقتىن قورساقلىرىنىڭ تارتىشۋاتقانلىقىنى قاتتىق ھېس قىلىدۇ، بۇنداق بىمەنىلىككە،

www.uyghurkitap.com

كۆڭۈلسىزلىككە ۋە ئىسسىق ھاۋاغا ھېچكىم چىداپ تۇرالمايدۇ، كۈزدە بولسا بۇنداق ئەھۋال يوق.

ئاندىرى ئاخىر ئۆزىنى بىزار قىلغان پىيمانى سېلىپ تاشلاپ، يېنىك، جانغا ئارام بېغىشلايدىغان كالتە قونچلۇق ئۆتۈكنى كىيىۋالدى؛ ئۇ دائىم تالا ـ تۈزگە چىقىپ، ناھايىتى نۇرغۇن يوللارنى باساتتى، كەيپىياتى ياخشى بولۇپ قالغان چاغلاردا، سەيلە قىلىپ ئالدى تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كېتەتتى، نەگە بېرىپ توختىسا، شۇ يەردە بولدى قىلاتتى. يول ئۈستىدە پىكرى ئۇنچىلا چېچىلىپ كەتمەيتتى، دىققەت ـ ئېتىبارى ھەمىشە يول بويى ئۇچرىغان نەرسىلەرگە مەركەزلىشىپ قالغاچقا، كۆڭلىدىكى پەرىشانلىقنى ئۇنتۇپ كېتەتتى. ئۇ ھەر قېتىم تالا ـ تۈزگە چىققىنىدا ئۇ مىلتىقىنى ئېلىۋالسىمۇ، لېكىن زادىلا ئىشلىتىپ باقمىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئوۋلىغۇدەك ئۇچار قانات ۋە ھايۋانلارمۇ ئۇچرىمايتتى. ئۇچار قانات ۋە ھايۋانلار تۆتىنچى، بەشىنچى ئايلارغا كەلگەندە ھەرقانداق چاغلاردىكىدىنمۇ بەكرەك ئېھتىيات قىلىدىغان بولۇپ قالاتتى، يېقىن ئەتراپتىمۇ تۈندرا كەكلىكلىرى كۆيلەش مەزگىلىدە توپلاشقۇدەك يەرمۇ يوق ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ يەردە ئېتىزلىق بولمىغاچقا، ئۇچار قاناتلارمۇ ئادەتتە بۇ يەرگە ئانچە ئۇچۇپ كېلىشمەيتتى.

ياز پەسلى يېقىنلىشىپ، ھاۋا ئىسسىغانسېرى، ئاندىرى قىش پەسلى قالدۇرغان ئىزنى خىلۇەت، خۇنۇك بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلاردا ساقلىنىپ قالغان قارلارنى تەقەززالىق بىلەن ئىزدەيتتى. ئۇ بەزىدە شۇنداق قارلارنى ئۇچراتقاندا، ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن، پاسكىنا، نەمخۇش قالدۇق قار ئالدىدا توختاپ قالاتتى ـ دە، يېڭى قارلارنى قايتا كۆرۈش ئۈزىگە نېسىپ بولمايدىغانلىقىغا ئىشەنگەن ھالدا قايغۇرۇپ، ھاڭۋاققىنىچە قار بىلەن خوشلىشاتتى. «ھازىر بۇ يەرنى ئاخىرقى نۆۋەت ئايلىنىۋاتىمەن، كۆپ ئۆتمەيلا بۇ يولۇمۇ چېكىگە يېتىپ باردۇ. ئاخىرقى بىر كۈزنى، ئاخىرقى

بىر قىشنى ئۆتكۈزۈپ بولدۇم. ئەمدىلىكتە ئاخىرقى بىر ئەتىيازنى ئۆتكۈزمەكتىمەن، بۇنىڭدىن كېيىن ئەڭ ئاخىرقى ياز كېلىدۇ، دەپ ئويلايتتى ئۇ. ئۇ ئېرىپ كېتىۋاتقان قارلارغا كۆز تىككىنىدە، ئۆزىنىڭ قار بىلەن چۈشەنگىلى بولمايدىغان قان - قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتى بارلىقىنى ھېس قىلاتتى: قاچاندۇر بىر چاغلاردا ئۇ بۇ يەرلەردە قار بىلەن ئەتىدىن - كەچكىچە بىللە بولۇپ كەلگەنىدى. ئەمدىلىكتە بولسا كۆز ئالدىدىكى قالدۇق قار - مۇزلار ئۆزىنىڭ پېشانىسىگە پۈتۈلگىنى بويىچە ئۆزىتىپ قويىالايدىغان ئەڭ ئاخىرقى بىر تۇركۈم قار - مۇز بولۇپ تۇرماقتا ئىدى. ئۇنىڭدىن باشقا نەرسىلەرگە كەلسەك، ئۇلار ئاندىرىنى ئۆزىتىپ قويغاندىن كېيىنمۇ داۋاملىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىۋېرىدۇ. ئۇ ئۆزى ئۆچۈن ئەڭ ئاخىرقى بۇرىلىش پەيتىنى بەلگىلىدى، شۇ پەيت يېتىپ كەلگەن ھامان، ئۇنىڭ ھايات تۇرالىشىغا ھېچقانچە ۋاقىت قالمايتتى. شۇ ئەڭ ئاخىرقى بۇرىلىش پەيتى ئانگارا دەرياسىنىڭ مۇزلىرى ئېرىپ پۈتكەن كۈنىنىڭ ئۆزى ئىدى، باشقىچە ئېيتقاندا، تاغ ئۈستىدىكى قىشلىق كىچىك ئۆيگە كۆچۈپ بارغان كۈنىنىڭ ئۆزى ئىدى. ئۇ بۇنىڭ ئۈچۈن تەييارلىق كۆرۈپ قويدى. ھەتتا ھازىرچە لازىم بولمايدىغان كىيىم - كېچەككە ئوخشاش بەزى نەرسىلەرنىمۇ ئۇ يەرگە ئاپىرىپ قويدى، قارىغاي شاخلىرىنىڭ بالدۇرراق قۇرۇپ تۇرۇشى ئۈچۈن، ئۇلارنى كېسىپ تۆشەككە يېيىپ قويدى، بۇنداقتا باشقىلار بۇ شاخلارنىڭ قاچان كېسىپ كېلىنگەنلىكىنى بىلەلمەيتتى. بىراق، ئاشۇ كۈن يېتىپ كېلىشتىن ئىلگىرى، ئاندىرى ئۆزىنىڭ كۆچۈش ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ ئولتۇرۇشىغا ئىجازەت بەرمەيتتى. چۈنكى، دەل شۇ كۈن يېتىپ كەلگەندە، ئانگارا دەرياسى ۋە ئۇنىڭ بويلىرىدىكى ھەممە شەيئىلەر زېمىنىنىڭ گۈللەپ ياشنىغانلىقىغا بىردەك تەنتەنە قىلىۋاتقاندا، ئۇ ئەكسىچە ئۆز ئۆمرىدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر پاناھ جايىغا كۆچۈپ بېرىۋالاتتى. ئۇ يەردىن ھەيۋەتلىك ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان دەريانى

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

شۇنداق بىر قاراپلا كۆرەتتى ـ دە، ھەم ھاياجانغا چۆمەتتى، ھەم ۋەھىمە ئىچىدە قالاتتى، چۈنكى ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتقان دەريانى كۆرۈش دەل ئۇنىڭ بۇ يەرگە قېچىپ كېلىۋالماقچى بولغان چېغىدىلا، ئۆزى ئۈچۈن بېكىتكەن ئەڭ ئاخىرقى نىشانى ئىدى، بۇ نىشان ئەمەلگە ئاشقان ھامان بۇ يەردىن ئۆزىمۇ غايىب بولغان بولاتتى. ئۆز ۋاقتىدا ئۇنىڭچە بۇ نىشاننى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئىنتايىن يىراق ئىش ئىدى، بىراق نەتىجىدە بۇنىڭ ئەمەلگە ئېشىشى تولىمۇ تېز بولدى ! ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ بۇ نىشاننى ئەمەلگە ئاشۇرغاندىن كېيىن يەنە ئاللىقانداق باشقا نىشاننىڭ بولۇشىنى تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى. ئۇ ئەسلىدە ياز پەسلى يېتىپ كېلىشكە خېلى ۋاقىت بار، ئۇنىڭغا يەنە توپتوغرا بىر ئۆمۈر ۋاقىت كېتىدۇ، دەپ ئويلىغانىدى. بىراق ئۇنىڭ تەسەۋۋۇرىدىكى توپتوغرا بىر ئۆمۈر ۋاقىت خۇددى چاقماقتەك تېز ئۆتۈپ، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا ياز پەسلى يېتىپ كېلىپ قالدى، كېيىنچە قانداق بولار؟ كېيىنچە ئۇ ناستيۇنا كاناپ تاغارغا سېلىپ قويغان ئۆيدە ئېچىتىلغان يېرىم بوتۇلكا ئاق ھاراقنى قولىغا ئېلىپ، مەيلىچە تىنماي ئۆركەشلەۋاتقان ئانگارا دەرياسىغا قاراپ تۇرۇپ ـــ ئانگارا دەرياسى ئۇنىڭ ئۆز ئارزۇسىنى قانداق ئىشقا ئاشۇرىدىغانلىقىغا كۆز سېلىپ تۇرىدۇ ـــ بىراقلا كۆتۈرۈۋەتكەندىن كېيىن يەككە ـ يېگانە ھالدا خىرە ـ شىرە كەيپ ئىچىدە قەلبىدىكى دەرد ـ ئەلەمنى، خاتىرجەملىك بىلەن ئۇمىدنى، ئۇمىدسىزلىك بىلەن ۋەھىمىنى غەزەپ بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ پوملاپ، گۇرىدە ئوت يېقىپ، قەلبىنى ئۆرتەيدۇ، ئۇ چاغدا ئۇنىڭدا: «دۇنيادا مەن مەۋجۇت، ئەتە قانداق ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشىدىن قەتئىينەزەر، ئىشقىلىپ بۇگۈن مەن مەۋجۇت» دېگەن بىرلا ئوي ـ پىكىر، تۇتۇلۇكتەك بىر قاراش بىلەنلا كۆزگە چۇشۇپ تۇرىدىغان ئاددىيلا ئوي ـ پىكىر قالىدۇ. ئۇ ئاقىۋەتنىڭ ئەنە شۇنداق بولىدىغانلىقىغا كۆزى يېتەتتى، شۇ كۇننىڭ يېتىپ كېلىشىدىن ھەم ئەنسىرەيتتى، ھەم خۇشال بولاتتى، ئۇ شۇ

كۈننىڭ مۇقەررەر يېتىپ كېلىشىنى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن تەئەججۇپلەنگەن هالدا كۈتەتتى.

ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ئۈيقۇسى ئۈيقۇ بولمايۋاتاتتى. ئايدىڭ كېچە ئۇنى ئازابلايتتى، جىلە قىلاتتى، ئۇ هەمىشە بىر خىل غەمكىن، چۈشىنىكسىز ۋەهىمە ئىچىدە چۆچۈپ ئويغىنىپ كېتەتتى - دە، قىشلىق ئۆيدىن تالاغا چىقاتتى. ئۇ هەر قېتىم مۇشۇنداق پەيتتە ئۆزىنىڭ يارىلانغان كۆكرىكىنىڭ ئادەتتىكى چاغلاردىكىدىنمۇ بەكرەك ئاغرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سېزەتتى. ئاي يورۇق نۇر چاچقانسېرى، ئۇنىڭ يۇرىكى بىئارام بولۇپ كېتەتتى، دېمى شۇنچە سىقىلاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن ئۇ ئالەمدە كۆرىدىغىنىڭ جەزمەن تولۇن ئاي ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭدا تۇتۇلۇش، ئېچىلىش، تولۇن بولۇش، ئورغاق بولۇش، چىقىش، پېتىش دېگەنلەر زادىلا بولماي، خۇددى ئۆينىڭ تورۇسىدەك هەم پەس، هەم تەكشى ئاسماندا باشتىن - ئاياغ قىمىر قىلىپمۇ قويماي تۇرىدىغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۇستىگە نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ئۇ ئاينىڭ يۈزىدىن هەمىشە ئۇزۇلمەي ئىس - تۈتەك كۆتۈرۈلۈپ تۇرىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلاتتى.

ئۇ دائىم ئانگارا دەرياسى بويىغا بېرىپ، خىرە ئايدىڭدا دەريا يۈزىدىكى مۇز قاتلىمىدىن كۆز ئۇزمەي ئۇزاققىچە ئولتۇرۇپ قالاتتى، مۇز قاتلىمىنىڭ بمهۇدە، ئەمما قەيسەرلىك بىلەن جان تالىشىشىدىن قايىل بولاتتى، مۇز قاتلىمىنىڭ شۇ غەيرىتىدىن تەسىرلىنەتتى. هازىر مۇز قاتلىمى كېچىلىرى يەنە توڭلاشقا باشلىغان چاغلىرىدىمۇ ئوخشاشلا ئاجىزلاپ كېتىۋاتاتتى، چۈنكى مۇز قاتلىمى ئاستىدىكى سۇ ئۆركەشلەپ، تەكتى تەرەپتىن ئۇنى يالماقتا ئىدى، ئۆيۈل - ئۆيۈل مۇزلار بارغانسېرى كىچىكلەپ، نۇرغۇن مۇز چوكىلىرىنى هاسىل قىلاتتى، ئارقا - ئارقىدىن يېرىلىۋاتقان مۇز قاتلاملىرى هەش - پەش دېگۈچە غايىب بولىدىغان سادا بىلەن پارچىلىنىپ تۆت ئەتراپقا كېڭىيىپ كېتەتتى، مۇز يېرىقلىرىدا تۇتقان نېپىز مۇزلار سۇ يۈزىدە

لەيلىگىنىچە ھاسىراپ ـ ھۆمۈدەيتتى. ئاندىرى دەريا بويىدا دېمىنى قىسىپ، قىمىر قىلماي ئولتۇرغىنىچە، خۇددى ياۋايى ھايۋانلاردەك سەزگۈرلۈكى بىلەن ھەربىر سادانى سېزىپ تۇراتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىق ھېسسىياتىنى پەقەت بىرلا ھېسسىيات ئىلكىگە تاپشۇرۇشنى ئۆگىنىۋېلىپ، بۇنىڭ بىلەن كىشىلەر يېتەلمەيدىغان دەرىجىگە يېتىپ، گويا ئاي نۇرىنىڭ مۇز يۈزىدە قانداق ناخشا ئېيتىۋاتقانلىقىنى، ئۇزۇلمەي ئېيتىلىۋاتقان ئۇ ناخشىنىڭ شۇنچە لەرزان، يېقىملىق ئىكەنلىكىنى ئاڭلاۋاتقاندەك بولاتتى. بەزىدە پۈتۈن زېھنىنى يىغىپ، ئانگارا دەرياسى سۈيىنىڭ كۆكۈچ پارقىراپ تۇرغان مۇز قاتلىمى ئاستىدا قانداق ئۆركەشلەپ ئېقىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەندەك بولاتتى. ئۇ ھەتتا دەريادا بىرەر نەرسىگە بەلگە سۈپىتىدە كۆز سالاتتى ـ دە، ئۇنىڭ ھەش ـ پەش دېگۈچە دېگەن يېرىگە ئېقىپ بېرىپ قالغانلىقىنى كۆرگەندەك بولاتتى. مۇشۇنداق يېرىم كېچە بولۇپ قالغان چاغلاردا ئۇنىڭ قىلىدىغان ئىشى مانا مۇشۇنداق سەزگۈرلۈكىگە تايىنىپ ئاڭلاش، كۆز سېلىش ئىدى، باشقا ئىشلارنى زادىلا خىيالىغا كەلتۈرمەيتتى، ئۇ يەنە شۇنداق سەزگۈرلۈكىگە تايىنىپ، ھەمىشە تاڭ يورۇشتىن ئىلگىرى قىشلىق ئۆيگە يېنىپ كېلىپ، ئۇيقۇغا غەرق بولاتتى.

ئۇ تېخى كېچىدە قانماي قالغان ئۇيقۇسىغا كۈندۈزى ئۇخلاپ قېنىۋالاتتى. دائىم ئورمانلىق ئارىسىدىن ئاپتاپ چۈشۈپ تۇرىدىغان جاي تېپىپ جايلىشىۋالاتتى ـ دە، بىرنەچچە مىنۇتقىچە ئاسماندىن كۆز ئۈزمەي ياتاتتى. ئۇ چاقناپ تۇرغان، پايانسىز كەتكەن ئاسمانغا قاراۋەرگەچكە، ئۇستىخانلىرى بوشىشىپ، كۆزلىرى ئىلىشىپ ئۇيقۇغا كېتىپ قالاتتى. ئۇخلىغاندىن كېيىن ھەم توڭۇپ، ھەم قورسىقى ئېچىپ ئويغىنىپ كېتەتتى ـ دە، «ئەمدى قايان بارسام بولار؟» دەپ ئويلىغىنىچە، نارازى بولغان ھالدا تۆت ئەتراپقا قارايتتى. قەيەرگە بېرىش مەسلىسى ھەمىشە ئاندىرىنىڭ ئالدىغا

قويۇلىدىغان مەسىلە ئىدى، لېكىن ئۇ كۆپ ھاللاردا بۇنىڭغا جاۋاب بېرەلمەيتتى، شۇڭا ھەمىشە سەيلە قىلغاچ ئالدى تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كېتەتتى، نەگە بېرىپ توختىسا، شۇنى ھېساب قىلاتتى، ئىشقىلىپ يول ماڭسىلا كۆپايە ئىدى.

ئۇ مېڭىپ كېتىۋېتىپ ئۇنى - بۇنى پۈرايتتى، كۆزلىرىنى مۆلدۈرلەتكىنىچە ئۇيان - بۇيان قاراپ، ئەتراپنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزىتەتتى، بەزى چاغلاردا يەنە ئاللىقانداق كىشىگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماقچى بولۇۋاتقاندەك قىياپەتكە كىرىۋالاتتى، بۇ بالىلىق مىجەزدىن كېلىپ چىققان ھەركەت بولماي، بەلكى قىلچە ئەھمىيەتسىز ھالدا شۇ يول بىلەن ئۆزىنىڭ ئىچ پۈشۈقىنى چىقىرىشى ئىدى، ئۇ ئۆزىنىڭ ئاللىقانداق بىر كىشىنىڭ ئارقىسىدىن ئىز قوغلاپ كېتىۋاتقانلىقى ياكى ئۇنىڭ ئەكسىچە باشقىلارنىڭ قوغلىشىدىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلاتتى، ھەربىر قەدەم باسقاندا ئېھتىيات قىلاتتى، ئوچۇقچىلىققا كېلىپ قالغاندا ئايلىنىپ قارىغايلىققا كىرىپ كېتەتتى، شۇنداق ئويۇنلىرىغا قانغاندىن كېيىن، بۇ ئىشلىرى ئۆزىگىمۇ كۈلكىلىك تۇيۇلۇپ كېتىپ، ئاۋازىنى بولۇشچە چىقىرىپ، ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن، ھەمدە يەنە قەھر - غەزىپى بىلەن سارائلارچە كۈلۈپ كېتەتتى. مانا شۇنداق پەيتلەردە ئۇ ھەمىشە ئەستە تۇتۇۋېلىش قابىلىيىتىنى يوقاتقاندەك، ئۆزىنىڭ جەڭلەرگە قاتناشقانلىقىغا، ئادەملەر ئارىسىدا تۇرمۇش كەچۈرۈپ باقمىغانلىقىغا زادىلا ئىشەنمەيتتى، ئەكسىچە ئۇنىڭغا ئۆزى ئەزەلدىن مۇشۇنداق يەككە - يېگانە لاغايلاپ يۈرگەندەك، ئەزەلدىن ھېچقانداق بىر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىپ باقمىغاندەك، ھېچقانداق مەجبۇرىيەت ئۆتەش ھاجەتسىزدەك، گويا تۇغۇلۇشى بىلەنلا مۇشۇنداق تۇرمۇش كەچۈرۈش پېشانىسىگە پۈتۈلگەندەك بولۇپ تۇيۇلاتتى.

ئۇنىڭ دائىم بىرنەرسە يېگۈسى كېلەتتى، ئۇنىڭچە ئەتراپتىكى بارلىق نەرسىلەرمۇ ئۆزىگە ئوخشاشلا ئېچىرقاپ

كەتكەن، ئاچ كۆز ئىدى، ھەتتا ھاۋامۇ ئۇنىڭ يىلىكىنى شورايتتى، ئۇنى ئازابلايتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ ھاۋانىڭ قويۇقلۇقىدىن قاقىلىپ كېتەتتى. بۇ يەردىكى ھاۋا بىر ئادەم ئۈچۈن ھەقىقەتەن تولىمۇ ئارتۇقچە ئىدى. ئاندىرىنىڭ دېمى سىقىلاتتى، ھاۋادىن گېلىگە بىرنەرسە كەپلىشىپ قالغاندەك بولاتتى، ئۇ ھەددىدىن ئارتۇق ھەم كۈچلۈك نەپەس ئېلىشنىڭ ئۆزىنى ئەڭ ئاخىرقى ماغدۇرىدىن كەتكۈزۈۋەتكەنلىكىنى ھېس قىلاتتى.

ماي ھارپىسىدا ئۇ ئانىگارا دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىنىغا بېرىپ ئوۋ ئوۋلاپ كېلىشكە تەرەددۇت قىلدى. يۈك ـ تاقلىرىنى ئىنتايىن ئەتراپلىق ئويلانغان ھالدا جايلاشتۇردى: ئوۋ مىلتىقىدىن باشقا، كۈتۈلمىگەن ئېھتىياجلار ئۈچۈن پالتا ۋە بىر كاناپ تاغارمۇ ئېلىۋالدى. تالادا تۇنىگەندە بۇ ئىككى نەرسە ئەسقېتىپ قالاتتى. ئۇ بۇ قېتىم ئوۋغا چىقىشقا بىر كۈن ۋاقىتنىڭ يەتمەيدىغانلىقىنى تەخمىنەن مۆلچەرلىدى. ئۇنىڭ يەنە ئاھالىلەر تۇرۇشلۇق جاي ئۆچۈرىسىگە بېرىپ ئايلىنىپ كەلگۈسى، كىشىلەرنى كۆرگۈسى كېلەتتى، ئەمما بۇ يەردىن كەنتكىچە توپتوغرا ئوتتۇز چاقىرىمدەك يول يۇرۇشكە توغرا كېلەتتى. ئۇ ھازىرچە ئۇ يەرگە بېرىش ـ بارماسلىق ئۈستىدە بىر يەرگە كېلەلمىگەن بولسىمۇ، لېكىن بېرىشقا تەقەززا ئىدى. تىنىم بەرمەيدىغان ئارزۇ ئۇنى كىشىلەرنى كۆرۈپ كېلىشكە، شۇنىڭ بىلەن ئۆزىنى غەم ـ قايغۇدىن خالاس قىلىشقا، ئەگەر ئېپى كېلىپ قالسا، كىشىلەرنى ئاز ـ تولا چۆچۈتۈپ قويۇشقا ئالدىرىتاتتى. ئېھتىمال، ئۇلارنى چۆچۈتۈپمۇ يۇرمەس، ئۆز كۆڭلىدىكى ئاشۇنداق خاتىرجەم بولالمايدىغان ۋە قانائەت ھاسىل قىلالمايدىغان بوشلۇقنى تولدۇرۇۋېلىش ئۈچۈن پەقەت بىر چەتتە تۇرۇپ قاراپ بېقىپ ـ ئاڭلاپ بېقىپ، كىشىلەرنىڭ نېمىلەر ئۈستىدە سۆزلىشىۋاتقانلىقىنى، نېمىلەرگە كۆڭۈل بۆلۈۋاتقانلىقىنى ئۇقۇپ باققاندىن كېيىن ئۆزىنىڭ تۇرۇشلۇق

جايىغا قايتىپ كېتەر. ئۇ رېبنايا كەنتىگە بېرىشقا جۈرئەت قىلالمايتتى، چۈنكى ئۇ يەردە ئولتۇرۇشلۇق ئاھالىلەر ئۇنى تونۇۋېلىشى مۇمكىن ئىدى، ئەڭ ياخشىسى ناتونۇش كەنتلەر ئەتراپىغا بارغان تۈزۈك. يەنىلا ئېھتىيات قىلغانغا يېتەمدۇ، بىرەر ئىش چىقىپ قالمايدۇ دەپ كىممۇ ئېيتالىسۇن؟ !

تاڭ سەھەر ۋاقتى، تاڭ ئەمدىلا سۈزۈلۈشكە باشلىغاندا، ئۇ يولغا چىقتى، چۈشتىن بۇرۇن تاش ئارالنىڭ ئۇدۇلىدىكى قىرغاققا يېتىپ باردى، ئۇ قىشتا بۇ ئارالدا تاغ تېكىسىنى ئوۋلىۋالغاندى. قۇياش نۇرىدا ۋە دەريا سۈيىنىڭ ئۇرۇشى بىلەن قارىداپ ـ كۆكىرىپ كەتكەن مۈز قاتلىمى ئوتتۇرىسىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان بۇ تاش ئارال ئادەتتىن تاشقىرى تاقىر، كۆرۈمسىز كۆرۈنەتتى، ئاندىرى قىلچە كېچىكمەستىن دەرھال ئۇ يەرگە بېرىشقا تەقەززا ئىدى، ئۇ يەردىكى بىر ئۆڭكۇر ئۇنى ئۆزىگە جەلپ قىلاتتى. ئەينى چاغدا ئۇ تاغ تېكىسىنى ئېتىۋالغاندا، مانا شۇ ئۆڭكۇردە قونغان، مانا شۇ ئۆڭكۇر بولغانلىقتىن ئاندىرى شۇ قېتىمقى ئوۋدا چوڭ بەرىكەت تاپقاندى. شۇ قېتىم ئەگەر شۇ ئۆڭكۇردە تۇرمىغان بولسا، ئۇنىڭغا شۇنچە ياخشى ئامەت كېلىش ـ كەلمەسلىكنى بىلىپ بولمايتتى. ئۇ ئۆڭكۇرنىڭ كىشىلەرنى ئۆزىگە جەلپ قىلالىشىدىكى سەۋەبىمۇ ئۇنىڭدا مەلۇم پەۋقۇلئاددە كۈچ، خۇددى ئاندىرىنىڭكىدەك سىرلىق، تەڭ كەلگىلى بولمايدىغان كۈچ بولغانلىقىدا ئىدى، ئۇنىڭدىن باشقا ئۇ مەخپىي جاي ئىدى، ئۇ يەردە مەخپىيەتلىكنى تېپىۋېلىشقا بولاتتى، مەخپىيەتلىكنى يوشۇرۇپ قويۇشقىمۇ بولاتتى. ئاندىرى ئۆزىنىڭ بۇ ئۆڭكۇرنى تېپىۋېلىشىنىڭ ھەرگىز تاسادىپىي بولمىغانلىقىغا، بۇنى تېپىۋېلىشنىڭ خۇدانىڭ ئىرادىسى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىپ كەلدى. يېقىندىن بۇيان ئورمانلىقتا تېپىلغانلىكى خلۇەت جاي، ئىنتايىن كىچىك، قىلچە كارغا كەلمەيدىغان جايلارمۇ ئۇنى ئۆزىگە جەلپ قىلىۋالاتتى. مەسىلەن، ئۇ چاشقان ئۇۋىسى ئالدىدا

ئۇيغۇرچە كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

تۇيۇقسىز توختاپ، گويا ۋاقتى كەلگەندە ئۇنىڭ بىرەر ھاجەتكە ياراپ قېلىشىنى بىلىپ باقماقچى بولۇۋاتقاندەك، تاياق بىلەن ئىچىنى كوچىلاپ قويياتتى، بەزىدە كىچىككىنە ئازگاللارنى كۆرۈپ قالسىمۇ، ئۇنىڭغا چۈشۈپ بېقىپ، ئىچىدە ئادەم يوشۇرۇنۇشقا بولامدۇ - يوق دەپ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ سىناپ كۆرەتتى؛ بەزىدە ئىسمى - جىسمىغا لايىق چوڭقۇر گوداڭلارغا دۈچ كەلگەندە، گوداڭدا يىغىلىپ قالغان سۇ يۈزىدە بىر قەۋەت قار لەيلەپ تۇرسىمۇ، گوداڭ ئالدىدا خېلى ئۇزاققىچە توختاپ، چوڭقۇر گوداڭنىڭ تىكلىكىگە ھەۋەس قىلىپ، ئۇنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى مۆلچەرلەپ باقاتتى؛ بەزىدە ئۆرۈلۈپ چۈشكەن دەرەخ تۈۋىدىن تاشلىنىپ قالغان ئېيىق ئۇۋىسىنى تېپىۋېلىش كويىدا ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزىتىپ كېتەتتى؛ ئۇ جىلغا ئىچىدە مېڭىشنى ياخشى كۆرەتتى - يۇ، لېكىن ھەمىشە بىر ئوبدان مېڭىپ كېتىۋېتىپ، تۇيۇقسىزلا دەرەخ ئارقىسىغا مۆكۈۋالاتتى، ئاندىن كېيىن تۆت ئەتراپقا بىر قارىۋېتىپ، قويۇق ئورمانلىققا ئۆزىنى ئاتاتتى. ئۇ گويا ئۆزىنى نۇرغۇن پارچىلارغا، بۆلۈۋەتكەندىن كېيىن شۇ پارچىلارنى ئايرىم - ئايرىم يوشۇرۇپ قويماقچى بولۇۋاتقاندەك، بىردەم بۇ يەرگە مۆكسە، بىردەم ئۇ يەرگە مۆكەتتى، ئۆزىنىڭ كۆزگە كۆرۈنمەس غايىب ئەۋلىيا بولۇپ كېتىشىنى ئارزۇ قىلاتتى. شۇڭا، ئادەمزات بولمىغان ئارالدىكى ھېلىقى ئۆڭكۈرگە ئۇنىڭ كۆزى چۈشمىگەنلىكى مۇمكىن ئەمەس ئىدى، چۈنكى ئۇ ھەممىلا جايدا ئىزدەۋاتقان پاناھ جايلارنىڭ ئۆزىگە تۇشلۇق ئارتۇقچىلىقلىرى بولسىمۇ، لېكىن بۇلارنىڭ ھەممىسى ئىنتايىن ئۇششاق ئارتۇقچىلىقلار ئىدى، لېكىن بۇ يەرگە بولسا، مۇشۇ بارلىق ئارتۇقچىلىقلارنىڭ ھەممىسى مەركەزلەشكەن بولۇپ، ھېچ يېرىگە قىل سىغمايتتى.

تاش ئارالنىڭ ئۇدۇلىدىكى دەريا قىرغىقى ئىنتايىن كەڭ بولۇپ، ئۇ يەر ئاستا - ئاستا قۇرۇپ، يۇمران، ياپيېشىل يېڭى ئوت - چۆپلەر ئۆسۈشكە باشلىغانىدى. ئانگارا دەرياسىنىڭ

ئاسمىنىدا قاراس - قۇروس قىلغان بۇرۇقتۇرما ئاۋازلار ياڭرايتتى، بۇ دەريا يۈزىدە لۆمۈلدەپ تۇرغان مۇزلارنىڭ ئاۋازى ئىدى. ئاز قالدى، ھەقىقەتەن ئاز قالدى، يېقىنقى بىرنەچچە كۈن ئىچىدىلا مۇزلار يېرىلىپ، ھەيۋەت بىلەن تۆۋەنگە ئېقىپ كېتىدۇ — ئەتراپتىكى بارلىق نەرسىلەر بۇ دەبدەبىلىك پەيتنىڭ كېلىپ قالغانلىقىدىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى. بۇ يەردىكى ھەربىر تال گىياھ، ھەربىر تۇپ دەرەخ شۇ پەيتنىڭ يېتىپ كېلىشىنى تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتمەكتە ئىدى، ئانگارا دەرياسىدىكى مۇزلار ئېرىپ تۈگىگەن ھامان، ياز پەسلى قىلچە كېچىكمەي دەرھال يېتىپ كېلىدىغاندەك تۇراتتى، ئۇنىڭ سۈرئىتى ياغقا ھامان تۇتىشىپ، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە لاۋۇلداپ كۆيۈشكە باشلايدىغان ئوتقا ئوخشاش تېز ئىدى. ئۇنى توسۇۋالغىلى بولمايتتى، مەيلى ھەرقانچە ئېھتىيات قىلغان بىلەنمۇ، ئۇنى توختىتىپ قويۇش تەس ئىدى. مەلۇم يېڭى، ئىنتايىن تېز ئۆزگىرىش ياسايدىغان تەقدىر يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇراتتى. ئاندىرىمۇ بىرەر ئامال قىلىپ، بىرەر جايغا تېزرەك بېرىپ بىرەر ئىش قىلغىنىم تۇزۇك دەپ ئويلاپ، تۇيۇقسىز ئىچ - ئىچىدىن بىتاقەت بولۇپ كەتتى. ئۇ بىلىنەر - بىلىنمەس پىلىلداپ تۇرغان كاچكۇلدىن ئازراق سۇ ئېلىپ ھاپىلا - شاپىلا ئىچىۋالغاندىن كېيىن، ئۆز يولىنى داۋام قىلدى.

ئۇ يېرىم يولدا بىر قۇشقاچنى ئېتىۋالدى. قىممەتلىك ئوق - دورىنى قۇشقاچقا ئىشلىتىش ناھايىتى ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولسىمۇ، لېكىن ئاندىرىغا ئايان ئىدىكى، مۇشۇنداق ئۇزۇن يول يۈرگەندە، كەچقۇرۇنلۇقتا بەكمۇ ھېرىپ كېتەتتى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەتە يەنە يول مېڭىشنى داۋاملاشتۇرۇشى كېرەك ئىدى، شۇڭا بىر ۋاق ئوبدان غىزالىنىۋېلىشقا توغرا كېلەتتى.

قۇياش تېخى پاتماستا ئۇ دەريا ئەگىگەن جايدا بىر كەنتنى كۆرۈپ قالدى. ئۇ كەنتكە يېقىن بارماي، ئارقىسىغا بۇرىلىپ تاغ ئارىسىغا كىرىپ كەتتى. گەرچە شۇ چاغدا چارچاپ ماغدۇرىدىن

كېتەي دەپ قالغان بولسىمۇ، لېكىن ئۆزىنى يەنىلا كەنتتىن يىراقراق كېتىشكە زورلىدى. ئۇ ياۋايى ھايۋانلاردىن ئاللىقاچان قورقماس بولۇپ قالغانىدى، بىراق باشقا ئادەملەرگە ئۆزىنىڭ شەپسىنى بېرىپ قويۇشنى خالىمايتتى. ئەتىسى ئەتىگىنى ئۇ كەنتكە يېقىن كېلىشتىن ئاۋۋال تاغنى بىر ئەگىپ چىقتى. شۇنداق قىلىپ كەنتنى تۆپىلىك تەرەپتىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ كەتتى.

ئۇنىڭ قۇلىقىغا يەنە خورازلارنىڭ چىللىشى ۋە ھەربىر مەھەللە ئاسمىنىدا ياڭراپ تۇرىدىغان مۇجمەل، ئۇزۇلمەس، لەرزان سادالار ئاڭلاندى. ھەقىقەتەن قىزىق گەپ، بۇ يەردىكى خورازلارنىڭ چىللىشىمۇ ئاتامان كەنتىدىكى خورازلارنىڭ چىللىشىغا ئوخشىمايتتى، بۇ يەردىكى خورازلار ئۆز كەنتىدىكى خورازلارغا ئوخشاش غەلىتە ئاۋاز بىلەن جېنىنىڭ بارىچە كارکىرىماي، بەلكى ھەقىقىي خوراز چىللىغاندەك چىللايتتى. بۇنىڭدىكى سەۋەب، بۇ يەر ياقا يۇرت ئىدى. ئۇ غەربىي رايوندىكى جەڭ مەيدانىغا باردىغان يولدىمۇ خورازلارنىڭ چىللىشىنى ئاڭلىغان، ھەر قېتىم ئۇ يەردىكى خورالازنىڭ ئانگارا دەرياسى بويىدىكى خورازلارغا قارىغاندا ئاجىزراق، ئېھتىياتچانراق، تەجرىبىلىكرەك ياكى تېخىمۇ ھىيلىگەررەك كېلىدىغانلىقىنى ھېس قىلغانىدى. ئەمدىلىكتە ئانگارا دەرياسى بويىدىكى خورازلارنىڭ چىللىشىمۇ بىر - بىرىگە ئوخشاپ كەتمەيدىغانلىقىنى بىلدى.

ئاندىرى تاغدىن پەسكە چۈشۈپ بىر چارۋىچىلىق مەيدانىنى ئۆچراتتى، مەيدانىنىڭ دۆڭىدىن باشلانغان ئېگىز - پەس، قىڭغىر - سىڭغىر، نۇرغۇن جايلىرى ئۆتمۈشۈك بولۇپ كەتكەن قاشاسى ئەگرى - بۈگرى ئەگىپ قېيىنزارلىققىچە تۇتىشىپ تۇراتتى، بۇ قاشانى يېزا ئاياللىرى ئۇرۇش پارتلىغاندىن كېيىن ياسىغاندەك قىلاتتى. ئۇششاق دەرەخ غوللىرىدىن قىلىنغان توغرا چېتىقلىرى قولنىڭ ئۇچىدىلا چىگىپ

قويۇلغانىدى، بەزى جايلارغا قوزۇق قېقىلغان، چېتىقنىڭ بەزى جايلىرى مانا ئەمىسە دەپ دەرەخكە مىخلىۋېتىلگەن ياكى شوينا بىلەن دەرەخكە چىگىپ قويۇلغانىدى، شۇڭلاشقا ئۇنىڭ كۆپىنچە جايلىرى مىخلانغان ياكى چىگىلگەن جايىدىن ئاجراپ، يەرگە چۈشۈپ كەتكەنىدى. ئۇنى ئوڭشاپ قويۇشقا ھازىرچە ۋاقىت بولمىغانلىقتىن، تېرىلغۇدىن كېيىن بىر تەرەپ قىلىشقا قالدۇرۇلغاندەك تۇراتتى. ئاندىرى بوينىنى سوزۇپ سول تەرەپكە قارىدى، ئۆزى تۇرغان يەردىن بىر چاقىرىم يىراقلىقتا ياكى ئۇنىڭدىنمۇ يىراقراق بىر جايدا كەنت چېتىگە سېلىنغان بىر ئۆي كۆزگە چۈشۈپ تۇراتتى. ئۇ كەنتتىكى ئەھۋاللارنى كۆزىتىش ئۈچۈن، قانداق قىلغاندا كەنتكە تېخىمۇ يېقىنراق جايغا يوشۇرۇن بارغىلى بولىدىغانلىقى ئۈستىدە ئويلاندى، گەرچە قورقۇپ تۇرغان بولسىمۇ، لېكىن بىر قېتىم قارامىلىق قىلىپ، ئاز - تولا ئىش تېرىپ ئۆزىنى قورقۇتۇپ قويۇشىنى، باشقىلارنىمۇ قورقۇتۇپ قويۇشنى كۆڭلىدىن چىقىرىۋېتەلمىدى؛ ئۇنىڭ ۋۇجۇدىغا جەم بولغان، يامانلىق قىلىشقا ئېتىلىپ تۇرغان قانلىرى قاياناشقا باشلىدى، ئۇنىڭدا بىردىنلا بىرەر ئىشنى باھانە قىلىپ ياۋۇزلۇق قىلىشقا ئۇرۇنۇش غەرىزى پەيدا بولدى. ئۇ ئۆزىنىڭ نېمە ئۈچۈن ئاتايىتەن ئوتتۇز چاقىرىمدەك يول يۈرۈپ بۇ يەرگە كەلگەنلىكىنى چۈشىنەلمەيتتى، ھەرھالدا قاشا يېنىدا مۇشۇ پېتى بىردەم تۇرۇپ، ئاندىن قايتىپ كېتىش ئۈچۈن كەلمىگەن بولغىيدى. «ياق، بىرەر نەتىجە چىقىرىشىم كېرەك، ئاندىن بۇ يولىنى بىكار ماڭمىغان بولىمەن !»

ئاندىرى تۇرغان جايدىن يىراق بولمىغان بىر يەردە بىر تال دەرەخ شېخىنىڭ قاراسىدە ئوشتۇلۇشى ئۇنى چۆچۈتۈۋەتتى. مانا شۇ چاغدىلا ئۇ مەيداندىكى باراقسان ئالۇچا دەرىخى كەينىدە بىر ئىنەكنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇ ناھايىتى يوغان تاغىل ئىنەك بولۇپ، ئۇنىڭ ئاقلىرى ئۈستىگە يوغان قارىلار چۈشكەن، ياكى دەل ئۇنىڭ ئەكسىچە قارىلىرى ئۈستىگە يوغان ئاقلار

چۇشكەنىدى. ئەسلىدە ئاندىرىنىڭ ئۇنى كۆرمىگەنلىكىدىكى سەۋەب شۇكى، ئۇ ئىنەك قېيىنزارلىق ئارقىسىدا ئىدى، تاغىل ئىنەكنى دەل غوللىرىغا ئالىيېشىل داغلار چۇشكەن قېيىنلار توسۇۋالغانىدى. ئىنەكنىڭ يېنىدا ئانىسىغا ئوخشاش بىر تاغىل موزايمۇ تۇراتتى، ئۇ بىر ياشقا تولمىغان، ئەمدىلا ئۇچ ئايلىق ياكى تۆت ئايلىق بولغانىدى. ئاندىرى قىلىدىغان ئىش تېپىلدى دەپ ناھايىتى خۇشال بولۇپ، ئۇلارنى كۆزىتىشكە باشلىدى. ئىنەك بېشىنى تۆۋەن ئېگىپ، يەيدىغان نەرسە ئىزدەۋاتاتتى، بىراق بۇ چاغدا تېخى ئوت ـ چۆپلەر بىخ سۇرمىگەچكە، ئۇ پەقەت ئاز ـ پاز شەبنەمگىلا ئېغىز تېگەلەيتتى. موزاي قورسىقىغا بىرنەرسە تېپىپ يېيىشتە ئانىسىدىن ئەقىللىكرەكتەك تۇراتتى. ئۇ ھە دەپ ئانىسىنىڭ يېلىنىغا ئۇسەتتى، بىراق ئانىسى ئەمگىلى قويماي، پۇتلىرىنى يۆتكەپ ئۆزىنى قاچۇراتتى. موزاي يەنە چاتىرىقىغا كىرىۋالسا، ئانىسى بۇرلىپ، ئۆزىنىڭ مۇڭگۈزسىز كەڭ ماڭلىيى بىلەن بالىسىنى ئۇسەتتى.

ئاندىرى خۇددى بۇنىڭدىن بىر ئاي بۇرۇن ئات بېقىش مەيدانىدا ئاتىسىنى ئوغرىلىقچە كۆرگەن چېغىدا ھېلىقى تايچاقتا دەققەت بىلەن قارىغىنىغا ئوخشاشلا، ئۇلارغا كۆزىنى ئۇزمەي سەپسالدى. بىراق، ھازىر ئۇنىڭ پۇتۇن دەققەت ـ ئېتىبارىنى تېخىمۇ يىغىپ سەپسېلىشى قىلچە سەۋەبسىز ئەمەستەك تۇراتتى، ئۇنىڭغا گويا يەنە ئۆزىنىڭ بۇ ئۆمرىدە ئىنسانىيەتكە پايدىلىق ئۆي ھايۋانلىرى بىلەن ئالاقە قىلىشى مۇمكىن ئەمەستەك، ئۆزى بىلەن ئۆي ھايۋانلىرى ئوتتۇرىسىدا بىر ھاڭ تۇرغاندەك بولۇپ تۇيۇلدى. بىراق، ئۇنى ئۆي ھايۋانلىرىدىن يىراق تۇر دېگەنسېرى، ئۇنىڭ ئۇلارغا شۇنچە يېقىنلاشقۇسى كېلەتتى. ئۇنىڭ ئۆي ھايۋانلىرى بىلەن قايتا ئالاقە قىلالماسلىقىنى، بۇ زىيان ئۆچرىغان باشقا زىيانلارغا سېلىشتۇرغاندا، ناھايىتى چوڭ زىيان بولۇپ ھېسابلانمىسىمۇ، لېكىن، نېمە ئۈچۈنكىنىتاڭ، ئۇنى ئازابلايتتى ۋە بىئارام قىلاتتى، ۋۇجۇدىدا ئاللىقانداق بىر نەرسە

ئۇنى بۇ زىيانغا تەن بەرگىلى قويمايۋاتقاندەك قىلاتتى.

ئىنەك موزىينى ئېغىلدىن ئۆز مەيلىچە باشلاپ چىققان بولسا كېرەك، چۈنكى ھەرقانداق ئايال ئېمىۋاتقان موزاينى بۇنداق چاغدا قويۇپ بەرمەيتتى. ئىنەك موزىينى ھەرقانچە ئەمگىلى قويمىغان بىلەن ئىشقىلىپ بۇگۈن قايتىپ كەتكەندە، سېغىزۋالغۇدەك سۈتى قالمايتتى. ئاندىرى كۆڭلى ئېچىلىپ كۈلۈپ قويدى: «ئۇلارنىڭ ئېغىلدىن چىقىشى باشقا بىرەر ئادەمنىڭ سەۋەبى بىلەن ئەمەس، دەل مېنىڭ سەۋەبىم بىلەن بولغان بولسا كېرەك. ئەگەر مەن كەلمىگەن بولسام، موزاينىڭمۇ ئېغىلدىن چىقماي تۇرىۋېرىشى تامامەن مۇمكىن ئىدى. ھازىر ئېغىلدىن چىقىۋالغاندىكىن، ئارقىغا چېكىنمەي، ئالىنىسىغا چىڭ يېپىشىۋېلىپ، ئۇنىڭ سۈتىنى ئەڭ ئاخىرقى بىر تامچىسىغىچىلىك ئېمىپ تۇگەتسۇن، بۇگۈن ئاخشام ئايال غوجايىنىنىڭ قىلغىلى گېپى چىقىدىغان بولدى.»

ئەمدىلىكتە تۇيدۇرماي كەنتكە يېقىن بېرىشنىڭ ۋاقتى كېلىپ قالغانىدى. ئۇ يەردە ھازىرچە تېخى ئايدىڭلاشمىغان بىر ئىش ئۇنى كۈتۈپ تۇراتتى، ئاندىرى دەل مۇشۇ ئىشنى دەپ بۇ يەرگە كەلگەن. ئىش ئۆز يولىچە بولغاندا، ھېچكىم تەكلىپ قىلمىغان بۇ جايغا قاراڭغۇ چۈشكەندىن كېيىن ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى، بىراق ئۇنىڭ يەنە كۈتۈپ تۇرغۇسى كەلمىدى، بىر خىل تەقەززالىق ئۇنى يەنە ئالدىراتقىلى تۇرغاچقا، ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش كۈچىدىن مەھرۇم قالدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇنداق كەيپىيات بارغانسېرى كۈچەيدى، بارغانسېرى ئۆكتەملىك قىلىشقا باشلىدى. ئاندىرىغا ئايان ئىدىكى، ئۇ تەۋەككۈلچىلىك قىلمايتتى، ئىنتايىن ئەخمىقانە ئىشلارنىمۇ قىلمايتتى ھەمدە قانداق ئەھۋال يۈز بېرىشىدىن قەتئىينەزەر، ئۆزىنىڭ ۋاقتىدا قېچىپ كېتەلەيدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. باشقىلار ئۇنى قۇرۇق قول بىلەن تۇتۇۋالالمايتتى.

ئۇ قاشانى بويلاپ، ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئالدى تەرەپكە قاراپ

ماڭدى، پات ـ پات توختاپ، ئەتراپقا قاراپ قويياتتى. ئۇزاقتا بارمايلا كەنت چېتىنى كۆردى، گارمون ئاۋازىنى ئاڭلىدى. ئاندىرى بۇگۈن ئادەتتىكى كۈن بولماي، «1 ـ ماي» ئەمگەكچىلەر بايرىمى ئىكەنلىكىنى ئالاقزەدە بولغان ھالدا ئېسىگە ئالدى. پاھ، بۇ گەپچە ئۇلار بايرام ئۆتكۈزۈۋاتقانىكەن ـ دە، ئۇرۇش دېگەن ئۇرۇش ئىكەن، بايرامنى يەنە ئوخشاشلا ئۆتكۈزىدىغان، كىشىلەر ئوخشاشلا كۆڭۈل ئاچىدىغان گەپ ئىكەن. قاراڭ، قىزىل بايراقلار ئېسىلىپ كېتىپتۇ، ئاۋايلاپ ساقلىغان گارمونلىرىنىمۇ ئېلىپ چىقىشىپتۇ. گۈگۈم چۈشكەندە ھەممەيلەن يەنە توپ ـ توپ بولۇشۇپ، ئۆيمۇئۆي ئارىلاپ يۈرۈپ، ناخشا ئېيتىپ، ئۇسسۇل ئويناپ دېگەندەك قانغۇچە كۆڭۈل ئاچىدۇ، شۇنداق، ئەھۋالدىن قارىغاندا، ھېچقانداق نېمە كىشىلەرنى روھسىزلاندۇرالمايدىكەن. ھازىر ئاتامان كەنتىدىكىلەرمۇ بايرام قىلىپ، ئويۇن ـ تاماشا قىلىۋاتىدىغاندۇ... ئاندىرىنىڭ قەلبىنى ئۈمىدسىزلىكمۇ ئەمەس، ئاغرىنىشمۇ ئەمەس ـــ ھازىر يەنە ئاغرىنىپ ئولتۇرغۇدەك نېمىسى بولسۇن ! ـــ بەلكى ئەجەبلىنىش چۈلغىۋالدى: كىشىلەر بايرامنى زادىلا ئۇرۇش بولۇپ باقمىغاندەكلا، ئۇرۇش پارتلاشتىن ئىلگىرىكىگە ئوخشاش تەبرىكلەۋېتىپتۇ. ھەقىقەتەن بۇنىڭغا ئىشىنىش تەس ئىدى، ئۇلار ئۇنىڭ مۇشۇ ئەتراپتا ئايلىنىپ يۈرۈشىگە پىسەنت قىلىپمۇ قويمايۋېتىپتۇ، ئۇ كىشىلەرنىڭ نەزىرىدە مەۋجۇتمۇ ئەمەس.

نېمە ئۈچۈن موزاينىڭ ئېغىلدىن تالاغا قېچىپ چىقىۋالغانلىقىنى مانا ئەمدى چۈشىنىش تەس ئەمەس ئىدى. ئەسلىدە كىشىلەر بايرام تاماشىسى قىلماقتا ئىدى، بۇگۈن ھېچكىمنىڭمۇ بۇنداق ئۇشتاق ـ چۈششەك ئىشلارغا چولىسى تەگمەيتتى، چۈنكى ئۇلار بايرام ئۆتكۈزمەكتە. ئاندىرى بۇرىلىپ ئارقىسىغا قارىۋىدى، ھېلىقى ئىنەكنىڭ بىر بېسىپ، ئىككى بېسىپ قېيىنزارلىققا قاراپ كېتىۋاتقانلىقىنى، بايا تىن ئۆزى تۇرغان جايغا يېقىن كېلىپ قالغانلىقىنى كۆردى. ئۇ يەنە ئۆز

يولىنى داۋام قىلدى ـ يۇ، لېكىن بىرنەچچە قەدەم ماڭمايلا ئارقىسىغا بۇرىلىپ، موزايغا سىنچىلاپ قارىدى، ئۇنىڭدا توساتتىن ئىختىيارسىزلا بىر ياۋۇز نىيەت پەيدا بولدى. موزاي ئاللىقاندىق بىرنەرسە چېقىۋالغاندەك ياكى بىرنەرسە سانجىلغاندەك تېپىپ قويۇپ، بىر چەتكە سەكرىدى، بىراق دەرھاللا خاتىرجەم بولۇپ، ئېرىنچەكلىك بىلەن قۇيرۇقىنى بىرنەچچە قېتىم شىپاڭلىتىپ قويدى. شۇنىڭ بىلەن ئاندىرى بۇرىلىپ كەنت تەرەپكە قاراپ، مەيدانغا باردىغان يولدا بىرمۇ ئادەمنىڭ يوقلۇقىنى كۆردى ـ دە، غاچچىدە ئارقىغا بۇرىلىپ، كەلگەن يولىغا قاراپ ماڭدى.

چىڭقىچۇش بولۇپ قالاي دېگەن چاغ ئىدى، ساپ ھەم ئىنتايىن ئىللىق ھاۋادا قۇياشتىن كەلگەن بىر خىل يېقىملىق، كۆڭۈللۈك تەبىئەت ھاۋاسى جىمجىت كەيپىيات پەيدا قىلغانىدى. كەنتنىڭ كۆزدىن يىتىشى بىلەن تەڭ گارمون ئاۋازىمۇ ئاڭلانماي قالدى. تەرەپ ـ تەرەپتىن ئۇزۇلمەي كەلگەن سادالار قوشۇلۇپ، كەڭ، ئەركىن، چېكى يوق دەريا ھاسىل قىلدى. ئاندىرى ھېلىقى ئىشنى قىلىشتىن ئۆزىنى كۇچەپ توسقانلىقى ئۈچۈن، سەكرەپ ئۆتۈپ كەتمەكچى بولغان ھېلىقى قاشا يېنىدا بىردەم ئىككىلىنىپ تۇردى ـ دە، يەنە بىر قېتىم قۇلىقىنى دىڭ قىلىپ ئەتراپتىكى شەپىنى تىڭشىدى ۋە تۆت ئەتراپقا بىر قۇر قاراپ چىقتى، شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۆزىنىڭ ھېلىقى ئويىدىن بىردىنلا يالتىيىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، پاكار قاشادىن بىر تاقلاپلا سەكرەپ ئۆتۈپ كەتتى. ئۇ مېڭىۋېتىپ يەردىن بىر تال چۆپ ئېلىپ، تۆپىلىكتىن ئايلىنىپ ئىنەكنىڭ كەينىگە ئۆتتى، ئىنەك ئۇنى كۆرۈپ قېلىپ، ئارقىسىغا بۇرىلىپ، ئۆزىنىڭ مولدۇرلەپ تۇرغان كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ئۇنىڭغا قارىدى. ئاندىرى ئۇنىڭ شۇنداق مۆلدۈرلەپ تۇرغان بىگۇناھ كۆزلىرىگە قاراپ تەسىرلىنىپ، ئىختىيارسىز كۆزىگە ياش ئالدى. ئۇ چۆپنى شىلتىپ، ئىنەكنى قاشانىڭ بۇزۇلغان يېرىدىن تاغ ئارىسىغا

قاراپ هەيدىدى. ئىنەك ئىتائەتمەنلىك بىلەن قەدەم تاشلىدى. موزاي ئەركەك بولۇپ، ئۇنىڭ بېشىدا قىسقا ھەم ئۇچسىز كىچىككىنە مۇڭگۈزى بار ئىدى. ئۇ ئانىسىغا يېقىن ئەگىشىپ ماڭىدى. بىراق، ئىنەك ئوتلاقتىن ئۆتكەندىن كېيىن، سول تەرەپكە بۇرىلىپ، كەنتكە قاراپ قاچتى، ھېلىمۇ ياخشى، قېيىنزارلىقتا تېز قاچالمىغانلىقتىن، ئاندىرى ئۇنى ئارقىسىغا ياندۇرۇشقا ئۇلگۈردى. ئىنەك جايىدا توختاپ، غەزەپ بىلەن قاتتىق مۆرەشكە باشلىدى، موزايمۇ مۆرەپ قويدى، ئاندىرى ئالاقزەدە بولۇپ، ئۇلارنى تېخىمۇ تېز ھەيدەشكە باشلىدى.

ئۇ موزايلىق ئىنەكنى ھەيدىگەن پېتى ئۆستەڭنى ياقلاپ تاغدىن چۈشكەنىدى، ئۇ ئۇ يەردە بىر خىلۇەت جاينىڭ بارلىقىنى، بۇگۈنكىدەك كۈندە ھېچقانداق ئادەمگە يولۇقۇپ قالمايدىغانلىقىنى بىلەتتى. بىراقلا، ئىنەك دەل بۇنىڭ ئەكسىچە، ئۇ يەرگە بېرىشقا ئۇنمايتتى. ئۇ بىر تۇرۇپ ئوڭ تەرەپكە قاراپ قاچسا، يەنە بىر تۇرۇپ سول تەرەپكە قاراپ قېچىپ، ئادەمدىن قۇتۇلۇپ ئارقىغا قاراپ مېڭىشقا ئۇرۇناتتى، موزايمۇ ئىشىنىڭ چاتاق بولۇۋاتقانلىقىنى بايقاپ، ئىنەككە يېقىن ئەگىشىپ ماڭماقتا ئىدى. ئىنەكنىڭ ئىككى بىقىنى كۆپۈپ كەتكەن بولۇپ، قىينالغان ھالدا ھاسىرايتتى، توختىماي شالى ئېقىپ تۇراتتى. ئاندىرىمۇ يۈگۈرىۋېرىپ دېمىنى ئالالماي قالدى، مىلتىق مۇرىسىدە تولىمۇ ئىچىنى پۇشۇرغاچقا، ئۇنى مانا ئەمىسە دەپ قولىغا ئېلىۋالدى. ئۇلار مۇشۇنداق قىلىپ ئورمانلىقتا يېرىم سائەت چامىسىدا چېپىشىپ يۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۆستەڭدىن يەنىلا خېلى يىراقتا ئىدى. ئىنەك بىلەن ئادەم بىردەك ھېيلە ـ مىكىرلىرىنى ئىشقا سېلىپ، بىر ـ بىرىنى ئالدىماقچى بولاتتى، ھەر قېتىم ھېيلە ـ مىكىرلىرى چېنىپ قالغاندىن كېيىن، ئۆز جايىدا توختاپ، بىر ـ بىرىگە غەزەپ بىلەن قارىشاتتى؛ ئىنەك نائىلاج ھە دەپ مۆرەيتتى، ئۇنىڭ پۇتۇن ئەزايىدىكى ئاقلىرى ئۇستىدە تارام ـ تارام تەر دانچىلىرى كۆزگە

كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

ئاندىرى ھېرىپ ھالى قالمىغانلىقتىن، باشقىچە ئامال تېپىشقا مەجبۇر بولدى. ئۇ بېلىدىن كەمىرىنى يېشىۋېلىپ، ئىنەكنى يەنە چۆچۈتۈپ ئولتۇرماي، موزايغا تۇيدۇرماي تۇرۇپ سىرتماق سېلىۋېلىشقا تەرەددۇت قىلدى. دەرۋەقە، بۇ ئىشنى ئەڭ ياخشىسى كەنتتىن تېخىمۇ يىراقراق جايدا قىلغان ئەپلىك ئىدى. بىراق، ھازىر بۇنىڭدىن باشقا يول تېپىلمايتتى، لېكىن كىچىك موزايمۇ بوي بەرمەي، ئەڭ ئاخىرقى پەيتلەردە توختىماي ئارقىغا چاپچىدى. ئۇيان - بۇيان سەكرىدى. ئاندىرىمۇ ئۇنىڭ بىلەن تەڭلا ئۇياندىن - بۇيانغا سەكرەپ، موزاينىڭ كاللىسىنى مولجاللاپ سىرتماق تاشلاپ، ئۇنى تۇتۇۋالماقچى بولاتتى - يۇ، لېكىن ھامان ئىش كۆڭۈلدىكىدەك بولمايۋاتاتتى. ئۇنىڭ قەلبىدىكى خاپىلىق قەھر - غەزەپكە ئايلىنىپ، مىلتىقنىڭ تەپكىسىنى بېسىپ، بۇ قېتىمقى تولىمۇ ئۇزۇنغا سوزۇلغان ئەخمىقانە، كۈلكىلىك ئوۋغا بىراقلا خاتىمە بېرىۋەتكۈسى كېلىپ كەتتى، لېكىن ئاخىرىدا يەنىلا ئوق چىقارمىدى، بۇ ئۆزىنى ئاشكارىلاپ قويۇشتىن ئەنسىرىگەنلىكتىنلا بولغانىدى.

ئاندىرىنىڭ ھەرھالدا تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ قالدى، ئاخىر موزايىنى قېلىن ئورمانلىققا ھەيدەپ كىردى، ئۇ چاتقاللىقتا ئۇيان - بۇيان ئۈسۈپ يۈرگەندە، ئاندىرىنىڭ سىرتمىقى ئۇيان-بۇيان كەتمەي، دەل بوينىغا سېلىنىدى. موزاي ئاۋۇال گۈس قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ تىزلانغان ھالدا يىقىلىپ چۈشتى، ئاندىن كېيىن بىر سەكرەپلا ئورنىدىن تۇرۇپ تاقلاپ، سەكرەپ قۇتۇلۇپ كېتىشكە ئۇرۇنۇپ كۆردى. بىراق، ئادەم بۇنداق ئەھۋال ئاستىدا ھايۋاننى قانداق بويسۇندۇرۇشنى بىلىدۇ. ئاندىرى يەنە بىر قولى بىلەن موزاينىڭ قۇيرۇقىدىن تۇتۇپ، ئۇنى قولىغا مەھكەم ئورىۋالدى - دە، سۆرەپ - تارتىپ دېگەندەك چاتقاللىقتىن چىقاردى. موزاي ھەم غەزەپلىنىپ، ھەم قورقۇپ قاتتىق مۆرىدى. ئاندىرى موزايىنى ئەس - ھوشىنى تاپقۇچە سۆرىگەن پېتى

www.uyghurkitap.com

ئۆستەك تەرەپكە قاراپ چاپتى. ھېلىقى ئىنەكمۇ ھە دەپ مۆرەپ، ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن يۈگۈردى. موزاي يول بويى ئېچىنىشلىق ھالدا ئۇزۇپ - ئۇزۇپ مۆرەپ ماڭدى، شۇ چاغدا ئۇنىڭ سىرتماقتا سقىلغان كانىيىدىن زورمۇزور چىقىقان بوغۇق ئاۋاز مۇشۇكنىڭ مياڭلىشىغا ئوخشاپ قالغانىدى.

ئاندىرىنىڭ يۈگۈرۈۋېرىپ ئۆپكىسى ئاغزىغا تىقىلىپ قالدى - دە، ئۆستەك يېنىغا بارغاندا قەدىمىنى توختاتتىپ، بىردەم ئارام ئېلىۋالماقچى بولدى. ئۇ موزاينى ئاق تېرەككە باغلاپ قويۇپ، ئىنەكنى ھەيدىۋەتمەكچى بولۇۋىدى، لېكىن ئىنەك زادىلا كەتكىلى ئۇنىمىدى، بىرقانچە قېتىم قوغلىغاندىن كېيىنمۇ يەنە كەتمەي تۇرۇۋالدى، ئاندىرى يېنىدىن شۇنداق كەتكەن ھامان ئۇ يەنە دەرھال موزىيى ئالدىغا كېلىۋالاتتى - دە، ئۇنىڭ پۇتۇن ئەزايىنى پۇرايتتى، يالايتتى، گويا بالىسىغا: «دەرھال بوشىنىپ قېچىپ كەت، ھېلىمۇ تېخى كېچىككەن بولمايسەن» دەۋاتقاندەك، بېشى بىلەن ئاستا ئۇسۇپ - ئۇسۇپ قوياتتى. موزاي ئانىسىنىڭ تەۋرەنمەس، ئەمما ئالاقزەدە ھالەتتىكى كۆيۈنۈشىنىڭ تەسىرىدە تولغىناتتى، پىخىلدايتتى؛ موزاي ئىچىدىن زەخىم يېگەچكە، ئىنتايىن ئاجىزلىشىپ كەتكەنىدى، سېزىمچانلىقى، ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتى، چۈشىنىش ئىقتىدارى ــ قىسقىسى، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىكى بارلىق نەرسە زەئىپلىشىپ كەتكەنىدى.

ئاندىرى دېمىنى ئېلىۋالغاندىن كېيىن، يەنە موزاينى يېتىلگەن پېتى داۋاملىق يۈرۈپ كەتتى. ئۇ ئۆستەڭدىكى مۇز ئىنەكنىڭ يولىنى توسۇپ قويسىكەن دېگەن ئۈمىد بىلەن ئۇنى كېسىپ ئۆتۈش قارارىغا كەلدى. ياق، مۇزمۇ توسۇپ قالالمىدى، ئىنەك قىلچە ئىككىلەنمەستىن، ئۇلارنىڭ كەينىدىنلا مۇزلىغان ئۆستەڭگە چۈشتى. بىراق، ئىنەك ئۆستەڭگە چۈشۈش بىلەنلا ئۆرە تۇرالماي قالدى ــ ئالدىنقى ئىككى تۇيىقى پالاكەتلىك بىلەن ئىككى ياقىغا قاراپ قايرىلدى - دە، يىقىلىپ چۈشتى، ئۇ ئورنىدىن قوپۇۋېلىش ئۈچۈن ناھايىتى ئۇزاق تىرىشىپ باققان

بولسىمۇ، لېكىن ھەممە ھەرىكىتى بىكارغا كەتتى ـــ نەتىجىدە تىزلىنىپ ئۆمىلەشكە باشلىدى، ياق، ئۆمىلەپ ئەمەس، بەلكى قارشى قىرغاققا قاراپ سىيرىلىپ مېڭىشقا باشلىدى. ئاندىرى ئۇنىڭ سىيرىلىپ كېلىشىگە يول قويماسلىق ئۈچۈن مىلتىقىنىڭ پاينىكى بىلەن ئۇرماقچى بولۇۋىدى، ئىنەك ئالدى تەرەپكە قاراپ جېنىنىڭ بارچە بىر سەكرەپلا قىرغاققا چىقىۋالدى.

ئۇلار ئەمدى كەنتتىن تەخمىنەن ئۈچ چاقىرىمدەك يىراقلىققا بېرىپ قالغانىدى. ئاندىرى ھەر ئېھتىمالغا قارشى موزاينى يېتىلەپ تاغ ئارىسىغا قاراپ بىرپەس مېڭىپ، بىرئاز قۇرۇق، يوشۇرۇنۇشقا ئەپلىكرەك بىر جاينى تاللىۋالدى ـ دە، ئۇنى يەنە دەرەخكە باغلاپ قويدى. ئىنەك يىراقراق بىر جايدا تۇرۇپ، ئاندىرىنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىگە سەپسېلىۋاتاتتى. ئاندىرى غەزەپكە كېلىپ، بېلىدىن پالتىنى سۇغۇرۇۋالدى ـ دە، ئىنەككە قاراپ ئېتىلدى. ئىنەك ئاقسىغان پېتى مۇدۇرۇپ ـ سوقۇلۇپ قېچىپ كەتتى، يول بويى دەرەخ شاخلىرىنىڭ سۇنۇش ئاۋازلىرى ئاڭلىناتتى. بىراق، ئاندىرى توختىغان ھامان ئۇمۇ توختايتتى، ئۇنى قوغلىۋېتىش زادىلا مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئاندىرى ئارقىسىغا يېنىپ، ئاجىزلىشىپ ئۆرە تۇرۇشقىمۇ مادارى قالمىغان موزاينىڭ يەردە سۇنايلىنىپ ياتقانلىقىنى كۆردى. موزاي قەدەممۇقەدەم ئۆزى تەرەپكە قىستاپ كېلىۋاتقان ئادەمگە ئالاقزەدە بولغان ھالدا بۇرىلىپ قاربدى، ئاندىرى قولىنى قاتتىق بىر شىلتىپ، پالتىنىڭ چۈلدىسى بىلەن ئۇنىڭ ماڭلىيىغا ھەم تېز ھەم توغرا مولجاللاپ بىرنى سالدى، موزاي ئاران تەسلىكتە بىر ئىڭىرىدى ـ دە، بېشى ساڭگىلاپ تاسمىغا ئېسىلىپ قالدى. مانا شۇ مىنۇتتا ئارقا تەرەپتە تۇرغان ئىنەك ئېچىنىشلىق مۆرەپ كەتتى. ئاندىرىنىڭ ياۋايىلىقى تۇتۇپ ئىنەكنىمۇ چېپىپ تاشلىماقچى بولۇپ، ياۋۇزلۇق بىلەن ئۇنىڭغا قاراپ ئېتىلدى، بىراق ئۇ ئىنەكنىڭ قىمىر قىلىپمۇ قويماي تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، قەدىمىنى توختاتتى. بۇگۈن بىر جاننىڭ بېشىغا

چىققانلىقى ئۈنىڭ ئۈچۈن يېتەرلىك ئىدى، بولمىسا ئۆزىنى نەس بېسىپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى !

ئاندىرى موزاينى سويۇۋاتقاندا، ئىنەك يەنىلا ھېلىقى جايىدا ئۈنىڭغا كۆزىنى ئۈزمەي قاراپ تۇراتتى، بۇنىڭ بىلەن ئاندىرىنىڭ ئىچىگە بىر قورقۇنچ چۈشتى، ئۇمۇ ئوخشاشلا قورققان ھالدا ئىنەككە قاراشقا باشلىدى. بىراق ئىنەك ئاندا ـ ساندا ئاڭلىنار-ئاڭلانماس ئاۋازى بىلەن ئۈزۈپ ـ ئۈزۈپ ئېچىنىشلىق مۆرەپ تۇراتتى. تېخىچە ئىسسىق پېتى تۇرغان كالا گۆشىدىن چىققان ھىد دىمىقىغا ئۇرۇلۇۋىدى، ئاندىرىنىڭ كۆڭلى ئىلىشىپ، قۇسۇپ تاشلىدى. ئۇ موزاينىڭ ئىككى ئارقا پۇتىنى كېسىۋالدى، ئاندىن كېيىن يەنە بىر پارچە گۆش شىلىۋالدى ـ دە، ئۇلارنى كاناپ تاغارغا تىقىپ، قالغانلىرىنى ئېيىققا ئوخشاش غازاڭ يېپىپ، ئۈنىڭ ئۈستىگە توپا، تاش، دەرەخ شاخلىرى قاتارلىق نەرسىلەرنى تاشلاپ قويدى. ئاندىرى بۇ يەردىن كېتىشتىن بۇرۇن ئەڭ ئاخىرقى بىر قېتىم ئىنەككە قارىدى. ئىنەك بېشىنى بىلىنەر ـ بىلىنمەس تۆۋەن سېلىپ، يەنىلا ئاندىرىدىن كۆزىنى ئۈزمەي قاراپ تۇراتتى، ئاندىرى ئۈنىڭ كۆزىدىن كالىغا خاس بولماي، بەلكى كالا بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولغان ھەمدە ھەرىكەتكە ئايلىنىش ئېھتىمالى بولغان بىر خىل تەھدىتنى كۆردى. ئاندىرى ئالدىراپ ـ سالدىراپ بۇ يەردىن يۈرۈپ كەتتى.

قايتاشىدا تاش ئارالنىڭ ئۈدۈلىدىكى ئورمانلىقتا قوندى. تاش ئارال يەنىلا بىر خىل چۈشىنىكسىز، ئارتۇقچە قىزغىنلىقى بىلەن ئۇنى ئۆزىگە جەلپ قىلاتتى؛ ئاندىرى قاراڭغۇ چۈشۈشتىن ئىلگىرى ئۇ يەرگە يېتىۋېلىش ئۈچۈن ھە دەپ مېڭىۋېرىپ ماغدۇرىدىن كېتىپ قالدى. يېرىم كېچىدە ئۇ ئانگارا دەرياسىدىن چىققان، ئۈزۈلۈپ ـ ئۈزۈلۈپ ئاڭلانغان غاراس ـ غۇرۇس ئاۋازدىن چۆچۈپ ئويغاندى. دەريا يۈزىدىكى مۇزلار يېرىلىشقا باشلىغانىدى، بىراق ئاندىرى بۇنىڭدىن ئەجەبلىنىپمۇ كەتمىدى، خۇشالمۇ بولمىدى، كاناپ تاغارغا قاچىلانغان نەرسە ئۈنى

ئازابلاۋاتقاندەك، ئۇنىڭ پۈتۈن ھېس - تۇيغۇلىرىنى يوقىتىپ تاشلىغاندەك قىلاتتى. ئۇ ئۆزىنىڭ موزاينى پەقەت گۆشنى دەپلا ئۆلتۈرگەنلىكىنى ياكى موزاينى ئۆلتۈرۈشكە تەرەددۇت قىلغاندىن باشلاپ پۈتكۈل قەلبىنى مەھكەم چۇلغىۋالغان مەلۇم ھېسسىياتنى قاندۇرۇش ئۈچۈن شۇنداق قىلغانلىقىنى تا ھازىرغىچىلىك چۈشىنىپ كېتەلمەيۋاتاتتى.

ئارىدىن بىر ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ئاندىرى تاغ ئۇستىدىكى قىشلىق ئۆيگە كۆچۈپ بېرىۋالدى. بىر كۈنى كۈندۈزى ئۇ ئاتامان كەنتى تەرەپتىن كەلگەن قويۇق ھەم قالايمىقان مىلتىق ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئۇرۇش ئاياغلاشقان بولسا كېرەك، دەپ پەرەز قىلدى.

16

ئۇرۇش ئاياغلاشتى.

بىر ئاتلىق خەۋەرچى كاردا كەنتىدىن ئېتىنىى ئۇچقاندەك چاپتۇرۇپ كېلىۋېتىپ: «ئۇرۇش ئاياغلاشتى!» دەپ ۋارقىرىدى. بۇ گەپلەر گويا ئۇزاقتىن بۇيان تەشنالىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەن باھار گۈلدۇرمامىسىدەك پۈتۈن كەنتنى تەۋرىتىۋەتتى، كەنت قاينام - تاشقىنلىققا چۆمدى. نىستور ئاۋۋالقىدەكلا بىرىنچى بولۇپ مىلتىقنى قولىغا ئالدى. باشقىلارمۇ دەرھال ئۇنىڭغا قوشۇلدى، شۇنداق قىلىپ ئاتامان كەنتىدە ئەزەلدىن ئاڭلىنىپ باقمىغان قويۇق مىلتىق ئاۋازى ياڭرىدى؛ ئايالىلار بىر - بىرى بىلەن قۇچاقلىشىپ، قاتتىق ۋارقىرىشاتتى، تۆۋلىشاتتى، يىغلىشاتتى، بەخت - سائادەت ۋە ئازاب - ئوقۇبەتلىرىنى بايان قىلىشاتتى، بۇ بىرقانچە يىلدىن بۇيان تارتقان ئازاب - ئوقۇبەتلەرگە قانداق سەۋر - تاقەت بىلەن بەرداشلىق بېرىپ كەلگەنلىكىنى، ئەمدىلىكتە بولسا بۇنداق سەۋر - تاقەتنىڭ ھەش - پەش دېگۈچە قانداق قىلىپ پۈتۈنلەي غايىب بولغانلىقىنى

سۆزلىشەتتى؛ بالىلار ئۇياندىن - بۇيانغا چېپىشاتتى، بۇ خەۋەر ئۇلارنى ھەيران قالدۇرغانىدى. ئۇلارنىڭ كىچىككىنە قەلبىگە بۇ خەۋەر سىغمايتتى، بۇ خەۋەر ئۇلار ئىلگىرى ئۆز بېشىدىن كەچۈرگەن بارلىق نەرسىلەردىن ئېشىپ چۈشكەچكە، ئۇنى قانداق قىلىشلىرىنى، نەگە قويۇشلىرىنى بىلەلمەيۋاتاتتى؛ ھەتتا ياش قۇرامىغا يەتكەنلەرمۇ نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قېلىشقانىدى، ئۇلارنىڭ ئادەتتىكى ھېسسىياتىنىڭ بۇ ئىشقا تاقابىل تۇرۇشقا قۇربى يەتمەيتتى. دەسلىپىدە كىشىلەر كۆز يېشى قىلىشىپ، ئىنتايىن ھاياجانلانغان ھالدا بىر - بىرى بىلەن قۇچاقلاشتى، ئاندىن كېيىن گويا بۇ بەخت - سائادەتتىن بەھرىمەن بولۇشقا كۈچ - مادارى قالمىغاندەك، ئەس - ھوشىنى يوقاتقان، خۇددى مەجنۇنلارغا ئوخشاپ قالغان ھالدا بۇ چەتتىن ئۇ چەتكە يۈگۈرۈشەتتى، گاھ ھەر تەرەپكە تارقىلىپ كېتىشەتتى، گاھ يەنە بىر يەرگە جەم بولۇپ، ئاللىقانداق گەپكە قۇلاق سېلىۋاتقاندەك، ئاللىقانداق نېمىگە تەقەززا بولۇۋاتقاندەك، ئاللىقانداق بۇيرۇقنى كۈتۈۋاتقاندەك قاراپ تۇرۇشاتتى. نىستور ۋاقتىدا يېتىپ كېلىپ، بايراق ئېسىشلار دەپ تاپىلىدى. گەرچە نىستور ئۆزىنىڭ كولخوزنىڭ رەئىسلىك ئورنىنى ماكسىم ۋولوگزىنغا تاپشۇرۇپ بېرىپ ھوقۇق تۈتمايي كەلگىنىگە بىر ئاي بولۇپ قالغان بولسىمۇ، لېكىن ھەممەيلەن يەنە ئۇنىڭ بۇيرۇقىغا بويسۇنۇپ، قىزىل رەخت تېپىشقا ئارقا - ئارقىدىن يۈگۈرۈپ كېتىشتى. بەزىلەر تېپىپ كېلىشتى، بەزىلەر تاپالمىدى، بىراق پۈتۈن كەنت ئىمكانىيەتنىڭ بارچە يېپىيېڭى قىلىپ بېزەلدى. كىشىلەر كۆپ يىللاردىن بۇيان قەدىرلەپ ساقلاپ كېلىشكەن ئەڭ ياخشى كىيىملىرىنى تېپىپ كىيىۋېلىشتى، بالىلار ئىشىك، ئۆگزە قاتارلىق جايلارغا ئۆزى ياسىۋېلىشقان بايراقلارنى ئېسىۋېتىشتى. ئاگاھىيە سوموۋا ئۆز ئوغلىنىڭ بىر قىزىل كۆڭلىكىنى خادىغا باغلاپ قويدى، بۇ كۆڭلەك بۇلتۇر كۈزدىن باشلاپ ئىگىسىدىن ئايرىلىپ قالغان بولسىمۇ، تېخىچە ناھايىتى پىشىق تۇرغان

بولۇپ، رەڭگىدىن كەتمىگەنىدى. نەستور يۇگۇرۇپ كېلىپ: «ئۇنىڭغا كۆڭلەكنى ئېلىۋەت» دېدى، لېكىن ئاگاھىيە ئۇنىڭغا قاراپمۇ قويماي، ئۆزۈم كېتىپ قالسام كۆڭلەكنى باشقىلار ئېلىۋەتمەسۇن دەپ، ئىشىك ئالدىغا بېرىپ تۇرۇۋالدى.

ئەتىگەندىن باشلاپ تۇتۇق بولۇپ كەلگەن ھاۋا ھازىر تۇيۇقسىز ئېچىلىپ كەتتى: ئاسماننى قاپلىۋالغان بۇلۇتلار تارقىدى، قۇياش ئىللىق نۇر چېچىشقا باشلىدى، ئۇ ئۆزىنىڭ خۇشاللىقىغا چۆمگەن ھەم سەلتەنەتلىك نۇرى بىلەن يەر - زېمىندىكى ھەممە شەيئىلەرنى يورۇتتى.

كەنتتىن بىر قاتار مىلتىق ئاۋازى ياڭرىغان چاغدا، ناستيۇنا بىلەن ۋاسىلىسا يېقىن ئەتراپتىكى بىر تۆپىلىكتە يەر ھەيدەۋاتاتتى. ئۇلار بىر - بىرىنىڭ كەينىدىن قوشنى ئېتىزىنىڭ بۇ قىرىدىن - ئۇ قىرىغچە سىلىپ پۈرچاق تېرىش تەييارلىقىنى كۆرۈۋاتاتتى. ۋاسىلىسا ئالدى بىلەن نېمە ئىش بولغانلىقىنى بايقاپ، دەرھال يۇگۇرۇپ بېرىپ ئاتىنى قوشتىن چىقاردى. ناستيۇنامۇ ئۇنىڭ كەينىدىن ئاتىنى قوشتىن چىقاردى. ئۇلار ئاتقا مىنىپ ئاتامان كەنتىگە يېتىپ كېلىشكەندە، كەنت ئىچى قىزىپ كەتكەنىدى، غەلۋىگە تۇرۇپ بولمايتتى. ناستيۇنا پۇتۇن ئەزايى قىزىغان، ھاسىرىغان ھالدا ئاتىنى ئىشىك ئالدىدىلا قويۇۋېتىپ، خۇددى بورانداك ئۆي ئىچىگە ئېتىلىپ كىرىپ ئىككى قېرىنى چۆچۈتۈۋەتتى: سېمیونوۋنا ئۇنىڭغا قاراپ ھەيران بولغان ھالدا كاڭدىكى ياتقان ئورنىدىن قوزغىلىپ قويدى، مىخىئىچ دېرىزە ئالدىدىن شارتتىدە ئارقىغا بۇرالدى. ئۇلار، بىر خۇش خەۋەردىن ھاياجانلىنىپ، يەنە بىر خۇش خەۋەرنىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇرماقتا ئىدى. ناستيۇنا ئىختىيارسىز ھالدا بوسۇغىدىلا دەرھال قەدىمىنى توختىتىۋالدى. ئۇ نەگە قاراپ يۇگۇرمەكچى، ئۇلارغا نېمىلەرنى دېمەكچى؟

— بىز مىلتىق ئاۋازىنى ئاڭلىدۇق، — دېدى ئۇ چۈشەندۈرۈپ. ئەمەلىيەتتە بۇنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرمىسىمۇ،

ئۇيغۇر كتاب توربىكىتى www.uyghurkitap.com

ناھايىتى چۈشىنىشلىك ئىدى. ئارقىدىنلا ئۇ دۇدۇقلىغان، گەپ - سۆزلىرى بىر - بىرىگە قولاشمىغان ھالدا، — بىز مۇشۇنداق پەرەز قىلدۇق، — دېدى گويا سۆزىنى ئاللىقاندا بىرنەرسە ئۇزۇپ تاشلىغاندەكلا تۇيۇقسىز ئاخىرلاشتۇرۇپ.

— ۋاي خۇدايىمەي ! — دېدى سېمىيونوۋنا خۇدادىن مەدەت تىلەۋاتقاندەك بۇتقا قاراپ كىرىست بەلگىسى سىزىۋېتىپ، — تۆت كۆز بىلەن كۆتكەن بۇ كۈن راستلا يېتىپ كەلگەنمىدۇ؟ ئەمدىغۇ ئۇلار بىزنىڭ ئاندىرىنىڭ قەيەردىلىكىنى ئېيتىپ بېرەر؟

— ئېيتىپ بېرىدۇ، خوتۇن، ئېيتىپ بېرىدۇ، — دېدى مىخئىچ ناستيۇناغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىغا قاراپ قويۇپ.

— ئەمدى ئەسكەرلەرنىڭ ھەممىسىنى ئۆيلىرىگە قايتۇرۇۋېتىمدۇ... ئۇلارنى ئانىسى، خوتۇنلىرى بىلەن جەم بولۇشقا...

— ھەممىسىنى بىراقلا قايتۇرۇۋەتكەن بىلەن بولمايدۇ.

— نېمىشقا بولمايدىكەن؟

— نېمىشقا... ھەرقانداق ئىش يۈز بېرىپ قېلىشى مۇمكىن. ئارمىيە بولمىسا بولمايدۇ.

— ئۆتكەن قېتىمقى ئۇرۇشلاردا بۇ قېتىمقىدەك جاھان تىنچ بولۇپ كەتتى دەپ جاكارلانمىغانىدى، — دېدى سېمىيونوۋنا بىردەم ئۇن چىقارماي جىم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ئۆتكەنكى ئىشلارنى ئېسىگە ئېلىپ، — ئۇ قېتىم ھېچكىمنىڭ ئۇرۇشنىڭ تۈگىگەن - تۈگىمىگەنلىكىنى بىلمىگەنىدى... گېرمانىيەلىكلەرنى تاشلاپ قويۇپ، ئۆز ئادەملەر ئۇرۇشقان، ئۇرۇشقاندىمۇ دەھشەت ئۇرۇشقانىدى. شۇنىڭدىن كېيىن جاھان تىنچلىنىپ باقمىغان دېيىشكە بولىدۇ. كوممۇنانى دەپ ئۇرۇشقان، كولخوزنى دەپ يەنە ئۇرۇشقان. بىر كۈنمۇ تىنچلىق بولۇپ باقمىغان.

ناستيۇنا ئۆزىنىڭ ھېلىقى يېرىم ئېغىز ئۆيىگە كىرىپ، كىيىملىرىنى ئالماشتۇردى. ئېتىز بېشىدىكى چاغدا ئۇنىڭ

يۇرىكى شادلىقتىن ئويناپ كەتكەندى. ھازىرمۇ شۇ يۇرەك ئاۋۇالقىدەكلا ئويناپ تۇراتتى، كىشىلەرنىڭ ئارىسىغا بېرىشقا تەشنا ئىدى، بىراق ئاللىقانداق بىرنەرسە: «بۇ سېنىڭ بايرىمىڭ ئەمەس، غەلىبە ساڭا مەنسۇپ ئەمەس، سېنىڭ غەلىبە بىلەن قىلچە مۇناسىۋىتىڭ يوق» دەۋاتقاندەك، ئۇنى توسۇۋاتاتتى، ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىۋاتاتتى. ئەڭ ئەرزىمەس ئادەمنىڭمۇ غەلىبە بىلەن مۇناسىۋىتى بولىدۇ، بىراق ناستيۇنا غەلىبە بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولۇپ چىقىۋاتاتتى. ناستيۇنا ئۆزىنىڭ نەگە بېرىشىنى بىلەلمەي، مانا ئەمسە دەپ كارىۋات چېتىدىلا ياتتى - دە، كونا ئادىتى بويىچە ئىككى قولى بىلەن قورسقىنى سىيپاشقا باشلىدى. بۇ ئۇنىڭ قورسىقىغا ئاللىقانداق مېھىر - مۇھەببەتنىڭ بولغانلىقىدىن ئەمەس، بەلكى خىيالىنىڭ بىر يەردە بولمايۋاتقانلىقىدىن، خۇددى بىرنەرسىنى يوقتىپ قويغاندەك، كۆڭلى پەرىشان بولغانلىقىدىن بولۇۋاتاتتى. ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشى قولىنى قويىدىغان جاي تېپىش ئۈچۈنلا، قولىنى تىنچلاندۇرۇش ئۈچۈنلا ئىدى. مەھەللە كوچىسىدىن شاۋقۇن - سۈرەن ئاڭلاندى، بىرىكىم ئېتىغا قامچا ئۇرغان پېتى ئۇچقاندەك ئۆتۈپ كەتتى، يەنە بىرىكىم ئاۋازىنى تىترىتىپ چىقىرىپ ناخشا ئېيتىشقا باشلىدى. بۇ ناتونۇش ئەر كىشىنىڭ ئاۋازى ئىدى:

تۆمۈر ئاتنىڭ چۈلۈۋرىنى قوللارغا ئېلىپ،
ھەممە ئېتىز - دالالاردا ئۇچقاندەك چېپىپ،
ئورۇپ - يىغىپ، ھەيدەيمىز يەر، ئۇرۇقنى چېچىپ.

ناستيۇنا ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، دېرىزە سىرتىغا قارىدى: بۇگۈنلا ئالدىنقى سەپتىن قايتىپ كەلگەن ئادەم بارمۇ، نېمە؟ چوڭ يولنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدا دەلدۇگۇنۇپ چوڭ - چوڭ قەدەم تاشلاپ مېڭىپ كېلىۋاتقان ناتونۇش بىر ئادەمنى بىر توپ بالىلار ئارىغا ئېلىۋالغانىدى، ناستيۇنا بۇ ئادەمنى تونۇمايتتى، ئۇ ھەم

ئېگىز، ھەم ئورۇق كەلگەن ئەر كىشى بولۇپ، چاپىنىنىڭ ئالدى ئوچۇق، يالاڭباشتاق ئىدى. ناستيۇنا مىخائىچنىڭ چوڭ ئۆيدە سېمىيونوۋناغا سۆزلەپ بېرىۋاتقان گېپىنى ئاڭلاپ قالدى:

— ئۇ كاردا كەنتىدىن كەلگەن... خەۋەرچى. كۆپچىلىك خۇشال بولۇپ كېتىپ، ئۇنى مەست قىلىپ قويۇپتۇ. ئۇ ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ باش تارتالماپتۇ، ئىلاجى يوق... بۇنداق چاغلار ئاسان كەلمەيدۇ...

— يۇرتداشلار! — ھېلىقى ئەر توساتتىن توختاپ، دەلدۇگۇنۇپ كەتمەي مەزمۇت تۇرۇۋېلىش ئۈچۈن ئىككى تەرەپكە قاراپ قوللىرىنى پۇلاڭلاتقىنىچە بار ئاۋازى بىلەن ۋارقىرىدى، — ھەممىڭلار چىقىپ نامايىش قىلىڭلار! گىتلېر بېشىنى يېدى! — ئۇ يەنە گىتلېرنى قاتتىق تىللىدى ـ دە، گويا ئۆزىنىڭ ئاۋازىدىن قۇتۇلۇپ كەتمەكچى بولۇۋاتقاندەك، بېشىنى سىلكىپ قويدى، ئاندىن دەلدۇگۇنۇپ ماڭغىنىچە ناخشىسىنى داۋاملاشتۇردى:

بىزلەر مەز... مۇت... قەدەم تاشلاپ، ماڭمىز ھەيۋەت،
ئاياغ ئاستى قىلالمايدۇ... مەيلىچە... چەيلەپ،
سوۋېت ئېلى زېمىنىنى دۈشمەنلەر ئەبەد.

بۇ ئاۋاز، تاسادىپىي ئېيتىلغان، بۇگۈنكى كۈندە ئاللىقاچان ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن بۇ ناخشا ناستيۇنانىڭ يۈرىكىنى تېخىمۇ ئېزىشكە باشلىدى. ئۇنىڭ يۈرەك تارى شۇنداق چىڭ تارتىلدىكى، ئىچى تىت ـ تىت بولۇپ كەتتى، ئازابلاندى، بىئارام بولدى، دەككە ـ دۈككىگە چۈشۈپ، قانداق قىلىشنى بىلەلمەي تېڭىرقاپ قالدى. ئۇ ھويلىغا چىقىپ، قاشادىن بېشىنى چىقىرىپ قارىۋىدى، مەھەللىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە كىشىلەرنىڭ ئۇيىاندىن - بۇيانغا ئۆتۈشۈۋاتقانلىقىنى كۆردى، بىراق ئۇلارنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلگۈسى كەلمىگەچكە، سىنچىلاپ قاراپ يۈرمەيلا، ئۆيگە يېنىپ كىردى. شۇ مىنۇتتا ئۇ ئاندىرىنى ئېسىگە ئالدى -

ده، كۆڭلىده كۈتۈلمىگەن ئۆكۈنۈش پەيدا بولدى: «بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ كاساپىتى، ئۇ سەۋەبچى بولمىغان بولسا، كۆپچىلىككە ئوخشاش غەلىبىدىن خۇشال بولۇش ھوقۇقىدىن مەھرۇم قالمىغان بولاتتىم.» بىراق ناستيۇنا يەنە: «ئۇ ئۇرۇشنىڭ ئاياغلاشقانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىسا، جەزمەن تېخىمۇ ئازابلىنىدۇ، ئۆزى ئۈچۈن تېخىمۇ ئازابلىنىدۇ» دېگەن خىيالغا كېلىپ يۈمشاپ قالدى، ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىشقا باشلىدى، ئۇ ئۆكۈنۈپ تۇرۇپ ئىچ ئاغرىتقان بولسىمۇ، لېكىن يەنە بىردىنلا ئاندىرىنىڭ يېنىغا بارغۇسى، ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرغۇسى كېلىپ كەتتى: «بۇگۈن بىللە بولۇشمىز كېرەك. ئاشىق بىلەن مەشۇق بىر ـ بىرىدىن ئايرىلمىسۇن دېگەن گەپ بار. بىز بارلىق كىشىلەردىن، ھەممە ئادەم بىردەك تەبرىكلەۋاتقان بۇ بايرامدىن ئۆزىمىزنى چەتكە ئېلىشىمىز كېرەك، بۈگۈن پەقەت بىزلا بۇ بايرامنى ئۆتكۈزۈشكە مۇناسىپ بولماي قالدۇق... نېمىشقا مۇناسىپ بولمايدىكەنمىز؟» ناستيۇنانىڭ كۆڭلى يېرىم بولدى، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئوي ـ پىكرىنى قوبۇل قىلغۇسى كەلمەي، ئۆزىنى ئاقلاپ، كىشىلەر ئارىسىغا قايتىپ بارغۇسى كەلدى. «مەن نېمە بوپتىمەن؟ پۈتكۈل ئۇرۇش داۋامىدا ئىش قىلماپتىمەنمۇ؟ كۈچ چىقارماپتىمەنمۇ؟ مۇشۇ كۈننىڭ يېتىپ كېلىشى ئۈچۈن، مېنىڭ چىقارغان كۈچۈم باشقىلاردىن ئازمىكەن؟ قاراپ تۇر، مەن دەرھال بارىمەن، بارىمەن دېدىم بارىمەن.» ئۇ ئۆزىنى بېرىشقا ئالدىراتسىمۇ، لېكىن ئۆزىنىڭ بۇ يەردىن ئايرىلىپ كىشىلەر ئارىسىغا بېرىشى ئۈچۈن مەلۇم ھەل قىلغۇچ خاراكتېرگە ئىگە مەلۇم سىرتقى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچنىڭ تۇرتكە بولۇشىنى كۈتۈپ تۇرغاندەك، ئەسلىدىكى جايىدىن قىمىر قىلىپمۇ قويماي ئولتۇرىۋەردى.

دەرۋەقە، شۇنداق ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ پەيدا بولدى. دېرىزە تۈۋىدىن ئات تۇيىقىنىڭ ئاۋازى ۋە ئاتنىڭ تىزگىنىنى تارتقان ۋاقتىدىكى ۋارقىراش ئاۋازى ئاڭلاندى، دېمەك يەنە ھېلىقى

بىردەمۇ جىم تۇرالمايدىغان بوم ئاۋازلىق نەستور كەلگەندى. ئۇ ئېگەر ئۇستىدە ئېڭىشىپ، دېرىزە ئەينەكلىرىنى زىلزىلىگە كەلتۈرۈپ چەكتى ۋە جېنىنىڭ بارىچە ۋارقىرىدى:

— ھەي! ئۆيدىكى ئۆلۈك - تىرىكلەر، بىردەك قۇلاق سېلىپ ئاڭلاڭلار! ھەممىڭلار مەدەنىيەت يۇرتىغا يىغىلىڭلار! تەبرىكلەش يىغىنى ئېچىشقا يىغىلىڭلار! قەيەردىسەن مىخائىچ؟ ناستيۇنا!

— ئاڭلىدۇق، — دېدى مىخائىچ ئالدىرىماي دېرىزە ئالدىغا بېرىپ، — نېمىگە ۋارقىرايدىغانسەن؟

— تەبرىك يىغىنى ئېچىشقا بېرىڭلار! غەلىبىنى تەبرىكلەيمىز. بۇ جىددىي بۇيرۇق. ئۆيدىكى بار - يوق نەرسىلەرنى ئېلىپ، مەدەنىيەت يۇرتىغا بېرىڭلار، ئولتۇرۇش قىلىمىز. مىخائىچ، «تاراسۇن①»نىمۇ ئېلىۋال. كۆزۈڭ قېيماي يۈرمىسۇن يەنە، تاراسۇننى ئېلىۋال دەۋاتىمەن، چۈشەندىڭمۇ؟

— چۈشەندىم، چۈشەندىم، — دېدى مىخائىچ غودۇڭشىپ، — تاراسۇننى بېرەي. ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ نەرسە لازىم ئەمەسمۇ؟ تاراسۇنغىلا ئىشتىھايىڭ تارتىدىكەن!

بىراق، نەستور مىخائىچنىڭ گېپىنى ئاڭلىيالمىدى، ئۇ ئېتىنى ئويناتقان پېتى ئالدى تەرەپكە قاراپ ئۇچقاندەك چېپىپ كەتتى.

— ھەي... ي... ي، ھەقىقەتەن ئاجايىپ مەخلۇق - دە، — دېدى سېمىيونوۋنا ئەجەبلەنگەن ھالدا ئاغزىنى كالچايتىپ، بېشىنى چايقاپ، — ئاگاپوفكىلىقلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇنداق ۋارقىرىغىنى ۋارقىرىغان، بۇ تېخىمۇ بولمىغۇر بىرنەرسە.

— سەن بارغىن، ناستيۇنا، — مىخائىچنىڭ سالپىيىپ قالغان بۇرۇتلىرىدىن ئۇنىڭ غەمكىن ھالدا بىرنەرسە ئۇستىدە ئويلاۋاتقاندەك كۆلۈمسىرەۋاتقانلىقىنى كۆرگىلى بولاتتى، — تاراسۇن لازىم دېسە، بار، — ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ، تېخىمۇ قەتئىي تەلەپپۇز بىلەن گېپىنى تەكرارلىدى، — سەن بېرىپ

① ھاراقنىڭ بىر تۈرىنىڭ ئىسمى.

تۇرغىن، مەنمۇ بىردەم تۇرۇپ باربمەن. بۇگۈنكى كۈندە ئۆيدە ئولتۇرىۋەرگەن بىلەن بولمايدۇ. تاراسۇن ئوردىدا. ئوڭ قول تەرەپتىكى تاختاينىڭ ئارقىسىدا. بېرىپ ئېلىۋەرگىن. ھەممەيلەن كۆڭۈل ئاچسۇن، بارغىن.

— تاراسۇننى باشقىلارغا بېرىۋەتسەڭ، بىزنىڭ ئاندىرى قايتىپ كەلگەندە نېمىنى ئىچىدۇ؟ — دېدى سېمىيونوۋنا سۆز ئارىلاپ.

— ئاندىرى قايتىپ كەلگەن كۈنى يەنە تاپالايمىز. بىراق، ئۇنى قاچانغىچە كۈتەرمىزكىن؟ لېكىن، بۇگۈنكىدەك كۈن ئىككىنچى كەلمەيدۇ. ئورىغا چۈشۈپ، ھاراقنى ئېلىپ بارغىن، ناستيۇنا.

تاراسۇن ئۆيدە ئىشلەنگەن ئادەتتىكى بىر خىل ھاراق بولۇپ، ئۇ ئۇرۇشتىن ئىلگىرىكى مول ھوسۇل ئېلىنغان يىلى چىققان ئاشلىقتىن ئىشلەنگەنىدى. بۇ ئەتراپتىكى كىشىلەر ئەزەلدىن بۇنداق ھاراقنى بۇرىات موڭغۇل تىلى بىلەن «تاراسۇن» دەپ ئاتايتتى، ناستيۇنا بۇ ھاراقنىڭ قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلەتتى: باھار كىرگەن چاغدىلا ئۇ ئورىغا بەرەڭگى ئېلىشقا چۈشكەندە توپىدىن پىلىككە ئوخشاش بىرنەرسىنىڭ چىقىپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ، شۇ نەرسىگە ئاساسەن يوغان بىر ھاراق بوتۇلكىسىنى تاپقان. بۇ ھاراق ناستيۇنادىن ياكى باشقا بىرىدىن يوشۇرۇش ئۈچۈن ئەمەس، ئۇنى كۆرگەندە پەيدا بولىدىغان بېھۇدە پەرىشانلىقتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئۇنى ۋاقتىنچە كۆرمەسلىك مەقسىتىدە شۇنداق يوشۇرۇپ قويۇلغانىدى. كېيىن ناستيۇنا مۇشۇ بوتۇلكىدىن يەنە بىر بوتۇلكىغا بىرئاز ھاراق تۆكۈۋېلىپ: «ئېرىم بۇ ھاراق بىلەن قانداقلا بولمىسۇن غەم - قايغۇدىن خالىي بولۇپ، ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىپ، بىرەر - ئىككى سائەتكىچە كەيىپ بولۇۋالار. بۇنىڭدىن باشقا يەنە ئۇنىڭ غېمى - قايغۇدىن قۇتۇلۇپ، ئىچ پۇشۇقىنى چىقارغۇدەك نېمىسى بولسۇن؟ ئۇ قەيەرگىمۇ بېرىپ كۆڭۈل ئېچىپ، قەلبىنى چۈلغۇالغان

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

پەرىشانلىق ۋە ئازابتىن قۇتۇلسۇن؟ ئۇ ھەمىشە يالغۇزچىلىقنىڭ دەردىنى تارتىپ كېلىۋاتىدۇ، ھەپتىلەپ، ئايلاپ تەنھا ياشاپ كېلىۋاتىدۇ» دەپ ئويلاپ، ئۇنى كاناپ تاغارغا قاچىلاپ، ئاندىرىغا ئالغاچ بارغانىدى. ناستيۇنا ئەمدىلىكتە كىشىلەر ئالدىغا بېرىش ئالدىدا تۇرماقتا. ئۇ كىشىلەرنىڭ ئارىسىغا بېرىشقا مۇناسىپ ئەمەسمىكەن؟ ياق، ئۇ بۇنىڭغا قانداقمۇ مۇناسىپ بولمىسۇن؟ تامامەن مۇناسىپ!

سېمىيونوۋنا يەنىلا ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇپ، ناستيۇناغا چارەك ۋېترو① (ئەمەلىيەتتە بۇنىڭغىمۇ يەتمەيدىغان) تاراسۇننىڭ يېرىمىنى كومزەككە تۆكۈۋېلىپ ئاۋۋالقىدەك كۆمۈپ قويۇپ، قالغان يېرىمىنى كۆپچىلىكنىڭ ئىچىشى ئۈچۈن ئېلىپ بېرىشنى تاپشۇردى. ناستيۇنا ھاراقنىڭ يېرىمىلا قالغان چوڭ شىشىنى كۆتۈرۈپ بارسا، ئازراق بولۇپ كۆرۈنۈپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇنى كىچىكرەك بىر تۇڭغا ئاستا ـ ئاستا تۆكتى ۋە ئۇنى كۆتۈرۈپ دەرۋازىدىن چىقىپلا، ئۆزىگە غەيرەت بېرىش ئۈچۈن توختىۋالدى ـ دە، مومايلارغا ئوخشاش ئېھتىياتچانلىق بىلەن كوچىنىڭ ئىككى قاسنىقىغا قاردى. كوچا خېلى ئۇزۇندىن بۇيان مۇنداق قاينام ـ تاشقىنلىققا چۆمۈپ باقمىغانىدى. يېزا مەدەنىيەت يۇرتى كەنت ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان بولۇپ، ئۇنى گۈسكوف ئائىلىسىدىن ئۈچ چوڭ قورۇ ئايرىپ تۇراتتى، ئۇ يەردىن ياڭراق، ھاياجانلىق پاراڭ سادالىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى، قارىسىڭىز، ئۇ يەرنىڭ ئىس ـ تۈتەك بىلەن قاپلانغانلىقىنى كۆرىسىز. كىشىلەر شۇنچىلىك قاينام ـ تاشقىنلىققا چۆمگەنىدىكى، بۇنىڭ تەسىرىدە ئىتلارمۇ دەلدۇشلەرچە ئۇياندىن ـ بۇيانغا چېپىشاتتى، ھە دەپ قاۋشاتتى. خورازلار قانات قېقىشىپ بار ئاۋازى بىلەن چىللىشاتتى. مېكىيانلار توختىماي قاقاقلىشاتتى، چوشقا كۈچۈكلىرى

① ۋېترو ـــ كونا رۇسىيەدە سۇيۇقلۇق ئۆلچىمى بولۇپ، بىر ۋېترو 12.3 لىتىرغا باراۋەر.

چىرقىرىشاتتى، قانچىلىغان ئائىلىلەرنىڭ دەرۋازىلىرى جالاق - جۇلۇق قىلىپ ئېچىلىپ يېپىلاتتى، قاشا ئىشكىلىرىدىن غىچىرلىغان سادالار كېلىپ تۇراتتى، بالىلار توپ - توپ بولۇشۇپ، ئۇيان - بۇيان چېپىشاتتى. بىراق، بۇ قالايمقان ژاراڭ - چۇرۇڭلاردىن باشقا يەنە يېقىملىق بىر ئاۋاز سادا لەرزان ياڭرايتتى. بۇ ئاۋاز ئەينەكنىڭ ئاۋازىدەك ساپ، كىشىگە شېرىن ھېس ۋە خۇشاللىق بېغىشلايدىغان ئاۋاز بولۇپ، ناستيۇناغا بىر تۇرۇپ ناھايىتى تونۇشتەك، بىر تۇرۇپ ناھايىتى ياتتەك تۇيۇلدى، بۇ بەلكىم بۇنداق ئاۋازنى ئۇزاقتىن بۇيان ئاڭلىمىغاچقا، ئېسىدىن كۆتۈرۈلۈپ قالغانلىقتىن بولۇۋاتىدىغاندۇ. ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ، بۇ ئاۋازنىڭ قەيەردىن كېلىۋاتقانلىقىغا زەن قويدى، ئەسلىدە تاختاي كەپىنەك ئۆگزىسىدە قاتار ئولتۇرغان ئۇچ قارلىغاچ قىزغىنلىق بىلەن ۋىچىرلاۋاتقانىكەن. قارلىغاچ كەپتۇ. ئۇلار دەل ۋاقتىدا كەپتۇ: بالدۇرمۇ ئەمەس، كېيىنمۇ ئەمەس، دەل بۇگۈن كەپتۇ. بۇ كىچىك جانىۋارلار ئۆز يۇرتىغا يازنى چىقارغىلى، ئۇۋا سالغىلى، تۇخۇم بېسىپ بالا چىقارغىلى كەپتۇ. تىنچ تۇرمۇش ئەمدىلىكتە يەنە ئۆزى ئەسلىي يىلتىز تارتقان جايىغا قايتىپ كەلدى، ئۇنى كىشىلەر بۇ يەردىن خۇددى بىر تال گىياھقا ئوخشاش يۇلۇپ كەتكەندى، ئۇ زەخمىلەنگەن، نابۇت قىلىنغان، تىتىپ تاشلانغان بولسىمۇ، لېكىن، ئېھتىمال بۇنىڭدىن ئېتىبارەن ھەقىقىي تىنچ تۇرمۇش بولۇپ قالار. كىشىلەرنىڭ بۇنىڭغا ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى، چۈنكى كىشىلەر تىنچ تۇرمۇشتىن يىراقلىشىپ كەتكەن، ئازاب ۋە ۋەھىمە ئۇلارنىڭ قەلبىنى چۈلغىۋالغانىدى. قارلىغاچلار لەرزان، يېقىملىق ۋىچىرلاپ، ئاللىقانداق ئىش توغرىسىدا ۋەدە بېرىۋاتقاندەك، نېمىنىدۇر مەدھىيەلەۋاتقاندەك تۇرسىمۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ ئۇرۇشنىڭ ئاياغلاشقانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرنى بىلىشلىرى ناتايىن؛ بىراق ئۇلارنىڭ بۇنى بىلىشىمۇ ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن، شۇڭا ئۇلار كىشىلەرنىڭ

ئۆزلىرىنىڭ ۋىجدانلاشلىرىنى ئاڭلىغان ھامان بېشىنى كۆتۈرۈپ: «چېكىگە يېتىپتۇق، بۇگۈن ئاخىرى ئازابنىڭ چېكىگە يېتىپتۇق» دەپ بىردىنلا پەرەز قىلىۋېلىشى ئۈچۈن ئالايىتەن ئالدىراپ ـ تېنەپ بۇ يەرگە يېتىپ كەلگەن بولغىيدى.

مانا شۇ مىنۇتتىن باشلاپ ناستيۇنانىڭ يۈرىكى ئوينىاپ كەتتى. ئۇ بىر خىل خۇشال ـ خۇرام، ئەمما يەنە تېگىگە يېتىپ بولمايدىغان كەيپىياتقا چۆمدى، ئۇ ھەرقانداق نەرسىنى كۆرگەندە، بۇ بىرنەچچە قارلىغاچنى كۆرگەندىكىگە ئوخشاش، خۇشاللىقىدىن قىنى ـ قىنىغا پاتماي قالدى، شۇ پەيتتە ئۇ ئۆزىنىڭ ھېچكىمدىنمۇ تۆۋەن تۇرمايدىغانلىقىنى، ھېچنېمىدىنمۇ قورقمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ قويۇشقا ھەممىدىن بەك تەقەززا بولدى.

يېزا مەدەنىيەت يۇرتىغا بېرىش ئۈچۈن ئاۋۋال مەدەنىيەت يۇرتىغا تۇتاش ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ ئۆيىدىن ئۆتۈشكە توغرا كېلەتتى، بۇ كىشىلەرنىڭ زوقىنى كەلتۈرىدىغان، ئۆگزىسى قىيپاش كەلگەن، ئېگىز، كەڭ ـ ئازادە سېلىنغان ئۆي بولۇپ، ئۇنىڭ ئىچى يوغان، توم ياغاچتىن قوپۇرۇلغان ئاساسىي تام ئارقىلىق ئىككىگە ئايرىۋېتىلگەنىدى. ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچ بىلەن دومنا يېرىم ئېغىزدا، بېقىۋالغان ئوغلى ۋاسكا قالغان يېرىم ئېغىزدا تۇراتتى، بۇ ياشىنىپ قالغان ئەر ـ خوتۇننىڭ ئۆز بالىسى يوق ئىدى. ۋاسكا چوڭ بولۇپ، ئەسكەرلىككە ئېلىنىپ، ئالدىنقى سەپكە كەتكەن. ئۇ كەتكەندىن كېيىن، ئۇ ئولتۇرغان ھېلىقى يېرىم ئېغىز ئۆيدە ئۇدا ئىككى يىل ئادەم ئولتۇرۇپ باقمىغان بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا ئادەم بارەدەكلا مەشكە ئوت يېقىلاتتى، پاك ـ پاكىز يىغىشتۇرۇپ قويۇلاتتى، دېرىزىگە تەشتەك گۈل قويۇلغانىدى، دېرىزىنىڭ ئىككى يېقىدىن دېرىزە پەردىسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. كىشىلەر ئەر ـ خوتۇن ئىككىسىنىڭ زادى قايسىسى يېرىم ئېغىز ئۆيدە تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلمەيتتى: كۆپچىلىك ئۇلارنىڭ ئۆيىگە تۇزۇك بارمايتتى، ئىنىنوكىنتى

ئۇانوۋىچىنىڭ تۇرمۇشى باياشات، يەپ - ئىچىدىغىنى تەييار، مېھماندارچىلىق كىيىمى تەل بولسىمۇ، لېكىن زادىلا مېھماندوست ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى باياشات ئۆتكەچكە، تۇغۇلۇشى بىلەنلا مۇشۇنداق باياشات تۇرمۇش كەچۈرۈپ كەلگەچكە، يەنە بىر خىل تۇرمۇش ئۇنىڭغا نىسبەتەن بەئەينى ياش قۇرامىغا يەتكەن ھەم ئېگىز، ھەم يوغان ئادەمگە ئوتتۇرا بويلۇق بالىنىڭ چاپىنىنى كىيدۈرۈپ قويغاندەك مۇۋاپىق كەلمەيتتى.

ناستيۇنا ئۇنىڭ ئۆيى ئالدىدىن ئۆتكىنىدە، دەرۋازىنىڭ تاقىقى تاراققىدە قىلىپ ئېچىلدى - دە، ئىننوكىنتى ئۇانوۋىچ چىقىپ كەلدى. ئۇ خېلىلا ياشىرىپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى، ئۇ پۇزۇر كىيىنگەن بولۇپ، ئۇچىسىغا قارا كۆك رەڭلىك تىك ياقىلىق تۇجۇركا كىيىۋالغانىدى، ئۇنىڭ مېتال تۈگمىلىرى پارقىراپ تۇراتتى، چاپىنىنىڭ ياقىسىدىن قىيپاش ياقىلىق كۆڭلىكىنىڭ چىغ يوللۇق گۈللىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئاستىغىمۇ قارا كۆك رەڭلىك يېڭى شىم كىيىۋالغان بولۇپ، ئۇنىڭ پۇچقاقلىرى خۇرۇم ئۆتۈك قونچىغا قىستۇرۇپ قويۇلغان؛ بۇ كونىراپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن ياخشى خۇرۇمدىن تىكىلگەن ئۆتۈك ئىدى. ئۇنىڭغا بېرىلگەن قېلىن كوكس مېيىدىن خۇش پۇراق چىقىپ تۇراتتى. ناستيۇنا ئىننوكىنتى ئۇانوۋىچنى كۆرۈپ، خۇددى تۇغقىنىنى كۆرگەندەك خۇشال بولغان ھالدا بىرنەچچە چامداپ ئالغا باردى - دە، ئۇنىڭ بۇ روھلۇق تۇرقىغا كۈلۈمسىرىگەن پېتى زوقلىنىپ قارىدى.

— تۆت كۆز بىلەن كۈتكەن كۈنىمىز ئاخىرى كەلدى، ئىننوكىنتى ئۇانوۋىچ! — دېدى ناستيۇنا ئۈنلۈك ئاۋاز بىلەن.

— كەلدى، — دېدى ئۇ ئۆزىنى سالاپەتلىك تۇتقان ھالدا جاۋاب بېرىپ، ئاندىن كېيىن يەنە سورىدى، — ئېرىڭىزدىن خەۋەر بارمۇ، يوق؟

— يوق، — ناستيۇنا پىخىلداپ كۈلدى ۋە ئۇنىڭ كۆزىگە

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يۈرەكلىك قادىلىپ قاراپ تۇرۇپ جاۋاب بەردى، — يوق، ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ. ھەتتا قىلچىلىك خەۋەرمۇ يوق.

ئۇ بىرئاز ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن يەنە قوشۇمچە قىلدى:

— ئېھتىمال ئۇنىڭ نەدىلىكىنى سىز بىلىدىغاندۇرسىز؟ بىلسىڭىز ئېيتىپ بېرىڭا.

ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ ھەيران بولۇپ ئارقىغا بىر قەدەم چېكىندى.

— مەن نەدىن بىلەي، — دېدى ئۇ تەئەججۇپلىنىپ، — بۇ ئايالنى قاچىمامدىغان، گەپ - سۆزلىرى نەقەدەر غەلىتە - ھە.

— ئەگەر خەۋەر بولمىدىكەن، ماڭا ئېيتىپ قويۇڭ، ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ، مەندىن يوشۇرماڭ، — دېدى ئۇ ئاۋۇالقىدەكال تېگىگە چۈشىنىپ يەتكىلى بولمايدىغان ھالدا پىخىلداپ كۈلۈپ سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ، — مەن خەۋەر تاپسامۇ سىزگە ئېيتىپ بېرىمەن. خاتىرجەم بولۇڭ، ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ، ئېيتىپ بېرىمەن.

يېزا مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ ھويلىسىدا چىراغلار چاقنىماقتا، پۇرقىراپ ھور چىقىۋاتقان ئىككى داشتا شورپا قاينىماقتا. ئەسلىدە غەلىبىنى تەبرىكلەش ئۈچۈن كولخوز رەئىسلىكىگە يېڭىدىن تەينىلەنگەن ماكسىم ۋولوگزىن كوللېكتىپىنىڭ بىر قويىنى بوغۇزلاشقا ئىجازەت بەرگەنىكەن. ئايالالار توم ياغاچ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ بەرەڭگى ئاقلاۋاتاتتى. ئادەم ھەيران قالارلىق دەرىجىدە كۆپ بولۇپ، پۈتۈن كەنتتىكىلەر كەلگەنىدى. مەدەنىيەت يۇرتىدا كىشىلەرنى شىرەلەرنى قاتار بىر رەت قىلىپ قويۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە كۆپچىلىك ئېلىپ كەلگەن تۇرلۇك يېمەكلىكلەرنى تىزىۋەتكەنىدى، ھەركىم ئېلىپ كەلگەن نەرسىلەر ناھايىتى ئاز بولسىمۇ، لېكىن يىغىلىپ كۆپ بولغانىدى ! بۇ يەردە چوڭقۇر تەخسىدە بەسەي ۋە تەرخەمەك، خۇمرىغا قاچىلانغان ئىرىمچىك ۋە قېتىق، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بېلىق، تۇرۇپ قېيمىسى، كىچىك ئاق بولكا، قاتلىما توقاچ، تۇخۇم ۋە ئالۇچا مۇرابباسى سۇركەلگەن

يېرىم قاتۇرما نان تۇراتتى، كىشىلەر ئۆزىدە بار بولغان ئاز - پاز نەرسىلىرىنى قىلچە ئايىماي ئېلىپ كېلىشكەنىدى. ناۋادا كۆپچىلىك ئېلىپ كەلگەن ھاراق يېتىشمەي قالسا، ئىچىملىك ئورنىدا ئىچىپ تۇرۇش ئۇچۇن، يېشى كىچىكرەك بىر توپ بالىلار قېيىن دەرىخى شىرنىسىنى يىغىپ كېلىشكە ئەۋەتىلگەن؛ يېشى چوڭراق بولغان يەنە بىر توپ بالىلار ئانگارا دەرياسىدىن بېلىق تۇتۇپ كېلىشكە ئەۋەتىلگەنىدى. بالىلار تۇتقان بېلىقلىرىنى، مەيلى تىرىنە ياكى لوخا بولسۇن، ئۇتتۇرلۇق ئەكېلىپ شىرە ئۇستىگە تاشلايتتى، بېلىقلار پىلتىڭلىشىپ تۇراتتى، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى قاچا - قۇچىلارغا چۈشۈپ كەتسە، بەزىلىرى يەرگە چۈشۈپ كېتەتتى. مەدەنىيەت يۇرتىنىڭ دېرىزىلىرى ئوچۇق بولۇپ، دېرىزىگە ئەتراپنى زىلزىلىگە كەلتۇرۇپ ناخشا ئېيتىۋاتقان بىر پاتېفون قويۇلغانىدى، نادكانىڭ قىزى لىتكا پاتېفۇن يېنىدا چۆرىگۈچىنى كۆكرىكىگە باسقان پېتى ئۆرە تۇراتتى. نادكامۇ بەرەڭگى ئاقلاۋاتاتتى. ناستيۇنا ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، قوللىرىنى تۇتۇۋالدى.

— تەقەززالىق بىلەن كۇتكەن كۇنۇڭ كەلگەندۇ، نادكام، — دېدى ناستيۇنا ياش يۇقى كۆزلىرىنى مۆلدۇرلەتكىنىچە نادكاغا قاراپ دەلدۇشلەرچە كۇلۇپ.

نادكا جاۋاب بەرمەي، كۆزىنى ئېلىپ قاچتى.

ناستيۇنا لىزا ژولوگزىنانى تاپتى - دە، كاپ قىلىپ ئۇنى قۇچاقلىۋالدى.

— نېمە قىلغىنىڭ بۇ؟ ناستيۇنا، نېمە قىلغىنىڭ؟ — دېدى قازان بېشىدىكى قاتىلاڭچىلىقتا تۇرغان لىزا ئوت يورۇقىدا قىزىرىپ كەتكەن يۇزىنى ناستيۇنا تەرەپكە بۇراپ ئاستاغىنا، — خۇشال بولدۇڭمۇ؟

— خۇشال بولدۇم.

— ئاندىرىنى كۇتۇۋاتامسەن؟

— كۇتۇۋاتىمەن.

ناستيۇنا كۆپچىلىكنىڭ ئالدىدىلا ماكسىمنى بويىنىدىن قوش قوللاپ قۇچاقلاپ، بىرنى سۆيۈپ قويدى، ماكسىم ئوڭايسىزلانغان ھەم خۇشال بولغان ھالدا ۋارقىرىدى:

— كىم يەنە مېنى سۆيىدۇ، لىزانىڭ كەيپى خۇش بولۇپ قالغان بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، تېزرەك كېلىپ سۆيۈۋالسۇن.

— ھېلى مەن سىزگە كەيپىمنىڭ ياخشىلىقىنى كۆرسىتىپ قويىمەن! — دېدى لىزا چاقچاق ئارىلاش ئاچچىقلاپ، — مەن سىزنى ناستيۇنانىڭلا سۆيۈپ قويۇشىغا ماقۇل بولغان. ماقۇل بولغاندىمۇ، پەقەت ۋاقىتلىق سۆيۈپ تۇرۇشىغىلا ماقۇل. ئاندىرى قايتىپ كەلسىلا ئۇنىمايمەن. باشقىلارنىڭ ھېچقايسىسىغا ماقۇل بولمايمەن.

ناستيۇنا ئادەملەر توپى ئارىسىدا ئايلىنىپ يۈرۈپ، خاۋاتىرلەنگەن ۋە ئۆكۈنگەن ھالدا كۇلۇمسىرەپ قويىاتتى ياكى بولمىسا ئەقلىدىن ئېزىپ قالغان ئادەمدەك پىخىلداپ كۇلۇپ، ھەم سوراۋاتقاندەك، ھەم باشقىلارنىڭ ئېسىگە سېلىۋاتقاندەك، تىترەڭگۈ، سەممىي ئاۋازى بىلەن ئۇچرىغانلىكى ئادەمنىڭ قۇلىقىغا: «تەقەززالىق بىلەن كۇتكەن كۇنىمىز كەلگەندۇ؟!» دەپ پىچىرلىغاندىن باشقا بىر ئېغىز سۆزنىمۇ قىلالمايتتى. بىراق، ئۇنىڭ بۇگۈنكى ھەربىكەتلىرى دەل جايىغا چۈشكەنىدى. ئۇ باشقىلارنى قۇچاقلىسا، باشقىلارمۇ ئۇنى قۇچاقلايتتى، ئۇ كۆز يېشى قىلسا، باشقىلارمۇ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ كۆز يېشى قىلاتتى. ئۇ كۈلسە، باشقىلارمۇ ئۇنىڭ بىلەن تەڭ كۈلەتتى. ئۇ گويا ئەس ـ ھوشىنى يوقىتىپ قويغاندەك، ئاز ئۇچرايدىغان مەلۇم يوشۇرۇن دەردكە مۇپتىلا بولغاندەك بولۇپ قالغانىدى، ئۇنىڭ تەبىئىتى ئەسلىدە ئادەتتىكى، ئاسان چۈشەنگىلى بولىدىغان تۇرمۇشقىلا ئادەتلىنىپ قالغانىدى، نەتىجىدە ئۇ كىشىلىك ھاياتنىڭ ئىنتايىن تېز ئۆزگىرىشىدىن زەخمىلەندى، نابۇت قىلىندى، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ بەزىدە يىغلىغۇسى كەلسە، بەزىدە كۈلگۈسى كېلەتتى. بەزىدە خۇشال بولۇپ كەتسە، بەزىدە ئالاقزەدە

بولۇپ كېتەتتى. بۇگۈن ئۇ بىرنەرسىنى يوقتىپ قويغاندەك، تېخىمۇ پەرىشان بولۇپ، نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي قالغانىدى — مىجەز ـ خۇلقى ئۆزگىنىڭ ئىلكىدە بولمىغاچقا، يېقىندىن بۇيان ئىزچىل تۇردە قورۇنۇپ، ئېھتىياتچان بولۇپ كېلىۋاتقان، ئەزەلدىن باشقىلاردىن بىرنەرسىنى سوراپ باقماي، باشقىلارنىڭ سورىغان سوئاللىرىغا ھە ـ ھە دەپلا جاۋاب بېرىپ يۈرىدىغان ناستيۇنا بۇگۈن ئۆزگىنىڭ بۆلەكچە بولۇپ قېلىشىغا بولۇشچە بولار دەپ يول قويدى. كېيىن ئۇ ئۆزگىنىڭ ھەتتا ئاچا ـ سىڭىللىرىغا ئاز ـ تولا ئىش قىلىشىپ بېرىشىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ قويماي، تەييارغا ئىگە بولۇشنىلا كۈتۈپ ئولتۇرغانلىقىدىن ناھايىتى خىجىل بولدى. ئۆز ۋاقتىدا، نېمە ئۈچۈنكىنىتاڭ، ئۆزگىنىڭ بۇگۈنكى بۇ بىر كۈنىڭ باشقىلار بىلەن بىللە بولالايدىغان ئەڭ ئاخىرقى بىر كۈن ئىكەنلىكىنى، ئەتىلىككە يەككە ـ يېگانە، باشپاناھسىز، غېرىبلىق، قىلچە نىجات يولى بولمىغان، مۇرددەك جانسىز بىمەنىلىك ئىچىدە قالىدىغانلىقىنى ھېس قىلغانلىقىنى ئېسىگە ئالدى.

ھەممەيلەن شىرەنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇشتى. ماكسىم ۋولوگژىن ئالدىنقى سەپتىن قايتىپ كەلگەن جەڭچى ۋە كولخوز رەئىسى سۈپىتىدە ھەقلىق يوسۇندا توردىن ئورۇن ئالدى. ئۇنىڭ بىر تەرىپىدە نىستورنىڭ، يەنە بىر تەرىپىدە كاردا كەنتىدىن كەلگەن خەۋەرچىنىڭ ئولتۇرغانلىقىنى ئېيتىپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق. خەۋەرچى خېلىلا ئېغىر مەست بولۇپ قالغان بولۇپ، كۆزلىرىنى ئاچار ـ ئاچمايلا، يۇمۇۋالاتتى، بېشىنى كۆتۈرە ـ كۆتۈرمەيلا، يەنە تاشلىۋېتەتتى.

— قېرىنداشلار ! — ماكسىم ئىنچىكە، بوغۇق ئاۋازى بىلەن سۆزلەشكە باشلىۋىدى، سورۇن دەرھال جىمجىتلىققا چۆكتى، — قېرىنداشلار ! مەن سۆزگە ئۇستا ئەمەس، ئورنۇمدا باشقىلار سۆزلىگەن بولسا ياخشى بولغان بولاتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە سۆزلىگۈدەك نېمە گەپ بولسۇن دەيسىلەر ! غەلىبە قازاندۇق،

ئۇيغۇر كتاب توربىكىسى www.uyghurkitap.com

بۇنىڭدىن باشقا يەنە نېمە گەپ بولسۇن ! بىزنىڭ نېمىلەرنى سۆزلىسە ياخشىراق بولىدىغانلىقى ئۈستىدە ئويلىنىپ ئولتۇرۇشقا ۋاقتىمىز بولمىدى. ئىشقىلىپ بىز كۆرەشنى داۋاملاشتۇردۇق، بەرداشلىق بەردۇق، ئاتاكىغا ئۆتۈپ، بېشىنى يەيدىغان، ئادەمخور يىرتقۇچ گىتلېرنىڭ ئومۇرتقىسىنى يانجىپ تاشلىدۇق. مەن جەڭگە قاتناشقان، ئۇ يەردە يۈز بەرگەن ئەھۋاللاردىن خەۋىرىم بار. بۇلارنى يادىمغا ئالسامىلا، قېنىم قايناۋاتقان قازاندەك قاينىپ كېتىدۇ... ــ ماكسىم چوڭقۇر بىر نەپەس ئالدى ـ دە، ئاندىن يەنە تىترىگىنىچە ئېغىر بىر تىندى، ــ ھەممىمىزگە مەلۇم. ھازىر بىزنىڭ بارلىق يولداشلىرىمىز، بارلىق ھايات جەڭچىلىرىمىز ئۆز يۈرتىغا قايتىپ، تۈرمۇشىمىزنى ئالغا قاراپ يۈكسەلدۈرۈشكە تەقەززا بولماقتا. بىز ناھايىتى زور قۇربان بەردۇق. ئۇرۇش بولغانلىكى جايلارنىڭ ھەممىسىدە قەبرە قەبرىگە تۇتىشىپ تۇرىدۇ، بۇنىڭ تەسىرىدىن يەر يۈزىمۇ كۆتۈرۈلۈپ كەتتى. ھازىر نىسبەت بويىچە ئېيتقاندا، يەر ـ زېمىن كۆپ، ئىشلەيدىغان ئادەم ئاز بولۇپ قالدى. شۇنداق ئەمەسمۇ؟ ! ئەگەر بۇ يەردە قالغان سىلەر بولمىغان بولساڭلار، بىز ئالدىنقى سەپتىكىلەر ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ بەرداشلىق بېرەلمەيتتۇق. چۈنكى، ئەرلەر ئۇرۇش مەيدانىدا جەڭ قىلىۋاتقاندا، ئۇلارنىڭ ئايالىرى ئۇلارنى باقتى. ئەرلەر دۇشمەنگە قاتتىق غەزەپ ـ نەپرەت بىلدۈرۈپ، تىرىشىپ جاپالىق جەڭ قىلىۋاتقاندا، ئۇلارنىڭ ئايالىرى ئۆزلىرىنىڭ ۋە ئائىلىسىنىڭ چوڭقۇر مېھىر ـ مۇھەببىتى بىلەن ئۇلارغا مەدەت بەردى. ئۇنداق بولمىغان بولسا، ئەرلەرنىڭ يۈرىكى تاشقا ئايلىنىپ كەتكەن بولاتتى. ئەگەر سىلەر بولمىغان بولساڭلار، بىز بىرەر ئىشنىمۇ ۋۇجۇدقا چىقىرالمىغان بولاتتۇق. بىزنىڭ ئېلىمىز ئۇلۇغ ئەل، زېمىنى كەڭ ئەل، بىراق بۇنىڭ ئىچىدە بىزنىڭ ئاتامان كەنتىمىز بولمىغان بىلەنمۇ بولمايتتى. بىز ئۇ يەردە ئۇرۇش قىلىۋاتقاندا، سىلەر بۇ يەردىن بىزگە مەدەت

بەردىڭلار، قېرىنداشلار، ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار. بۇگۈنكى بۇ كۈنگە ئوبدان سەپسېلىپ قارىۋالايلى، بۇ كۈننى مەڭگۈ ئېسىمىزدە ساقلايلى. بۇنداق ئۇرۇش ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغان، شۇڭا بۇنداق غەلىبىمۇ ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغان. بىز بۇنى قانغۇچە تەبرىكلەيلى. قېرىنداشلار !

سورۇندىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ، رومكىلىرىنى جاق - جۇق قىلىپ سوقۇشتۇردى - دە، بىردەك يېنىك تىنىۋېلىشتى، ئاندىن كېيىن ئۇن چىقارماي ئورۇنلىرىغا بېرىپ ئولتۇرۇشتى. نادكانىڭ يېنىدا ئولتۇرغان ناستيۇنا رومكىسىنى نادكا بىلەن سوقۇشتۇرماقچى بولۇپ ئۇزاتقاندا، ئۇ رومكىسىنى باشقىلاردىن ئاۋۋال كۆتۈرۈۋېتىپ، قۇرۇقداپ قويۇپ ئولتۇرغانىدى. بۇگۈن نادكا ئادەمنى ھەيران قالدۇرغۇدەك دەرىجىدە جىمغۇر بولۇپ قالغانىدى، ھەممەيلەن پاراڭلىشىۋاتسا، ئۇ گويا نېمە ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى، نېمە ئۈچۈن ئادەمنى ئازابلايدىغان، لېكىن ئادەتلىنىپ كەتكەن تۇرمۇشنىڭ بىراقلا بۇزۇپ تاشلانغانلىقىنى چۈشىنەلمەيۋاتقاندەك لام - جىم دېمەي، ئۆز ئەتراپىغا كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ قاراپ ئولتۇراتتى. نادكانىڭ تۇرمۇشىمۇ باشقىلارنىڭ تۇرمۇشىغا ئوخشاشلا تىنچلىقتا موھتاج ئىدى، بىراق ھازىر تىنچلىق يېتىپ كەلگەندە، ئۇ كىملەرنىڭ بەختلىك ئىكەنلىكىنى، يەنە كىملەرنىڭ بەختسىز بولۇپ چىقىدىغانلىقى تېخىمۇ ئوچۇق، تېخىمۇ روشەن ۋە تېخىمۇ شەپقەتسىز ھالدا ئاشكارا بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئالاقزەدىلىك ئىچىدە ئېسىگە ئالدى.

كاردا كەنتىدىن كەلگەن خەۋەرچى رومكىسىنى بوشاتقاندىن كېيىن، يەنە ناخشا ئېيتىشقا باشلىدى:

بىزلەر مەزمۇت قەدەم تاشلاپ ماڭىمىز ھەيۋەت،
ئاياغ ئاستى قىلالمايدۇ مەيلىچە چەيلەپ —
سوۋېت ئىلى زېمىنىنى دۈشمەنلەر ئەبەد.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

بەزىلەر ئۇنى ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن ئەيىبلىدى:

— پاھ، ھەقمۇقەتەن نوچىكەن، بىراق ئۆيبىگە قانداق كېتىلەر؟

— نېمە دەيدۇ ئۇ... ئۇرۇش ئىياغلاشتى دەۋاتامدۇ، ئۆزى توقۇپ چىققان بولمىسۇن يەنە؟ گەپنىڭ راستىنى ئېيتقاندا، ئادەم شۇ قاتارلىق مەست بولۇپ قالغان چاغلاردا، ھەرقانداق نېمىلەرنى دەپ جۆيلۇشى مۇمكىن...

— بۇنى مەن توقۇپ چىقىپتىمەنمۇ؟! — خەۋەرچى كىشىلەرنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ، تىركىشىپ ئورنىدىن تۇرماقچى بولدى. بىرھازا تىركىشىپ، ئاخىر ئورنىدىن تۇرۇۋېدى، كۆز ياشلىرى تارامىلاپ ئېقىپ چۈشتى، — بۇنى مەن توقۇپ چىقىپتىمەنمۇ؟! — ئۇ ئۇمىدسىزلىك، ئۆتۈنۈش ۋە غەزەپ - نەپرەت نەزىرى بىلەن كۆپچىلىككە بىر قۇر قاراپ چىققاندىن كېيىن سورىدى، — سىلەرنىڭ نېمە دېگىنىڭلار بۇ؟ نېمە دېگىنىڭلار بۇ؟ — ئۇ ئاۋازىنى كۆتۈرۈپ ئۈدا ئىككى قېتىم سورىۋېدى، دېمى سىقىلىپ ئاغزى گەپكىمۇ قولاشماي قالدى، — كىممۇ يۇرىكىنى قاپتەك قىلىپ بۇنداق يالغان - ياۋداق سۆزلەرنى ئويدۇرۇپ چىقىرىشقا پېتىنسۇن؟! ئۆزۈڭلارنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىڭلارنى ئويلاپ باقتىڭلارمۇ، يوق؟! سىلەرنى بۇ خۇش خەۋەرنى بىلىپ قالسۇن دەپ... ئاتقا مىنگەن پېتىم بۇ يەرگە چاپتۇرۇپ كەپتىمەن. مۇشۇنى دەپ مەن ئۆز يۇرتداشلىرىمدىن ۋە ئۆيدىكىلەردىن ئايرىلغانىدىم. ھىم، نەتىجىدە قانداق بولدى؟ ياخشىلىققا يامانلىق دەپ... بۇنى مەن توقۇغان قاتارغا چىقتىم، كىمدىمۇ بۇنداق يامان نىيەت بولسۇن؟ سىلەرنىڭ نېمە دېگىنىڭلار بۇ؟!

ھەممەيلەن ئۇنىڭغا ئولاش - چولاش تەسەللى بەردى.

— ۋايىيەي، نەدىكى گەپ بۇ، بۇ ھەرگىز توقۇپ چىققان گەپ ئەمەس... شۇنىمۇ بىلەلمىدىڭلارمۇ؟

— راستىنى ئېيتقاندا، كىممۇ ئۇنداق قىلسۇن؟

— ئۇ كەلگەن چېغىدا تېخى مەست ئەمەس ئىدى، ئۇ بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن، كۆپچىلىك خۇشلۇقىدا ئۇنىڭغا كۆپرەك ئىچۈرۈۋېتىپتۇ.

— نېمە ئۈچۈن ياخشى ئادەمگە ئۇۋال قىلىسىلەر... ئۇ بىراقلا يىگىرمە چاقىرىم يول بېسىپ بۇ يەرگە كەپتۇ. بۇ ئويۇنىشىدىغان ئىشمۇ!

— ئۇنىڭغا ھاراق قۇيۇپ بېرىڭلار، يەنە بىر رومكا ئىچىۋېتىپ، بىزدەك ئىنسابسىزلارنى كەچۈرۈۋەتسۇن. توغرا، ئىنسابسىزلارنى...

خەۋەرچى يەنە بىر رومكا قېقىۋېتىپ، ئاخىر ئاغزىدىن ھېلىقى گەپنى چىقىرىپ تاشلىغانلارنى كەچۈردى - دە، ئۆزىنىڭ غەلىبە خەۋىرىنى قانداق ئاڭلىغانلىقىنى، يەنە قانداق قىلىپ ئاتامان كەنتىگە يېتىپ كەلگەنلىكىنى سۆزلەشكە كىرىشتى.

— كەنتتىكىلەرنىڭ ھەممىسى بۇ خۇش خەۋەرنى ئۇقۇپ بولدىمۇ؟ — دەپ ۋارقىرىدى ماكسىم شاۋقۇن - سۈرەن بارغانسېرى ئەدەپ كەتكەچكە.

— ھەممەيلەن ئۇقۇپ بولدى، ئۇقماي قالغان كىم بولسۇن دەيسىلەر!

— مىلتىقلار پاك - پۈك قىلىپ ئېتىلىپ تۇرغاندىكىن، ھەتتا ئۆلۈكلەرمۇ ئۇقۇپ بولدى.

— چوك دادىمىز چۇ؟ — دەپ ۋارقىرىدى لىزا تۇيۇقسىز ئېسىگە ئېلىپ، — ستېپان چوك دادىمىز چۇ؟ ئۇ تۇنۇگۈنلا تۇگمەنگە ئاللىقانداق بىرنەرسىلەرنى يىغىشتۇرىمەن دەپ كېتىپ قالغانىدى. چوك دادىمىز بۇ خەۋەرنى چوقۇم ئاڭلىمىدى!

— ئۇ ئېھتىمال مىلتىق ئاۋازىنى ئاڭلىغاندۇ؟

— ئۇ قانداقمۇ ئاڭلىيالمىسۇن، قۇلىقى ئېغىر تۇرسا!

— ئاپىلا، راستىلا چوك دادىمىز ھازىرغىچە كۆرەش قىلىۋېتىپتۇ - دە.

— ئۇنى ئېلىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتىش كېرەك، بولمىسا

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ئوبدان بولمايدۇ.

خەۋەرچى يەنە: «ئۆز بۇرچۇمنى ئادا قىلىپ، بۇ خۇش خەۋەرنى ئاڭلىمىغان ئەڭ ئاخىرقى بىر كىشىگە — چوڭ دادىغا يەتكۈزىمەن» دەپ ئاتقا مىنىپ تۇغمىنگە بارماقچى بولۇپ دەلدۇگۇنۇپ ئورنىدىن تۇردى. بىراق، ھەممەيلەن ئۇنى بېسىپ ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ، بارماسلىققا كۆندۈردى. نىستور سەكرەپ ئورنىدىن تۇردى، ئۇنىڭ ھېلىقى پۈتۈن بىر كۈن مىنگەن ئېتى يەنىلا ئېگەر - جابدۇقى بىلەنلا ھويلىدا سوۋۇتۇقلۇق تۇراتتى. ئۇنىڭدىن باشقا ئىككى يىگىتمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە كېتىشتى. ئايالار دېرىزىدىن باشلىرىنى چىقىرىپ، ئۇلارنىڭ قارىسىغا قاراپ، ئاغزى - ئاغزىغا تەگمىگەن ھالدا ۋارقىراشتى:

— سىلەر ئۇ يەردە ئەزمىلىك قىلىپ سۆزلەپ ئولتۇرماي، ئۇنى بۇ يەرگە ئېلىپ كېلىڭلار.

— ئۇنى بۇ يەرگە باغلاپ ئېلىپ كېلىڭلار.

— ھەرگىز باغلىغلى بولمايدۇ، ئۆلتۈرۈپ قويمىسىلەر.

ھەممەيلەن يەنە شىرەنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ، ھاراق ئىچىشكە باشلىدى، بۇ قېتىمقىسى ۋىنو بولۇپ، ئۇنى بەزىلەر ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ ئۆيىدىن ئېلىپ كېلىشكەنىدى. ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ ھاراقنى باشقىلارغا ئوخشاش ئۆزى بىلەن بىللە ئالغاچ كەلمەي، بەلكى ۋىنونىڭ ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ ئىكەنلىكىنى ھەربىر ئادەمنىڭ بىلىپ قېلىشى ئۈچۈن پۈرسەتنى پەيتلەپ تۇرۇپ، ئۆيىدە ۋىنو بارلىقىنى جاكارلىغانىدى. بۇ ھاراق ھەقىقەتەن ياخشى ھاراق بولۇپ، تەمى ساپ، كۈچلۈك، كىشىنى مەست قىلغۇدەك دەرىجىدە شېرىن ئىدى. ئايالار ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختاپ، ئېغىزلىرىنى چاكىلدىتىپ، ئۆزلىرىنىڭ ئۇرۇشتىن بۇرۇن بۇنداق ھاراقنى قانداق ئېچىتقانلىقىنى، بايراملاردا ئولتۇرۇشلارنىڭ قانچىلىك مول - كاتتا بولغانلىقىنى، ئولتۇرۇشلارنىڭ ھەمىشە قايسى ئائىلىدىن باشلىنىدىغانلىقىنى ئەسلەشكە باشلىدى.

— بۇنىڭدىن كېيىنمۇ شۇنداق ئولتۇرۇشلار بولۇپ تۇرىدۇ، كۆڭۈل ئاچىدىغان چاغلىرىمىز كېلىدۇ. يەڭگىلىرىم، كۆڭۈل ئاچىدىغان چاغلىرىمىز كېلىدۇ، — چىرايى شەلپەردەك قىزىرىپ كەتكەن ماكسىم ياردىدار بولغان بىلىكىنى ھەركەتلەندۈرۈپ، خۇشاللىقىدىن قىنىغا پاتمىغان ھالدا ۋارقىرىدى، — نېمە لازىم بولسا شۇ تەخ بولۇپ تۇرىدۇ، توققۇزىمىز تەل بولىدۇ. ئەرلەرمۇ دەرھال قايتىپ كېلىدۇ.

— كىملەر قايتىپ كېلىدۇ؟ — دەپ سورىدى بىر ئوغۇل بالىسى بىلەن تۇل قالغان چوكان ۋىرا ئورلوۋا بوش، ئەمما ھەممەيلەن ئېنىق ئاڭلىيالمىغۇدەك ئاۋاز بىلەن.

— ھىم... — ماكسىم دۇدۇقلاپ قالدى، — ئىشقىلىپ قايتىپ كېلىدىغانلار چىقىدۇ...

— مېنىڭ ھېسابىمچە، — دېدى ئىننوكېنتى ئۇۋانوۋىچ ئورنىدىن تۇرۇپ، — ئالتە ئادەم قايتىپ كېلىشى كېرەك، — ئۇ سورۇنغا كۆز يۈگۈرتۈپ ناستېۇنانى تاپتى، — بۇنىڭ ئىچىدە ئىز ـ دېرەكى بولمايلا يوقلىپ كەتكەن ئاندرى گۇسكوفمۇ بار.

— يەنە كىملەر بار؟

— يەنە كىملەرنىڭ بارلىقىنى كىم بىلمەيدۇ؟ سوراپ ئولتۇرۇشنىڭ نېمە ھاجىتى نېمە؟

ئىننوكېنتى ئۇۋانوۋىچ بىرقانچە كىشىنىڭ ئېتىنى ئاتاپ چىقتى.

— نېمە ئۈچۈن مېنىڭكىنى بۇنىڭ ئىچىگە قاتمايسىز؟ — دەپ سورىدى نادكا ئۇ بىرقانچە كىشىنىڭ ئېتىنى ئاتاپ بولۇشىغلا جىددىي ھەم ئاچچىقلانغان تەلەپپۇزدا، — ئۇنى قاتمىسىڭىز، كېيىنكىلەرنى سانىيالماي قالىسىز، قانداق بوغالتىرسىز؟

— چۈنكى سەن ئۇقتۇرۇشنى تاپشۇرۇۋالدىڭ، — ئىننوكېنتى ئۇۋانوۋىچنىڭ بېشىنى ئايلاندۇرۇپ، ئۇنى ئېزىقتۇرۇش ئۈنچىلا ئوڭاي ئىش ئەمەس ئىدى، ئۇ قانداق جاۋاب

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

بېرىشنى بىلەتتى.

— تاپشۇرۇۋالسام نېمە بوپتۇ؟ ئۇنىمۇ قېتىپ قويۇڭ. ئېيتالايمەنكى، ئۇ قايتىپ كېلىدۇ، — نادكا ھەممەيلەنگە چېقىلىدىغاندەك ئەلپازى بىلەن بارغانسېرى ھاياجانلانغان ھالدا سۆزلەشكە باشلىدى، — ئۇنىڭ قايتىپ كەلگىنىنى كۆرسىلەر. ئۇنى قايتىپ كەلمەيدۇ دەپ قالماڭلار يەنە. ئۇ قايتىپ كەلگەن ھامان سىزنىڭ چىقارغان ھېسابىڭىز توغرا بولماي قالىدۇ. شۇڭا، دەسلەپىدىلا ئۇنىمۇ قېتىپ ھېسابلاپ قويغان تۇزۇك. ئالتە ئادەم ئەمەس، يەتتە ئادەم، تېزرەك مۇشۇنداق دەۋېتىڭا قېنى.

— ئۇنداقتا مېنىڭكىمۇ قايتىپ كېلىدۇ، — دېدى ۋىرا ئورلوۋا ھېچكىمگە قاراپمۇ قويماي، بوغۇق ئاۋاز بىلەن.

— سېنىڭكىنى بىلمەيمەن. بىراق، مېنىڭكى قايتىپ كېلىدۇ.

بىرنەچچە ئايال ئەھۋالنىڭ مۇشكۈللىشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، سۆز ئېلىشتى:

— شۇنداق بولمايچۇ. ھەرقانداق ئىشنى بولمايدۇ دېگىلى بولمايدۇ... ئۇ ئېھتىمال كاردا كەنتىدىكى قېيىنئانىسى ناستاشانىڭكىدە تۇرۇۋاتقاندۇ...

— ئاڭلىشىمچە بىراتسكىلىقلار بىر ئادەمنىڭ قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدا ئىككى ئۇقتۇرۇش تاپشۇرۇۋاپتىكەن. ھېلىقى ئادەمنىڭ قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدا ھەركىم ھەر نېمە دەپ يۈرگەنىكەن. بىراق، ئاخىرىدا ئۇ كىشى تۈيۇقسىز ئىشىك ئالدىدا پەيدا بولۇپ قاپتۇ... ئۇقتۇرۇش دېگەن نېمىگە ئىشەنگۈڭ كەلسە ئىشىنىۋەر...

دەل شۇ چاغدا تۇگمەنچى ستېپان بوۋاينى ئېلىپ كېلىشتى. بەزىلەر ئويلىنىپ ئولتۇرمايلا نىستورغا بۇنى باغلاپ ئاپىرايلى دەپ قاملاشمىغان مەسلىھەت بەرگەنىدى، نىستورمۇ قاراپ تۇرۇپ

كاللىسى ئاينىپ شۇنداق قىلىپتۇ. ستېپان بوۋاي بوسۇغىغا پۇتلىشىپ كەتتى ـ دە، قويۇق قاشلىرى ئاستىدىكى ھېچقانداق ئىپادىسى بولمىغان كىچىك كۆزلىرىنى پىلدىرلىتىپ، سورۇندىكىلەرگە بىر قۇر قاراپ چىقتى، ئۇ گويا بۇ يەردە كۆرۈۋاتقىنىنى ئۆز پەرىزىدىكى ئىشتىكىدەك، ئەجەبلىنىپمۇ كەتمىگەن، قورقۇپمۇ كەتمىگەندى.

نىستور بېشىنى كۆتۈرۈپ يۇرتداشلارغا قاراپ ــ ياق، ئۇنى يۇرتداشلارغا قارىدى دېگەندىن كۆرە تامدا چاپلاقلىق تۇرغان بىرنەچچە سەرەتكە قارىدى دېگەن تۈزۈك ــ قاتتىق ۋارقىرىدى:

ــ توردىن چۈشۈپ قالغان ئۇنسۇرنى بۇيرۇقۇڭلارغا بىنائەن قولغا ئېلىپ كەلدۇق. ئۇ تۈگمەنگە يوشۇرۇنۇۋاپتىكەن.

ــ نىستور، سەن تازىمۇ بىر خۇنپەر ئىكەنسەن، ــ دېدى نادكا ھەممىدىن ئاۋۋال ئېسىنى يىغىپ، ــ قىزىق ئىش، بىز سەندەك مۇشۇنداق بىر خۇنپەر بىلەن بىللە ئولتۇرۇپمۇ تۈگىشىپ كەتمەي يۇرۇپتۇقا؟

ــ چوڭ ئاتا ! ــ كىشىلەر ئاغزى ـ ئاغزىغا تەگمەي ۋارقىرىشىپ كەتتى.

ھەممەيلەن ستېپان بوۋاينى ئارىغا ئېلىپ، پۈت ـ قوللىرىنى بوشاتتى ـ دە، كۆتۈرگەن پېتى ئورنىغا ئولتۇرغۇزدى، ئاندىن كېيىن بىر ـ بىرىنى ئىتتىرىشىپ، بەس ـ بەستە ئاغزىنى ئۇنىڭ قۇلىقىغا يېقىپ ۋارقىراشتى:

ــ چوڭ ئاتا، ئۇرۇش ئاياغلاشتى !

ــ چوڭ ئاتا، جېنىم چوڭ ئاتا، قاياققىمۇ كېتىپ قالغانسىز؟

ــ بىزنىڭ بۇ يەرگە ئۆزىڭىزلا كەلمەي قاپسىز. بىزمۇ ئۇنتۇپ كېتىپتۇق. ھەرگىز خاپا بولمايلا. ھەممەيلەن خۇشاللىقىدىن ئەقلىدىن ئادىشاي دەپ قالدى.

ــ بىز بۇ يەردە بىر ئادەمنىڭ كەم بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپلا ئولتۇرغانىدۇق. كىم كەم بولۇپ قالغانىدۇ دېسەك، سىز چوڭ ئاتىمىز ئىكەنسىز، ۋاي خۇدايىمەي !

سىتىپان بوۋاي يوغان بېشىنى ئايلاندۇرۇپ، ھېچنېمە دېمىدى، ئۆزىنى تۇتۇۋالغان ھالدا ئالدىرىماي - تېنىمەي، ئاقىلانىلىك بىلەن بېشىنى لىڭشىتىپ، ئۆزىنىڭ بۇ ئەھۋالنى ئاللىقاچان چۈشەنگەنلىكىنى ھەم بۇ ئادەملەرنى كەچۈرگەنلىكىنى بىلدۈردى. ئۇنىڭ چاچلىرى پاخپىيىپ، ساقال - بۇرۇتلىرى ئۆسۈپ كەتكەنىدى. ئەسلىدىلا كۆزىدە ياش ئەگمەپ تۇرغان ئاياللار ئۇنىڭغا قاراپ بىردىنلا يىغلاپ تاشلاشتى. ئاياللار مانا شۇ چاغدىلا، ئاتامان كەنتىدىكى ھايات تۇرۇۋاتقانلار ئىچىدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر كىشىنىڭ يۈز بەرگەن بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەندىن كېيىنلا، ئۇرۇشنىڭ راستلا ئاياغلاشقانلىقىغا ئىشىنىشتى.

17

ھەممە ئادەم ئۆز قېيىقلىرىنى دەريا‌غا چۈشۈرۈپ ئاستا - ئاستا ھەيدەشكە باشلىدى. پەقەت مىخائىچلا قېرىشقاندەك، گويا ناستيۇنانى تەڭقسىلىقتا قالدۇرماقچى بولۇۋاتقاندەك سۆرەلمىلىك قىلدى. ئۇنىڭ قېيىقى ھەتتا رېمونتىمۇ قىلىنمىغان پېتى قىرغاققا يەككە - يېگانە ھالدا دۈم كۆمتۇرۇلگىنىچە ياتاتتى. ناستيۇنا ئىنتايىن تىت - تىت بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن قېيىنئاتىسىنى ئالدىرىتىشقا بەل باغلىيالمىدى، ئۆزىنىڭ قېيىق ئىشلىتىشكە ئالدىراپ كېتىۋاتقانلىقىنى قېيىنئاتىسى ئالدىدا چاندۇرۇپ قويۇشقا ھەرگىز بولمايتتى. ئەمما، ئۇ دەريادا قاتناشنىڭ باشلانغانلىقىنى، ئېرىنى يوقلاپ كېلىشكە ئىمكانىيەت تۇغۇلغانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇپ، ئاندىرىنىڭ ئۇ يەردىكى ئەھۋالدىن خەۋەر ئالماي، مۇشۇنداق چىشىنى چىشلەپ، قىمىر قىلماي ئولتۇرۇشقا زادى بەرداشلىق بېرەلمەي قالدى. ئۇ «ئۇرۇش ئاياغلاشقاندىكىن، دەرھال ئاندىرىنىڭ تەقدىرىگە، شۇنداقلا ئۆزۈمنىڭ تەقدىرىگە مەلۇم قارار چىقىرىلىشى مۇمكىن، شۇڭا

دەرھال ئېرىم بىلەن يۈز كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن نېمە ئىش قىلماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى، نەگە بارىدىغانلىقىنى ئۇقۇشۇپ بېقىشىم كېرەك» دەپ ئويلىدى. ئۇلار گەرچە بىرنەچچە ھەپتىلا يۈز كۆرۈشمىگەن بولسىمۇ، لېكىن ۋاقىت ناستيۇناغا بىرقانچە يىلدەك تۇيۇلۇپ كەتتى. ناستيۇنانىڭ قانات چىقىرىپ، ئۇ يەرگە ئۇچۇپ بېرىپ، ئۇنىڭغا تەسەللى بەرگۈسى، شۇنداقلا ئۆز كۆڭلىگىمۇ تەسەللى بەرگۈسى كەلدى. ياز پەسلى ئۆزىنىڭ پۈتكۈل گۈزەل مەنزىرىسىنى نامايان قىلىپ، ياپيېشىل ئوت ـ چۆپلىرى بىلەن يەر يۈزىنى قاپلىغان، دەل ـ دەرەخلەر يېپيېڭى يېشىل تون يېپىنغان، ئانگارا دەرياسى كىشىنى مەھلىيا قىلغۇدەك كۆپكۆك رەڭگە كىرىپ، شارقىراپ ئېقىشقا باشلىغان ھازىرقى چاغدا، ئۇنىڭغا كىشىلەرنىڭ قەلبى باشقا پەسىللەرگە قارىغاندا تېخىمۇ ئاسانراق جور بولۇپ ئەكس تەسىر كۆرسىتىدىغان ھازىرقى چاغدا، ناستيۇنا ئاندىرىدىن بەرداشلىق بېرەلمەي، ھاماقەتلىك قىلىپ قويۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن، دەپ ئەنسىرەيتتى. ئۇ ھەتتا ئۇيقۇغا غەرق بولغاندىمۇ ھە دەپ بەزى ئەنسىز، ئاستىن ـ ئۇستۈن بولۇپ كەتكەن چۈشلەرنىلا كۆرەتتى: بەزىدە ئادەتتىكى كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان ناتونۇش بىر كىشى ئۇنى قىچقىلىغاندەك قىلاتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھى ـ ھى قىلىپ كۈلۈپ قاچقىنىچە ئۆزىنى چەتكە ئالاتتى، كارىۋاتقا ئۆزىنى تاشلاپ، يوتقان ئىچىگە يوشۇرۇنۇۋالاتتى؛ بەزىدە مايكا ئىسىملىك بىر ئىنەك بىلەن مۇڭدىشىپ كېتەتتى، ئىنەك ئۇنىڭ سوئاللىرىغا يول ـ يولىدا چېچەنلىك بىلەن جاۋاب بېرەتتى؛ بەزىدە يەنە ئۆزى ئەينى يىللاردىكى ئىركۈتسكى ئەتراپىدا يۈرگەن قىزچاققا ئايلىنىپ قالاتتى؛ ئۇنى ئاللىقاچان ئۆسۈپ چوڭ بولغان، ياتلىق قىلىنغان ھازىرقى ئۆزى ئانگارا دەرياسىدا سۇ ئۈزدۈرەتتى... ناستيۇنا ھەر قېتىم ئاشۇنداق قالايمىقان چۈش كۆرۈۋېتىپ ئويغىنىپ كەتكەندە، يۈرىكى ھەمىشە پوكۈلداپ سېلىپ كېتەتتى،

كارىۋىتىدا بىرھازاغىچە قىمىر قىلىشقىمۇ جۇرئەت قىلالمايى يېتىپ قالاتتى، ئازابلىق مۇھەببەتنى قەلبىگە پۈكۈپ، ئاندىرىنى ئىچ - ئىچىدىن سېغىنىپ كېتەتتى. ئۇ ئاندىرىغا ئىچ ئاغرىتاتتى ھەم ئۇنى ياخشى كۆرەتتى — مانا مۇشۇنداق ئىككى خىل ھېسسىيات ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا ئايرىلماس بولۇپ گىرەلىشىپ كەتكەنىدى. ناستيۇنا ئۆزىگە ھېچ ئامال قىلالمايتتى. ئۇ ئىچىدە دائىم ئاندىرىدىن ئاغرىنىپ يۇرەتتى، بولۇپمۇ ھازىر ئۇرۇش ئاياغلاشقان چاغدا تېخىمۇ ئاغرىندى، ئاندىرىمۇ ئەسلىدە ھايات قالغان باشقىلارغا ئوخشاشلا ساق - سالامەت، ئوچۇق - ئاشكارا ھالدا ياشاۋەرگەن بولاتتى. ناستيۇنانىڭ ئۇنىڭدىن ئاغرىنىشى غەزەپ - نەپرەت ۋە ئۇمىدسىزلىككە ئايلىنىپ كېتەتتى، لېكىن يەنە مۇشۇنداق ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە كۆڭلى يۇمشاپ قالاتتى. «قانداقلا بولمىسۇن، مەن يەنىلا ئۇنىڭ خوتۇنى - دە» دەپ ئويلايتتى. ئەھۋال شۇنداق بولغاندىكىن، يا ئۇنىڭ بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى چورت ئۈزۈپ تاشلاپ، خورازغا ئوخشاش قاشا ئۇستىگە چىقىپ: ئۇنىڭ ئىشى مەن بىلەن مۇناسىۋەتسىز، دەپ قاتتىق ئاۋاز بىلەن جاكارلاشقا؛ يا بولمىسا دار ئاستىغا كەلگەندىمۇ، تەمسىللەردە ئېيتىلغىنىدەك، ئېرى نېمە دېسە شۇنىڭغا ئەگىشىپ ئاخىرىغىچە بىللە مېڭىشقا توغرا كېلەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئىككىيلەننىڭ ئەھۋالىنى سېلىشتۇرغاندا، ئاندىرى ناستيۇنادىن مىڭ ھەسسە مۇشكۈل ھالەتتە قالغان بولۇپ، نومۇسسىزلىق ئىچىدە ئۆلۈپ كېتىش ئالدىدا تۇراتتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۆلگەندىن كېيىن يەنە باشقىلارنىڭ تىل - ھاقارىتىگە ئۇچراشتىن ساقلىنىش ئۇچۇن ئۆزىنى ھېچقانداق ئادەمگە كۆرسىتىپ قويماسلىق قارارىغا كېلىپ بولغانىدى. ئۇنىڭ گۇناھى بار، كىممۇ ئۇنىڭ گۇناھى يوق دېسۇن؟ ئۇ مۇدۇرۇلۇپ كېتىپ، چۇشۇپ كەتمەيدىغان جايغا چۇشۇپ كەتتى، بىراق ھازىر ئۇنى ئەسلىدىكى جايىغا قايتۇرالايدىغان كۇچنى قەيەردىن تاپقىلى بولاركىن؟ ئەگەر بۇنداق كۇچنى تاپقىلى بولغان

بولسا، ئۇ ئېھتىمال ھەرقانداق چىقىمدىن باش تارتماس ئىدى. ئەمما بۇنداق كۈچ قەيەردىكىن؟

شۇنداق، ئاندىرى بىلەن تېزرەك يۈز كۆرۈشۈپ، ئۇنىڭ نېمە كويلاردا بولۇۋاتقانلىقىنى ئۇقۇپ بېقىش كېرەك.

ناستيۇنانىڭ بويى ئېغىرلىشىپ قالدى، ئۇخلاش ئالدىدا كىيىملىرىنى سېلىپ تاشلىغاندا، كۆتۈرۈلۈپ چىققان قورسىقىدىن ھاملىدارلىقى مانا مەن دەپ چىقىپ تۇراتتى. ناستيۇنا مۇلايىملىق بىلەن ئۇنى ئاستا ـ ئاستا سلاشقا باشلىغىنىدا، بىئارام‌لىق دەرياسىغا چۆكەتتى، ئارقىدىنلا بۇ بىئارام‌لىق دەرياسىنىڭ تۈنجى كېچىكىدە بىرپەس ئارام ئېلىۋالغاندىن كېيىن، بارغانسېرى ئۇنىڭ دولقۇنلىرىغا پۈتۈنلەي غەرق بولۇپ كېتەتتى، مانا شۇ چاغدا ئۇنىڭ خىيالى ئالەمنى كېزىپ، ئەقىل يەتمەيدىغان، ئۆز ـ ئۆزىنى كۈزىتەلەيدىغان يەككە ـ يېگانىلىك پاسىلىغا قەدەم قويياتتى ـ دە، ئەنە شۇنداق جىمجىت ۋە مەنىسىز كەيپىيات ئىچىدە پانىي دۇنيادىكى بارلىق نەرسىلەرنى ئۇنتۇپ، ئۆز بەدىنىدىكى ھەربىر ھۈجەيرىنى ئېنىق كۆرەتتى ھەم ھېس قىلاتتى؛ ھەتتا قورسىقىدىكى تۆرەلمىنىڭ قانداق قىلىپ ئاستا ـ ئاستا ئۆسۈپ يېتىلىپ بالىغا ئايلانغانلىقىمۇ كۆزىگە ئوپئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇراتتى، ئۇ ئۆز تەسەۋۋۇرىدا بالىسىنى سىلاشقا باشلىغىنىدا، ئۇنىڭ سەزگۈسى ئۆزىگە بالىسىنىڭ ھالىتىنى ـــ ئۇنىڭ ئۆز قورسىقىدا قانداق تۇغۇلۇپ ياتقانلىقىنى، ئانىسىنىڭ بەدىنىدىكى جەۋھەرنى قانداق ئېرىنچەكلىك بىلەن، ئەمما بىردەمدۇ توختىماي سۇمۇرۇۋاتقانلىقىنى ـــ جانلىق سۈرەتلەپ بېرەتتى. بۇ بالا خۇددى ئاندىرىنىڭ تۆت كۆز بىلەن كۈتۈپ كەلگىنىدەكلا ئوغۇل بالا ئىدى، بىراق بۇ ئەكسىچە ناستيۇنانى بىرئاز ئەندىشىگە سالاتتى: بۇ بالا قىز بولغىنىدا، ئۇ يەنە بىرنەچچە بالا تۇغۇشى مۇمكىن ئىدى، شۇنىڭ بىلەن بالىنىڭ بىر قورساقتىن چىققان بىرقانچە ئاكا ـ ئۇكا، ئاچا ـ سىڭىللىرى بولغان بولاتتى، ئەگەر ئوغۇل

بالا بولۇپ قالسا، ئۇ پەقەت يالغۇز ئوغۇل، يەككە - يېگانىلا بولۇپ قالمامدۇ؟ ! بىراق بۇلارنىڭ ھەممىسىنى ناستيۇنا كېيىنچە گويا ئۆزىنى چەتتە قاراپ تۇرغۇچى سۈپىتىدە ئىنچىكىلىك بىلەن بىر قۇر كۆزىتىپ، ئۆز بەدىنىدىكى بارلىق نەرسىلەرنى ئېنىق بىلىپ بولۇپ، بىئاراملىق دەرياسىدىن چىقىپ، ئەس - ھوشىنى تاپقاندىن كېيىن خىيالىغا كەلتۈرگەنىدى. شۇ چاغدا ئاز - پاز ئەسلىگە كەلگەن ئەقىل - ئىدراكىغا تايىنىپ، ئۆزىنىڭ قەيەردە تۇرۇۋاتقانلىقىنى، نېمە ئىشلارنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى تۈيدى. ئۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە كىشىلەرنىڭ ئاخىر ئۆزىنىڭ ھامىلدار بولۇپ قالغانلىقىنى سېزىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتى، بىراق ئۇ يەنە شۇ كۈننىڭ يېتىپ كېلىشىگىمۇ تەقەززا ئىدى ـــ راستلا شۇ كۈن يېتىپ كەلگەندە، ئۆزىنىڭ يوغىناپ قالغان قورسىقىنى خەقنىڭ كۆزىدىن قاچۇرۇپ يوشۇرۇپ ئولتۇرۇشنىڭمۇ، قورسىقىنىڭ قۇرۇق ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭدا بالا بارلىقىنى كىملەر بىلىپ قالارکىن دەپ ئەنسىرەپ، ئەتراپقا خۇدۇكسىنىپ قاراپ يۇرۇشنىڭمۇ ھاجىتى قالمايتتى. بىراق، شۇ كۈننىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتۈش ناستيۇنانى قاتتىق ئازابلايتتى. ھېلىمۇ ياخشى، ئۇ سېمىز بولغاچقا كىشىلەر ئۇنىڭ ھامىلدار بولۇپ قالغانلىقىنى تېخىمۇ تۇيۇشمىدى، ئەمما بۇنى كۆپ دېگەندە يەنە ئىككى ئاي يوشۇرۇشقا بولاتتى، ئاندىن كېيىن كىشىلەر قاتتىق ھەيران قالاتتى. ناستيۇناغا بارغانسېرى گويا ئۆزىنى كىشىلەر ھەم كىچىك، ھەم تار بىر تۆشۈككە زورمۇزور سۆرەپ ئەكىرىپ كېتىۋاتقاندەك، تاكى ئۇ مىجىلىپ، تۇنجۇقۇپ ئۆلەي دەپ قالغان ئەڭ ئاخىرقى بىر مىنۇتتا ئاندىن ئۇنى مەلۇم بىر جايغا ئاپىرىپ قويىدىغاندەك بولۇپ تۇيۇلاتتى. بىراق، ئۇ يېڭى باشلىنىدىغان بۇنداق تۇرمۇشقا كۆز قىرىنمۇ سالالمايتتى، چۈنكى ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئۇ يېڭى تۇرمۇشمۇ ئوخشاشلا قاپقاراڭغۇ جاڭگال، خۇددى گۆردەك تىپتىنچ، تېگىگە يېتىپ بولغىلى بولمايدىغان سىرلىق جاي ئىدى.

ناستيۇنا «جەزمەن ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتۈشنىڭ بىر ئىلاجىنى قىلىش كېرەك» دەپ ئويلاپ، لەيلىمە بەلگىلەرگە قارايدىغان ماتۇي بوۋاينىڭ يېنىغا چاپتى. ماتۇي بوۋاينىڭ تاختاي كەپسى كەنتنىڭ يۇقىرىسىغا قاراپ ماڭسا يېرىم چاقىرىم كېلىدىغان جايغا ــ تىك قىرغاقلىق قىزىلىيەر دەرياسىنىڭ بويىغا جايلاشقانىدى. ماتۇي بوۋاي ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ بىلەن بىر ئانىدىن تۇغۇلغان ئاكا ـ ئۇكا بولسىمۇ، لېكىن ئۇلار ئوتتۇرىسىدا بېرىش ـ كېلىش يوق دېيەرلىك ئىدى. كىشىلەر ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچنى ھۆرمەتلەپ فامىلىسىنى قوشۇپ ئاتايتتى. ئۇ جامائەت سورۇنلىرىغا ئارىلىشاتتى، سىياسەتلەردىن خەۋىرى بار، ئوقۇغان ــ ئۇققان ئادەم ئىدى، ئۇرۇشتىن بۇرۇن كەنتتىن كۆپ قېتىم ئايرىلىپ يىراق جايلارغىچە بېرىپ باققاچقا، كۆرگەن ـ بىلگەنلىرى كۆپ ئىدى؛ لېكىن كىشىلەر ئۇنىڭ ئاكىسى ماتۇي بوۋاينى بولسا فامىلىسى بىلەن قوشۇپ ئاتاشقا ئادەتلەنمىگەنىدى. ماتۇي بوۋاي ئاجايىپ ساددا، رەھىمدىل ئاددىي ئادەم بولۇپ، دائىم ئاتامان كەنتىدىلا تۇراتتى، كاردا كەنتىدىن باشقا ھېچقانداق يىراق جايغا بېرىپ باقمىغانىدى. ئۇ كولخوزغا قاتناشمىغان، ئۆز ئالدىغا يەككە ياشايتتى، بىراق دېھقانچىلىق قاتىلاڭچىلىقى باشلانغان چاغلاردا كولخوز ئەزالىرىغا ھە ـ ھۇ دېيىشىپ بېرەتتى، ئۇ نوقۇت ئۇزۇشكە ھەممىدىن بەك ئامراق ئىدى، بۇنداق ئىشنى دېھقانلار كۆپىنچە ياقتۇرمايتتى، ئۇ ئوت ـ چۆپ دۆۋىلەشنى ياخشى كۆرەتتى، ئوت ـ چۆپ دۆۋىسى ئوستىدە تۇرۇۋېلىپ باشقىلار ئېتىپ بەرگەن باغلام چۆپلەرنى تۇتۇۋالاتتى.

ناستيۇنانىڭ ماتۇي بوۋاينىڭ يېنىغا بېرىشىدىكى سەۋەب شۇ ئىدىكى، ئۇ ماتۇي بوۋاينىڭ تۇنۇگۈن ماكسىم ۋولوگزىنىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭدىن ياز پەسلىدە ئىشلىتىشكە بىرنەچچە لەيلىمە بەلگىنى دەرياغا ئورنىتىش ئۇچۇن ئۆزىگە بىر كۇنلۇك ئىشقا ياردەملىشىشكە بىرئادەم بېرىشىنى تەلەپ قىلغانلىقىنى

ئۇيغۇر كتاب توربىكىنى www.uyghurkitap.com

توساتتىن ئېسىگە ئالغاندى.

ـــ هازىر مېنىڭ بىلىكىمنىڭ كۈچى كېتىپ قالدى، ـــ دەپ چۈشەندۈرگەنىدى ماتۇى، ـــ ئۆزۈم يالغۇز بۇ ئىشنى قىلىپ كېتەلمەيمەن. سېنىڭ ماقۇللۇقۇڭنى ئالماي تۇرۇپ، ئۆز مەيلىمچە بىرەر كىشىنى ئاپىرىپ ئىشلەتسەممۇ ئانچە ياخشى بولماس. سىلەرمۇ هازىر ئالدىراش ئۇرۇق سېلىۋاتىسىلەر. ئەگەر خۇدا تېنىمگە قۇۋۋەت بەرسە، ئوت ـ چۆپ ئورۇيدىغان چاغدا مەنمۇ سىلەرنىڭ ئىشىڭلارنى قىلىپ بېرىمەن. ماڭا ئىش قىلىشىپ بەرسەڭلار بىكارغا كەتمەيدۇ.

ئۇ چاغدا ناستيۇنا بۇ گەپلەرنى شۇنداقلا ئاڭلاپ قويغانىدى، ئەمدىلىكتە بۇنى ئېسىگە ئالغاندا، بۇنىڭ تازا ياخشى پۇرسەت ئىكەنلىكىنى هېس قىلدى: دەرهال ماتۇى بوۋاينى ئىزدەش كېرەك، ئۇ يەردىن ئازراق ئامال تېپىلىپ قالسا ئەجەب ئەمەس. تۇنۇگۈن نېمىشقا بۇ يەرلىرىنى ئويلاپ يەتمىگەن بولغىيدىم؟ ... ناستيۇنا سۇ ئۈزۈشنى بىلمىگەنلىكتىن، سۇ ئۈستىدە ئىشلەشتىن قورقۇپ تۇرسىمۇ، لېكىن بۇ بار ـ يوقى ئاران بىر كۈنلۈكلا ئىش ئىدى، سۇدىن قورقىدىغان بۇنداق روهىي هالەتكە هەرهالدا بەرداشلىق بەرگىلى بولار؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ هازىر قورقۇپ ئولتۇرۇشقا چولىسى تېگىدۇ دەمسىز؟

قاش قارايغان چاغ ناستيۇنا تاختاي كەپە ئالدىغا يېتىپ بارغاندا كەچكى كۈن ئانگارا دەرياسىنىڭ قارشى قىرغىقى ئارقىسىغا، دەل ئۇپۇقىنىڭ بېپايان كەتكەن ئويمان يېرىگە، ئاندىرىيېف ئېكىنزارلىقى بار يەرگە ئولتۇرۇپ كېتىۋاتقانىدى. دەريانىڭ يېرىمىنى سۇس، نېپىز بىر قەۋەت تۇمانسىمان خۇنۇك كۆلەڭگە قاپلىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ تەرەپتىكى سۇ ئېقىنى كەچكى قۇياش نۇرى چۈشۈپ تۇرغان بۇ تەرەپتىكىسىگە قارىغاندا شىددەتلىك ۋە ئۇلۇغ بولۇپ كۆرۈنەتتى. دەريا سۇيى چوغدەك شەپەق ئەكسىدە كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك دەرىجىدە ۋالىلداپ ـ چاقناپ تۇراتتى، ئۇ گويا ئېقىپ كېتىۋېتىپ ئويىنىشۋاتقاندەك،

پىرقىراپ ئايلىنىۋاتقانىدەك، گاھىدا يەنە ئۆز جايىدا توختاپ قېلىۋاتقاندەك قىلاتتى. چوڭ ـ كىچىك بېلىقلار ئۆزلىرىگە خاس خۇشاللىقى بىلەن كۆڭۈللۈك ھالدا موكىدەك ئۈيانداىن ـ بۈيانغا ئۆتۈشۈۋاتاتتى؛ ئەڭ كىچىك بېلىقلار ئۇچقانىدەك ئۇزۇپ كېتىۋېتىپ، پات ـ پاتلا سۇ يۈزىدىن شىددەت بىلەن پىلتىڭلاپ چىقىپ، ئارقىسىدا قاتمۇقات مەيىن دولقۇن قالدۇراتتى ـ دە، نەپىس گۈل جىيەككە ئوخشاپ كېتىدىغان پەلەمپەيلەرنى ھاسىل قىلاتتى؛ چوڭ بېلىقلار ئاللىقانداق يىراق جايدىكى شىددەتلىك ئېقىندا سۇ يۈزىگە چىقىپ، تەنتەنىلىك ۋە بەخىرامان يوسۇندا ئاغزىنى ماكىلدىتىپ قويۇشاتتى. تىك قىرغاق تۈۋىنى ھېلىمۇ مۇز قاپلاپ ياتقان، مۇز ئۈستى ئۆتمىتۆشۈك، ئېگىز ـ پەس كۈل رەڭ ئىدى. مۇز كاۋاكلىرىدىن بۇلدۇقلاپ چىققان نۇرغۇن كىچىك ئېقىنلار دەريا ساھىلى ۋە ئۇششاق تاشلار ئارىسىدىن ئاستا ـ ئاستا ئېقىپ ئۆتۈپ، كىچىك ـ كىچىك ئېرىقچىلارنى پەيدا قىلغانىدى. ئۇزۇن، ئۇچلۇق قۇيرۇقلىرىنى سۆرەپ يۈرۈشكەن شوخ، زېرەك قۇشلار قىرغاقنى بويلاپ ئۇيانداىن ـ بۈيانغا ئۇچۇشۇۋاتاتتى. ناستيۇنانىڭ يۇرتىدا كىشىلەر بۇنداق قۇشنى سۆڭگۈچ دەپ ئاتىشاتتى، بۇ يەردە بولسا قارا بويۇن دېيىشەتتى. قىرغاقنى بويلاپ توپ ـ توپى بىلەن ئۇزۇشۇپ يۈرگەن كىچىك بېلىقلارنىمۇ بۇ ئىككى خىل ئاتايىتتى. ناستيۇنانىڭ يۇرتىدا ئۇلارنى قالدۇقچىلار دەپ ئاتىشاتتى، بۇ يەردە بولسا ئۇلارنى كىچىك ئاق خان دېيىشەتتى، ئۇلارغا بۇنداق ئىسىم قويۇپ قويۇشتىكى سەۋەب، ئېھتىمال بايقال كۆلىنىڭ ئالاھىدە مەھسۇلاتى ـــ داڭلىق ئاق خان بېلىققا بولغان ئىززەت ـ ئېھتىرامدىن بولغان بولسا كېرەك، چۈنكى ئانگارا دەرياسىدىن ئاق خان بېلىق چىقمايىتتى. ھېلىقى كىچىك ئاق خان بېلىقلار ناستيۇنانىڭ ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپلا، بىردەك سۇ ئاستىغا قاراپ شۇڭغۇپ، تۆت ئەتراپقا سۇ ئۈنچىلىرىنى چاچىراتتى، ئۇلار سۇ ئاستىدا بىردەم ئايلىنىپ، ئادەم كېتىپ بولغاندىن كېيىن،

سەل ـ پەل تۆۋەن ئېقىنغا قاراپ ئۇزۇشۇپ كەلدى ـ دە، قىرغاق تۇۋىگە قايتا جەم بولۇشتى. بىرنەچچە قارلىغاچ ۋىچىرلاشقان پېتى ناستيۇنانىڭ ئۈستىدىن ئۇچۇپ ئۆتتى. سۇدىن چىققان كۈچلۈك سېسىق ھىد ئۇنىڭ دېمىنى قىستى، دەريا دولقۇنى ھاۋا ئۈيۈشۈپ قالغاندەك بولۇپ قالغانلىقتىن شاۋقۇن سالالماي، ئېرىنچەكلىك بىلەن شىرىلداپ قويياتتى؛ يىراق جايدا، ئوت ـ چۆپ يىغىش ئارىلىنىڭ يۇقىرى ئېقىنىدىكى تۈمشۇقتىن شارقىرغان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ تۇراتتى. گۈگۈم بارغانسېرى كۈچىيىشكە باشلىدى، ئۇنىڭ كېڭىيىپ كېتىۋاتقانلىقىنمۇ بىر قاراش بىلەنلا بىلىۋالغىلى بولاتتى. قۇياشنىڭ تاغ ئارقىسىغا ئولتۇرۇشى بىلەن تەڭ، مەيىن شامال گويا كۈندۈز ئۈستىگە يېپىپ قويماقچى بولۇۋاتقاندەك ئاستا چىقىپ قويۇپ، ئارقىدىنلا توختاپ قالدى. شۇ چاغدا بۇ قىرغاقتىن ئۇ قىرغاققىچە بولغان پۈتكۈل ئانگارا دەرياسى دەرھال تېخىمۇ تېز سۈرئەت بىلەن ئوقچۇپ ئېقىشقا باشلىدى؛ ناستيۇنا كېچىكىدىن باشلاپلا دەريانىڭ كېچىسى كۈندۈزدىكىدىن شىددەتلىك ئاقىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى.

ماتۋى بوۋاي ئۆزىنىڭ بىرنەچچە قېيىقىنى جۆندەۋاتاتتى، ئۇ لەيلىمە بەلگىگە قارايدىغان بولغاچقا، جەمئىي تۆت قېيىقى بولۇپ، ھەممىسىنى ئۆزى ياسىۋالغانىدى. سۇغا چۈشۈرۈشكە تەخ قىلىپ قويۇلغان بىرنەچچە لەيلىمە بەلگە سايلىقتا تۇراتتى. ھېلىلا سىرلانغان بۇ لەيلىمە بەلگىلەرنىڭ رەڭگى كۆزنى چاقناتقۇدەك دەرىجىدە كۆركەم بولۇپ، بۇنىڭدىن ئۇچى قىزىل سىردا، ئىككىسى ئاق سىردا سىرلانغانىدى. ناستيۇنا تېك قىرغاقنى بويلاپ ياسالغان پەلەمپەيدىن سايلىققا چۈشتى، ھەربىر پەلەمپەي ئۈستىگە تاختا قويۇلغان بولۇپ، بەئەينى شوتىغا ئوخشاپ كېتەتتى. ئۇ ئاۋۋال ماتۋى بوۋاي بىلەن سالاملاشتى، ئاندىن كېيىن قىزىققان ھالدا ھېلىقى بىرنەچچە لەيلىمە بەلگىگە سەپسالدى.

ـــ ئەھۋالىڭىز قانداقراق، ئاتا، ـــ دېدى ناستيۇنا گەپنى توپتوغرىلا ئېيتىپ، ـــ ماكسىم سىزگە يارەملىشىشكە كىمنى تەيىنلىدى؟

ـــ كىمنى تەيىنلىدى؟ ... ـــ ماتۋى بوۋاي ئالدىرىماي قوللىرىنى سۈغا تىقىپ يۇغاندىن كېيىن، ئىشتىنىنىڭ پۇچقىقىغا ئېرىتتى ـ ده، قېيىقتىن چىقتى، ـــ ماكسىم دېگەن يىگىت تازىمۇ قۇۋۇ ئىكەن. كىمنى كۆندۈرەلىسىڭىز، شۇ يارەم بەرسۇن، بىراق مېنىڭ بۇ ئىشنى قىلىش ئۈچۈن ئادەم تەيىنلەشكە ھوقۇقۇم يوق، دەۋاتىدۇ، ـــ ماتۋى ھاسىرىغىنىچە بەللىرىنى پۈكۈپ، ئايىغى تۈۋىدىن ئاللىقانداق بىر نەرسىنى ئىزدەۋېتىپ سۆزلىدى، ـــ پىلىك قەيەرگە چۈشۈپ قالدىكىنە، ـــ ئارقىدىنلا ئۇ چۈشەنچە بېرىپ قويدى، ـــ سېنىڭ كۆزۈڭ ئۆتكۈر، ئىزدەپ كۆرگىنە، بۇنداق كەڭ پىلىكتىن ئاران بىرسىلا قالغانىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنى ھېچ يەردىن تاپقىلى بولمايدۇ. توۋا، تېخى ھېلىلا قولۇمدا ئىدى، قايىاققا چۈشۈپ قالغاندۇ بۇ؟

پىلىك ماتۋى بوۋاي ئولتۇرغان ئورۇنىنىڭ ئالدىدىن ـــ قېيىقتىن تېپىلدى. ماتۋى بوۋاي ئۇنى يانچۇقىغا سېلىۋېتىپ سۆزلىدى:

ـــ لەيلىمە بەلگىلەرنىڭ ئىككىسىنى سۈغا چۈشۈرۈشتە بىر كىشىم يارەملەشسە بولاتتى. قالغىنىنى ئۆزۈم يالغۇزمۇ چۈشۈرەلەيمەن. ئاق سىرلانغان بۇ ئىككىسىنى سۈغا چۈشۈرۈشتە يارەملىشىدىغان ئادەم بولمىسا، ئۆزۈم ئەپلەپ كېتەلمەيمەن. بىرىنى ئارال ئەتراپىغا قويىمىز، ئۇ يەرنىڭ سۈيى ھەم تېز ھەم خەتەرلىك، قېيىقلارمۇ توختىيالمايدۇ. يەنە بىرىنى كەنت ئارقىسىدىكى سايلىقنىڭ ئۈدۈلىدىكى تۈمشۇقتا قويىمىز. بۇ ئىككى لەيلىمە بەلگىنىڭ بۇلتۇر قەيەرگە قويۇلغانلىقى ھېلىمۇ ئېسىڭىدىدۇر. قىزىل رەڭلىك ئاۋۇ ئۈچىنى بولسا ئۆزۈم يالغۇزمۇ ئاستا ـ ئاستا قويۇۋالالايمەن. دەرھال ماڭا يارەملىشەلەيدىغان

ئۇيغۇر كتاب توربىكىسى www.uyghurkitap.com

بىر ئادەم تېپىپ ئۇنى قويۇۋېلىشىم كېرەك، بولمىسا بۇگۈن يا ئەتە موتورلۇق كېمە بىلەن تەكشۈرۈشكە كېلىدۇ. مەن باشقىلارنىڭ ئارقىسىدا قېلىشنى خالىمايمەن.

ــ ئۇنداق بولسا مېنى تېپىڭ، ئاتا. مەن ھەرھالدا سىزگە ياردەملىشىپ كېتەلەيمەن، ــ ناستيۇنا سۆزلەۋېتىپ، بېشىنى بۇراپ لەيلىمە بەلگىلەرگە سەپسالدى، بۇ قېتىم ئۇ ھېلىقى ئاق رەڭلىك ئىككى لەيلىمە بەلگىگە دەككە ــ دۈككە ئىچىدە قاراپ قويدى.

ــ ھە، ــ ماتۋى بوۋاي يا بولىدۇ، يا بولمايدۇ دېمەي، «ھە» دەپ قويۇپ، ناستيۇناغا ئىشىنىش ياكى ئىشەنمەسلىك توغرىسىدا بىر يەرگە كېلەلمەي، بىرپەس جىم تۇرۇپ قالدى، ــ گېپىڭنى ئويىنىشىپ ئېيتمىغانلا بولساڭ، ئارزۇيۇمۇ دەل شۇ. ياردەملىشىشكە سېنىڭدىن باشقا يەنە كىمنىمۇ تاپارمەن؟ قېيىق ھەيدەشنى راست بىلەمسەن؟

ــ راست بىلىمەن، ئاتا. بىراق ئىشنى تۈگىتىپ بولغاندىن كېيىن، قاش قارايغاندا قېيىقىڭىزنى ماڭا بېرىپ تۇرسىڭىز. ئارال ئەتراپىغا بېرىپ ئاز ــ پاز قىرچىنتال كېسىپ كېلەيمىكىن دېگەنىدىم، بىزنىڭ قېيىقنى تېخىچە دەريالىغا چۈشۈرمىگەنىدۇق.

ــ مەن ساڭا قىرچىنتال كېسىشىپ بەرگەنگە نېمە بوپتۇ؟! بولىدۇ.

ــ ياق، ئاتا، سىز كېسىشىپ بەرمىسىڭىزمۇ بولىدۇ، ــ دېدى ناستيۇنا چۆچۈپ، ــ ئۆزۈم كېسىۋېرىمەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ ئالدىراش ئىش بولمىغاندىكىن، ــ ئۇ ماتۋى بوۋايغا ئۆزىنىڭ ئالاقزەدە بولۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى سەزدۈرمەسلىك ئۈچۈن يەنە بىر ئېغىز قوشۇمچە قىلدى، ــ ۋاقتىدا بىر گەپ بولار...

ــ مەيلىڭ بولمىسا ساڭا تال كېسىشىپ بېرىش ھېچقانچە ئىش ئەمەس. خۇدايىم سېنى ماڭا قەيەردىن ئەۋەتكەنىدۇ،

قىزىم؟ ــ ماتۇى بوۋاي تەلىيىنىڭ مۇنداق ئوڭدىن كېلىپ قالغانلىقىدىن خۇشال بولۇپ بۇرنىنى تارتىپ قويدى، ئاپپاق قاش ۋە كىرپىكلىرى ئاستىغا يوشۇرۇنغان، خۇنى كېتىپ قالغان كۆزلىرىنى پۇرۇشتۇردى، ــ بېرىپ كىمگە يالۋۇرىمەن دەپ غەم قىلىپ ئولتۇراتتىم. ھەركىمنىڭ ئۆز ئىشى بار ـ دە. ئەمدى بىز كېلىشىۋالغاندىكىن، بالدۇرراق يولغا چىقايلى. ئازراق ئۇخلىغانغا ھېچنېمە بولمايدۇ. كېلەمسەن، مېنى ئالداپ يۇرمەيدىغانسەن ـ ھە؟

ــ كېلىمەن، ئاتا، كېلىمەن. كۇنچىقىشقا ئۇلگۇرۇپ يېتىپ كېلىمەن. ئۇنىڭدىن بالدۇرراق كېلىپ قېلىشمامۇ مۇمكىن. ماكسىمغا مېنى ئۆزى تەلەپ قىلىپ كەلدى دەپ ئېيتىپ قويمىسىڭىز، ئۆزۇم كۆندۇردۇم دەپ ئېيتسىڭىز، ئەتىلىككە يەر ھەيدىگىلى زادىلا بارغۇم يوق، بۇ ئىشتىن زېرىكىپ كەتتىم، سىز بىلەن بارسام، قانداقلا بولمىسۇن، بىرئاز دېمىمنى ئېلىۋالالايمەن.

ــ شۇنداق، شۇنداق، ئەلۋەتتە شۇنداق. دېگىنىڭدەك دەپ قويماي.

شۇنداق قىلىپ ناستېيۇنا دەريادا توپتوغرا بىر كۇننى ئۆتكۇزدى. تاڭ يورۇشى بىلەنلا ئۇلار تەييارلىقلىرىنى پۈتكۈزۈپ يولغا چىقىشتى، ئەتىگەننىڭ ھاۋاسى ساپ بولۇپ، ئازراق باھار سوغۇقى كېلىپ تۇراتتى، تاڭ خىرە ـ شىرە يورۇپ كېلىۋاتقان چاغدىكى جىمجىتلىق ئىچىدە سۇنىڭ قىرغاقلا ئۇرۇلۇۋاتقان زېرىكىشلىك شاۋقۇنى، شارقىراپ ئېقىشى يىراق جايلاردىن غۇۋا ئاڭلىنىپ تۇراتتى. ئانگارا دەرياسى قارىيىپ كۆرۈنەتتى، قىرغاقلا مەيىن دولقۇن ئۇرۇلۇپ تۇراتتى، دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدا بولسا، سۇ كۆزنى چاقنىتىپ يالتىراپ، ئۆركەشلەپ ئېقىۋاتاتتى. ئۇلار ھەيدىگەن موتورلۇق كېمىدەك چوڭلۇقتىكى قېيىق ناھايىتى مەزمۇت كېتىۋاتاتتى، بىراق ئۇنى ھەيدەپ مېڭىش ۋە ئېغىر بىر لەيلىمە بەلگىنى سۆرەپ مېڭىش ئۇچۇن ناھايىتى زور

كۈچ سەرپ قىلىشقا توغرا كېلەتتى. دەسلىپىدىلا ئۇلار قېيىقنى ئارغامچىسى بىلەن تارتىپ يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ بىرپەس مېڭىشتى. ئاندىن كېيىن ناستيۇنا قېيىققا ئولتۇرۇپ، قوش پالاقنى قولىغا ئالدى، ماتۋى بوۋاي قېيىقنىڭ قۇيرۇقىدىكى بىر قوللۇق چوڭ يەككە پالاقنى تۇتتى. ئۇلار دەريا قىرغىقىدىن ئايرىلىپ، ئالدى تەرەپكە قاراپ يۇرۇپ كېتىشتى. مانا شۇ چاغدىن باشلاپ ناستيۇنانىڭ ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە دەريا يۈزىگە قارىماي، كۆزلىرىنى ئايىغى ئاستىغا تىككىنىچە ئولتۇرۇۋالدى، ئۆزىنىڭ بىر دەمدىن كېيىن قېيىقتا ئۆرە تۇرغان پېتى ماتۋى بوۋايغا ئاز - تولا ياردەملىشىدىغانلىقىنى ئويلىغىنىدا، ئىختىيارسىز قورققىنىدىن يۈرىكى قېپىدىن چىقىپ كەتكۈدەك بولاتتى.

ئۇلار بىرىنچى لەيلىمە بەلگىنى جايلاشتۇرۇش ئۈچۈن بىر هازاغىچە تازا ئاۋارە بولۇشتى. ئېقىنىنى بويلاپ كېلىۋېتىپ، قېيىق بېشىنى بۇرىغاندا، توختاشقا تېگىشلىك جايدىن چەتنەپ كەتتى، دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدا قېيىقنى ئارقىسىغا بۇراپ ئېقىنغا قارشى مېڭىش، هەتتا قىلچىلىك بولسىمۇ ئالغا سىلجىش خام - خىيالدىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى. راستىنى ئېيتقاندا، بۇنداق بىمەنە خىيالنى زادىلا كۆڭۈلدىن كەچۈرمەسلىك كېرەك. چۈنكى، بۇ يەردىكى دەريا ئوتتۇرىسىدا سۇ شىددەتلىك، ئۇلۇغ ئېقىن هاسىل قىلغان بولۇپ، ئۆركەشلەپ توختىماي ئېقىپ تۇراتتى، بۇزغۇنلار قېيىق بۆلمىسىگىچە ئۇرۇلاتتى. ماتۋى بوۋاي ئۆزىنى قېرىپ ئالجىپ قاپتىمەن دەپ تىللاپ قويۇپ، ئاخىر يېڭىلىشقانلىقىغا تەن بەردى. ئۇلار قېيىقنى قىرغاققا قاراپ هەيدەشتى، بىراق بۇ قېتىم قېيىق سول قىرغاققا قاراپ هەيدەلگەنىدى، چۈنكى سول قىرغاق يېقىنراق، ئۇنىڭ ئۈستىگە ناستيۇنا بېرىشقا تەقەززا بولۇپ تۇرغان جاي ئىدى ــ ئەمما ئۇ يەرگە لەيلىمە بەلگىنى ئېلىپ بېرىشقىمۇ، ماتۋى بوۋاي بىلەن بىللە بېرىشقىمۇ بولمايتتى. سول قىرغاققا يېتىپ كەلگەندە، ئۇ يەنىلا بۇ يەردە قېلىشقا بىرەر باهانە تېپىشقا، ماتۋى بوۋاينى

گۇگۇم چۈشكەندە ئۆزىنى ئەكېتىش ئۈچۈن كېلىشكە كۆندۈرۈشكە بەكمۇ تەقەززا بولۇپ كەتتى ــ مانا شۇ چاغدا ئۇلار بىرلىكتە ھېلىقى شورى قۇرۇغۇر لەيلىمە بەلگىنى جايىغا قويۇپ قويسىلا بولىۋېرەتتى. بىراق، بۇنداق قىلىشقا بولمايدىغانلىقى ناستيۇناغا ئايان ئىدى. ئۇلار بىرپەس ئارام ئېلىۋالغاندىن كېيىن قېيىقنى يەنە ئارغامچا بىلەن سۆرەپ يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ مېڭىشتى. بۇ قېتىم ئارىلىقنى توغرا ھېسابلىۋېلىپ، قېيىقنى يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ خېلى يەرگىچە سۆرەپ بارغاندىن كېيىن، ئاندىن ئۇنى ھەيدەپ تۆۋەن ئېقىنغا قاراپ مېڭىشتى ھەمدە لەيلىمە بەلگىنى باغلاپ قويىدىغان تاش قوزۇقنى ئاۋۋال سۇغا تاشلاشتى، شۇڭلاشقا تاش قوزۇقنىڭ ئېقىنىنى بويلاپ جايلاشتۇرۇلىدىغان جايغا يۆتكەپ كېلىنىشى ئۈچۈن ئۇنى يول بويى توختىماي يۇقىرى كۆتۈرۈپ قويۇشقا توغرا كەلدى. بۇ جەريانداا ناستيۇنانىڭ پۈتۈن خىزمىتى پالاق ئۇرۇش، ماتۇى بوۋاينىڭ گېپى بويىچە، قېيىقنى داۋالغۇتماسلىق بولدى. ماتۇى بوۋاي لەيلىمە بەلگىنى تەلەپ بويىچە جايلاشتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن، ئۇستىدىن ئېغىر يۈكنى ئېلىپ تاشلىغاندەك يېنىك بىر تىنىپ، تاماكا چەككىلى تۇردى.

ــ بۇنى جايلاشتۇرماق ھەممىدىن تەس ئىدى، ــ دېدى ئۇ ئىقرار بولۇپ، ــ مەن ھەر قېتىم لەيلىمە بەلگىنىڭ چىرىغىنى يېقىش ۋە ئۆچۈرۈشتە ئاۋۋال مۇشۇنىڭ بىلەن ھەپىلىشىمەن. پاھ، قارىمامسەن، سۇنىڭ نەقەدەر توسۇن، نەقەدەر يولسىز، كەلگەنلا يەرگە ئۇسۇپ ئېقىشلىرىنى ! ئۇنى ھېچنېمە توسۇپ قالالمايدۇ.

ئەھۋال ھەقىقەتەن شۇنداق ئىدى، ئىككىنچى لەيلىمە بەلگىنى جايلاشتۇرۇش خېلى ئاسانغا چۈشتى. ناستيۇنا، ۋاقىت يېتىشكەنلىكتىن، ئۇنىڭ ئۈچىنچى لەيلىمە بەلگىنى جايلاشتۇرۇشىغىمۇ يارەملەشمەكچى بولۇۋىدى، لېكىن ماتۇى بوۋاي ئۆز ئىشىڭنى قىلىشقا كېتىۋەر دەپ، رەت قىلدى.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ بولدى، ئىككىمىز باشتا لەيلىمە بەلگىدىن ئىككىنىلا قويۇشقا كېلىشكەنىدۇق، ـــ دېدى ماتۇى بوۋاي خۇشاللىق بىلەن. ئۇ لەيلىمە بەلگىدىن ئىككىنى قويۇپ بولغانغا قانائەت ھاسىل قىلغانىدى، ـــ قالغان بەلگىلەرنى قويۇش ھېچقانچە ئىش ئەمەس. ئەتە قېيىقنى ئۆزۈم يالغۇز ھەيدەپ بېرىپ، ئالدىرىماي جايلاشتۇرۇپ قويسامۇ بولىۋېرىدۇ. قاراڭغۇ چۈشۈپ كەتمەستە، نەگە بارغۇڭ كەلسە، بېرىۋەرگىن. ئىشلىرىڭغا قارىشىپ بېرىمەنمۇ، قانداق؟

ـــ ئۆزۈم قىلىۋېرىمەن، ئاتا.

ـــ ھە، مەيلى.

ماتۇى بوۋاي ئەسلىدە ناستيۇناغا كىچىكرەك كەلگەن يېنىك قېيىقنى بەرمەكچى بولۇۋىدى، لېكىن ناستيۇنا مۇشۇ قېيىقنى ئىشلىتىۋېرەي دەپ ئۇنمىدى. بىر كۈندىن بۇيان ئۇ بۇ قېيىققا كۆنۈپ قالغان ۋە ئۇنىڭدىن ئانچە قورقمايدىغان بولۇپ قالغانىدى. ئازراق شامال چىقار ـ چىقمايلا داۋالغۇغىلى تۇرىدىغان ھېلىقىدەك قولۇاقتا ئولتۇرۇش ھەقىقەتەن قورقۇنچلۇق ئىدى، ناۋادا تۇيۇقسىز يەر بېغىرلاپ بوران چىقىپ قالسا، ياكى بولمىسا باشقا بالايىئاپەتلەر دۇچ كېلىدىغان بولسا، ھالاك بولماقتىن باشقا چارە يوق ئىدى. «ئالدىرىماي يول يۈرسەڭ يىراققا بارالايسەن» دېگەن گەپ بار. بىرەر ئادەم، مەيلى ئۇ ياتقان ئورنىدا ئۆلسۇن، ياكى يول ئۈستىدە ئۆلسۇن، مەيلى بالا ـ قازا دەستىدىن ئۆلسۇن، ياكى قېرىپ ئۆلسۇن، ئىشقىلىپ ئۇنىڭ قانداق ئۆلۈشىدىن قەتئىينەزەر، جەزمەن قۇرۇقلۇقتا ئۆلگىنى تۈزۈك. بۇنداقتا ئۇ ئۆزى ئاللىقاچان ئادەتلىنىپ قالغان قاتتىق يەر يۈزىنى قۇچاقلاپ ياتالايدۇ، يەر نەپەس ئېلىش ئۈچۈن ئۆپكىسىگە ئاۋۇالقىدەكلا ھاۋا يەتكۈزۈپ بېرەلەيدۇ. ناستيۇنا سۇدا ئۆلگەن ئادەمنى ئۆمرىدە پەقەت بىر قېتىملا كۆرگەنىدى. ئۇ ئۇرۇش پارتلاشتىن خېلىلا بۇرۇنقى ئىش بولۇپ، تا ھازىرغىچە ئۇ شۇ پاجىئەلىك ئەھۋالنى ئويلىغان ھامان

ئىختىيارسىز تېنى جۇغۇلداپ كېتەتتى.

ناستيۇنا ماتۋى بوۋاينى كىچىك تاختاي ئۆي يېنىدىكى قىرغاقتا ئاپىرىپ قويدى، ماتۋى بوۋاي ئۇنى چاي ئىچىشكە تەكلىپ قىلىۋىدى، ئۇ ياق دەپ، دەرھال ئانگارا دەرياسىنى توغرا كېسىپ ئۆتۈشكە باشلىدى. بىراق، ئەمدىلىكتە ئۆزى يالغۇز قالغان چاغدا، مۇشۇ كۇنلەردىن بۇيان راست گەپكە يالغان گەپنى قوشۇپ (نەدىكى راست گەپ ئىكەن ئۇ، هەممىسى يالغان گەپ!) ئاران قولغا كەلتۈرگەن ئاندىرى بىلەن يۇز كۆرۈشۈش پۇرستى (ئۇلارنىڭ يۇز كۆرۈشمىگىنىگە ئىككى ئايغا يېقىن ۋاقىت بولۇپ قالاي دېگەنىدى) ئاخىر يېتىپ كېلىش ئالدىدا تۇرغاندا، ئەكسىچە، ئۇنىڭ ئىككىلىنىپ، ئېھتىيات قىلىپ، يۇز كۆرۈشۈش ۋاقتىنى ئارقىغا سۈرگۈسى، هەممە ئىشنى هازىرقى هالىتىدە ساقلاپ قالغۇسى كەلدى. ئۇ ئاندىرىغا نېمىلەرنى ئېيتىپ بېرەر؟ كۆپ بولسا، ئۇرۇش ئىياغلاشتى، ئالدىنقى سەپتىن يەنە بىر جەڭچى كەنتكە قايتىپ كەلدى، ئۇ جەڭچى بۇرۇن پارتىزان بولغان، ياشىنىپ قالغان، كەم سۆز دېھقان لۇكا ئىسمولېن؛ ئۇ ئارمىيەگە كىرگەن كۇندىن باشلاپلا ئاتلىقلار قىسمىغا تەقسىم قىلىنىپتىكەن، پۈتكۈل ئۇرۇش داۋامىدا ئات بىلەنلا بوپتۇ ــ هارۋىكەشلىك قىپتۇ، دەپ سۆزلەپ بېرەر. ئاندىرىغا يەنە بۇنىڭدىن ئۇچ كۇن ئىلگىرى مەخئىچىنىڭ ئۆزىگە ئاندىرىنىڭ دېرىكىنى سۈرۈشتۈرۈپ بېقىش ئۈچۈن تەكشۈرۈش ئىدارىسىگە بىر پارچە خەت يېزىشنى تاپىلىغانلىقىنى، بۇ خەتنى پوچتالىيونغا ئۆزى بېۋاستە تاپشۇرۇپ بەرگەنلىكىنىمۇ ئېيتىپ بېرەر. بۇنىڭدىن باشقا يەنە سېمىيونوۋنانىڭ، هاۋانىڭ ئىللىپ قالغانلىقىدىنمىكىنتاڭ، هاسا تاياقتا تايانماي، خېلىلا ئوبدان يول ماڭالايدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى ــ سېمىيونوۋنانىڭ يول ماڭالايدىغان بولۇپ قېلىشىنىڭ ئەلۋەتتە ياخشى ئىش ئىكەنلىكىنى، بىراق هەمىشە بۇنىڭ ئۆزىگە نىسبەتەن باشقىچە مەنىسى بار بىر يامانلىقنىڭ بېشارىتى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ

ئۇيغۇرچە كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

بېرەر. ئاندىرىغا يەنە بۇنىڭدىن بۆلەك نېمىلەرنى ئېيتىپ بېرەر؟ قورسىقى... بۇنى ئاندىرىنىڭ ئۆزىمۇ بايقىيالايدۇ. ھە، يەنە بىر ئىشنى ئۇنىڭغا ئېيتىپ بېرىشى كېرەك: يېقىندا ئۇ ئاخىر يۈرىكىنى توختىتىپ ھېلىقى قول سائىتىنى ئىنىنوكىنتى ئۇۋانوۋېچقا سېتىپ بەردى. نەرخىنىڭ تولىمۇ ئەرزان بولۇپ كەتكەنلىكى كۆزگە ئوپئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان ئىش. ئىنىنوكىنتى ئۇۋانوۋېچ بەرگەن پۇلنىڭ ھەممىسى زايوم ئۆچۈن تاپشۇرۇلدى، پۇل تاپشۇرۇش مۇددىتى توشۇپ قالغان تۇرسا، تاپشۇرماي نېمە ئامال بولسۇن؟ !

خوش، ئاندىرى ئۆزىگە نېمىلەرنى دەر؟ نېمىلەرنى دېيەلەر؟ ناستيۇنا ئۇنىڭغا بىر قاراپلا، ئۇنىڭ ئۆزى بىرنېمە دېمىسىمۇ، ھەممىسىنى چۈشىنىپ بولىدۇ، ئۇنىڭ ئىككىيلەن يۈز كۆرۈشەلمەي يۈرگەن مەزگىللەردە ۋاقىتنى قانداق ئۆتكۈزگەنلىكىنى، كۆڭلىدە نېمىلەرنى ئويلىغانلىقىنى چۈشىنەلەيدۇ؛ ھازىرقىدەك كېتىۋەرگەن بىلەن بولمايدۇ، بىرەر يول تېپىش كېرەك، بىرەر ماكان تېپىش كېرەك، بىراق تاپقۇدەك قانداق يول، بارغۇدەك قانداق جاي بولسۇن دەيسىز؟ ... ھۆكۈم چىقىدىغان ۋاقىت كېلەي دەپ قالدى، ئۇ ئادەملەرنىڭ ھۆكمىمۇ، خۇدانىڭ ھۆكمىمۇ ياكى ئۆزىمىزنىڭ ئۆزىمىزگە چىقىرىدىغان ھۆكمىمىزمۇ؟ ئۇنىڭ كىمنىڭ ھۆكمى بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئىشقىلىپ ھۆكۈم چىقىدىغان كۈن يېتىپ كېلەي دەپ قالدى. بۇ دۇنيادا ھامان ياخشىلىققا ياخشىلىق، يامانلىققا يامانلىق يانىدۇ.

كۈنپېتىشقا خېلى ۋاقىت بولسىمۇ، لېكىن شىمال تەرەپتىن مەيىن شامال توختىماي سوقۇپ تۇرغاچقا، دەريانىڭ ھاۋاسى خېلىلا سالقىنلىشىپ قالغانىدى. ھەر يىلى يازدا شىمال شامىلى سوقۇشقا باشلىغاندا، ناستيۇنا ياز شامىلى نېمە ئۈچۈن ئېقىنغا قارشى چىقىدىكەنە، دەپ ھەيران بولاتتى. دەريا شۇنداق چوڭ، ئېقىنى شۇنداق شىددەتلىك بولغاچقا، ئىش ئۆز يولى بويىچە بولغاندا، شامالمۇ دولقۇن بىلەن بىللە ئېقىن بويلاپ چىقىش

كېرەك ئىدى.

ناستيۇنا ئالدىرىماي - تېنىمىي پالاق ئۇرۇپ ماڭدى. ئۇ قېيىقنى ئاران بىر كۈن ھەيدىگەن بولسىمۇ، لېكىن بۇ ئىشقا كۆنمىگەنلىكتىن، ئېغىر پالاق ئۈنى خېلىلا ئازابلىدى: قوللىرى سىرقىراپ ئاغرىپ كەتتى، دائىم بىر خىللا ھەرىكەت قىلىۋەرگەچكە، بېلىمۇ ئۈيۈشۈپ قالدى. تىپتىنچ دەريا يۈزىگە ئۇرۇلغان پالاقتىن گويا ئاستا - ئاستا يىراقلاپ كېتىۋاتقان كىچىك قوڭغۇراقلارنىڭ جىرىڭلاشلىرىغا ئوخشاپ كېتىدىغان يېقىملىق، لەرزان سادا كېلىپ تۇراتتى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا پالاقنىڭ سۈنى بۆلۈپ تاشلىغاندا چىقارغان تۆۋەن، بوغۇق ھەم زورمۇزور چىقىرىلغاندەك تۇيۇلغان ئاۋازىمۇ قۇلاق تۇۋدىن كەتمەيتتى. دەريا ئوتتۇرىسىدىمۇ كۆكتە تۇرغانغا ئوخشاشلا يىراق - يىراقلارغا نەزەر تاشلاشقا بولاتتى، ئۆي - ئىمارەت، ئورمان، ئاسمان، تاغدىكى تېرىلغۇ يەرلەر، دەريا قىرغىقى گويا دولقۇنلارغا ئەگىشىپ لەيلەپ يۈرگەندەك سۇ يۈزىدە تەۋرىنىپ تۇراتتى، ئۇلارنىڭ تېگىگە خەۋپلىك ئورا ۋە تېگى يوق ھاڭ يوشۇرۇنغاندەك، ھەممە نەرسە ئاجايىپ سىرلىق بولۇپ كۆرۈنەتتى. ئانگارا دەرياسى ئۇستىدە بىر لاچىن شۇنداق ئېگىز پەرۋاز قىلىۋاتاتتىكى، قارىماققا كىچىككىنە قارا چېكىتكە ئوخشاپ كېتەتتى، ئۇ ساماداً يامان غەرەز بىلەن ئاللىقانداق بىرنەرسىنى پايلاۋاتاتتى. بىراق، نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ناستيۇنا ئۆمرىدە تۇنجى قېتىم بۇ زىيانلىق قۇشقا ھېسداشلىق قىلدى. ئۇنىڭ ئوزۇق تېپىپ يېيىشىمۇ ئۇنچىلا ئاسان - ئەمەس - دە. راستىنى ئېيتقاندا، ئۇنىڭ يالغۇز مۇشۇ قۇشقىلا ھېسداشلىق قىلىۋاتقىنى يوق، يېقىندىن بۇيان ناستيۇنا ھەرقانداق ئادەم، ھەرقانداق ھايۋان ۋە قۇش - قاناتلارنى ئەيىبلەپ ئولتۇرۇشقا زادىلا ھوقۇقمىز يوق ئىكەن، دېگەن تونۇشقا كەلگەنىدى. چۈنكى، ھەرقانداق مەۋجۇدات ئۆزلىرىگە خاس ۋە ئۆزلىرىگە باغلىق بولمىغان قانۇنىيەت بويىچە ياشايدۇ. بۇنداق ئۆزلىرىگە

باغلىق بولمىغان تۇرمۇش ئۇسۇلىنى ئۆزگەرتىشكە ئۇلار ئامالسىز.

ناستيۇنا قېيىقنى ئارالنىڭ تۆۋەنكى ئېقىنىدىكى بىر يەردىن ھەيدەپ ئۆتۈپ، كەنتتە تۇرۇپ كۆرگىلى بولمايدىغان ئارقا تەرەپكە ئەگىدى ـ دە، يەنە يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ بىرئاز ھەيدىگەندىن كېيىن، ئارال يېنىدا توختىدى. ئەمدىلىكتە بايانتىن قېيىق ھەيدەپ ئۆتكەن دەريا يۇزىنىڭ ئۇچتىن ئىككى قىسمىغا تەڭ كېلىدىغان دەريا شاخابچىسىدىن ئۆتسىلا، دېگەن يەرگە يېتىپ باراتتى. ئۇنىڭ قېيىقنى توختىتىپ قويۇشىغا ھەرگىز ھارغىنلىق سەۋەب بولغىنى يوق، ئۇنىڭغا بىر خىل ئاجىزلىق، روھىي جەھەتتىكى ئاجىزلىق سەۋەب بولغانىدى. ناستيۇنانىڭ پىكىر ـ خىيالى چېچىلىپ، كۆڭلى بىرقىسما بولۇپ قالدى، ھەم ئاندىرى بىلەن دەرھال يۇز كۆرۈشەلەيدىغانلىقىدىن خۇشال بولدى، ھەم بۇ قېتىمقى يۇز كۆرۈشۈشتىن قورقۇپ قالدى، ئاۋۇالقىدەكلا قاپقاراڭغۇلۇق ئىچىگە چۆكۈپ ياتقان ئىستىقبالغا نەزەر سېلىشتىن قورقۇپ قالدى، بۇ ئىككى خىل ھېسسىيات بىر ـ بىرىگە چىرمىشىپ كەتكەنىدى. ئاۋۇال كۆڭلىنى جايىغا چۈشۈرۈپ، قەلبىدىكى زىددىيەتلەرنى تۈگەتكەندىن كېيىن، ئاندىن داۋاملىق ئالغا قاراپ مېڭىشقا توغرا كېلەتتى. ناستيۇنا قېيىققا ئولتۇرغان پېتى قەستەن ئۆزىنى تۇتۇۋالغان، چىرايىنى كۈلكىگە زورلىغان بولۇپ، ھوشىنى يوقاتقان ھالدا سۇغا قاراپ تۇرۇپ قالدى. ئېھتىمال مۇشۇ كۈلكىگە ئەگىشىپ، خاتىرجەملىكىمۇ قويۇق مايغا ئوخشاش ئۆرۈلمەي ئېقىپ كېلىپ، ئۇنىڭ چېچىلغان كۆڭلىنى ئاستا ـ ئاستا ئارام تاپتۇرار. بىراق. ئۇ تەقەززا بولغان خاتىرجەملىك ۋۇجۇدقىمۇ چىقمىدى، يېتىپمۇ كەلمىدى، كۆڭلىدىكى ئەندىشە يەنىلا تۈگىمىدى. قېيىققا ئولتۇرغان ناستيۇنانىڭ چىرايىدىن كۈلكە تەبەسسۇمى غايىب بولۇپ، ئۇنىڭ چىرايىدا غەمكىنلىك ئالامىتى پەيدا بولدى. چۈنكى، قول سائىتىنى ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچقا

سېتىپ بەرگەن چاغدىكى ئەھۋاللار ئۇنىڭ يادىغا كەلگەندى. باشقا ئىشلارنى قويۇپ تۇرايلى، پەقەت مۇشۇ ئەسلىمىلا ئۇنىڭ كۆڭلىنى تىنچىتمىدى.

ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ قول سائىتىنى ئالغىنىغا قويۇپ، بىرھازاغىچە دەڭسەپ كۆردى، قۇلقىغا يېقىپ تىڭشاپ باقتى ھەمدە يەنە كۆزىگە يېقىن ئەكېلىپ سىنچىلاپ قارىدى، يەنە بىر تەرەپتىن ناستيۇناغا زەھەرخەندىلىك بىلەن تەئەججۇپلەنگەن ھالدا سەپسالدى. بىر قاراش بىلەنلا ئۇنىڭ بۇ سائەتنى ناھايىتى ياقتۇرۇپ قالغانلىقىنى بىلىۋېلىشقا بولاتتى، بىراق ئۇنىڭ بۇ سائەتنى قولغا چۈشۈرۈۋالغۇسى يوق ئىدى، ئەكسىچە، سائەتنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى، ئۇنىڭ قانداق قىلىپ ۋە كىملەر ئارقىلىق بۇ يەرگە كېلىپ قالغانلىقىنى ئوبدانراق بىلىۋالغۇسى كېلەتتى. ئۇ سائەتنى كۆزىگە يېقىن ئەكېلىپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بەزى ئەھۋاللارنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيدىغان ئالامەتلەر — مەسىلەن، ئاللىقانداق خەت يېكى ئاللىقانداق بەلگە چۈشۈرۈپ قويۇلغانمۇ ـ يوق دەپ، سىنچىلاپ قاراپ كەتتى. بىراق، ئۇنىڭدا ھېچقانداق ئالامەتلەر قالدۇرۇلمىغانىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ يىپىدىن ـ يىڭنىسىگىچە كوچىلاپ بىلىۋالغۇسى كېلىۋاتقانلىقىنى يوشۇرۇش ئۈچۈن بىرھازاغىچە ئۇن چىقارمىدى. ئۇنىڭ بۇ ياسالمىلىقى ئۆزىنىمۇ، ناستيۇنانىمۇ ئازابلىماقتا ئىدى. ئاخىر شۇنداقلا سوراپ باقماقچى بولغان تەلەپپۇزدا ئېيتتى:

— بۇ سائەتنى قەيەردىن تاپتىڭىز؟ ئاندىرى ئەۋەتىپ بەرگەنمىدى؟

ناستيۇنا بۇنىڭغا ئالدىنئالا تەييارلىق كۆرۈپ قويغانىدى. شۇڭا، ئۇمۇ ئوخشاشلا نەيرەڭۋازلىق قىلىپ، ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچقا قاراپ:

— نەدىكى ئاندىرى ئەۋەتىدۇ دەيسىز... بۇلتۇر ئۆزۈم كاردا كەنتىدىن ئالغانىدىم، ئۇنىڭغا — ئاندىرىغا ئاتاپ ئالغانىدىم. بىراق ھازىر بۇ سائەتنى ساتماي بولمىدى. زايومغا تۆلەيدىغان پۇل

ئۇيغۇر كتاب توربىكىسى www.uygurkitap.com

يوق. ئۇ قايتىپ كەلگەندە ئۆزى پۇل يىغىپ سېتىۋالار. بۇ سائەتنى ئېلىپ قويغىنىمغىمۇ پۇشايمان قىلىپ قالدىم، ــ دېدى.

ــ قانچە پۇلغا ئالغانىدىڭىز؟

ــ ئىككى مىڭ رۇبلىغا.

ناستيۇنا مىخىچقا بۇ سائەتنى ئوڭ مىلتىقى بىلەن تېگىشكەنىدىم دەپ ئېيتقانىدى، بىراق ئىنىوكىنتى ئۇۋانوۋىچ ئالدىدا بۇنداق دېيىشكە پېتىنالمىدى. چۈنكى، ئۇنداق ئادەملەر ئاز ـ پاز قولىغا چىققۇدەك بىرەر نەرسىنى تۇتۇۋالسىلا، ئىشنىڭ تېگى ـ تەكتىنى قالدۇرماي كوچىلاپ سۈرۈشتۇرۇپ كېتىدۇ.

ــ ھىم، لېكىن مېنىڭ ئۇنچىۋالا پۇلۇم يوق، ــ دېدى ئىنىوكىنتى ئۇۋانوۋىچ بېشىنى چايقاپ، ــ قاراڭلار ! سىلەر ھەمىشە بىز نامرات دەيسىلەرغۇ، ئاخىر ئىككى مىڭ رۇبلىنىمۇ خۇددى ئىككى رۇبلىغا ئوخشاشلا ھەش ـ پەش دېگۈچە خەجلىۋېتەلەيسىلەر ! شۇنچىلا پۇلنى پىسەنت قىلماي باشقىلارغا بېرىۋېتەلەيسىلەر. سىزگە بۇ سائەتنى كاردا كەنتىدىكى كىم سېتىپ بەرگەنىدى؟

ــ بۇنى ئۆزۈمۇ ئۇقمايمەن. ئۇ ئەسكەرگە ئوخشاش ئۇزۇن ھەربىيچە پەلتو كىيىۋالغان ئادەم ئىكەن، ئۇ چاغدا بۇ سائەت ماڭا بەكمۇ يېقىپ كەتكەچكە، ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ قولدىن چىقىرىپ قويغۇم كەلمىدى ـ دە، ئۆزۈمنىڭ چاپان، كەمزۇللىرىمنى قالدۇرماي سېتىپ، شۇ پۇلنى جەملىگەنىدىم، ــ ناستيۇنا ئاغزىغا كەلگىنىنى بىلجىرلىغىنىچە ئىنىوكىنتى ئۇۋانوۋىچنىڭ چىرايىغا يۇرەكلىك ھالدا قارىدى، ــ ئەھۋال ھازىرقىدەك بولمىغان بولسا، مەن بۇ سائەتنى ئالاتتىممۇ؟

ــ مېنىڭ ئىككى مىڭ رۇبلى پۇلۇم يوق، مەن سىزگە ئوخشاش ئۇنچىلا پۇلدار ئەمەسمەن، ــ دېدى ئىنىوكىنتى ئۇۋانوۋىچ مۇغەمبەرلىك بىلەن تومۇر تۇتۇپ، ناستيۇنانىڭ

چىرايىغا ئاۋۇالقىدەكلا سەپسېلىۋېتىپ، ــ مىڭ رۇبلى دېسىڭىز ھەرھالدا بولار، يىغىش قىلىپ باقسام چىقىپمۇ قالار، ئۇنىڭدىن كۆپكە پۇل يوق.

ناستيۇنا بىرئاز ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن، بىر ئۇھ تارتىپ ئېيتتى:

ــ ھەي، بوپتۇ، مىڭ رۇبلى بەرسىڭىزمۇ بېرىك، بۇ يەردە بۇ سائەتنى كىمگىمۇ ساتىمەن؟ كاردا كەنتىگە باراي دېسەم بىر كۈن ۋاقىت كېتىدۇ، ئىككى كۈن كېتىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن. بىراق، ھازىر بارىدىغان ۋاقتىم يوق.

ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ مىڭ رۇبلىنى ناستيۇناغا سانىپ بەردى. بىراق، ئۇ ناستيۇنانىڭ گېپىگە ئىشەنمىگەنىدى، بۇنى ناستيۇنامۇ بايقاپ قالدى. راستىنى ئېيتقاندا، ئۇنىڭ قېشىغا بارماسلىق كېرەك ئىدى. لېكىن، ئۇنىڭدىن باشقا ئىزدەپ بارغۇدەك ئادەممۇ يوق ئىدى، چۈنكى ئاتامان كەنتىدە ئۇنىڭدىن باشقا پۇلدار ئادەم تېپىلمايتتى. بۇنىڭدىن باشقا، يەنە ئاللىقانداق بىر كۈچ ناستيۇنانى ئۆزى خالىمايلا تۇرسىمۇ قېرىشقاندەك ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ قېشىغا بېرىشقا ئالدىرىتاتتى. بۇ ئادەم ئۇياق ـ بۇياقتىن پۇراپ يۇرۇشكە، باشقىلارنىڭ سىرىنى ئېچىشقا بەكمۇ ئامراق ئىدى، مەيلى قانداقلا ئىش بولمىسۇن، ئۇنى باشقىلاردىن كۆپرەك بىلىۋالغۇسى، باشقىلاردىن بالدۇرراق بىلىۋالغۇسى كېلەتتى. «ئەھۋال شۇنداق ئىكەن، پۇراپ يۇرسەڭ يۇرۈھەر، گۈپۈلدەپ پۇراپ تۇرىدىغان بىرنەرسىنى ئالدىڭغا ئاپىرىپ راسا پۇرىتىمەن، ئۇزۇن بۇرنۇڭ بىلەن قانغۇچە پۇرۇۋالارسەن، بىردەمدىن كېيىن يەنە ئىككىنچى بىرنەرسىنى ئاپىرىپ بېرىمەن، قورقىدىغان نېمەم بار؟ !»

بىراق، يەنىلا قورقۇشقا توغرا كېلەتتى. ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ رەھىمدىل ئادەم ئەمەس ـ دە. «ئاھ، سەن يېڭىلىشتىڭ، ھازىر ھەربىر قەدەمدە بىر يېڭىلىشىۋاتىسەن.»

ئۇيغۇر كىتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

18

ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ ھازىر ئاللىقاچان تاغ ئۇستىدىكى قىشلىق ئۆيگە كۆچۈپ كەتكەنلىكىنى بىلەتتى. بىراق، ھەيدەپ كەلگەن بۇ قېيىقنى قانداق قىلىشنى بىلەلمەيۋاتاتتى. ئۇنى ئېقىن بويلىتىپ ھەيدەپ ئۆستەڭگە يوشۇرۇپ قويۇش كېرەكمۇ ياكى ئارالنىڭ قارشى تەرىپىدىكى قىرغاق بويىدا توختىتىپ قويۇش كېرەكمۇ — قېيىقنى بۇ يەرگە توختىتىپ قويغاندا، قارشى قىرغاقتىن كۆرگىلى بولمايتتى. ئەگەر بۇ يەرگە راستلا ئاللىقانداق بىر ئادەم كېلىپ قالىدىغان بولسا، ئۇنى ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ يوشۇرۇۋالغىلى بولمايتتى. ئەھۋال شۇنداق بولغاندىكىن، قېيىقنى يوشۇرۇپ قويغانغا يەتمەيتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئۇنىڭ ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتۈپ بۇياققا كېلىپ يۈرگىنى نېمىسى، بۇنىڭغا بىرەر باھانە تېپىش تەسكە چۈشەرمىدى ! قېيىنئاتامنىڭ بىر نەرسە توقۇشىغا ئازراق قىرچىنتال كېسىپ بېرىشكە كېلىۋىدىم دېيىشكە بولاتتى. چۈنكى، بۇ ئەتراپ پۈتۈنلەي قىرچىنتال بىلەن قاپلانغاندى. مىخائىچ راستلا قېيىق بىلەن ئارالغا بېرىپ ئاز - تولا تال كېسىپ كېلىشكە بولىدىغانلىقىنى ئېيتقانىدى. دەرۋەقە، ئۇ بۇ تەرەپتىكى قىرغاقتا ئەمەس، بەلكى ئارالغا بېرىشقا بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان، بىراق بۇ ئىككى ئىشنىڭ ھېچقانچە پەرقى يوق، گويا ئىككىسى بىر ئىش ئىدى. ئۇ مىخائىچقا بۇ تاللارنى ئارالدىن كېسىپ كەلگەنلىكىنى ئېيتسا، ئۇ ئەجەبلىنىشى مۇمكىن، لېكىن بۇنى ئەيىبلەشكە ھېچقانداق سەۋەب تاپالماس. شۇنداق بولمايچۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئارالغا باردىغانلىقىنى ئېيتقاچقا، ناستيۇنا ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىشلەپ قويدى، خالاس. راستىنى ئېيتقاندا، ناستيۇنا ئىشنى توغرا قىلغان بولسا، ئەيىبلىگۈدەك نېمىسى بولسۇن — بىراق

قورقانغا قوش كۆرۈنەر دېگەندەك، ناستيۇناغا ھەمىشە ھەممىلا يەردە كىشىلەر ئۆزىدىن گۇمانلىنىۋاتقاندەك، ئۆزىنى نازارەت قىلىۋاتقاندەك بولۇپ تۇيۇلاتتى، ھەتتا ئۇنىڭدىن ھېچكىم گۇمانلانمىغان، ئۇنى ھېچكىم نازارەت قىلمىغان جايلاردىمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق بولۇپ تۇيۇلاتتى.

بىراق بۇ قېتىم بىر ئادەم راستلا ئۇنى نازارەت قىلماقتا. ئۇ قېيىقنى دەريا قىرغىقىغا ئەكېلىپ، قېيىقنىڭ بېشىنى قۇرۇق سايغا سۆرەپ چىقىرىپ، ئەتراپقا بىر قۇر قارىۋالغاندىن كېيىن، قىيپاش قىرغاققا قاراپ يول ئېلىپ تۇرۇشىغا، ئوڭ تەرەپتىكى سۇ يۈزىگە ساڭگىلاپ چۈشۈپ تۇرغان چاتقاللىق ئىچىدىن بىر ئادەم چىقىپ كەلدى، شۇ چاغدا ناستيۇنا ئۇنى سەزمىگەنىدى، ئۇ تۇيۇقسىزلا ئارقا تەرىپىدىكى تاشلىقتىن شىرىقلىغان ئياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپ قېلىپ، قورققىنىدىن جان - پېنى چىققۇدەك بولۇپ، بۇرىلىپ ئارقىسىغا قاراپ، بىر ئادەمنىڭ ئېڭىشكەن پېتى ھېلىقى قېيىقنى كۆچەپ سۆرەپ تاشلاقا چىقىرىۋاتقانلىقىنى كۆردى - دە، ھودۇقۇپ ۋارقىراپ تاشلىدى.

— قېيىقنى بۇنداق توختىتىپ قويغىنىڭ نېمىسى؟ سۇ ئېقىتىپ كېتىدۇ ! — ھېلىقى ئادەم سۆزلەۋېتىپ سەل - پەل ئېڭىشكەن ھالدا ناستيۇناغا قاراپ كەلدى.

بۇ ئاندىرى ئىدى. ناستيۇنانىڭ پۈتۈن ئەزايى تېخىچە لاغىلداپ تىترەۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن دەرھال قورقۇش ئارىلاش خۇشال بولغان ھالدا ئاندىرىدىن ئاغرىندى ۋە ئۇنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئاتتى. بىراق، ئاندىرى ناستيۇنانى قۇچاقلىغىلى قويماي، كاپ قىلىپ تۇتۇپ سۆرىگەن پېتى چاتقاللىققا ئېلىپ كىرىپ كەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئانگارا دەرياسىدىن ئۆز قارىسىنى يوقاتتى. چاتقاللىققا كىرىپ بولغاندىن كېيىن، ئاندىرى ئۇنى چىڭ قۇچاقلىۋالدى - دە، ھاسىراپ - ھۆمۈدىگەن پېتى ئۇنىڭ چىرايىغا سەپسالدى.

— بۇگۈن كېلىدىغانلىقىڭنى ئاللىقاچان بىلىپ بولغانىدىم، —

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

دېدى ئۇ ھاسىرىغان ھالدا سۆزلەپ، كۆزلىرى ناستيۇناغا تولىمۇ يېقىندىن تىكىلىپ تۇرغاچقا پۇرۇشۇپ كەتكەنىدى، ــ ئەتىگەن دەريا شاخابچىسىنىڭ ئۇ تەرىپىدە ئادەملەرنىڭ گۇدۇڭلاشقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئىچىدە سېنىڭمۇ بارلىقىڭنى بىلگەنىدىم. مەن سېنى دەريادىن ئۆتۈپ كېلىدۇ دەپ ئويلاپ، بۇ يەردە توپتوغرا بىر كۈن ساقلىدىم. دېگەندەك قېيىق ھەيدەپ كېلىۋاتقىنىڭنى كۆردۈم.

ئۇ ناستيۇنانى تېخىمۇ چىڭراق باغرىغا باستى.

ــ ئاستىراق، ھەي ئېيىق، ــ دېدى ناستيۇنا ئاندىرىنى نېرىراق ئىتتىرىپ، قورسىقىنى تومپايتقان ھالدا، ــ قاراڭا سىزنى، بۇنداق قىلسىڭىز مەجبۇر تاشلايسىز، كۆرمىدىڭىزمۇ، بۇنى؟

ــ راستلا قورسىقىڭدا بارمىكەن؟ ــ ئۇ خۇشاللىقىدىن گاڭگىراپ قالغاچقا، ئارانلا شۇ گەپنى قىلالىدى.

ــ مېنىزە، قورسىقىنى ئۇماچ بىلەن تولدۇرۇپ شۇنداق چوڭ قىلىۋالغانمىدىكىن دەپ ئويلاپ قالغانمىدىڭىز؟

ئاندىرى قاقاھلاپ كۈلۈپ كەتتى. ئۇ ئاللىقاچان كۈلۈشتىن چىقىپ قالغانىدى. ئارىغا ئوخشاش يوغان، كالانپاي ئالىقىنى بىلەن ناستيۇنانىڭ قورسىقىنى ئاۋايلىغان ھالدا بېسىپ كۆردى، ئۇنىڭ شۇنداق بېسىشى بىلەن ناستيۇنانىڭ يۈرىكى شۇرراپ ئېرىپ كەتتى ـ دە، ئۇ ئىختىيارسىز ھالدا چەكسىز مۇلايىملىق بىلەن يېنىككىنە بىر تىندى.

ــ تېخى قولغا ئۇرۇنمايدىكەن، ــ دېدى ئاندىرى.

ــ نەدىكى گەپنى قىلىپ يۈرىسىز؟ نېمىشقا ئۇرۇنمايدىكەن...

ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ قولىدىن تۇتۇپ، ئۇنى قورسىقىنىڭ تۆرەلمە ئاللىقانداق نەرسىسى بىلەن تىرەپ تۇرۇپ مىدىرلاۋاتقان يېرىگە تەگكۈزدى.

ــ ئۇرۇندىمۇ؟

— ئۇقالمىدىم، ئاللىقانداق بىرنەرسە باردەك قىلىدۇ.
— ئۇقالماپتىمىش... ئۆزىڭىزنى ئۇقۇپ بولمايدۇ. بۇنىڭدىن باشقا قانداق بولسا بالا بار بولغان بولاتتى؟ سىزگە ئېيتسام، مەن بۇنىڭ ئوغۇللۇقىنىمۇ بىلمەن تېخى.
— ۋاھ، بىلمەن دېگىنە ! — دېدى ئۇ خىرقىراپ كۈلۈپ، — قانداق بىلىسەن؟
— بۇ جەزمەن ئوغۇل، ئىشەنمىسىڭىز ئىككىمىز يەنە بىر قىز تېپىشقىمۇ باغلىشىپ قويايلى، قانداق دەيسىز؟
— ئاۋۋال ماڭا بىر ئوغۇل تۇغۇپ بەرگەندىن كېيىن، ئاندىن بىرنېمە دەيلى.
— تۇغۇپ بېرىمەن، ئەلۋەتتە. نېمىشقا تۇغمايدىكەنمەن؟ بالىنى تۇغماي قورساقتا تۇرغۇزۇۋەرگەننى كىم كۆرۈپتىكەن؟ ! — ناستيۇنا ئۆز گېپىدىن ھى ـ ھىلاپ كۈلۈپ كەتتى.
بىراق، ئۇ ئاندىرىغا سىنچىلاپ سەپسالغان چاغدا، كۆڭلى بىردىنلا لاسسىدە سوۋۇپ كەتتى، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن شۇنداق تېز يۇز كۆرۈشۈپ قېلىشىنى خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغان شارائىتتا كۆرۈشۈپ قالغانلىقىدىن پەيدا بولغان شادلىق بىردىنلا غايىب بولدى. ئاندىرى بىراقلا يادائىغۇراپ كەتكەنلىكتىن، چىرايى ئۆزگىرىپ كەتكەندى، يۈز ـ كۆزلىرىنى ساقال بېسىپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا قوۋۇزىدىكى بۇلجۇڭ گۆشلەرنىڭ بوشىشىپ كەتكەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى، خۇنى كەتكەن كۆزلىرىدىن چەكسىز دەرد تارتىۋاتقانلىقى چىقىپ تۇراتتى. ساقاللىرى ئەمدىلىكتە قارىيىپ كۆرۈنمەي، بەلكى مەينەتلىك چىقىپ تۇرىدىغان كۈل رەڭ تۈسكە كىرىپ قالغانىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە ساقال ـ بۇرۇتلىرى چىگىچلىشىپ كەتكەچكە، تېخىمۇ غېرىب ـ ئەبگار بولۇپ كۆرۈنەتتى. بېشى گويا ئۆز ئالدىدىكى ئاللىقانداق بىرنەرسىلەرنى زەن قويۇپ كۆزەتمەكچى بولۇۋاتقاندەك ياكى ئۇنىڭ تۇنۇشىغا قۇلاق سالماقچى بولۇۋاتقاندەك، ھامان ئالدى تەرەپكە سوزۇلغىنى سوزۇلغانىدى، —

ئەملىيەتتىمۇ، ئۇ ھەقىقەتەن ھەر ۋاقىت ھوشيار تۇراتتى. ئۇ چېچىنى يېقىندا ئالغان، يەنى ئۆزى قايچا بىلەن ئەپلەپ ـ سەپلەپ قايچىلىغاندى، ھازىر بولسا گويا ئىت تالىۋەتكەنگە ئوخشاش ئۇزۇن ـ قىسقا، ئېگىز ـ پەس تۇراتتى. بولۇپمۇ ئۇنىڭ كۆزلىرى ناستيۇنانىڭ يۈرىكىنى پىچاق بىلەن تىلغاندەك ئېچىشتۇرۇۋەتتى. ئۆتكەن قېتىم يۈز كۆرۈشكەندىن بۇيان ئاندرىنىڭ كۆزلىرى ئاجايىپ بەك ئۆزگىرىپ كەتكەن، ئۇنىڭدىن قاتتىق ھەسرەت ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى، ئۇنىڭدا ئەندىشىدىن باشقا ئالامەتلەردىن ئەسەرمۇ قالمىغاندى... ئاندرى ناستيۇنانىڭ كۆڭلى يېرىم ھالدا قاراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، بىردىنلا ئالدىغا بىر قەدەم چامدىدى ـ دە:

ـــ قانداق مېنىڭ بۇ ئەپتىمدىن يىرگىنىۋاتامسەن؟ ـــ دەپ سورىدى.

ـــ ئاندرى... ـــ دېدى ناستيۇنا بۇ سوئالدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ بېشىنى ئۇنىڭ كۆكرىكىگە قويۇۋېتىپ، ئۇ ئاندرىنىڭ كۆكرىكىگە بېشىنى قويغان پېتى ئۆزى ئەڭ مۇھىم دەپ ھېسابلىغان خەۋەرنى غاراڭ ـ غۇرۇڭ ئاۋازى بىلەن ئېيتتى، ئاندرى، سىز تېخى بۇنىڭدىن خەۋەرسىز، ئۇرۇش ئاياغلاشتى.

ـــ خەۋەر تاپتىم، ـــ دېدى ئۇ ئاغزىنىڭ ئۇچىدىلا.

ـــ قانداق خەۋەر تاپتىڭىز؟ كىم ئېيتتىپ بەردى؟ ـــ دېدى ناستيۇنا ھەيران بولۇپ ئارقىسىغا بىر قەدەم چېكىنىپ.

ـــ سىلەر ئۇنى تەبرىكلەپ ئاتقان مىلتىق ئاۋازىنى ئاڭلىدىم.

ـــ ھە ـ ھە، مىلتىق ئاتقاندۇق، راست...

ـــ ھازىر مېنىڭ كۆزلىرىم بىلەن قۇلاقلىرىم چېنىقىپ قالتىس بولۇپ كەتتى... ھەممىنى كۆرەلەيدىغان، ئاڭلىيالايدىغان بولۇپ قالدىم، ـــ دېدى ئۇ گويا ئۇرۇش ئايىغلاشتى دېگەن گەپتىن ئۆزىنى قاچۇرۇۋاتقاندەك ھەم يەنە راستلا ئۆزىنى ماختىماقچى بولۇۋاتقاندەك ئاھاڭدا، ـــ ھەتتا ئۆزۈمدىن ئۆزۈم قىزغىنىدىغان بولۇپ قالدىم. ئەتىگەن سىلەر ئانگارا دەرياسىنىڭ

ئاساسىي قاتناش يولىدا قېيىق ھەيدەپ يۈرگەن چېغىڭلاردىلا ئاۋازىڭلارنى ئاڭلاپ قالغانىدىم. ئاڭلىغاندىمۇ تېخى تاغ ئۈستىدە، قىشلىق كىچىك ئۆيدە تۇرۇپ ئاڭلىغانىدىم. دەريا شاخابچىسىغا يېتىپ كەلگىنىڭلاردا، ھەتتا سېنىڭ ئاۋازىڭنىمۇ پەرق ئېتىۋالدىم.

— بىراق، مەن سىزگە ھېچقانداق نەرسە ئېلىپ كېلەلمىدىم، — دېدى ناستېيۇنا ئاستاغىنا، ئۇ كۆڭلىدە باشقا ئىشلارنى ئويلاۋاتقاچقا، ئاۋازى كىشىگە ئانچىلا قىزغىن ئەمەستەك تۇيۇلاتتى، — مەن پەقەت ئازغىنا بولكا بىلەن بىرنەچچە تۇخۇملا ئالغاچ كەلدىم. باشقىلارنىڭ كۆرۈپ قېلىشىدىن قورقۇپ قالدىم.

— بىرنەرسە ئېلىپ كېلىشنىڭ ھاجىتى يوق. ئەمدى ياشاپ كېتەلەيمەن، ئورمان مېنى باقالايدۇ. ماڭا پاشلىق بولسىلا بولاتتى، ناستېيۇنا. پاشا قاقشىتىدىغاندەك تۇرىدۇ. پاشلىق بولمىسا، ئۇلار مېنى يەپ قويىدۇ.

— پاشلىق... راست، مەن ئۇنى نېمىشقىمۇ ئۇنتۇپ قالغاندىمەن؟

— كېلەر نۆۋەت ئالغاچ كەل.

— ماقۇل...

ناستېيۇنا پاشلىقنى قەيەردىن تېپىش ئۈستىدە ئويلاندى: ئاندىرىنىڭ ئات يالىدىن توقۇلغان ئەسلىدىكى پاشلىقى ئاللىقاچان كاردىن چىققان؛ ئۆيدە ئارتۇقى يوق. بىر يەردىن بىرنى تېپىشقا توغرا كېلىدۇ. پاشا يىرتقۇچ ھايۋانلاردىنمۇ ئەشەددىي كېلىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئاندىرى بۇ يەردە يەككە - يېگانە تۇرسا، پاشلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا بەس - بەس بىلەن ئېتىلماي قالمايدۇ.

ئاندىرى بىلەن ناستېيۇنا بىر - بىرىگە يېپىشقان پېتى شۇ يەردە تۇرىۋەردى. ئەتراپى ئۆزلىرى بىلەن تەڭ بويلۇق يۇمران ئاق قېيىن دەرەخلىرى بىلەن ئورالغاندى. بۇ يۇمران ئاق قېيىنلار بىخ سۈرۈپ، يوپۇرماق چىقىرىۋاتاتتى. تۇرۇلۇپ قالغان يۇمران

يوپۇرماقلار يېيىلىپ كەتكەن بولۇپ، بۇ يوپۇرماقلارنىڭ يول - يول، ئىنچىكە، چوڭقۇر تومۇرلىرى قۇياش نۇرىدا تاۋلىنىپ تۇراتتى، ئىنچىكە، يۇمران يوپۇرماق بەتلىرىدىن ئاقۇچ نۇر چاقنايتتى. دەرەخ ئارىسىدىكى يوچۇقتىن ئانگارا دەرياسى كۆرۈنۈپ تۇرسىمۇ، لېكىن ئاتامان كەنتىنى ئارال توسۇۋالغاندى. پاتاي دەپ قالغان كەچكى قۇياش ئۆزىنىڭ قىيپاش نۇرىنى شۇ تەرەپكە سەپمەكتە ئىدى. ئۇلار تۇرۇۋاتقان بۇ ئەتراپتىكى دەريا قىرغاقلىرى كەڭ بولۇپلا قالماستىن، بەلكى مەنزىرىسى سۈرەتتەك گۈزەل ئىدى: بولۇق چىمەنلىكتە باراقسان ئالۇچا ۋە ئاق قېيىن دەرەخلىرى قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى، دەريا قىرغىقى بىلىنەر - بىلىنمەس قىيپاش هالەتتە سۇغا تېگىپ تۇراتتى، بۇ يەرنىڭ جىمجىتلىقى گويا خىيالىي جەننەتكە ئوخشاپ كېتەتتى. چىمەنلىك ئارىسىدا جۇغى كىچىك، چاقىنغىنا كەلگەن، لېكىن بوش ئاۋازدا سايرايدىغان نۇرغۇن نامسىز قۇشلار ئۇيانىدىن - بۇيانغا سەكرىشىپ يۈرەتتى. ئۇلارنىڭ بويىنى ئۇزۇن، بېشى كىچىك بولۇپ، دۈمبىسى ئالتۇن رەڭ تېتىنىڭكىگە ئوخشاش يول - يول ئىدى. بىر كاككۇك مۇشۇ قىرغاقنىڭ يىراق بىر يېرىدە «كاككۇك ! كاككۇك !» دەپ سايراۋاتاتتى، ئۇ كىشىلەر ئۇچۇن پال بېقىپ① بېرىمەن دەپ تۇرۇۋېلىپ، ئادەمنى تويدۇرۇپ خېلى ئۇزاققىچە سايرىدى. ناستيۇنا قېيىقتىكى چېغىدا ئۆزى ئۇچۇن كاككۇكقا پال باقتۇرغۇسى شۇنداق كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ ئاللىقانداق بەختسىزلىكتىن دېرەك بېرىپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ، بۇ نىيىتىدىن يانغانىدى، ئەگەر ئۇ شۇ چاغدىن باشلاپ كاككۇكنىڭ: «ياشامسەن ياشىمامسەن، ياشامسەن، ياشىمامسەن...» دېگەن سايرىشىنى سانىغىلى تۇرغان بولسا،

① رۇسلار كاككۇك ئادەمنىڭ قانچە ياشقا كىرىدىغانلىقىغا پال بېقىپ بېرەلەيدۇ دەپ خۇراپىيلارچە ئىشىنىپ كەلگەن، ئادەتتە كاككۇك سايراشقا باشلىغاندىن تارتىپ توختىغۇچە بولغان ئارىلىقتا قانچە قېتىم سايرىغان بولسا، ئادەمنۇ شۇنچە ياشقا كىرەلەيدۇ دەپ قارايتتى.

هازىرغىچە ئىككى يۈز ياشقىچە ساناپ بولغان بولاتتى.

— قىشلىق ئۆيگە كېتىمىزمۇ، قانداق؟ — ئاندىرى سوراۋېتىپ، نېمە ئۈچۈنكىنتاك، ئەتراپقا بىر قۇر قاراپ قويدى.

— بەك يىراققا كېتىپ قالارمىزمىكىن، — دېدى ناستيۇنا ئىككىلەنگەن ھالدا، — قېيىقنى بۇ يەرگە تاشلاپ كېتىپ قالساق... ئوغرىغا بېرىپ قويۇشمىز مۇمكىن.

— كىممۇ بۇ يەرگە كېلىپ يۈرەر...

ناستيۇنا قېيىق يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭ بېشىدىن يېمەكلىكلەر ئورالغان كىچىككىنە بوپىسىنى ئالدى. بىراق، ئۇلار قىشلىق ئۆيگە بېرىپ يۈرمەي، شۇ ئەتراپتىنلا ئولتۇرۇپ مۇڭداشقىلى بولمىدىغان بىر جاينى تاللاشقا كىرىشتى. ئىزدەپ يۈرۈپ ئورمان ئارىلىقىدا خىلۋەت جىمجىت، بىر پارچە چىمەنلىكنى تاپتى، سۆڭەككە ئوخشاپ كېتىدىغان ھەم ئاپپاق، ھەم قاتتىق كەلگەن بىر تۈپ يىقىلغان دەرەخ چىمەنلىكنىڭ قاق ئوتتۇرىسىغا چۈشۈپ، ئۇنى دەل ئوتتۇرىدىن ئىككىگە ئايرىپ تاشلىغانىدى. ئۇلار ئەنە شۇ يىقىلىپ چۈشكەن دەرەخنىڭ غولىدا ئولتۇرۇشتى. ناستيۇنا كىچىك بوپىنى ئاندىرىغا سۇندى؛ ئاندىرى كۆڭلىدە بىرنېمىنى ئويلاۋاتقاندەك، يىراقتىكى ئاللىقانداق بىر جايغا نەزەر تاشلاپ ئولتۇرغىنىچە بوپىنى ئاستا - ئاستا ئاچتى. بىراق، ئۇ بولكىنى كۆرۈپلا، ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايى ھە دەپ قاساشقا باشلىدى. ناستيۇنا ئۇنىڭ بولكىنى ئالمان - تالمان يەۋاتقان، ئېچىرقاپ كەتكەن ئەپتىگە قاراشتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ، يىقىلىپ چۈشكەن دەرەخ غولىدىن سىيرىلىپ پەسكە چۈشتى - دە، قېيىقتا ئولتۇرۇۋېرىپ ئۈيۈشۈپ قالغان پۇتلىرىنى سوزۇپ ياتتى، بىراق ئۇ يەنىلا ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايى، پات - پات بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئاندىرىغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قوياتتى، شۇ پەيتتە ئۇنى ئاندىرىنىڭ ئۆزىمۇ، ئۇنىڭ ئېچىرقاپ مۇشۇ دەرىجىگە يېتىپ قالغان ئوسال قىياپىتىمۇ ئەمەس، بەلكى كىيىملىرى جۇل - جۇل بولۇپ كەتكەن، چاچلىرى پاخپايغان،

چىرايى مەينەتلىشىپ كەتكەن، ساقىلى ئارىسىغا چۈشۈپ كەتكەن بولكا ئۇۋاقلىرىنى تېرىپ ئاغزىغا سېلىۋاتقان بىر ئەر كىشى، ئۇنىڭ دەردىدە ئۆزى ئۆيان ئۆرۈلۈپ - بۇيان چۆرۈلۈپ، ئۇيقۇسى ئۇيقۇ بولمايۋاتقان، ئۆزىنى قانچە قېتىملاپ يۇز كۆرۈشۈپ كېلىشكە يۈگۈرتكەن مۇشۇ ئادەم ھەيران قالدۇردى، چۆچۈتتى. «ئاھ خۇدا، ئادەمنىڭ ھېسسىياتى نېمە ئۈچۈن شۇنچىلا نورمالسىز، شۇنچىلا قالايمىقان بولىدىغاندۇ؟ ! قاراپ تۇرۇپ شۇنچىلا ئۆزگىرىپ كېتەمدىغاندۇ؟ ! مېنى دەريادىن ئۆتۈپ بىر يۇز كۆرۈشۈۋېلىشقا تەقەززا قىلغان ئادەم شۇمىدۇ؟ ! ئېچ - ئىچىمدىن سېغىنىپ، غېمىنى يەپ كەلگەن ئادەم شۇمىدۇ؟ ! ماڭا شۇنچىلا قورقۇنچلۇق ھالدا غوجايىنلىق قىلىشقا ھوقۇقلۇق بولغان ھەمدە شۇنداق غوجايىنلىق قىلىش ھوقۇقىنى قوبۇل قىلىشقا مېنى شۇنچىلا رازىمەنلىك بىلەن كۆندۈرگەن ئادەم شۇمىدۇ؟ !» بۇنىڭغا ئىشىنىش تەس ئىدى. بىراق، ناستيۇنا ئۆزىنى يەنە مۇشۇنداق كوچىلاپ سوراۋېرىشتىن توستى، چۈنكى ئۇنىڭ ئېسىگە ئۇشتۇمتۇتلا، ئاندىرىمۇ ئالدىنقى سەپتىن قايتىپ كېلىپ بىرىنچى قېتىم يۇز كۆرۈشكەندە، ئۆز - ئۆزىدىن: «مەن قاراپ تۇرۇپ مۇشۇنداق بىر ئايال بىلەن يۇز كۆرۈشۈش ئۈچۈن شۇنچىلا تەقەززا بولۇپ قېچىپ كەلگەن بولغىيمىدىم؟ قاراپ تۇرۇپ مۇشۇنداق بىر ئايال ئۈچۈن يۈرىكىمنى قاپتەك قىلىپ، شۇنچىلا ھاماقەتلىك قىلىدىمۇ؟» دەپ سوراپ باققاندۇ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ بېشىغا كېلىدىغان خەۋپ - خەتەر بىر ئانگارا دەريادىن ئۆتۈشتە ئۈچرايدىغان خەۋپ - خەتەردىن كۆپ چوڭ، دېگەن خىيال كەلدى. ناستيۇنانىڭ يۈرىكى ئەنە شۇ خىيال بىلەن «ئەسلىدە ئادەم ئۆزىنىڭ ھېچنېمىسىنى بىلمەيدىكەن، ئۆزىگىمۇ ئىشەنمەيدىكەن، ئۆزىدىنمۇ ئۆزى قورقىدىكەن» دەپ، يۈرىكى ئىنتايىن قاتتىق سىقىلىپ كەتتى.

ھېلىقى كاككۇك بولسا ئۆز سەنىمىگە دەسسىمەكتە، دەل - دەرەخ، دەريا، تاشلارغا پال بېقىپ، ئۇلارنىڭ قانچە ياشقا

كىرەلەيدىغانلىقىنى ھېسابلاپ باقماقچى بولۇۋاتقاندەك، توختىماي سايرىماقتا. دەريا دولقۇنى ئارالغا ئۇرۇلۇپ، شار ـ شۇر قىلىپ ئاۋاز چىقارماقتا؛ شاخ ـ شاخلارغا خېلىلا بۇرۇن تارتىپ قويۇلغان ئۆمۈچۈك تورلىرى كەچكى شەپەق نۇرىدا ۋالىلداپ چاقنىماقتا. ئەتراپقا نەزەر تاشلىسىڭىز، ھەممىلا ياق ياپيېشىل تون يېپىنغانىدى، گۈللەپ ياشناۋاتقان بۇ ياپيېشىل دۇنيا ئادەمنىڭ كۆزلىرىنى قاماشتۇرۇپ، ياپيېشىل، سۈس تۇمان پەردىسىنى ھاسىل قىلاتتى؛ گۈپۈلدەپ دىماققا ئۇرۇلۇپ تۇرغان نەمخۇش ۋە يېپىشقاق خۇش پۇراق كىشىگە ئارام بېغىشلايتتى. بىر كېپىنەك ئۇچۇپ كېتىۋېتىپ، چىمەنلىككە تېگىپ موللاق ئېتىپ يىقىلىپ چۈشۈپ، بولۇق ئوت ـ چۆپ ئارىسىغا كىرىپ قېلىپ، ئۇزاققىچە ئۇيان ـ بۇيان ئۇسۇپ باققان بولسىمۇ، لېكىن زادىلا ئۇچۇپ چىقىپ كېتەلمىدى. دەرەخ شاخلىرى ئارىسىدىن ئانگارا دەرياسىنى، ھەتتا تاشلىققا چىقىرىپ قويۇلغان قېيىق قۇيرۇقىنى كۆرۈپ تۇرۇشقا بولاتتى. ناستيۇنانىڭ پات ـ پات شۇ ياققا قاراپ قويۇشى ھەرگىز قېيىق يېتىپ كېتەرمىكىن دەپ ئەنسىرىگەنلىكتىن بولماستىن، بەلكى باشقا ئاللىقانداق بىر ئىشتىن ئەنسىرەيتتى، ئۇ شۇ تاپتا قېچىپ قۇتۇلۇشقا بولمايدىغان بىر خىل ھېسسىيات بىلەن شۇ ئىشنىڭ يۈز بېرىشىنى كۈتۈپ تۇراتتى.

ئاندىرى بولكىنى يەپ بولدى. ناستيۇنا ئۇنىڭ گەپنى باشقا ياققا ئەگىتىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، سوئالنى توپتوغرىلا قويدى:

— ئۇرۇش ئاياغلاشتى، ئەمدى ئىككىمىز قانداق قىلىمىز، ئاندىرى؟

— بىلمەيمەن، — دېدى ئاندىرى مۇرىسىنى لىكىلدىتىپ، ناستيۇنا بۇ گەپنى ئاڭلاپ بىرقىسمىلا بولۇپ قالدى، ئۇ يالغۇز «بىلمەيمەن» دېگەن گەپنىڭ تولىمۇ يېنىكلىك بىلەن ئېيتىلغانلىقىنى ھېس قىلىپلا قالماستىن، بەلكى ئاندىرىنىڭ

www.uyghurkitap.com

هېچقانداق ئىشتىن زادىلا خەۋەر تاپقۇسى كەلمەيدىغانلىقىنى هېس قىلدى.

ــ ھەرھالدا بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزنى باشقا ئادەم كېلىپ سەرەمجانلاشتۇرۇپ بەرمەس؟ بۇنىڭ بىرەر چارىسىنى قىلىش كېرەك، ئاندىرى.

ــ مېنى قانداق قىل دەيسەن؟

ــ قانداقمۇ مەن سىزنى مۇنداق قىل دەي... بۇنى مەن دەۋاتمايمەن... بەلكى... قانداق، ئىككىمىز ھېچقانداق چارە ئويلاپ كۆرمەيمىزمۇ؟ بىرنېمە دەڭا.

ئاندىرى بۇرىلىپ ئۇنىڭغا قارىغان پېتى بىرپەس خىيالغا چۆمۈپ، نېمە دېيىش ئۈستىدە ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن، ئاخىر توختىماي سۆزلەشكە باشلىدى:

ــ قانداق قىلىمىز؟ سەن ماڭا بالا تۇغۇپ بېرىسەن. مانا بۇ سېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك ئىشىڭ. ئۆلۈپ كەتسەڭمۇ بالىنى تۇغمىساڭ بولمايدۇ، بۇ ئىككىمىزنىڭ جېنى. سەن نېمە قىلغۇڭ كەلسە شۇنى قىلىۋەرگىن، ئىختىيارىڭ. بىراق، شۇنى ئېسىڭدە تۇتقىنكى، بالىنى تۇغۇپ بەرمىسەڭ زادى بولمايدۇ. بۇنىڭغا تەييارلىق كۆرىۋەرسەڭ بولغىنى، ــ ئۇ گەپنى باشلىغىنىدا تەلەپپۇزى ئىنتايىن قەتئىي ھەتتا ئىنتايىن جىددىي، قاتتىق ئىدى. لېكىن، سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، تۇيۇقسىز ئۈنى پۈتۈپ قالدى. ناستيۇنا شۇنى سەزدىكى، يېقىندىن بۇيان ئاندىرى دائىم ئاۋازىنى ئۆزگەرتىپ سۆزلەيدىغان بولۇپ قالغانىدى. ھەمىشە جىددىي بولۇشقا تېگىشلىك بولمىغان چاغلاردا جىددىي بولۇۋالاتتى، لېكىن ئارقىدىنلا ئاۋازى يەنە يىغلامسىراۋاتقانغا ئوخشاش ئىنتايىن ھەسرەتلىك ئاھاڭغا ئۆزگىرىپ كېتەتتى. بۇ ئېھتىمال ئۇنىڭ كۈنبويى مۇڭداشقۇدەك ئادىمى بولماي، يەككە - يېگانە يۈرگەنلىكىنىڭ نەتىجىسىدۇر، ياكى بۇنىڭدا يەنە باشقا سەۋەبلەر باردۇ. ئاندىرى گېلىنى قىرىۋېتىپ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، ــ ئۆزۈمچۇ؟ ئۆزۈم قانداق قىلىشىم كېرەك؟

سەن ئېھتىمال «ئەگەر ئۇ ئالدىنقى سەپتە تۇرىۋەرگەن بولسىمۇ، ئۆلۈپ كېتىشى ناتايىن ئىدى» دەپ قانچە قېتىم ئويلىغاندۇرسەن. بۇنى ئىنكار قىلىپ يۈرمىسەڭمۇ بولىدۇ، سېنىڭ جەزمەن مۇشۇنداق ئويدا بولغانلىقىڭنى بىلىمەن. ئۆزۈمدىمۇ مۇشۇنداق ئويلار بولغان. هازىر ئۇرۇش ئاياغلىشىپ بولغاندىكىن، بۇنداق ئويدا بولۇشنىڭ هېچقانداق ئەجەبلەنگۈچلىكى يوق. گەپنىڭ راستىنى ئېيتقاندا، ئېھتىمال زادىلا ئۆلۈمەي ئۆيگە هايات قايتىپ كېلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى، — ئۇ ئېڭىشىپ، يۈزىنى ناستيۇناغا مەھكەم ياقتى، كۆزلىرى ئاۋۋالقىدىنمۇ بەكرەك پۈرۈشۈپ كېتىپ، هەتتا كۆز قارىچۇقىمۇ كۆرۈنمەي قالدى. ئۇ پۈتۈك ئاۋازى بىلەن دۈدۈقلاپ تۇرۇپ، ئادەمنى قورقۇتۇپ قۇيقا چاچلىرىنى تىك تۇرغۇزغۇدەك ئەلپازدا پىچىرلىدى، — ناۋادا ئۆلۈپ كەتكەن بولسام، هازىر سەن بىلەن بىر يەردە بولالامدىم؟ بۇنى هېچكىمۇ هۆددىگە ئالالمايدۇ. مانا هازىر قانداقلا بولمىسۇن يېنىڭدا ئولتۇرۇپتىمەن. مەندىن قانداق قىلىمىز دەپ سوراپ يۈرمىگىن، مېنى ئالدىراتمىغىن. مەن قىلالايدىغان بىرلا ئىش قالدى، — ئاندىرى قەددىنى رۇسلاپ، بىر قولىنى تۆۋەنگە قارىتىپ شىلتىدى، — توختاپ تۇرغىن، گېپىمنى ئۈزۈپ تاشلىما. مەن سېنى چۈشىنىمەن، ساڭا ئىشىنىمەن. ئەينى چاغدا ساڭا يازغىچە ياشايمەن دەپ ئېيتقان ئەمەسمىدىم. قارىمامسەن، ياز دېگەن كېلىپ بولدى. سەن شۇنىرغانغا قارىماي، مۇزلارغا دەسسەپ مېنى كۆرگىلى كەلگەنگە ئانچە ئۇزاق ۋاقىت بولمىدى، بىراق مانا بۇگۈن بۇ يەرگە قېيىق هەيدەپ كېلىۋاتىسەن. مەن تۇگەشتىم، ناستيۇنا، بۇ ئويىنىشىپ دەۋاتقان گېپىم ئەمەس، هەرقانچە دېگىنىم بىلەنمۇ هاياتلىق يولۇپ قالمىدى. بۇ يەردە تۆت ئاي تۇرۇپ، توپتوغرا قىرىق يىلنى ئۆتكۈزگەندەك بولدۇم. بۇنىڭغا ئاللىقاچان ياشاپ بولغان ئوتتۇز يىلنى قوشسام، مەن تۇگەشتىم دېگەن گەپ. شۇنى ساڭا ئېيتىپ قويای، بۇ ئويىنىشىپ دەۋاتقان گەپ ئەمەس، بەلكى ئۆزۈمۇ

ئۆزۈمنىڭ بىكاردىن ـ بىكار تۈگىشىپ كەتمىگەنلىكىمنى بىلىپ قېلىشىم كېرەك. مەن ساڭا يەنە پايدام تېگىدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن. سېنىڭ بۇ يەرگە مېنى دەپ ئەمەس، بەلكى ئۆزۈڭنى دەپ، ئۆزۈڭنىڭ كۆڭلىنى ئارام تاپتۇرۇش ئۈچۈن كەلگەنلىكىڭگە ئىشىنىمەن.

ـــ شۇنداق، مەن تا ھازىرغىچە بۇ يەرگە زادى كىم ئۈچۈن كەلگەنلىكىمنى ئېيتىپ بېرەلمەيمەن، ـــ دېدى ناستيۇنا ئىقرار بولۇپ.

ـــ سەن كۆڭلۈڭدىكى ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى چىقىرىۋېتىپ، ھېچنېمە بىلەن كارىڭ بولماي، پەقەت ماڭا بالا تۇغۇپ بەرسەڭلا بولغىنى. بالا ئىككىمىزنىڭ بىردىنبىر نىجات يۇلتۇزىمىز. سەنمۇ مېنى دەپ تارتقۇلۇقلارنى تارتىۋاتىسەن. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۆزۈڭمۇ ۋېجدان ئالدىدا خجىل بولۇپ قالىدىغان ئىشنى قىلچىمۇ قىلمايدىغان ئايالسەن. شۇڭا، كۆڭلۈڭمۇ زادىلا ئارامىغا چۈشمەي كېلىۋاتىدۇ. بىراق، بالىنى تۇغۇپ بولغىنىڭدىن كېيىن يېنىكلىشىپ قالىسەن. بالا سېنى ئازاب ـ ئوقۇبەتتىن قۇتۇلدۇرىدۇ. كىشىلىك دۇنياسىدا بىزنىڭ بالىلىرىمىزنىڭ يۈزى ئۈچۈن بولسىمۇ، سارقىت قىلىۋېتىلمەيدىغان گۇناھ بارمىدۇ؟ ياق، ناستيۇنا، ئۇنداق گۇناھ يوق. مۇشۇ سۆزۈمنى ئېسىڭدە تۇتقىن. ساڭا تېزرەك تەييارلىق كۆرگىن دەپ تاپىلاپ قويۇش ئۈچۈن، مەن سېنى كۈتۈپلا كېلىۋاتىمەن. سائەتمۇسائەت كۈتۈپ كېلىۋاتىمەن. سەن باغرىڭنى تاشقا ئايلاندۇرۇپ، ئۇنى لاتا بىلەن چىڭ ئورىۋال، قۇلىقىڭغا پاختا تىقىۋال، خەقلەر ساڭا ھەرقانچە تىل ـ ھاقارەت ياغدۇرسىمۇ، سېنى ھەرقانچە زاڭلىق قىلسىمۇ، قۇلىقىڭنى يوپۇرۇۋېلىپ پىسەنت قىلما. كېيىنچە، تېخىمۇ مۇشكۈل كۈنلەرگە قالىدىغانلىقىڭنىمۇ بىلىمەن... سەۋر ـ تاقەت قىلغىن، ناستيۇنا. بىراق، زادى قانداقلا بولمىسۇن، بالىنى بەختسىزلىككە ئۈچراتمىغىن. ناۋادا زادىلا بەرداشلىق بېرەلمەي قالساڭ، مېنى ئىزدەپ كەلگىن. مېنى تاپ. مەن سېنى

كۇتۇپ تۇرىمەن. مەن سېنى كۆن كۆرسۇن دەپ، سېنى قوغدىـ يالارمەنمىكىن دەپ مۇشۇ يەردە تۇرۇۋاتىمەن، مۇبادا ئۇلار ساڭا كۆن بەرمەيدىغان، ياشاشقا زادى ئىمكان بەرمەيدىغان بولسا، مەن ھەرگىز ئۇلارنى كەچۈرمەيمەن، ھەممىسىنى ئۇرۇق - پۇرۇقىنى قالدۇرماي قىرىپ تاشلايمەن، ھەممىسىنىڭ ئۆيىنى قالدۇرماي كۆيدۈرۈۋېتىمەن، ئۆزۈمنى تۇغقان ئانام بولسىمۇ رەھىم قىلمايـ مەن.

ئاندىرىنىڭ ئەسەبىيلەشكەن كۆزلىرى ئانگارا دەرياسىغا مىختەك قادالدى، بېشى تارتىشىپ قالغاندەك مۇرىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا پېتىپ قالدى.

— ئاندىرى ! ئاندىرى ! — دەپ ۋارقىرىدى ناستيۇنا ئۇنىڭ سۆزلىرىدىن قورقۇپ كېتىپ.

ئاندىرى ئۇنىڭغا بىپەرۋالىق بىلەن قاراپ قويۇپ، كۆڭلىگە سىغماي قالغان، دېمىنى سىقىۋاتقان غەزىپىنى بېسىۋېلىش ئۈچۈن بىرھازاغىچە لام - جىم دېمەي ئولتۇردى. ناستيۇنامۇ نېمە دېيىشىنى بىلەلمەي تۇرۇپ قالدى. ئۇ تۇيۇقسىز ئۆزىنىڭ قىرچىنتال كېسىشنى باھانە قىلىپ ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتكەنلىكىنى، بىراق، يا قىڭراق، يا پالتا ئالغاچ كەلمىگەنلىكىنى يادىغا ئېلىپ، ئۇنى نېمە بىلەن كېسەرمەن دەپ ئويلاپ قالدى. ئەمما، ئۇ بۇ ئىشنى ئېسىگە ئالغان چېغىدا، گويا بۇ ئىش ئۆزى بىلەن مۇناسىۋەتسىز، باشقىلارنىڭ ئىشىدەك بولۇپ تۇيۇلدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە كۆڭلى ئۆزىنى مەسخىرە قىلىش ھېسسىياتى بىلەن تولدى. شۇنداق ئەمەسمۇ، ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسى ئىككى قولى، ئىككى پۇتى بار ئادەم، مەيلى قايسىسى بولسۇن، بىر ئادەمدەك تۇرسىمۇ ئەمەلىيەتتە بىر ئادەم ئەمەس، بەلكى بىرقانچە ئادەمنىڭ بىرىكمىسى ئىدى. شۇڭا، كىشىلەر ئاندىرىنى تىتىپ بىرنەچچە پارچە قىلىۋەتمەكچى بولۇپ تەرەپ - تەرەپتىن ھەر يانغا تارتماقتا، سۆرىمەكتە، تاكى ئۇنى گۆرگە ئىتتىرىپ كىرگۈزۈۋەتمىگۈچە بولدى قىلمايدۇ. بۇ بىچارە ئادەم

ئاندىرى بولسا باشقىلارنىڭ كۆڭلىدىكىنى تېپىپ بولغىلى بولمايدۇ دەۋاتقان بولسىمۇ، ئۇ ئۆزىنىڭ كۆڭلىدىكىنى ھەرھالدا ئاز ـ تولا تېپىپ تۇرالايدىغانلىقىنى بىلدۈرسە كېرەك.

ناستيۇنا ياتقان چىمەنلىكتىن چىققان سوغۇق نەملىك ئۇنىڭ بەدىنىگە ئۆتۈشكە باشلىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئورنىدىن قوزغىلىپ، يىقىلىپ چۈشكەن دەرەخ غولى ئۈستىگە بېرىپ ئولتۇردى. ئاندىرى ئۇنىڭغا يېقىنراق بېرىپ ئولتۇردى ـ يۇ، لېكىن ناستيۇنانىڭ ئېھتىيات قىلغىنىدەك قۇچاقلىۋالماي، بەلكى گەۋدىسىنى خۇددى سائەت مايانىكىگە ئوخشاش تەۋرىتىشكە باشلىدى. قۇياش نۇرى چىمەنلىكتىن يۆتكىلىپ، دەريا تەرەپكە ئۆتۈپ كەتتى. پەقەت سۇندۇكلا قۇيرۇقىنى لىكىلدىتىپ، قېيىقنىڭ قۇيرۇقىدا ئۇيان ـ بۇيان سەكرەپ قويۇپ، كېيىنچە تۇيۇقسىز كۆككە قاراپ ئۆرلىدى ـ دە، كۆزدىن غايىب بولدى. بىراق، ھەش ـ پەش دېگۈچە يەنە پەيدا بولۇپ، بېشىنى توختىماي لىڭشىتىپ، سۇغا سەپسېلىشقا باشلىدى. شەرقىي يېرىم ئۇپۇقنىڭ كۈن چىقىدىغان يېرىدە لەرزان لەيلەپ يۈرگەن ئاق بۇلۇتلار پەيدا بولدى. ناستيۇنا ھاۋا ئۆزگىرىپ قالمىغىدى دەپ ئەنسىرىگىلى تۇردى.

ـــ لېنا دەريا سۈيىغا بېرىپ كەلسەم بولارمۇ يا؟ ـــ دېدى ئاندىرى گەپنىڭ باش ـ ئايىغىنى چىقارماي.

ـــ لېنا دەريا سۈيىغا دەمسىزا ؟ ـــ دەپ سورىدى ناستيۇنا ئەجەبلەنگەن ھالدا، ـــ نېمىشقا بارىسىز؟

ـــ ئۇ يەردە مېنىڭ بىللە جەڭ قىلغان كولىيە تىخونوف دەيدىغان بىر دوستۇم بار، ـــ ئۇ گويا گېپىنى بىرنەرسە كەپلىشىپ قالغاندەك قاقىلىپ كەتتى، ئارقىدىنلا ھېلىقى ئادەمنىڭ ئىسمىنى يەنە بىر قېتىم تەكرارلىدى، ـــ كولىيە تىخونوف. ئىككىمىز بىر پەيدە بولمىساقمۇ (مەن بىرىنچى پەيدە ئىدىم، ئۇ ئۇچىنچى پەيدە ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەرقايسى پەي نۆۋەت بىلەن رازۋېدكىغا چىقاچقا، دائىم يۈز كۆرۈشۈپ

تۇرالمايتتۇق)، تەلىيسىز ئوڭدىن كېلىپ قالسا، بىللە بولالايتتۇق. ئۇ تېخى ئۆيلەنمەپتىكەن... قايسى قىز ئۇنىڭغا ياتلىق قىلىنىدىغان بولسا، تەلىيى ئوڭدىن كەلگىنى شۇ. ئۇ ئاق كۆڭۈل، ياۋاش، ھەم قولى ئەپچىل، قولىدىن ھەممە ئىش كېلىدىغان ئادەم ئىدى. ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇ ناھايىتى مەرد ئىدى، ھەتتا ئەڭ ئاخىرقى بىر كۆڭلىكىنىمۇ ئۇستىدىن سېلىپ خەققە بېرىشكە، ئەڭ ئاخىرقى ئوزۇقلۇق ئاشلىقىنىمۇ بېرىۋېتىشكە رازى ئىدى. ئۇنىڭ مەڭگۈ بىر تاتۇقى بار، گويا زىنىخقا ئوخشاش دەل جايىغا چۈشكەن. ئۇ كىچىكىدە باشقىلار بىلەن ئۇرۇشۇپ قالغىنىدا، ئۇلار ئارا سانجىپ قالدۇرغان تاتۇق ئىكەن. ئىككىنىز «قايسىنىز ئۆلۈپ كەتسەك، ھايات قالغان يەنە بىرىنىز ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۆيىدىكىلەرگە خەۋەر يەتكۈزىنىز» دەپ كېلىشۋالغانىدۇق. ئۇ لېنا دەريا‌سى بويىدىن، مەن ئانگارا دەريا‌سى بويىدىن بولغاچقا، ئاز - تولا يۇرتداشلىقىمىزمۇ بار، قايسىمىزنىڭ ئۆيىگە بارماقچى بولساق، ئانچە كۆپ يول يۈرۈش ھاجەتسىز. مەن بىرئاز غەلىتىرەك ئادەم ئوخشايمەن. مەن ئۇنىڭدىن: «ئەگەر ئىككىنىز تەڭلا ئۆلۈپ كەتسەك قانداق قىلىمىز؟» دەپ سورىسام، ئۇ: «ئانگارا دەريا‌سى بىلەن لېنا دەريا‌سى بىر - بىرىگە قوشۇلۇپ كەتمىسىلا، ئىككىمىزمۇ تەڭ ئۆلۈپ كەتمەيمىز» دېگەنىدى، — ئاندىرى پىسىڭىدە كۈلۈۋېتىپ، ئارقىدىنلا يەنە چوڭقۇر بىر ئۇھ تارتتى، — مەن ئۇنىڭغا ئۆزۈمنىڭ بىلىم - سەۋىيەمنى كۆرسىتىپ: «بۇ ئىككى دەريا ئاخىرىدا بىر - بىرىگە قوشۇلۇپ كېتىدۇ. ھەممە دەريالار دېڭىزغا قۇيۇلىدۇ دېگەن شۇ - دە» دېسەم، ئۇ: «بۇ ئىككى دەريانىڭ دېڭىزغا قۇيۇلغىنى ئۆلگىنى. ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ يولىدا ئېقىپ تۇرغىنىدا ھايات ھېسابلىنىدۇ، دېڭىزغا قۇيۇلغان ھامان ئۆلۈپ كېتىدۇ. بىزمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش، ئۆلگەندىن كېيىن ئۇ ئالەمگە كېتىمىز» دېدى. مەلۇم بىر كۈنى تاڭ خىرە - شىرە يورۇۋاتقاندا بىز رازۋېدكىدىن

قايتىپ كەلسەك، باشقىلار ماڭا كولىيەنىڭ جەڭدە ئۆلۈپ كەتكەنلىكىنى، جەسىتىنىڭ قايتۇرۇپ كېلىنگەنلىكىنى ئېيتتى. ئەمدى مەن ئۇنىڭ ئۆيىگە بىر قېتىم بېرىپ، ئائىلىسىدىكىلەرگە بۇ خەۋەرنى ئېيتىپ قويسام بولارمىكىن، — ئۇ ھەتتا دېمىنمۇ ئېلىۋالماي سۆزىنى داۋاملاشتۇرىۋەردى، — مەن ئۇنىڭ قەيەرگە كۆمۈلگەنلىكىنى بىلمەن، ئۇنى ئۆز قولۇم بىلەن يەرلىكىگە قويغانىدىم. بۇ ئىشنى ئۇنىڭ بىلەن كېلىشىپ قويغاندىكىن، لەۋزىمدىن يانماسلىقىم كېرەك...

— سىز قانداقمۇ بارالايسىز؟ — دەپ سورىدى ناستيۇنا خاتىرجەم بولالماي.

— مەن يىراق جايدىن كەلگەن ئادەم بولۇۋالسام بولىۋېرىدۇ. ئۇ كەنت ئاران ئالىقانچىلىكلا كېلىدۇ. مەن ئۇ يەرگە بېرىپ بىردەم ئولتۇرۇپ، ئەھۋالنى سۆزلەپ بەرگەندىن كېيىن، دەرھال قايتىپ كېلىمەن. مەن ئۇنى يەرلىكىدە قويغاندا كۆز يېشى قىلمىدىم، ئارمىيەدە ئادەم ئۆلسە كۆز يېشى قىلىپ يۇرمەيمىز. بىراق، يېقىندا ئۇ يادىمغا يېتىپ قېلىۋىدى، كۆز ياشلىرىم ئىختىيارسىز مونچاقتەك تۆكۈلدى. مەن باغرى قاتتىق ئادەم ئەمەسمەن، ناستيۇنا. ئەگەر باغرى قاتتىق ئادەم بولغان بولسام ئىدىم، كۇنىمىز ياخشى ئۆتكەن بولاتتى. مەن كۆپ ئويلاپ كەتتىم، ئويلاۋېرىپ بېشىم قېيىپ، كۆزلىرىم قاراڭغۇلىشىپ كەتتى، ماغدۇرۇمدىن كەتتىم، بىراق بارلىق ئوي - پىكىرلىرىم يىڭنىگە ئوخشاش... ماڭا سانجىلىۋەردى... بۇنىڭدىن كۆرە ئۆزۈمنى مەلۇم قىلغىنىم تۈزۈك ئوخشايدۇ، قانداق بىر تەرەپ قىلسا شۇنداق بىر تەرەپ قىلار ئىدى، قانچە قاتتىق چارە كۆرسە شۇنچە ياخشى، ئۆزۈم تاپقان بالا ئەمەسمۇ، ئۆزۈمنى ئۆلتۈرۈۋالغاندىن كۆرە بۇيرۇقىغا بىنائەن مۇشۇنداق ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىدىغان كىشىلەرنى مېنىڭ بۇ ئەنزەمنى بىر ياقلىق قىلىۋېتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلغىنىم تۈزۈك. مېنىڭ ئۆلۈمۇم بىلەن ئۆز ئىشىنى تۈگىتىۋالسۇن، بۇنداقتا ئۇلارنىڭمۇ

كۆڭلى ئارامغا چۈشىدۇ، مېنىڭمۇ ئارامغا چۈشىدۇ، دەپ ئويلىدىم، ــ ناستيۇنا دېمىنى قىسىپ، ئۇنىڭ ھەربىر ئېغىز سۆزىنى قالدۇرماي ئاڭلىۋېلىشقا تىرىشتى. بىراق ئاندىرى سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، كەسكىن تۇردە بېشىنى ئىرغاڭلىتىپ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، ــ ياق، مەن ئۆزۈمنى مەلۇم قىلمايمەن. بۇ جاندىن ئايرىلىپ قېلىشىمدىن قورققانلىقتىن ئەمەس، ماڭا ئۆلۈم جازاسى بېرىش، ئېھتىمال، ياخشى ئىشتۇ. ھېچبولمىغاندا كىشىلەر بىرەر ئازگال كولاپ مېنى كۆمۈپ قويۇشىدۇ. بۇ يەردە بولسا جەسىتىمنى يىغىشتۇرۇپ قويۇشقىمۇ ئادەم چىقمايدۇ. مەن سىلەرنى مېنىڭ كاساپىتىمگە ئۇچراپ قالامدىكىن دەپ قورقمەن. ئەگەر باشقىلار بالىنى مېنىڭ تاپقانلىقىمنى بىلىپ قالمىغان بولسا، سېنى جەزمەن قاتتىق قىيىن ـ قىستاققا ئالىدۇ. ئۆزۈمنىڭ گۇناھى بولغاندىكىن، مەنغۇ مەيلى، بىراق سەن نېمە ئۈچۈن بۇنداق ئازاب ـ ئوقۇبەتكە قالمىدىكەنسەن؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە بالا ئانا قورسىقىدىن يەرگە چۈشۈپلا قارىلىنىپ قالسا، ئۇ قارىنى ئۆمۈرۋايەت يۇيالمايدۇ، ئۆمۈرۋايەت ئوبدان كۈن كۆرەلمەيدۇ. ياق، مەن زادى ئۆزۈمنى مەلۇم قىلمايمەن. سەن مەندىن قانداق قىلىمىز دەپ سوراۋاتسەن، سېنىڭچە مەن قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى ئىچىمدە ئويلاپ باقماپتىمەنمۇ؟ بۇ ئىش ئۈستىدە باش قاتۇرماپتىمەنمۇ؟ بىز يەنىلا سەۋر ـ تاقەت بىلەن كۈتۈپ تۇرىۋېرەيلى، ۋاقتى كەلگەندە قانداق قىلىش كېرەكلىكى تەبىئىي ھالدا ئايدىڭلىشىپ قالىدۇ. گەپنىڭ راستىنى ئېيتسام، مەن ئېھتىمال لېنا دەرياسى بويىغا بىر قېتىم بېرىپ كېلەرمەن. بىراق، خاتىرجەم بولالماسلىق تۈپەيلىدىن بېرىپمۇ يۈرمەسمەن. ناستيۇنا، ئەگەر مەن يېنىڭدىن يىراقتا كېتىپ قالسام، ئەندىشىگە چۈشمەن، قورقۇپ قالمەن، پەقەت سېنىڭ يېنىڭدا تۇرسامىلا، ئاندىن ھايات تۇرالايمەن. ئەتىگىنى كۆزۈمنى ئۇۋۇلاپ ئېچىپ، ئويغانغان ھامان «ھازىر ناستيۇنا نېمە ئىش

قىلىۋاتىدىغاندۇ، ئورنىدىن تۇرغانمىدۇ؟» دەپ ئويلايمەن. كۈندۈزى تالا ـ تۈزدە ئايلىنىپ يۈرگىنىمدە يەنىلا «ھازىر ناستيۇنا قەيەردىدۇ؟ مېنىڭ ئۇستۇمدە نېمە غەملەرنى يەۋاتقاندۇ؟» دەپ ئويلاپ كېتىمەن. قىسقىسى، مەن يەنىلا ھېلىقى سۆزۈمنى تەكرارلايمەن: سەۋر ـ تاقەت قىل، ناستيۇنا، سەۋر ـ تاقەت قىل. ئاغزىڭنى ئاچما. ھەرگىز ھېچكىمگە ئېيتقۇچى بولما. ماڭا نىسبەتەن، سەن خوتۇنۇم ئەمەسسەن، خوتۇنۇم بولغان بولساڭ، ئۆيدە بىللە تۇرغان بولاتتۇق، مەن ئۇچۇن سەن پۈتۈن بىر دۇنياسەن، ئالەمدىكى بارلىق نەرسىلەر ساڭا چېتىملىق. ئۇنى ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ تاشلۇۋېتەلمەيسەن.

ـــ گېپىڭنى قاراڭا، ئاندىرى، نېمە دېگىنىڭنى بۇ؟ ـــ دېدى ناستيۇنا ئۇنىڭ باغرىغا ئۆزىنى تېخىمۇ چىڭ يېقىپ. ئۇنىڭ كۆڭلى تارتىنىش ۋە ئالاقزەدىلىك ئارىلىشىپ كەتكەن خۇشاللىقا چۆمدى. ئۇ شۇ تاپتا گويا ئۈپۈقتىكى رەڭدار شەپەقنىڭ تاڭ شەپىقى ياكى كەچكى شەپەق ئىكەنلىكىنى بىلەلمەي قالغان ئازغۇنغا ئوخشايتتى.

ـــ مەن گاچا بولۇپ يۇرۇشتىن تويدۇم. مېنىڭمۇ گەپ قىلغۇم كېلىدۇ. ئاشۇ يىلى ئىلئىن بايرىمىدا①، ئىككىمىزنىڭ بىرلىكتە ئۆستەڭ شاخابچىسىدىن ئۆتۈپ، دەريانىڭ ئۇ قېتىمدىكى تۆپىلىكتە ئوت ـ چۆپ ئورۇغانلىقىمىز ئېسىڭدىمۇ؟ شۇ يىلى ئوت ئورۇش مەيدانىدىكى ئوت ـ چۆپلەر شالاڭ بولۇپ، ئوت ـ چۆپنى دەريانىڭ ئۇ تەرىپىگە ئۆتۈپ ئورۇشقا توغرا كەلگەن. ئۇ كۈنى ھاۋا ھەم دىمىق، ھەم ئىسسىق ئىدى، كۆكۈيۈن ئىككىمىزنى ئۆلگۈدەك چاقتى، ئۇنىڭ ئۇستىگە يەر ئېگىز ـ پەس بولغاچقا، ئورغاقنىمۇ تۇزۇكرەك ئىشقا سالالمىغانىدۇق. بايرام بولۇۋاتقاندا ئىككىمىزنى ئوت ئورۇپ كېلىشكە ئەۋەتىشى

---

① ئىلئىن بايرىمى ـــ مۇقەددەس ئىلئىن بايرىمى بولۇپ، ئۇ گۈلدۈرماما بايرىمى دەپمۇ ئاتىلىدۇ. بۇ رۇسىيە پىراۋوسلاۋىيە دىنىنىڭ بايرىمى بولۇپ، رۇس كالېندارى بويىچە 7 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنىگە توغرا كېلىدۇ.

ئادەمنى ھەممىدىن بەك چىچىلدۇرغانىدى، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئىككىمىزمۇ: «ئوت ئورۇغلى بارغان ياخشىمۇ ياكى بارمىغان ياخشىمۇ» دېگەن مەسىلە ئۈستىدە بىر يەرگە كېلەلمىگەنىدۇق. شۇ كۈنى ئارام ئېلىشقا قويۇپ بېرىلمىگەن بولسىمۇ، لېكىن ھەممەيلەن ئىشقا چىقمىغانىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىلئىن بايرىمىدا ئادەت بويىچە چاقماق چېقىپ، يامغۇر ياغاتتى، شۇ كۈنمۇ شۇنداق بولۇش ئالدىدا تۇراتتى. يادىڭدىمۇ؟

— يادىمدا. نېمىشقا يادىمدا بولمىسۇن؟ بۇ ئۇرۇش پارتلاشنىڭ ئالدىنقى بىر يىلى يازدا بولغان ئىش. سىز شۇ يازدا بوغالتىر بولمايمەن دەپ ئىستېپا بەرگەنىدىڭىز، ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچ سىزنىڭ ئورنىڭىزغا بوغالتىر بولغان.

— شۇنداق، ئىككىمىز يول بويى ماي تارتىشىپ، ئۇرۇشقىمىز كېلىپلا ماڭغانىدۇق. بىراق نېمە ئىش ئۈچۈن ئۇرۇشماقچى بولغانلىقىمىزنى ئۆزىمىزمۇ دەپ بېرەلمەيتتۇق. مەن ساڭا بىر قاراپ قويۇپ كۆڭلۈمدە: «ئەڭ ياخشىسى بىرنېمىلەرنى دەپ، بۇنى يېغلاتسام، ئاندىن كېيىن يېغىرىغا تۇز سەپكەندەك، ئىچىمدىكى دەيدىغانلىرىمنى قالدۇرماي دەۋالسام» دەپ ئويلىغانىدىم. سەنچۇ، سەنمۇ ماڭا كۆزۈڭنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويۇپ، ئاغزىڭنى چىڭ يىمىرىپ، ئاچچىقىڭنى ئىچىڭگە يۇتۇپ تۇرغاندەك قىلاتتىڭ. راستىنى ئېيتقاندا: «بارە نېرى، بۇ ئىشنى بىز قىلىپ ئولتۇرماي، كەنتكە قايتىپ كېتەيلى» دەپ، نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى ئويلاش لازىم ئىدى. بىراق زادىلا شۇنداق ئويلاپ باقمىدۇق، ھېچقايسىمىز ئېغىز ئاچمىدۇق. پۇشۇلداپ تىنىپ، لام ـ جىم دېمىدۇق. تۇيۇقسىز، چاقماق چېقىپ، يامغۇر قۇيۇۋەتمەي، ئەكسىچە قاياقتىندۇر ئازراق ئۆتكۈنچى يامغۇر ياغدى. بۇ يامغۇر ئۈستىبېشىمىزغا چۈشۈپ، ھەم بىزنى راھەتلەندۇردى، ھەم قەلبىمىزنى ئىللىتتى، بىراق بۇ ئۆتكۈنچى يامغۇر قاياقتىن كەلگەن بولغىيدىكىنتاڭ، كۆكتە بىر

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

پارچە بۇلۇتمۇ كۆرۈنمەيتتى. كېيىنچىرەك ھاۋا تۇتۇلغان بولسىمۇ، لېكىن شۇ چاغدا ئاسمان گويا ئەينەكتەك سۈپسۈزۈك ئىدى. ئىككىمىز توختاپ قېلىپ، بىر - بىرىمىزگە قارىشىپ قالغانىدۇق. ھېلىمۇ ئېسىڭدىمۇ؟ ئىككىمىز تىل بىلەن ئىزھار قىلغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە خۇشال بولۇپ كەتكەنىدۇق، چۈنكى دەل ۋاقتىدا شۇنداق يامغۇر يېغىپ بەرگەنىدى، چۈنكى بۇ ئەتراپتا يالغۇز ئىككىمىزلا قېلىپ قالغانىدۇق، چۈنكى ئىككىمىز زادىلا ئۇرۇشۇپ قالمىغانىدۇق، ئۇنىڭ ئۈستىگە شۇ يامغۇر يېغىشتىن ئىلگىرى بۇ يەردە ئىشلەۋاتقان ئىككىيلەن گويا ئىككىمىز بولماي، بەلكى باشقا كىشىلەردەك، ئىككىمىز يامغۇر ياغقاندىن كېيىن يۇز كۆرۈشۈش ئۈچۈن بۇ يەرگە يۈگۈرۈپ كەلگەندەك بولۇپ تۇيۇلغانىدى. يالغۇز مېنىڭلا ئەمەس، بەلكى ئىككىمىزنىڭلا كۆڭلى بىردىنلا ئېچىلىپ كەتكەنىدى. شۇ چاغدا شۇنداق بولغانغۇ؟ نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولغانىدى؟ بۇلارنىڭ ھەممىسى ئازغىنا يامغۇر ياغقانلىقتىنمۇ؟ ئەمگەك قىلىش ھاجەتسىز بولۇپ قالغانلىقتىنمۇ؟

— كېيىنچە ئىككىمىز پۇرچاقلىققا كەتكەنىدۇق...

— پۇرچاقلىققا ئۇنىڭدىنمۇ كېچىكىپرەك بارغانىدۇق. ئىككىمىز ئاۋۇال ئورغاقنى تاشلىۋېتىپ، ئاندىن قۇچاقلاشقانىدۇق. ئۇ يامغۇر نېمە ئۈچۈنكىنتاك، كىيىملىرىمىزنى ھۆل قىلىۋەتمىگەنىدى. ئۇ ياغا - ياغمايلا ئىز - دېرەكسىز كۆزدىن غايىب بولغانىدى. ئۇ گويا تۇمان ياكى خاسىيەتلىك شەبنەمگە ئوخشاپ كېتەتتى. راستىنى ئېيتقاندا، ئېھتىمال، دەل شۇ يامغۇر ياغقانلىقتىن ئىككىمىزمۇ سېھىرلەنگەندەك بولۇپ قالغان بولغىيدۇق. ئارقىدىنلا سەن ماڭا پۇرچاقلىققا بارايلى دېدىڭ، شۇ چاغدا سەن مېنى نەگە بارغىن دېسەڭ، ئارقىڭدىن شۇ يەرگە باراتتىم. قارىمامسەن، مانا ھازىر بۇ ئىشنىڭ ئېسىمگە كېلىپ قالغىنىنى...

— ئاندىرى، ھازىر ئىككىمىز بۇ يەردە ئولتۇرۇۋاتىمىزمۇ؟ ئۇنداق بولمىسا ئەينى يىلى ئوت - چۆپ ئورۇغانلار ئىككىمىز بولماي، باشقىلار بولمىغىيدى؟

ئاندىرى بېشىنى قىيسايتىپ، ئاچچىق خىيالغا پاتتى.

— بۇنى بىلمەيمەن. ئىككىمىزمۇ ئەمەس، باشقىلارمۇ ئەمەس، ئېھتىمال ئۇچىنچى بىر شەخسلەردۇر. كېيىن ئۇرۇش بولدى... ھەر خىل ئىشلار يۈز بەردى، ياق، — تۇيۇقسىز ئۇنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى تىترەپ كەتتى، — ئۇ ئىككىمىز ئىدۇق، ناستيۇنا، ئىككىمىز. ھازىرمۇ ئىككىمىز بىللە ئولتۇرۇۋاتىمىز. ئۇنداق بولمىسا، قانداقمۇ بۇ ئىشلار مېنىڭ ئېسىمدە تۇرسۇن. ئۇ ئىككىمىز. ئۆتكەنكى ئىشلاردىن ھېچقانداق ئىز - خاتىرە قالمىدى دېگىلى بولمايدۇ. ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىشنىڭ ھەممىسى كۆڭۈلسىز ئىش ئەمەس. كۆڭۈللۈك ئىشلارمۇ بولغان، شۇنداقمۇ؟

— كۆڭۈلسىز ئىشلارنى ئېسىڭىزدە ساقلاپ نېمە قىلىسىز؟

— ھەرقانداق ئىشنى ئەستە ساقلاش كېرەك، ناستيۇنا. ھەرقانداق ئىشنى ئەستە ساقلاش كېرەك. بىراق كۆڭۈلسىز ئىشلار گويا ئىشتاننىڭ ئىچىدىكى نەرسىگە ئوخشاپ كېتىدۇ، زۆرۈرىيىتى بولمىسا ئاچماسلىق كېرەك.

— بىراق، سىز ئېسىڭىزدە ساقلىۋاپسىزغۇ؟ ...

ناستيۇنا ئۆزىنىڭ يۈرەك تارلىرىنى يېقىملىق ۋە لېكىن ئاجايىپ تۇيغۇ بىلەن تىترىتىدىغان ئەسلىمە قاينىمىغا ھوشىنى يوقاتقان ھالدا غەرق بولدى، شۇڭا ھېچنېمە بىلەن كارى بولمىدى. مەيلى ئاندىرىنىڭ كىيىملىرى قانچە جۇل، يۈز - كۆزى قانچە مەينەت بولسۇن، ئۇنى ئۆزۈمنىڭ ئاندىرىيىم، باغرىم، كۆڭۈل خۇشۇم دەپ قارىدى. ئۇنىڭ تۇرمۇشىدا شۇنچىلا بەخت نېسىپ بولغان ! قۇياش تاغ كەينىگە ئولتۇردى، قارشى قىرغاقتىكى ئورمانلىق ئۈستىدە ئەڭ ئاخىرقى كەچكى شەپەق

چاقناۋاتاتتى، ھاۋا قوغۇشۇنغا ئوخشاش ئۇيۇشۇپ قالغاندەك بولدى، ئەتراپتىكى دەل ـ دەرەخلەر قارىيىپ، سۇرلۇك كۆرۈنۈشكە باشلىدى. مانا شۇ چاغدىلا ناستيۇنا ئەس ـ ھوشىنى يوقاتقاندەك بولۇپ قالغان ھالەتتىن ئويغاندى. ئۇنىڭ ئالدىدا غازاڭ تاشلايدىغان قارىغاينىڭ ئاللىقاياقتىن كېلىپ قالغان بىر تال شېخى بىلىنەر ـ بىلىنمەس سىلكىنىۋاتاتتى. قارىغاي شېخىدا تەرتىپلىك يىڭنە يوپۇرماقلار سۆگەلگە ئوخشاش كۆرۈمسىز باش كۆتۈرۈپ چىققانىدى. ئۇنىڭ يېنىدا ئاندىرى ئاستاغىنا پۇشۇلداپ تىنغان پېتى ئولتۇراتتى. ناستيۇنا ئەس ـ ھوشىنى يىغقاندىن كېيىن ئۇشتۇمتۇت چۆچۈپ:

ـــ ۋاي خۇدايىمەي، تال كېسەلمىسەم ئۆيگە قانداق قايتىپ بارالايمەن؟ ! يېنىڭىزدا قەلەمتىراچ بارمۇ؟ ـــ دېدى.

ـــ بار.

ـــ ئەمىسە تېزرەك ماڭايلى.

ئاندىرى ناستيۇناغا ھەمراھ بولۇپ تال كېسىشكە ماڭدى. يول ماڭغاچ ئۇنىڭدىن بىر ئىشنى سۇرۇشتۇردى. ناستيۇنا شۇ چاغدا بۇ گەپ ئۇستىدە چوڭقۇر ئويلاپ ئولتۇرماي، ئاڭلاپلا بولدى قىلغانىدى. كېيىن ئاندىرىنىڭ نېمە ئۈچۈن بۇ ئىشنى سۇرۇشتە قىلىپ قالغانلىقىنى چۈشىنىپ قالدى.

ـــ ئېيتقىنا، ناستيۇنا، مەن بۇ يەرگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، بىزنىڭ كەنتتىن ئەسكەرلىككە كىرگەنلەرنىڭ ئىچىدىن ئۆلۈپ كەتكەنلىرى بارمىكەن؟ بىرەرىنىڭ قۇربان بولغانلىقى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش تاپشۇرۇۋالغانلار بارمۇ؟

ـــ سىز قايتىپ كەلگەندىن كېيىنمۇ؟

ـــ ھەئە.

ـــ يوقتەك تۇرىدۇ. شۇنداق، يوق. قۇربان بولغانلارنىڭ ئاخىرقىسى ۋولودىيە سوموف ئىكەن، ئۇ تېخى بۇلتۇر كۈزدىكى گەپ.

ئاندىرىنىڭ بۇ گېپى ئۆزىنىڭ گۇناھىنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن قىلىنغانىدى. شۇنىڭ بىلەن ناستيۇنا چوڭقۇر ئويلىنىشقا باشلىدى: ئاندىرى نېمە ئۈچۈن بۇ ئىشنى سۈرۈشتە قىلدۇ، سۈرۈشتە قىلىپ نېمە قىلماقچى؟ يالغۇز ئۆزىنىڭ كۆڭلىگە ئاز - پاز بولسىمۇ ئارام بېرىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىۋاتامدۇ ياكى ئۇنىڭدىن باشقا سوقۇۋاتقان چوتى بارمىدۇ.

19

ئاردىدىن بىرنەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن، ناستيۇنا يەنە قېيىق ھەيدەپ ئاندىرىنى يوقلاپ كەلدى، بۇ قېتىم مىخئىچ سۇغا چۈشۈرگەن ئۆزلىرىنىڭ قېيىقىنى ھەيدىگەنىدى. ئەتىگەندىن تارتىپ ئۈزۈلمەي يامغۇر ياغماقتا ئىدى، يامغۇر قاتتىق ياغمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ ئەلپازى يامان بولۇپ، ھاۋانى بىردىنلا سوۋۇتۇۋەتتى، ئېتىزلىقتا ئىشلەشكە بولمىدى. شۇنىڭ ئۈچۈن ناستيۇنا ئۆزىنىڭ كۆكتاتلىقىدا ئىشلىمەكچى بولدى، ئۇ يەردە ئاران بىر تاختا يەرلا تەرخەمەك تېرىش ئۈچۈن ئېچىلغان بولۇپ، ئۇنى ئاغدۇرۇپ قويۇشقا توغرا كېلەتتى، بىراق يامغۇر يېغىۋېرىپ، مۇشۇنچىلىك ئىشنىمۇ قىلغىلى قويمىدى، كىيىملىرى چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ كېتىپ، تولىمۇ بىئارام بولدى. ئۇ بۇ بىر كۈننى بىكاردىن - بىكار، قىلچە مەنىسىز ئۆتكۈزۈۋەتمەسلىك ئۈچۈن، قېيىق ھەيدەپ ئېرىمنىڭ يېنىغا بېرىپ كېلەي دېگەن يەرگە كەلدى، كۆڭلىگە پۈكۈپ كەلگەن بىر ئىشنى پۈتكۈزۈۋېتىش مەقسىتىدە، ئۆزى مىڭ تەستە قولغا چۈشۈرگەن پاشىلىقنى، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە پاشا - كۈمۈتىلاردىن ساقلىنىدىغان كىچىك بىر قۇتا كوكس مېيىنى ئۇنىڭغا ئاپىرىپ بەرمەكچى بولدى. ناستيۇنا مىخئىچنىڭ ئۆيدە بولمىغانلىقىدىن خۇشال بولدى، ئەمدى ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ نېمە

ئۇچۇن سىرتقا چىقىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرۇش هاجەتسىز ئىدى؛ سېمىيونوۋناغا كەلسەك، ناستيۇنا ئۇنى بېلىق تۇتۇشقا بېرىپ كېلەي دەپ ئالداپ كېتەلەيتتى. چۈنكى، سېمىيونوۋنا: «قارىمامسىلەر، كىشىلەرنىڭ ھەممىسى بېلىق تۇتۇۋاتىدۇ. بىراق، بىزنىڭ ئائىلىمىز ئانگارا دەرياسىدىكى بىرەر تال بېلىجانىنىڭ قۇيرۇقىنىمۇ كۆرۈپ باقمىنى يوق» دەپ غودۇڭشىپلا كەلگەنىدى. ناستيۇنا ئۆزىنىڭ پىيادە باردىغانلىقىنى ياكى قېيىق ھەيدەپ باردىغانلىقىنى سېمىيونوۋناغا بىلدۈرمەسلىك ئۈچۈن، قىسقىچىلا: «بېرىپ كېلەي» دەپ قويدى، ئىشقىلىپ پىيادە مېڭىپ بارسىمۇ، قېيىق ھەيدەپ بارسىمۇ، «بېرىپ كېلەي» دېيىشكە بولىۋېرەتتى. سېمىيونوۋنا تېخى جاۋاب بېرىشكە، ئۇنىڭ بېرىشىنى توسۇش ياكى بېرىشقا ئىجازەت بېرىش ھەققىدە گەپ قىلىشقا ئۈلگۈرمەيلا ناستيۇنا ئىشىكتىن ئېتىلىپ چىقىپ كەتتى ـ دە، ئانگارا دەرياسى بويىغا قاراپ يۈگۈردى. پالاق مۇنچىنىڭ دالاندا قويۇقلۇق بولۇپ، ئۇ يەردە يەنە قوزۇقىغا ئىلىپ قويۇلغان بىرنەچچە قارماقلىق كونا بېلىق تورىمۇ بار ئىدى. ناستيۇنا ئۇلارنى پوملاپلا ئېلىپ، دەريا بويىغا ئۇچقاندەك يېتىپ باردى ـ دە، قېيىقنى ئىتتىرىپ سۇغا چۈشۈردى. ئۇ قېيىقنى ئاۋۇال ئېقىنغا قارشى ھەيدىمەي، ئېقىن بويلىتىپ ھەيدىدى. ئاردىن بەش مىنۇت ئۆتكەندىن كېيىن، كەنت پەردىگە ئوخشاش بىپايان يامغۇر تۇمانى ئارقىسىدا كۆزدىن غايىب بولغاندا، قېيىقنىڭ بېشىنى بۇراپ، دەريادىن توغرا كېسىپ ئۆتۈشكە باشلىدى.

يامغۇر تامچىلىرىنىڭ دەريانى چۈشۈشىدىن تاراسلىغان بوش ئاۋازلار كېلىپ تۇراتتى. دەريا يۈزى غۇۋا كۈل رەڭ تۈس ئالغانىدى. دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى سۇ يالاپ داغلاشتۇرۇۋەتكەن ئارال سۇ يۈزىدىن ئاز ـ پاز كۆتۈرۈلۈپ تۇراتتى، ئۇ كىشىگە پەسلەپ چۈشكەن قارا بۇلۇتنى ئەسلىتەتتى. ئاسمانمۇ يامغۇردا غۇۋالىشىپ كەتكەن، ياكى توغرىراق قىلىپ ئېيتقاندا، ئاسمان

پۈتۈنلەي كۆزدىن غايىب بولغانىدى، ئۇ گويا تاغ كەينىگە ئولتۇرغان قۇياشتەك ئاللىقانداق جايغا ئۆزىنى ئالغان، ئۇ يەردە ھازىر بىپايان بوشلۇقلا قېلىپ قالغانىدى. ناستيۇنا ئۇچىنچى ئاينىڭ شۇنىرغانلىق بىر كۈنىدىمۇ ئۆزىنىڭ مانا مۇشۇ يەردە، مۇزلاپ كەتكەن دەريا يۈزىدە ئىلدام ماڭغانلىقىنى ئېسىگە ئالدى. پەسىل ئالماشقان بولسىمۇ، ئۆزىنىڭ ئەھۋالىدا قىلچە ئۆزگىرىش بولمىغانىدى. مەيلى قىش، مەيلى ياز بولسۇن، ھاۋا ئوسال كۈنلەرنى تاللاپ، بىرلا يەرگە بىرلا مەقسەت ئۈچۈن ئارقا - ئارقىدىن بىر ئامال قىلىپ بېرىپ كېلىپ تۇردى. ناستيۇنا چاپىنى ئۈستىگە كىلىونكا يامغۇرلۇق يېپىنچاقلىۋالغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ ئاللىقاچان كاردىن چىققاچقا يامغۇر ئۆتۈپ، دۈمبىسىنى بويلاپ ئېقىپ، ئۇنى بەكمۇ بىئارام قىلىۋاتاتتى. چىلىق - چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن چاپانمۇ دۈمبىسىگە چاپلىشىۋېلىپ، ئۇنى ناھايىتى ئازابلىماقتا ئىدى. ناستيۇنا قاپىقىنى تۇرۇپ، چاپاننىڭ تېنىگە چاپلىشىپ قالماسلىقى ئۈچۈن دۈمبىسىنى پات - پات قىمىرلىتىپ، پالاق ئۇرۇش رىتىمىنىمۇ قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتتى.

ئۇ ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتۈپ، ئۆستەڭنى تاپتى - دە، قېيىقنى ئۇنىڭغا بۇراپ، يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ ھەيدەپ، دەريا ئېغىزىدىن يىراق بولغان، شاخلىرى ئۆستەڭگە ساڭگىلاپ چۈشۈپ تۇرغان بىر تۈپ باراقسان ئاق قېيىن دەرىخى ئاستىغا كېلىپ توختىدى، بۇ يەردە ھەم ئۆزىنى كىشىلەرنىڭ كۆزىدىن چەتكە قاچۇرغىلى، ھەم يامغۇردىن ساقلانغىلى بولاتتى. ئۇ بىر بېلىق تورىنى يېنىغا ئېلىۋېلىپ، يەنە بىرىنى قېيىقتا قالدۇرۇپ قويدى. قىرغاققا چىققاندىن كېيىن، ھەرھالدا قېچىپ چىقالىدىم. ھەرھالدا كۆزلىگەن يېرىمگە يېتىپ كېلەلىدىم، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەش - پەش دېگۈچىلا كېلىپ قاپتىمەن دەپ، ھېرىپ ماغدۇرى قالمىغان ھالدا بىر ئۇھ تارتتى. ناستيۇنا ئۆزىنىڭ يەنە قايتىپ كەتمىسە بولمايدىغانلىقىنى ئېسىگە

ئېلىپ، بىر بېلىق تورىنى يېنىغا ئېلىۋالغاندى. ئەمدىلىكتە بۇ ئەر ـ خوتۇن ئىككىيلەننىڭ ئەھۋالى ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ كەتكەنىدى. ئەزەلدىن كىشىلەرنىڭ كەينىگە يېنىشى ئالدىغا قاراپ ماڭغاندىن كۆڭۈللۈكرەك بولىدۇ. بىراق، بۇلارنىڭ بۇنداق ئەمەس ئىدى. ئاندىرى ئۆزىنىڭ سەۋەنلىكى تۈپەيلىدىن تۈرمۈشنى تۈيۈق يولغا باشلاپ قويغان جايغا قانداقمۇ قايتىپ بارالىسۇن ؟ ! ئۇ ـــ ناستيۇنا بۇنىڭدىن يېرىم يىل ئىلگىرىكى مۇھىتنى قانداقمۇ ئەسلىگە كەلتۈرەلىسۇن؟ ! بۇگۈن قېيىقنى ھەيدەپ قايتىپ كېتەشىدە جەزمەن ئاجايىپ قىينىلىدۇ؛ دەريا يەنىلا شۇ ئانگارا دەرياسى بولسىمۇ، لېكىن ئۇ كەلگەن چاغدىكىدىن بەش ھەسسە كېڭىيىپ كەتكەندەك؛ پالاق يەنىلا شۇ پالاق بولسىمۇ، لېكىن قولىغا ئالغاندا كەلگەن چاغدىكىدىن ئېغىرلىشىپ قالغاندەك؛ سۇ يەنىلا شۇ سۇ بولسىمۇ، لېكىن كەلگەن چاغدىكىدىن قورقۇنچلۇق، تېرەن بولۇپ قالغاندەك بولۇپ تۇيۇلىدۇ. ئۇ قايتىپ كېتىپ يۈرمەي، شۇ يەردە قېلىشقا، تۇرۇشقا تېگىشلىك شۇ جايدا قېلىشقا، ئۆزى بىلەن بىرلىكتە تۇرمۇش كەچۈرىدىغان ئادەم بىلەن دائىم بىللە بولۇشقا، يەنە شۇنداق يالغانچىلىق، ئالدامچىلىق قىلىش بىلەن كۈن ئالماي، بەلكى ئۆزىنىڭ ئەسلى قىياپىتىگە كېلىپ، ئەركىن ـ ئازادە تۇرمۇش كەچۈرۈشكە تۆت كۆز بىلەن تەقەززا ئىدى.

ناستيۇنا قايتىدىن ئانگارا دەرياسى بويىدىكى تاشلىقلىقا كېلىپ، دەريا ئېقىنى جىددي بولغان جايغا تور تاشلىدى. بۇنداق تورنى پەقەت مۇشۇ مەۋسۇمدىلا ئىشلىتىشكە بولاتتى. ئاردىدىن بىر ـ ئىككى ھەپتە ئۆتۈپ، ئانگارا دەرياسىنىڭ سۈيى نورمالىلىشىپ، قايتىدىن سۈزۈلۈپ كەتكەندە بۇنداق تورنى ئىشلىتىش مۇۋاپىق كەلمەيتتى. بۇلتۇر دەريا يۈزىدىكى مۇز ئېرىگەندىن كېيىن دەريانىڭ ئۆز ئۆيى ئالدىغا ئۇدۇل كېلىدىغان يېرىگە مۇشۇ تورنى بىرقانچە قېتىم تاشلاپ، تىرىنە ھەتتا لوخا بېلىقلارنى تۇتۇۋېلىپ، ئۆيگە ئېلىپ كەلگەنىدى. بىراق، بېلىق

تۇتۇش جەھەتتە، مىخئىچ ياشانغانلارنىڭ ئادەتتى بويىچە سېۋەت ئىشلىتىشتىن باشقا ئۇسۇللارنىڭ ھېچقاندىقىنى ياراتمايتتى. ناستيۇنا بولسا، بۇگۈن كىشىلەرنىڭ كۆزىنى بوياش ئۈچۈن ئەڭ كىچىك بىرەر تېرىنىنى بولسىمۇ، تۇتۇۋالسىلا بولىۋېرەتتى. بۇنىڭدىن ئاساسىي مەقسىتى قولغا چىققۇدەك بىرنەرسە تېپىپ، خەقنىڭ گېپىدىن قۇتۇلۇش ئىدى. بۇنىڭغا كىشىلەرنىڭ ئىشىنىش ـ ئىشەنمەسلىكى ئۆز ئىختىيارىدىكى ئىش ئىدى. قانداقلا بولمىسۇن، ئىش ئاياغلىشىش ئالدىدا تۇراتتى. ناستيۇنا دەرەخ يىلتىزلىرى چىقىپ تۇرغان قىرغاقنىڭ يۇمشاق چىلان توپىسىنى كولاپ، سۇغا چىلىشىپ تۇرغان دەرەخ شاخلىرىنى ئېلىۋېتىپ، نۇرغۇن سازاڭلارنى تېرىپ، قارماققا بېكىتتى ـ دە، تورغا بىر تاش باغلاپ، سۇغا تاشلىدى. چوڭ بېلىقلار كەلمىسە كىچىك بېلىقلار كېلەر، خالىغانلىرى قارماققا ئېلىنار ! ناستيۇنا قىرغاقتىن يىراقلاپ كېتىۋېتىپ، كۆڭلىدە «ئەگەر بىر تال بېلىقمۇ تورغا چۈشمەي قالسا، ئۆزۈمنىڭ باشقا ئاللىقانداق بىر ئىشلار بىلەن شۇغۇللانماي، بەلكى ھەقىقەتەن قارماققا يەم بېكىتكەنلىكىمگە، ھەقىقەتەن بېلىق تۇتۇشقا بارغانلىقىمغا باشقىلارنىڭ كۆزى چۈشۈش ئۈچۈن، ھېچبولمىغاندا قارماقتىكى قالدۇق يەملەرنى ئېلىپ تاشلىۋەتمەسلىكىم كېرەك. مىخئىچنىڭ كاللىسى قالتىس ئىشلەيدۇ، ھەرقانداق ئىشنى بىلىۋالىدۇ» دەپ ئويلىدى.

يامغۇر ئادەمنى زېرىكتۈرۈپ توختىماي يېغىۋاتاتتى. ناستيۇنادا خىيالىي تۇيغۇ پەيدا بولۇپ، ئۇنىڭغا يامغۇر تامچىلىرىنىڭ يەرگە چۈشكەندە چىقارغان ئاۋازى غاچىلداپ كېلىۋاتقان ئاياغ ئاۋازى بولۇپ ئاڭلاندى. تېخى ناھايىتى يۇمران پېتى تۇرغان ئوت ـ چۆپلەر ئۇن چىقارماي يامغۇر سۈيىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتاتتى. دەرەخ يوپۇرماقلىرى يامغۇردا چىلىق ـ چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەنلىكتىن ھە دەپ ئەندىكەتتى. ئانگارا دەريا‌سى ئۈستىگە كۆز پەسلىدىكىگە ئوخشاش سىم ـ سىم

ئۇيغۇرچە كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

يامغۇر ئۇزۇلمەي يېغىپ تۇرغاچقا، بىپايان يامغۇر پەردىسى ھاسىل بولغانىدى. ئاسماندا ئاللىقانداق بىرنەرسە ئىنتايىن ئاستا سۈرئەت بىلەن يۆتكىلىۋاتاتتى ــ ئېھتىمال بۇمۇ خىيالىي تۇيغۇدۇر. چۈنكى، ئىنسانىنىڭ كۆزى قۇپقۇرۇق بوشلۇققا چۈشۈپ قېلىشتىن ئەنسىرىگەنلىكتىن شۇنداق خىيالىي تۇيغۇ پەيدا بولامدىكىنتاك؟ ناستيۇنا تاغ ئۈستىدىكى قىشلىق ئۆيگە بېرىپ باقمىغاچقا، قىياس بىلەن ئالغا قاراپ ماڭدى: دەسلىپىدە ئۆستەك بويىدىكى ھازىر تاشلىۋېتىلگەن كونا چىغىر يولنى بويلاپ ماڭدى. بۇ چىغىر يولنى ئوت ـ چۆپ ئارىسىدا ھېلىغىچە تۇرغان چوڭقۇر ئىزلاردىن غۇۋا پەرق ئەتكىلى بولاتتى، ئاندىن كېيىن تاغ ئارىسىغا قاراپ بۇرالدى. ئۇ ئەينى يىللىرى تېرىلغان بۇ يەرلەرنى بىردىنلا تونۇۋالمىغاندەك قىلغان بولسىمۇ، لېكىن تاغ قاپتىلىدا ئورمان ئارىلىقىدىكى نۇرغۇن بوشلۇقلار ئۇچرىغانلىقتىن، بۇ بوشلۇقلارنىڭ ئەسلىدىلا ئورمان ئارىلىقىدا بار بولغان يەرلەر ياكى كېيىن بوز يەر ئېچىش جەريانىدا پەيدا بولغان يەرلەر ئىكەنلىكىنى ئۇقالماي قالدى. ئۇ ئورمان ئارىلىقىدىكى بىرىنچى بوشلۇقتىن ئىككىنچى بوشلۇققا، ئىككىنچى بوشلۇقتىن ئۈچىنچى بوشلۇققا ئۆتۈپ، بارغانسېرى يۇقىرى ئۆرلىگەن بولسىمۇ، لېكىن يەنىلا قىشلىق ئۆينى تاپالمىدى. يامغۇر يېغىۋاتقاچقا، يىراقنى كۆرگىلى بولمايتتى. ئۇ ئۇزاققىچە ئۇيان ـ بۇيان ئىزدەپ يۈرۈپ، بىر بۇلاقنى ئۇچراتتى. بۇلاقنىڭ ئېقىشىغا قاراپ تۆۋەنگە مېڭىۋەرسەم تاپقىلى بولارمىكىن دەپ پەرەز قىلدى. دېگەندەك، شالاڭ ئاق تېرەكلىك كەينىدە تۇرغان قىشلىق ئۆينى، ئۇنىڭ بوران ـ چاپقۇنلاردا چىرىپ، ئۇزاق يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن قارىيىپ كەتكەن تىلما شاللىق ئۆگزىسىنى كۆرۈپ قالدى. ناستيۇنا يەنە ئۆتكەن قېتىمدىكىگە ئوخشاش دېرىزىنى چېكىپ، ئاندىرىنى چۆچۈتۈپ قويماي، ئاۋازىمدىن تونۇسۇن دەپ، «ئاندىرى !» دەپ چاقىردى. ئاندىرىمۇ ئىلگىرىكىدەكلا ئۆيدىن ئېتىلىپ چىقىپ، ئۇنى ئېلىپ

كىرىپ كەتتى ـ دە، ئۇنىڭ چىلىق ـ چىلىق ھۆل بولۇپ كەتكەن كىيىملىرىنى سالدۇردى. بىراق، ئىككىيلەننىڭ بۇ قېتىمقى مۇڭدىشىشى ناستيۇنانىڭ ئۆتكەن قېتىم قېيىق بىلەن دەريادىن ئۆتكەندىن كېيىن قىرغاقتا يۈز كۆرۈشكەن چاغدىكى مۇڭدىشىشى بىلەن ئوخشىمايى قالدى.

بۇ كۆڭۈلسىزلىككە ناستيۇنا زامىن بولدى. ئىلگىرىكى چاغلاردا ئاندىرى گەپ قىلسا، ئۇ ھەمىشە «شۇنداق» دەپ تۇراتتى، ھەممە ئىشلارنىڭ ئاندىرى ئېيتقاندەك بولىدىغانلىقىغا، ئۆزلىرىنىڭ باشقا نىجات يولىنىڭ يوقلۇقىغا، ئۇنىڭ بۇ قىرغاقتا يوشۇرۇنۇپ يۈرۈشىگىلا بولىدىغانلىقىغا، ئۆزىنىڭ بولسا ئۇ قىرغاقتا ئۇن چىقارمايى ـــ چىشىنى چىڭ چىشلەپ گەپ قىلمايى، ئۆتكۈر قىرلىق تاش داۋىنىنى كېسىپ ئۆتكەنگە ئوخشاش ھەر كۈنلۈك ۋاقىتنى ئازاب ئىچىدە ئۆتكۈزۈپ، ھازىرغىچە تېخى ئېنىق كۆرگىلى بولمايۋاتقان، مۇشكۈل ھالەتتىن قۇتۇلۇشقا بولۇش ـ بولماسلىقى نامەلۇم بولغان نىجات يولىغا قاراپ مېڭىشقىلا بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. بىراق، ئۆزى يالغۇز غېرىبسىنىپ قالغان چاغلىرىدا ئۇمىدسىزلىك ھېسسىياتى ئىختىيارسىز پەيدا بولۇپ قالاتتى ـ دە، كىشىنى ئازابلايدىغان ۋەھىمە ئۇنىڭ يۈرىكىگە نەشتەردەك سانجىلاتتى: ئىككىمىز زادى نېمە ئىش قىلۋاتىمىز؟ نېمە ئىش قىلۋاتىمىز، نېمىنى كۆتۈپ تۇرۇۋاتىمىز؟ ھەقىقەت بىخى ئاخىرى تاش باغرىنى يېرىپ چىقىپ ئۆسۈپ يېتىلىدۇ، ئانگارا دەرياسىنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدىكى سۇ ئېقىنى ئەڭ شىددەتلىك، ئەڭ چوڭقۇر جايدا زۇۋان سۇرەلەيدىغان بىر تۇپ دەرەخ ئۆسۈپ چىقىدۇ، بۇنى ھېچقانداق كۈچ توسۇپ قالالمايدۇ. ئاندىرىنىڭ ئۆزىنى مەلۇم قىلغىنى ياخشىراق بولارمىكىنتاڭ؟ كىشىلەر توۋا قىلغان بىر ئادەمنىڭ ئون تەقۋادار ئادەمدىنمۇ بەك جەننەتنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشىدىغانلىقىغا ئىشىنىدۇ. كىشىلەر يەنە مۇشۇنداق ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزگەن ئادەمنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن شۇنداق

گۈناهنى ھەرگىز ئۆتكۈزمەيدىغانلىقىنىمۇ چۈشىنىشى كېرەك... ناستيۈنا بۇ قېتىم يەنە ئاندىرىنىڭ گۆشلىرى بوشىشىپ ساڭگىلاپ قالغان، يېشىل مۇختەك سەت ساقال ـ بۇرۇتلار قاپلاپ كەتكەن چىرايىنى، نۇرى ئۆتكۈر، ئازابقا چۆمگەن، چوڭقۇر ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن سەزگۈر كۆزلىرىنى ۋە مەينەت كىيىملىك، يېرىم مۇكچەيگەن بەستىنى كۆرگىنىدە، يامغۇردا ھۆل بولۇپ كەتكەندىن كېيىن، ئادەمنىڭ نەپسى بوغۇلىدىغان، قىرتاق، نەم ـ زەي، قاپقاراڭغۇ قىشلىق ئۆيگە كىرىپ كەلگىنىدە ـــ مانا شۇلارنى كۆرگەندە ۋە ھېس قىلغاندا، يۈرىكى ئېچىشتى ـ دە، ئىختىيارسىز سەسكىنىپ كەتتى.

ـــ بۇ يەردە ئوت ياقمامسىز؟ ـــ دەپ سورىدى ناستيۈنا ئىچى ئۆرتەنگەن ھالدا.

ـــ مەش يوق، ـــ دەپ جاۋاب بەردى ئاندىرى ئۇنىڭ ھېسسىياتىنى چۈشەنگەن ھالدا ئېھتىياتچانلىق بىلەن.

ناستيۈنانىڭ قەلبىدە پەيدا بولغان ئېچىنىش ۋە ئازابلىنىش ئۆزىنىڭ بېشىنى گاڭگىرىتىپ قويدى، پۈتۈن ئەزايىنى بوشاشتۇرۇۋەتتى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئويلانغان ھالدا ئېيتتى:

ـــ ئاندىرى، بۇنداق قىلمىسىڭىز قانداق؟ يەنىلا مۇشۇ پېتى كېتىۋەرمەي، ئۆزىمىزنى مەلۇم قىلغىنىمىز تۈزۈكمىكىن؟ مەيلى قەيەرگە بولمىسۇن، سىزنىڭ ئارقىڭىزدىن بېرىشنى خالايمەن، ھەرقانچە جاپا ـ مۇشەققەتلىك ئەمگەك جازاسىنى تارتىشقا ئەۋەتسىمۇ مەيلى، سىز قەيەرگە بارسىڭىز مەنمۇ شۇ يەرگە بارىمەن. يەنە مۇشۇنداق كېتىۋېرىدىغان بولساق، بەرداشلىق بېرەلمەي قالىمەن. ئۆزىڭىزمۇ بەرداشلىق بېرەلمەيسىز، ئۆزىڭىزنىڭ قانداق بولۇپ قالغانلىقىڭىزغا، ئۆزىڭىزنى قانداق ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغانلىقىڭىزغا بىر قاراپ بېقىڭا ! سىزنى ئېتىپ تاشلايدۇ دەپ كىم ئېيتىدۇ؟ ئۇرۇش ئاياغلاشتى... ئۇرۇش بىلەن ئۆلگەن ئادەمۇ يېتەر...

ئۇ ئالدىراپ سۆزلەۋېتىپ، ئاندىرىنىڭ تەتۈر قارىۋېلىۋاتقان-

لىقمنى كۆردى. ئاندىرى يۈز گۆشلىرى تارتىشقان ھالدا چۆچۈ-گىنىدىن داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى ـ ده، سوغۇق كۈلۈپ:

ـــ مېنىڭدىن چانىقچى بولۇۋاتامسەن؟ ھىم، بوپتۇ، تاشلىۋېتىۋەر، ـــ دېدى.

ـــ ئاندىرى ! ـــ دەپ توۋلىۋەتتى ناستيۇنا چۆچۈپ.

ـــ مېنى تاشلىۋەتسەڭ بولىۋېرىدۇ، ناستيۇنا، بولىۋېرىدۇ، ـــ ئۇ گېپىنىڭ ئاھاڭىنى ئۆزگەرتىشكە تىرىشىپ، تەسەللى تەلەپپۈزىدا داۋاملاشتۇرىۋەردى، ـــ شۇنداق بولسۇن، سەنمۇ ھېرىپ ماغدۇرۇڭدىن كېتىپ قالدىڭ، بۇ ئىشنىڭ ئايىغى چىقماي كېتىۋەرسە قانداق بولغىنى؟ مەنمۇ قانائەت قىلىشىم كېرەك. ئۆزۈمنى سورىشىم كېرەك. مېنى تاشلىۋەتسەڭ بولىۋېرىدۇ، ناستيۇنا، بىراق ئۆزۈڭ ئويلاپ تاپقان ھېلىقى ئۇسۇل بىلەن ئەمەس، بەلكى باشقا ئۇسۇل بىلەن تاشلىۋەتسەڭ بولىۋېرىدۇ. مەن بىلەن بىللە بارمەن دېدىڭمۇ نېمە؟ ـــ ئاندىرى تېخىمۇ چىدىغۇسىز ھالدا يەنە بىر قېتىم سوغۇق كۈلۈپ قويغاندىن كېيىن، ئاۋازىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ سۆزلىدى، ـــ شۇنى بىلىشىڭ كېرەك، ئۇلار سېنى مەن بىلەن بىللە ئېتىپ تاشلىمايدۇ. سېنى كەچۈرىدۇ، بىراق مېنى ئېتىپ تاشلايدۇ. ھامىلدار بولۇپ قالغىنىڭغا قاراپمۇ بولسا، سېنى كەچۈرۈم قىلىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۆزۈڭ كېتىۋەرگىن، سۆيۈملۈكۈم، كۆڭلۈڭدە خىجىللىقىڭ يوقلا بۇ ئىشتىن قۇتۇلۇپ كېتەلەيسەن. قارىمامسەن، بۇ نەقەدەر ياخشى ـ ھە !

ـــ ئاغزىڭنى يۇمۇڭ، ئاندىرى، ئاغزىڭنى دەرھال يۇمۇڭ ! بۇ گەپلەرنى قىلىشتىن ئۇيالمامسىز؟

ـــ سېنىڭ قۇتۇلۇشۇڭغا مەنمۇ ئامال تاپالايمەن، ناستيۇنا. ئۇنىڭ پەيتى يېتىپ كېلەي دەپ قالدى، ئاز قالدى، ئۇزاق كۈتۈپ تۇرۇش ھاجەتسىز. مەن سېنى ئۆمۈر بويى ئازابتا قالدۇرۇشنى خالىمايمەن. ئۇنداق بولىدىغان بولسا ئەتىلىككە، ياكى ھازىر بولسىمۇ بولىۋېرىدۇ، ئانگارا دەرياسى يېنىمىزدىلا تۇرۇپتۇ.

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

ھەتتا مېنى كۆممەن دەپ ئاۋارە بولۇپ ئولتۇرۇشمۇ ھاجەتسىز. ئارغامچىنىمۇ تەييارلاپ قويدۇم. دەريا يۇزىدە مۇز تۆتۈپ تۇرغان چاغدىلا تۆگمەنگە بىر قېتىم بېرىپ، ئۇ يەردىن بىر تال ئارغامچا ئالغاچ كەلگەنىدىم. ناھايىتى پىششىق، بەش ئادەم بولسىمۇ كۆتۈرەلەيدۇ. مەن سېنىڭ قېيىقىڭ ئۇستىدىن سۇغا سەكرەي، سەن قاراپ تۇرغىن، جەستىم لەيلەپ چىقمەسۇن. ئىشقىلىپ سەن ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتىسەن، دەريانىڭ ئوتتۇرىسىغا بارغاندا مېنى سۇغا تاشلىۋېتىپ كېتىۋەرگىن. سۇغا چۆكۈشتىن بۇرۇنقى يېرىم يولدا مەن ساڭا قېيىق ھەيدەپ بېرىمەن.

ناستيۇنا گويا ئۆزىنى قوغداۋاتقاندەك كۆكرىكىنى قوش قولىلاپ بېسىپ، بېشىنى چايقاپ، ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغۇسىمۇ، بۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى چۈشەنگۈسىمۇ كەلمىگەن ھالدا ئۆتۈنۈپ سۆزلىدى:

— نېمە ئۈچۈن سىز ماڭا مۇنداق قىلىسىز؟ نېمە ئۈچۈن؟ سىزنى خاپا قىلىپ قويغان يەرلىرىم بارمۇ؟ مەن پەقەت: «قانداق قىلساق ئوبدانراق بولاركىن...» دەپلا ئويلىدىم. سىزنى زادى بارمىسام بولمايدۇ دېمەكچى ئەمەسمەن. ھەتتا ئۆزۈمۇ تېخى بىر يەرگە كەلگىنىم يوق. كۆڭلۈمگە كەلگەننى ئېيتىپ باقتىم. بىراق، سىز نېمىلەرنى دەپ كېتىۋاتىسىز؟ نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىسىز؟

— باشقىلارنىڭ ماڭا ئەقىل كۆرسىتىشى ھاجەتسىز، قانداق قىلىدىغانلىقىمنى ئۆزۈم بىلىمەن. مەن بۇ يەرگە قايتىپ كەلگەن كۈنىلا ساڭا: «زادى ھېچكىمگە ئېيتقۇچى بولما» دېگەنىدىم. مېنى گەپ بىلەن نېيىتىمدىن ياندۇرالمايسەن، يانداۋرۇش خام خىيال! ئىشقا ئاشمايدۇ! — ئاندىرى غەزىپىنى باسالمىغان ھالدا ناستيۇناغا قاراپ ۋارقىراپ، ئۇنى قورقۇتۇۋەتتى، — قارىغىنا ساڭا، نەقەدەر ۋىجدانلىقسەن - ھە، بۇ گەپلەرنى «قانداق قىلساق ئوبدان بولاركىن» دەپ ئېيتقانمىش تېخى. مەن سېنىڭ نېمە خىياللاردا بولۇۋاتقىنىڭنى بىلىمەن. ئۇنى قانداقراق بىر ئۇسۇل

بىلەن كۆزدىن يوقاتسام بولاركەن دەپ، جەزمەن بىر كىچە كىرپىك قاقماي، ھە دەپ چوت سوقۇپ چىقتىڭ. ئاخىر بۇ ئۇسۇلنى ئويلاپ تېپىپسەن. بۇنىڭدىنمۇ ئارتۇق ئۇسۇل بولمىسا كېرەك ! پاھ، ئۇلار خەقلەر پۇت ـ قولۇمنى چۈشەپ قويغاندا پاشا ـ كۇمۇتىلارنىڭ نەشتىرىنى سانجىمىسۇن دەپ پاشىلىقنىمۇ ئالغاچ كەپ سەن. مەن ئامال قىلالايمەن ! بۇ پاشىلىقىڭ بولمىسىمۇ ئامال قىلالايمەن ! بۇنىڭدىن كېيىن مەن ئۇچۇن بىرنەرسە ئوغرىلايمەن دەپ باش قاتۇرۇپ يۇرمە. ھېچنېمىگە ھاجىتىم چۈشمەيدۇ. بولدى، كۆپ جاپا چەكتىڭ، ئارام ئالغىن. بۇنىڭدىن كېيىن بۇ يەرگە كېلىپ يۇرمىگىن، كەلسەڭمۇ مېنى تاپالمايسەن. گەپنىڭ راستىنى ئېيتسام، ساڭا تايىنىپ جان بېقىۋەرسەممۇ سېنى ئاۋارە قىلىپ قويىمەن ! بىراق، يەنە بىر قېتىم شۇنى ئېسىڭگە سېلىپ قوياي، مېنىڭ بۇ يەردە تۇرغانلىقىمنى بىرەرىگە ئېيتىپ قويىدىغان بولساڭ، ھەرگىز كەچۈرمەيمەن. مېنىڭ ئەرۋاھىمۇ سەن بىلەن ھېسابلىشىدۇ. بۇنى ئېسىڭدە تۇتقىن، ناستيۇنا.

ناستيۇنا ئاندىرىنىڭ ئالدىغا بىر قەدەم چامداپ، ئۇنى تىنچلاندۇرۇش ئۈچۈن گەپتىن توختاتماقچى بولۇۋىدى، ئۇ دەرھال چىرايىنى غەلىتە قىلىپ، مۇرسىنى قىسىپ، بېشىنى ئېچىگە تىققىنىچە يىرگەنگەندەك تەتۇر قارىۋالدى.

ـــ ماڭا قاراڭا، ئاندىرى، ـــ دېدى ناستيۇنا بىلىنەر ـ بىلىنمەس قەتئىي ئاھاڭ بىلەن يېلىنىپ، ـــ ماڭا قاراڭا، ياق تەتۇر قارىۋالماي، ماڭا قاراڭا. ماڭا قاراپ تۇرۇپ، مېنىڭ سىز ئېيتقان ھېلىقىدەك كىشىلەرگە ئوخشايدىغان ـ ئوخشىمايدىغانلىقىمنى دەپ بېقىڭا. نېمە بولدىڭىز، ئاندىرى؟ نېمىلەرنى ئويلاپ كېتىۋاتىسىز؟ ھەي، دەپ بېقىڭا، مەن شۇلارغا ئوخشامدىمەن، ئوخشمامدىمەن؟

ـــ مەن تېخى سېنىڭ ئالدىڭدا خاتالىقىمنى بوينۇمغا ئالمەنمۇ؟ ساڭا ئۇۋال قىلىپ قويۇپتىمەن دەپ، تىزلىنىپ

ئولتۇرۇپ ئەپۇ سورايمەنمۇ؟ ياكى مېنى باشقا بىرنېمە قىل دېمەكچىمىدىڭ؟

ـــ خاتالىقىڭىزنى بوينىڭىزغا ئېلىڭ دەۋاتقىنىم يوق. ئەكسىچە، مۇشۇنداق گەپلەرنى قىلمىسىڭىزلا، مەن سىزنىڭ ئالدىڭىزدا تىزلانسامۇ بولىدۇ. ئۆزىڭىز ئېيتقان ھېلىقىدەك دىلغا ئازار بېرىدىغان سۆزلەرگە ئىشىنىپ كېتىپ، ئۆزىڭىزنى ئالداپ يۈرمەڭ. «ئۇ مېنىڭ ئارزۇيۇمغا خىلاپ ئىشلارنى قىلىشى مۇمكىن» دېگەن خىيال قانداق بولۇپ تۇيۇقسىز كۆڭلىڭىزگە كېلىپ قالدى؟ نېمە بولدىڭىز، ئاندىرى؟ نېمە بولدىڭىز؟ بۇنداق قىلماڭ، ھەي، بۇنداق قىلماڭ... ماڭا سىنچىلاپ قاراپ بېقىڭ، مەن ئاشۇنداق ئادەممۇ؟ سىز بۇنى بايقىيالمامسىز؟

ناستيۇنا يىغلاپ سالماسلىق ئۈچۈن لېۋىنى چىڭ چىشلەپ، ئۇنىڭغا كۆزىنى ئۇزمەي قاراپ تۇردى. بىراق، قەلبىدىكى قايغۇ ـ ھەسرىتىنى بېسىۋالالماي، زورمۇزور بەرداشلىق بېرىپ تۇرغاچقا، ئىختىيارسىز لاغىلداپ تىترەپ كەتتى.

«ئۆزۈمگە ئىشەنمەي، ئۇنىڭغا ئىشىنىدىكەنمەن... ئوبدان گەپ». ئاندىرى غوتۇلداپ قويۇپ ئەتراپىدىكى بارلىق نەرسىلەردىن قارىغۇلارچە، ھەم ئۇمىدسىزلىك ئىچىدە ئاغرىنىپ، نېمە قىلىشىنى بىلەلمىگەن ھالدا تەتۇر قارىۋالدى.

ئۇلار ئۇزاققىچە ئۇن چىقارمىدى، ناستيۇنا ئورنىدىن تۇرۇپ ماڭغاندىمۇ، ئاندىرى ئۇنى ئۇزىتىپ قويماي، ئاۋۇالقىدەكلا ئۆز جايىدا قىمىرلىماي تۇرىۋەردى.

بىراق، ناستيۇنانىڭ تاقىتى ئۇزاققا بارمىدى، ئارىدىن ئۇچ كۈن ئۆتۈشىگە بەرداشلىق بېرەلمەي، پۈرسەت تېپىپ، ھېچكىمگە تىنىپمۇ قويماي، قېيىقنى سۇغا چۈشۈردى ـ دە، دەريانى كېسىپ قارشى قىرغاققا ئۆتتى، ـــ ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ئاندىرىنىڭ ھايات ـ ماماتىدىن قىلچە خەۋىرسىز يۈرىۋېرىشكە تاقىتى قالمىدى. يېرىم كېچە، ئەتراپ قاپقاراڭغۇ، ناستيۇنا دېرىزىنى چېكىۋىدى، ئاندىرى چىقىپ كەلدى، ناستيۇنا

خۇشاللىقىنى باسالماي، ئېتىلىپ بارغان بويى ئاندىرىنىڭ بوينىدىن قۇچاقلىدى، بارلىق ئاغرىنىشلىرى بىردىنلا تۇمانداك تارقاپ كەتتى، ناستيۇنا ئاخىر ئاندىرىنىڭ تېخىچە بۇ يەردە هايات تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ كۆڭلى ئەمىن تاپتى. ئاندىرىمۇ ئۇنىڭ چاچلىرىنى سىلاپ، بۇ قېتىمقى ئۇچرىشىشتىن خۇشال بولۇپ، يىغلاپ تاشلىغىلى تاس قالدى. توۋا قىلىپ، مەن قاپاقباش ئىكەنمەن دېدى، ئۇنىڭدىن خاپا بولماسلىقىنى، ئۆتكەن قېتىم ئېيتقان هېلىقى بىرتالاي تۇتۇرۇقسىز گەپلەرنى كۆڭلىگە ئالماسلىقىنى سەمىمىي ئۆتۈندى. ئەگەر ئۇ دەريادىن ئۆتۈپ يوقلىغىلى كەلمىگەن بولسا، ئۆزىنىڭ بىر قېيىقنى يوشۇرۇن قولغا چۈشۈرۈپ، ئۇنى ساقلاپ تۇرۇپ، كەچۈرۈم سورىماقچى بولغانلىقىنى ئېيتتى. ناستيۇنا بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ، تېخىمۇ هەيران بولۇپ، داڭ قېتىپ قالدى. ئۇ ئۆزىنى تۇتالمىغان هالدا ئاندىرىغا ۋەده بەردى:

— ئەگەر سىز هالاكەت يولىغا قاراپ ماڭمىغان بولسىڭىز، مەنمۇ هەرگىز تىرىك يۈرمەيمەن، بۇنى ئېسىڭىزده تۇتۇڭ جۇمۇ.

20

كېيىن ئەهۋالىنىڭ تەرەققىياتىدا گويا تىك چوققىدىن شىددەتلىك تاشقىن بىراقلا ئېتىلىپ چۈشكەندەك جىددىي ئۆزگىرىش پەيدا بولدى.

شەنبە كۈنى ناستيۇنا مۇنچىنى ئىسىتىپ بولغاندىن كېيىن، ئىشىكنى يېپىپ قويدى. ئۇ سېمىيونوۋنانىڭ ئەمدىلا ئىسىتىلغان مۇنچىدا يۇيۇنۇشنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىنى بىلگەچكە، بىرىنچى بولۇپ ئۆزى يۇيۇندى. بىراق، ئۇ چېچىغا ئەمدىلا سوپۇن سۈركەپ تۇرۇشىغا (لىزا ۋولوگزىنا ئاللىقاياقتىن بىر توقاچ سوپۇن تېپىپ كېلىپ، يېرىمىنى ئۇنىڭغا بەرگەنىدى) بىر كىشى كىرىپ كەلدى ـ ده، دالاندا كىيىملىرىنى سېلىشقا

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

باشلىدى. ناستيۇنا داڭ قېتىم قالدى، ئۆزىگە تونۇش پىخىلداش ئاۋازىدىن ئۇنىڭ قېيىنئانىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدى. ناستيۇنا ئالدىراشچىلىق ئىچىدە چېچىنى ھاپىلا ـ شاپىلا يۇيۇۋېتىپلا، سېمىيونوۋنا مۇنچىغا كىرگەن ھامان، يۇيۇنۇپ بولدۇم دەپ دەرھال چىقىپ كەتمەكچى بولدى. كېيىن يەنە ئۇ پىكىرىدىن يېنىپ، چىقىپ كەتمەي دېگەن يەرگە كەلدى، چۈنكى قېيىنئانىسى ئۆزى يالغۇز كەلگەنكەن، قانداقلا بولمىسۇن، ئۇنى قويۇپ بەرمەيتتى. «بولمىدى، تەقدىرىم شۇنداق بولسا كېرەك. چىقىپ كېتەي دېسەممۇ ئەمدى چىقىپ كېتەلمەيمەن. بۇ قېرى نېمىشقا كەلگەندۇ؟ ئىككىمىز ئەزەلدىن بىللە يۇيۇنۇپ باقمىغانىدۇقتۇ! قېيىنئانام مەن تەييارلىقسىز تۇرغان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ، ئالايىتەن بۇ يەرگە كەلگەندەك قىلىدۇ. ئېھتىمال، ئۇ راستلا ئالايىتەن كېلىپ باققاندۇ. ياكى بولمىسا بىلىپ قېلىپ ــ ئەھۋالنى بايقاپ، ئۇنى ئىسپاتلىماقچى بولۇپ، مۇشۇنداق بىر پۇرسەتنى كۈتۈپ كەلگەن بولغىيدى. راستلا شۇنداق بولىدىغان بولسا، مانا ھازىرلا ئىشنىڭ قىزىقى تېرىلىدىغان بولدى.» ناستيۇنا ئۆزىنى چەتكىرەك ئېلىپ، بىر بۇلۇڭغا بېرىۋالدى ـ ده، ياغاچ تەشتەكنى دالدا قىلىپ، قورسىقىنى ئىلاجىنىڭ بارىچە ئىچىگە يىغىۋالماقچى بولدى. بىراق، قورسىقى تومپىيىپ چىقىقانكەن، ئۇنى نەگە يىغىۋالغىلى بولسۇن؟ ھامىلىدار بولغانكەن، ئۇنى قانداقمۇ يوشۇرغىلى بولسۇن؟ مەيلى ئۇ ھەرقانچە ئۆزىنى قاچۇرسۇن، بەربىر كىشىلەر سېزىپ قالىدۇ، بىلىۋالىدۇ.

بىراق، بۇ قېتىم شۇنداق ئەجەبلىنەرلىك بىر ئىش بولدىكى، تېپىتنىچ ئۆتۈپ كەتتى. سېمىيونوۋنا ئېھتىمال بۇنىڭغا دىققەت قىلمىغاندۇ، ياكى دىققەت قىلغان بولسىمۇ، بۇ ئايالنىڭ سەمرىپ كېتىشىدە باشقا سەۋەبلەر بار دەپ ئويلاپ ئىشەنمىگەندۇ. شۇنداق بولسىمۇ يۇيۇنۇش داۋامىدا ناستيۇنا ئىككى ـ ئۈچ قېتىم قېيىنئانىسىنىڭ تەرسالىق بىلەن قادىلىپ قاراۋاتقانلىقىنى

بايقىدى، شۇ چاغدا ئۇ قاتتىق تۇگۈلۈۋالدى ـ دە، تەڭلىكچىلىكتىن ياڭاق سۆڭىكىمۇ تارتىشىپ كەتتى. كىيىملىرىنى كىيىپ مۇنچىدىن چىققان چاغدا يەنە قاتتىق پۇشايمان قىلدى: «بايا تىن ئۆزۈمنى قاچۇرۇپ يۈرگىنىم نېمىسى؟ بۇ ئۆزۈمنىڭ كېلىشكەن بويۇمنى تولۇق نامايان قىلىۋالىدىغان، ئىككىنچى تېپىلماس ئوبدان پۇرسەت بولغانكەن، ئەگەر قېيىنئانام سوراپ قالغان بولسا ھەئە، بويۇمدا بار، دەپ جاۋاب بەرسەم بولۇپرىدىغان گەپ ئىكەن. قېيىنئانامنىڭ بۇ خەۋەرنى باشقىلارنىڭ ئاغزىدىن ئەمەس، بەلكى ئۆز ئاغزىمدىن ئاڭلىغىنى ياخشى ئىدى. ئۇ ھەرھالدا ئۇستۇمگە قاينىاق سۇ چېچىپ يۈرمەس ئىدى؛ ۋاراقلاپ ـ جاراقلاپ، ئاچچىقىغا بەس كېلەلمەي چىچاڭشىپ كەتسە، ئۇ ئۆزىنىڭ مەيلى ئىدى. شۇنداق قىلىپ مەن بۇنداق چېكى يوق كۈتۈش ۋە ۋەھىمىدىن قۇتۇلۇپ كەتكەن بولاتتىم؛ بولمىسا مۇشۇنداق كۈتۈپ تۇرىۋەرگەنسېرى، ۋەھىمە تېخىمۇ كۈچىيىپ، بارغانسېرى بەرداشلىق بېرەلمەي قالىدىكەنمەن.»

بىراق، بۇ قېتىمقى بىللە يۈيۈنۇش ناستيۇناغا ئارامىلىق بەرمىدى. شۇنىڭدىن ئېتىبارەن سېمىيونوۋنا بىر كۆزىنى قىسىپ، غەلىتىلا تىكىلىپ قارايدىغان بولۇپ قالدى. ناستيۇنا بۇنداق تىكىلىپ قاراشتىن ئۆزىگە ھېچقانداق ياخشىلىق كەلمەيدىغانلىقىنى بىلەتتى. بۇ قېرىنىڭ ئاللىقانداق بىر ئىشنى بايقاپ قالغانلىقىدا گەپ يوق ئىدى. بىر قېتىملىق ھەقىقىي ئوۋ باشلاندى: قېيىنئانا بىر كۈن ئىچىدە نەچچە ئون قېتىمدەك ھۇرپىيىپ، كېلىنىنىڭ ئەزايىنىڭ ھېلىقى جايىغا خجىل بولۇپ تۇرماستىنلا سەپسالاتتى. ناستيۇنا بولسا ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى چەتكە ئالاتتى، ياكى يانداپ ئۆتۈپ كەتمەكچى بولاتتى، ياكى بولمىسا ئاندىرىنىڭ يوغان چاپىنى بىلەن بەدىنىنى يۆگىگەن پېتى قورسىقىنى قوش قوللاپ يېپىپ ئۆتۈپ كېتەتتى، ياكى ئېڭىشىپ، كۆكرىكىنى راسا چىقىرىپ كېرىلىۋالاتتى. بىراق،

ئۇنىڭ قورسىقى يېقىنقى كۈنلەردىن بۇيان گويا بولۇپ كەتكەن خېمىرده‌ك ئېسىلىپ كەتكەچكە، هەرقانچە ئەپچىل چارىلەرنى كۆرگەن بىلەنمۇ، ئۇنى يوشۇرۇش مۇمكىن بولماي قالغاندى.

مەلۇم بىر كۈنى قاش قارايغاندا، ناستيۇنا سېمىيونوۋنا بىلەن ئۆي ئىشلىرىنى قىلىۋاتاتتى ــ هەرقايسىسى ئۆز ئىشى بىلەن بەند ئىدى. ناستيۇنا ئاساسەن هويلا ـ ئاران ئىشلىرىنى، سېمىيونوۋنا ئۆي ئىچىدىكى ئىشلارنى قىلىۋاتاتتى، ــ مانا شۇ چاغدا سېمىيونوۋنا گويا ناستيۇنانىڭ قورسىقىنىڭ يوغىناپ قالغانلىقىنى ئەمدىلا بايقاۋاتقاندەك، سوئالىنى توغرىسىغىلا قويدى.

ــ قىزىم، بويىڭىزدا بارمۇ نېمە؟ نېمە ئۈچۈن قورسىقىڭىز مۇنچىلا يوغىناپ كەتتى؟

ناستيۇنانىڭ يۈرىكى شۇ هامان قاتتىق قىلىپ ئېغىپ كەتتى ـ ده، ئاخىر بولىدىغان ئىش بولدى، دەپ ئويلىدى. كۆز ئالدىدا دۇمبىسىگە كىرىستىنى يۈدۈپ ئازاب چېكىش يولىغا مېڭىشنىڭ باشلىنىش نۇقتىسى تۇراتتى. بۇ يولغا قەدەم قويۇۋەر، ناستيۇنا ! ئەمدى بۇنى ئىنكار قىلىشقىمۇ، يوشۇرۇشقىمۇ ئامالسىز قالدىڭ... ناستيۇنا قېينىئانىسى سورىغان سۆز بىلەن جاۋاب بەردى، پەقەت بۇ سۆزنى باشقىچە تەلەپپۇزدا، قەتئىي ئاھاڭدا ئېيتتى:

ــ بويۇمدا بار.

ــ هە... هە... ! ــ دېدى سېمىيونوۋنا هەيران قالغانلىقىدىن ئاۋازىنى سوزۇپ. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ئۇ ئۆز گۇمانىنىڭ ئاخىر ئىسپاتلانغانلىقىدىن هەتتا ناھايىتى خۇشال بولۇپ قالغاندەك كۆرۈندى. كېيىن تۇيۇقسىزلا ناكار پۇتىنى سۆرىگەن هالدا ناستيۇنانىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كەلدى ـ ده، خىرقىراق ئاۋاز بىلەن قاتتىق ۋارقىرىۋەتتى، ئاچچىقىدىن بىرهازاغىچە بىرەر ئېغىزمۇ گەپ قىلالماي، بېشىنىلا چايقىغان پېتى بۇتتەك داڭ قېتىپ تۇرۇپ قالدى.

ـــ قانجۇق ! ـــ سېمىيونوۋنا ئاخىر زۇۋان سۆردى، ئاۋازى ئېنىق چىقمىغاچقا ناستيۇنا ئۇنىڭ نېمە دەپ تىللاۋاتقانلىقىنى دەرھال ئۇقۇپ كېتەلمىدى. قېيىنئانىسى بۇرۇن زادىلا ئادەم تىللاپ باقمىغانىدى. ـــ قانجۇق ! ۋاي جېنىمەي ! ـــ ئۇ بېشىنى چاڭگاللىغان پېتى يىغا ئارىلاش سۆرەن سالدى، ـــ يۈزى قېلىن، شەرمەندە، داپ يۈز ! ۋاي ئاللا ! ۋاي ئۇلۇغ بۇۋى مەريەم ئانامەي ! ئۇنىڭ جاجىسىنى بەرگەيسەن، دەرھال جاجىسىنى بەرگەيسەن. بۇ تاقەت قىلىپ تۇرالماي، ياتىباش ئەركەكنى تېپىۋاپتۇ ! شۇنداق تۇرۇقلۇق تېخى لام ـ جىم دېمەي، ئىپىپەتلىك بىر قىياپەتكە كىرىۋالغىنىنى قاراڭلار بۇ قانجۇقنىڭ ! بىزنىڭ ئاندىرى قايتىپ كەلگۈچە بۇ بايىتال جالاپ بولۇپ قاراپ تۇرسا... سەندە يۈز دېگەن نېمە بارمۇ؟ سەن يەنە قايسى يۈزۈڭ بىلەن ئادەملەرگە قارايسەن؟ يۈزۈڭنى نەگىمۇ قويارسەن؟ قورسىقىڭ قۇرتقا تولۇپ كەتكىدى ! ئۇنى ئۆمۈر بويى چىچىپمۇ، سىيىپمۇ چىقىرىۋېتەلمىسەڭغۇ ياخشى بولاتتى ! خوپ بولاتتى ! ـــ سېمىيونوۋنامۇ ئۆزىنىڭ بۇ تىل ـ ھاقارەتلىرىدىن قورقۇپ كېتىپ، توختاپ قالدى ـ دە، يۆتىلىپ كەتكەندىن كېيىن، ئەڭ ئاخىرقى ئۇمىد بىلەن سورىدى، ـــ يالغان ئېيتىۋاتامسەن يا؟ بەلكىم زادىلا يوقتۇ؟

ـــ بار، ـــ ناستيۇنا ئەمدىلىكتە گېپىدىن تېنىۋېلىشقا بولمايدىغانلىقىنى بىلگەچكە، سوغۇق، روھسىز ھالدا جاۋاب بەردى، شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئىختىيارسىز ھالدا قورسىقىنى ئالدىغا تومپايتىپ چىقىرىپ قويدى.

ـــ بارمىش، ـــ دېدى سېمىيونوۋنا خىرقىراپ، ـــ گويا يۈزى يورۇق بىر ئىشتەك، قاراپ تۇرۇپ بار دەۋاتقىنىنى؟ ! ئادەمنىڭ يۈزىنى يەرگە ئۇرىدىغان مۇشۇنداق ئىشنى قىلغان تۇرۇقلۇق، بىرئازمۇ ئىزا تارتمىغىنىنى ! بىرئازمۇ ! سەن ئوغرى مۇشۇكمۇسەن؟ ھەممىلا يەردە چىچىپ، سىيىپ، ئۇنى ـ بۇنى يېۋېلىشقا كۆنۈپ قالغان ئوغرى مۇشۇكمۇ؟ ـــ ئۇ ئادەمنى

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

تىللايدىغان «ئوغرى مۇشۇك» دېگەن بۇ يېڭى ئاتالغۇنى ئويلاپ تاپقاچقا، خۇددى ئوغرى مۇشۇككە مۇئامىلە قىلغاندەكلا، ئىشىكنى كۆرسىتىپ ۋارقىرىدى، ــ يوقال كۆزۈمدىن ! ئوغرى مۇشۇك، دەرھال ئۆيدىن چىق ! سەندەك پاسكىنا نەرسە، بۇ يەردە تۇرما ! دەرھال كۆزۈمدىن يوقال ! نەدىن كەلگەن بولساڭ، شۇ يەرگە كەت ! بىزنىڭ ئاندىرى قايتىپ كەلسە، ئۇنىڭغا نېمىمۇ دەرمىز؟ ئۆيدە مۇشۇنداق بىر ئادەمنى بېقىپتۇق ـ ھە ! مۇشۇنداق بىر ئادەمنى ئېلىپ قاپتۇق ـ ھە ؟ راستلا يۈزىمىزنى تۆكتۇڭ ! بۇنى پۈتۈن كەنتتىكىلەر بىلمەي قالمايدۇ، پۈتۈن كەنتتىكىلەر بىلىپ قالسا... ۋاي خۇدايىمەي ! كېلىن، مەن سېنى بۇ ئۆيگە كەلگەن كۈنلا بىلىپ قويغانىدىم. سېنىڭ ياخشى نەرسە ئەمەسلىكىڭگە بىر قاراپلا كۆزۈم يەتكەنىدى. ياتباش ئادەمنى تېپىپ، قورسقىنى يوغىنىتۇالغىنىنى قاراڭ ! لاخشىگىرنى قولۇمغا ئېلىپ قوغلىغۇچە، كۆزۈمدىن يوقال ! بۇ يەردە قايتا كۆزۈمگە كۆرۈنگۈچى بولما !

ناستيۇنا كىيگەن كىيىملىرى بىلەنلا چىقىپ كەتتى. ئۇ پەلەمپەيدە تۇرغان چېلەكنى قولغا ئېلىپ، ئۇنى تام تۈۋىدىكى ئۇزۇن ئورۇندۇق ئۈستىگە قويۇپ قويدى. ناستيۇنا بۇ چېلەكنى موزايغا ھەلەپ بېرىپ بولغاندىن كېيىنكى ئالدىراشچىلىقتا بۇ يەردە ئۇنتۇپ قالغانىدى. ئۆيدىن ۋاتىلداپ تىللاۋاتقان بوغۇق ئاۋاز ئۇزۇكسىز ئاڭلىنىپ تۇراتتى. ئۇ بۇ تىل ـ ھاقارەتلەرنىڭ ئۆزىگە قارىتىلغانلىقىنى، ئۇنىڭ ئۈستىگە راستلا ئۆيدىن قوغلاپ چىقىرىلغانلىقىنى چۈشەنمىگەن ۋە بۇنىڭغا ئىشەنمىگەن ھالدا بىرپەس قاراپ تۇردى. كېيىنچە ئىككىلەنگەن، سۆرەلمىلىك قىلغان، يەنىلا بىرنەرسىگە ئۈمىد باغلاۋاتقان ھالدا قاشا ئىشىكنى ئاچتى. ئەتراپتىكى ئورمان ئارىسىدىكى بوشلۇقتا بىر توپ بالا ئوشۇق ئويناۋاتاتتى، رودكامۇ شۇلارنىڭ ئارىسىدا بار ئىدى. ناستيۇنا ئۇنىڭدىن:

ــ ئاناڭ ئۆيدە بارمۇ؟ ــ دەپ سورىۋىدى، ئۇ:

— ئېھتىمال باردۇ، — دەپ جاۋاب بەردى.

ناستيۇنانىڭ بارغۇدەك باشقا جايى بولمىغاچقا، نادكانىڭ يېنىغا ماڭدى.

ئۇ سېمىيونوۋنادىن ئاغرىنمىدى. راستىنى ئېيتقاندا، بۇ ئىشتا ئۇنىڭدىن ئاغرىنغۇدەك نېمە بولسۇن؟ بۇ مۇشۇنداق بولىدىغانلىقىنى تولۇق ئويلاپ قويۇلغان ئىش ئىدى. بىراق، ناستيۇنا ئاخىرقى مىنۇتقىچە يەنىلا ئۆزىدە ھېچقانداق سەۋەنلىك بولمىغاچقا، ھەقىقەتنىڭ مەلۇم يول بىلەن ئايدىڭلىشىپ قالىدىغانلىقىنى، ئۆزىنىڭ مۇنداق زىيانكەشلىككە ئۇچراپ قالماسلىقىنى ئۈمىد قىلغانىدى. ئۇ ھەرگىز ئىشنىڭ ئادالەتلىك بولۇشى ئۈستىدە قايغۇرمايتتى، ھازىرقى پەيتتە ئۇ نېمىنىڭ ئادالەت، نېمىنىڭ ئادالەتسىزلىك ئىكەنلىكىنى چۈشىنىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ئۆزىمۇ ئاللىقاچان بۇ ئىككى نەرسە ئوتتۇرىسىدا تېڭىرقاپ، تۇيۇق يولغا كىرىپ قالغانىدى، لېكىن ئۇ قېيىنئانىسىنىڭ ئاز - پاز بولسىمۇ ھېسداشلىقىغا ئېرىشىشنى، قېيىنئانىسىنىڭ ئۆز ئىچىدە دۈشمەندەك ئۆچ كۆرۈۋاتقان بۇ تۆرەلمىنىڭ ئۆزى بىلەن قىلچە قان - قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتى يوق ئەمەسلىكىنى چۈشىنىپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. ئەجەبا، ئۇنىڭ بۇ جانجىگىرى ئۇنىڭغا ھېچقانداق بېشارەت بەرمىگەنمىدۇ. ئۇنىڭ قەلبىدە بۇنى يىپىدىن - يىڭنىسىگىچە سۈرۈشتۈرۈپ كۆرۈش ئارزۇسىنى قوزغىمىغانمىدۇ؟ ئەگەر ئىش مۇنداق بولىدىغان بولسا كىشىلەرگە باغلىغۇدەك نېمە ئۈمىد قالسۇن؟ قاراڭلار، بۇ يىرىڭلىق جاراھەت ناھايىتى ئۇزاققىچە يىرىڭلاپ، ناستيۇنانىڭ سەۋرچانلىقىنى ۋە كۈچ - قۇۋۋىتىنى تۈگىتىپ، مانا ئەمدى ئاخىر ئېغىز ئالدى، بىراق ئۇنى داۋالاپ ساقايتقۇدەك ھېچنېمە يوق. يالغۇز ئۆز ئىچىدە دۇئا - تەلەپ قىلىشقا، قانداقتۇر كەلگۈسى ئۈچۈن ھازىردىن باشلاپ ئازاب - ئوقۇبەت چېكىش كېرەك دەپ بىچارىلىك بىلەن ئۆز - ئۆزىگە تەسەللى بېرىشكە

تاپىنىش ئۇنىڭغا قانچىلىك ياردەم بېرەلىسۇن؟ ئۇنىڭ ئۇستىگە، كەلگۈسىدىمۇ ئۇمىد باغلىغۇدەك قانچىلىك ياخشى ئىش بولسۇن؟ يوق، بۇنىڭدا قىلچىلىك ئۇمىدمۇ يوق، قىلچىلىك ئۇمىدمۇ يوق.

ناستيۇنانىڭ يۈرىكى قارتتىدە قىلىپ ئېغىپ كەتكەندىن كېيىن، قايتا ئۆز ئورنىغا كېلەلمەي، ئاللىقانداق بىر جايدا بوش تېپىچەكلەيتتى. ئېھتىمال، ئۇ قورسىقىدىكى بالىسىنىڭ يۈرىكىگە تايىنىپ هايات تۇرۇۋاتقاندۇ. ئۇ ئاللىقاچان ئۆزىنى بىر ياقىقا قايرىپ قويۇپ، پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن بالىسىنى قۇتقۇزۇشنىڭ كويىدا بولغانىدى. ئۇنىڭ ئۆزى ئۇچرىغاندەك جاپالارغا ئۇچرىماي، دۇنياغا كۆز ئاچىدىغان كۈن يېتىپ كەلگۈچە، قورسىقىدا ئامان ـ ئېسەن چوڭ بولۇشنى تىلەيتتى. ئېھتىمال، كىشىلەر بالىنىڭ يۈزىنى كۆرگەندە هېسداشلىق قىلىپ، ئىچ ئاغرىتىپ، ئۇ بالىنى ئۆزىنى هازىر ئىشكتىن قوغلاپ چىقارغانغا ئوخشاش قوغلاپ چىقارماس، هەيدەپ چىقارماس. ناستيۇنا ئۇ ئۆيدە قانداقلا بولمىسۇن، ئازاب ـ ئوقۇبەت ئىچىدە سەككىز يىلنى ئۆتكۈزگەچكە، ئۆز ئۆيىدەك بولۇپ قالغانىدى. هازىر ئەهۋال مۇشۇ دەرىجىگە يەتكەندىمۇ، ئۇ ئاغرىنمىدى. ياق، ئۇ هەرگىز ئاغرىنمايدۇ، بەلكى خجالەت بولىدۇ؛ خجالەت بولغاندىمۇ ئۆزى ئۈچۈن خجالەت بولۇۋاتقىنى يوق، ئۇ ئۆزىنىڭ قانداق يولدا ماڭغانلىقىنى بىلەتتى. ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ يولدا مېڭىشقا چىن كۆڭلىدىن رازى بولغانىدى. ئۇ خجالەت بولۇشنىڭ سەۋەبى شۇ يەردە ئىدىكى، مۇشۇنداق ئىش يۈز بەرگەچكە، ئۆزىنى قوندۇرۇۋېلىش ئۈچۈن باشقىلارغا يېلىنمىسا بولمايۋاتاتتى. ئۇ بۇ كەنتتىن ئايرىلىپ كېتەلمەيتتى، پۈت ـ قوللىرى قوش ئارغامچا بىلەن چۈشەپ تاشلانغان، ئۇنىڭ ئۇستىگە، بارغۇدەك جايمۇ يوق ئىدى. ئۇ قووۇم ـ قېرىنداشسىز، باشپاناهسىز غېرىبسىنىپ قالغانىدى.

ئۇ نادكانىڭ بوسۇغىسى ئالدىدا توختىدى ـ دە، كېلىشۈپلىشتىن بۇرۇن ئۆي ئىچىگە كىرىشكە جۈرئەت

قىلالماي، ئىشىكنىڭ يان ياغىچىغا ئاران يۆلىنىپ تۇرۇپ قالدى. كىم بىلىدۇ دەيسىز، ئېھتىمال، نادكا ئۇنى رەت قىلار. ھازىر ھەربىر ئادەمنى يېڭىدىن چۈشىنىشكە توغرا كېلىدۇ: ئەگەر سەن ئىلگىرىدىن تۇرۇپ كەلگەن، ئۇنىڭ ئۈستىگە كىشىلەرگە سىڭىش بولۇپ قالغان ئورنۇڭدىن شۇنداق ئايرىلىدىڭمۇ، بولدى، ھەممە نەرسە ساڭا تامامەن باشقىچە بولۇپ قالىدۇ، كىشىلەر ساڭا باشقا كۆز بىلەن قارايدۇ.

نادكا گۈرۈلدەپ كۆيۈۋاتقان مەش يېنىدا بىر ئىش بىلەن بەند بولۇۋېتىپ سورىدى:

— قانداق، ھېرىپ كەتتىڭمۇ نېمە؟

— بىرنەچچە كۈن مېنى ئۆيۈڭدە تۇرغۇزۇشقا ئۇنامسەن؟ — دەپ سورىدى ناستيۇنا توغرىدىن ـ توغرىلا. ئۇنىڭ گەپنى يەنە ئەگىتىپ ئولتۇرۇشقا ھەپسىلىسى قالمىغانىدى.

— كىمنى، سېنىمۇ؟

— مېنى.

نادكا ئەسلىدە ئۇنىڭ تەلىپىگە مىيىقىدا كۈلۈپ قويۇپ، پىسەنت قىلماي تۇرىۋەرمەكچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن كېيىن تۇيۇقسىز ئۇنىڭغا سىنچىلاپ سەپسېلىشقا باشلىدى.

— نېمە ئىش بولدى؟ — دەپ سورىدى ئۇ.

— ئۆيدىن قوغلاپ چىقاردى.

— سېنى قوغلاپ چىقاردىما؟

— كۆردۈڭمۇ بۇنى؟ — دېدى ناستيۇنا قورسىقىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ.

— ۋاييەي... ي... ي ! — نادكا ناخشا ئېيتىۋاتقاندەك چاڭىلداپ سۆزلەپ كەتتى، ھەتتا ئاۋازىمۇ ئۆزگىرىپ كەتتى، ئۇ ھەيران قالغان ھالدا سورىدى، — راستىمۇ؟ قورسىقىڭنى نەدە يوغىنىتىۋالدىڭ؟ ئالدىرىما، ئالدىرىما، — نادكا ناستيۇنانىڭ ئالدىغا ئېتىلىپ كېلىپ، ئۇنى تارتىپ كارىۋىتىغا ئولتۇرغۇزدى - دە، ئۆزى ئۈدۈل تەرەپتە ئېڭىشكەن پېتى ئۆرە تۇردى، — دۇنيادا

www.uyghurkitap.com

مۇنداق ئىشلارمۇ بولامدىكەن؟ بۇ تېخى راستىتەكمۇ تۇرىدۇ. بىراق، بۇ كىمنىڭ خىيالىغا كېلىپ باققان... قورسىقىڭنى نەدە يوغىنىتىۋالغاندىڭ؟ پاھ، قىلغان ئىشىڭنى قارىغىنا ! قاراپ تۇر، «ئىڭە ـ ئىڭە» دەپ توختىماي يىغلايدىغان بوۋاق دۇنياغا كۆز ئېچىپ، ساڭا يىغلاپ بېرىدۇ ! مانا پات ئارىدىلا قىرقىرغىلى تۇرىدۇ ! ھەقىقەتەن بوش كەلمەپسەن ! قورسىقىڭنى يوغىنىتىپ قويغان كىم؟

ـــ ئۇلۇغ ئەرۋاھ، ـــ ناستيۇنا ھەرقانداق چىقىم تارتىشقا رازى ئىدىكى، لېكىن كىشىلەرنىڭ ئۆزىدىن ھېچنېمىنى سۈرۈشتۈرمەسلىكىنى، ئۆزىگە دەخلى يەتكۈزمەسلىكىنى، ئازاب سالماسلىقىنى، ئۆزىنىڭ ئارامخۇدا تۇرۇشىغا يول قويۇشنى تىلەيتتى. چۈنكى، ئۇ باشقا ھەممىدىن بىزار بولغانىدى.

ـــ ئۇلۇغ ئەرۋاھ بولسىمۇ بولسۇن، ـــ دېدى نادكا ناستيۇنانىڭ يېنىغا يېقىن كېلىپ، ـــ بۇنىڭدىن مېنىڭمۇ خەۋەر تېپىپ قالغۇم كېلىدۇ. سىر بەرمەيمەن دېسەڭ، مەيلى، ئەلۋەتتە. بىراق، بۇ يەردە بۇنداق ئەر زادىلا يوقتەك قىلاتتىغۇ. ياق، يەنىلا ئۆزۈڭ گەپنى ئەگىتىپ يۈرمەي، توغرىسىنىلا ئېيتىۋەرگىن. شۇ ئۇلۇغ ئەرۋاھنى ئۆزۈمنىڭمۇ سىناپ باققۇم كېلىپ قالسا، ئەجەب ئەمەس !

ـــ ئۇنى ئەمدى تاپالمايسەن، نادكا، ـــ ناستيۇنا شۇنى بىلەتتىكى، بۇ گەپنى پەقەت نادكاغا ئېيتىپ قويسىلا، باشقا ئادەملەرگە ھېچقانداق چۈشەنچە بېرىشنىڭ زادىلا ھاجىتى قالمايتتى، شۇڭا ئۇ نادكاغا ئېيتساڭ، ئېيتماي دېگەن يەرگە كەلدى. بۇ ھەقىقەتەن ئادەمنى بىزار قىلىدىغان بىر ئىش ئىدى، لېكىن ئامال يوق ئىدى. قانداقلا بولمىسۇن، بىرنەرسە دېيىشكە توغرا كېلىدۇ ـ دە. ئۇنىڭ ئۆز ۋىجدانىغا خىلاپ ئىشلارنى بىرىنچى قېتىم قىلىپ ئولتۇرغىنى يوق. ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ قېتىمقىسىمۇ ئەڭ ئاخىرقىسى بولمىسا كېرەك، ـــ ھېلىقى مەخسۇس خادىمىنىڭ كەلگەنلىكى يادىڭدىمۇ؟ ـــ دەپ سورىدى

ناستيۇنا ئۇنىڭدىن، ــ زايوم تىزىملاشقا كەلگەن ھېلىقى كىشى.
ــ نېمە بوپتۇ؟
ــ مۇشۇنداق بولدى ! ــ دېدى ناستيۇنا ئاچچىقى بىلەن، ــ بىز چانىنى قوشۇپ بىللە يول يۈرۈۋق. شۇنداق قىلىپ... قورسىقىمنى يوغىنىتىپ قويدى. بۇنداق ئىشنى قىلىشقا قانچىلىك ۋاقىت كېتەتتى دەيسەن؟
ــ ھېچقانچە ۋاقىت كەتمەيدۇ، ھېچقانچە ۋاقىت كەتمەيدۇ، بۇنىسى مەنمۇ بىلمەن، ــ دېدى نادكا بۇ گەپكە دەرھال قوشۇلۇپ، ــ بىراق كېيىنكى ئىشلارنى ئۆز جايىدا ئەپلەپ ـ سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىشكە ئۇزاق ۋاقىت كېتىدۇ. ھەي، ناستيۇنا ! سەن ھەمىشە ئۆز نېسىۋەڭگە شۇكۇر قىلغاندەك يۈرەتتىڭغۇ، تارتىنچاقلىقىڭچۇ، ھە دېگەندىلا يۈزۈڭ قىزىرىپ كېتەتتى. مانا ئەمدى ئۆزۈڭنى ئاشكارىلاپ قويۇپسەن ! ئۇنداق بولسا، ئەمدى قانداق قىلماقچى بولۇۋاتىسەن؟ ئاندىرى قايتىپ كېلىپ قالسا، قانداق قىلىسەن؟ ئۇ سېنى ئۈرۈپ ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ.
ــ ئۇنىڭ بىلەن نېمە كارىم. سەن نېمىشقا قادىلىۋېلىپ: «قانداق قىلىسەن؟ قانداق قىلىسەن؟» دەپ سوراۋېرىسەن؟ قانداق قىلىشىمنى نېمە بىلەي؟ ! ئالدى بىلەن ماڭا شۇنى ئېيتقىنا: ئۆيۈڭدە بىر مەزگىل تۇرسام بولامدۇ، قانداق؟
ــ بولىدۇ، بولىدۇ، يەنە نەگە بارالايتتىڭ؟ ناۋادا بىرەر ئىش بولۇپ قالسا، ئىككىمىز بىرلىكتە تاقابىل تۇرارمىز. ھېلىقى قېرىنىڭ ئەلۋەتتە ماڭا ئىچى ئاغرىمايدۇ، ماڭا ئۆچلۈكىدىن چىشلىرى غۇچۇلداپ تۇرىدۇ. ئۇنىڭغا بىر نەۋرە تېپىپ بېرىدىغان بوپسەن ـ دە، ــ نادكا ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي پىخىلداپ كۈلۈپ كەتتى، ــ ئۇنىڭ دائىم ماڭا قادىلىپ يۈرگىنى بىكار ئەمەسكەن ـ دە. ئايال خەقنى قانداقمۇ بەند قىلغىلى بولسۇن؟ ئەگەر ئاياللار ھىيلە ـ نەيرەڭ ئىشلىتىدىغان بولسا، باشقىلارنىلا ئەخمەق قىلىپ قالماي، ھەتتا ئۆزىنىمۇ ئەخمەق قىلالايدىكەن. مەسىلەن ئالايلۇق: سېنى مۇنداق قىلىپ قالار دەپ كىممۇ

خىيالىغا كەلتۈرۈپ باققان؟ ھەي، ناستيۇنا ! يۈرىكىڭ قاپتەك بار ئىكەن، قاپتەك. تەس كۈنگە قاپسەن. ھېچقىسى يوق، بىللە بەرداشلىق بېرەرمىز. مەن ئاللىقاچان كۆنۈپ قالغان. مۇشۇنداق قۇرۇق يېنىپ چىقتىڭمۇ؟ ھېچنېمىمۇ ئالمىدىڭمۇ؟ مەن بېرىپ، نەرسە ـ كېرەكلىرىڭنى يىغىشتۇرۇپ، ئاز ـ پاز نەرسە ئېلىپ كەلسەم بولامدىكىن يا؟

ـــ بارما. بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئۆزۈم بارىمەن.

ـــ ئۆزۈم؟ بولدىلا، ھەممىگە ئۆزۈم، ئۆزۈم دەپ، ئاخىر مۇشۇنداق چاتاق تېرىپسەن. بىراق، بېلىڭنى بوشاتمە، بېلىڭنى. تۈگىشىپ كەتمەيسەن. بۇنىڭدىن ئوسال ئىشلارمۇ بولغان. ئىلگىرى ئىت بىلەن، بۆرە بىلەن بىللە تۇرمۇش كەچۈرگەن ئىشلارمۇ بوپتىكەن. بىزمۇ بىللە تۇرمۇش كەچۈرسەك بولىۋېرىدۇ. ئۇنداق بولمىسا، ئىككى ئادەم بىرلا نام بىلەن ـــ ئايال دېگەن نام بىلەن ئاتىلىپ قالمايدۇ ـ دە ! بولدى، تۈگىۋەرمەسەن، تۈگەتكەندىن كېيىن ئەھۋالغا قاراپ بىرنېمە قىلارمىز. ئۇنداق بولسا ئۇنىڭ ئېتى نېمىكەن؟

ـــ كىمنىڭ ئېتى؟

ـــ كىم؟ ئۇنىڭدىن باشقا كىم بولسۇن؟ سەن دېگەن ھېلىقى، سېنى زايوم سېتىۋېلىشقا تىزىملىغان ھېلىقى ئادەمنىڭچۇ؟ تازىمۇ ھېيلىگەر بىرنېمىكەن ! ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ ئىسمىنى سورىۋالغانسەن؟

ـــ سورىماپتىمەن.

ـــ ئىسمىنى سورىۋالمىدىڭمۇ؟ تازىمۇ كالۋا ئىكەنسەن، ناستيۇنا. ئۇنداقتا بالىنىڭ فامىلىسىنى نېمىدەپ چاقىرىسەن؟ بالا تۇغۇپ باقمىغان ئادەم دېگەنزە، بالىنى تىزىمغا ئالدۇرىدىغان چېغىڭدا، ئۇلار بۇنى سورىشىدۇ. ھېچقىسى يوق، توقۇپ چىقساق بولغىنى. ئىشقىلىپ ۋاقىت دېگەن كۆپ، بالىغا بىر ئاتا تېپىۋېلىشقىمۇ ئۇلگۈرەلەيمىز، ئەڭ ياخشى ئاتىدىن بىرنى تاپىمىز.

نادكا بىردەم خورسىنىپ تۇرغاندىن كېيىن، بۇنىڭدىن پۈتۈن كەنتتىكىلەر قاچانلا بولمىسۇن، خەۋەر تاپماي قالمايدۇ، شۇنداق ئىكەن، تۇنجى خەۋەرنى يەتكۈزۈش پۇرستىنى قولدىن بېرىپ قويۇشنىڭ نېمە ھاجىتى بار دېگەن خىيالغا كەلدى ـ دە، ئارقىسىغا بۇرىلىپلا ئىشىكتىن چىقىپ كەتتى. ناستيۇنا ئۇ يەردە ئۆزى يالغۇز قېلىپ، ياغاچ كارىۋات ئۈستىگە ئۆزىنى تاشلىدى ـ دە، كۆزلىرىنى يۇمدى. ئادەمنىڭ يۈرىكىنى پىژىلداپ ئېچىشتۇرىدىغان قاتتىق ئازاب ئۇنىڭ نەپسىنى قىسماقتا ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ پۈتۈن ئەزايىنى چىرمىۋالغان، ئۆزى كۆتۈرەلمىگۈدەك ئېغىر يۈك بولۇپ يۈكلەنگەن قاتتىق ئازابتىن قۇتۇلۇپ كېتىش ئۈچۈن قانغۇچە ھۆركىرەپ يىغلىۋەتكۈسى كەلدى، بىراق كۆز يېشىنى تۆكمۈرسە، قورسىقىدىكى بالىسىنىڭ زىيانغا ئۇچراپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئاخىر ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ، يىغىسىنى باستى. ئۇ كارىۋاتتا ئۇيان ئۆرۈلۈپ ـ بۇيان ئۆرۈلۈپ، ئاۋازىنى سوزغان ھالدا بىرھازاغىچە ئېسىدەپ ناله قىلدى، بىردەم ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتسە، بىردەم قايتىدىن كارىۋاتقا ئۆزىنى تاشلايتتى، بىراق بۇنىڭلىق بىلەن قىلچىمۇ ئارام تاپالمايتتى، قاتتىق ئازابلانغان قەلبى بىردەملىك خاتىرجەملىككىمۇ ئېرىشەلمەيتتى، چارچىغانلىقىنىمۇ سەزمەيتتى.

ئېغىر ياتقۇ بولغان چاغدا مىخىچ كېلىپ، رودكاغا ناستيۇنانى ھويلىغا چاقىرتقۇزدى. ئۆزى پۈتاقلىرى چاتالمىغان، پالتا بىلەن كېسىلگەن توم ياغاچ ئۈستىدە ئولتۇردى، ناستيۇنا باشتىن ـ ئاياغ ئۆرە تۇرۇپ چىقتى. ئۇنىڭ ئۆرە تۇرغۇچىلىك ھالى قالمىغان بولسىمۇ، لېكىن زادىلا ئولتۇرغۇسى كەلمەيتتى، چۈنكى ئۆرە تۇرسا ھېچبولمىغاندا پۈتۈنى يۆتكەپ، ھەركەتلىنىۋېلىشقا بولاتتى. ئەگەر ئۇنى مىدىر ـ مىدىر قىلدۇرماي ئولتۇرغۇزۇپ قويىدىغان بولسا، تېخىمۇ ئازابلىنىپ كېتەتتى. مىخىچ قاتمال، تىترەپ تۇرغان بارماقلىرى بىلەن

غاڭزىسىغا لىقمۇلىق تاماكا بېسىپ، چاقماق تېشىنى چىقاردى ـ دە، بىرھازا ھەپىلەشكەندىن كېيىن ئاران ئوت ئالدۇرۇپ چېكىشكە باشلىدى. بىردىن دېمى قىسىلىپ يۆتەلگىلى تۇردى؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ تەتۇر قارىۋېلىپ، يەرگە ئېڭىشىپ، ئۇچەي ـ باغرى ئۇزۇلۇپ كەتكۈدەك دەرىجىدە قاتتىق يۆتىلىپ، بىردەمدىن كېيىن ئاران دېمىنى ئالالىدى. ناستيۇنا ساقلاپ تۇردى. مىخئىچ دېمىنى ئېلىۋالغاندىن كېيىن، غاڭزىسىنى بىرقانچە قېتىم شورىۋېتىپ، يۆتەلنى باستى. ئاندىن كېيىن ياش ئەگىپ قالغان كۆزلىرىنى ناستيۇناغا تىككىنىچە، ھارسىنغان ھالدا ئۆتۈندى:

ـــ ئۇ مۇشۇ يەردە ئىكەن، ناستيۇنا. بۇنى ئىنكار قىلما. مەن بىلىپ بولدۇم. باشقىلارغا ئېيتمىساڭمۇ، ماڭا راستىنى ئېيتقىن، راستىنى، ناستيۇنا، ماڭا ئىچىڭ ئاغرىسۇن. مەن قانداقلا بولمىسۇن، ئۇنىڭ ئاتىسىغۇ.

ناستيۇنا بېشىنى چايقىدى.

ـــ بىزنى بىر قېتىم يۈز كۆرۈشتۈرۈپ قويغىن. ئەڭ ئاخىرقى بىر قېتىم. سەندىن ئۆتۈنۈپ سورايمۇ، خۇدا ھەققى، ناستيۇنا، ماقۇل دېگىن. ئەگەر مەندىن يوشۇرىدىغان بولساڭ، خۇدامۇ راۋا كۆرمەيدۇ... ئۇنىڭدىن نېمىگە ئۈمىد باغلاپ شۇنداق قىلىۋاتقانلىقىنى سوراپ باقماقچىمەن ـ ھە؟ ئۇ ساڭا ئېيتمىغانمىدى؟ مەن مۇشۇنچىلا ياشقا كىرىپ قالغان تۇرسام، ئۇ نېمە ئۈچۈن يەنە مېنى مۇشۇنداق ئار ـ نومۇسقا قالدۇرىدۇ؟ بىزنىڭ بۇ جەمەتىمىزدىن ھەر خىل ئادەملەر چىقىقانۇ، بىراق ھېچكىممۇ بۇنداق ئوسالىلىشىپ كەتمىگەنىدى... راستلا بىر خۇنپەر ئىكەن. قىلغان قىلىقىنى قارا... بىزنى يۈز كۆرۈشتۈرۈپ قويغىن، ناستيۇنا، ـــ مىخئىچ تەھدىت ئارىلاش تەلەپپۇز بىلەن يېلىنىدى، ـــ خۇدا ھەققىدە بىزنى يۈز كۆرۈشتۈرۈپ قويغىن، تېخى ئۇ قۇتقۇزۇۋالغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە بۇزۇلۇپ كەتمەستە، يامان پەيلىدىن بالدۇرراق ياندۇرۇۋالايلى. ئۆزۈڭمۇ كۆرۈپ تۇرۇپسەن، يەنە مۇشۇنداق ئەسكىلىك قىلىۋەرسە

بولمايدۇ. شۇمۇ يېتەر. ماڭا ئىچىڭ ئاغرىسۇن، ناستيۇنا، ياردەم قولۇڭنى سۇن ! بۇنىڭ بىلەن سېنىڭ كۈنۈڭمۇ ئوبدانراق بولۇپ قالار.

ناستيۇنا ئۇنىڭ يېلىنىشىدىن ئىككىلىنىپ قالغان بولسىمۇ، لېكىن ئاخىر يەنىلا بېشىنى چايقىدى:

— نېمە دەۋاتىسىز، ئاتا؟ سىزگە نېمىنى ئېيتىپ بېرەلەيتتىم؟ ئېيتقۇدەك ھېچنېمە يوق. ئۇنىڭ قارىسىنىمۇ كۆرگىنىم يوق، بۇنى ئۆزىڭىز ئويلاپ چىقىپسىز. يوق، كۆرمىدىم.

— يالغان سۆزلىمە، ناستيۇنا، — دېدى مىخائىچ ئورنىدىن تۇرۇپ، غاڭزىسىنى ئۆتۈكىنىڭ پاشنىسىغا قېقىۋېتىپ، — بۇ يالغان سۆزلىرىڭنى كىمگە ئېيتىپ بېرىۋاتىسەن؟ مەن ئەسلىدە سەن بىلەن ئوبدان سۆزلىشىپ كۆرۈشنى ئويلىغانىدىم، سېنىڭ قورسىقىڭنى ئۇ يوغىنىتىپ قويغان ! ئۇنىڭدىن باشقا يەنە كىم بولسۇن؟ سەنزە. مېنى ئۇقمايدۇ دەۋاتامسەن؟ مېنىزە، ئۆزۈڭنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىڭنى بىلمەيدۇ دەۋاتامسەن؟ سەن توقۇغان ھېكايىلەر پەقەت كەمپىرنىلا، ئايالالارنىلا ئالدىيالايدۇ، لېكىن مېنى ئالدىيالمايدۇ. سەن يەنە تېخى ئۇنىڭغا مىلتىقنى، نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئاپىرىپ بەردىڭ. قارا، مانا بۇنىڭ ئۆزى دەلىل - ئىسپات، — ئۇ غاڭزىسىنى ناستيۇنانىڭ قورسىقىغا تەڭلەپ قويۇپ، يەنە سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — قورسىقىدىكى بالاڭنى نەگە يوشۇرۇپ قويماقچى؟ نەگە؟ سەندىن سوراۋاتىمەن !

ناستيۇنا كۆڭلىدە قېيىنئاتىسىغا بۇنداق دەپ جاۋاب بېرىشكە بولمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ تۇرسىمۇ، لېكىن باشقىچىرەك جاۋابنى ئويلاپ تاپالمىغاچقا، يەنە قانداق گەپلەر بىلەن ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىشكە بولىدىغانلىقىنى بىلمىگەچكە، بۇ سۆھبەتنى ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە تېزرەك ئاياغلاشتۇرۇپ، قايتىدىن كارىۋاتقا ئۆزىنى تاشلاش ئۈچۈن، ئىنتايىن يۇزسىز، پاسكىنا، ساختا كوزىرنى كۆتۈرۈپ چىقتى:

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى www.uyghurkitap.com

ـــ مەن سىلەرنىڭ ئاندىرىيېڭلار بىلەن تۆت يىل بىللە تۇرمۇش كەچۈرگەن بولساممۇ، بىرەر ـ يېرىم پەرزەنت يۈزىنى كۆرگىنىم يوق. دەلىل ـ ئىسپات دېگىنىڭىز نېمىسى؟ !

مىخئىچ داڭ قېتىم قالدى، ئالاقزەدىلىك ئىچىدە كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىم ناستيۇناغا قارىدى، ئاندىن كېيىن ئارقىسىغا بۇرىلىپ، ئېغىر قەدەم تاشلاپ دەرۋازىغا قاراپ ماڭدى. دەل شۇ چاغدا كوچىدىن بىرى ئۆتۈۋىدى، دەرۋازىنى ئېچىپ بولغان مىخئىچ دەرھال ئارقىسىغا قاراپ داجىدى ـ يۇ، لېكىن يەنە ئۆزىنى تېتىك تۇتۇپ، چىقىپ كەتتى.

21

ناستيۇنا ئۇخلىغان بولۇۋېلىپ، كارىۋاتتا ئۇزاققىچە ياتتى، نادكا ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى ئۈيقۇ دۇنياسىغا غەرق بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇ يەنە بىرەرنىڭ ئويغاق يېتىشىدىن ئېھتىيات قىلىپ، بىرھازاغىچە سەۋر ـ تاقەت بىلەن كۈتۈپ تۇردى. ھېچقانداق ئەندىشە قالمىغاندىن كېيىن ئاستا ئورنىدىن تۇردى ـ دە، كۆڭلىكى، يۇڭ پوپايكىسى ۋە ئۆتۈكىنى قولىغا ئېلىپ، ئۆيدىن يالاڭ ئاياغ پېتى پۇتىنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ چىقىپ، پەلەمپەيگە چىقتى، ھېلىقى ئىشىك ـ دېرىزىسىز تام تۇۋىدە كىيىم ـ كېچەك بىلەن ئۆتۈكىنى كىيىۋالدى، كىيىنىپ بولغاندىن كېيىن بېشىغا ياغلىق سالمايلا، پەلەمپەيدىن بىر قەدەمۇ تۆۋەن چۈشمەي، شۇ جايدا ھاڭۇنقىپ تۇرۇپ قالدى، چۈنكى ئۇ: «ئەسلىدىكى پىلانىم بويىچە ئىش قىلايمۇ ياكى ھېچ يەرگىمۇ بارماي، قايتىدىن كارىۋاتقا ئۆزۈمنى تاشلاپ، ھەممە ئىشلارنى ۋاقتىنچە بولسىمۇ ئېسىمدىن چىقىرىپ، ئاللىقاچان مەھرۇم بولۇپ قالغان، لېكىن پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن تەلپۈنىدىغان ھېلىقى خاتىرجەملىك قويىنىغا غەرق بولايمۇ» دەپ، ئىككى خىيال بولۇپ قالدى.

كېچە ئادەمنى ۋەھىمىگە سالاتتى: تۇن يېرىمىدىن ئېشىپ، ئەل جىمجىقان، ئەتراپ قاپقاراڭغۇچىلىققا چۆككەندى. تۇنۇگۈن كېچە يامغۇر ياغقان، ئەتىگەن يەنە دەرەخ شاخلىرى ئىرغاڭلىغاندا چۈشكەنگە ئوخشاش بىرقانچە قېتىم تامچىلىغان شالاڭ يامغۇر تامچىلىرى بۇلۇتلار قوينىدىن تۆكۈلگەن ئەڭ ئاخىرقى قالدۇق يامغۇر ئىدى. كېيىن زادىلا يامغۇر ياغمىدى، توساتتىن ھاۋانى قويۇق تۇمان قاپلاپ، كۈنبويى تارقىمىدى، شۇ تاپتا ھاۋا تېخىمۇ بەك تۇتۇلۇپ كەتكەندەك قىلاتتى. بىر ماڭدام يىراقلىقتىكى نەرسىنى كۆرۈپ بولمايدىغان قاپقاراڭغۇ كېچىدە ئۆيلەرنى دېگۈدەك پەرق ئەتكىلى بولمايتتى، كۆزنى يوغان ئېچىپ سىنچىلاپ قارىغاندا، ئاندىن مەڭ تەسلىكتە يېقىن ئەتراپتىكى ئۆيلەرنى پەرق ئەتكىلى بولاتتى، بەلكىم بۇنى پەرق ئەتكىلى بولاتتى دېگەندىن كۆرە، پەقەت تونۇش ئورۇنغا ئاساسەن پەرەز قىلغىلى بولاتتى دېگەن تۇزۇكرەك بولار ! قوغۇشۇندەك ئېغىر ئاسمان پەسلەپ باش ئۇستىگىلا كېلىپ قالغان بولۇپ، گويا ئۇنىڭ زېمىنىنىڭكىگە ئوخشىمايدىغان سوغۇق نەم ھاۋاسىنىڭ ئۆزگىچە دولقۇنلىنىپ ئايلىنىشى ئادەمگە بىلىنىپ تۇرغاندەك قىلاتتى. ئەتراپ قورقۇنچلۇق قاراڭغۇلۇق بىلەن قاپلانغان بولۇپ، ناستېئونانىڭ تەسەۋۋۇرىدا ئانگارا دەرياسى تېخىمۇ ۋەھىمىلىك ئىدى، راستىنى ئېيتقاندا، ئەگەر ناستېئونا مۇشۇنداق قاراڭغۇ كېچىدىن قورقمايدىغان بولسا، بۇگۈن كېچە ئۆزىنى دالدىغا ئېلىشقا ئەڭ مۇۋاپىق كېلەتتى.

ئۇ پەلەمپەيدىن قوپتى. ئۇنىڭ بارماقچى بولغان يېرى دەل ئانگارا دەرياسى ئىدى. ئۇنىڭغا شۇ نەرسە ئايان ئىدىكى، پەقەت ھاۋا ئوسال بولغان كېچىنى تاللىۋالغاندىلا، ئاندىن كىشىلەرنىڭ كۆزىدىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ، ئۇ يەرگە بارغىلى بولاتتى. بىرەر نەرسىگە پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشمەسلىك ئۈچۈن ئۇ ئۇششاق قەدەم تاشلاپ، موزاي ئېغىلىنى كېسىپ ئۆتۈپ مۇنچىغا باردى — بۇنىڭدىن ئۈچ كۈن بۇرۇن بۇ مۇنچا تېخى ئۆزلىرىنىڭ مۇنچىسى

ئىدى، ـــ دالاندىن قوش پالاق خادىنى ئالدى. لېكىن، بىر قول بىلەن ئوردىغان تاق پالاقنى ئېلىپ يۈرمىدى، چۈنكى ئۇ بۇ نەرسىنى ئىشلىتىشنى بىلمەيتتى. ھازىر ناستيۇنا گۈسكوفلارنىڭ ئۆيىدە تۇرمىغاچقا، ئۇلارنىڭ ماقۇللۇقىنى ئالماي تۇرۇپ، قېيىقنى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن ئىشلىتىۋېلىشى ئوغرىلىغانغا يېقىنراق بىر ئىش ئىدى. لېكىن، ئۇنىڭ بۇنىڭدىن باشقا چارىسى يوق ئىدى. ھەرھالدا ئۆزى بىلەن قىلچە ئالاقىسى بولمىغان كىشىلەرنىڭكىنى ئالغىلى بولماس؟ ! چۈنكى، ناتونۇش ئادەملەر ئىتنى قويۇۋېتىپ تالىتىدۇ، ياكى تېخىمۇ قەبىھ چارە بىلەن ئۇنىڭ ئەدىپىنى بېرىدۇ. ھازىرقى باشتىن كەچۈرگەنلىرىمۇ يېتىپ ئاشار. گويا ئۇنى تېخىمۇ ۋەھىمگە سالماقچى بولۇۋاتقاندەك، كەنتنىڭ مەلۇم جايىدىكى بىر ئىت تۈيۇقسىز، چۈشىنىكسىز ھالدا قاۋغىلى تۇردى. ئارقىدىنلا بىرنەچچە ئىت ئۇنىڭغا جور بولدى. ناستيۇنا ئالاقزەدىلىك ئىچىدە تۇرۇپ قېلىپ، قاشا يېنىدا زوڭزىيىپ ئولتۇرۇۋالدى، يۈرىكى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى، ئۇ شۇ يەردە ئىتلارنىڭ قاۋاشلىرى توختىغىچە تۇردى. بۇگۈن ئۇ ھەممە نەرسىدىن قورقۇۋاتاتتى: قاراڭغۇلۇقتىن قورقۇۋاتاتتى، ئەمەلىيەتتە قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭغا ناھايىتى مۇۋاپىق كېلەتتى؛ جىمجىتلىقتىن قورقۇۋاتاتتى، ئەزەلدىن بۇگۈنكىدەك مۇشۇنداق جىمجىتلىق بولۇپ باقمىغانىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە ھاۋامۇ ئاجايىپ سەزگۈر بولۇپ كەتكەن، ئازراقتىنا ئاۋاز چىقسىلا، قۇلاقتا ئاڭلىنىپ تۇراتتى؛ ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ئىتلارنىڭ مۇشۇنداق قاۋاپ كېتىشلىرىدىنمۇ قورقۇۋاتاتتى، ئەمەلىيەتتە بۇ ئىتنىڭمۇ ھېچقانداق سەۋەبسىزلا ئۇخلاۋېتىپ جۆيلۈگەندەك قاۋاپ قويغان بولۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىدى، چۈنكى ئۇ ناھايىتى تېز ئارىدىلا تىنچىپ كەتتى، بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا خۇپىيانە بىرەر پالاكەتچىلىكتىن، شۇملۇقتىن بېشارەت بەرگەندەك بولۇپ تۇيۇلدى. ناستيۇنا دىققەت بىلەن ھەربىر قەدەم

باسقاندا قۇلىقىنى يەرگە يېقىپ تىڭشاپ بېقىپ، ئۆمىلەپ دېگۈدەك تىك قىرغاقتىن پەسكە چۈشتى، بىراق دەريا بويىدىكى ئۈششاق تاشلارنىڭ ئاياغ ئاستىدا شىرىقلىشى ئۇنىڭغا گويا گۈلدۈرمامىدەك بولۇپ ئاڭلاندى، قېيىقنى ئىتتىرىپ سۈغا چۈشۈرگەندە چىققان ئاۋازمۇ ئۇنىڭغا ئوخشاشلا گۈلدۈرمامىدەك بولۇپ ئاڭلاندى. ئۇ قېيىقنى خادا بىلەن ئىتتىرىۋەتكەندىن كېيىن، ئۇنىڭغا سەكرەپ چۈشۈۋالدى ـ دە، ئۇن چىقارماي دۈم يېتىۋېلىپ، قېيىقنى كەنتتىن چىقىپ كەتكۈچە، سۈنىڭ ئېقىشىغا قاراپ قويۇۋەتتى.

ئانىگارا دەرياسىنىڭ بۇ يېرى بىرقەدەر يورۇق ئىدى؛ دەريا يۈزىدىن كۈل رەڭ نۇر چاقناپ تۇراتتى، سۇ گويا دولقۇنسىمان ئۆركەشلەۋاتقاندەك چاقناپ تۇرغان نۇر ئىچىدە گاھ كۆرۈنۈپ، گاھ كۆزدىن غايىب بولاتتى، نۇر چاقناپ تۇرغان يەردىن سەل ـ پەل ئېگىزرەك كەلگەن يەر خۇنۈك ھاۋا بوشلۇقى ئىدى، ئۇنىڭغا يەنە قاياقتىن چۈشۈۋاتقانلىقىنى بىلىپ بولمايدىغان خىرە ـ شىرە يورۇقلۇق ئۇلىنىپ تۇراتتى، بۇ خىرە ـ شىرە يورۇقلۇقنىڭ ئارقىسى قاراڭغۇلۇق ئىدى. ناستيۇنا كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ھېلىقى ئاق رەڭلىك لەيلىمە بەلگىنىڭ ــ ئەينى چاغدا ئۆزى ماتۇى بوۋايغا يارەملىشىپ يۆتكەپ كېلىپ ئورناتقان ئىككىنچى لەيلىمە بەلگىنىڭ ــ چىرىغىنى ئىزدەپ قارىدى. لەيلىمە بەلگە يەنىلا ئەسلىدىكى جايىدا تۇراتتى، ئۇنىڭ چىرىغىمۇ ئۆچمىگەنىدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كۆڭلى ئاز ـ تولا ئارام تاپقاندەك بولدى. تېىنز يەردىكى سۇنىڭ شارقىرىشى يېرىم كېچىدە بىرقەدەر تۇتۇق، سۇس بولۇپ ئاڭلىناتتى؛ تېرەن يەردىكى سۇنىڭ لۆمۈلدەپ كۆچلۈك، ئۇزۇلمەس، مەيىن شاۋقۇنغا جور بولۇپ شىرىلدىشى بولسا، ھازىر قۇلاقنى ئىنتايىن ياقىراق ئاڭلىناتتى، تاڭ ئالدىدىكى مەيىن شامال ھېچقانداق نىشانسىز ھالدا گاھ كۆچىيىپ، گاھ ئاجىزلاپ سوقۇپ تۇراتتى.

پالاق ئۇرۇشقا توغرا كەلدى. كېچىنىڭ ھەرقانداق قاراڭغۇ

بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ياز كېچىسى ھەرھالدا قىسقا ئىدى، ناستيۇنا دەسلىپىدە تاڭ يورۇپ قېلىشتىن بۇرۇن قايتىپ كەتمەكچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن ئەمدىلىكتە بۇنىڭغا كۆزى يەتمىدى. ئۇنىڭ كارىۋاتتا ياتقان ۋە پەلەمپەيدە ئولتۇرغان ۋاقتى تولىمۇ ئۇزاق بولۇپ كەتكەنىدى، يوشۇرۇنچە بېرىپ پالاق ئالغان ۋە قېيىقتا دۇم يېتىۋېلىپ، ئۇنى سۇنىڭ ئېقىشىغا قويۇۋەتكەن ۋاقىتمۇ ئۇزاق بولۇپ كەتكەنىدى. ۋاقىت ئادەمنى كۈتۈپ تۇرمايدۇ. بىراق، تاڭ ئاتقان تەقدىردىمۇ، كىشىلەر ئورنىدىن تۇرۇشتىن بۇرۇن، كىشىلەر دەريا بويىغا كېلىشتىن بۇرۇن كەنتكە قايتىپ بېرىۋالسىلا، چاتاق چىقمايتتى. بۇنداقتا ھەممەيلەن تىكىلىپ قاراپ تۇرغان چاغدا قىرغاققا چىقىپ، پىتىنە ـ پاسات تارقاتقۇچىلار ئۇچۇن تېخىمۇ كۆپرەك ئاساس تېپىپ بېرىشتىن ساقلانغىلى بولاتتى. ئېھتىمال، بۇ ئۇنىڭ ئۇ يەرگە ئەڭ ئاخىرقى بىر قېتىم قېيىق ھەيدەپ بېرىشىدۇ، بەلكىم بۇنىڭدىن كېيىن يەنە بېرىشنىڭ ھاجىتى بولماس. ئەمدى زادى ئۆزىنىڭ تەقدىرى بىلەن قارامىلىق قىلىشقا بولمايدۇ. «شۇمۇ يېتەر ! بۇگۇن قېيىق ھەيدەپ چىقمىغان تەقدىردىمۇ، ئاللىقاچان مەلۇم ئورۇن، مەلۇم ۋاقىتتا سەۋەنلىك قىلىپ، چاندۇرۇپ قويماسلىققا تېگىشلىك نۇرغۇن نەرسىلەرنى چاندۇرۇپ قويدۇم، قانداق ئورۇن، قانداق ۋاقىتتا، قانداق نەرسىلەرنى چاندۇرۇپ قويغانلىقىمنى ئەمدىلىكتە سۈرۈشتۈرۈپ ئولتۇرۇشنىڭ نېمە ھاجىتى بولسۇن؟ سۈرۈشتۈرگەندىن ھېچقانداق نەتىجە چىقمايدۇ. بۇگۇن ئاخشام ئاندىرىغا خەۋەر يەتكۈزۈپ، ئۇنىڭ بىلەن مەسلىھەتنى پىشۇرۇۋېلىشقا نېسىپ بولسىلا بولاتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن نېمە ئىشلار يۈز بەرسە، پېشانەمگە پۈتۈلگىنىنى كۆرەرمەن» ـــ ناستيۇنا ئىنتايىن چارچاپ كەتكەنلىكتىن، زادىلا بەرداشلىق بېرەلمەي، قېيىقنى يىراقىراق ھەيدەپ بېرىپ، پالاقنى تاشلاپ، ئۇنى سۇنىڭ ئېقىشىغا قويۇۋېتىپ، كۆزىنى يۇمۇپ يېتىۋالغۇسى كەلدى،

ئۆزىنى دولقۇن نەلەرگە ئاپىرىپ تاشلىسىمۇ مەيلى ئىدى، ئىشقىلىپ ئىش يامىنىغا تارتسا بۇنىڭدىنمۇ ئېشىپ چۈشمەس.

سېمىيونوۋنانىڭ ناستيۇنانى ئۆيدىن قوغلاپ چىقارغىنىغا ئۇچ كۈن بولۇپ قالغانىدى. بىراق، ناستيۇنا هامان ئۆزىنىڭ هازىر باشقىلارنىڭ ئۆيىدە تۇرۇۋاتقانلىقىغا، بۇنىڭدىن كېيىن ئىلگىرىكىگە ئوخشاش ئۆز ئۆيىگە كىرىپ كىيىم ئالماشتۇرۇشقا بولمايدىغانلىقىغا، ئۇخلاشتىن بۇرۇن كارىۋات لېۋىدە ئولتۇرۇپ خىجىل بولغان هالدا ئۆز قورسقىنى سلاشقا بولمايدىغانلىقىغا ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى. ئەمدىلىكتە تومپىيىپ قالغان قورسقىنى يوشۇرۇپ ئولتۇرۇشنىڭ هاجىتى قالمىغانىدى، هەرقانداق كىشى خالىسىلا ئۇنىڭغا كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ قاراپ ئۇنىڭ ئاشكارا سىرىنى تېپىۋېلىپ شۇنىڭ بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ئىچ پۈشۈقىنى چىقىرىشىمۇ مۇمكىن. شۇنىڭ ئۈچۈن ناستيۇنانىڭ بالىسىغا بولغان مۇلايىم، شېرىن هېسسىياتى ۋە بالىسىنىڭ كۈنسايىن جانلىنىۋاتقان هاياتىي كۈچىگە بولغان سېزىمى ۋە خىجالەتچىلىكىمۇ بارا - بارا ئاجىزلىشىشقا هەم تۇگەشكە باشلىغانىدى. پەقەت بالامنىڭ تەقدىرى كەلگۈسىدە قانداق بولار دېگەن ئەندىشىلا قالغانىدى. كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ ئۆتكۈر كۆزلىرىنى سوراق نەزىرى بىلەن ئۇنىڭغا تىكمەكتە، قىزىققان، گۇمانلانغان، دۈشمەنلەشكەن نەزىرى بىلەن قارىماقتا، بۇ نەزەرلەرگە سەۋر - تاقەت قىلىۋېرىش ئاسان ئىش ئەمەس، ناستيۇنانىڭ ئۆزىمۇ ئۆزى دۈچ كېلىۋاتقان ئىشلارنىڭ هەقىقىي راست ئىش ئىكەنلىكىنى چۈشىنەلمەيتتى، باشقىلارمۇ خۇددى شۇنداق ئىدى، ئۇلار ناستيۇنانىڭ ئۆزلىرىگە تونۇش بولۇپ كەلگەن ناستيۇنا ئىكەنلىكىگە ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى. كىشىلەر هامان تارقالغان پاراڭنىڭ زادى ئاساسلىق ياكى ئاساسسىز ئىكەنلىكىنى بىلگۈسى كېلىپ: «ئۇنىڭ قورسقى زادى راستلا يوغىناپ قالغانمۇ، يوق؟ ئېھتىمال يەنە كىچىكلەپ كەتكەندۇ، غايىب بولغاندۇ؟» دېيىشەتتى. بىراق، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاز - پاز

بولسمۇ ياساپ قويىدىغان ئادەم چىقمىدى، ھەتتا لىزا ژولوگژىنادەك سىرداش دوستىمۇ ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ بىرەر ئېغىز گەپ قىلمىدى، مەسىلەن: «ئۆزۈڭنى بېسىۋال جۇمۇ، باشقىلارنىڭ بىرنېمە دېيىشىدىن قورقما، تۇغۇلغان بالا باشقا ھېچقانداق كىشىنىڭ بالىسى ئەمەس، ئۆزۈڭنىڭ بالىسى بولىدۇ، ئۇنى ئاسرىشىڭ كېرەك، خەقنىڭ غەيۋەتلىرى دېگەن بىرئاز ۋاقىتلاردىن كېيىن جىمىپ قالىدۇ» دېگەنگە ئوخشاش گەپلەرنى قىلغان بولسا كاشكى. ئەگەر لىزا ئاي ـ كۈنىنى ھېسابلاپ كۆرۈپ، ئازراق ئىلىنىشىدىغان يېرى چىقىپ قالىدىغانلا بولسا ماكسىمدىن گۇمانلىنىپ، ناستيۇنادىن سۈرۈشتۈرگەن بولاتتى. ئۇ ئاللىقاچان گۇمانلىنىپ، ئۆيىدە ۋاقىتنى ھېسابلاپ ئولتۇرغان بولۇشىمۇ مۇمكىن، بۇنى كىم بىلىدۇ دەيسىز؟ ھېلىقى كاتىرىنا ــ نىستورنىڭ خوتۇنى ناستيۇناغا ئەنە شۇنداق گۇمان بىلەن كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىمىغانمىدى؟ ناستيۇنا ھەرھالدا ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ: «خاتىرىڭىزنى جەم قىلىڭ. مېنىڭ تومپىيىپ چىققان قورسقىمغا سىزنىڭ نىستورىڭىز كۈچ چىقارغىنى يوق !» دەپ ئولتۇرماس !

ھەممە ئادەمنىڭ ناستيۇنا توقۇپ چىققان مەخسۇس خادىم توغرىسىدىكى گەپلەرگە ئىشىنىپ كېتىشى ناتايىن. بىراق، ناستيۇنا بۇنىڭلىق بىلەن ئارام تېپىپ قالغىنى يوق. خوتۇن خەقنىڭ ئىشى ئاسان، ئۇلارغا بىرنەرسە دەپ ئۆتكۈزۈۋېتىش ئوڭاي. ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇلارنىڭ ئالدىدا خىجىل بولۇپ يەرگە قاراپ قالمايدىغانلىقىنى بىلەتتى، ھەتتا ئۇلار ئۇنى شۇنداق خاتالىق ئۆتكۈزگەن دەپ قارىغان تەقدىردىمۇ، ئۇ ئۇنداق خاتالىقنى ئۆتكۈزمىگەچكە، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ھېچقانداق خىجالەتچىلىك تارتىپ يۈرمەيتتى. ھەممىدىن چاتاق بولۇۋاتقىنى شۇكى، بەزىلەر ھەقىقىي ئەھۋاللارغا يېقىن كېلىدىغان بەزى ئىشلاردىن بېشارەت بەرمەكتە. ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچ ئۇنىڭ گۇناھىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن ئۇنى بىرىنچى قېتىم ئۇچراتقىنىدا ھەيلىگەر،

قىتمغۇر كۆزلىرىنى پۈرۈشتۈرۈپ، مۇغەمبەرلىك بىلەن بېشىنى چايقاپ:

— چوكان، بۇ مېدالنى سىزگە كىمنىڭ ئىنئام قىلغانلىقىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ باقماي بولمايدۇ، شۇنداقمۇ؟ — دېگەنىدى.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ناستيۇنانىڭ يۈزىدە بىرەر تال كۆك تومۇر تۇيۇقسىز كۆپۈپ، كۈتمىگەن يەردىن ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلاپ بېرەرمىكىن دېگەن ئۈمىدتە ئۇنىڭغا سوراق نەزىرى بىلەن ئۆتكۈر كۆزىنى مىختەك قاداپ سىنچىلاپ قاراشقا باشلىغانىدى.

— ئۇنداق بولسا ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىڭ، ئىنىوكىنتى ئىۋانوۋىچ، ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىڭ، — ناستيۇنا يېقىندىن بۇيان ھەمىشە بوش كەلمەي، ئۇنىڭ بىلەن تاكاللىشىپ كېلىۋاتقانىدى. بۇ قېتىمىمۇ ئۇنىڭغا يەنە شۇنداق تەلەپپۇز بىلەن جاۋاب بەرگەن، — بولمىسا مەن باشقىلارنىڭ قۇلىقىغا ئاستاغىنا: «بۇ بالا تۇغۇلسا جەزمەن سىزگە ئوخشايدۇ» دەپ قويۇپ قويمەن.

— تۇفى ! تىلى زەھەر خوتۇن ! — ئۇ تۈكۈرۈپ قويۇپ، ئۆز يولىغا كېتىۋېتىپ تەھدىت سالغانىدى، — ھېچقىسى يوق، بالىنىڭ كىمگە ئوخشايدىغانلىقىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالالايمىز.

شۇ گەپلەر ناستيۇنانى راستلا قورقۇتۇۋەتكەنىدى. قانداق قىلىش كېرەك؟ بۇ ھەقتە ئۇنىڭ كۆڭلى بىر يەرگە تىنمىغان. قىسقىسى، بۇنىڭدىن كېيىن قانداق قىلىش كېرەكلىكى توغرىسىدا ئۇنىڭ كۆڭلى دەككە ـ دۈككىدە قالغان. ئۇنىڭ ئويلانغۇدەك ۋە چارە تاپقۇدەك ھالى قالمىغانىدى، چۈنكى سېمىيونوۋنا ئۇنى تىللاپ ھەيدەپ چىقارغاندىن تارتىپ، ئۇ خارامۇش بولۇپ، زادىلا ئەسلىگە كېلەلمىگەنىدى. ئەتراپتىكى ھەممە نەرسىلەر ئۇنىڭغا گويا ئۆزى بىلەن قېرىشۋاتقاندەك، قارشىلىشىۋاتقاندەك، ئۆزىنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىنى كۆزىتىۋاتقاندەك، ھەربىر ئوي ـ پىكرىنى ئوغرىلىقچە ئاڭلىۋېلىۋاتقاندەك تۇيۇلۇپ، كۆڭلىگە ياقمايدىغان بولۇپ

قالغاندى. ئۆزىنىڭ ئەس ـ ھوشىنى يوقتىپ پۈتۈنلەي بىخۇدلىشىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن، داۋاملىق مىدىرلاپ، ئىشقا چىقىپ تۇراتتى، باشقىلار گەپ سوراپ قالسىمۇ بىرنەچچە ئېغىز جاۋاب بېرەتتى ـ يۇ، لېكىن نېمە دەپ جاۋاب بەرگەنلىكىنى، نېمە ئىشلارنى قىلغانلىقىنى، نەلەرگە بارغانلىقىنى بىردەمدىلا ئۇنتۇپ كېتەتتى. ئاخشاملىرى يۇرىكى ھەمىشە پىچاق بىلەن تىلغاندەك ئېچىشىپ، قاتتىق ئازابلىناتتى، بۇنىڭدىن قۇتۇلۇشقا قىلچە ئامال قىلالماي، تۇن بويى دېگۈدەك كىرپىك قاقماي تاڭ ئاتقۇزاتتى؛ كۈندۈزلىرى ئەتىگەن بىلەن كەچنى پەرق ئېتەلمەيتتى، ـــ كۈنبويى پەرىشان ھالەتتە گاڭگىراپ، ئىلىكى ـ سىلىكى بولۇپ يۈرەتتى. نادىكا دائىم ئۇنىڭغا قاراپ ۋارقىراشقا مەجبۇر بولۇپ، ئۇنى تاماق يەۋال دەپ شىرە يېنىغا تارتىپ ئەكىلىپ ئولتۇرغۇزۇپ قويىاتتى، ئۇخلىۋال دەپ كارىۋاتقا ئىتتىرىپ ياتقۇزۇپ قويىاتتى، ئىشقا ماڭ، دەپ ئېتىزلىققا ئالغاچ باراتتى. ناستيۇنا ئىتائەتمەنلىك بىلەن ئۇنىڭغا ئەگىشىپ مېڭىپ، نېمە قىل دېسە شۇنى قىلاتتى. ئىشنى تۈگىتىپ بولغاندىن كېيىن، يەنە ھاڭۇنقىپ تۇرۇپ كېتەتتى. ماغدۇرىدىن كېتىپ قالغاندەك، ھېچقانداق نىشانسىز ھالدا ئالدى تەرەپكە قاراپ تۇراتتى. ئۇ ئوت ـ چۆپ ئورۇش ۋاقتىنىڭ يېتىپ كېلىشىنىلا كۈتەتتى، ئاردىدىن يەنە بىرنەچچە كۈن ئۆتسىلا ئوت ـ چۆپكە ئورغاق تېگەتتى؛ نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، ناستيۇنا ئىلگىرى ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان، كۆڭۈللۈك، دېھقانچىلىقنىڭ ئالدىراش مەزگىلى يېتىپ كەلگەندە، پاتقاقلا پاتقاندەك پېتىپ قالغان، ئۆزىنى قاتتىق ئازابلاۋاتقان پۈتكۈل سەرگۈزەشتىلىرىدە بۇرىلىش ياسىلىپ، ئۇنىڭدىن مەلۇم نەتىجە چىقىشىغا ئىشىنەتتى. مۇشۇ يېتەر، ھەمىشە بۇنداق باش ـ ئايىغى چىقماي كېتىۋەرمەسمەن، دەپ ئويلايتتى.

بۇگۈن كېچە ئۇ ئەسلىدە ئاندىرىنى ئىزدىمەكچى ئەمەس ئىدى، بىراق كەچتە نادىكا ياشلارنىڭ كەچكى كۆڭۈل ئېچىشىغا

قاتنىشىپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇنىڭغا:

— ھەي ناستيۇنا، ھەممەيلەن سېنىڭ ئۇستۇڭدىن سۆز - چۆچەك قىلىشىۋاتىدۇ، ئۇنىڭ قورسىقىنى يوغىنىتىپ قويغان ئادەم ياتباش ئادەم ئەمەس، ئۆزىنىڭ ئېرى دېيىشىۋاتىدۇ، — دېدى.

ناستيۇنانىڭ ئىسسىق قانلىرى شۇ ئان غۇژۇرده مېڭىسىگە ئۆرلەپ، پۈتۈن ئەزايى ئوت ئېلىپ كەتتى.

— ئېرىمنى نەدىن ئىزدەپ تاپاي؟ — ئۇ ئۆزىنى ئاران بېسىۋېلىپ تۇرۇپ سۆزلىدى، — ئايرىلغىنىمىزغا تۆت يىل بولۇپ قالغان تۇرسا، بىر قورساقنىڭ يوغىنىشى ئۈچۈن شۇنچىلا ۋاقىت كەتكەن نەدە بار؟

— ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ گۇمانلىنىپلا يۈرىدۇ. بۇ گەپنى شۇ تارقاتقان بولسا كېرەك، — دېدى نادكا ئىزاھلاپ، — بۇ قېرى قاقباش يوق يەردىن پۈتاق چىقىرىشقا ئامراق. ئۇنىڭ ئايالىلارغا كارغا كەلمەيدىغان بولۇپ قالغانلىقىغا قارىما، ئۇ ئاشۇنداق ئادەمنىڭ كۆڭلىگە پاراكەندىچىلىك سېلىشقا، يېڭى - يېڭى گەپلەرنى تېپىشقا ئۇستا.

— ھە، بوپتۇ، ئۆزىنىڭ ئېرى دېيىشكەندىكىن، ئۆزۈمنىڭ ئېرى بولۇۋەرمەمدۇ، — دېدى ناستيۇنا بۇنى قەستەن بوينىغا ئېلىپ، ئۇنىڭ بۇ گېپىدىن: «سىلەر نېمە دېگۈڭلار كەلسە دەۋېرىڭلار، مەن بۇنىڭغا پەرۋا قىلمايمەن» دېگەن مەنە چىقاتتى.

بىراق، بۇ گەپتىن كېيىن ئۇ ئالاقزەدە بولۇپ كەتتى: «ئەستاغپۇرۇللا، ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچ، بۇ قاقباش باشقىلارنىڭ سىرىنى ئېچىپ تاشلىمىغۇچە زادىلا كۆڭلى ئارام تاپمايدىغان ئىچى قوتۇر ئادەم! ئىنىنوكىنىتى ئىۋانوۋىچتەك مۇشۇنداق ئادەمدىن پۈتۈن دۇنيانى ئاختۇرغاندىمۇ ئىككىنچىسى تېپىلماس. بىرەر ئىش ئۇنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالدىمۇ، بولدى، ئۇنىڭ ئۇجۇر - بۇجۇرىغچە سۇرۇشتۇرۇپ، تېگى - تەكتىگە يەتمىگۈچە توختىمايدۇ. ئۇ رايونغا بېرىپ، مەخسۇس خادىمنى ئىزدەپ

ئۇيغۇر كتاب تۈر بىكىنى www.uyghurkitap.com

تېپىپ، ئۇنىڭغا كۆزىنى قىسىپ قويۇپ: ‹ئۇزاققا قالماي كىشىلەر ئاتامان كەنتىدە كۈچۈكىڭىزنى كۆرىدىغان بولدى› دەيدۇ. شۈبھىسىزكى، قارشى تەرەپ جەزمەن قەسەم قىلىپ، چىچاڭشىپ كېتىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار جىددىي ئولتۇرۇپ سۆھبەتلىشىدۇ. بولمىدى، ئاندىرى زادى بۇ يەردىن كەتمىسە بولمىدى، مەيلى نەگە بولمىسۇن، بىر يەرگە ئۆزىنى ئالسۇن، ئىشقىلىپ بۇ يەردىن كەتمىسە بولمايدۇ. ياكى تەسلىم بولسۇن، چۈنكى ئۆز ئىختىيارى بىلەن تەسلىم بولغانلارنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىدىن ئۈمىد كۆپ. ھەي خۇدايىمەي ! مەيلى ئارغامچىنىڭ قانچە قات يۆگىلىشىدىن قەتئىينەزەر، ھامان ئۇنىڭ بىر ئۇچى چىقىدۇ ـ دە. ئۇ چوڭ بالايىئاپەت تېرىدى... چوڭ بالايىئاپەت... نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلغاندۇ ! ئۇ بۇ يەردىن كېتىپ، زادىلا دۇنيادا بۇنداق ئادەم بولۇپ باقمىغاندەكلا، مەڭگۈ قايتا كۆرۈنمىگەن تەقدىردىمۇ، ـــ ناستيۇنا ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ زادى قايسى يولغا مېڭىشىنى ئۈمىد قىلىدىغانلىقىنى راستلا بىلمەيتتى ! ـــ بالا يەنىلا ئۇنىڭ ئۆزى بالىغا چاپلىنىپ قېلىشىنى ھەممىدىن بەك يامان كۆرىدىغان يامان ئاتاققا قالىدۇ، كىشىلەر ئەينى چاغدا، بۇ بالىنىڭ ئاتىسى جەڭ مەيدانىدىن قېچىپ كەلگەن ئادەم ئىكەن دېگەن گەپ ـ سۆزلەر بولغان، دېيىشىدۇ. بۇنداق يامان ئاتاقنى مەڭگۈ ئۆچۈرگىلى بولمايدۇ. ئادەملەرنىڭ مۇنداق مىجەزى بولىدۇ: سەن بىراۋغا پالانچى ئادەم ئالۋاستىدىن تۇغۇلغانىكەن، دېسەڭ، ئۇ ئىشىنىشىغۇ ئىشەنمەيدۇ، بىراق ھامان (ئالۋاستىدىن تۇغۇلغانىكەن) دېگەن گەپنى ئېسىدىن چىقارمايدۇ، ھەتتا ئۇنىڭ ھەقىقەتەن ئالۋاستىدىن تۇغۇلغانلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن يۈزلىگەن دەلىل ـ ئىسپاتلارنى ئىزدەيدۇ. شۇڭا، بالا تۇغۇلۇپلا ئار ـ نومۇسقا قالىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە شۇنىڭدىن كېيىنمۇ ئۆمۈر بويى ئۇ نومۇستىن قۇتۇلۇپ كېتەلمەيدۇ. مۇشۇ ئىش تۈپەيلىدىنمۇ ئەر ـ خوتۇن ئىككىمىز تۆت كۆز بىلەن كۈتكەن نەتىجە كېلىپ

چىقمايدۇ، زادى چىقمايدۇ. ئاتا ـ ئانا ئۆتكۈزگەن ئېغىر گۈناھ بالىنى ئازاب ـ ئوقۇبەتكە قالدۇرىدۇ، بالا بۇنداق ئازاب ئوقۇبەتتىن قانداقمۇ قۇتۇلۇپ كېتەلىسۇن؟ ! ئۇ ئاتا ـ ئانىسىنى كەچۈرمەيدۇ. قارغايدۇ ـــ بۇ ھەقىقەتەن ئۆزىمىزنىڭ شورى !»

ئەتراپ قاپقاراڭغۇ ئىدى. ئۇ شۇنداق قاراڭغۇ ئىدىكى، ھەتتا قىلچىلىك نۇردىنمۇ ئەسەر يوق ئىدى ! ئاسمان باشقا كۆمتۇرۇلگەندەك قىلىپ تۇراتتى، ھەممە ياق سۇ، قىرغاقنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلىپ بولمايتتى. دەريا سۈيى تىنماي دولقۇنلاپ، گاھ بۆلۈنۈپ، گاھ قوشۇلۇپ كېتەتتى. لەيلىمە بەلگىنىڭ چىرىغى گاھ يورۇپ، گاھ غۇۋالىشىپ، چاقناپ قويۇپلا كۆزدىن غايىب بولۇپ كېتەتتى. چىراغنىڭ ھېلىمۇ يېنىۋاتقانلىقىنى ياكى ئاللىقاچان ئۆچۈپ قالغانلىقىنى بىلىپ بولمايتتى. يېرىم كېچىدە دەريا يۈزىدىن سۇرلۇك ئۆلۈكنىڭكىدەك ھىد دىماققا ئۇرۇلۇپ تۇراتتى، بۇ دەريا كەلكۈنى بۇزۇپ تاشلىغان قەدىمكى قەبرىستانلىقتىن چىققان ھىد ئىدى. چىرىپ، ئېچىپ كەتكەن بۇ ھىدنىڭ تەسىرىدە ناستيۇنانىڭ گېلى قىچىشىپ كەتتى، ئۇنىڭ يۈرىكى ئېزىلىپ، گويا قانداقتۇر بىر غايىب ئاۋازدىن ئۆزىنى قاچۇرغاندەك، سوقۇشتىن توختاپ قالاي دەپ قالدى. چۈنكى، ئۇنىڭغا دەريانىڭ چوڭقۇر يېرىدىن بىرەر شۇم چىقىپ، شۇملۇقتىن ئۇنى ئالغا قاراپ مېڭىش خىيالىدىن ياندۇرىدىغاندەك تۇيۇلۇۋاتاتتى.

ناستيۇنا قوش پالاقنى سۇغا شالاپلىغان ئاۋاز چىقارماي ئاستا تىقتى ـ دە، قېيىقنى ئاۋايلاپ ھەيدەپ ئالغا قاراپ كەتتى. ئۇنىڭغا قېيىق مېڭىۋاتقاندا ئەتراپ جىمجىتلىك بولۇپ تۇيۇلماقتا ئىدى. ئۇ قۇلىقىنى دىڭ قىلىپ ئەتراپتىكى ھەربىر ئاۋازنى ـــ كىم بىلسۇن، دەريا سۈيىنىڭ شاۋقۇنىنىمۇ ياكى يەنە بىر باقمي دۇنيادىن كەلگەن ئاۋازنىمۇ ـــ تىڭشايتتى. ئۇ ھەممە نەرسىگە ھوشيار بولۇپ، تۇرلۇك تەيىارلىقلارنى كۆرۈپ قويغانىدى. شۇڭا، قىرغاقتىن گويا بىرنىڭ پالاقنى قېيىققا

ئۇيغۇر كتاب نۇر بېكىتى www.uyghurkitap.com

تاشلىغىنىدا چىققان ئاۋازدەك قىسقا، يېقىمسىز ئاۋاز چىققاندا، ئۇ دەرھال بۇنى ئاڭلىدى ـ دە، چۆچۈپ ھاڭۇنقىپ قالدى. كېيىن قېيىقنى ئۇششاق تاشلىق سايدىن سۈغا ئىتتىرىپ چۈشۈرگەندە چىققان سۈركىلىش ئاۋازىنىمۇ ئېنىق ئاڭلىدى. ھېلىقى قېيىق سۈغا چۈرۈلگەندىن كېيىن شالاق ـ شۇلۇق ئاۋاز چىقىپلا جىمىپ كەتتى. بىراق ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەيلا، بىر تال پالاقنىڭ رىتىملىق ھالدا ئۇرۇلۇشى بىلەن چىققان بوش، شالاپلىغان ئاۋاز ناستيۇنانىڭ قۇلىقىغا ئاڭلاندى.

كىمدۇر بىركىمنىڭ ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قېيىق بىلەن ئىز قوغلاپ كەلگەنلىكىدە شەك يوق. دەسلىپىدە بۇ ئادەم ئۇنى كۈتۈپ تۇرغان، ئۇ قېيىقنى ھەيدەپ ماڭغاندىن كېيىن، دەرھال ئىزىغا چۈشكەن. بۇ كىمدۇ؟ مىخائىچمىدۇ ياكى يات ئادەممىدۇ؟ شۇ قىرغاق بويىدا يەنە ئىككى قېيىق توختىتىقلىق تۇراتتى، ئۇنىڭ بىرى ئىننوكېنتى ئۇۋانوۋىچنىڭ، يەنە بىرى ئاگافيە سوموۋانىڭ. بۇلارنىڭ ھەر ئىككىلىسىگە قۇلۇپ سېلىنمىغاچقا، ئىشلىتىشكە بولىۋېرەتتى. ناستيۇنا قىمىر قىلىپمۇ قويمىدى؛ قېيىقى توغرىسىغا تۇرۇپ قالدى ـ دە، سۈنىڭ ئېقىشىغا قاراپ مېڭىشقا باشلىدى، سۇ يۈزىدە سۆرىلىپ كېتىپ بارغان قوش پالاق سۈدا ئىككى ئىز ھاسىل قىلدى. ئەمدى قېيىقنى يەنە قارشى قىرغاققا قاراپ ھەيدەشكە چارە قالمىغاندى، چۈنكى ناستيۇنا باشقىلارنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالمىغاندىكىن، باشقىلارمۇ ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىيالايدۇ ـ دە. ئۇلارنىڭ بىرىپ ـ كېلىپ خەۋەر يەتكۈزىمىز دەپ، شېرىن خىيالدا بولۇپ يۈرگىنىنى قارىمامدىغان؟ ! ئەمدىلىكتە بارماي قايتىپ كېتىشكىلا توغرا كېلىدۇ. ئىز قوغلاپ كەلگەن كىشى مىخائىچ بولغىيدى. ئۇنداقتا بۇ ئانچە قورقۇنچلۇق ئەمەس. ئەگەر ئۇ بولماي قالسا، قانداق قىلغۇلۇق؟ مەيلى ئۇنىڭ كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ناستيۇنا بەربىر ئۆز يولىنى ئۇنىڭ ئالدىدا ئاشكارىلاپ قويدى.

ئىز قوغلاپ كېلىۋاتقان قېيىقتىكىلەرمۇ ناستيۇنانىڭ قېيىق

ھەيدىگەن ئاۋازىنى ئاڭلىيالمىغاندىن كېيىن جىم بولۇپ قالدى، كېيىن يەنە قېيىق قۇيرۇقىدىكى تاق پالاقنى ئاستا ئورۇشقا باشلىدى. ناستيۇنا ئۆزىنىڭ قوش پالىقىنى تاق پالاقنىڭ ئاۋازىغا جور قىلىپ، قېيىقنى قارىسىغىلا دەريا قىرغىقى تەرەپكە قاراپ ھەيدىدى. دەريا قىرغىقى بۇ يەردىن خېلىلا يىراق ئىدى. بىراق، تۆۋەن ئېقىندىكى قىرغاقتا ئۇزۇنچاق كەلگەن دەريا تۇمشۇقى بار ئىدى، ئۇ ئانگارا دەرياسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا قاراپ سوزۇلغان بولۇپ، دەريا سۈيى تۇمشۇقنىڭ تاش قىرغىقىغا شىددەت بىلەن ئورۇلۇپ تۇراتتى. تۇمشۇق ئەتراپىغا يېقىن بېرىۋالسىلا، پالاق ئورغاندا چىققان ئاۋازدىن ئەنسىرەش ھاجەتسىز ئىدى، قېيىقنىڭ بىر نەرسىگە سوقۇلغان ئاۋازى چىقمىسىلا بولاتتى. رىتىملىق كەلگەن، قۇلاققا غۇۋا ئاڭلىنىپ تۇرغان تاق پالاقنىڭ سۈغا ئورۇلغان ئاۋازى يېقىنلاپ كېلىپ، ئاۋۋال ناستيۇنانىڭكىگە بىردەم جور بولدى، كېيىن ئۇنىڭدىن ئېشىپ كەتتى، ناستيۇنانىڭ ئۆزىنى ئاشكارىلىشىنى كۈتۈپ، يەنە جىمىپ قالدى، بىردەم كۈتۈپ، ئۇن ـ تىن بولمىغاندىن كېيىن، يەنە پالاق ئورۇپ ئالغا قاراپ كېتىۋەردى.

ناستيۇناغا تاڭ سۈزۈلەي دەپ قالغاندەك تۇيۇلدى. ئاسماندا غۇۋا تۆمۈر دېتىغا ئوخشاپ كېتىدىغان چوڭ ـ چوڭ داغلار پەيدا بولدى. تاڭ يوروش ئالدىدا ھاۋا سوۋۇپ كەتتى. غۇر ـ غۇر مەيىن شامال سۇ يۈزىنى يالاپ، قېيىق ئەتراپىدا مەيىن دولقۇنلارنى ھاسىل قىلدى: ناستيۇنا ئاۋۋالقىدەكلا قېيىقنى يوشۇرۇنچە ئالغا ھەيدەپ ئاخىر دەريا تۇمشۇقىغا يېتىپ بېرىپ، خادا بىلەن قېيىقنى قىرغاققا ئىتتىرىدى. ئەمدىلىكتە ئۆزىنى دالدىغا ئېلىپ يۇرۇشنىڭ ھاجىتى قالمىغاندى، بۇنىڭ ئەكسىچە، ئەڭ ياخشىسى مەقسەتلىك ھالدا تاراق ـ تۇرۇق قىلغان ئاۋازلارنى چىقىرىپ، ئىز قوغلاپ كەلگەن كىشىگە ئۆزىنىڭ ئەسلىدە ئانگارا دەرياسىدىن ئۆتۈش ئۇچۇن ئەمەس، بەلكى پەقەت ئۇيقۇسى كەلمىگەنلىكتىن، ئۆي ئالدىدىكى قىرغاقتا شامال يەپ، ئىچ

ئۇيغۇر كتاب تۈر بېكىتى
www.uyghurkitap.com

پۇشۇقىنى چىقىرىۋېلىش ئۈچۈنلا كەلگەنلىكىنى بىلدۈرۈپ قويۇش كېرەك ئىدى. ئۇ شۇ تاپتا ناھايىتى چارچاپ، ھەممە نەرسىدىن بىزار بولغان، جاپا چېكىۋېرىپ ھالى قالمىغانىدى. ئۇ دەرھال بىر نەتىجە چىقىشنى تىلىدى، چۈنكى ھەرقانداق نەتىجىمۇ ھازىرقى كەچۈرۈۋاتقان بۇ تۇرمۇشتىن تۈزۈك بولاتتى. ئۇنىڭ شۇنداق بەك ئۇخلىغۇسى كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن كۆڭلىدە ئىشنى پۈتكۈزەلمىگەنلىكتىن، ئاندىرىيېف ئېكىنزارلىقىغا بارالمىغانلىقتىن، كۆزىگە ئۇيقۇ كەلمەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ بۇ قېتىمقى سەپىرى ئانگارا دەرياسىدىن يول ئالغانلىقىنى ئاشكارىلاپ ئىشنى بۇزۇپ قويغانىدى.

ئۇ قېيىقنى قىرغاق يېنىغا توختاتقاندىن كېيىن، نېمە ئۈچۈنكىنتاڭ، تىك قىرغاققا يامىشىشقا باشلىدى. شەرق ھەقىقەتەن سۈزۈلگىلى تۇرغانىدى: تاغ تەرەپ بىلىنەر ـ بىلىنمەس يورۇپ، قاپقاراڭغۇ ئاسمانغا شولا چېچىپ تۇراتتى. قاراڭغۇ تۈن ئۆزىنى دالدىغا ئالدى، ھاۋامۇ ئۆزگىرىدىغاندەك، كۈندۈز يېتىپ كەلگەندە، ئاسماننى قاپلىۋالغان ھېلىقى سۈرلۈك، خۇنۈك قارا پەردە ھەرھالدا ئاسماندىن يوقىلىدىغاندەك تۇراتتى. بۈگۈن كېچە ئادەمنى ئازابلايدىغان، خەۋپلىك كېچە بولدى. ھېلىغۇ ناستيۇنا ئىكەن، روھىي دۇنياسى ساپ ئادەممۇ بۇنداق كېچىدە دەرد ـ ھەسرەتكە چۆكمەي قالمايتتى. ناستيۇنانىڭ ئازاب ئىلكىدە ئۆرتىنىپ، چىگىچلىشىپ كەتكەن روھى چارچاپ ھالىدىن كەتكەنىدى، ئۇ ھەسرەت بىلەن نالە قىلىپ، دەرد تۆكۈۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن قىلچىلىك ئۈمىد تاپالمايۋاتاتتى.

ناستيۇنا تۇيۇقسىزلا مۈدۈرۈلۈپ كېتىپ، دەرھال قولىنى ئۇزارتىۋىدى، قولى قىڭغىيىپ قالغان ياغاچ كىرېستكە ئۇرۇندى. ئۇ ئالاقزەدە بولۇپ، ۋارقىراپ تاشلىدى: «ئاھ خۇدا قانداق جايغا كېلىپ قالغاندىمەن؟ ! بۇ قايسى جايدۇ؟ !» بۇ سۇدا ئۆلۈپ

قالغانلارنى كۆمىدىغان قەبرىستانلىق ئىدى ! شۇ قورقۇنچ ئىچىدە ئۇنىڭ پۈتۈن ئەزايىدىن سوغۇق تەر چىقىپ كەتتى، پۈتلىرىدا دەرمان قالمىدى. ناستيۇنا ئۆرۈلۈپ ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن قەبرىدىن ئۆمىلەپ ئۆتۈپ، قىرغاق تۈۋىدىكى قېيىق توختىتىپ قويۇلغان جايغا قايتىپ كەلدى. «ئى خۇدا، رەھىم قىل ! بۇ قانداق دېگەن گەپ؟ ! نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلىدىغانسەن؟ نېمە ئۈچۈن؟ شۇنچىلا چۆچۈتكىنىڭنى ئاز دەۋاتامدىغانسەن يا؟» ناستيۇنا ئاۋازىنى باشقىلارنىڭ ئاڭلاپ قېلىش ـ قالماسلىقى بىلەنمۇ كارى بولماي، خادىنى قولىغا ئېلىپ، قورقۇتۇپ ئادەمنىڭ جېنىنى ئالىدىغان بۇ ۋەھىمىلىك يەردىن ئىمكانقەدەر تېزرەك كېتىش ئۈچۈن، قېيىقنى پۈتۈن كۈچى بىلەن يۇقىرى ئېقىنغا قاراپ ئىتتەردى.

بۇ قەبرىستانلىقنى يالىلانما دېھقان مىشكا بىر يار ئىچىدە بەرپا قىلغانىدى. ئۇرۇش باشلانغان دەسلەپكى چاغلاردا مىشكا تېخى بالا بولۇپ، دائىلئېتامدىن ئاتامان كەنتىگە كەلگەن، ھازىر بولسا ئۆسۈپ قۇرامىغا يېتەي دەپ قالغان يىگىت بولۇپ قالغانىدى.

يېقىندىن بۇيان ئانگارا دەرياسىدىن ئېقىپ كەلگەن ئۆلۈكلەر ناھايىتى كۆپەيمەكتە ئىدى. نېمە سەۋەبتىن شۇنداق بولۇۋاتقىنىكىنتاڭ؟ ئىش ئۆز يولىچە بولغىنىدا، ئۇرۇش ئاياغلاشقاندىكىن، كىشىلەرنىڭ ئىستىقبالى تېخىمۇ ئۇمىدلىك بولسا بولاتتىغۇ؟ ئېھتىمال، تۇرمۇشتىكى ئۆزگىرىش تولىمۇ چوڭ بولغاچقا، ھەممىلا ئادەم مۇشۇنداق تېز يۇز بەرگەن ئۆزگىرىشلەرگە بەرداشلىق بېرىپ كېتەلمىگەندۇ، شۇنىڭ بىلەن بەزى ئاجىز ئادەملەر دەريا‌غا ئۆزىنى تاشلىغاندۇ؟ بۇنداق ئىشلارنى كىم بىلىپ كېتەلىسۇن دەيسىز؟ ... يالىلانما مىشكا (ئۇ كەنتتە ئىلگىرى يالىلىنىپ ئىشلەپ كۇن ئۆتكۈزگەچكە، كىشىلەر شۇنداق لەقەم قويۇپ قويغانىدى) سۇدا لەيلەپ قالغان بۇ جەسەتلەرنى يىرگەنمەي سۈزۈۋېلىپ يەرلىكىگە قويۇپ قويىاتتى،

www.uyghurkitap.com

ئۇ ھەر قېتىم بىر قەبرە قاتۇرغاندا كەنت سوۋېتى ئۇنىڭغا ئون رۇبلى پۇل بېرەتتى. ياللانما مىشكا بۇ پۇلنى تاپالىغانلىقىدىن ناھايىتى خۇشال بولۇپ، ئۇدا بىرنەچچە كۈن قېيىق بىلەن دەريا يۈزىدە ئايلىنىپ يۈرۈپ، بۈركۈتتەك ئۆتكۈر كۆزلىرى بىلەن ئولجا ئىزدەپ، تۆۋەن تۆپىلىكتىكى يايلاقتا شۇنداق جەسەتتىن تۆتنى يەرلىكىگە قويغانىدى، ئۇ بۇلارنى ئۆزى خالىغانچە بىر ئورا كولاپ، ھېچقانچە كۈچ سەرپ قىلمايلا كۆمۈپ قويۇپ، ئىشنى جۆندەۋېرەتتى. پەقەت كولخوز ئۇنىڭغا كۆمدى دەپ گۇۋاھلىق بەرسىلا، كەنت سوۋېتى شۇنىڭغا ئاساسەن ئۇنىڭغا پۇل بېرىۋېرەتتى.

ناستيۇنا قېيىقنى ئارقىسىغا ياندۇرغاندىن كېيىن يول بويى دەلدەڭشىپ، پۈتۈن ئەزايى لاغىلداپ تىترەپ ماڭدى. بۇ قەبرىستانلىق ئۇنىڭ ئېنىق ئېسىدە قالغان ئەمەسمىدى؟ كۈندۈزلىرى ئۇ قەبرىستانلىققا بىر چاقىرىمدەك ئارىلىق قالغان چاغدىلا، ئۇ تەرەپكە بىر قېتىم قاراپ قويۇشقىمۇ جۈرئەت قىلالماي، دەرھال ئەگىپ ماڭىدىغان تۇرسا، بۈگۈن كېچە ئۆزىنىڭ ئۇ يەرگە كىرىپ قېلىشى كىمنىڭ خىيالىغا كېلىپ باققان؟ ! ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر قەبرىنىڭ ئۈستىگە بېرىپ قالغىنىنى قارىمامدىغان، بۇ قانداق بولغىنى؟ ! ئۇ ئۇھ تارتىپ ۋەھىمە ۋە يىرگىنىش ئىلكىدە لاغىلداپ تىترىگىنىچە، «ئۆزۈمگە داغ تەگكۈزۈۋالدىم» دەپ ئىختىيارسىز ھالدا ئۆزى ئۈچۈن ئەنسىرەشكە باشلىدى. كېيىن ئۇ قەبرىنىڭ توپىسىنى تۇتقان قولىنى قايتا ـ قايتا يۇغان بولسىمۇ، لېكىن قولىدىن ئېچىتقۇغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل ھىد كېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى.

شۇنداق بولسىمۇ، ناستيۇنا كۆزىتىشنىمۇ ئۇنتۇپ قالمىغانىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئارقىسىدىن ئىز قوغلاپ كېلىۋاتقان قېيىقنىڭ ئاگافىيە سوموۋانىڭ قېيىقى ئىكەنلىكىنى بىلدى.

22

ئەتىگىنى ناستيۇنا ئىشقا چىقمىدى. نادكامۇ ئىشقا چىقمىدى. بۇنىڭ ھېچقانداق ناتوغرا بولۇپ قالغان جايى يوق ئىدى، چۈنكى ئەتە ئوت ـ چۆپ ئوروش ئۈچۈن يولغا چىقىدىغان بولغانلىقتىن، بۈگۈن كىمدىكىم كۆدە ـ كۆرپىلىرىنى يىغىشتۇرۇشقا ئېھتىياجلىق بولسا، ئادەت بويىچە ئۆيىدە قېلىپ قېلىشقا بولىۋېرەتتى. ناستيۇنا تەقەززا بولۇپ كۈتكەن ئوت ـ چۆپ ئوروش پەيتى ئاخىر يېتىپ كەلدى، ھازىر ئۇ گەرچە ئوت ـ چۆپ ئوروشنىڭ ئۆزىگە قانداق ياردىمى تېگىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلمىسىمۇ، لېكىن بۇ جەريانداا بەزى پەۋقۇلئاددە نىجات تېپىپ قېلىش غەرىزىدە ئۈمىدىنى مانا شۇ پەيتكە باغلىغانىدى. بىراق، ھەرھالدا ئۇ ئوت ـ چۆپ ئوروش پەيتى ـ دە... بۇرۇنقى چاغلاردا ئۇ بۇ پەيت يېتىپ كەلگەندە كۆڭلى يايراپ، خۇشاللىقىدىن قىنـ ـ قىنىغا پاتماي قالاتتى. ئوت ـ چۆپ ئوروش جەريانىدىكى ھەرقانداق ئىشنى قىلىشقا رازى بولاتتى. كۈن چىقىشتىن بۇرۇن ئوت ـ چۆپ ئۈستىدىكى شەبنەمنى دەسسەپ ئىشقا چىقىشقا ئامراق ئىدى، ئۇ ئوت ـ چۆپلۈكنىڭ بىر چېتىدە تۇرۇۋېلىپ، قولىدىكى چالغىنى يەر يۈزىگە سىيپايتتى ـ دە، ئاۋۇال بىرئاز ئوروپ قاراپ بېقىپ، ئاندىن كېيىن توختىماي ئورىۋېرەتتى، پۈتۈن ۋۇجۇدى يېشىل ئوت ـ چۆپلەرگە چالغا تەككەندە چىققان ياشىراق، «شارت ـ شۇرت» قىلغان ئاۋاز ئىچىدە مەست بولۇپ كېتەتتى. ئۇ چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن ئوت ـ چۆپ ئوروشقىمۇ ئامراق ئىدى، ئوت ـ چۆپلەرنىڭ ئىگراۋاتقانىدەك پىرسىلدىغان چۈروك ئاۋازىغا قۇلاق سالاتتى. ئۇ چاغدا چىڭقىچۈش ئىسسىق تېخى يانمىغان بولاتتى، ئۇ ئارام ئېلىپ بولغاندىن كېيىن ئېرىنچەكلىك بىلەن، ھەم يەنە قەيسەرلىك بىلەن قوللىرىنى كېرىپ، چالغىنى ئايلاندۇرۇپ، بارغانسېرى غەيرەتكە كېلىپ

ئىشلەپ كەتكەنلىكتىن، ئۆزىنىڭ ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى ئۇنتۇپ قېلىپ، ئويناۋاتقان بولسام كېرەك دەپ قالاتتى؛ قەلبىدە شادلىق، تاماشا قىزغىنلىقى يالقۇنلايتتى، شۇ چاغدا سەن ئۆزۈڭنى ئۇنتۇپ خىيال سۈرگەن هالدا ئالغا قاراپ ماڭسەن، چالغاڭنى چاقچاق قىلىۋاتقاندەك چۆرۈپ يېشىل ئوت - چۆپلەرنى يىقىتىسەن، چالغاڭنى ماڭدامدا بىر چۆرۈپ ماڭغىنىڭدا گويا ئۆزۈڭنى هەممە نەرسە ئېسىڭدىن چىققان سىرلىق هەم يېقىملىق مەنىۋى مۇهىت ئىچىگە ئاستا - ئاستا كىرىپ كېتىۋاتقاندەك سېزىسەن. ئۇ هەتتا تىنچىق تومۇزدا ئوت - چۆپ يېيىشقىمۇ ئامراق ئىدى، ئۇ چاغلاردا ئورۇلغان ئوت - چۆپلەر هەم قۇرۇق هەم چۈرۈك كەلگەن، شالدىرلاپ تۇراتتى، راسا ئورۇلغان هەر خىل ئوت - چۆپلەردىن ئادەمنى مەست قىلىدىغان قېنىق گۈل هىدى دىماققا ئۇرۇلاتتى؛ ئۇ ئوت - چۆپ دۆۋىلەشنىمۇ ياخشى كۆرەتتى. ئوت - چۆپ دۆۋىلەش ئىشى هەمىشە تېز هەم ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلاتتى، ئۇ هەممە قۇرۇق ئوت - چۆپلەرنى دۆۋىلەپ بولغانغا قەدەر پات - پات بېشىنى كۆتۈرۈپ، هاۋا رايىغا، ئاستا - ئاستا پېتىپ كېتىۋاتقان قۇياشقا قاراپ قويياتتى؛ ئۇ تېخى يەنە ئوت - چۆپ دۆۋىلىرى ئارىسىدا ئالدىراشلىق بىلەن ئۇيان - بۇيان قىستىلىپ يۈرۈشكىمۇ ئامراق ئىدى. قىسقىسى، ئۇ ئوت - چۆپ ئورۇش باشلانغاندىن تارتىپ ئاياغلاشقۇچە، بىرىنچى كۈندىن تارتىپ ئەڭ ئاخىرقى كۈنگىچە بارلىق پائالىيەتلەرنى قالدۇرماي ياخشى كۆرەتتى.

بىراق، ئۇ باشقا بىر ناستيۇنا ئىدى. شۇنداق، ئۇ باشقا بىر ناستيۇنا ئىدى. ئەمما بۇ ناستيۇنا ئوت - چۆپ ئورۇش پەيتىنىڭ پېتىپ كېلىشىنى گويا بۇ پەيت ئۆزىنىڭ پۈتكۈل تەقدىرىنى هەل قىلىۋېتىدىغاندەك، شۇ ناستيۇنادىنمۇ بەكرەك تەقەززالىق بىلەن، ئىپادىلىگىلى بولمايدىغان قىزغىنلىقى ۋە قارىغۇلارچە ئىشەنچى بىلەن كۈتەتتى. راستلا ئۇنىڭغا ئوت - چۆپ ئورۇشقا باشلىغان كۈنلەردە ئۆزىنىڭ قەيەردە تۇرۇشى، كىم بىلەن بىللە يۈرۈشى،

كىمدىن نەپرەتلىنىشى، كىمنى سۆيۈشى ئايدىڭلىشىپ كېتىدىغاندەك تۇيۇلاتتى. ئۇ كۈن چىقىشتىن بۇرۇن ئۆزى يالغۇز چىقىپ، ئېتىزدىكى بەلگە كېلىدىغان ھەرخىل ئوت-چۆپ ئارىسىدا تۇرۇۋېلىپ، چالغىنى قەيسەرلىك بىلەن ئايلاندۇرۇپ، تاكى بىر يول ئاچقۇچە، تاكى ئالدى تەرەپتىكى ئېتىز قىرىغا يېتىپ بارغۇچە قىلچە توختاپ قالماي ئايلاندۇرۇپ، ئاندىن ئارقىسىغا بۇرىلىپ قاراپ بېقىپ، يېنىككىنە بىر نەپەس ئېلىشقا شۇنداق تەقەززا بولاتتى. بۇنىڭدىن كىشىلەرنىڭ: «ئىش ئادەمنى چارچىتىپ ئۆلتۈرىدۇ، بىراق دەل يەنە شۇ ئىش ئادەمنى باقىدۇ، ئادەمنى قېرىغۇچە ئامان - ئېسەن پاناھىدا ساقلايدۇ دېگەن گەپىنىڭ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەسلىكى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

ھەتتا مانا مۇشۇ ئىشمۇ تۇنۇگۈنكى ئىش بولۇپ قالدى. مانا ئەمدى تۇنۇگۈن ئاخشام ئۇنىڭ ئاندىرى بىلەن يۈز كۆرۈشۈشىگە يول قويۇلمىغاندىن كېيىن، ناستيۇنا گاڭگىراپ نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالدى. ھارغىنلىق خۇددى ئۆزىنىڭ كۈتكىنىدەك قىساس تۇيغۇسى ئارىلاشقان بىر خىل ئۇمىدسىزلىككە ئايلىنىپ كەتتى. ئۇنىڭغا ھېچنېمىنىڭ كېرىكى قالمىدى، ھېچقانداق ئىشقا قايتا ئۇمىد باغلىمايدىغان بولدى، يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدا يالغۇز بىمەنە ۋە يىرگىنچلىك، قايغۇلۇق ھېسسىياتلا قالدى. تۇنۇگۈن تېخى ئورۇنلىغىلى بولىدۇ، ئۇمىد كۈتكىلى بولىدۇ دەپ ھېسابلانغان نەرسىلەر بۇگۈن ئىككى پۈت بىر ئۆتۈكە تىقىلىپ قالغاندەك مۇشكۈل ھالەتكە چۈشۈپ قېلىۋاتىدۇ. ئۇ تۇنۇگۈن بىر كېچە كىرپىك قاقماي چىقتى. بېشى ئاغرىپلا تۇراتتى — راستىنى ئېيتقاندا، ئۇ بېشى ئاغرىشتىن ئەمەس، بەلكى باش - ئايىغى يوق دەرد - ھەسرەتتىن شۇنداق بولماقتا. قورسىقىدىكى بالا ياتقان جاي بېسىمغا ئۇچرىغاندەك بولۇپ، بىلىنەر - بىلىنمەس ئاغرىپ تۇراتتى. ئۇ بۇ خىل تۇيغۇنىڭ نورمال ئىكەنلىكىنى ياكى بالىنىڭ ئاللىقاچان نابۇت بولغانلىقىنى بىلمەيتتى. «خىياللىرىڭنىڭ شېرىنلىكىنى

قارىمامدىغان !» ئۇ نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي، ئازابلانغان ھالدا ئۆزىنى قارغايتتى: «ئۆزۈم تاپقان بالاغا، نەگە باراي دەۋاغا !»

ئۇ ھېچ ئىشمۇ قىلماي، ھېچ ئىشنى قىلغۇسىمۇ كەلمەي، قۇرۇق قول سالغان ھالدا بۇ بۇلۇڭدىن ـ ئۇ بۇلۇڭغا بېرىپ، ئۆيدىن تالاغا، تالادىن ئۆيگە كىرىپ ـ چىقىپ لاغايلاپ يۈردى، گويا بىرنېمىنى ئىزدەۋاتقاندەك، كۈتۈۋاتقاندەك قىلغان بولسىمۇ، لېكىن ھېچنېمىنىمۇ تاپالمايتتى، ھېچنېمىنىمۇ كۈتۈۋالالمايتتى. پات ـ پات لىتكانى تۈتۈۋېلىپ، باغرىغا بېسىپ، كۆيۈنگەن ھالدا چاچلىرىنى سلايتتى، بۇنىڭدىن لىتكا زېرىكىپ، ئۆزىنى قاچۇرىدىغان بولۇپ قالغانىدى.

ـــ نېمە بولدۇڭ، ئەقلىڭدىن ئادىشىپ قالدىڭمۇ يا؟ ـــ دېدى نادكا ئۇنى ئەيىبلەپ، ـــ تۇنۇگۈن كېچە سەن ئەر ئىزدەپ نەگە باردىڭ؟

ناستيۇنا بۇنىڭدىن ئەجەبلىنىپمۇ، ئالاقزەدە بولۇپمۇ كەتمىدى، ئۇ راستلا ئەر ئىزدەپ چىقىپ كەتكەن تۇرسا، نېمە ئۈچۈن باشقىلارنىڭ سورىشىغا بولمايدىكەن؟

ـــ ئەسلىدە ئۆز ئېرىمنى ئىزدەپ بارماقچى بولغانىدىم، كېيىنچە بۇ نىيىتىمدىن يانىدىم، ـــ دېدى ئۇ جاۋاب بېرىپ. بەزىدە راست گەپ قىلسىاڭ، ئەكسىچە، باشقىلار ئاسانلىقچە ئىشەنمەي قالىدۇ. ۋاھالەنكى ناستيۇناغا راست گەپ قىلىش ئاسانغا چۈشىدىغاندەك تۇيۇلاتتى. ئۇ باشقىلارنى ئالداۋېرىپ بىزار بولغان، ھەممە نەرسىدىن بىزار بولغانىدى.

ـــ ئەقلىڭدىن ئېزىپسەن، ـــ دېدى نادكا ھۆكۈم قىلىپ، ـــ بوپتۇ، ئادەم قىلغان گەپنى ئۇقمىغاندىكىن بوپتۇ. ئۆزۈڭنى ئازابلاپ يۈرمەي، دەرھال بالاڭنى تۇغۇۋالغىن. تۇغىدىغىنىڭ كۈچۈك ئەمەس، بالىغۇ !

نادكاغا مىننەتدارلىق بىلدۈرۈش كېرەك، ھېلىمۇ ياخشى ئۇ ئۆزىنى ئۆيىدە تۇرغۇزدى. ئۇنىڭدىن باشقا ناستيۇنانىڭ پاناھ بولغۇدەك ئادىمى يوق ئىدى. بىراق، ناستيۇنا باشقىلاردىن

قانداقمۇ ئاغرىنالمىسۇن؟ ئۇنىڭ ئۆزى ئادەملەردىن ۋاز كەچتى. نادىكا ئۇنىڭغا سەممىي نىيەت بىلەن مۇئامىلە قىلىۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ نادىكانى تىللاش ـ قارغاشقا بولىدىغان رەقىب قاتارىدا كۆرۈپ، يالغان ـ ياۋىداق گەپلەرنىلا قىلىپ ئالداپ ـ كولدۇرلىتىپ كەلدى. نادىكا ساددا بولغاچقا، ناستيۇناغا ئىشىنىپ كېلىۋاتىدۇ، بىراق كۇنلەرنىڭ بىرىدە ئۆزىنىڭ ئۇزاق ۋاقىتقىچە كولدۇرلىتىلغانلىقىنى بىلىپ قالسىلا، ناستيۇناغا تەكەللۇپ قىلىپ ئولتۇرماس. ناستيۇنا ئادىشىپ تۇيۇق يولغا كىرىپ قالدى، ئەمدى ماڭىدىغان باشقا يولى يوق.

چۇشلۇك تاماق ئالدىدا مىخائىچ يەنە خىلۇەت مەھەللىنى ئارىلاپ كەلدى ـ دە، ناستيۇنانى هويلىغا چاقىرىپ چىقتى. ئۇ ناھايىتى ئالدىراپ قالغاچقا، يۈز كۆرۈشكەن هامان ئېغىز ئاچتى، ئۇنىڭ كۆزلىرى قىلچە مېهرىبانلىق ۋە ئىچ ئاغرىتىشتىن ئەسەر بولمىغان هالدا ناستيۇناغا قادالدى، گەپلىرى پالتا بىلەن چېپىپ چىقىرىلىۋاتقاندەك تاراڭ ـ تۇرۇك ئىدى:

ـــ گېپىمگە قۇلاق سال، قىزىم. ئەگەر ئۇ يەردە بولسا ئۇنىڭغا ئېيىت، كىشىلەر تۇتۇۋالماستا دەرهال قاچسۇن ياكى بىرقانداق قىلسۇن. كەنتتىكى ئەرلەر بۇ هەقتە باش قاتۇرۇۋاتقاندەك قىلىدۇ. ئىنىنوكىنتى ئىۋانوۋىچ ئۇلارغا ئەقىل كۆرسىتىۋېتىپتۇ. نىستور بۇگۇن كاردا كەنتىگە كەتتى. ئۇ سەۋەبسىز بولمىسا كېرەك...

ناستيۇنا ئۇن چىقارمىدى، مىخائىچ ئارقىسىغا بۇرىلىپ كەتمەكچى بولۇۋېتىپ، يەنە هېلىقىدەك تاراڭ ـ تۇرۇك، يۈرەكنى پىژ ـ پىژ قىلىپ ئېچىشتۇرىدىغان ئاۋازى بىلەن قوشۇمچە قىلدى:

ـــ ئەسلىدە مەن سېنى قارغىماقچىدىم، قىزىم، چۇنكى سەن مېنى ئۇنىڭ بىلەن بىر قېتىم بولسىمۇ يۈز كۆرۈشتۇرۇپ قويمىدىڭ، بىراق سەنمۇ كىشىلەرنىڭ تىل ـ هاقارىتىگە ئۇچرىمايسەن. ئۆزۈك تاپقان بالانىڭ دەردىنى ئۆزۈك

تارتسەن، ھەرقانچە قىلغان بىلەن قېچىپ قۇتۇلالمايسەن، ـــ مىخئىچىنىڭ قەلبىدىكى قاتتىق ئازاب ـ ھەسرەت ئاخىر تېشىغا تەپتى. ئۇ تەن ئالدى، ـــ ئۇمىغۇ بىر ئادەم ئەمەس نەرسىكەن، قاراپ تۇرۇپ ئۆز ئاتىسى بىلەن مۇڭدىشىشتىن قورقتى ! ھەي ! قويساڭلارچۇ، ئىككىڭلارزە...

ئۇ قولىنى شىلتىپ، ئاقساقلىغان پېتى قاشا ئىشىكىدىن چىقىپ كەتتى، ئۇنىڭ شۇ تاپتىكى تۇرقى ھەم سەت، ھەم كۈلكىلىك ئىدى.

ناستيۇنا بۇتتەك داڭ قېتىپ، ھويلىدا خېلى ئۇزاققىچە قىمىر قىلماي تۇردى، ئۇ مۇھىم، زۆرۈر بىر چارە تاپماقچى بولغان بولسىمۇ، لېكىن بۇنى ئىشقا ئاشۇرالمىدى، كاللىسى ئارقا ـ ئارقىدىن كەلگەن مۇجمەل خىياللار بىلەن گاڭگىراپ كەتتى. ھەممە نەرسە ھېچنېمىگە دال بولمايدىغان، كارغا كەلمەيدىغان بولدى. ئەمدى قانداقمۇ بىرەر چارە تاپقىلى بولسۇن؟ ۋاقتى ئۆتتى !

ئۇ ھېچنېمىگە ئىشەنمەيدىغان بولۇپ قالدى: مىخئىچىنىڭ كەلگەنلىكىگە ئىشەنمىدى. تۇنۇگۈن كېچە بىركىمنىڭ ئانگارا دەرياسىدا ئۆزىنىڭ پېيىگە چۈشكەنلىكىگە ئىشەنمىدى. ئۇنىڭغا بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزىنىڭ كېسىلمەن كاللىسىدا ئويلاپ چىقىرىلغاندەك، ئەمدىلىكتە بولسا بۇ ئويلاپ چىقىرىلغان ئىشلار ئۇنتۇلۇپ كەتكەندەك بولۇپ تۇيۇلدى. ئۇ ئىلگىرى يالغۇزچىلىقتىن ئىچى پۇشۇپ كەتكەن چاغلاردا ئۆزىنىڭ تۇرلۇك قىزىق ئىشلارغا دۇچ كەلگەنلىكىنى خىيالىغا كەلتۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى، بەزى چاغلاردا بۇنىڭغا مەستانە بولۇپ كېتىپ، قايسىسىنىڭ راست، قايسىسىنىڭ يالغان ئىكەنلىكىنىمۇ پەرق ئېتەلمەي قالاتتى. ئېھتىمال، ھازىرمۇ شۇنداق بولۇۋاتقان بولسا كېرەك. ناستيۇنانىڭ بېشى يېرىلىپ كەتكۈدەك بولۇپ شۇنداق قاتتىق ئاغرىدىكى، ئۆزىنىڭ بىر قات تېرىسىنى سويۇۋەتكۈسى كېلىپ كەتتى. ئۇ پىكىر قىلىش ۋە يول مېڭىشنى ئىمكانقەدەر

ئازايتتى، ئىشقىلىپ، ئۇنىڭغا ئويلانغۇدەك ھېچقانداق ئىش، بارغۇدەك ھېچقانداق جاي قالمىغاندى. ئۆتكەنكىلەرمۇ كۆپايە قىلار !

قاش قارايغاندا نادكا: «خەلق ساقچىسى بورداك كەلدى» دېگەن خەۋەرنى ئېلىپ كەلدى. ناستيۇنا، بەلكىم كەلگەندۇ، ياكى كەلمىگەندۇ، دەپ ئىككى خىيال بولۇپ ئۇن چىقارماي تۇرۇپ قالدى. بۇنىڭغا ھېچكىممۇ ئېنىق بىرنېمە دېيەلمەيتتى. «ئىشەنمەيمەن، ئۇلار يالغان ئېيتىدۇ. كەلگەن تەقدىردىمۇ بۇنىڭ قورققۇدەك نېمىسى بار؟ ئۇنىڭ ئاتامان كەنتىگە كېلىش سەۋەبلىرى ئازمىدى؟ مەسىلەن، ئۇ بېلىق تۇتقىلى، ياكى ئۆزىنىڭ ھوقۇقىنى ئىشقا سېلىپ، كىشىلەرنى غەللە - پاراق تاپشۇرۇشقا ئالدىراتقىلى كەلگەندۇ. ئاتامان كەنتى ئۇنىڭغا قارايدىغان جاي، شۇڭا ئۇ ھەر كۈنى بۇ يەردە لاغايلاپ يۈرەلەيدۇ. كەلسە كېلىۋەرسۇن، بۇنچىلىك ئىش نېمىدى؟»

ئاخشىمى ناستيۇنا خېلى بالدۇرلا يېتىۋالدى. نادكانىڭ باللىرى چۈقان - سۈرەن سېلىۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن دەرھال كۆڭلى ئارام تېپىپ ھەسرەتلىك ئۇيقۇغا كەتتى. دەل مۆلچەرلىگەن ۋاقىت يېتىپ كەلگەندە، بىرى ئىتتەرگەندەك بولدى - دە، ئويغىنىپ كەتتى. ئۇ ئۇخلىۋالغاندىن كېيىن روھىنىڭ كۆتۈرۈلۈپ قالغانلىقىنى، مېڭىسىنىڭ ئارام تېپىپ قالغانلىقىنى سەزدى. شۇ تاپتا سائەتنىڭ نەچچە بولغانلىقىنى بىلمەيتتى ـــ ياغاچ تامغا ئېسىلغان سائەتنىڭ مايناتنىكى تەۋرەنمەي جىم تۇراتتى. شۇنداق بولسىمۇ، ئۇ نېمىشقىكىنتاڭ، ئۆزىنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈپ قويمىغانلىقىغا، باشقىلارنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇن يولغا چىقمايدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ئۇ كىيىملىرىنى ئوغرىلىقچە كىيىپ ئولتۇرماي، بەلكى ئۆيدىن بىمالال چىقىپ، ئىشىكنى چىڭ يېپىپ قويدى. ھەرقانداق ئادەمنىڭ خۇدۇكسىرىمەي قىلغان ئىشلىرى ئوڭاي مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇپ چىقىدۇ، ھالبۇكى، ئۇ بۇ قېتىم

ئىشىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشىغا ئىنتايىن موھتاج ئىدى.

ناستيۇنا ئاردىدىن بىر كۈن ئۆتۈپ، ھاۋانىڭ ھەرھالدا ئېچىلىپ كەتكەنلىكىگە، ھازىر كۆكتە يۇلتۇزلارنىڭ غۇۋا جىمىرلىشىپ تۇرغانلىقىغا مانا ئەمدى سەپسالدى، يېرىم كېچە، ئەتراپ جىمجىت، ھاۋا گۈڭگا. لېكىن، مۇشۇنداق تەكشى، غۇۋا يورۇقلۇقتىمۇ نەرسىلەرنى يەنىلا خېلى ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى. كەڭ، ئازادە كاردىوردەك ئانگارا دەرياسى بولسا تېخىمۇ ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ناستيۇنا قىرغاقتا باغلانغان قېيىقنى يېشىپ، سۇغا ئىتتىرىپ چۈشۈردى ـ دە، دەرھال پالاق ئۇرۇشقا باشلىدى. ئۇ ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ ئېرىگە خەۋەر يەتكۈزمەكچى، ئۇنىڭ بىلەن خوشلاشماقچى. بۇنىڭ مەڭگۈلۈك ۋىدالىشىش بولىدىغانلىقىنى، ياكى يەنە دىدارلىشىشقا پۇرسەت كېلىدىغانلىقىنى بىلىپ بولمايتتى.

نەقەدەر خىجىللىق بۇ! ... نېمە ئۈچۈن ئۇ مەيلى ئاندىرى ئالدىدا بولسۇن، خەلقئالەم ئالدىدا بولسۇن، ياكى مەيلى ئۆزى ئالدىدا بولسۇن، ھەمىشە خىجىللىقتىن ئۆزىنى سىغدۇرغۇدەك يەر تاپالماي قالىدۇ؟ ئۇ قەيەردىمۇ مۇشۇنچىلا خىجىل بولۇشقا مەجبۇر بولغۇدەك ئېغىر گۇناھ ئۆتكۈزگەن بولغىيدى؟

بەختلىك كۈنلەردە ھايات نەقەدەر بەھۇزۇر، ئازادە؛ بەختسىز كۈنلەردە يەنە نەقەدەر ئېچىنىشلىق، ھەسرەتلىك ئۆتىدۇ ـ ھە! نېمىشقا مەلۇم ۋاقىتلاردىكى ئېغىر ئازاب ـ ئوقۇبەتنى يېنىكلىتىش ئۈچۈن مەلۇم بىر ۋاقىتتىكى بەختنى زاپاس ساقلاپ قويغىلى بولمايدىغاندۇ؟ نېمە ئۈچۈن ئىككى خىل تۇرمۇش ئوتتۇرىسىدا تېگى يوق ھاڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىغاندۇ؟ ھەي ئىنسان، تەقدىرىڭ پېشانەڭگە پۈتۈلمىدىغان چاغدا قەيەرلەردە يۇرىدىغانسەن؟ قانداق ئويۇنچۇقلارنى ئويناۋاتىدىغانسەن؟ نېمە ئۈچۈن بۇنداق تەقدىرنى قوبۇل قىلىشقا رازى بولىدىغانسەن؟ بالايىئاپەتتىن ئۆزۈڭنى چەتكە ئېلىش ئۈچۈن ئۆملەپ ئەمەس، بەلكى ئېگىز پەرۋاز قىلىش توغرا كەلگەندە، قاناتقا ھەمىدىن

بەك ھاجەتلىك چۈشكەندە، نېمە ئۈچۈن قانات ـ قۇيرۇقۇڭنى باشقىلارنىڭ قىرقىپ تاشلىشىغا ئىككىلەنمەستىن يول قويىدىغانسەن؟

ناستيۇنا قېيىق ھەيدەۋېتىپ يۇز بەرگەن ھەممە نەرسىلەرنى ئىتائەتمەنلىك ۋە رازىمەنلىك بىلەن ئېتىراپ قىلدى: «شۇنداق بولۇشى كېرەكتەك تۇرىدۇ، ئۆز پېشانەمنىڭ شورى ئوخشايدۇ... مېڭىسى ئىلىشىپ قالغان كىشىگە بىرىنچى قېتىملىق ھاياتىدىن كېيىن ئىككىنچى قېتىملىق ھايات بېرىلگەن تەقدىردىمۇ، ئۇ يەنىلا ھاياتنى قانداق ئۆتكۈزۈشنى بىلمەيدۇ، بۇگۈن كېچە ئاسمان ئاجايىپ تىپتىنچ، بەھۇزۇر تۇرۇپتۇ. تۇنۇگۈن كېچە بولسا ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ئىدى. بىر ماڭدام يىراقلىقتىكى نەرسىنى كۆرگىلى بولمايدىغان قاپقاراڭغۇ كېچىدە ئادەم ھە دېسىلا بىرەر ئىش يۈز بېرىپ قالىدىغاندەك دەككە ـ دۈككە ئىچىدە قالاتتى. يۇلتۇزلار ئاسماندىن پەسكە قارىغاندا، نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن بولىدىغان ئىشلارنى ئالدىنئالا كۆرەلەيدۇ دېگەن گەپ بار. بۇ گەپ راستمىدۇ، يالغانمىدۇ؟ يۇلتۇزلار مېنىڭ بۇگۈن كېچىنى ئۆتكۈزگەنىدىن كېيىن قەيەردە بولىدىغانلىقىمنى قاراپ بىلەلىگانمىدۇ؟ ئۇلار نېمىلەرنى ئالدىنئالا بىلىدىكەنە؟ بۇگۈن كېچىدىكى يۇلتۇزلار شۇنداق خىرە تۇرسا، كەلگۈسىنى قانداقمۇ ئالدىنئالا مۆلچەرلەيدىكىن؟»

ناستيۇنا قېيىقنى ھەيدەپ ماڭماقتا. ئۇنىڭ مېڭىسىدە يۈزمىڭدەك غەيرىي ـ غەيرىي، ھۆددىسىدىن چىقىلى بولمايدىغان خام خىياللار پەيدا بولغاچقا، ئارامسىزلانماقتا، ئەجەبلەنمەكتە. ئۇنىڭ قەلبى نېمە ئۈچۈن پۈتۈن كۈچ - قۇۋۋىتىنى ئايىماي، يۈزمىڭ خام خىياللارغا جاۋاب بېرىپ يۈرسۇن؟ نېمىشقىكىنتاڭ، ئۇ گويا بىر لەرزان قەدىمي ناخشىنى ئاڭلاۋاتقاندەك ھەم خۇشال بولاتتى، ھەم ھەسرەت چېكەتتى، بۇ ناخشىنى ئاڭلا ـ ئاڭلا، ئۇنىڭ كىملەرنىڭ ئاۋازى ئىكەنلىكىنى — ھازىرقى ھايات ياشاۋاتقان ئادەملەرنىڭ ئاۋازىمۇ، ياكى بۇنىڭدىن

www.uyghurkitap.com

بىر ـ ئىككى يۈز يىل ئىلگىرى ياشىغان ئادەملەرنىڭ ئاۋازىمۇ ئېنىق پەرق ئېتەلمەيتتى. بۇ خور گاھ كۈچىيىپ، گاھ پەسىيىپ باراتتى، بىرىنچى ئاۋاز پەسىيە ـ پەسەيمەيلا، ئىككىنچى ئاۋاز بېسىپ كېتەتتى... ئارقىدىنلا يەنە ئۈچىنچى ئاۋاز ياڭرايتتى...

ياق، ياشاش لەززەتلىك؛ ياشاش قورقۇنچلۇق، ياشاش نومۇس.

ئۇ دەل ئەنە شۇنداق خىياللارنىڭ قاينىمىغا غەرق بولۇپ تۇرغاندا، تۇيۇقسىزلا ناخشىغا ئوخشىمايدىغان بەزى ئاۋازلار ئاڭلاندى. ئۇ چۆچۈگەن ھالدا ئارقىسىغا قاراپ، قىرغاقتا بىرنەچچە ئادەمنىڭ قارىسىنى كۆردى.

ـــ ئەنە ئۇ ئاۋۇ يەردىكەن، ئاۋۇ يەردىكەن! ـــ دېدى نىستور ۋارقىراپ. كىمنىڭ گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى، نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىنى دەريادا تۇرۇپ ئېنىق ئاڭلىغىلى بولاتتى. نىستور قاملاشمىغان، سېسىق سۆزلەر بىلەن ئاغزىنى بۇزۇپ تىللىۋىدى، ناستيۇنا بۇ سۆزلەرنىڭ ئۆزىگە قارىتىلغانلىقىنى پەرەز قىلدى ـــ بىزنىڭ ئالدىمىزدىراق تىكىۋەتمەكچى بوپسەن ـ دە. ئۇخلاپ چۈشۈڭ! سۆيۈملۈكۈم، ئۇخلاپ چۈشۈڭ! بىز قوغلاپ يېتىشىۋالىمىز.

ـــ يەنە بىر قېيىقنى سۇغا چۈشۈرۈڭلار، ـــ بۇ ئىننوكىنتى ئىۋانوۋىچنىڭ ئاۋازى ئىدى، ـــ تېزرەك بولۇڭلار، تېزرەك! سۆرەلمىلىك قىلماڭلار!

ـــ ئۇ بىزنىڭ چاڭگىلىمىزدىن چىقىپ كېتەلمەيدۇ!

ناستيۇنا چۆچۈپ كېتىپ، قېيىقنى بار كۈچى بىلەن ھەيدىمەكچى بولدى ـ يۇ، لېكىن يەنە شۇ زامان پالاقنى قويۇپ قويدى. قاياققا ھەيدەش كېرەك؟ بۇنىڭ نېمە زۆرۈرىيىتى قالدى؟ ئۇ ئەسلىدىلا خېلى يىراققا كېتىپ قالغان، ئەمدى تېخىمۇ يىراققا كېتىشنىڭ ھاجىتى يوق.

ئۇ چارچاپ كەتتى. كىشىلەر ئۇنىڭ نەقەدەر چارچاپ كەتكەنلىكىنى، ئارام ئېلىشقا تەشنا بولۇۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىشى تەس ئىدى! ئۇ ھېچنېمىدىن قورقمىغان، خىجىلمۇ

بولمىغان، دەككە - دۈككىگىمۇ چۈشمىگەن ھالدا ئەتىنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ، ئۆزىنى، باشقىلارنى ئۇنتۇپ، ئۆمرىدە تېتىپ كۆرگەن بارلىق نەرسىلەرنى پاك - پاكىز ئېسىدىن چىقىرىپ، مەڭگۈلۈك ئازادلىققا ئېرىشىشكە تەشنا ئىدى. قارىمامسىلەر، ئۇ تەقەززالىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەن، ئازاب - ئوقۇبەت بەدىلىگە ئېرىشكەن بەخت - سائادەت ئاخىر يېتىپ كەلدى. نېمە ئۈچۈن ئۇ بۈرۈنراق بۈنداق بەخت - سائادەتنىڭ بولىدىغانلىقىغا ئىشەنمىگەن بولغىيدى؟ ئۇ نېمىلەرنى ئىزدەپ، نېمىلەرگە تارتىشىپ يۈرگەن بولغىيدى؟ ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىكار! ھەممىسى بىھۇدە ئاۋارىچىلىك!

ئىسىت... ئەگەر باشقىلار سېنىڭ ئورنۇڭدا بولغان بولسىدى، جەزمەن سېنىڭدىن ياخشىراق ياشىغان بولاتتى، ئۆزۈڭنىڭ بۈنداق ياشىغىنىڭغا ئىسىت! بۈنىڭ سەۋەبىنى ھەممە ئادەم ئۇقۇپ كېتەلەمدۇ؟ بۈنىڭدىن كېيىن كىشىلەرنىڭ يۈزىگە قانداقمۇ قارىيالايسەن؟ ... بىراق بۈنداق خىجىللىقتىنمۇ قىلچە ئەسەر قالماس، بۈنداق نومۇسىمۇ ئەستىن چىقىپ كېتەر، ناستيۇنا ئۇزۇل - كېسىل ئازادمۇ بولار...

ناستيۇنا ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، ئاندرىيېۋ ئېكىنزارلىقى تەرەپكە كۆز تاشلىدى. بىراق ئاندرىيېۋ ئېكىنزارلىقى يىراقتا قاراڭغۇلۇق قوينىغا غەرق بولۇپ كەتكەنىدى.

ئارقىدىكى ئىككى قېيىق بارا - بارا يېقىنلاشقىلى تۇردى. «تېز، تېز بول، بولمىسا ئۇلگۈرەلمەيمىز...»

ناستيۇنا قېيىقنىڭ قۇيرۇقىغا كېلىپ، سۇغا قارىدى. دەريانىڭ ناھايىتى چوڭقۇر جايىدا نۇر چاقناپ تۇراتتى، بۇ بەئەينى ئىنتايىن گۈزەل، ئەپسانىلەردىكى ئاجايىپ - غارايىپ بىر نۇرغا ئوخشاپ كېتەتتى — ئاسمان ئەنە شۇ چاقناۋاتقان نۇر ئىچىدە داۋالغۇپ، جۇشۇرلاپ تۇراتتى. قانچىلىغان كىشىلەر چىشىنى چىشلەپلا ئەنە شۇ يەرگە كېتىپ قالدى. يەنە قانچىلىغان كىشىلەر چىشىنى چىشلەپ شۇ يەرگە كېتىش ئالدىدا تۇرىدۇ!

ئانگارا دەریاسىنى توغرىسىغا قاپلاپ تۇرغان خۇنۇك كۆلەڭگە ئالغا قاراپ سىلجىماقتا: تۇن قاراڭغۇسى بۇ يەردىن كەتمەكچى. ناستيۇنانىڭ قۇلىقىغا شارقىرىغان سۇ ئاۋازى ئاڭلاندى، تولىمۇ ساپ، يېقىملىق ۋە كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان بۇ ئاۋاز گويا ئونلىغان، يۈزلىگەن، مىڭلىغان، كىچىك قوڭغۇراقلار جىرىڭلىغاندەك، مەلۇم كىشىنى ئۆز يېنىغا بايرام قىلىشقا چاقىرىۋاتقاندەك جىرىڭلايتتى. ناستيۇنانىڭ كۆزىگە تاتلىق ئۇيقۇ كەلگەندەك بولدى. ئۇ قېيىق گىرۋىكىگە تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ، ئۇنى قىيسايتتى ـ دە، سۇ يۈزىگە بارغانسېرى يېقىنلاشتى. دەريانىڭ ئەڭ چوڭقۇر يېرىدە بىر تال سەرەڭگىنىڭ يېقىلغانلىقىنى كۆرگەندەك، ئەسلىدە خېلى ئۇزۇن يىللارغىچە يېتىپ ئاشىدىغان كۆز نۇرىنى تامامەن ئىشقا سېلىپ، پۈتۈن دىققەت ـ ئېتىبارىنى يىغىپ، سۇ ئاستىغا قارىدى.

ـــ ناستيۇنا، قېنى يامان بولساڭ... ! ناستيۇنا ! ـــ ناستيۇنا ماكسىم ژولوگژىنىڭ كانىيى يىرتىلغۇدەك ئاۋاز بىلەن ۋارقىراۋاتقانلىقىنى يەنە ئاڭلىدى. بۇ ئۇ ئاڭلىغان ئەڭ ئاخىرقى بىر ئاۋاز بولۇپ قالدى ـ دە، ئۇ قېيىق گىرۋىكىدىن ئاۋايلاپ ئاتلاپ ئۆتۈپ، سۇغا ئۆزىنى تاشلىدى.

ئانگارا دەريا سىدىن شالاپ ـ شۇلۇپ قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى، قېيىق داۋالغۇپ كەتتى، قاراڭغۇ كېچىنىڭ خىرە يورۇقىدا، سۇ يۈزىدە پەيدا بولغان يۇمىلاق شەكىللىك بىرنەچچە مەيىن دولقۇن ئەتراپقا كېڭەيدى. بىراق، ئانگارا دەريا سىنىڭ شىددەتلىك بىر دولقۇنى ھېلىقى يۇمىلاق شەكىللىك مەيىن دولقۇنلارنى بۇزۇپ يوقىتىۋەتتى، ـــ شۇنىڭ بىلەن ئانگارا دەريا سى ھېلىقى جايدا قىلچىلىك ئىز ـ پىزمۇ قالدۇرماي، بۇرۇنقى ئەسلىگە كەلدى.

ئاندىرى دەريادىكى شاۋقۇنىنى ئاڭلاپ، مەن بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولسا كېرەك دەپ پەرەز قىلدى ـ دە، شۇ زامان چاچراپ ئورنىدىن تۇرۇپ، تېزلىك بىلەن نەرسە ـ كېرەكلىرىنى

يىغىشتۇرۇپ، ئەپچىللىك بىلەن قىشلىق ئۆيىنى ئادەم تۇرۇپ باقمىغان تاشلاندۇق ئۆي سىياقىغا كىرگۈزۈپ قويۇپلا، قەدىمىي ئورمانلىققا قاراپ چاپتى. ئۇ مۇشۇنداق كۆتۈلمىگەن ئىش يۈز بېرىپ قالسا دەپ، تاش ئارالغا چىكىنىش تەييارلىقىنى كۆرۈپ قويغانىدى. ئۇنى تاش ئارالنىڭ ئۆڭكۈرىدىن ھەرقانداق بىر ئىتمۇ ھىدلاپ تاپالمايتتى. ئۇ قېچىپ كېتىۋېتىپ: قايسى ئۈسۈل بىلەن دەريادىن ئۆتۈپ ئارالغا بارغان ياخشىراق بولار ــ دەرەخ كېسىپ سال ياساپمۇ ياكى بىرەر قېيىقنى قولغا چۈشۈرۈپمۇ؟ دەپ ئويلىدى.

ناستيۇنانى تۆتىنچى كۈنى دەريا دولقۇنى كاردا كەنتىگە يېقىن قىرغاققا چىقىرىپ تاشلىدى. كىشىلەر بۇ خەۋەرنى ئاتامان كەنتىگە يەتكۈزدى. بىراق، شۇ چاغدا مىخئىچ كېسەل بولۇپ يېتىپ قالغاچقا، جەسەتنى ئېلىپ كېلىشكە مىشكا يالانمىنى ئەۋەتتى. ئۇ ناستيۇنانىڭ جەسىتىنى قېيىق بىلەن ئاتامان كەنتىگە ئېلىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن مەخسۇس سۈدا لەيلەپ قالغان جەسەتلەرنى كۆمىدىغان قەبرىستانلىققا قويماقچى بولدى. بىراق كەنتتىكى ئايالار بۇنىڭغا ئۇنىمىدى. ئۇلار ناستيۇنانى شۇ كەنتتىكىلەرنىڭ قەبرىستانلىقىغا ــ سەل چەتكىرەك ئېلىپ بېرىپ، قىڭغىيىپ قالغان قاشا يېنىغا دەپنە قىلىشتى.

دەپنە قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ئايالار نادكانىڭ ئۆيىگە يىغىلىپ، ئاددىيغىنا ماتەم مۇراسىمى ئۆتكۈزۈپ، ھازا ئاچتى، ئۇلارنىڭ ناستيۇنادىن ئايرىلىشقا كۆزى قىيمايتتى.

ئۇيغۇر كتاب نەشرىياتى www.uyghurkitap.com

بۇ كىتاب شاڭخەي تەرجىمە ئەسەرلەر نەشرىياتىنىڭ 1976 ـ يىلى 6 ـ ئاي 1 ـ نەشرى، 1976 ـ يىلى 6 ـ ئاي 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据上海译文出版社1976年6月第1版，1976年6月第1次印刷本翻译出版。

ياشا ھەم ئېسىڭدە ساقلا

ئاپتورى: ۋ. گ. راسپۇتىن (رۇسىيە)
تەرجىمە قىلغۇچى: مۇھەممەت ئىمىن
مەسئۇل مۇھەررىرى: گۈلشەھەر نېغمەت
مەسئۇل كوررېكتورى: ئايگۈل ھاشىم
مۇقاۋىسىنى لايىھەلىگۈچى: مەمەت نەۋبەت
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى: شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
تېلېفون: 0991 – 2827472
ئادرېسى: ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 ـ نومۇر
پوچتا نومۇرى: 830001
باسقۇچى: بېيجىڭ شۇنچېڭ رەڭلىك مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى: 880×1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 13.875
نەشرى: 2014 ـ يىلى 11 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
باسمىسى: 2014 ـ يىلى 11 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 1 – 3000
كىتاب نومۇرى: ISBN 978 – 7 – 228 – 17719 – 6
باھاسى: 39.00 يۈەن

چەت ئەل نادىر ئەسەرلىرى تەرجىمە قورۇلۇشى

外国文学经典翻译工程

ياشا ھەم ئېسىكدە ساقلا

ISBN 978-7-228-17719-6

定价：39.00元